

కృష్ణయజుర్వేదము

వ్రథను సంపుటము

శంకాభాషణము

బ్రహ్మశ్రీ బంకుపల్లె మల్లయ్యశాస్త్రి

ఆనువాదకులు:

సర్వస్వామ్య
పంకజితము

రామవరపు కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి.

౧
34

1424
1424

CI

శ్రీ వేమన గ్రంథాలయము

తేలసోలు, కృష్ణా జిల్లా.

గ్రంథనామము కృష్ణయజుర్వేదము

గ్రంథము సంఖ్య 1424

లెటరు Y..... విభజన సంఖ్య 34

గ్రంథవాలి .....

..... గ్రంథాలయము సమీపము

గ్రామము .....

A

TPLB105B106

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ గ్రంథాలయము
అక్షరాల (ప్రకాశ)

ఆంధ్ర వేదములు.

[కృష్ణయజుర్వేదము]

ప్రథమ సంపుటము.

సంపాదకులు

బ్రహ్మశ్రీ బంకుపల్లె మల్లయ్యశాస్త్రిగారు

విశయాశ్రమమువారిచే అక్షరవిలాసమునందు ముద్రితము,

౧౯౪౦.

మొదటి కూర్పు ౨౦౦౦ప్రతులు

అనువాదకులు,

రామవరపు కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి

B

ఆంధ్రవేదకృతి.

ఆంధ్రదేశమునకును, ఆంధ్రభాషకును, ఆంధ్రులకును, ఆంధ్రపరిచితులకును, స్వభాష, పరభాషలు నేర్చినచు, నేఱకున్నను సర్వులకును, సర్వులలో లీనమైన సర్వేశ్వరునకును, సర్వజ్ఞానప్రబోధకరమగు ఈ ఆంధ్రవేదములను భక్తిపురస్కరముగా సమర్పణ మొనర్చుచున్నాము.

* * *

కృష్ణయజుర్వేదకృతి.

తమ యిష్టదైవమగు బాలకోటీశ్వరస్వామిప్రీత్యర్థము “కృష్ణయజుర్వేద” ప్రచురణకై ఇరువది యైదు వందల రూప్యములర్పించుచున్న గుంటూరు జిల్లా, తెనాలి తాలూకా, గోవాడగ్రామకాపురస్థులును, సంపన్నగృహస్థులును, దాన పరులునగు శ్రీయుత ఆలపాటి దేవయ్యగారికి కృష్ణయజుర్వేదముకృతినిచ్చుచున్నాము.

* * *

మాలవీయాజీ మహదాశీర్వచనము

“వేదవేదాంగమాలను, ఉపనిషత్తులను ఆంధ్రభాషలోనికి అనువదించి ప్రకటించుటకు తాముచేయుకృషి ఎంతయు ఎన్నదగియున్నది. పరమేశ్వరుడు ఈ కార్యమునందు తమకు సాఫల్యము ప్రసాదించుగాక ! ”

భవదీయ,

(సం.) మదనమోహన మాలవీయ .

౨౫—౬—౨౦

(౪) వేమన గ్రంథాలయము

శ్రీ లక్ష్మణ (పుణ్య)

D

ప్రీతి క

—* 0 *—

ఋగ్వేదము, యజుర్వేదము, సామవేదము, అథర్వవేదమునని నాల్గు వేదములు. ఇవి భారతదేశమునగల సమస్త వాఙ్మయములోను మొట్టమొదటివి. వేదమునకుఁ బూర్వముండిన గ్రంథమేదియు లేదు. ఈ వేదములన్నియు గీర్వాణభాషలో నేయున్నవి. గీర్వాణభాషయనగాఁ బ్రాచీనసంస్కృతమే. పాణిని మొదలయిన వ్యాకరణకర్తలు సంస్కరించినందున గీర్వాణభాషయే సంస్కృతభాషయనఁబడుచున్నది. ఇప్పటి సంస్కృతభాష చదువుకొన్నవారికి వేదభాష యర్థముకాదు. వేదమునకు నిప్పటి సంస్కృతభాషలో భాష్యములు వ్రాయఁబడియున్నవి. వానినిజూచి యర్థముజేసి కొనవలసియున్నది. అందు విద్యారణ్యభాష్యము విపులముగాఁగలదు. దాని బట్టియే వేదమునకుఁ దెనుగు వ్రాయఁబడుచున్నది.

భారతీయుల ప్రాచీనములయిన యాచారములు, అప్పటిదేశ పరిస్థితులు, వారియాధ్యాత్మికదృష్టి, మొదలగు విషయములు తెలిసికొనుటకు వేదాంగము తెలియుట అవసరము. పురాణములు చాలవరకుఁ దెనుగులయినవి. తెనుగువాగు ఈ తెనుగు పురాణములలోని కథావిషయములు ఏ వేదమునండి యే కథలెట్టి మార్పుతో వచ్చినవో యెందుకట్టి మార్పుచేసిరో విమర్శించుటకుఁగూడఁ దెనుగు వేదముపయోగించును.

ఋగ్యజుస్సామ వేదములతెనుగు వ్రాత పూర్తియయినది. అచ్చులో రెండు సంపుటములు అయినవి. నాలుగు వేదముల మంత్రభాగము అచ్చులోఁబడేను సంపుటములు కావచ్చును.

యజుర్వేదము మొదటిసంపుటము ఇప్పుడచ్చయినది. ఇది యారుసంపుటములు కావచ్చును. కృష్ణయజుర్వేదము నాల్గుసంపుటములు, శ్లోకయజుర్వేదము రెండుసంపుటములు కావచ్చును.

వేదములలో మంత్రభాగములు వేరు. బ్రాహ్మణభాగములు వేరు. నాల్గు వేదమంత్రభాగములకు నాలుగు బ్రాహ్మణభాగములు వేరువేరుగలవు మంత్రములే యిపుడు దెనిగింపబడినవి. మున్నుండు బ్రాహ్మణములు కూడ దెనిగింపబడును.

ప్రస్తుతయజుర్వేదమంత్రభాగమున బ్రాహ్మణము కలిసిపోయినది. తక్కిన వేదమంత్రభాగమున నిట్లు బ్రాహ్మణము కలియలేదు. బ్రాహ్మణము కలియని యజుర్వేదమంత్రపాఠము సత్యాషాఢశాఖవారి మంత్రపాఠమునుబట్టి తెలిసికొన వచ్చును. బ్రాహ్మణముతో కలిసిన యజుర్వేదపాఠమునకు సర్వత్రా లోకమున వ్యవహారముగలుగుటకుఁ గారణముకూడఁగలదు. ఈదిగువనివరింపబడును.

యజుశ్శబ్దము యజధాతువునుండి పుట్టినది. యజ=దేవతలనారాధించుట. “యజుశ్యజనా”త్తని విద్యారణ్యవాక్యము. అనఁగా యాగము నెరవేర్చునదియజుర్వేద మని తాత్పర్యము. ఇందలియాగము కేవలకర్మకలాపమే యనవలెను. తంత్రశాస్త్రమున అంతర్యాగమని బహిర్యాగమని ఉపపదముతో యాగశబ్దముపయోగింపబడి మానసిక వ్యాపారమునకుఁ, బూజాదిబహిర్యవ్యాపారమునకును వేత్వేకక్రమముగా బ్రయోగముగలదు.

నిరుప పదకమయిన “యాగ” శబ్దమునకు కర్మయే యర్థము మానసికవ్యాపారమునకు జపమని, వాగ్వాప్యపారమునకు స్తుతియని వేఱునామములు కలవు. శ్రౌత కర్మలకు యాగమన్నశబ్దముతప్ప నింకొకటిలేదు. కావున యాగశబ్దమునకు శాలా నిర్మాణాది అవభృథస్నానాంత కర్మకలాపమే యర్థము. కావలెను. కనుక యజనము వల్లనే యజుర్వేదనామము వచ్చెననుట సిద్ధము.

యజ్ఞములో ఋగ్వేద సామవేద మంత్రములు స్తుతిపాఠము గానము చేయుదురు. యజుర్వేదమునఁగల మంత్రములొక్కక్క యాగమునకుఁ బ్రత్యేకముగా నమర్పబడిన పాఠముతోనున్నవి. ఆ మంత్రములచోటనే బ్రాహ్మణము కలిపి కర్మవిధులు కూర్పబడినవి. ఏ యాగమును కాని చేయించువాఁడు అధ్వర్యుఁడు. ఋగ్వేదమంత్రములతోఁ గర్మనడిపించువాఁడు హోతయనఁబడును. సామమంత్రగానము

చేయువాడు ఉద్ధా యనఁ బడును. వీరుకాక ఋత్విజులు మఱికొందఱు గలరు. యజ్ఞమందండఱి కర్మలను సరిగాసవరించుకొనుచు నడిపించువాడధ్వర్యుడే. అధ్వర్యుడు యజుర్వేదమును బాఠము చేయును. అధ్వర్యు వేదమనియు యజుర్వేదమునకుఁ బేరు. యాగమునడిపించుబాధ్యత యధ్వర్యునిది కనుకనే యాగముల విభాగముతో నాయాకర్మల విధులంజెప్ప బ్రాహ్మణభాగముతో మంత్రములంగూర్చినందున యజుర్వేదమంత్రభాగమున బ్రాహ్మణముకలసినపాఠము వచ్చుటకుఁగారణమనవలెను. బ్రాహ్మణమెట్టిదో తెలియుటకుదాహరణము లీదిగువఁజూపఁబడెను. మంత్రములో సూచించినకర్మను బోధించువాక్యగ్రంథమునకు బ్రాహ్మణమనిపేరు. ఉదా॥ “వాయు వ్యంశ్వేతమాలభేత” = తెల్లనిపశువును వాయుదేవతకు ఆలంభనము చేయవలెను అన్నది విధివాక్యము. నిషేధవాక్యములుకూడ బ్రాహ్మణములోఁగలవు. “తస్మా న్మలవద్వాస సానసంవదేత నసహసీత” = ముట్టుదానితోఁ మాటలాడరాదు, కలిసికూర్చొనరాదు. అన్నలాఁటివి నిషేధవాక్యములు. విధినిషేధవాక్యములున్నవి బ్రాహ్మణములన్నందుకుఁ బ్రమాణము “సర్వవేదగతాని బ్రాహ్మణానిస్వాభి హితేఽర్చేదార్థాయ ఋచమేవోదాహరన్తి” అని విద్యారణ్యభాష్యము. దాని యర్థము — మంత్రముల మొదఱ్ఱతీసికొని ఆ మంత్రములలోసూచించిన కర్మలను దార్థ్యముకొఱకు స్పష్టపరచువాక్యములు గలవి బ్రాహ్మణములుఅని, కనుకనే బ్రాహ్మణములకు వాక్యగ్రంథమనికూడ వ్యవహారముకలదు.

ఇట్టివి యజుర్వేదమంత్రభాగముననే కలవు. ఇతరవేదముల మంత్రభాగమున లేవు. యజుర్వేదమందు యాగక్రమమునఁ గర్మలవరుస, కర్మలవరుసననుసరించి మంత్రములవరుసయు నేర్పరుపఁబడినవి.

మంత్రభాగమునకు సంహితయనికూడ నామము. బ్రాహ్మణముకలిసిన
యజుర్వేదమంత్రభాగమునకే న్యాయముగా సంహితయను నామము చెల్లును.
ఋక్సామాధర్వమంత్రభాగములకు సంహితయను బేరు చెల్లదు. కాని ఋక్సంహిత;
నామసంహితయని వాడుక మాత్రములేకపోలేదు. కాని అదియజుస్సంహిత
యొక్క వాడుకనుబట్టి వచ్చియుండును. సంహిత = సంధించఁబడినదియని యర్థము.

సం + ధా + త = సంహిత = కూర్పు॥ అదివరకు రెండు వేర్వేరు వస్తువులుండి యారెంటిని గూర్చినప్పుడే సంధానమనమని యాకూర్పునకుఁ జేరు. బ్రాహ్మణములు వేరుగా నున్నవి. మంత్రములు వేరుగానున్నవి. యజుర్వేదమంత్రభాగమున బ్రాహ్మణము కూడ సమకూర్పుఁబడుటచేత సంహితయనుబేరు తగియున్నది. ఇతర వేదమంత్ర భాగములకాపేరువాడుటభిఁతములకనుని నాయభిప్రాయము.

బ్రాహ్మణమెట్టిదో మంత్రమెట్టిదో యెట్లురెండునుకలిసినవో యన్నందు కుదాహరణము —

(క) అ ప్రపాది అను “ఉదుత్యంజాతవేదసం” సప్తత్వాహరితః; చిత్రం దేవానామునగాదశీకమితి పిఁడాన్వయచ్ఛతి॥ అనియజుర్వేద సంహిత. ఇదియు నిక మీఁద నుదహరించినవికూడ యజుస్సంహితలోనివేయని యెఱుంగనగును.

ఇందులో ఉదుత్యం, అన్నది యొకమంత్రమునకాది సప్తత్వాహరితం, అన్నది మఱొక మంత్రమునకాది. చిత్రందేవానా; మన్నది యింకొక మంత్రమునకాది. ప్రయచ్ఛతి = ఇన్వలెను అనికర్ణవిధి యున్నది. ఈ మంత్రములు పూర్తిగాఁ బ్రథమాష్టకమున యజుస్సంహితలోనే వేలుచోట్లఁగలవు. కర్ణసంపుటితో మఱొక చోటనుంఁగలవు. ఇందుమంత్రముల మొదళ్లుమాత్రమేయుండి కర్ణబోధింపఁ బడినది కనుకనిది బ్రాహ్మణభాగమని యెఱుంగనగును. ఇకమీఁదనిచ్చు నుదాహరణములు వేదశైలి బోధించుటకును అందలి విషయ విమర్శనమునకు నుపయోగించును.

(ఖ) ఇంద్రోబలస్య బిలమపౌర్ణోత్స ఉత్తమః పశురాసీత్తం... యః పశుకా మస్సౌత్స వీతమైంద్ర మాలభేత” ౨వ అష్టకములోనేకలదు. =బలుఁడనురాక్షసుఁడు గుహలోఁ బశువులను దాఁచివేసినాఁడు. ఇంద్రుఁడు దానిమూఁతనూడగొట్టి యాపశువులను నెలువఱచెను. అందుత్తమ పశువుముందు నడచెను. దానివెనుక వేలకొలది పశువులు నడచినవి. అట్టియుత్తమ పశువును ఇంద్రునికొఱకాలంభనము చేయవలెను. యాగకర్తకుఁ బశుసమృద్ధికలుగును. ఇందుఁగూడ “ఆలభేత = ఆలంభనము చేయవలెను. అనికర్ణవిధికలదు.

(గ) అష్ట రప్రపా రలను “మారుతమసి మరుతామోజో పాంధారాంభిని” ఇత్యాది మంత్రము. అందులోనే రవ అనువాకములో మారుతమసి మరుతామోజ ఇతి కృష్ణం వాసః కృష్ణతూషం పరిధ తే” ఇత్యాది కలదు. దానియర్థమిట్లు- నల్లని యంచుల నల్లవస్త్రమును యజమానుడు ఆమంత్రము జపించుచు గప్పుకొనవలెను. అట్లుచేసినచో నల్లని మేఘములాకాశమునఁగప్పి వర్షముకురియును. అనికర్మయుఫల మునుజెప్పఁ బడెను.

(ఘ) అ. ౧ ప్రపా రలనువాక- వషటా-రోవై గాయత్రియై శిరోఽచ్చిన త స్యైరసః పరావతత్తం బృహస్పతి రుపాగృహ్ణో త్సాశితిపృష్ఠావశా ఽభవద్యో ఇత్యాది = వషట్ అన్న పదము గాయత్రియొక్క శిరస్సును ఛేదించెను. అందునుండి రసముకారెను ఆ రసమును బృహస్పతి చేకొనెను. అదితెల్లని వీపుగల గొడ్డుటా వయ్యెను. రెండవమాటు రసముకారెను. దానిని వరుణుడు పట్టెను. అది రెండు రంగుల యావయ్యెను. మూడవమాటు రసముకారెను. దానిని విశ్వేదేవతలు గ్రహించిరి. అది అనేకరంగుల గోవయ్యెను. నాల్గవమారు రసముకారెను. ఆరసము భూమిమీదఁబడెను అది యాబోతయ్యెను. దానిని రుద్రుడు తన భోగమునకు (వాహనమేమో !) దీసికొనెను. బృహస్పతిదేవతకుఁ దెల్లని వీపుగల గోవును ఆలంభనము చేయవలెను. యాగకర్తకు బ్రహ్మవర్చస్సుకలుగును. ఇట్లే యితరదేవతల కితరపశువుల యాలంభనము ఫలము చెప్పఁబడెను. ఇట్టిదే బ్రాహ్మణము.

(జ) అష్ట ౧ ప్రపా రలను శివనస “వృత్రస్యశీర్షతోగావఃదాయన్ తావై దేహ్యోఽభవంతా సాంవృష భోజఘనేఽనుదైత్త మిందోఽ చాయ” — — — సలగ్నేయం కృష్ణగ్రీవమాలభేత — — — పాష్మానమపిదహతి = ఇంద్రుడు వృత్రుని శిరస్సును ఛేదించెను. ఆశిరస్సునుండి గోవులు బయలుదేరినవి. అవియనేక రంగులు గలవి. వాటివెనుకనొక వృషభము నడచెను. అగ్నిదేవతకొఱకు నల్లని మెడగల వృషభమును ఆలంభనముచేయవలెను. యాగకర్తకు బాపము శాంతిం చును. కర్మనిధి బ్రాహ్మణము.

(చ) ౨౨ ప్రపా ౨౨ అను — సువర్భానురాసురఃసూర్యం తమసావిధ్యత్తస్యై
 దేవాఃప్రాయశ్చిత్తిమై చ్చస్తస్యయత్ప్రధమంతమోఽపాఘ్నున్నాకృష్టావిరభవత్ —
 తహర్యల్పా పృథివ్యాసీదజాతా ఓషధయస్తామనిం వశామాలభంతతోవా అప్ర
 ధతపృథివ్యజాతానాషధయః — — వశామాదిత్యేభ్యః కామామూఽఽలభేత్ ||
 = సువర్భాచాడను నసురుడు (రాహువని యర్థము కలదు) సూర్యునావరించెను.
 చీకటితో సూర్యుడు కప్పుబడెను. దేవతలాచీకటిని ఖండింపఁదలచిరి. మొదటి
 చీకటిని గొట్టఁగా గానిమిండి నల్లగొట్టెవచ్చెను. - అపుడు భూమి లుప్తము నిస్సా
 రమునై యుండెను. అగొట్టెను వారు ఆలంభనము చేసిరి. ఓషధులు పుట్టెను.
 భూమి విస్తరించెను కనుక నాదిశ్యులకొఱకు నల్లగొట్టె నాలంభనము చేయవలెను.
 అన్నికోర్కెలు ఫలించును- కర్మ; ఫలము; కలదు.

(చ) ౨౨ ప్రపా ౧౨ అను — హిరణ్యగర్భః 1 ఉదుత్యం 2 చిత్రం సప్రత్నవ
 న్నవీయసాగ్నేన్యమ్ననసంయతా — — ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపేత్సా
 విత్రం ద్వాదశకపాలం భూమ్యైచరుం, యః కామయేతహిరణ్యం విందేయహిర
 ణ్యం మోషనమేదితి || = మీదఁ జెప్పినమంత్రాలతో చరువుచు (= ఒకవిధమయిన
 యన్నము) నిర్వాపము (=దేవతార్పణము) అగ్నిదేవతకొఱకుఁ జేయవలెను.
 అని హోమమునుజెప్పి బంగారముకావలెనన్న మూగకర్తకు బంగారము లభించు
 నని ఫలము చెప్పబడెను. ఈకర్మ బంగారము దొంగలెత్తుకొనిపోయినప్పుడు కాని
 యెక్కడనోబంగారము పొటవేసికొన్నప్పుడుకాని చేయవలసినదియని యెరుంగనగును.

విషయవిమర్శమునకును మున్ముందు కీయుదాహరణములు గుర్తించుకొన
 నగును.

వేదోత్పత్తి:—

మంత్రభాగములే యన్ని వేదములలోను బ్రహ్మవల్ల నుత్పన్నములైనవని,
 బ్రాహ్మణములు ఋషులు చేసినవని దయానంద సరస్వతిగారి మతము. బ్రాహ్మణ

మాకారణము చేత వేదమునఁబడదు. మంత్రమే వేదమని. వారసుతముమున్నగు విమర్శింతము. బ్రాహ్మమతమువారు మంత్రము, బ్రాహ్మహాణముగూడఁ బ్రమాణములుకావు ఉచనిషత్తే ప్రమాణమందురు. వైదికమతమున మూడును వేదములే.

ఐతరేయ బ్రాహ్మణమున “ఋగ్వేదఏవాగ్నేరజాయత యజుర్వేదోవాయోస్సామవేద ఆదిత్యాత్” అని! మూడువేదాలు వరుసగా నగ్ని వాయుసూర్యులవల్ల బుట్టినవనికలదు. విద్యారణ్యభాష్యమున “కాలాకాశాదివ దేవబ్రహ్మణస్సకాశాద్వేదోత్పత్తి రామ్నాయతే” అనివ్రాయుచు “ఋచస్సామానిజజ్ఞరే ఛందాగ్ంసి జజ్ఞరేతస్మాత్” అన్నఋగ్వేద మంత్రమునుదాహరించి కాలము ఆకాశము మొదలయిన నిత్యవస్తువులు సృజించినట్లే నిత్యమయిన వేదమును బ్రహ్మయే సృజించెనని విద్యారణ్యులవారి తాత్పర్యము.

అగ్న్యాదులవల్ల మూడువేదములు పుట్టినవన్న ఐతరేయ బ్రాహ్మణమునకు బ్రహ్మవల్లఁ బుట్టినన్న ఋగ్వేదమంత్రమునకుఁ బరస్పరవిరోధము కలదుగావున నేది ప్రమాణమని యందురేమో?

ప్రమాణ విచారమున తారతమ్యముటుంచి రెంటి తాత్పర్యమొకటే యగును అనవచ్చును. బ్రహ్మ వేదమునుత్పత్తి చేసి అగ్ని వాయ్వాదిత్యుల కుపదేశించెనని వారివల్ల లోకమున ఋషులకుఁ బ్రకటింపఁ జెనెనని తాత్పర్యము చెప్పితే సమరసమగును. వేదసృష్టికిఁ గర్తబ్రహ్మయని, ప్రకటనకర్తలు అగ్న్యాదులని ఫలితాంశము.

అదిగాక “యుగాస్తేఽం త్వాతాన్వేదాన్సేతీహ నాన్మహర్షయః పేభిరేతపసా పూర్వం అనుజ్ఞాతాస్స్వయంభువా” అని యితరసృష్ట్యలలోగూడ నదివరకుఁ బ్రళయ కాలములందు నంతరించిన వేదములను దపస్సువల్ల ఋషులు కనిపెట్టి లోకమునఁ బ్రకటించిరని కూడఁ బ్రమాణముకలదు ఆదిసృష్టిలో బ్రహ్మవేదమును సృజించెనని యితరసృష్టిలో దానినే తపస్సులో ఋషులు కనిపెట్టినారన్నందున వేదము నిత్యమే. వేదమునిత్యమన్నందుకుఁ బ్రమాణము. “వాచావిరూపనిత్యయా” అన్నసృతికలదు.

వేదనిత్యత్వము సాధించుటకు వేదములో మంత్రమే ప్రమాణమెట్లు? ఆత్మాశ్రయదోషమువచ్చునని కొందఱాక్షేపింతురు. తనకాళ్లు భుజములమీద నుంచుకొని తానునడువ లేనట్లు తననిత్యత్వమునుదాను (వేదము) నిరూపింప జాలదని యుక్తిసిద్ధమాత్మాశ్రయదోషము.

దానిసమాధానము - ఆకాశాదిభూతములవలె వేదము సృజింపబడినదన్న విద్యారణ్యవాక్యమందు యుక్తికూడ సూచింపబడినది ఆకాశశబ్దమునల్ల ధ్వనిసూచింపబడెను. ధ్వనిగుణముగాఁ గలదాకసము. “శబ్దగుణకమాకాశ”వ్మని న్యాయశాస్త్రము - వేదమన్నది పదముల సమూహమేకవా ! పదములంటే అక్షరముల మొత్తము అక్షరమన్నది ఆయాధ్వనులకు గుర్తులు. సృష్టిలోధ్వనిముందు బుట్టెనా? దానియాశ్రయమయిన యాకాశముముందుఁ బుట్టెనాయంటే చెప్పలేము. విత్తుముందా? చెట్టుముందా? అంటేచెప్పలేనట్లే. వస్తువులు ముందుఁబుట్టినవి. వాటిపేర్లు తర్వాతవచ్చినవని యొకరన్నారు అదిసరియైన మాటకాదు. పనివాడు మొదట ఫలానా వస్తువునుజేతుననిసంకల్పించుకొనియే వస్తువును సృజించుట యనుభవసిద్ధము. కంచము చేతుననువాడు అందుకుఁ దగినసాధనముల సంగ్రహించుకొని వస్తువును జేయును. మంచము చేతుననిసంకల్పించుకొన్నవాడు దానికిఁదగిన పరికరములను సంగ్రహించుకొనును. “స-ఈ-త-లో-కా-న్న-సృ-జ-యి-తి”= ఆబ్రహ్మ లోకములను సృజితును అని మొదట సంకల్పించినతర్వాతనే లోకములను సృజించెనని శ్రుతిప్రమాణముకూడఁగలదు. లోకములని సృజ్యమాన వస్తువులకుఁ బేరు. కనుక వస్తువు పేరు ముందు; వస్తువుతరువాత; వచ్చెననవలెను. పేరు అన్నది పదము పదవ-క్షర సమూహము- అక్షరము ధ్వనికి గుర్తు- ధ్వని అకాశగుణము. గుణము- వస్తువు నొకేమారువచ్చినవి. కనుకనాకాశాదిఽతు నిత్యధ్వనిరూపమయిన వేదవాక్కు ఆది సృష్టిలోనిదేయని తాత్పర్యము.

వేదమంటే లక్షణము “అలౌకికోపాయ బోధకత్వం వేదత్వం” అన్నారు. లోక సామాన్యమునకుఁ దెలియని యుపాయములను వేదము చెప్పునని దాని తాత్పర్యము.

అప్రత్యక్షములైన స్వర్గాదిఫలముల కుపాయములగు కర్మలను వేదముబోధించుననియనుటవల్ల; నేకర్మలోనేమివిశేషమున్నదోయనియూహించుకొనవలసినదేకాని వస్తుగుణపరిశోధనమువల్లఁగాని యుక్తిచేతఁగాని మానవులకెఱుకపడని యుపాయము; లే వేదమునఁగలవని యెఱుంగనగును.

వేదముయొక్క శైలి:—

తఱుచుగా వేదమునందు జెప్పఁదలఁచిన విషయమునకు మాఱుకూపించి (=విషయని గరణముచేసి) వర్ణించుట దానిశైలి. కనుకనే వేద తాత్పర్యమును నిర్ణయించుట దుష్కరము. కనుకనే పూర్వ వ్యాఖ్యాతల ననుసరించియే తెలిగించితిమి. కాని యిదే దానియర్థమని మేము నిర్ణయింపలేదు. విమర్శపైని యింకొక తాత్పర్యమును దీనిలోఁ గనఁ బడవచ్చును. సకల వేదములు అవగతములు చేసికొన్న తర్వాతఁ బాఠకులలోని విమర్శకుశలులు తామే గ్రహింపఁ గలరు. మేమును గడపటి సంపుటమున మాతాత్పర్యము వెల్లడింతుము.

బ్రాహ్మణము కూడ వేదమగునా? కాదా? శ్రీధయానంద సరస్వతి గారు మంత్ర భాగమే వేదము, బ్రాహ్మణము వేద మనఁ బడదు, అనుచు- అందుకుఁ బ్రమాణములు మూఁడు చూపినారు. ౧ వ్యాకరణ భాష్యకారుఁ డు వేదమునకుదాహరణము లిచ్చునపుడు, అగ్ని మీఠే పురోహితం - ఇషేత్యో రేజత్వా - అగ్న ఆయాహి - శన్నోదేవీర భీష్టయే- అని మంత్రభాగముల మొదట్లే ఉదాహరించినారు కాని బ్రాహ్మణముల మొదట్లుదాహరింప లేదు. బ్రాహ్మణములు కూడ వేద మయితే బ్రాహ్మణముల నుదాహరించి యుందురు. కనుక బ్రాహ్మణములు వేద మనఁ బడవు అని॥ ౨ న్యాయ భాష్య కారుఁడు బ్రాహ్మణ వాక్యములను లోక భాషోదాహరణముగా నిచ్చినాఁడు కాని వేద వాక్యముల క్రింద నుదాహరింపలేదనియు ౩ వ్యాకరణ సూత్రకారుఁడు పాణిని- చతుర్వర్ణే బహుళం ఛందసి- అ ౨ పా3 సూ ౬౨ సూత్రములలోనికి “ద్వితీయా బ్రాహ్మణే” అ ౨ పా3 సూ ౬౦ లోనుండి, బ్రాహ్మణే, యన్న పదము అనువర్తించుచుండఁగా మఱల తర్వాతీసూత్రములో ఛందసి- అన్నపదమేల ప్రయోగింప వలెను. కనుక నాతని మతమున బ్రా

హ్మణము ఛందస్సు కాదని దయానందులవారి విమర్శము. ఛందస్సని వేదమునకు బలుసార్లు పాణినీయములోఁ బ్రయోగములు కలవు. ఇందుఁ గడపటిదే దృఢమయిన యుక్తి ర “పురాణ ప్రోక్షేషు బ్రాహ్మణ కల్పేషు” అ ర పా నూ ౧.౧౫ లో = పురాణ ఋషులచేఁ జెప్పఁ బడిన పురాణ కల్పములందు॥ అని యీసూత్రార్థమును బట్టి బ్రాహ్మణములు ఋషులు రచించినవి కాని బ్రహ్మ చెప్పినవి కానందున వేదములు కానేరవని తా॥ అందుచే బ్రాహ్మణములు పౌరుషేయములని॥ ఈ విషయమున నాయభిప్రాయ మిట్లు— బ్రాహ్మణములు మంత్రభాగమునకు వ్యాఖ్యానములని విద్యారణ్యుల వారి వ్రాతలో “సర్వవేద గతాని బ్రాహ్మణాని న్వాభిహితేఽర్థే దార్థ్యాయ ఋచమే వోదాహరన్తి” అనుటచేత ; బ్రాహ్మణములు మంత్ర వ్యాఖ్యానము లనుట నిశ్చయమే.

కాని “మంత్ర బ్రాహ్మణ యోర్వేద నామ కత్వం” = ని ఆపస్తంబ సూత్రకారుఁడు బ్రాహ్మణములను గూడ వేద మన్నాఁడు. వాడుకలోఁ గూడ వేదములని యే ప్రసిద్ధి గాఁగలదు. పాణినీ యన్నట్లు బ్రాహ్మణము ఛందస్సు కాక పోనిండు. “ఋచమేవోదా హరన్తి”యని విద్యారణ్యులవారు అన్ని వేద మంత్రములకు ఋక్కు అన్న పేరు పెట్టి నందున బ్రాహ్మణములకు ఋక్కు లన్నపేరు లేకపోనిండు. బ్రాహ్మణమునకు వేద సంజ్ఞ వచ్చుటకు రాక పోవుటకును వేద పదము యొక్క యర్థము విమర్శింపవలసియున్నది.

వేదము—అన్న పదము విద-ధాతుననుఁడి పుట్టినది. విదజ్ఞానే అని పాణినీ దానికి జ్ఞానమర్థము చెప్పినాఁడు. విదధాతువు ఇంకొకటి లాభార్థకము గలదు. కడపటి పక్షమున ఆఫలములకు అలౌకికోపాయలాభము వేదమువల్లనే కలుగునుగనుక వేదసంజ్ఞ రావచ్చునందును.

జ్ఞానమన్న మొదటిపక్షము సర్వసమ్మతము. మొదట బ్రహ్మవల్ల జ్ఞానరూపముగా నే ఋషులకు వేదము గోచరించెనని ఋషులు తమభాషలో నాజ్ఞానమును లోకమునకుఁ బ్రకటించిరని యనవచ్చును. బ్రహ్మకు స్వంతభాషయొకటి లేదు. ఖురానులో వ హ్మదు ప్రవక్త (ఋషి) కూడఁ దన సమాధిలోఁ జెప్పినదే తాను

వాయుచున్నానునుచు, దనభాష యరబిక్కుగనుక ఖుగాను అరబిగ్భాషలో వ్రాసినాడు. క్రీస్తుఋషి కూడ శబ్దమేదేవుడు అనితనభాషలో బై బిలువ్రాసినాడు. అతనికిని దేవుడు జ్ఞానరూపమున, బ్రసాదించిన విషయమునే శిష్యులకు బోధించెను. కనుక ఋషి యేభాషవాడయితే ఆభాషలో వేదముండును. మనవేదఋషులు గీర్వాణభాషమాట్లాడువారు కనుక గీర్వాణభాషలో వేదమువచ్చినది. రానురాను ఆభాషమాటి సంస్కృతభాషవచ్చి వేదభాష తెలియనికాలమున సంస్కృతములో దానియర్థము చెప్పవలసినవచ్చెను. ఇపుడిదియు దూరమయినవారికి దేశభాషలోఁ బ్రకటింపబడుచున్నది. ఆంధ్రులకొఱకాంధ్రమున వేదము తర్జుమాచేయుచున్నాము.

సకృతమనుసరింతము. భాషలువేటయ్యును పదార్థము జ్ఞానరూపమే. అది యొకరీతిగానేయుండును. వృక్షము = చెట్టు = ట్రీ = పేడ్ = గొచ్చొ || ఇత్యాదిగాఁ బదములువేటయ్యును పదార్థమొక్కటే. పదార్థము జ్ఞానరూపముగానే మనస్సున గోచరించును. తరువాత వస్తువు లోకమున గోచరించును వస్తువే పదార్థముకాదా యందు రేమో! వస్తువులు లోకమున ననంతములు అనఁగా- చెట్టు అన్న జ్ఞానమొకటే యయ్యును చెట్లు లోకములో ననేకములు. అనేకరూపములు. అనిత్యములును. శబ్దమును, అర్థమును నిత్యములు. పదములలోఁ బౌర్వాపర్యము (= ముందువెనుకలు) మారవచ్చునుగాని పదములోని యక్షరములు మారవు. కనుక పదము నిత్యము. దాని యర్థమును నిత్యము. వాటిముందు వెనుకలు నిర్ధారింపఁజాలము. కనుక రెండును అనాదులే. నిత్యములు. ఇదియే శబ్దబ్రహ్మవాదము కూడను.

దీనింబట్టి బ్రాహ్మణములు ఛందస్సున, ఋక్కును గాకపోయినను వేదము లని యెలపిలువఁబడవు? అన్నవిషయము నిర్ధారించుటకు నావాదమిది.

బ్రాహ్మణములు తపస్సమాధిలో జ్ఞానరూపముగా గోచరింపలేదన్న నిర్ధారణ కుఁదగిన నిదర్శనములులేవు. అదికాక కల్పసూత్రాదులకు వలెను గర్తృఫలానాయని వాటిలో నుల్లేఖము కానరాదు. కనుక పౌరుషేయమనుటకు సాధనములేదు. జ్ఞానము బ్రహ్మస్వరూపముకనుక తద్రూపమున ఋషులకుఁ దపస్సులో గోచరించితే వేద

నామము చెల్లును. తపస్సులో గోచరింపక లౌకికజ్ఞానములో గోచరించి రచించబడిన కల్పసూత్రాదులు పురాణములు, కావ్యములు పౌరుషేయములగును. పౌరుషేయములకు స్వతః ప్రామాణ్యములేదు బ్రాహ్మణము అపౌరుషేయము కావున స్వతః ప్రమాణమే.

అట్లుకాక బ్రాహ్మణము రచించినవారిపేరు పెట్టితే దానిగౌరవము పోవునని అపౌరుషేయ మనిపించు కొనవలెనని తలచి పూర్వయుషులు రచించి పేరుపెట్టక మోసము చేసినారందురేమో? అట్లయినపుడు మంత్రభాగమయిన ఋక్సంహిత — యజుస్సంహిత - సామసంహిత అధర్వసంహితలు కూడనట్టివే యేలకారాదు? బ్రహ్మవల్లనే సంహితలు వచ్చినట్లు ఇటీవలవారు పాణిని- న్యాయభాష్యకారులు- మహాభాష్యకారులు వ్రాసిన వ్రాతలనుబట్టి నిర్ణయింతుమంటే ఆపస్తంబుడు బ్రాహ్మణముకూడ వేదమేయని చెప్పినదేల నమ్మరాదు? అదికాకమంత్రములలోనే ఋక్సంహితరెండవ మంత్రములో “అగ్నిఃపూర్వేభిఋషిభిరీచ్ఛ్యో నూతనైరుత” అనుదానినిబట్టి యీమంత్రము బ్రహ్మచెప్పినదికాదు. బ్రహ్మ ఆదిసృష్టిలోఁ జెప్పిన దయితే బ్రహ్మకుఁ బూర్వ ఋషులెవరున్నారందురు? ఆదిసృష్టిలోది కాకున్నను తర్వాతిసృష్టిలో బ్రహ్మవల్ల వచ్చినదందురా? అట్లయితే బ్రాహ్మణములు కూడ మంత్ర వాఙ్మయములుగాఁ దర్వాతిసృష్టిలో బ్రహ్మప్రసాదించినవే యనుటకు బాధకమేమి? కనుక దయానందులవారు చెప్పినట్లు బ్రాహ్మణము వేదముకాదను వాదము నేనంగీకరింపను.

నరమేధ—అశ్వమేధ—గోమేధాది హింసాబహుళములగు బ్రాహ్మణములు పశువధలను దూషించుకాలమునకు సరిపడలేదని బ్రాహ్మణములకుఁ బ్రామాణ్యము లేదని యభిప్రాయపడినారేమో?

వేదమంత్రమునకు మాత్రము సర్వదాప్రామాణ్యముండునా? ఒకపుడు దానిక నుష్ఠాన ప్రామాణ్యము దేశకాలపరిస్థితులనుబట్టి నశించును. పునరుద్ధారమునందు మండును.

ప్రామాణ్యము రెండువిధాలుని కొందరు మీమాంసకులనుచున్నాగు ఒకటి విధాయకతాప్రామాణ్యము. రెండవది అనుష్ఠాపకతాప్రామాణ్యము. మొదటి ప్రామాణ్యమట్లే యుండును. రెండవదానికి దేశకాలాదిపరిస్థితుల ప్రతిబంధము కలిగినపుడు అనుష్ఠానము నిలిచిపోవును. వేదములన్నియుఁ బ్రమాణము. అని యంగీకరించిన పెద్దలే కల్యాణరంభమున “అశ్వాలంభం—గవాలంభం—సన్యాసం పల్లపైతృకం”—ఇత్యాదిగా నశ్వమేధాదులను మానుమనిరి. వేదమందుఁ బ్రామాణ్యము లేకపోవుటచే నిలుపలేదు. అప్పటిసంఘమునకది యిష్టములేదనియే. కనుక సంఘపరిస్థితియే మార్పులకుఁ గారణమగును. సన్యాసము శంకరుఁడు పునరుద్ధరించెను.

సహగమనవిధి- స్త్రీపునర్వివాహవిధి- స్త్రీలకుపనయన వేదాధ్యయనవిధి యిట్లే పూర్వకాలంబుండుండెడివి. ఇంకొకకాలమందాగినవి- మఱలనిపుడు స్త్రీపునర్వివాహము పునరుద్ధారముపొందినది. అట్లే పశుయాగములు బుద్ధునికాలమున నాగినవి. దేశకాలపరిస్థితులననుసరించి మార్పుచెందుటచే దానికిఁగల విధాయకత్వ ప్రామాణ్యము పోదు. అనుష్ఠాపకతాప్రామాణ్యమే పోవును

ధర్మమునకుఁ బరిపాలననుబట్టి యుగవ్యవస్థనిర్ణయము చేయుమని మనుస్మృతిలో “రాజాహియుగముచ్యతే” యని చెప్పఁబడినది. కనుక సూర్యసిద్ధాంతములోఁ జెప్పిన కృతత్రేతాదిప్రమాణవ్యవస్థ గ్రహనక్షత్రాది గణితమునకేయనవలెను. అట్లు కానపుడు ధర్మవ్యవస్థకు వేఱుగా ధర్మశాస్త్రమగు మనుస్మృతిలో “రాజ ఇట్లు పరిపాలనచేసి తే కృతయుగము. ఇట్లయితేత్రేత. ఇట్లయితే ద్వాపరము” ఇత్యాదిగా రాజపరిపాలననుబట్టి యుగనిరూపణమేలచేయును ? పరిపాలనము పరమేశ్వరప్రేరణముననుసరించి మారుచుండును. ధర్మము దానిననుసరించియే నడచుచుండును మనుస్మృతి ౧౨వ అధ్యాయముచూడండి.

ఒకప్పుడు ధర్మమయినదికొకపుడు అధర్మమనఁబడును. అట్లుగుట ధర్మప్రేరకమగు మనోభావము మారుటచేఁగాదు. బాహ్యక్రియలో భేదముండుటచేతనే - పురా

ణములు పరిశీలించినచో నిందుకుఁజాలయువాహరణములు దొరికును. దానివిమర్శకిది తావుగాదు. నాదృష్టిలో మంత్రములలోఁగూడఁ బౌరుషేయములు కనఁబడుచున్న వందును.

అకారిత ఇంద్ర ఇత్యాది ౭౩౦ ఋగ్వేదాండ్ర మంత్రమున కృష్ణాధాతుపుతో “అకారి” =చేనుఁబడెను అన్నమాటరచనకే చెల్లును. మంత్రకర్తలేవారు. మంత్రద్రష్టలైతే “అక్షి” అనియుండను సుతిమాత్రమే చేయుటకా ధాతువందురేమో? ౧౦ ౧౧ ఋక్-లో (ఆండ్రవేక) ఇనుంస్తోమ స్తే జాతవేదసే రథమివసంహ హేమా॥ అని రథమును జేసినను చేయుచున్నామని అందుఁగలదు మహేమ అన్నపదమునకు నేచెప్పినదర్థముకాదని బాగుచేసి యలంకరించుటే యందురేమో; అట్లయ్యును అందుఁగొంతపుకష్ట కార్యముగలదనుటకు సందియముండదు. ఇమాంతేవాచం వసూయన్త ఆయవోరథం నధీరః స్వపాతతక్షుః॥ ౧౪౩౦ ఋక్- దీనియర్థముభాష్యముననుసరించి పుస్తకమున వ్రాసితిని॥ కానిదాని సరసమైన యర్థమిట్లు— బుద్ధిమంతుఁడు రథముచునిర్మించినట్లేస్తుతిని నీకొఱకుఋత్విజులు నిర్మించిరి. నీకొఱకునిర్మించిరి. త్వా = నీకొఱకు ననియే యర్థము ఒకవిభక్తికొకవిభక్తి వేదమునఁ బలుతావులఁగలదు. అథవా నిన్నుగూర్చి చేసిరియనియు నర్థము చేయవచ్చును తక్ష= చెక్కుట. అవయవములన్నియు నెవరో చేసితే పనివాఁడుకూర్చును. అన్నిటినిజెకి - తానేరథము నిర్మించును గావున స్వయముగానే ఋత్విజులు స్తుతిమంత్రమును నిర్మించినారనవలెను. కనుక పౌరుషేయమే ఆస్తుతిమంత్రమన వచ్చును.

౧ ౨౧ (ఆండ్రవేదములు) సనస్తవాన ఆభరగాయత్రేణ నవీయసా॥ ౨౫పుట॥ ఓయగ్నీ! గాయత్రీ ఛందస్సుగల్గినది, క్రొత్తదియగు నీసూక్తముచేత స్తుతింపఁబడిన వాఁడవై యనియర్థము. క్రొత్తదనుటచేతఁ బూర్వవిగా ఋక్-లోకములో లేదనవలెను. ఆదిసృష్టిలోనిదయ్యెనా నూతనశబ్దము చెల్లదు- ఇట్టివి పలుచోట్లఁ గలవు. కావున ఋషులుక్రొత్తగారచించిన మంత్రములుకూడ నున్నవని తోచుచున్నది. కనుక ఋషులకుఁ గ్రొత్తగ్రొత్తగాఁ దపస్సులందు గోచరించినదికూడ వేదమేయన్నపుడు- బ్రాహ్మణములును వేదమునుటకు సందియములేదు. ఈ లాటివన్నియుఁ దపస్సమాధిలోఁ గ్రొత్తగాఁగనిపెట్టినవంటే బ్రాహ్మణములును అట్టివేలకావు?

బ్రాహ్మణములలో పశువధలు చెప్పబడినవికదా ! హింసాప్రాయముయిన ధర్మ పవిత్రవేదమునఁ బ్రతిపాదింపబడెననుట లజ్జాకరము అనికొందఱు వాదించుదురు.

అవును. పశువధకలదు. బ్రాహ్మణములలోనేయేమి ? మంత్రములలో నా సూచన లేదా ? ౧౬౫౫ (ఆంధ్రముగ్ధేద) ౪౪౯పుట॥ యేచార్యతేషచనం సంభరంతి- అని చంపిన యశ్వమును వండినట్లు కనబడుచున్నది ౧౬౬౦ యస్త్రే గాత్రాదగ్నినా పచ్యమానా- అని అశ్వమాంసము పచనముచేసినట్లుకలదు. ౧౬౯ గాత్రాణ్యసినామిధూకః- కత్తితో నశ్వావ యవములు కోసినట్లు కలదు. కనుక మంత్రములుకూడ హింసాబహుళములుకనుక నవియు వేదముకాదనవచ్చు నేమో ?

వేదము “నహింస్యాత్సర్వా భూతాని” అని అహింసావాదియై యున్నది. కనుక యాగములోహింస హింసఁగాఁబరిగణింపఁబడదని ప్రాచీనసిద్ధాంతము. అదికాక “అధ్వర” మని యాగమునకు నొకపదము తఱుమగా వేదమునందుఁ బ్రయోగింపఁబడును- దానియర్థమునుభాష్యకర్తలు అధ్వరము = హింసలేనిది యని వ్రాసిరి.

కావున నొకపుడు నిషమమృతమయినట్లు హింసయు నుపకారము కావచ్చును. ఒక వ్యక్తికి బాధకలిగినను సంఘమునకు దానిచల్ల ష్టేమముగలప్పుడు ఆహింస హింసక్రిందనెఁచఁబడదు. తిమ్మిరిరోగము శరీరమున గలిగినపుడు అగ్నితోఁజురకలు వేతురు. అది నొప్పిని తత్కాలమునఁ గలిగించినను సిరమగు నారోగ్యమును శరీరమునకుఁ గలిగించుఁగాదా !

లోకకంటకులవధ పాతకముకాదని ధర్మసూక్ష్మములలోఁ జెప్పబడినది. కనుక నీ పశుహింసవల్ల లోకమునకేమి ష్టేమముగలవో? లోకసామాన్యమునకుఁ దెలియని లోకక్షేమోపాయమును వేదము చెప్పఁబడినదికదా ! వేదలక్షణము చెప్పబడెను.

కొండలు పాశ్చాత్యులు' ప్రాచ్యవిమర్శకులుం గూడ పూర్వము హిమప్రళయము ఉత్తర ధ్రువమునఁ గలిగినపుడు బ్రాహ్మణములు రచించినారు ఋషులనుచు మఱిచెట్లు, చేమలు, సస్యములు, లేనందుననపుడు మాంసాహారమే యలవడి యిట్లు కర్మలను విధించి దేవతా ప్రీత్యని కల్పించినారందురు. దీనినివిమర్శింతము—

ఉత్తరధ్రువమందుఁ బ్రళయము గలుగవచ్చును. అర్కులు మఱి యితరత్రా లేరు అన్నందుకుఁ బ్రమాణములేదు. మఱియు నా బ్రాహ్మణములలోనే యాగ వస్తువులలో సర్వధాన్యములు పురోడాశమునకుఁ జెప్పఁబడినవి. యజుర్వేదప్రథమ సంపుటమందే చదువరులుచూడగలరు. ధాన్యములపిండితోనే పురోడాశముచేతురు. పశువును గట్టుటకుఁ బలువిధముల స్తంభములుగూడఁ జెప్పఁబడెను. చెట్లులేనప్పుడు యూప స్తంభములెట్లు దొఱకెను ?

కాక సోమపానముసూచించినట్లు, మాంసభక్షణముచేయుచున్నట్లు వేదమునఁ గనఁబడుదాక దేవతలకు సమర్పించి హోమము జరిపిరేకాని యాగపశువులను దినుట కుపయోగింపలేదందును.

ఇతర కాలములందు మాంసభక్షణమున్నట్లు స్మృతులందును బురాణము లందును గలదు. శ్రాద్ధములందును గలదు. ప్రత్యక్షముగా లోకానుభవమును గలదు. ఆ మాంసమగ్నిలో హోమముచేయుటవల్ల జనించిన పొగవ్యాపించి లోకమునకేమి క్షేమమును గూర్చునో పరీక్షించి చూడవలసియున్నది. అదియును ఆమం త్రములతో నట్లు చేసిమఱియుఁ బరీక్షించ వలసియున్నది. అతాకికోపాయబోధకమని వేదలక్షణముగదా !

ఇదిట్లుంచి యింకొకవిధముగాఁగూడ విమర్శింపవచ్చును. విషయవిమర్శమునకును వేదశైలికినిగాను వెనుకనుదాహరించిన మంత్రములను జూడుడు.

(ఖ) ఇంద్రోబలస్య ఇత్యాదిలోఁ బశువులను రాక్షసుడు దాచినట్లు దాని నింద్రుడు తెచ్చినట్లుఁగలదు.

(గ) గుర్తులో “మారుతమసి” నల్లవస్త్రముకప్పుకొని మంత్రము జపించితే వర్షము కురియనని ఫలము కలదు. ఇందు బశువధలేను. వర్షఫలమున్నది. అపుడు వర్షములేదందురా ?

(ఘ) గాయత్రి యన్నది ఒక ఛందస్సు. దానిశిరస్సు ఖండించునది పక్షులుమాటయే. దానికి రసము కారుట. దానివల్ల పశువులుపుట్టుట. ఆపశువు నాలంభనము చేయుట చెప్పబడెను. పాపశాన్తిగలుగునని యనబడెను. మనసును కొన్న పశువులుకాక వేదమెద్దానిని బశువుని వర్ణించెనో !

(జ) ఇంద్రుడు వృత్రునిశిరస్సు ఛేదించితే గోవులు పుట్టినవట ! వృత్రుడే రూపుడో ఆరూపములే పశువులు కూడను. కోతకూడ గాయత్రీశిరస్సును ఛేదించిన దెట్టికత్తియో అట్టికత్తితోనే యేమో !

(చ) సువర్భానుడనే యసురుడు సూర్యునకు జీకట్టి గలిగించినాడు. ఆ చీకట్టిలో నుండి పశువులు వచ్చినవి. అంటే చీకట్లనే యసురులని వర్ణించె నేమో ! తిలక్ పండితు లట్లే యభిప్రాయ పడినారు. పశువులంటే చీకట్లు, మేఘులో కావలెను. మేఘార్ధము వృత్ర అన్న పదమునకు భాష్యకర్తలు వ్రాసియే యున్నారు. ఆ చీకట్టిలో నుండి నల్లగొట్టే పుట్టినదట ! దీనింబట్టి గుహయన్నపుడు మేఘములు, చీకట్లు తాత్పర్యము చెప్పవచ్చును. గో శబ్దమునకు ఉదక బిందువులు, సూర్యకిరణములు అనుఅర్థము కలదు. దేవతలనగా సూర్య కిరణములకు అర్థము గలదు. ఇవి భాష్యకర్తలు వ్రాసిన యర్థములే ! ఒక్కొక్క చోట నొక్కొక్కటిగ వ్రాసినారు. ఆయర్థమే సర్వత్రా చెప్పితే పశువధ లేద తాత్పర్యము కాకపోవునేమో యనియు నొక విధిమైన విమర్శము. ఈ మతమున మాంస భక్షణము మానవులకు సహజము కాదు. దంతము లిచ్చిన దేవుడు శాకాహారమే విధించినాడు. పక్షులకు తొక్కలిచ్చినట్లు తొక్క లివ్వలేదు గనుక మానవుల కాకాశగమనము సహజము కాదు. పులకకు, సింహదులకును గోరలు, గొల్ల ఇచ్చినట్లు మానవులకు దేవుడివ్వలేదు గనుక మాంస హారము మానవులకు సహజము కాదు.

దేశకాల వ్యవస్థ ననుసరించి మాంసాహారము వచ్చియుండును. సహజముకాని మాంసాహారము దేవుడిచ్చిన వేదము విధింపదు అని అను చున్నాను.

చివర సంపుటములో మాయభిప్రాయము స్పష్టీకరింతుము. వేదశైలి మాత్రము చెప్పవలసిన దానికి మాటూరూపిచ్చి చెప్పనన్నది మామతము.

ఇక ఆలభేత = చంపవలెను అని సర్వత్రా భాష్యములలో నర్థము కలదు. లభధాతువునకు లాభముకూడ నర్థము కలదు.

“వాయవ్యం శ్వేతమాలభేతపశుకామః” (అట్ట గ్రహపా గానినువా) అన్న భాష్యమున విద్యారణ్యులవారే ఆలభేత=స్పృశేత్ (=ముట్టుకొనవలెను.) అని స్పర్శార్థము వ్రాసినారు. కనుక అర్థములుకూడ సందర్భమునుబట్టి చెప్పుటకు వీలుబడును.

అయితే పశువులను జంపుపక్షమున భక్షణమునకుఁగాక యింకేమిలాభ మందురేమో !

ఆమాంసము భూమిపైవేసితే సస్యములకు ఎగువగునేమో ! ఆరసమును సూర్యకిరణములు (=దేవతలు) భుజించితే లోకక్షేమముండునేమో ? అట్లనుటకుఁ బ్రమాణము.

అట్ట గ్రహపాఠ “సువర్భానురాసురః” అన్న మంత్రములో “త్వ్యాల్ప పృథివ్యాసీత్” “అజాతాఽషధయః” “అజాయంతాషధయః” — అనుచోట పశుమాంస హోమమువల్ల భూమి విస్తరించి యోషధులు పుట్టినవన్నందున సంక్షేమశక్తి పూర్వములు కనిపెట్టినారోయనవలయును.

ఇదికాక మనము వార్తాపత్రములవల్ల నిపుడు ఈనామగ్రీతో నింతస్థలమున కింతవర్షము కురిపించవచ్చును. అట్లుకురిపించినారు అని రసాయనశాస్త్రపరీక్షకులు పరీక్షించుచున్నట్లు వినుచున్నాము.

కనుక మంత్రసహితమయిన యాతంత్రసంపుటి కాఫలముండవచ్చును. ఋషులేనిర్నించినవి కానిండు; మోసముచేయుట కవసరమువారి కేమిగలిగినది? మాంసములలో ఫలానామాంసములుతినవచ్చును. ఫలానావితినరాదు. అని ధర్మశాస్త్రములలో నిరాఘాటముగా ఋషులే వ్రాసియున్నారుకదా !

విమర్శాంతమును గలదు. పురుషసూక్తమును, మంత్రపుష్పమును వైదిక మతమునఁజాల తఱుచుగానందరును గృహవ్రతాదులలో వాడుదురు. ఆపురుషసూక్తమున “దేవాయజ్ఞ మతన్వత వసంతోఅస్యాసీదాజ్యం గ్రీష్మఇథ్ఞః శరద్ధవిః సప్తాస్యా సన్పరధయః త్రిస్సప్తసమిథః కృతః దేవాయద్యజ్ఞం తన్వానా అబధ్నన్పురుషం పశుం తంయజ్ఞం బర్హిషీప్రోక్ష్యన్ పురుషం జాతమగ్రతః తేనదేవాలయజన్త సాధ్యాఃపశుశ్చయే తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః.... పశూగ్ం స్తాగ్ంశ్చక్రే వాయవ్యాన్ ఆరణ్యాన్ద్రామ్యాం శ్చయే. = దేవతలు యజ్ఞము చేసిరి. వసన్తర్తువేనేయి. గ్రీష్మర్తువే హోషమునకు సమిథలు(=పుల్లలు) శరదృతువే హవిస్సు. (అనఁగా చరుపురోడాశాది) — — తంయజ్ఞం ప్రావృషాప్రోక్ష్యన్ = వర్షర్తువుతోఁ దడిపిరి. ” (అధర్వవేదమున) “బహిషే” అన్నపాఠము లేదు. “ప్రావృషా” యన్నపాఠమున్నది, అదే సందర్భశుద్ధిగానున్నది. తమయెదుటఁబుట్టిన (విరాట్) పురుషుని (పశువుగాఁజేసి నీళ్లతో యజ్ఞపశువునుదడిపినట్లు తడిపిరని తా||) ఇట్లు నరమేధమును. దానితోనే దేవతలు, సాధ్యులు, ఋషులు యజ్ఞముచేసిరి. అనిచెప్పుచు పశూగ్ స్తాగ్ంశ్చక్రేవాయవ్యా నారణ్యాన్ద్రామ్యాంశ్చయే =వాయవ్యములు ఆరణ్యకములు, గ్రామ్యములగు పశువులను జేసిరి. అని దానియర్థము.

ఈ యజ్ఞముపూర్తియయిన తర్వాత నందలి పృషదాజ్యము(=మిగిలిన నేయి) తోఁబశువులను జేసిరన్నందునల్ల నీయాగము కాలమునకుఁ బశువులు లేవు. ఇట్టి యాగమే ఋషులు చేసినారు అన్నప్పుడు మాంసమేది? పుల్లలేవి? నేయియేది? అట్టి భావనా యజ్ఞమును వేద ముద్దేశించి యున్నదేమో యవవచ్చును. ;మఱియుఁ బశు తంత్రమున కల్ప సూత్రాదులలో ఆరణ్యకములు, గ్రామ్యములు నని పశువులను యాగమునకు రెండుతెగలనియే యుదాహరించిరి.

అల్ప రప్రపా అలలువా అపసన భాష్యముచూడండి. యజుర్వేదభాష్యములో- వాయువ్యములన్న పశువుల నేలచెప్పలేదో ! వేదతాత్పర్యము ఇటీవల శ్రౌత సూత్రములు వ్రాసిన వారికిఁ దెలియలేదేమో! పూర్వయుషు లెరింగి యట్లు చేసిరేమో? అననచ్చును. వాయువులోఁ గూడఁ గొన్ని జీవజంతువులు కలవు. వాటివల్ల దేశోపద్రవము గలిగి నట్లు మశూచికము మొదలగు వ్యాధు లంకురించి నట్లు ఆశాస్త్రవేత్తలు చెప్పుచున్నారు. ఏ హూమము ధూమము వల్ల నేజంతువులు వాయువులోనివి నశించునో మానవ సామాన్యమునకుఁ దెలియదుగాన దానికై వేదము శూమము లుపదేశించె నననచ్చును. కొన్ని గోగముల యుపశమనము కొన్ని పొగల వల్లఁ జేయుట కలదు. వేపాకు, గుగ్గిలము మశూచిక వ్యాధికిఁ బొగవేతురు కదా!

ఇంతేకాదు. “పార్వా పిట్టాత మేఘముపదూళ్లకు వర్షించు” నన్న సామెత కలదు. మేఘమును బక్షి కుపమానించెను. వేదమునఁ జెప్పిన పశువులు మేఘములే యేమో మాటు గూపుతో వర్షింపఁ బడిన వనరాదా? పిల్లలాటలలో మేఘాల ననేక జంతువుల రూపమున వర్షించుట లోకానుభవము. ఆ మేఘములకు వాయువులే కోతకత్తులు, ఇంద్రుడు యాగకర్త. గుహలోని గోవులు మేఘములోని జలబిందువులు. గుహ మేఘము. అను తాత్పర్యమే నిజమేమో! నిఘంటులో యూసుకొండి యర్థముకూడ వ్రాసినాడు.

భాషప్రాచీనము, భాష్యకర్తలు నవీనులు. మనమేమనఁగలము? అందఱికిని యూసుకొడు వ్రాసిన నిరుక్తమే శరణ్యము. అది తెనిగించినతర్వాత నందఱును విమర్శింపవచ్చును. ఇప్పుడు తత్త్వమిదమిద్దమని నిర్ణయించుట దుర్లుభము.

ఇకనొకవిషయము విమర్శించి యుపోద్ఘాతము ముగింతును. వేదము తెనిగించి అచ్చువేయించి సర్వసులభము చేయుటవల్ల స్త్రీలు శూద్రులుఁగూడఁ జదువుదురుకదా ! వారికి వేదాధికారము లేదుకదా ! యని కొందఱు ప్రశ్నించిరి. అందులో శూద్రులువింటే చెవిలో నీసము మరిగించి పోయుమని శిక్షకూడ విధించి యున్నారనుచున్నారు.

అందుకు నాసకూఢానము:—

వింటే సీసము పోయమన్నారగాని చదివితే పోయమనలేదందును. అదికాక వేదములో వారుచదువుటకూడదని యొక్కవాక్యముతీసి యెవరయిన చూపితేనావాదము మార్చుకొందును. పౌరుషేయగ్రంథముల వ్రాతలు దేశకాలముల ననుసరించి యుండును. సమశ్శివాయ నమో నారాయణ అను మంత్రాలు వేదములోనివే. శివమతాచార్యులు, రామాయజమతాచార్యులు పంచములకుఁగూడ నుపదేశింప వచ్చునని, వారు జపించవచ్చునని యిదివరకెన్నిశతాబ్దములనుండియో సిద్ధాంతీకరించి చేయుచునేయున్నారు. కావునఁ దెనిగించిననేనుగాని, ప్రకటించిన వినయాశ్రమము వారుగాని తప్పుచేయలేదు.

కాక ఆంధ్రలోకమున మాసేవ విధివిహితము గూడనందును. ఏమన:—

పురాకల్పేతునారీణాం మాంజీబంధనమిష్యతే! అధ్యాపనంచవేదానాంసావిత్రి వచనంతథా॥ యని మాంధవీయమందే శాతాతపవచనమున్నది. గోభిలగృహ్యమున దుహితామేపండితాజాయేత ఇత్యాదిగా స్త్రీయుపనయనవిధియున్నది. ఆశ్వలాయ నగృహ్యసూత్రమున స్నాతకసంస్కారమున చందన లేపనమునందు స్త్రీలచందన సంస్కారము వేరుగానిరూపించినాడు. ఉపనయనమే లేకుంటేస్నాతక మెందుకు! ఇదంతయునాప్రకటించిన “వివాహతత్వ” మనుగ్రంథమున విపులముగా జర్పితిని. ఇచట ఆవిమర్శకుఁ దావులేదు.

ఇకశూద్రుల విషయమ:—

ధర్మశాస్త్రములలో శూద్రులకుపనయనము చెప్పనిమాట నిజమే. శూద్ర శబ్దమునకు శోకముకలవాఁడు అనిలింగాభిప్రీయము వ్యుత్పత్తి వ్రాసియున్నది. దానిం బట్టి యిపుడెవరు శూద్రులో బ్రాహ్మణు నిర్ధారించ నర్హులు. కాలానుసారము ధర్మశాస్త్రములున్న వంటినిగదా ! సశూద్రాయమతిందద్యాత్మని జ్ఞానముశూద్రున కుపదేశింపవద్దని కొన్నిగ్రంథములుగలవు నమస్కారేణ మంత్రేణ పంచయజ్ఞాన్నహోయేత్తనియాజ్ఞ వల్క్యుఁడు- శూద్రులు నమస్కార మంత్రముతో పంచయజ్ఞములు

తప్పక చేయ వలెనన్నాడు. పంచయజ్ఞాలంటే- పాఠము- హోమము- అతిథిపూజ
పితృదితర్పణము- బలిహారణము, అనగా వైశ్వదేవము. ఇవి పరస్పర విరుద్ధములు.
ఒకప్పుడు ధర్మములయిన సింహాకస్పదధర్మములని పురాణములు చూచి తేలెలియును.

ఇదిట్లుంచుడు- వేదము పఠించుటకు పనయనమవసరము. ఉపనీతుడు శిఖా
యజ్ఞోప వీతములతో, బహిష్కరణని వేదమందుగలదు అదిలేనివాడు పరిపరా
దని తాత్పర్యము అందువచ్చును.

గుణకర్మలనుబట్టి జాతినిర్ణయమా? జన్మమునుబట్టి జాతినిర్ణయమా? నిర్ధారిం
చినతర్వాతకదా వీరుశూద్రులు వీరుద్విజులు అని నిర్ణయమగును ! ఆనిర్ణయమునకిది
తావుగాదు. ఇదంతయు నియమపూర్వకముగా వేదము పఠించు విషయమునజర్చి.
తెనిగించినమాకు దీనితోబనిలేదు. అర్హజ్ఞమున కందఱు నధికారులే.

శ్రీశంకరులవారు, శ్రీరామానుజులవారును గూడదమసూత్రభాష్యములందు
“అను శూత్రాధికరణము” లో వేదాధికారములేని వారికింగూడ ఉపనిషదర్థ
మును వేదముతెలిసిన యధికారులుపదేశింపవచ్చునన్నారు. కావున మావిధిమేము
నెరవేర్చితిమి. “శ్రావయేచ్ఛతురోవర్ణాన్” అన్నవచనము నుదాహరించి ఇతిహాస
పూరణములద్వారా శూద్రులకు కధికారమున్నదని వారు వ్రాసినందున సంస్కృత
గ్రంథములకే యధికారము శూద్రులకుగలప్పుడు మాయాంధ్రవేదమున కధికార
ముండకపోదు. కనుక పాఠకమహాశయులు నిస్సందేహముగాఁ జదువఁగోరు
చున్నాము.

సర్వవిధేయఁడు,

బం || మల్లయ్యశాస్త్రి.

నరసన్నపేట - సౌభాగ్యకుటీరము

ప్రాతఃగంజాం జిల్లా.

ప్రకాశకుల తొలిపలుకు.

—* 0 *—

౧౯౧౪ లో బొంబాయిలో ఋగ్వేదమును ఆంగ్లములోనికిని, మహాభారతములోనికిని భాషాంతరీకరించి ప్రకటించుచుండిరి. గుంటూరులో నూతనోద్యమములకు ప్రోత్సాహకరుడుగానుండిన శ్రీయుత ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణగారు మొదలగు స్నేహితులము వేదములనాల్గింటిని ఆంధ్రభాషలోనికి అనువదింపవలెనని తలచితిమి. కాని అప్పుడే ఐరోపా మహాసంగ్రామము ప్రారంభమగుటచేతను, బల్లారిలోని ప్రముఖులుకొందరు ఆంధ్రానువాదము ఆరంభించిరని తెలియుటచేతను, మేము విరమించితిమి. బల్లారి వారిపని కొంతవరకుజరిగి ఆగిపోయెను. యుద్ధమునాలుగేండ్లు సాగెను. అదిముగిసినపిదప దీనినిసాగింప మరలసంకల్పము కలిగెను. గుంటూరునుండి భావపురికి (బాపట్ల) పోవు న్యాయస్థానముతోపోయి అచట యీ కార్యమును నిర్వహింపవచ్చునని ఆశకలిగెను. ఆసమయముననే పూజనీయులగు మహాత్మాగాంధీగారు మోహన వేణుగానము పూరించి దేశీయ మహాజన సభతో పాటు భారతజాతినంతను స్వాతంత్ర్య సమరరంగమున కాకర్పించెను. అంతటితో రెండవసంకల్పము పీగిపోయెను. అసహాయోన్యమతీవ్ర ప్రచారముసాగుచుండగనే బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతర అసమానత్వమును తొలగించుటకు వేదవేదాంగములను ఆంధ్రీకరించి ఆంధ్రులకెల్లరకు హస్తగతమొనర్చుట భావ్యమని యెలుపుచుంటిమి. కాని ఆసమయమున సహాయమొనర్చుటకు పూనిన ఒకానొక స్నేహితుని పవిత్రసంకల్పము దురదృష్టవశమున కొనసాగదయ్యె. సాయమొనర్చుమనిన మరియొకరు అకాలమృత్యువాతబడిరి. స్వాతంత్ర్యోద్యమము నిమోన్నతస్థాయిలలో నడుచుచుండెను. ఇంతలో వినయాశ్రమమును శ్రీముఖ సం॥ మార్గశిర బహుళసప్తమి స్థిరవారమున (౨౩-౧౨-౩౩) మహాత్ములు ప్రారంభించిరి. ఆంధ్రవేదానువాదము ఆశ్రమోద్దేశములలో నొకటియై వరలుచుండెను. సత్యాగ్రహ సిద్ధాంతములోనిసర్వధర్మ సమానత్వమును ముఖ్యసూత్రమునకు సర్వమత గ్రంథములను సమానభక్తి గౌరవములతో స్వభాషలో సమకూర్చి, సమన్వయమొనర్చి సదాచరణతో

ప్రతివర్తిల చేయుట పరమకర్తవ్యముగా ప్రత్యక్షమయ్యెను. తదుద్దేశ్యముతో ఆర్య, బౌద్ధ, క్రైస్తవ, మహమ్మదీయ మతోద్గ్రంథముల నాంధ్రీకరించుటకు పూనితిమి. జారుత్పణ్ణ, కన్ఘ్యూషియన్ ప్రవక్తల ప్రబోధ గ్రంథములనుగూడ ఆంధ్రీకరింప దలచితిమి. పశుధర్మమునుండి దైవధర్మమునకు పరిణామమందుచున్న మానవకోటి నుద్ధరింప యుగయుగాంతరముల పరమేశ్వరుడు ప్రసాదించిన మహాప్రబోధములను సర్వజనసులభముగా లభింపజేయుట, విశ్వసందేశమని రూఢియయ్యెను.

మతములలోని కల్ల ఆది ఆర్యమతము. ఆర్యధర్మమునకు వేదము మూలము. వేదములు షడంగములతో సహా ప్రకటించుట జ్ఞానవిజ్ఞానములకు సాధనమార్గము. “ఆంధ్రావని మోదమున్ బొరయ” ఆంద్రవాజ్మయము పరిపూర్ణతనొంద, ఆంధ్రుల జ్ఞానవైరాగ్యములు సర్వతోముఖవ్యాప్తిపొంద, లోకోద్భవమునకు కారణభూతుడైన పరమేశ్వరునుండి వెలువడిన ఋగ్వజుస్సామాధర్వవేదంబుల తదంగ సమేతంబుగా సుబోధకమగు శైలిలో యనుదించి ఆంధ్రవేదంబులు”గా ఆంధ్రలోకంబునకు లభింపజేయుట పరమకర్తవ్యము. ఇట్లు మనోవీధిలో తాండవమాడుచున్న భావపరంపరలకు కాలపరిణామముబట్టి కార్యరూపమొందుకాలము సంఘటిల్లెను. ఒకానొక స్నేహితుని వాగ్ధత్తము అవలంబనమయ్యెను. చిరకాలస్నేహితులును, సంపన్న గృహస్థులును, అగు శ్రీయుత ఆలపాటి దేవయ్యగారు యజుర్వేదశాఖలలో నొక దానికి పూనుకొని తన కుమారుడు వెంకటకృష్ణయ్యగారిద్వారా ౨౩-౧౨-౩౭ నేదీన జరుపబడిన వార్షికోత్సవమపుడు చదివించిన ధనము కార్యోపక్రమణకు తోడ్పడెను. తాతలనాటినుండి మాకుటుంబమునకు పోషకులుగానున్న శ్రీరామూరు జమిందారగు శ్రీరాజామాణిక్యారావు వెంకటహయగ్రీవరావు బహదూరుగారు గత ముగ్ధివకాదశినాడు తమతల్లి శ్రీరాజా రాజలక్ష్మయమ్మ బహదూరుగారి జ్ఞాపకార్థమై శుక్లయజుర్వేదమునకై యిచ్చిన సనదు మరింత ప్రోత్సాహమొనర్చెను. ఆశ్రమ రాజపోషకులు శ్రీయుత మద్ది వెంకటరంగయ్యగారు నామవేదమును భరించ సమకట్టుట సంతోషప్రదమయ్యెను. బాల్యస్నేహితుడు శ్రీయుత మఁ తైన సుబ్బరాజు గారు తనతండ్రిజ్ఞాపకార్థమై ఋగ్వేదభారమును వహించి కార్యలోపమురాకుండ

రక్షించె. అధర్వవేదమునకు పూనుకొననున్న ఒకానొక స్నేహితుని కృపి ఈ కార్యసమాప్తికి తోడ్పడనున్నది. అనాదిగా ఈ వేదమంత్రములను పండితవరేణ్యులు భద్రపరిచి యున్నారు. అందుని కూడములైన భావపరంపరలు పండితపానుకలకెల్ల సులభముగా బోధపడునట్లు మధురమైన శైలిలో తేలికమైన పదముల గూర్చి ఆధ్రానువాదము జరుగుచున్నది. వేదవిమర్శకుల భావములును, ప్రకాశకుల స్వంతభావములును ప్రత్యేక సంపుటములో తెలుపబడును. కరుణామయుని అపార్వమైన అనగ్రహము చేతనే సనాతనులైన పండితులు యీ అనువాదమునకు పూనుకొనిరి. ఋగ్వేదమును సుప్రసిద్ధ సంస్కృతాంధ్రపండితులును, సంస్కర్తలును, పురాణవాచస్పతి బిగుదాంకితులు నగు బ్రహ్మశ్రీ బంకుపల్లె మల్లయ్యశాస్త్రిగారు ఆంధ్రీకరించియున్నారు. సామ, అధర్వవేదములను వారే అనువదించుదురు. వ్యాకరణశిరోవణి బ్రహ్మశ్రీ రామవరపు కృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారు కృష్ణయజుర్వేదమును వదించిరి. శుక్లయజుర్వేదమును గూడ అనువదించుదురు. యజుర్వేదమునందలి మంత్రభాగము కు ఆనంద్రాశ్రమ ముద్రణాలయమువారు అచ్చొత్తిన గీర్వాణమూలగ్రంథముల ననుసరించి స్వరము ఏర్పాటు చేసితిమి. తెలుగులిపిలో ప్రకటింపబడిన కొన్ని యజుర్వేద మంత్రములకు (క) యిట్లు పైన రెండు నిలువుగీట్లుకల స్వరములు కన్పించుచున్నవి. ఈ సంస్కృతగ్రంథములందవి లేకుండుటచే వేయమానితిమి. అంతమాత్రమున స్వర స్థానిత్యములని యపోహ పడుకుందురుగాకయని మనవి

ఆంధ్ర వేదప్రకటనకు, నివార్యములైన చోటతప్ప స్వపిశీవసువులనే వాడుచున్నాము. యుక్తకాలమగుటచే వస్తువుల ధర్మలు పెరుగుటయు, వస్తువులు సులభముగా లభింపకుండుటయు కొంత ఆటంకమును కల్పించుచున్నవి. మూడేండ్లచుండే మురియుచున్న ప్రకటన అంతరాయములచే అప్పటప్పటికి ఆలస్యమగుచుండెను శాల్యమిత్రుడు వెంకటప్పయ్య తనతల్లి శ్రీమతి కైవారిం బాలాంబకారివేర వేదగ్రంథముల కొన్నిటిని ప్రించెను. పరుమారు ప్రాంతవాసులు మాత్రం స్వమునకు జంకక, మావాయిదాలను నిరసింపక, వేలకొలాదిగా ధనమిచ్చి అదిరాభిమానములతో తోడ్పడటచేతనే ఈపని యిప్పటికి నాధ్యమైనది. కొందఱు ధర్మాచారములు

పరిపాలనాసంఘమువారు చేయూతనొసంగిరి. విద్యాశాఖవారు సాయపడిరి. సాంఘిక స్వపరిపాలన సంఘములు తోడ్పడుచున్నవి. ఆంధ్రవేదములు సంపూర్ణియగు సరికి కొన్నియేండ్లుపట్టును. ఆంధ్రులందరును, ఆరంభశూరులుగాక సుస్థిరసమగ్రోత్సాహముతో ఈకార్యక్రమమునకు తోడ్పడుదురుగాక యని ఆశించుచున్నాము.

ఈ నైశాఖశు! పౌర్ణమి జయవారము (౨౧-౧-౧౯౪౦) మద్రాసు హైకోర్టులో న్యాయమూర్తులుగానుండి విరమించిన శ్రీ వి. భాష్యమయ్యంగారి అధ్యక్షతక్రిందజరిగినమహాసభలో ఋగ్వేదప్రథమసంపుటము వెలువడెను. ఇపుడు వినయాశ్రమసప్తమజన్మదినమగు మార్గశీర్ష ౧౦ సోమవారము (౨౩-౧౨-౪౦)న కృష్ణయజుర్వేదప్రథమసంపుటము వెలువడుచున్నది పిమ్మట నామవేదప్రథమసంపుటమును, తదనంతరము అధర్వవేదప్రథమసంపుటమును వెలువడును. అట్లేఋగ్యజుస్సామాధర్వవేదముల ద్వితీయ, తృతీయ సంపుటములు వరుసగా వెలువడును. సంవత్సరమునకు రసంపుటములచొప్పున ప్రకటించవలయునని మాయాశయము. వేదాభిమానులగు ఆంధ్రులుచూపెడి ఆదరాతిశయమువలన ఈ ప్రయత్నము కొనసాగగలదు.

మొదటి ఐరోపామహాసంగ్రామమునకు పూర్వము తలపెట్టిన కార్యము రెండవ సంగ్రామకాలమున కార్యరూపము నొందుట కరుణామయుని కార్యలీలయే గదా! ఈలీల నెరపుచున్న ఆజగన్నాటకనూత్రధారునకును, తత్ప్రేరితమైన మిత్రబృందమునకును కృతజ్ఞతాపూర్వకవందనములర్పించుచున్నాను.

గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రి

వినయాశ్రమము

23-12-40

దండాన్వయముల తప్పొప్పుల పట్టిక

పేజీ పంక్తి తప్పు ఒప్పు

3	10	చేదకుడ	చేదకుడ
14	73	యారము	యారము
16	4	అను14	అను4
„	2	చున్నాను	చున్నాను
17	11	గూడకొని	గూడకొని
25	9	నన్ను	నన్ను
27	9	విశేషము	విశేషము
„	11	గలుచువు	గలువు
29	5	గృహహము	గృహము
31	11	గొట్టనవి	గొట్టనవి
38	13	యేదాంబర	యాదాంబర
41	13	నడక	నడక
„	19	చున్నారము	చున్నారము
42	6	నీకీ	నీకీ
43	20	దగుర్యుని	దగునూర్యుని
44	11	పసువు	పశువు
45	2	చున్నాయో	చున్నామో
„	8	భార్య	భార్య
46	3	రండెన	రండెన
48	1	నవరుది	నవరుది
„	8	మిత్రును	మిత్రులను
„	10	యజమాను	యజమాను
„	12	సోమము	సోమము
„	13	నప్తమాను	నప్తమాను
49	9	నమనభువ	నవస్తభువ
51	1	మలైన	మలైన
51	2	హవిర్దానా	హవిర్దానా
52	18	ష్టాజనమా	ష్టాజనమా
53	17	దక్షిణేయే	దక్షిణేయే
„	„	సంబంధము	సంబంధము
„	20	నస్త్రహా!	నస్త్రహా!
„	19	నూనస్త్ర	నూనస్త్ర

పేజీ పంక్తి తప్పు ఒప్పు

54	1	నూనస్త్రము	నూనస్త్రము
„	16	బొందను	బొందుదును
„	15	త్యాహుస్స	త్యాహుస్స
55	17	శరీరమునకు	శరీరమునకు
„	18	హవిసు	హవిస్సు
56	18	అగానాం	అంగానామ్
62	22	దృష్టుడు	దృష్టుడు
72	15	నిగ్రహిష్యతి	నిగ్రహిష్యతి
„	19	గ్రామహద్ధు	గ్రామహద్ధు
73	9	నపరవ	నపరవ
74	10	ణచ్చంసి	ణచ్చంసి
76	5	చేయక	చేయక
87	8	నీకంటె	నీకంటెవేరగు
79	5	నలయును	నలయు
„	15	అదిచ్చట	అదిచ్చట
80	20	స్థానమును	స్థానమును
81	8	భృతులు	భృతులు
81	1	కాపవిశేష	కాపవిశేష
82	3	పభక్షణ	శేషభక్షణ
85	20	వృద్ధినించు	వృద్ధినించు
90	1	అస్త్యామి	అస్త్యామి
„	6	భూమ్యాశ	భూమ్యాశ
„	„	ద్యేష్ట్య	ద్యేష్ట్య
92	5	మనస్సు	మనస్సు
„	17	మధ్యమంచి	మధ్యమంచి
96	7	వేదికూప	వేదికూప
97	6	ఫలముల	ఫలముల
104	11	భాగమగు	భాగమగు
113	15	స్థానము	స్థానము
„	17	చున్నాను	చున్నాను
116	12	అపాదక	అపాదక
119	1	నీకీవ్యదగి	నీకీవ్యదగి

పేజీ పంక్తి తప్పు పిచ్చ

- 119 18 పెరుగుతో పెరుగుతో
120 15 మాకుబాప మాకుబాప
123 1 ఎత్తములు మంత్రములు
134 14 త్రిశత్వా త్రిచత్వా
135 9 గానహిత భానహిత
141 6 బలమునఁబు బలమునకుఁబు
142 17 అగుచుంటి అటుచుంటి
,, ,, చున్నచిన్న చున్నచిన్న
143 5 పిమ్మనంచ పిమ్మటనంచ
144 14 శేత్రసమిప శేత్రసమిప
148 1) వాడవుములు వాడవుములు
,, 13 ననాద్వాస నగ్నినాద్వాస
151 2 ఇట్లుచేసిన ఇట్లుచేసిన
153 19 దేలితిల దేలితిల
154 16 విస్తీర్ణము విస్తీర్ణము
155 9 కావ కావ
,, 11 సంఖ్య సంఖ్య
159 4 సతోషంచ సతోషించ
157 6 జేసినపిమ్మట జేసినపిమ్మట
160 17 క్షానారాయ క్షానారాయ
168 8 నిన్నుగూడ నిన్నుగూడ
,, ,, యము యము
171 2 వాగ్దన వ్రాగ్దన
173 1) ఇంద్రియ ఇంద్రియ
174 9 నిన్నునా నిన్నునా
,, 14 క్షాంతిలనో అన్నికలనో
176 1) సంధ్యేత్రాప్తి సంధ్యేత్రాప్తి
179 2 నిదియ నిదియ
184 8 పుతిము పుతిము
,, 21 ప్రశంసా ప్రశంసా
188 15 నిన్నుని నిన్నుని
191 11 భానాద్వాస భానాద్వాస
192 15 నిచ్చెను నిచ్చెను

నదియు

పేజీ పంక్తి తప్పు పిచ్చ

- 199 14 గూఢ్యవహార గూఢ
వ్యవహార
208 13 సంబధ సంబంధ
219 19 మయిననోయగ్ని మయిన
యగ్ని
221 7 నాయజనా ఆయజనా
,, 15 ఏహవనీ ఏయాహవనీ
223 6 శీతవాతాది శీతవాతాది
230 1 అమావాశ్య అమావాశ్య
231 10 ఆయుషాన ఆయుషాన
234 14 ప్రాధానచే ప్రార్థనచే
235 6 సమృద్ధిమని సమృద్ధిమని
243 18 అన్నదః అన్నాదః
255 13 స్వప్తకృతు స్వప్తకృతు
,, 15 స్వప్తకృతులు స్వప్తకృతులు
257 16 దర్శపూర్ణ దర్శపూర్ణమాస
264 5 అభీషసాన అభీషసాన
265 1 తేకుండుట తేకుండుట
266 6 మఱికొందరు ఏమఱికొందరు
287 4 షణ్మాసవాక షణ్మాసవాక
288 17 ప్రస్తరిము ప్రశస్తము
289 4 నడకల నడకకల
297 8 బడుచున్న బడుచున్న
,, 12 సంస్త సమస్త
,, 14 సాత్రాదులు సాత్రాదులు
301 10 స్తోత్రమును స్తోత్రమును
302 18 మనుష్య మనుష్య
304 3 తదశరీయ తదశరీయ
,, 8 ద్వాదశాన ద్వాదశాన
310 11 కలివి కలివి
311 18 చేయవలయు చేయవలయు
317 12 నిర్వాప నిర్వాపము

పేజీ పంక్తి తప్పు ఒప్పు

319 16 పానపర పానపర
 323 6 ఇంద్రాగ్నులు ఇంద్రాగ్నులు
 324 1 దేవతలు దేవతలు
 ,, 2 దేవతలు దేవతలు
 327 16 సంస్కృత సంస్కృత
 328 7 వశయను వలయను
 ,, 8 గోధుమమల గోధుమల
 338 3 భాదకులు బాధకులు
 344 13 వరాహ వరాహ
 350 18 ఋతిక్కు ఋత్విక్కు
 352 8 వేతకొరకు దేవతకొరకు
 354 18 అవిధముగ ఆవిధముగ
 363 13 పుగపురుష పురుష
 364 17 గర్భాశము గర్భాశయము
 369 2 వ్యాధిచే వ్యాధిచే

పేజీ పంక్తి తప్పు ఒప్పు

375 16 చున్నవి చున్నది
 376 11 చేసిచిహ్ చేసిచిహ్
 383 20 పసుపు పసుపు
 414 17 హవిచే హవిస్సుచే
 422 7 చున్నదగు చున్నదగుచు
 424 13 నూన్యత నూన్యత
 427 12 ఇంద్రాగ్ను ఇంద్రాగ్ను
 431 7 వేయనో వేయనో
 451 9 అప్పుడు అప్పుడు
 455 4 నేవల, నేయవల
 658 6 బొద బొంద
 461 13 పదనొకండు పదునొకండు
 462 11 ఐశ్వామల ఐశ్వర్యాదుల
 464 13 ప్రారంభ-సమా ప్రారంభ, సమా

మం త్ర భా గ ము నం ద లి త ప్పా ప్ప లు

పేజీ పంక్తి తప్పు ఒప్పు
 1 5 బహ్వీర్య బహ్వీర్య
 2 1 యజ్ఞస్య యజ్ఞస్య
 3 4 న్వహిదేవం న్వహిదేవం
 4 1 యజ్ఞాయై యజ్ఞాయై
 ,, 4 ద్రప్సో ద్రప్సో

పేజీ పంక్తి తప్పు ఒప్పు
 6 4 తమహ్ను తమమహ్ను
 7 1 ఘోషమం ఘోషం
 9 5 రక్షోఽవ రక్షోఽవ
 10 2 మృద్రి మృద్రి
 ,, 6 హిరణ్య హిరణ్య

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
12	3	హస్తాభ్యా హస్తాభ్యా	
14	4	యోని యాని	
18	8	దేవస్యత్వా దేవస్య	
"	9	వస్వచాసి వస్వీచాసి	
20	3	శ్రోత్రం శ్రోత్రం	
"	"	నిర్మృతం నిర్మృతం	
21	2	వరుణస్య వరుణస్య	
23	3	జితృభ్య పితృభ్య	
"	"	బర్హిషదభ్య బర్హిషదభ్య	
24	4	రుద్రాణా రుద్రాణా	
"	7	పాహి పాహి	
25	3	లోకం లోకం	
26	1	నోద్రాభే నోద్ద్రాభే	
27	1	మేవిషూచీ మేవిషూచీ	
30	1	యధ్యై యధ్యై	
31	6	అస్మాసు అస్మాసు	
43	1	శక్తిసానః శక్తిసానః	
"	3	రోభ్యఃచు రోభ్యఃచు	

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
44	1	దితిరస్యాదితిరస్యా దితిరస్యా	
"	"	దిత్యాసి దిత్యాసి	
"	2	మూర్ధన్నా మూర్ధన్నా	
"	4	తాలరా తాలరా	
"	"	ఇదమ ఇదమ	
"	5	గ్రీవాః గ్రీవాః	
46	4	త్సవమని త్సవీమని	
48	1	షధనాగ్ం షధీనాగ్ం	
"	2	సదో సదో	
51	1	సోమస్యా సోమస్యా	
52	1	వారుణ వారుణ	
53	1	పతియే పతియే	
"	2	జిషాయ జిషాయ	
56	5	ధృష్టం ధృష్టం	
58	2	భూతేభ్య భూతేభ్య	
59	6	మతీహ మతీహి	
61	1	వీర్యాణి వీర్యాణి	
"	3	ప్రుష ప్రుష	

చేజి పంక్తి తప్పు ఒప్పు

63	1	మాగి ¹ క ¹ ష్టే ¹	మా ¹ గి ¹ క ¹ ష్టే ¹
„	4	జా ¹ మి ¹ మ ¹ జా ¹	జా ¹ మి ¹ మ ¹ జా ¹
„	6	య ¹ వి ¹ ష ¹	య ¹ వి ¹ ష ¹
69	4	ది ¹ వే ¹ ణ్వా ¹	ది ¹ వే ¹ త ¹ న్వా ¹
73		క్రిందచూడుడు	
75	1	ద్యే ¹ షే ¹ భ్యో ¹	ద్యే ¹ షే ¹ భ్యో ¹
78	3	మా ¹ లే ¹ భి ¹	మా ¹ లే ¹ భి ¹
79	1	లో ¹ కః ¹	లో ¹ కః ¹
„	5	వీ ¹ ము ¹ ప ¹	వీ ¹ ము ¹ ప ¹
„	„	తే ¹ ధా ¹ మా ¹	తే ¹ ధా ¹ మా ¹
81	1	పో ¹ దే ¹ వా ¹ న్దై ¹	పో ¹ దే ¹ వా ¹ న్దై ¹
„	„	బృ ¹ హ ¹ స్ప ¹ తే ¹	బృ ¹ హ ¹ స్ప ¹ తే ¹
84	2	నం ¹ పృ ¹ చః ¹	నం ¹ పృ ¹ చః ¹
85	1	ఆ ¹ ప్యాయ ¹	ఆ ¹ ప్యాయ ¹
86	4	మ ¹ చ్ఛ ¹ న్తో ¹	మ ¹ చ్ఛ ¹ న్తో ¹

తప్పు:—వలగహనా¹వైష్ణవీ¹బృహన్నసి¹

ఒప్పు:—వలగహనా¹పరి¹స్తృణామి¹వైష్ణవీ¹రక్షో¹హణా¹వలగహనా¹వైష్ణవీ¹బృహన్నసి¹

చేజి పంక్తి తప్పు ఒప్పు

87	4	త్రాయయన ¹	త్రాయ ¹ చ్ఛ ¹ న ¹
88	1	అ ¹ పా ¹	అ ¹ పా ¹
„	2	వా ¹ వా ¹ నః ¹	పా ¹ వా ¹ నః ¹
„	„	స్వా ¹ హః ¹	స్వా ¹ హః ¹
89	3	గ ¹ చ్ఛ ¹ స్వా ¹ హః ¹	గ ¹ చ్ఛ ¹ స్వా ¹ హః ¹
91	1	అ ¹ వి ¹ వా ¹	అ ¹ వి ¹ వా ¹
„	6	సం ¹ వి ¹ క్థా ¹	సం ¹ వి ¹ క్థా ¹
92	2	దే ¹ వీ ¹ శ్శ ¹ ణో ¹ త ¹	దే ¹ వీ ¹ శ్శ ¹ ణో ¹ త ¹
„	4	హ ¹ వం ¹ మే ¹	హ ¹ వం ¹ మే ¹
„	5	దే ¹ వ ¹ వ ¹ త్రా ¹	దే ¹ వ ¹ వ ¹ త్రా ¹
93	5	రు ¹ ద్ర ¹ గ్ం ¹	రు ¹ ద్ర ¹ గ్ం ¹
„	„	య ¹ జ ¹ గ్ం ¹	య ¹ జ ¹ గ్ం ¹
94	1	కృ ¹ ణు ¹ ధ్వ ¹ మ్ ¹	కృ ¹ ణు ¹ ధ్వ ¹ మ్ ¹
94	2	పు ¹ రు ¹	పు ¹ రు ¹
95	4	హ ¹ ణో ¹ త ¹	హ ¹ ణో ¹ త ¹

పేజీ	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
95	5	సాభగాన	సాభగాని
"	"	దధిరేపావకే	దధిరేపావకే
96	3	ర్యవిష్ఠః	ర్యవిష్ఠః
"	"	యతి	యతి
97	5	తృతీయ	తృతీయ
98	5	ఉతశిక్ష	ఉతశిక్ష
99	"	ఆయాగ్ంషి	ఆయాగ్ంషి
"	6	వహ	వహ
103	3	దదాధా	దదాధా
105	3	న్మాదయస్వ	న్మాదయస్వ
109	1	శ్చోదయ	శ్చోదయ
110	2	వర్ధనే	వర్ధనే
"	"	గృహీతో	గృహీతో
111	1	యజ్ఞపతి	యజ్ఞపతి
113	1	పృథివ్యా	పృథివ్యా
114	1	సహశ్చ	సహశ్చ
"	4	ఆగతేగ్ం	ఆగతేగ్ం

పేజీ	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
115	7	సోమం	సోమం
117	1	ర్వత్సస్య	ర్వత్సస్య
"	3	ద్రియగ్వా	ద్రియగ్వా
118	1	స్త్రీరసి	స్త్రీరసి
119	2	వామభాజః	వామభాజః
120	1	హిరణ్య	హిరణ్య
125	3	ప్రతిపత్య	ప్రతిచత్య
126	3	మల్గులా	మల్గులా
128	3	వక్రణోతువా	వాక్రణోతువ
133	6	మధుమతీః	మధుమతీః
135	4	స్యజ్ఞ	స్యజ్ఞ
137	5	అపాంసపా	అపాంసపా
138	5	సుమిత్రా	సుమిత్రా
"	6	దేవరిష	దేవరిష
139	3	ప్రత్యస్తా	ప్రత్యస్తా
140	2	యశో	యశో
145	3	దేయగ్ం	దేయగ్ం
146	5	ధేయస్య	ధేయస్య

పేజి పంక్తి తప్పు ఒప్పు

148	4	ఋతాయ ఋతాయ
„	6	ఆయు ఆయు
149	4	యజమానస్య యజమానస్య
150	2	వివిదానో వివిదానో
158	1	ముద్వాస ముద్వాస
„	3	దధాత్వి దధాత్వి
158	4	ఇదమాద ఇహమాద
146	1	అగ్నేఽగత్వంనో గత్వంనో
167	1	సోమాసగ్ం సోమాసగ్ం
163	4	టూరం టూరగ్ం
174	1	యావంతపవ యావంతపవ
175	4	ధత్తేవశుచి ధత్తేవశుచి
176	1	ప్రవాపహో వాపహో
184	3	త్యథకో త్యథకో
185	1	ర్యదగ్ని ర్యదగ్ని
187	1	త్వత్పితా తత్పితా
188	1	యత్పయ యత్పయ

పేజి పంక్తి తప్పు ఒప్పు

189	2	అభిన్నో అభిన్నో
„	6	మిన్నాహ మిన్నాహ
192	6	సహసో సహసో
194	5	సుమ్నాయ సుమ్నాయ
199	2	దత్తాయ దత్తాయ
210	2	జ్వేన్ జ్వేన్
216	5	గ్భూమి గ్భూమి
220	2	హదేవ హదేవా
223	1	ఏవం ఏవం
225	2	భరతి భరతి
„	3	మారుషానీ మారుషానీ
227	4	తోఽశ్వ తోఽశ్వ
„	5	హుషభతి హుషభతి
228	5	యత్తే యత్తే
„	6	యత్తే యత్తే
„	5	ప్రజాపతి ప్రజాపతి
229	3	మాసేహ మాసేహ

శ్రేణి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
229	5	పాపా ¹ తి	పాపా ¹ తి
231	2	తేనా ¹ గ్ని	తేనా ¹ గ్ని
"	5	ప్రపజయా ¹	ప్రపజయా ¹
232	1	త్యుఖాం	త్యుఖాం
233	2	త్యాజ్యం ¹ చె	త్యాజ్యం ¹ చె
"	3	ఏవగ్ ¹ సం	ఏవగ్ ¹ సం
234	4	ముపాశ్య	ముపాశ్య
235	1	దితా ¹ హ	దితా ¹ హ
"	3	హోత్ర ¹ మే	హోత్ర ¹ మే
"	"	నాదయే	నాదయే
"	5	గృహా ¹ హన్త్యా	గృహా ¹ హన్త్యా
239	2	మన్త్రి ¹ యే	మన్త్రి ¹ యే
240	2	చతురక్షరం	చతురక్షరం
241	6	త్యుపా ¹ సద్వ	త్యుపా ¹ సద్వ
242	2	దిశో ¹ ఽదస్య	దిశో ¹ ఽదస్య
"	3	శ్రావయే ¹ తి	శ్రావయే ¹ తి
243	2	వైశ్వా ¹ న్యో	వైశ్వా ¹ న్యో
245	1	గావ్యే ¹ న	గావ్యే ¹ న

శ్రేణి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
246	4	రుషం ¹	రుషం ¹
250	4	చర్షణే ¹ నామ్	చర్షణే ¹ నామ్
251	1	అకృణో ¹	అకృణో ¹
255	3	వర్ష ¹ వర్ష	వర్ష ¹ వర్ష
"	"	పహ్వయ ¹	పహ్వయ ¹
259	1	యజ్ఞే ¹	యజ్ఞే ¹
"	2	బ్రహ్మ ¹ వై	బ్రహ్మ ¹ వై
263	4	నాఅస్యై ¹	నాఅస్యై ¹
264	1	భవన్తీ ¹	భవన్తీ ¹
"	6	జీవన్తీ ¹	జీవన్తీ ¹
275	2	అసురా ¹ శాం	అసురా ¹ శాం
279	2	నపజయ్య ¹	నపజయ్య ¹
283	6	పప్రయః ¹	పప్రయః ¹
297	1	మిమాచ ¹	మిమాచ ¹
"	"	సమాట్ ¹	సమాట్ ¹
"	2	ప్రజాన ¹	ప్రజాన ¹
299	4	నాభి ¹ షి	నాభి ¹ షి

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
300	2	ముదజజయ	ముదజయ
305	3	దేవావాన్క) దేవాన్క)	
306	1	మర్ధిరా మర్ధిరా	
307	5	భవతు	భవతు
308	3	యాభిరదేను	యాభిర్దదేను
316	3	మైన్దాగ్నే	మైన్దాగ్న
317	1	బర్హి	బర్హి
„	5	స్తుతో	స్తుతో
318	5	పితృకాం	పితృకా
325	3	వైష్ణవ	వైష్ణవ
337	1	జానరాజ్యా	జానరాజ్యా
„	3	త్రుబాధ	త్రుబాధ
340	5	పూష్టేన్వాహః	పూష్టేన్వాహః
„	„	యేన్వాహేన్ద్రాయ	
		యేన్వాహేన్ద్రాయ	

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
340	5	ఘోషాయ	ఘోషాయ
345	1	యజ్ఞసి	యజ్ఞసి
371	5	శ్వేతాం	శ్వేతాం
375	6	వర్చన	వర్చన
376	1	గ్నేయం	గ్నేయం
„	6	కాభ్య	కానభ్య
377	3	మన్య	మన్య
388	3	పధావతి	పధావతి
412	8	త్యన్నాదః	త్యన్నాదః
414	2	మిత్రి	మిత్రి
417	1	పరాచీ	పరాచీ
438	1	అష్ట	అష్ట
442	4	యేత	యేత
448	4	వరుణ	వరుణ

70

149210

ఋక్సామాధర్వవేద అనువాదకర్తలు :

శ్రీ బంకంపల్లె మల్లయ్యశాస్త్రిగారు

యజుర్వేద అనువాద కర్తలు :

వ్యాకరణ శిక్షామణి

శ్రీ రామవరపు కృష్ణమూర్తి శాస్త్రిగారు

08

ఋగ్వేద ప్రచురణకై తమతండ్రి బాపిరాజుగారి భాషకాగ్గము

రు ౧౦౦౦/-లు అర్పించిన దాతలు

శ్రీ మంతెన సుబ్బరాజుగారు

మంతెనవారిషాలెం.

శ్రీ వేమన గ్రంథాలయము

తెలవ్రాలు (పిఠా)

٧٤

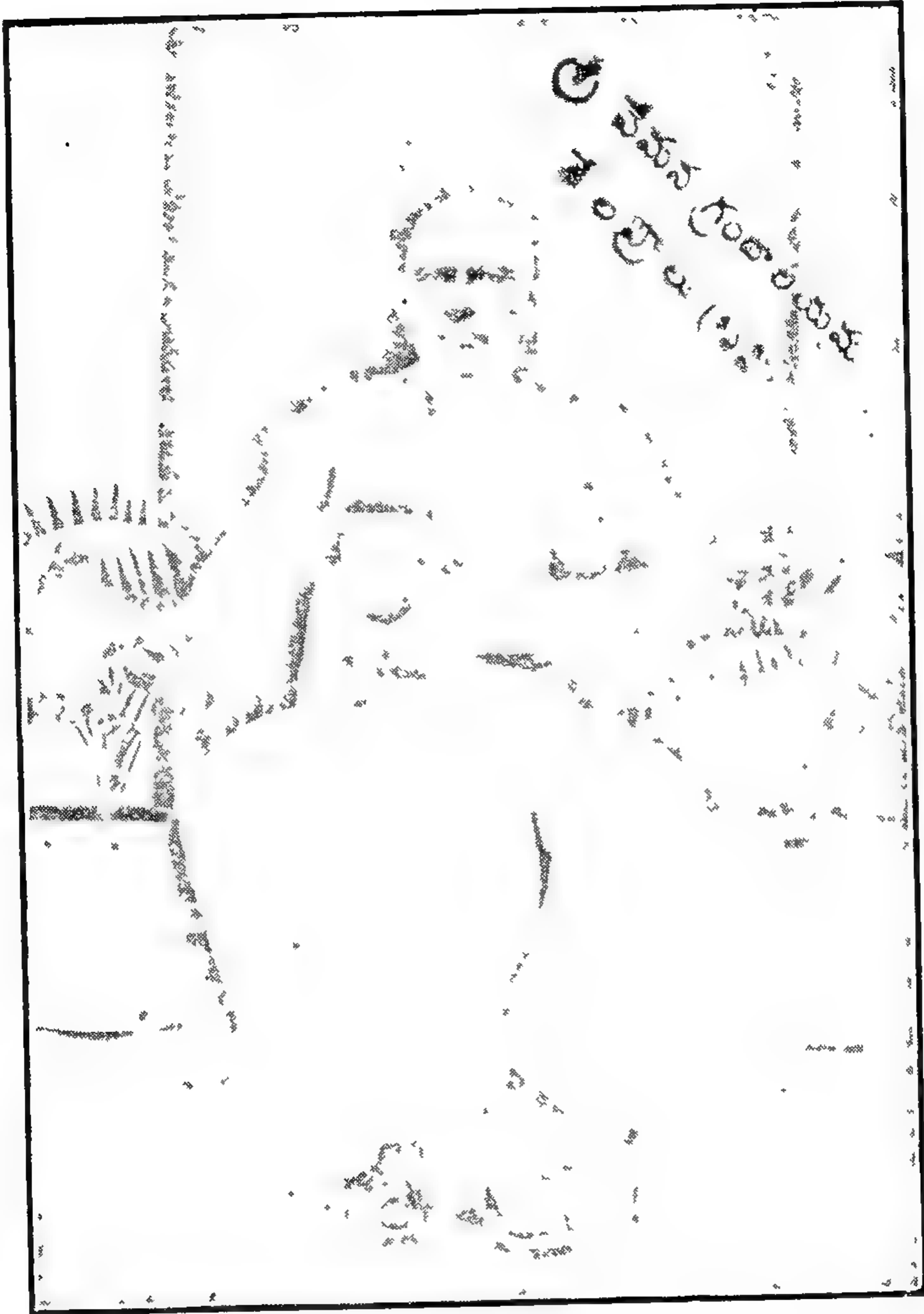
శుక్లయజుర్వేద ప్రచురణకై తమతల్లి శ్రీరాజా రాజ లక్ష్మయమ్మ బహదూరుగారి
జ్ఞాపకార్థము రు ౨౫౦౦/-లు అర్పించిన చాతిలు
శ్రీరాజా మాణిక్యరావు మొకట హనుగ్రీనరావు బహద్దరు
జమీందారుగారు రాచూరు.

శ్రీ వేమన గ్రంథాలయము
తేలవూలు (పిఠా)

75

కృష్ణయజుర్వేద ప్రచురణ కై శ్రీబాలసాటిశ్వరస్వామి ప్రీత్యర్థం రు.౨౫౦౦/-లు
అర్పించిన దాతలు

శ్రీ ఆలపాటి దేవయ్య గారు,
గోవాడ.

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

1111

సామవేదప్రచురణకై తమతల్లి లక్ష్మీదేవమ్మగారి జ్ఞాపకార్థమై ను ౨౫౦౦/-ను
అర్పించిన దాతలు

శ్రీ మద్ది వెంకట రంగయ్య గారు,
గుంటూరు.

శ్రీ వేమన గ్రంథాలయము
తలవ్రోలు (పి.జి.)

శ్రీ పద్మావతి గోదాయనము
అంబికావతి (పల్లవి)

ఓమ్.

అంధ్ర వేదములు.

[కృష్ణ యజుర్వేదము.]

ప్రథమాష్టకము. } హరిః ఓమ్. { ప్రథమానువాకము.
ప్రథమప్రపాఠకము. } ప్రథమపంచాశత్తు.

మూలము. ౧ ఇషేత్వోద్జేత్వా ౨ వాయవగస్తోపాయవగస్త ౩ దేవోవఃసవితా
పార్వయతు శ్రేష్ఠ తమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వ వఘ్ని యాదేవభాగ
మూర్ధ్న స్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీ రనమీవా అయక్ష్మామావః సేన ఈశత
మాఘశగ్ం సో రుద్రస్య హేతిః పరివోవృణక్తు ర ధ్రువా అస్మిన్ గోపతౌ
స్యాతబహ్విః ర్యజమానస్య పశూన్ పాహి

దండాన్వయము. ౧ (ఓమోముగకొమ్మా!) అన్నముకొఱకు, బలమునకుఁ గారణ
మగు రసముకొఱకును, నిన్ను నఱకుచున్నాను. ౨ (ఓదూడలారా! మీగు లేత
గడ్డినిఁ దినుటకై మీతల్లుల సమీపమునుండి తొలగి నేవచ్చగా నరణ్యమునకు)
వెళ్ళువారలై యుండుడు. (మఱల సాయంకాలమున యజమానుని గృహమునకు)
వచ్చినవారలై యుండుడు. ౩ (ఓయావులారా) పేరిరకుండు, నన్తర్యామియు, నగు
నీశ్వరుఁడు మిక్కిలి యోగ్యమగు నింద్రదధి రూపమైన కర్మకొఱకు మిమ్ము
(నరణ్యమునందు తృణాదికమునుఁ దినుటకై) బేరిణ చేయుఁగాక. ఓగోవులారా!
నేవేందునికి దధిరూపమగు భాగమును (అధికముగ గడ్డినిఁ దినుటచే) వృద్ధిఁ జేయుడు.

౨ [అ గ. ప్ర గ. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౨. పం ౧.]

బలహేతువగు ధనముకలిగినట్టియు, నధికమైన పాలుకలిగినట్టియు, బహుసంతానము కలిగినట్టియు, గిమి (పురుగు అని తా॥) దోషరహితములైనట్టియు, నితరరోగము లేనట్టి మిమ్ము దొంగవాడపహరించుటకు సమర్థుడు కాకపోవుగాక. రుద్రుడను క్రూరదేవుని యాయుధము మిమ్ము విడుచుగాక. ౪ (ఓయావులారా!) ఈగోస్వామి యగు యజమానునియందు స్థిరబుద్ధికలవారలై యుండుడు. (సంతానపరంపరచే) ననేకులునై యుండుడు. ౫ (ఓమోదుగకొమ్మా! నీవు) యజమానునియొక్క గోవులను రక్షించుము.

—:-0:-—

అనువాకము. ౨.

౨ ౧ యజ్ఞస్యఘోషదసి ౨ ప్రత్యుష్టగ్ం రక్ష ప్రత్యుష్టా అరాతయః
3 ప్రేయమగాద్ధి షణ్ణాబర్హిరచ్ఛమనునాకృతా స్వధయావితష్టాత ఆవహన్తి
కవయః పురస్తాదేవేభ్యోజుష్టమిహ బర్హిరాసదే ౪ దేవానాం పరిషూత
మసివర్షవృద్ధమసి ౫ దేవబర్హిర్మాతావన్వజ్ఞాతిర్య కృర్వతే రాధ్యాస
౬ మాచ్ఛేతాతే మారిషం ౭ దేవబర్హిః శతవల్క్యం విరోహ
౮ సహస్రవల్క్యః॥

౧ (ఓ యశ్వముయొక్క ప్రక్కయెముకా! నీవు) యజ్ఞమునకు 'ఘోషత్' అను (ధనరూప) సాధనమగుచున్నావు. (ఇచట ధనమునకు "ఘోషత్" అని పేరు.) ౨ కోయుటకు సాధనమగు నీ యాయుధమున దాగిన రాక్షసస్వరూపము, ఈ యాయుధమునదాగిన శత్రువులు నశించుచుండుగాక, 3 (ఏకారణమువలన) నా ప్రాచీనులు, విద్వాంసులునగు కర్మిష్ఠులు తూర్పుదిక్కునుండి బర్హిస్సును

దీసికొనివచ్చుచున్నారో! (ఆ హేతువుచే) విద్యారూపమైనదియు, బ్రజాపతిరూపుడగు మనువుచే జేయఁబడినదియు, నశ్వముచే దినబడిన యన్నమే స్వరూపముగా గల స్వధచే మిక్కిలి తీక్షణముగాఁ జేయఁబడినదియు నగు నీ గుఱ్ఱముయొక్క ప్రక్కయొముక బర్హిస్సును బొందుటకై వెల్లెను. (హవిస్సును భక్షించు) దేవతలకొఱకు బ్రియమగు బర్హిస్సు నీ వేదికయందుం (అరుగు) చవలయును. ౪ (ఓ దర్భసము దాయమా! నీవు) దేవతలనిమిత్తమై గ్రహించఁబడిన దానవగుచున్నావు. (మరల) వర్షముచే పృథ్వియందైన దానవగుచున్నావు. ౫ (దేవతలకొరకగు నో దర్భరాజా!) నిన్ను బాడవుగా రెండువిధములగునట్లుగా హింసించును. ప్రాస్వములైన ఖండములు గాను హింసించును. నీ సంబంధియగు మరల మొలచున్ధానమును నష్టముకానట్లుగా సంపాదించగలను ౬ (ఓ దర్భరాజా!) నీకు చేదకుఁడైనను 'మంత్ర సామర్థ్యముచే' హింసించువాడనగుట లేదు. (హింసాదోషము నాకుఁగలుగదని తాత్పర్యము) ౭ (దేవతలకొరకగు నో దర్భరాజా! నీవు) అనేక కొమ్మలు కలదానవుగా మొలవవలయును. ౮ (సంతానపరంపరచే) మేమనేక శాఖలు కలవారము కాగలము (ఇచ్చట "వివయగ్ంరుహేమ" అను పదములు ౨వ పనసనుండి యోజనచేసి యర్థము వ్రాయఁబడినవి. ముందుకూడ నిట్లే యర్థానుసారముగ సుత్తరపనసలనుండి మొదటిపదములను పూర్వపు పనసల చివరవాక్యములలో నన్వయించి యర్థము వ్రాయఁబడుచుండును.)

పంచాశత్తు ౨

3 ౧ వివయగ్ంరుహేమ ౨ పృథ్వివ్యాసంపుచహపాహి 3 సుసంభృతాత్వాసంభ
రామ్యదిత్యైరాస్నానీ ౪ ద్రాణ్యైసంనహనం ౫ పూషాతే గ్రన్ధిం
గ్రథ్నాతు ౬ సతేమాన్తస్థా ౭ దిద్విస్యత్వా బాహుభ్యాముద్యచ్ఛే
౮ బృహస్పతే ర్మూర్ధ్నాహరా ౯ మ్యుర్వంతరిక్షమన్విహి దేవంగమమసి॥

౧ (తృణకాష్ఠాదులకు నాధారమగునో ద్రవ్యవిశేషమా! నీవు) భూమి యొక్క సంపర్కమువలన (నిదర్భను) రక్షించుము. ౨ (ఓతా! నీవు భూమికి) మొలనూగునకర్హమగు త్రాడు వగుచున్నావు. (ఓదర్భసముదాయమా!) నిన్ను బాగుగా సంగ్రహించుటకు యోగ్యమైన త్రాటిచే బంధించుచున్నాను. ౩ మేఖలా రూపబంధనము సమృద్ధికొఱకగుచున్నది. (అనగా, నింద్రునిభార్య పూర్వజన్మయందు శతక్రతువుల ననుష్ఠించిన తనభర్తచే నాయాక్రతువులందు యోక్తము (తాటి)చే బంధించబడుటచే దానిప్పుడు ఇంద్రునిపత్ని యైనది; కనుక నీబంధనమువలన యజమానుని భార్య (ఉత్తరజన్మమునందు ఇంద్రునిభార్య కాగలదని భావము) ౪ (సమకూర్చబడిన యోతా! పోషకుఁడగు సూర్యుఁడు నీకు ముడివేయుఁగాక. ౫ (ఓదర్భ!) నీకు నిర్బంధకమగు నాత్రాటిముడి చాలకాలముండదుగాక. (దీనివలన నహింసాఫలము కలుగునని తా॥) ౬ (ఓదర్భ!) ఇంద్రునిదర్శనమగు నింద్రియరూప సామర్థ్యమునిమిత్తమై నిన్ను బాహువులచే నెత్తుచున్నాను. ౭ (ఓదర్భ!) బ్రహ్మత్వ సిద్ధికై (నిన్ను) శిరస్సున మోయుచున్నాను. ౮ (ఓదర్భ!) విశాలమగు నంతరిక్షము (వెళ్ళుట కనుకూలమైనది కావున) నీవువెళ్ళుము. ౯ (ఓదర్భ! నీవు) దేవతలనుఁ బొందినదాన వగుచున్నావు.

అనువాకము. ౩.

౪   ౧ శున్ధధ్వందైవ్యాయ కర్మదేదేవ యజ్వాయై ౨ మాతరిశ్వనో ఘర్మోఽసి
 ఛ్యారసి పృథివ్యసి విశ్వధాయా అసిపరమేణధామ్నా దృగ్ంహస్వమాహ్వ
 ౩ ర్వసూనాం పవిత్రమసి శతధారం వసూనాం పవిత్రమసి సహస్రధారగ్ం
 ౪ హుతః స్తోకోహుతో ద్రవ్యోఽగ్నయే బృహతే నాకాయస్వాహాద్యా

[అ ౧. ప్ర ౧. కృష్ణయజుర్వేదము. అచు 3. పా ౧.] ౫

వా॒పృథ్వి॑భ్యా॒గ్ం ५ సా॒వి॒శ్వా॒యుః సా॒వి॒శ్వ॒స్స॒వాః సా॒వి॒శ్వ॒కర్మా ౬ సా॒స్వ॒
 చ్య॒ధ్వ॒మృతా॑వరీ యార్జి॑ణీర్గర్భ॑ధుమ॒త్తమా॑ మ॒న్దాః) ధ॒వ॒స్వనా॑శయే
 ౭ సో॒మేన॑ త్వా॒త్తన॑చ్చీ॒న్ద్రా॒య దధి॑ ౮ వి॒ష్ణోహ॑వ్యగ్ం ౯ క్షు॒చ్ఛ॥

అవ॥ వెనుకటి యనువాక ద్వయముచే నమావాస్యనాటి పగటియందు చేయదగిన విధానము చెప్పబడినది. ఈ యనువాకమున నారాత్రియందు చేయదగిన దోహనము (పాలుపితుకుట) విధించబడుచున్నది.

౧ (ఓ పాత్రలారా! మీరు) దేవయాగ స్వరూపమగు దైవికకర్మకారకుఁ బరిశుద్ధులుకండు. ౨ (ఓ పాలకడవా!) వాయుపునకు స్థానమిచ్చుటచే బ్రహ్మశకమగు నేయంతరిక్షముకలదో! (నీవా) యంతరిక్ష స్వరూపమగుచున్నావు. (మఱియు) ద్యులోకస్వరూపమగుచున్నావు. పృథివీలోకస్వరూపమగుచున్నావు అధికములైన పాలనుధరించునట్టి గొప్పసామర్థ్యముచే బ్రపంచమునకాధారమగు వర్షరూపమగుచున్నావు (కావున) దృఢముగానుండుము భగ్నముకావలదు. 3 (ఓ శాఖాపవిత్రమా!) దోహనపాత్రయందుంచబడిన నీవు అనేకధారలు కలవియు, (బ్రాహ్మణము నిలుచుటకాధారములు, నగు పాలబిందువులకు శోధకమగుచున్నావు. (మూడు దర్భల నొకచోఁగలిపి ముడివేయని పవిత్రమునకు శాఖాపవిత్రమని పేరు.) ౪ అల్పమైనదియు, బ్రౌఢమైనదియు నగు బిందువు నొకమనుపేరుగల (స్వర్గవాసియగు) గొప్పయగ్నికొరకు హుతమగుఁగాక. (ఆవిధముగనే) ద్యావాభూములకొరకు గూడ స్వాహాకృతమగుఁగాక. (అగ్నియందు హవిస్సునుంచుటమాత్రము హుతమనియు, దేవతనుద్దేశించి త్యాగమునుతెలుపు స్వాహాశబ్దము నుచ్చరించుచు నగ్నియందు హవిస్సునుంచుట స్వాహాకృతమనియు భేదము.) ౫ ఆ యావు సమస్తమగు నాయుస్సుకలది. ఆ యావు జగత్తునందు వ్యాప్తికలది. ఆ యావు నిఖిలకర్మలుకలది. (పృథివ్యంతరిక్షద్యులోకాభిమాన దేవతలు వరుసగా నీ చెప్పబడిన గుణములు కలిగియుండుటచే గోవులు ఈ దేవతారూపముగ స్తోత్రముచేయబడినవి.) ౬ (ఓ యుదకములారా!) శుభ్రముచేయు సామర్థ్యముకలిగినట్టియు, నలలు

౬ [అ గ. ప్ర గ. ఆంధ్ర వేదములు. అను ర. పం ౧.]

కలిగినట్టియు, మాధుర్యముకలిగినట్టియు, సంతోషకారణములైనట్టి మీరు “సా
న్నాయ్య” మను ధనముయొక్క లాభముకొఱకు దోహదపాత్రయందలి పాలతోఁ
గలిసికొనుడు. (హోమమున కర్హమయిన పాలు - లేక - పెరుగు - నూపమైన నావి
స్సనకు - సాన్నాయ్యమనిపేరు.) ౭ (ఓ క్షీరమా!) (పాలు) పెరుగు - అను సోమము
తోనిన్నుఁ దోడుపెట్టుచున్నాను. ఈ తోడుపెట్టుటచే సిద్ధమగు పెరుగు ఇంద్రుని
కొఱకు హోమము చేయఁబడును. ౮ ఓవిష్ణుమూర్తి! (నీవు) హవిస్సును రక్షిం
చుము.

తృతీయానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ర

౧ కర్మణే॑వా దే॒వేభ్యః॑ శ॒కేయం॑ ౨ వే॒షాయ॑త్వా ౩ ప్ర॒త్యుష్ట॑గ్గోర॒క్షః
ప్ర॒త్యుష్టా॑ అ॒రాత॑యో ర ధూ॒రసి॑ ధూ॒ర్వధూ॑ర్వ॒న్తం ధూ॒ర్వతం॑ యో॒ఽస్మా
న్ధూ॒ర్వతి॑ త॒ధూర్వ॑యం వ॒యం ధూ॒ర్వామ॑ గి స్త్వం దే॒వానా॑మసి స॒స్నిత॑మం
ప॒ప్రిత॑మం జు॒ష్టత॑మం వ॒హ్నిత॑మం దే॒వహూ॑త॒మహ్ను॑త॒మసి॒హ వి॒ర్ధానం॑
దృగ్గో॒హస్వ॑మా హ్వ ౬ ర్మిత్ర॑స్యత్వా చ॒క్షుషా॑ప్రే॒క్షే మా॑భేర్మా॒నం
వి॒థ్కా మా॑త్వా॥

అవ॥ వెనుకటి యనువాకత్రయముచే సమావాస్యదినమునందు చేయఁదగినవి
ధానమంతయు సమాప్తి సేయఁబడినది. ఇట్లుపైనఁ బదవయనువాకమునఁ బాడ్యమి
తిథియందొనర్పఁదగిన కృత్యము చెప్పఁబడుచున్నది.

౧ (ఓహస్తములారా!) దేవతల సంబంధమైన కర్మకొటకు శుభ్రముచేయుఁ బడిన మిమ్ముఁ బ్రయోగించుటకు సమర్థుడనుకాగలను. ౨ (ఓశూర్ప (చేట) మను యజ్ఞసాధనమా!) నిన్ను వ్యాప్తిమస్తమగు యజ్ఞముకొటకు (స్వీకరించుచున్నాను.) 3 ఈ మంత్రార్థము వెనుక (అను ౨ పం ౧) చెప్పబడినది. ౪ (ఓయగ్నీ!) నీవు హింసకుఁడవగు చున్నావు (కావున) పాపరూపమగు హింసకుని నాశనముచేయుము. (మఱియు) నేరాక్షసాది సముదాయము, (యాగములకు హింసచేయుటద్వారా) పుమ్ము హింసించుచున్నదో, ఆరాక్షసాది సముదాయమునుఁ గూడ నాశనము చేయుము. ఏయాలస్యాది రూపమగు శత్రువును మేము హింసించుచున్నారమో, ఆశత్రువునుఁగూడ నాశనము చేయుము. ౫ (ఓశకటమా!) నీవు దేవతలకుసంబంధి వగుచున్నావు. (కావున) మిక్కిలి పరిశుద్ధమైనదానవు, ఎక్కువప్రియమైనదానవు, అధికమగు హవిస్సును మోయుదానవు, దేవతల నాహ్వానముచేయు దానవు నగు చున్నావు (మఱియు) వీరహులచే నాపాదించఁబడిన వంకరయను దోషములేని దానవు, హవిస్సును ధరించుదానవు నగుచున్నావు (కావున) దృఢముగానుండుము. భగ్నముకావలదు. ౬ (ఓధాన్యసమూహమా!) జగత్తునకు మిత్రుఁడగు సూర్యుని యొక్క చక్షుస్సు (దృష్టి)చే నిన్నుఁ జూచుచున్నాను. కావున భయము నొందవలదు. కంపించవలదు. (నేనై నే) నిన్ను హింసించను. (ప్రేపనసయందలి “హింసిషమ్” అను పదమున కర్థమిచ్చట వ్రాయఁబడినది.)

పంచాశత్తు ౨.

హింసిష ౧ మురువాతాయ ౨ దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్భా
హుభ్యం పూష్ణో హస్తాభ్యామగ్నయే జష్టం నిర్వపా 3 మ్యగ్నీజోమాభ్యా
౪ మిదందేవానా మిదమునఃసహ ౫ స్ఫాత్యైత్వానారాత్యై ౬ సువరభి

[అ ౧. ప్ర ౧. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౪. పు ౨.]

విభేషమం వైశ్వానరం జ్యోతి ౨ ర్ద్ధగ్ం హంతాం దుర్యాద్యావాప్యధివ్యో
౫ రుర్వస్తరిక్షమన్వి ౯ హ్యాదిత్యాస్త్యోపస్థేసాదయా ౧౦ మ్యగ్నేహవ్యగ్ం
రక్షస్వ॥

౧ (ఓ ద్వారమా!) నీవు వాయుప్రవేశమునకై విస్తీర్ణము కమ్ము. ౨ ఓ) హవ్యమా!) ప్రేరకుడగు దేవునియొక్క ప్రేరణము కలుగుచుండగా, నశ్వినీదేవతల యొక్క బాహువులచేతను, పోషకుడగు దేవుని యొక్క చేతులచేతను అగ్నిదేవత కొఱకుఁ బ్రయమగు నిన్నుంచుచున్నాను. (దేవతలనుద్దేశించి యగ్నియందుంచఁ బడు - నేయి మొదలగు ద్రవ్యములకు, హవ్యమనియు, హవిస్సు అనియుపేరు.) 3 ఈపదము వెనుకటి (౨వ) వాక్యమునందలి “అగ్నయే” అను పదస్థానమున నుంచి పూర్వవాక్యార్థమే చెప్పుకొనవలయును. అగ్నిహోమాభ్యామ్ = అగ్ని, సోమ, దేవతల కొఱకు అని యర్థము. ౪ ఈయుంచఁబడిన హవిర్భాగము దేవతలకు (మాత్రము) సంబంధించిన ధనము. ఈ బండియందున్నభాగమైతే (ఋణ షేయఁబడనిది) దేవతలతోఁగూడ నూయొక్కధనము. (మాయుభయుల ధనమని తా॥ ౫ (ఓ హవ్య మా!) అభివృద్ధికొఱకు (మంత్రముచే) నిన్ను (సంస్కరించుచున్నాను.) దానము చేయకుండుటకై కాదు. ౬ స్వర్గరూపమగు (స్వర్గసాధన మగుటచేనని తా॥) యాగ ప్రదేశ మంతటను విశేషముగఁ జూచుచుంటిని. ఆహవనీయాగ్నిని సర్వప్రకాశక మగు జ్యోతిస్వరూపముగఁ జూచుచున్నాను. ౭ మాగృహములిహలోక పరలోకముల యందు దృఢములై యుండుఁ గాక. ౮ ఈవాక్యార్థము వెనుక (అను ౨పా ౨ వా) చెప్పఁబడినది. ౯ (ఓ హవ్యమా!) నిన్నుభూమియొక్క మధ్యయందుంచుచున్నాను. ౧౦ ఓ యగ్నే! హవిస్సును రక్షించుము.

చతుర్థానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము శ్లో.

౧ దే॒వో॑వః స॒వి॒తో॑త్ప॒నా త॒వ్చి॑ద్రే॒ణ ప॒విత్రే॑ణ వ॒సోః సూ॑ర్య॒స్య ర॒శ్మిభి॑
 ౨ రా॒పో॑దే॒పీ ర॒గ్రే॒పు॒వో అ॒గ్రే॒గు॒వోఽగ్ర॑ ఇ॒మం య॒జ్ఞం స॑య॒తాగ్రే॑ య॒జ్ఞ
 ప॒తిం ధ॒త్ర యు॒ష్మాని॑న్దోఽ॒ వృణీ॑త వృ॒త్రతూ॑ర్యే యూ॒యమి॑న్దో మ॒వృణీ॑ధ్వం
 వృ॒త్రతూ॑ర్యే ప్రో॒క్షి తాః॑స్థాః ౩ గ్న॒యే॒వోజ॒ష్టం ప్రో॒క్షామ్య॑గ్నీ॒ షో॒మాభ్యా॑గ్ం
 ౪ శు॒న్ధధ్వం దై॒వ్యా॒య కర్మ॑ణే దే॒వయ॒జ్ఞాయా॑ శ్చ అ॒వధూ॑తగ్ం ర॒క్షోఽవ
 ధూ॒తా అ॒రాత॑యో ౬ ఽది॒త్యా స్త్వగ॑సి ప్ర॒తిత్వా॑॥

అవ॥ ఈయనువాకమున ప్రహిపైభాగముననుండు పౌష్టురాక్షసభాగము కావున దానిని బోగొట్టుటకై యవహననము (దంచుట) విధించబడుచున్నది.

౧ (ఓ యుదకములారా!) ప్రేరకుడు, నస్తర్యామియు, నగు పరమేశ్వరుడు ఆదిత్యస్వరూప భావనాబలమువలన) రంధ్రములులేని దర్భపవిత్రముచేతను, జగన్ని వాసహేతువగు సూర్యునియొక్క కిరణములుగా భావించబడిన దర్భానయవముల చేతను, మిమ్ము బవిత్రము చేయుగాక. ౨ దేవతాస్వరూపములగు నో యుదకము లారా! (శుద్ధిహేతువులగు దర్భలనుగూడ ప్రోక్షణముచే బవిత్రము చేయువారగు గుటవలన) ముందుగాబవిత్రము చేయువట్టియు, ప్రవాహరూపముచే శీఘ్రగాముగుటవలన మనుజులకంటెచు) ముందుగానడచుస్వభావముకల మీరు మొదటనీయజ్ఞమును నిర్విఘ్నముగఁబూర్తి నొందించుడు. ముందుగా నీయజమానుని స్వర్గమును బొందించుడు. (మఱియు) మిమ్ము నిండ్రుడు వృత్రాసురనధయందు సహాయముగాఁగోరెను. మీరునుదేవేంద్రుని సహాయముగాఁ గోరిరి. ప్రోక్షింపఁబడినవారలై యుండుడు. ఉదకసమానులుకావునమీరుఏమిచేయుటకు సమర్థులుకారు? (పూర్వమువృత్రాసురుని వధించుటకై దేవేంద్రుడు ప్రజాపతిని ఉపాయమడుగఁగా నతడు వజ్రాయుధమునుదక

౧౦ [అ ౧. ప్ర ౧. ఆంధ్రవేదములు. అను ౫. పం ౨.]

ములచే బ్రోక్షణముచేసి యింద్రునికిచ్చెను. అనిగాధ. ఉదకముచే బ్రోక్షించుటవలనను, అదియింద్రుడుపయోగించుటవలనను, పృతాసురవధ జరిగినదికావున నింద్రునికి నుడకావేక్షయు, నుదకములకునింద్రాపేక్షయునున్నటుల నిచ్చటఁ జెప్పఁబడినది.) ౩ అగ్నికొఱకు బ్రయమగునట్లుగా మిమ్ముఁబ్రోక్షించుచున్నాను, (ఆవిధముగ నే) అగ్ని పోమదేవతల కొఱకుఁబ్రయమగునట్లుగాఁ బ్రోక్షించుచున్నాను. ౪ అర్ధము (అను ౩ ప ౧ న) పూర్వోక్తము. ౫ రాక్షసస్వరూపము నశింపఁజేయఁబడుఁగాక. శత్రువులు నశింపఁజేయఁబడుదురుగాక ౬. (ఓకృష్ణాజన (లేడిచర్మ)మా! నీవు) భూదేవతయొక్క స్వరూపమవగుచున్నావు. (కావున) భూమి నిన్నుఁ దనస్వరూపమునుగాఁ దెలిసికొనుఁగాక. (“పృథివీవేత్తు” అను పైపనసలోని పదములకు నర్థమివాక్యమునందే వ్రాయఁబడినది.)

పంచాశతు ౨.

పృథివీవేత్వ ౧ ధిషణమసి వానస్పత్యం ప్రతిత్వాదిత్యా స్వగ్వేత్వ
 ౨ గ్వేస్త నూరసివాచో విసర్జనం దేవవీతయే త్వాగృహ్ణా ౩ మృద్రసి
 వానస్పత్యః సద్ధదం దేవేభ్యో హవ్యగ్ం సుశమి ౪ శమిష్యేషమావ
 దోర్జమా వదద్యుమద్వదత వయగ్ం సంఘాతం జేష్ణ ౫ వర్షవృద్ధమసి
 ౬ ప్రతిత్వా వర్షవృద్ధంవేత్తు ౭ పరాపూతగ్ం రక్షః పరాపూతా అరాతయో
 ౮ రక్షానాంభాగోఽసి ౯ వాయుర్వ్యోవి వినక్తు ౧౦ దేవోవః సవీతా హిరణ్య
 పాణిః ప్రతిగృహ్ణాతు

౧ (ఓ యులూఖిలమా! (రోలు) నీవు) దంచుటకు నాధారము, వనస్పతి వలనఁ బుట్టినదానవు నగుచున్నావు. అటువంటి నిన్ను భూమియొక్క స్వరూపమగు లేశిచర్మము తన సంబంధినిగాఁ దెలిసికొనుఁగాక (వనస్పతి=చెట్టు ఇచట కట్టరోలే వాడుదురు.) ౨ (పురోడాశ సంబంధియగునో ప్రీహిసముదాయమా!) నీవు అగ్ని హోత్రుని శరీరమవగుచున్నావు. (మఱియు) వాక్కునకు (ప్రవృత్తి) కారణమగు చున్నావు. (కావున నిటువంటి) నిన్ను దేవతలు భక్షించుటకై స్వీకరించుచున్నాను. ౩ (ఓ రోకలీ! నీవు) వనస్పతివలనఁ బుట్టినదానైనను (దార్ధ్యముచే) రాతివగు చున్నావు. అటువంటి నీవు దేవతలకై నీ హవిస్సును శాంతమగునట్లుగా (పొట్టు-మొదలగునది లేక శుభ్రమగునట్లుగా) జేయుము. ౪ (ఓ పాషాణమా! = రాయి) యజమానుఁడు హవిస్సురూపమగు నన్నము నిచ్చుచున్నాడని దేవతలకుఁజెప్పుము. ఈ యన్నమునకు సంబంధించిన రుచిగల రసమునుగూడ ఇచ్చుచున్నాడని చెప్పుము. (యజ్ఞసంబంధులగు నో యాయుధములారా!) మీరీ హవిస్సును రసాభివ్యక్తికల దానినిగా దేవతలకుఁజెప్పుఁడు. మేమైతే శత్రుసముదాయమును జయించఁగలము. ౫ (ఓ శూర్పమా! (చేట) నీవు) వర్షమువలన వృద్ధినిఁ బొందినదానవగుచున్నావు. ౬ (ఓ ప్రీహి సముదాయమా! వర్షమువలన వృద్ధిపొందిన నిన్ను (జేట) తన సంబంధి నిగాఁ దెలిసికొనుఁగాక. ౭ రాక్షసస్వరూపము తిరస్కరించఁబడుఁగాక. శత్రువులు తిరస్కరించఁ బడుదురుగాక. ౮ (ఓ తుషమా! =పొట్టు నీవు) రాక్షసులకు భాగ మగుచున్నావు. ౯ (ఓ తండుఃములారా! =బియ్యము) వాయువు మిమ్ముఁ గణముల (నూకల) నుండి వేరుఁజేయుఁగాక. ౧౦ ప్రకాశకుఁడును, ఉంగరము హస్తమునందు కలవాఁడును, నగు సూర్యుఁడు మిమ్ము (జెదరకుండునట్లుగా) రక్షించుఁగాక.

పంచమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౬

౧ అవధూతగ్ంరక్షోఽవధూతా అరాతయోఽదిత్యా స్త్వగసి ప్రతిత్వా
పృథివీవేత్తు ౨ దివఃస్కమ్భ నిరసి ప్రతిత్వాఽదిత్యా స్త్వగేవేత్తు ౩ ధివణాఽసి

పర్వత్యా ప్రతిత్వాదిః సకమ్భనిర్వేత్తు రధిషణాఽసి పార్వతేయీ ప్రతిత్వా
 పర్వతిర్వేత్తు గి దేవస్య త్వాసవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూణా
 హస్తాభ్యా మధివపామిధాన్యమసి ధినుహిదేవా ౬ న్నాణాయత్వాఽపానా
 యత్వా వ్యానాయత్వా ౭ దీర్ఘామనుప్రసీతి మాయుషేధాం ౮ దేవోవః
 సవితా హిరణ్యపాణిః ప్రతిగృహ్ణాతు॥

అవ॥ ఈయనువాకమునఁ దండులపేషణము (బియ్యమును పిండిగాఁ జేయుట) విధించఁబడుచున్నది.

౧ అర్థము పూర్వోక్తము. ౨ (ఓశమ్యా!) (గదతో సమానాకారముకల కట్టయని తా॥) (నీవు) ద్యులోకమును ధరించిన దానవగుచున్నావు. అందువలన కృష్ణాఞ్జనరూపమగు భూవియొక్క చర్మము నిన్ను నభిమానించుఁగాక. ౩ (పిండి చేయుటకు సాధనమగు నోపాపాణమా! నీవు పిండిచేయుటను గుర్తెరింగిన దానవగుటచే) జ్ఞానస్వరూపమగుచున్నావు. (దార్ధ్యముచే) పర్వతస్థితికిఁ దగుచున్నావు. అటువంటి నిన్ను ద్యులోకమును ధరించు శమ్య యభిమానించుఁగాక. ౪ ఓదృషత్తూ! నీవు పర్వత సంబంధివియు, జ్ఞానస్వరూపము నగుచున్నావు. అటువంటి నిన్ను పర్వత సంబంధియగు దృషత్సామాన్యము తెలిసికొనుఁగాక (ద్రుషత్ తండులమును పిండి చేయుటకు సాధనమగు పాపాణవిశేషము.) ౫ “అధివపామి” అనుపదము వరకు నర్థము పూర్వోక్తము. ధాన్యమగు చున్నావు. దేవతలను సంతోషఁ బెట్టుము. ౬ (ఓహవ్యమా!) నిన్నుఁ బ్రాణముకొఱకుఁ (బిండిచేయుచున్నాను.) (ఇట్లే) అపానముకొఱకు నిన్నుఁ (బిండిచేయుచున్నాను.) వ్యాసముకొఱకు నిన్నుఁ (బిండి చేయుచున్నాను.) (ప్రాణము=ఉచ్ఛ్వాసము, అపానము=నిశ్వాసము, వ్యాసము= ఆరెంటియొక్క సంధి. ఈమూడువృత్తులు యజమానునియందు చాలకాలముండుటకై

[అ ౧. ప్ర ౧.

కృష్ణయజుర్వేదము.

అను ౭. పం ౧.] ౧౩

నిన్నుఁ బండిచేయుచున్నానని తా|| ౭ (యజమానుని) యాయురభివృద్ధికై నవిచ్ఛిన్న కర్మసంతతి హేతువగు రాతిని ధరించుచున్నాను. ౮ అర్థము పూర్వోక్తము.

షష్ఠానువాకము సమాప్తము,

అనువాకము ౭.

౧ ధృష్టిరసి బ్రహ్మయచ్చా ౨ పాగ్నేఽగ్ని మామాదం జహినిష్క్రవ్యాదగ్ం
సేధాఽదేవయజం వహ ౩ నిర్దగ్ం రక్షో నిర్దగ్దా అరాతయో ధ్రువమసి
పృథివీం దృగ్ం హోయ దృగ్ం హప్రజాం దృగ్ం హసజాతాన్తస్యై
యజమానాయ పర్యూహ ర ధర్తమస్యన్తరిక్షం దృగ్ం హప్రాణం దృగ్ం
హోపానం దృగ్ం హసజాతాన్తస్యై యజమానాయ పర్యూహ ధరుణమసిదివం
దృగ్ం హచక్షుః॥

అవ. ఈ యనువాకమునఁ గపాలోపధానము (కపాలములనుఁగాచుట) విధించఁబడుచున్నది.

౧ (ఓ యుపవేషమా!) (లొడితేడు పరిమితికల మోదుగకొమ్మ కెరువటి బాగమునకు ఉపవేషముని నేడు) నీవు (నిప్పుకణికలను) దిట్టముచేయుటలో నమర్థ మగుచున్నావు (కావున) బ్రహ్మశబ్దమువలనఁబుట్టిన పురోడాశసూపదేవతల యన్న మునుఁ బొందుము. ౨ ఓ గార్హపత్యాగ్నే! శాస్త్రీయపాకములేని ద్రవ్యమునుఁ దినునట్టి యగ్నినిఁ బోగొట్టుము, లోకికమగు మాంసమును దినునట్టి యగ్నినిఁగూడ విడిచిపెట్టుము. దేవతలనుఁ బూజించునగ్ని నావహించుము. ౩ (కపాలమునందుదాగు కొనిన) రాక్షస స్వరూపము తగులఁబడుగాక. శత్రువులు తగులబడుదురుగాక.

(ఓ కపాలమా! నీవు) దృఢమగుచున్నావు కావున భూమిని దృఢముగా జేయుము. ఆయుస్సును దృఢముగాజేయుము. సంతానమును దృఢముగాజేయుము. జాతుని నీ యజమానునకు సేవకులనుగాఁ జేయుము. ౪ (ఓ కపాలమా! నీవు) దృఢమైన దానవగుచున్నావు. (కావున) నంతరిక్షమును దృఢముగాఁజేయుము. ప్రాణమును దృఢముగాఁజేయుము. అపానమును దృఢముగాఁజేయుము ద్యులోకమును, దృష్టిని, శ్రోత్రమును దృఢముగాఁజేయుము. దిక్కులను దృఢముగాఁ జేయుము. యోనిని దృఢముగాఁ జేయుము. సంతానమును దృఢముగాఁ జేయుము, (ఓ యష్టమ కపాలమా! నీవు) వృద్ధికొందిన దానవగుచున్నావు. (కావున) నీ యజమానునకు సంతానమునుఁ గలుగఁజేయుము. ఈ యజమానునకు ధనమును సంపాదించుము. (ఇచ్చట “సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యుహ” అను వాక్య మనేక పర్యాయము లావృత్తమైనను అర్థమొకటియే కావున నొకమారే యర్థమువ్రాయబడినది. పై పదసలోని “భృగూణామ్” అను పదముపరకు గల భాగమునకు ఇచ్చట నీయ్యము వ్రాయబడినది.)

పంచాశత్తు ౨

౧ దృగ్‌హాశ్రోత్రం దృగ్‌హా సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యుహ
 ధర్మాసి దిశో దృగ్‌హాయోనిం దృగ్‌హావ్రజాం దృగ్‌హాసజాతానస్మై
 యజమానాయ పర్యుహ చితఃస్థప్రజామస్మై రయిమస్మై సజాతానస్మై
 యజమానాయ పర్యుహ భృగూణామజ్గిర సాంతపసాతవృధ్వం యోని
 ఘర్షే కపాలాన్యపచిచ్ఛన్తి వేధసః । పూష్ణస్తాన్యపి వ్రతద్ధివాయూ
 నిగ్రహాన్ ॥

[అ ౧. ప్ర ౧.

కృష్ణయజుర్వేదము.

అను ౮. పం ౨.] ౧౫

౧ “భృగూణాం” అనువాక్యమునకిచట సర్థము వ్రాయబడుచున్నది.
(ఓ కపాలములారా!) భృగువుల యొక్కయు, సంగీరసుల యొక్కయు, (దేవత
లని తా॥) దపస్సుచే వెచ్చబడుడు. ౨ అధ్వర్యురూపుడగు బ్రహ్మ యే కపా
లములనుబ్రజ్వలించిన యగ్నియందుఁ గాచుచున్నాడో! పోషకుడగు యజ
మానునియొక్క యాగరూపవ్రతముసమాప్తమైనదగుచుండఁగా నాకపాలములనుఁ
గూడ ఇంద్రవాయువులు విడచుదురుఁగాక.

సప్తమానువాకము సమాప్తము

అనువాకము ౮.

౧ స పపామి ౨ సమాపోఅద్భి రగ్గత సమోషధయోరనేన సగ్ంరేవతీ
రగతీభి ర్గధుమతీ ర్గధుమతీభిః సృజ్యధ్వ ౩ మద్భ్యః పరిపజాతాః స్థ సమద్భిః
పృచ్యధ్వం ౪ జనయత్యైత్వాసంయా ౫ మ్యగ్నయే త్వాగ్నీషామాభ్యాం ౬ మ
ఖస్యశిరోఽసి ౭ ఘుర్నోఽసివిశ్వాయు ౮ రురవధస్వా రులేయజ్జాతః పథతాం
౯ త్వచం గృహ్ణామ్య ౧౦ స్తరితగ్ం రక్షోఽస్తరితా ఆరాతయో ౧౧ దేవస్త్య
సవితాశ్రిపయతు వర్షిష్ఠే ఆధినాకేఽగ్నిస్తే తనువంమాతిథా ౧౨ గగ్నేహవ్యగ్ం
రతుస్వ ౧౩ సంబ్రహ్మణా పృచ్యన్వై ౧౪ కతాయస్వాహా ద్వితాయ స్వాహా
త్రితాయస్వాహా ॥౧॥

౧ ఈ మంత్రమును “దేవస్యత్వా” అను వెచుకటి (అను. ౧౮ ప. ౨) మంత్రము నందలి “నిర్వపామి” అను పదస్థానమున యోజనచేసికొని వెచుకటి యర్థమునే చెప్పుకొనవలయును. హవిస్సునుగూర్చి సంబోధనము. సంవపామి = వండుచున్నాను. ౨ (చమసపాత్రయందలి) యుదకములు (కాచబడిన) యుదకములతోఁగలిసికొనుఁగాక. (పిండియైన) యోషధులు ద్వివిధమగు నుదకరసముతోఁగలిసికొనుఁగాక. (ఓయుదకములారా ! ధనముగలిగినట్టియు, మాధుర్యముగలిగినట్టియు, మీరు పశుధనముకలవియు, సహజమగు మాధుర్యముగలవియు నగు (పిండిరూపమైన) యోషధులతోఁగలిసికొనుఁడు. ౩ (పిండిరూపమైన) యోషధులారా ! మీరుమొదట) నుదకములవలనఁబుట్టినారు. (కావునసిప్పుడుగూడ) నుదకములతోఁగలిసికొనుఁడు. ౪ తడుపఁబడినపురోడాశమా) నిన్నుఁ జేతివ్రేల్లమర్దనముచే బాగుగఁగలుపుచున్నాను. ౫ (ఓపురోడాశమా !) అగ్ని దేవతకొఱకును, అగ్నిహోమదేవతలకొఱకును నిన్ను నేను తాకుచున్నాను. ౬ (ఓపురోడాశమా !) నీవుయజ్ఞమునకు శిరస్సుఁగొనుచున్నావు. ౭ (ఓపురోడాశమా ! నీవు) వెచ్చపెట్టఁబడిన ౬ పాలమునందుండుటచేఁ బ్రకాశించుచున్నావు. (దేవతాయోగ్యమగుటచే) సంపూర్ణాయువు నిచ్చుదానవగుచున్నావు. ౮ (ఓపురోడాశమా ! నీవు) విస్తీర్ణమవగుము. నీయజమానుఁడు గూడ (సంతానముచే) విస్తీర్ణుడగుఁగాక. ౯ (పురోడాశమా ! నీవు ఉదకములచేదడిసిన) చర్మమును తీసికొనుము. ౧౦ (హవిస్సునందు దాగికొనిన) రాక్షసస్వరూపము నశించుఁగాక. శత్రువులు నశించుదురుగాక. ౧౧ (ఓపురోడాశమా !) ప్రేరకుఁడు, అస్తర్యామియు నగు దేవుఁడువృద్ధి నొందిన నాకమనుపేరుకల యగ్నియందుంచి నిన్నుఁ బ్రకృష్టముచేయుఁగాక. ఈ యగ్ని నీశరీరమును భస్మము చేయకుండుఁగాక. ౧౨ ఓ యగ్ని ! హవిస్సును రక్షించుము. ౧౩ (పురోడాశమా !) మంత్రముతో సంపర్కము కలిగియుండుము. ౧౪ (పాత్రను శుభ్రముచేసిన యుదకము) ఏకతుఁడు, ద్వితుఁడు, త్రితుఁడు, అను దేవులకొరకు స్వాహాకృతమగుఁగాక. (పూర్వము దేవతలు వ్రీహులను దంచుటచే హవిస్సునుసంపాదించి, యాబీజవధవలనఁ గలిగినపాపము నెచ్చటనుంచునమా ! అని విచారించి తమవీర్యము నగ్నియందుంచిరట. పిమ్మట నాయగ్ని యుదకదేవతను

[అ ౧. ప్ర ౧.

కృష్ణయజుర్వేదము.

అను ౯. పం ౧.] ౧౭

ధ్యానించి యాదేనపీర్యము నుదకమునందుంచెనట. ఆ యుదకమునుండి ఏకత, ద్విత-త్రితులను, దేవతలుపుట్టిరి అని పూర్వగాధ.

అష్టమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము. ౯.

౧ ఆదద ౨ ఇన్ద్రస్య బాహురసి దక్షిణః సహస్రభృష్టి శతతేజావాయురసితిగ్న
తేజాః ౩ పృథివిదేవ యజన్యోషధ్యాస్తే మూలం మాహిగ్ంసిష ౪ మప
హతోఽరరుః పృథివ్యై ౫ వ్రజం గచ్ఛ గోస్థానం ౬ వర్షతుతేద్యా
౭ ర్భధాన దేవసవితః పరమస్యాం పరావతి శతే నపాశైర్యోఽస్మా ద్వేష్టి
యంచ వయం ద్విష్కుస్తమతో మామా ౮ గపహతోఽరరుః పృథివ్యై దేవ
యజన్యై వ్రజమ్॥

౧ ఈపదము వెనుకటి “దేవస్యత్వా” అను మంత్రమునందలి “నిర్వపామి” అను పదస్థానమున యోజనచేసికొనవలయును. స్ఫ్యమను ఖడ్గవిశేషము (యజ్ఞసాధనము)ను, ఆదదే= తీసికొనుచున్నాను. అని అర్థము. ౨ (ఓయజ్ఞ ఖడ్గమా! నీవు) సహస్ర శత్రువులను నశింపఁజేయునవియు, దేజస్సుతోఁగూడ కొనినవియు, నగు నూఱు ఆయుధములుకల దేవేంద్రుని కుడిచేతివలె సమర్థమగున్నావు. (మఱియు) వాయువువలె దీక్షమగు తేజస్సుకల దానవగుచున్నావు. ౩ దేవయాగమున కాశ్రయ మైన యోభూమి! నీసంబంధమైన యోషధి మొదటిని హింసించను. ౪ అరరువను రాక్షసుఁడు భూమినుండి తొలఁగిన వాడగుఁగాక. ౫ (గడ్డిపోచలతోఁ గూడుకొనిన

యోధూళీ!) వాక్కునకు స్థానమగు నుత్కరప్రదేశమునుఁ గూర్చివెళ్ళుము. ౬ (ఓవేదికా!) సీకు మేఘము వర్షించుఁగాక. ౭ ప్రేరకుఁడవు, అంతర్యామివి నగు నోదేవా! ఏశత్రువు వమ్ముద్వేషించుచున్నాడో, ఏశత్రువును మేము ద్వేషించుచున్నారమో ఆశత్రువును నూరు పాశములచే నత్యంతము దూర దేశమునందు బంధించుము. ఈ బంధనమునుండి విడువవలదు. ౮ ఈ వాక్యమున కర్థము వెనుకఁజెప్పబడినది (అను ౯ ప ౩ వా ౪-౫).

పంచాశత్తు ౨

౧ గచ్ఛగోస్థానం వర్షతుతేద్యార్బధాన దేవసవితః పరమస్యాం పరావతి
శతేన పాశైర్యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి యంచవయంద్విష్మస్త మతోమామాగప
హతోఽరరుః పృథివ్యా అదేవయజనో వ్రజం గచ్ఛగోస్థానంవర్షతు తేద్యార్బ
ధాన దేవసవితః పరమస్యాం పరావతి శతేన పాశైర్యోఽస్మాద్ద్వేష్టి యంచ
వయం ద్విష్మస్తమతోమా॥

౧ మంత్రార్థము ఈ మొదటి పదసయందే చెప్పబడినది. ఇచ్చట “అదేవ
యజనః” అనుపదము “అరరుః” అనుపదమునకు విశేషణము.

మా ౧ గరరుస్తే దివం మాస్కా ౨ న్వసవస్తావ పరిగృహ్లాన్తు గాయత్రేణ
ఛన్దసారు ద్రాస్తావ పరిగృహ్లాన్తు తైష్ఠిభేన ఛన్దసాఽఽ దిత్యాస్తావ పరిగృహ్లాన్తు
జాగతేనఛన్దసా ౩ దేవస్యత్వా సవితః సవేకర్మ కృణ్వన్తి వేధస ౪ ఋత
మస్యృత సదనమస్యృతశ్రీరసి ౫ ధాలసి స్వధా అస్యూర్వీ చాసి వస్వచాసి

పురా[॑]క్రూ[॑]రస్య[॑] వి[॑]స్సపో[॑] విర[॑]ప్షిన్ను[॑] దా[॑]దాయ[॑] పృ[॑]థివీం[॑] జీ[॑]రదా[॑]ను[॑]ర్యామై[॑]
య[॑]చ్చి[॑]న్ద్రమ[॑]సి[॑] స్వ[॑]ధా[॑]భి[॑]స్తాం[॑] ధీ[॑]రా[॑]సో[॑] అను[॑] దృ[॑]శ్య[॑] య[॑]జ[॑]న్తే॥

౧ (పరాగసమూహ రూపమగునో యత్కరప్రదేశమా!) నీసంబంధమగు నరరువను రాక్షసుడు స్వర్గమును బొందకుండుగాక. ౨ (ఓవేదీ!) వసుదూపుడగు నధ్వర్యుడు నిన్ను గాయత్రీ ఛందోరూపమగు యజ్ఞఖడ్గము (స్ఫ్యము) చే మూడుగీతలు గీయుగాక. రుద్రదూపుడగు నధ్వర్యుడు త్రిష్టుష్ఠ్చందో రూపమగు యజ్ఞఖడ్గ (స్ఫ్య) ముచే మూడుగీతలు గీయుగాక. ఆదిత్య రూపుడగు నధ్వర్యుడు జగతీఛందో రూప మైన స్ఫ్యముచేత మూడుగీతలు గీయుగాక. (యాగమునకై జతురశ్రముగా నలంకరించబడిన భూమికి వేదియని పేరు). ౩ పేరకుడు, అస్త్రర్యామియునైన పరమేశ్వరుని యాజ్ఞయుండగా బ్రహ్మసమానులగు నధ్వర్యులు ఖనన (త్రీవుట) రూపకర్మను జేయుచున్నారు. (ఈశ్వరానుజ్ఞచేతనే సర్వజనులు తమ యభీష్టము నెఱవేర్చుకొనుచున్నారనుట ప్రసిద్ధమని దీనివలన దెలియుచున్నది.) ౪ ఓవేదీ! నీవు సత్యస్వరూపమగుచున్నావు. సత్యమునకు స్థానమగుచున్నావు. ౫ (హేవిరప్షిన్!) వివిధముగా మంత్రోచ్ఛారణముజేయు ఋత్విక్కులు గలిగినయోవేదీ! క్రూరుడగు నరరు రాక్షసుడు పోవుటవలన బూర్వకాలంబందు యజ్ఞహవిస్సులను ధరించినదాన వగుచున్నావు. పితృదేవతల సంబంధమైన పిండ (స్వధ) మగుచున్నావు. (సమస్త మును ధరించుటచే) విస్తీర్ణమగుచున్నావు. (పురోడాశాదిరూప) ధనముకలదానవగు చున్నావు. జీవనమే స్వభావముగాఁగలవారు, హవిస్సును దానముచేయువారునగు యజమానులు వేదిరూపమైన యేభూమిని (రాక్షసభూమికి) బైగాఁ దీసికొనివచ్చి చంద్రునియందు అమృతకిరణములచే స్థాపించినారో! ఆభూమి(వేది) ని బుద్ధిమంతులు మనస్సుచే నాలోచించి (దానియందు) యాగముచేయుచున్నారు.

నవమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము గం

౧ ప్రత్యుష్టగ్ంరక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయోఽగ్నేర్వస్తే జిప్సేనతేజసాని
ప్రపామి ౨ గోష్ఠంమా నిర్ఘ్నం వాజినంతావ సపత్నసాహగ్ం సంమార్జ్య
వాచంప్రాణంచక్షుః శ్రోత్రంప్రజాం యోనిం మానిర్ఘ్నం వాజినీంతా
సపత్నసాహగ్ం సంమార్జ్య ౩ శాసానా సౌమనసంప్రజాగ్ం సౌభాగ్యం
తనూమ్ అగ్నేరను వ్రతాభూత్వాసం నహ్యేసుశృతాయకమ్ ౪ సుప్రజస
స్త్వావయగ్ం సుపత్నీరుప॥

౧ రాక్షససమూహము నశించుగాక. శత్రువులు నశింతురుగాక. (ఓ స్రుక్కు
లారా! అతితీక్షణమగునగ్ని తేజస్సుచే మిమ్ము బాగుగ గాచుచున్నాను. (స్రుక్
స్రువములు=నేయి మొదలగు హవిస్సులను హోమముచేయుటకు సాధనములు)
౨ (ఓ స్రువమా!) గోష్ఠానమును నాశనముచేయను. అన్నముకలిగినట్టియు, శత్రు
వునుఁ దిరస్కరించునట్టి నిన్ను బాగుగశోధనము చేయుచున్నాను. వాక్కును,
ప్రాణమును, చక్షుస్సును, శ్రోత్రమును, (చేవిని) సంతానమును, యోనిని, నాశ
నముచేయను. అన్నమునుఁగలిగినట్టియు, శత్రువునుఁ దిరస్కరించునట్టి నిన్ను
బాగుగశోధనముచేయుచున్నాను. ౩ (ఏభార్య) అగ్నిననుసరించినదెయ్యండి, సరి
యగువనోభానమును, సంతానమును, సౌభాగ్యమును, శరీరమును, (గోరుచున్నదో!
(ఆమెను) శుభకర్మకొఱకు సుఖమగునట్లుగా బంధించుచున్నాను. ౪ ఓ యగ్ని!
శత్రువులనశింపఁజేయువాడవును, ఎవ్వరిచేతఁ దిరస్కరించఁబడనివాడవునగు నిన్ను,
సరియగు సంతానముకలవారమును, యోగ్యుడగు భర్తగలవారమును, నెవ్వరిచేతను
తిరస్కరించఁబడనివారమునగు మేము నేవించుచుచున్నాము.

పంచాశత్తు ౨.

౧ నేదిమ | అగ్నే సపత్న దమ్భన మదభాసో అదాభ్యమ్ | ౨ ఇమంవిష్యామి
 వరుణస్య పాశం యమబద్ధీత సవితాసుకేతః | ధాతుశ్చయోనో సుకృతస్య
 లోకేస్యానంమే సహపత్యాకరోమి ౩ సమాయుషా సంప్రజయా సమగ్నే
 వర్చసాపునః | సంపత్నీ పత్యాహం గచ్ఛే సమాత్మాతనువామమ = మహీ
 నాం పయోఽప్యోషధీనాగ్ం రసస్తస్య తేఽక్షీయ మాణస్యచిః॥

౧ ఈ వాక్యార్థము వెనుకటి చివరవాక్యముతోఁ గలిపి వ్రాయఁబడినది.
 ౨ యోగ్యమగు జ్ఞానముకలసూర్యుఁడు వరుణనియొక్క యేపాశమును బంధించెనో!
 ఈపాశమును విడచుచున్నాను. బ్రహ్మయొక్క జ్ఞానమున బాగుగఁజేయుఁబడిన కర్మకు
 ఫలమగు లోకమునందు భర్తతోఁగూడ నాకు సుఖమును జేసికొనుచున్నాను.
 ౩ ఓ యగ్నే! (నేను) ఆయువుతోఁ గలిసికొనుచున్నాను. సంతానముతోఁ గలిసి
 కొనుచున్నాను. (పాతివ్రత్య మేస్వరూపముగాఁగల) వర్చస్సుతోఁ గలిసికొను
 చున్నాను. ఈభర్తతో మాటిమాటికి భార్యయై కలిసికొనుచున్నాను నాశరీరముతో
 జీవాత్మ చాలకాలము కలయుగాక. ౪ (ఓ యాజ్యమా! అనఁగా నేయి నీవు)
 గోవులపాలవగుచున్నావు. ఓషధులరసముకూడ నగుచున్నావు. అట్టి క్షీణముకాని
 నీయొక్క (స్వరూపమును దేవయాగముకొఱకు) బాత్రయందుంచుచున్నాను.

పంచాశత్తు ౩.

వపామి ౧ మహీనాం పయోఽప్యోషధీనాగ్ం రసోఽదధే నత్వాచక్షుః

షాఽవే॑తే సు॒ప్రజా॑స్తా॒వ్యయ ౨ తే॒జోఽసి॑ తే॒జోఽను॑ ప్రే॒హ్యగ్ని॑స్తే తే॒జోమా॑వినై
 ౩ ద॒గ్నేరి॑హ్య॒స్యసి॑ సు॒భూర్దే॒వానాం॑ ధా॒మ్నే ధా॒మ్నే దే॒వేభ్యో॑ యజు॒షేయజు॒షేభవ
 ౪ శు॒క్రమ॑సి జ్యోతి॒రసి॑ తే॒జోఽసి॑ :: దే॒వోవః॑ స॒వితో॑త్పు॒నా త్వచ్చి॑ద్రే॒ణ
 ప॒విత్రే॑ణ వ॒సోఃసూ॑ర్య॒స్య ర॒శ్మిభిః॑ ౬ శు॒క్రంతా॑వ్ శు॒క్రాయాం॑ ధా॒మ్నే
 ధా॒మ్నే దే॒వేభ్యో॑ యజు॒షే యజు॒షే గృ॒హ్ణామి॑ జ్యోతి॒స్తావ్ జ్యోతి॒ష్ప్యర్చి॑స్తా॒వ్
 ర్చి॒షి ధా॒మ్నే ధా॒మ్నే దే॒వేభ్యో॑ యజు॒షేయజు॒షే గృ॒హ్ణామి॑॥

౧ (ఓ యాజ్యమా! నీవు) గోవులపాలగుచున్నావు. ఓషధులరసముకూడ నగుచున్నావు. రోగముచేగొట్టబడని దృష్టిచే నిన్ను యోగ్యసంతానముకలిగి. యుండుటకొరకుఁ జూచుచున్నాను. ౨ (ఓ యాజ్యమా! నీవు) తేజోరూపమయిన యాహవనీయాగ్నినిఁ బ్రవేశించుటకై వెళ్లుము. (ఈ) యాహవనీయాగ్ని నీతేజస్సుగు బోగొట్టకుండుఁగాక. ౩ (ఓ యాజ్యమా! జ్వాలారూపమయిన నాలుకలఁబుట్టించు దానవగుటచే) నగ్నియొక్క నాలుక వగుచున్నావు. దేవతలసుఖముకొరకగుచున్నావు (ఇటువంటినీవు) దేవతలకొరకు నాయాయాహుతికి నాయా మంత్రపూర్వక గ్రహణమునకై సమర్థమగుము. ౪ (ఓ యాజ్యమా! నీవు) ప్రకాశముకలదానవగు చున్నావు. జ్యోతిస్స్వరూపమగుచున్నావు. తేజోరూపమగుచున్నావు. ౫ అర్థము పూర్వోక్తము. ౬ (ఓ యాజ్యమా! ప్రకాశముకల నిన్నుఁ బ్రకాశముకలదాని యందు దేవతలకొరకు నాయా యాహుతికి నాయా మంత్రపూర్వక గ్రహణమునకై సమర్థమగునట్లుగా గ్రహించుచున్నాను. జ్యోతిస్స్వరూపమగు నీవు జ్యోతిస్సు నందును, కాంతిరూపమగునీవు కాంతియందును, దేవతలకొరకు నాయా యాహు తికై నాయా మంత్రపూర్వకగ్రహణమునకు సమర్థమగుచువుగాక.

దశమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౧౧

౧ కృష్ణోఽస్యాఖిరేష్ఠోఽగ్నయేత్వా స్వాహా ౨ వేదిరసిబర్హిషేత్వాస్వాహా
 ౩ బర్హిరసిస్త్రిసుగ్భ్యస్తాస్వాహా ౪ దివేత్వాఽర్హిక్షాయత్వా పృథ్వీవ్యేత్వా
 ౫ స్వధాజితృభ్య ఊర్భీన బర్హిషభ్య ఊర్జాపృథ్వీం గచ్ఛత ౬ విష్ణోస్తా
 పోఽన్యూ ౭ ర్ణామదసంతాస్తృణామిస్వా సస్థందేవేభ్యో ౮ గన్ధర్వోఽసి
 విశ్వాన సుర్విశ్వస్సాదీషతో యజమానస్య పరిధిరిడతాడిత ఇన్ద్రస్య బాహురసి |

౧ (ఓ యిశ్కమా ! నీవు) కృష్ణమృగమగుచున్నావు. వనస్పతియందున్న దానవగుచున్నావు. (కావున) నగ్నికి (బ్రహ్మయమగు నిన్నుఁ బ్రోక్షించుచున్నాను. (ఇద్ధము=అగ్నిలో హోమముచేయుఁదగు సమిధ.) ౨ (ఓ వేది ! నీవు) లాభమ బొందినదానవగుచున్నావు. కావున బర్హిస్సును ధరించుటకొరకు నిన్ను బ్రోక్షించుచున్నాను. ౩ (ఓ దర్భా ! నీవు ఆజ్యాదులచే) వృద్ధి నొందినదానవగుచున్నావు (కావున) స్త్రుక్కుల (స్థానము) కొఱకు నిన్నుఁ బ్రోక్షించుచున్నాను (స్త్రుక్కు=హోమముచేయు సాధనము.)

౪ (ఓదర్భా!) ద్యులోకముకొఱకు నంతరిక్షలోకముకొరకు నిన్నుఁ (బ్రోక్షణము చేయుచున్నాను) పృథ్వీలోకమునకై నిన్నుఁ (బ్రోక్షించుచున్నాను.) (ప్రోక్షణము నీరుచల్లుట) ౫ (ఓజలమా ! నాచేనీవు) పితృదేవతలకొఱకు నివ్వఁబడితివి. కావున బర్హిస్సునందున్న పితృదేవతలకై రసరూపముకమ్ము. (ఓజలావయవములారా!) మీ యుద్భాత (వ్యక్తమైన) రసరూపముచే భూమినిఁ బొందుడు. ౬ (ఓప్రిస్తరమా ! వ్యాపించినటువంటి యజ్ఞమును సంఘాతరూపమై ధరించిన దానవగుచున్నావు. (ప్రిస్తరము=దర్భకట్ట) ౭ (దేవతలకొఱకగు నోదర్భరాజా!) కంబళివలె మెత్త నిస్వరూపముగల నిన్ను దేవతలకొఱకు సుఖమయిన స్థానముఁగా (వేదియందు,

నఱచుచున్నాను. ౨ (ఓమధ్యమపరిధీ ! నీవు) ౩ శ్వావసువను పేరుకల గర్భర్వుడవగు
చున్నావు. (కావున) సర్వహింసకులనుండి యజమానునకు రక్షకము, అన్న
రూపమునై, స్తుతింపఁబడినదానవుకమ్ము (నీవు) దేవేంద్రునియొక్క కుడిచేతివగు
చున్నావు. యజమానునికి రక్షకము, అన్నరూపమునై, స్తుతింపఁబడినదానవుకమ్ము.
మిత్రావరుణ దేవతలు నిన్ను నుత్తరభాగమున ధరించుదురుగాక. (అనుష్ఠించఁ
బడుచున్న) నిత్యకర్మచే యజమానునకుఁ, బోషకము, అన్నరూపమునై, స్తుతింపఁ
బడినదానవుకమ్ము (పరిధి=యాగార్హ మైనమేడి కట్ట).

పంచాశత్తు ౨.

దక్షిణో యజమానస్య పరిధిరిడ ఈడితో మిత్రావరుణౌ త్వోత్తరతః పరిధత్తాం
ధ్రువేణ ధర్మణా యజమానస్య పరిధిరిడ ఈడితః ౧ సూర్యస్తావి పురస్తా
త్పాతు కస్యాశ్చిద భిశస్త్యా ౨ వీతిహూత్రం త్వాకవేద్యు మస్తగ్ం
సమిధీమహ్యగ్నే బృహస్త మధ్వరే ౩ విశోయస్త్రేస్తో రవసూనాగ్ంరుద్రాణా
మాదిత్యానాగ్ం సదసిసీద ౪ జుహూరు పభృద్ధ్రువాఽసి ఘృతాచీ నామ్నా
ప్రియేణ నామ్నా ప్రియే సదసిసీదై ౬ తాలసదస్తు కృతస్య లోకే
తావిష్ణో పాహి పాహి యజ్ఞం పాహి యజ్ఞపతిం పాహిమాం యజ్ఞనియమ్!

౧ (ఓ మధ్యమపరిధీ !) సూర్యుడునిన్ను ముందుగాఁ బ్రతిహింసనుండియు
రక్షించుఁగాక! (ఈ ౧వ వాక్యమునకర్థము వెచుకటిభాగమునకుఁ బూర్వవాక్యమున
వ్రాయఁబడినది.) ౨ పండితుడవగు నో యగ్నీ ! సమృద్ధికొఱకు హోమము
కలవాడవును, ప్రకాశవస్తుడవును, గొప్పవాడవునగునిన్ను యజ్ఞమునందు ప్రజ్వ

[అ ౧. ప్ర ౧.

కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧౨. పం ౧.] ౨౫

లింపఁజేయుచున్నాము. (పరిధి=యజ్ఞార్థమైన మేడిచెట్టుయొక్క కాష్ఠమునకు పేరు.)
 ౩ (ఓ దర్భలారా! మీరు) సంతానమునకు నియామకులైయుండుడు. ౪ (ఓ ప్రస్తరమా! నీవు) వసువులయొక్కయు, రుద్రులయొక్కయు, నాదిత్యులయొక్కయు
 స్థానమునందుండుము. ౫ (ఓ ప్రస్తరమా! నీవు) జుహువుస్వరూపము, ఉపభృత్తువు
 ధ్రువ స్వరూపమునగుచున్నావు. ప్రియమైన “ఘృతాచి”యను పేరుతో బ్రియ
 మగు స్థానమునందుండుము. (జుహువు, ఉపభృత్తు, ధ్రువ, ఈ మూఁడును హోమము
 చేయు నాధనములు) ౬ ఈ స్రుక్ స్రువములు (హోమముచేయు సాధనములు) పుణ్య
 లోకమునందున్నవి. ఓ విష్ణుమూర్తి! ఆస్రుక్ స్రువములనుఁ బాలించుము. యజ్ఞ
 మును రక్షింపుము. యజమానుని రక్షింపుము. యజ్ఞార్థమైన నన్ను రక్షింపుము.

ఏకాదశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౧౨.

౧ భువనమసి విప్రథస్వాగ్నే యష్టరిదంనమః ౨ జుహ్వేహ్యగ్నిస్తావహ్యయః
 దేవయజ్ఞాయా ఉపభదేహి దేవస్తావసవితాహ్యయతి దేవయజ్ఞాయా
 ౩ అగ్నా విష్ణూమావామవ క్రమిషం విజిహాథాం మామాసంతాప్తం లోకం
 మేలోకకృతౌకృణుతం ౪ విష్ణోగ్ధానమసీగ తద్ధన్వో అకృణోద్వీర్యాణి సమా
 రభ్యోర్ధ్వో అధ్వరో దివిస్పృశమహ్యతో యజ్ఞోయజ్ఞపతేరిన్ద్రావాన్తాన్వహ
 ౬ బృహద్యాః ౭ పాహిమాగ్నేదుశ్చరితాదామా సుచరితేభజ ౮ మఖస్య
 శిరోఽసి సంజ్యోతిషాజ్యో తిరజ్జామ్।

౧ (యాగమునుబూర్తిసేయు) నో యగ్నీ! (నీవు) భువన (సర్వమునకాధార) మగుచున్నావు. కావున విశాలమగుము. నీకొరకీయంజలిరూప సమస్కారము. ౨ ఓ జుహూవా! రమ్మ. అగ్నిహోత్రుడు నిన్ను దేవయాగముకొరకు బిలుచుచున్నాడు. ఓ యుపభృత్తా! రమ్మ. ప్రకాశకుడు, ప్రేరకుడునగు సూర్యుడు నిన్ను దేవ యాగముకొరకు బిలుచుచున్నాడు. (జుహూ, ఉపభృత్ = ఈ రెండను హోమసాధన వస్తువులు.) ౩ ఓ యగ్నావిష్ణు దేవతలారా! (ఆఘార హోమముకొరకు మీ మధ్య నడచుచున్నవాడనైనను నేను పాదముచే) మిమ్మునతిక్రమించను. నడచుట కవకాశమిచ్చుటకు నాకెడముగానుండుడు. నన్నుగూర్చి సంతాపమునుజేయకుడు. స్థానమునకుఁగారణములైనమీరు నాకు (వెళ్ళుటకై) స్థానమునుజేయుడు. ౪ (ఓ భూప్రదేశమా! నీవు) యజ్ఞపురుషునకు స్థానమగుచున్నావు. ౫ ఈ దేవయాగస్థాన బలమువలన నింద్రుడు (రాక్షసవధరూప) వీర్యములజేసెను. నైరుతీదిక్కు నారంభించి పొడవైనదియు హింస (విచ్ఛేదము) లేనిదియు, నీశాన (దేవ) దిక్కును స్పృశించి కుటిలముకానిదియు, నింద్రుడు దేవతగాఁగలదియునగు యజ్ఞస్వామియైన యజమానుని యాఘారము దేవతకొరకివ్వఁబడినది. (ఆఘారము = ఒకానొక యాజ్య హోమమునకుఁబేరు.) ౬ (ఈ యాఘారముచే జ్వాలారూపమేవిధముగా) గొప్పఁదగు చున్నదో! (ఆవిధముగా నీయగ్ని) ప్రకాశించుచున్నది. ౭ ఓ యగ్నీ! దుష్టమగు నాచరణము (అసత్యము) నుండి నన్నురక్షించుము. మంచియాచరణము (సత్యము) నందు నన్ను స్థాపించుము. ౮ (ఓ మిగిలిన యాఘారమా! నీవు) యజ్ఞమునకు సుత్తమాంగమ (శిరస్సు) గుచున్నావు (కావున నీరూపమైన జ్యోతిస్సుతో (ధ్రువ పాత్రయందలి యాజ్యరూప) జ్యోతిస్సుకలిసికొనుఁగాక.

ఇట్లు ద్వాదశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౧౩.

౧ వాజస్యమాప్రసవేనోద్రా భేణోదగ్రభీత్ । అథానపత్నాగ్ం ఇన్ద్రోమే
నిగ్రా భేణాథరాగ్ం అకః । ఉద్గ్రాభంచ నిగ్రాభంచ బ్రహ్మదేవాలవీవృధన్ ।

అథా సపతా నిన్దాగ్నిమే విషూచీనాన్వ్యసృతామ్ ౧ వసుభ్యస్తావ రుద్రే
భ్యస్తావఃఽఽదిత్యేభ్యస్తావః ౩ క్షగ్ం రిహణావియన్తువయః । ప్రజాం యోనిం
మానిర్మృక్ష ర మాప్యాయన్తామాప ఓషధయో మరుతాం పృషతయః
స్థివమ్॥

౧ అన్నమును జహువు నూర్చుముగా గ్రహించుటవలన నిచ్చుటనుండి
యింద్రుడు నన్ను నూర్చుముగా గ్రహించెను. పిమ్మట ఉపభృత్తునుఁగ్రించుగా
గ్రహించుటచే నాశత్రువులను నికృష్టులనుగాఁ జేసెను. పరబ్రహ్మయు, దేవతలును
నాయుత్కర్షను, శత్రువుల నికృష్టతను (న్యూనతను) వృద్ధి నొందిచిరి. పిమ్మట
నింద్రాగ్నులు నాశత్రువులను వంకరనడకగలవారినిగా విశేషముగాఁ బ్రవర్తింపఁజేసిరి.
౨ (ఓషధ్యమపరిధీ!) నిన్ను వసువులకొఱకు (జహువుతోఁ) గలుపుచున్నాను.
(ఓ దక్షిణపరిధీ!) నిన్ను రుద్రులకొఱకుఁ (జహువుతోఁ) గలుపుచున్నాను.
(ఓయుత్తరపరిధీ!) నిన్ను ఆదిత్యునికొఱకు (జహువుతోఁ) గలుపుచున్నాను.
౩ పక్షులు నేతితోఁ గలిసికొనిన ప్రస్తరాగ్రమును నాకుచున్నవై వేర్వేలు మార్గము
లనుఁ గూర్చి వెళ్లుఁగాక. (నేనై తే) సంతానమును-(దానికారణమైన). యోనిని
నశింపఁజేయును. ర ఆద్యరూపములైనయుదకములుప్రస్తరమూలరూపములగునోషధు
లనుఁ దడుపునుగాక. (ప్రస్తరావయవములగు నోదర్భావయవములారా! మీరు)
వాయువుయొక్క బంధువులై యుండుడు. (ఓప్రస్తరమా! నీవు) స్వర్గమునుఁగూర్చి
వెళ్ళుము. పిమ్మట మాకు వర్షమునుఁ బంపుము. (ప్రస్తరము=దర్భలతోఁ గట్టినకట్ట.)

పంచాశత్తు ౨.

గచ్ఛ తతోన్వృష్టిమేరయ ౧ ఆయష్పా అగ్నేఽన్యాయుర్నే పాహిచక్షుష్పా
అగ్నేఽసిచక్షుర్నేపాహి ౨ ధ్రువాఽసి ౩ యంపరిధిం పర్యధత్థా అగ్నే దేవ

పణిభిర్వీయమాణః । తంతపతమను జోషంభరామినేదేషత్వ దపచేతయా
 తైయజ్ఞస్యపాథ ఉపసమితగ్ం ర సగ్ంసావభాగాః సేమాబృహన్తః ప్రస్తరేషా
 బ్హ్రిషదశ్చ॥

౧ ఓ యగ్నీ ! (నీవు) ఆయుస్సును బాలించువాడవగుచున్నావు (కావున)
 నాయాయుస్సును రక్షించుము. ఓ యగ్నీ ! నీవు చక్షుస్సును రక్షించువాడవగు
 చున్నావు (కావున) నాదృష్టిని రక్షించుము. ౨ (ఓ వేదీ ! నీవు) స్థిరమయినదాన
 నగుచున్నావు. ౩ ఓ యగ్నీదేవా ! స్తోత్రములచే బొందఁ బడుచున్న (నీవు) ఏ
 మధ్యమపరిధిని పశ్చిమభాగమునందు స్వయముగా స్థాపించినవాడవగుచుంటివో !
 ప్రియమైన యా మధ్యమపరిధిని నీకనుకూలమగుటచే (నీయందు) ఉంచుచున్నాను.
 ఈమధ్యమపరిధి నీనుండిపోయిన మనస్సుకలది కానేరదు. ఓ దక్షిణోత్తరపరిధులారా !
 యజ్ఞముయొక్క (ఫలరూపమైన) యన్నమునుబొందుడు. ౪ ఓ విశ్వేదేవతలారా !
 ౪౦౪౪౪౪౪౪, అందరిచేఁబూజింపబడువారును, ప్రస్తరము పిడికిలియందుకలవారు
 నగుమీరు సంస్రావమే (జుహూపభృత్తులచే నుంచబడిన యాజ్యశేషము) భాగము
 కలవారలైయుండుడు. ఈ (మాచే జేయబడిన) స్తోత్రముచుజూచి (మంచిదని) తలచిన
 వారై యీ యజ్ఞమునందు కూర్చొని సంతుష్టులుకండు.

పంచాశత్తు ౩

దేవాగ్రమాం వాచమభి విశ్వేగృణన్త ఆసద్యాస్మిన్ బ్రహ్మ మాదయధ్వ
 ౧ మగ్నే ర్వామ పన్న గృహస్య సదసి సాదయామి సుమ్నాయ సుమ్నీసీ
 సుమ్నే మాధత్తం ధురిధుర్యాపాత ౨ మగ్నేఽదభాయోఽ శీతతనోపాహి

మాఽద్యదివః పాహి ప్రసిత్యై పాహి దురిప్త్యై పాహి దురద్భవై పాహి
 దుశ్చరితా దవిషంనః పితుంకృణు సుషదాయోనిగ్ం స్వాహా ౩ దేవాగా
 తువిదో గాతుంవిత్వా గాతుమిత మనసస్పత ఇమం నోదేవ దేవేషు యజ్ఞగ్ం
 స్వాహా వాచి స్వాహా వాతేధాః॥

౧ (ఓజహూపభృత్తులారా! మిమ్ము) నష్టముకాని గృహహముకల (పృథి
 వ్యభిమానియగు) నగ్నియొక్క (శకట రూప) స్థానమునందు (యజమానుని) సుఖము
 కొఱకు స్థాపించుచున్నాను (ఓసుఖవంతములైన జహూపభృత్తులారా!) సుఖము
 నందు నన్ను స్థాపించుడు. యజ్ఞభాగమును వహించునట్టి యీదంపతులను రక్షించుడు.
 ౨ హింసింపఁబడని జీవనము కలవాఁడవును, వేడిశరీరము కలవాఁడవునగు, నోయ గ్నీ!
 ఇప్పుడు నన్ను స్వర్గమునుండి (దేవతలు నాకపరాధ మొనరించకుండునట్లుగా)
 రక్షించుము. గొప్పదియగు బంధనమునుండి (ఫలవిఘ్నమునుండి) రక్షించుము.
 శాస్త్రీయముకాని యనుష్ఠానమునుండి రక్షించుము. (యాగాధికార విరోధియగు)
 దుష్టవస్తు భోజనమునుండి రక్షించుము. నిషేధించఁబడిన యాచరణమునుండి
 రక్షించుము. మాయన్నము నమృతముగాఁ జేయుము. సుఖముగాఁ గూర్చొనుట
 నిమిత్తమైస్థానమునుఁ జేయుము. ౩ మార్గముఁ దెలిసిన యోదేవతలారా!
 (పూర్వము) ఏమార్గమునొంది (వచ్చితిరో! మఱల) నామార్గమునఁబొందు. మనస్సు
 నకుఁ బ్రభువగు నోదేవా! (మీచే జెప్పఁబడిన) దేవతలయందీ మా యజ్ఞము
 నుంచుము (ఈ యాజ్యము) హుతమగుఁగాక. సర్వక్రియా ప్రవర్తకుఁడగు వాయువు
 నందు (ఈయజ్ఞము) నుంచుము. ఈ యాజ్యము హుతమగుఁగాక.

త్రయోదశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము గర.

౧ ఉభావా మిద్దాగ్నీ ఆహువధ్యా ఉభారాధసః సహమాదయధ్యై ।
 ఉభాదాతారా విమాగ్ం రయీణా ముభావాజస్య సాతయే హువేవామ్ ।
 ౨ అశ్రవగ్ం హిభూరిదావ త్తరావాం విజామాతురుత వాఘాస్యాలాత్ ।
 అథా సోమస్య ప్రయతీ యువాభ్యా మిద్దాగ్నీ స్తోమంజన యామినశ్యమ్ ।
 ౩ ఇద్దాగ్నీనవతిం పురోదా సవత్నీ రధూనుతమ్ । సాకమే కేన కర్మణా ।
 ౪ శుచింనుస్తోమం నవజాతమద్యేద్దాగ్నీ వృత హణాజుషేధామ్ ॥

౧ ఓయింద్రాగ్నులారా! సంపూర్ణముగా హోమము చేయుటకొఱకును, పురోడాశ రూపమైన యన్నముతోఁ బరస్పరము మీరిద్దఱు కూడుకొనినవారలై సంతోషించుటకొఱకును, మిమ్ముల నిద్దఱినిఁ బిలచుచున్నాను. మీరిద్దఱు అన్నము నకు, ధనమునకును, దాతలు (కావున) నన్నముయొక్క లాభముకొఱకు మిమ్ముఁ బిలుచుచున్నాను. ౨ అల్లునికంటెను, బావమఱదికంటెను, మిమ్ముల నిద్దరిని అధిక సంతానమునిచ్చు వారలను వినియున్నాను. కావున ఓయిద్దాగ్నులారా! మీకొఱకు సోమముతో సమానమైన పురోడాశము నిచ్చుటచే (మీ మనస్సునందు) నూతనమైన సంతోషము క్తమైన చిత్తవృత్తుల) సముదాయమును సంపాదించుచున్నాను. ౩ ఓయిద్దాగ్నులారా! ప్రజలకు క్షోభను చేయువారును, దొంగతనమునకు సమర్థులునగు దాసజనులు ప్రభువులుగల తొంబది పట్టణముల నొకేపర్యాయమొకే (ప్రహార) కర్మచే నశింపఁజేయుడు. (ప్రహారము=దెబ్బ). ౪ వృత్రాసురునిఁ జంపిన యోయిద్దాగ్నులారా! దోషరహితమును, నూతనములైన యన్నవిశేషములచేఁ బుట్టుకకలదియునగు స్తోత్రమును సేవించుడు. (రోషగర్వాదులు లేకుండుటచే) సుఖముగా హోమముచేయుటకు సమర్థులగు మిమ్ములనిద్దఱిని ఏకాఽణమువలనఁ బిలచుచున్నానో! ఆహేతువువలన యజమానునికన్నమును వెంటనే యొసగుఁడు.

పంచాశత్తు ౨

ఉ॒భా॒హి॒వాగ్ం॑ సు॒హ॒వా జో॒హనీ॒మి తా॒వాజ్గ్ం॑ స॒వ్య ఉ॒శ తే॒ధేష్టా॑
 ౧ వ॒యము॑ త్వా ప॒థస్ప॑ తే॒రథం॑ న॒వాజ్సా॑తయే । ధి॒యేపూ॑షన్నయుజ్జహి
 ౨ ప॒థస్ప॑థః ప॒రిప॑తి వ॒చస్యా॑ కామే॒సక్యతో॑ అ॒భ్యాస॑డర్కమ్ । సనో॑రా
 స॒చ్ఛుగు॑ధశ్చన్ద్రాగ్ధి॒యం ధి॒యగ్ం॑ నీ॒షధా॑తి ప్రపూ॒షా ౩ తే॒త్రస్య॑ ప॒తే
 నాన॑యగ్ం హి తే॒నేవ॑జయామసి । గామ॑శ్వంపోష యి॒న్త్వాస॑నః॥

౧ మంచిమార్గమునకుఁ బ్రభువగు నో సూర్యుడా! మేమేనిన్ను అన్నవస్త
 మయిన కర్మకొఱకుఁ గలుపుచున్నాము. ౨ (ఫల) కామముచే బ్రేరణచేయఁబడిన
 (నేను) ఆయామార్గమునకుఁ బాలకుడగు (పూషయను నామాన్తరముకల
 సూర్యుని (స్తోత్రమయిన) వాక్కుచే బొందినవాడనగుచున్నాను. (ఆసూర్యుడు)
 మూకై శోకమునుఁబోగొట్టినవియు, జగద్రునివలె సంతోషసాధనమైన యగ్రభాగ
 ములు కలవియునగు నొపధులనిచ్చుఁగాక. (వజ్రియు) గొప్పదియగు ప్రజ్ఞ
 ఉల్కొత్తముగా నాధించుగాక. ౩ హిలేమగు పుత్రాదికిముచేతనువలె తేత్రస్వామి
 చేతను, గోవును, ఆశ్వమును, పోషించునన్నమును మేమంతటను జయించు
 చున్నాము. ఆతేత్రస్వామి యటువంటి గవాశ్వాదుల విషయమై నన్ను సుఖపెట్ట
 గాక.

పంచాశత్తు ౩

మృ॒డాతీ॒దృశే॑ ౧ తే॒త్రస్య॑ప॒తే మ॑ధుమ॒న్తమూర్మి॑ంధేను రి॒వప॑యోలస్సాసు
 ధు॒త్వ । మ॒ధుశ్చు॑తం ఘృ॒తమి॑వ సుపూ॒తమృ॑తస్య॒నః ప॑తయోమృ॒డయ॑ను

౨ అగ్నేనయ సుపథారాయే అస్మాన్ విశ్వాసిదేవవయునా నివిద్వాన్ ।
 యయోధ్యస్సజ్జహు రాణమేనో భూయిష్ఠాం తేనమ ఉక్తింవిధేమ 3 ఆదేవా
 నామపిపథామగన్తయచ్ఛక్న వామతదనుప్రవోధుమ్ । అగ్నిర్విద్వాన్తయజాతే ॥

౧ ఓ తేత్రస్వామీ! మాధుర్యముకలదియు, మఱలమఱల అలలవలెఁ
 బుట్టునదియు, నితర వస్తువులందుగూడ మాధుర్యమును స్రవింపజేయునదియు, నేతి
 వలె బవిత్రమయినదియునగు; (గొబ్బరి-చెఱకు-బెల్లము మొదలగు) తినదగిన వస్తు
 సముదాయమును, ఆవుపాలనువలె నీవుమాయందు గలిగించుము యజ్ఞముయొక్క
 ప్రభువులు మమ్ము సుఖపెట్టదురుగాక! ౨ ఓ యగ్నీ! (నీవు దర్శపూర్ణ మాసేష్టి
 ఫలరూప) ధనముకొఱకు మమ్ము దోషరహితమైన మార్గముద్వారా నడిపించుము.
 ఓ దేవ! (నీవు) సమస్తమార్గములనుఁ దెలిసికొనుచున్నావు. కుటీలమయిన తప్పు
 దారినినడచుటయను పాపమును మానుండిపోగొట్టుము. నీకుగొప్పదగు నమస్కార
 వాక్కును బల్కుదుము. 3 ఏకర్శననుష్ఠించుటకొఱకు (మేము) సమర్థులమగు
 చున్నామో యాకర్శననుష్ఠించుటకై దేవతామార్గముఁగూర్చి వచ్చినారము. అగ్ని
 విద్వాంసుఁడు. ఆయగ్నియే (మాకొఱకు) యాగముచేయఁగలఁడు. ఆయగ్నియే
 (దేవతల) నాహ్వానించువాడు. ఆయగ్నియే (అతిపన్నములైన) యజ్ఞములను, ఋతు
 వులను, చేయఁగలఁడు. (అతిపన్నము= కాలమందుఁ జేయబడక తప్పినవి.)

పంచాశత్తు ౪.

సేదహోతా సోఅధ్వరాక్షు ఋతూన్ కల్పయాతే । ౧ మద్వాహిష్ఠం
 తదగ్నేయే బృహదర్చ విభాషసో । మహిషీ వత్సద్ర యిస్త్యద్వాజా ఉదీరతే ।

౨ అగ్నేత్వంపారయా సవ్యో అస్మాన్వస్తిభి రతి మర్గాణి విశ్వా । పూశ్య
 పృథ్వీ బహులాన ఉక్వీభవాతో కాయ తన యాయ శంయోః । ౩ త్వనుగ్నే
 వ్రతపా అసి దేవ ఆమర్త్యేషాః । త్వంయజ్ఞే పీవ్యః । ౪ యద్యోవయం
 ప్రమినామ వ్రతాని విదుషాం దేవా ఆవిదష్టరాసః । అగ్నిష్ట ద్విశ్వమా
 వృణాతి విద్వాన్యేభి ద్దేవాం ఋతుభిః కల్పయాతి॥

౧ ఏప్రాయణీయ హవిస్సుకలదో, యాహవిస్సు అగ్నికొఱకు గొప్పదగు
 గాక. ఓ సూర్యుడా ! గోవునలె (ఫలమునిచ్చి) నన్ను ఆదరించుము. నీ యనుగ్ర
 హమువలన ధనము, అన్నములు, అధికముగాఁ గలుగుచున్నవి. ౨ ఓ యగ్నే !
 క్రొత్తవాడవగు నీవు మమ్ములను శాస్త్రీయూనుష్ఠానములచే ననేక (అతిపాదనూప)
 పాపముల నతిక్రమింపఁజేసి (ఫలవర్జ్యములైన కర్మల) యొడ్డునుఁబొందించుము.
 (మఱియు మానివాసముకొఱకు) పట్టణము విశాలమగుఁగాక. (సస్యసంపత్తికై)
 భూమి విస్తీర్ణమగుగాక. (మఱియు నీవు) మాకుమారులకును, కూతుగునకును
 సుఖమునిచ్చువాడవుకమ్ము. (అతిపాదదోషము=తప్పుదారినిఁగర్హచేయుట) ౩ ఓయగ్నే!
 నీవువచ్చి మనుష్యులయందు వ్రతమునుఁబాలించువాడగుచున్నావు. నీవు యజ్ఞము
 లందంతటను స్తుతింపఁబడినవాడవగుచున్నావు. ౪ ఓ దేవతలారా ! పండితులైన
 మీవ్రతముల (మాచేననుష్ఠించఁదగినవి) సత్యంతము విద్వాంసులముకాని మేము
 నాశనముచేయుచున్నామనుట యేదికలదో ! దానినంతటను విద్వాంసుడగు నగ్ని
 పూరించుఁగాక ! ఏఋతువిశేషములచే దేవతలను హవిస్సును భుజించుటకై (అగ్ని)
 గల్పించుచున్నాడో ! ఆకాలములచే వ్రతమునుఁ బూరించుఁగాక.

కట్లు ప్రథమాష్టకమునఁ బ్రథమప్రపాఠకము సమాప్తము.

ద్వితీయ ప్రపాఠకము.

—*—

అపడన్తు జీవసే దీర్ఘా యత్వాయ వర్చస ౨ ఓషధే త్రాయస్వైనగ్ం
 స్వధితేమైనగ్ం హిగ్ం నీర్దే వశూరేతాని ప్రవపే ౩ స్వస్త్వ త్రాణ్యశీయా
 ౪ ౭౭ పాస్సాన్సాతరః శుక్లన్తు ఘృతేననో ఘృతపువః పునన్తు విశ్వమస్మ
 త్రప్రవహన్తురి ప్ర గ మదాభ్య శ్శుచిరా పూతషమి ౬ సోమస్యతనూరిసి
 తచ వంమే పాహి ౭ మహీనాంవయోఽసి వర్చో ధా అసి వర్చః॥

౧ జీవసముకొఱకు, దీర్ఘాయత్రకొఱకు, బ్రహ్మవర్చస్సుకొఱకు, నువకములు
 (శిరస్సునఁ) డడపుఁగాక! ౨ ఓషధీ! ఈయజమానుని రక్షించుము. ఓకత్రీ!
 యజమానుని హింసించకుము. దేవతలలోఁ బ్రసిద్ధమగా వినఁబడుచున్న నేను ఈ
 వెండ్రకలను త్రోయు చేయుచున్నాను. ౩ విఘ్నములేకుండగాఁ దరువాయి కర్మలనుఁ
 బొందుదును. ౪ నీటిచేఁ బవిత్రముచేయు వేఘాదులు స్రవించుచున్న యుదకముచే
 మాయజమానులనుఁ బవిత్రము చేయుఁగాక. తల్లఁగు నీయదకములు మానుండి
 సమస్త పాపమునుఁ బోగొట్టుఁగాక. (స్నానాచమనములచే లోపలను, వెలుపలను,
 పరిశుద్ధుడ నగుచు నుదకములనుండి లేచివచ్చుచున్నాను. ౬ (ఓషస్త్రమా! నీవు)
 సోమమయొక్క శరీరమగుచున్నావు. నాశరీరమును రక్షించుము. ౭ (ఓషసనీలమా!
 నీవు) ఆవుపాల (వలనఁబట్టినదాన) నగుచున్నావు. వర్చస్సును ధరించిన దాననగు
 చున్నావు. (కావున) నాయందు బ్రహ్మవర్చస్సునఁచుము. (నవనీలము=వెన్న.)

—*—

పంచాశత్తు ౨.

మయి¹ధేహి ౧ వృత్ర²స్య కనీ³కా⁴సి చతు⁵ష్పా⁶సి చతు⁷ర్క్వే⁸ పాహి
 ౨ చిత్పతి⁹స్తా¹⁰పునాతు వాక్పతి¹¹స్తా¹²పునాతు దేవ¹³స్తా¹⁴ సవితా¹⁵పునా త్వచ్ఛద్రే¹⁶ణ
 పవిత్రే¹⁷ణ వసో¹⁸స్సూర్య¹⁹స్య రశ్మి²⁰భి ౩ స్తస్య²¹తే పవిత్ర²²పతే పవిత్రే²³ణ యస్మై²⁴కం
 పునే²⁵తచ్ఛకే²⁶య ౪ మా²⁷వో దేవా²⁸స ఈ²⁹మహే³⁰ సత్య³¹ధర్మా³²హో అధ్వ³³రే
 యద్యో³⁴ దేవా³⁵స ఆగు³⁶రే యజ్ఞ³⁷యా³⁸సో హవా³⁹ మహా⁴⁰ ౫ ఇ⁴¹న్ద్రా⁴²గ్ని⁴³ ద్యా⁴⁴వా
 పృథి⁴⁵వీ ఆప⁴⁶ఓషధీ⁴⁷ ౬ స్వ⁴⁸ందీ⁴⁹క్షా⁵⁰ణా మధి⁵¹పతి⁵²రసీ⁵³హ మా⁵⁴సంతం⁵⁵ పాహి!

౧ (ఓకాటుకా ! నీవు) వృత్రాసురుని (కంటియొక్క) నల్లగుడ్డువగుచున్నావు. నేత్రముచు. బాలించుదానవగుచున్నావు. (కావున) నాదృష్టిని రక్షించుము.
 ౨ జ్ఞానములకుఁ బ్రభువగు మనస్సు, చంద్రములులేని దర్భపవిత్రముచే, నిన్నుఁ బవిత్రముచేయుఁగాక. వాక్కులకు రాణియగు సరస్వతి, చంద్రములులేని దర్భ పవిత్రముచే, నిన్నుఁ బవిత్రము చేయుఁగాక. సర్వాస్త్రర్యామియు, బ్రేరకుఁడునగు పరమేశ్వరుఁడు చంద్రరహిత దర్భపవిత్రముచేతను, జగన్నివాసహేతువగు సూర్యుని యొక్క కిరణరూపములైన దర్భలచే, నిన్నుఁ బవిత్రము చేయుఁగాక. ౩ ఆదిత్యరూపమైన యచ్ఛద్ర పవిత్రమునకుఁ బ్రభువగు నోయస్తర్యామి ! నీపవిత్రముచే నే యగ్నిష్టోమ కర్మకొఱకు నాత్మను శోధించుచుంటినో ! ఆ యగ్నిష్టోమము (చేయుటకు) సమర్థుడను కాఁగలను. ౪ ఓ దేవతలారా ! మీసంబంధియగు నీయాగమునందు (మేము) అనుష్ఠానపకులమై వచ్చుచున్నారము. యజ్ఞమునకు సంబంధించిన యోదేవతలారా ! ఏహేతువువలనఁ గర్మల ప్రారంభమునందు మిమ్ము నాహవ్యంబు నించుదుమో ! (ఆహేతువువలన మేమిచ్చుటకు వచ్చుచున్నాము.) ౫ (ఓయాహవనీ

యాగ్నీ !) నీవు దీక్షాపాపములు నిమగ్నములకుఁ బాలకుఁడ వగుచున్నావు.
(కావున) నీసమీపమునందున్న నన్ను రక్షించుము.

ప్రథమానువాకము సమాప్తము.

—:—0—:—

అనువాకము. ౨.

౧ ఆకూత్యై ప్రయుజేఽగ్నయే స్వాహా మేధాయై మనసేఽగ్నయే స్వాహా
దీక్షాయై తపసేఽగ్నయే స్వాహా సరస్వత్యై పూష్టేఽగ్నయే స్వాహాఽఽహా
దేవీర్బృహతీ ర్విశ్వశంభువో ద్యావా పృథివీ ఉర్వస్తరిక్షం బృహస్పతిర్నో
హవిషా నృధాతు స్వాహా ౨ విశ్వే దేవస్య నేతుర్నరో వృణేతసఖ్యం
విశ్వేరామ ఇషు ధృసి మృమ్నం వృణేత పుష్యసే స్వాహా ౩ రాగ్నమయోః
శిల్పేస్థస్తేవా మారభే శేమా॥

౧ ఆకూతీ (యజ్ఞము చేయుదునను మానసికపంకల్పము) సిద్ధించుటకై (నిర్వి
ఘ్నముగాఁ బ్రేరణచేయు) నగ్నికొఱకీ హవిస్సు హుతమగుఁగాక. ధారణాశక్తికై
(నా) మనోఽభిమాని దేవతయగు నగ్నికొఱకీ హవిస్సు హుతమగుఁగాక. వ్రతనియ
మమునకై (నాశరీర) తపోఽభిమాని దేవతయగు నగ్నికొఱకీ హవిస్సు హుతమగుఁ
గాక. మంత్రోచ్ఛారణశక్తికై వాగ్విదియ పోషకుఁడగు నగ్నికొఱకీ హవిస్సు హుత
మగుఁగాక. ఓయుదకములారా ! మాహవిస్సుచే వృద్ధి నొందుడు. ద్యావాభూములు
వృద్ధినిఁబొందునుగాక. విస్తీర్ణమగు నాకాశము వృద్ధినిఁ బొందునుగాక. బృహ
స్పతియు వృద్ధినిఁబొందునుగాక. ౨ మరణశీలుఁడగు యజమానుఁడు, ప్రపంచ

స్వరూపుఁడు, జగన్నిర్వాహకుఁడు నగు దేవుని యనుగ్రహమునుఁ గోరవలయును. ఓప్రపంచ స్వరూపుఁడా ! ధనమునకుఁ బ్రభువగుచున్నావు. యజ్ఞమునుఁ బోషించుటకై ధనమును యాచించుచున్నాను. (అని దేవుని సఖ్యమునుఁ గోరవలయును.) 3 (ఓశుక్లకృష్ణరేఖలారా ! మీరు) ఋక్సామములకు సంబంధించిన చిత్తరువులగుచున్నారు. అటువంటి మిమ్ముల నిద్దఱినిఁ దాకుచున్నాను. ఉత్తమ ఋక్కుతోఁ గూడుకొనిన యాయజ్ఞముయొక్క కర్మసమాప్తిపర్యంతము (మీరు) రక్షించుఁడు.

పంచాశత్తు ౨.

పాతమా॑స్య యజ్ఞస్యోదృ॑చ ౧ ఇ॒మాంధి॒యగ్ం శిక్ష॑మా॒ణస్య దే॒వక్ర॒తుం
దక్ష॑ంవరు॒ణ సగ్ం॑శి॒శాధి॒ యయా॑తి వి॒శ్వామ॑రితాత॒రేమ సుత॑ర్మా॒ణమ॒ధి
నావగ్ం॑ రు॒హేమో ౨ ర్గ్సా॑జ్గిర॒స్యూర్గ్మదా॑ ఊర్జం॑మే॒యచ్ఛ పా॒హిమా॒
మామా॑ హిగ్ం॑సీర్వి॒ష్ణోశర్మా॑సి శర్మ॒ను జమా॑నస్య శర్మ॒మే యచ్ఛ నక్ష
త్రాణాం॑ మా॒తీకా॒శాత్పా॑హీ 3 స్ద్రస్య॑ యోని॑రసి॥

౧ ఓ వరుణదేవా ! ఈ యగ్నిష్టోమవిషయక జ్ఞానమును సంపాదించుచున్న యజమానునిసంబంధియు, సమృద్ధమైనదియు, నగు నగ్నిష్టోమయాగమును బాగుగ నుపదేశించి పూర్తిజేయుము. (మేముకూడా పూర్తియగుటకు) సమస్తమైన విఘ్న రూపపాపములనే నావ (పడవ) చే దాటుదుమో ! సుఖముగాదాటుటకు సమర్థమగు కృష్ణాజనరూపమైన యాపడవ నెక్కుచున్నాము. ౨ (ఓ మొలనూలా !) నీవు అంగిరసమహర్షి సంబంధమగు నన్నరూపము, కంబలమువలె మెత్తనిదానవు నగుచున్నావు. (కావున) అన్నరసమునాకిమ్ము. నన్నురక్షించుము. (బంధనముచే బాధారూపమైన) హింసనుచేయకుము. (ఓ వస్త్రమా ! నీవు) విష్ణుమూర్తికి

సుఖమునిచ్చినదాననైతివి. యజమానునకు సుఖమునిమ్ము. నాకుఁగూడ సుఖము నిమ్ము (ఓ వస్త్రమా!) నన్ను నక్షత్రప్రకాశమునుండి రక్షించుము. ౩ (ఓ కృష్ణ విమాణమా! నీవు) ఇంద్రునికిఁ గారణమగుచున్నావు. నన్ను హింసించకుము. (కృష్ణ విమాణము=లేడికొమ్ము.)

పంచాశత్తు ౩.

మామాహిగ్ సీః ౧ కృష్ణైత్యుససస్యమై ౨ సువిష్పలాభ్యస్త్యైషధీభ్య
౩ సూపస్థా దేవో. నస్పతిరూర్ధ్వ మాపాశశ్యాదృచః ౪ స్వాహాయజ్ఞం
మనసాస్వాహా ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహారోరన్తరిక్షాత్స్వాహా యజ్ఞం
వాతాదారభే॥

౧ (ఓ లోప్తమా!) యోగ్యమగు సస్యముతోఁగూడుకొనిన కృషికొఱకు నిన్ను వేదిచుండి పెల్లగించుచున్నాను (లోప్త=మట్టిగడ్డ) ౨ ఓ శిరస్సా! యోగ్యమయిన ఫలముతోఁగూడుకొనిన యోషధులకొఱకు నిన్ను (గోకుచున్నాను) ౩ ఓ యేదుంబరదండమా! నీవు పైననున్నదానవై సమాప్తి పర్యంతము నన్నురక్షించుము (సూపస్థా= వనస్పతివలనఁబుట్టిన యశాదుఁబరదండగూపమైన దేవుఁడని తా) ౪ మనస్సుచే యజ్ఞమునుఁబొందుచున్నాను. ద్యావాభూములందు యజ్ఞమున్నది. గొప్పదియగు నాకాశమునందు యజ్ఞమున్నది. వాయువుయొక్క యనుగ్రహమువలన (బ్రత్యక్షముగా) యజ్ఞము నారంభించుచున్నాను. (ఇచ్చట స్వాహాయు యవ్యయమునకు బ్రాహ్మణము ననుసరించి ప్రసిద్ధార్థముకంటె భిన్నార్థము చెప్పఁబడినది.)

ద్వితీయానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౩.

దై॒వీ॒ంధి॒యం॑ మ॒నాను॑హే సు॒మృ॒ డీ॒కామ॑భి॒ష్టయే॑ వర్చో॒ధాం॑ య॒జ్ఞ వా॑హ
సగ్ం సు॒పారా॑నో అ॒న॒ద్వశే॑ । ౨ యేదే॒వా మనో॑జాతా మనో॒యుజః॑ సు॒దత్తా॒
దత్త॑ పిత॒రస్తే॑నః పా॒న్తు తేనో॑ఽచ॒న్తు తేభ్యో॑నమస్తేభ్యః స్వా॒హా ౩ గ్నే॒త్వగ్ం
సూ॒జాగృ॑హి వ॒యగ్ం సు॒మన్ది॑షీమహి గో॒పాయ॑నః స్వ॒స్తయే॑ ప్ర॒బుధే॑నః
పు॒నర్ద॑దః ౪ త్వహ॑గ్నే వ్రత॒పా అ॑సి దే॒వ ఆమ॑ త్వే॒ష్వా త్వమ్॥

౧ అభీష్టార్థసిద్ధి కొఱకు, దేవతావిషయకమైనట్టియు, సుఖమునకుఁ గారణ మైనట్టియు, యజ్ఞమును నిర్వహించునట్టి బుద్ధిని (మేము) సంపాదించుచున్నాము. (ఆఱుబుద్ధి) పూర్తిగాఁ దుదచూచినదయి మాస్వాధీనమునందుండుఁగాక. ౨ (చక్షు నాది ప్రాణాభిమానులగు) నేదేవతలుకలరో! (పుట్టుకసమయమున) మనస్సుతోఁ గూడ బుట్టినట్టియు, (వ్యవహారకాలమున) మనస్సుతోఁ గూడకొనినట్టియు, (స్వవిషయములందు) నేర్పరులైనట్టియు, బ్రజాపతి యుత్పాదకుఁడు గాఁగల యా దేవతలు పయః పానరూప (పాలుత్రాగుట) వ్రతము ననుష్ఠించు మమ్మరక్షించుదురు గాక. వారికొఱకు నమస్కారము. వారికై స్వాహాకారము. ౩ ఓయగ్నే నీవు బాగుగ మేల్కొనుము. మేము భయములేనివారమై సిద్ధురఁబోవుదము. మాకు నాశనము లేకుండుటకును, మేము మేల్కొంచుటకొఱకును సామర్థ్యమునిమ్ము. ౪ ఓయగ్నే! నీవు వచ్చి హనుజులయందు వ్రతమునుఁ బాలించు దేవుఁడవగుచున్నావు. యజ్ఞములం దంతటను నీవు స్తోత్రముచేయఁబడువాఁడ వగుచున్నావు.

పంచాశత్తు ౨.

య॒జ్ఞే వీ॒ష్వీ॒డ్యః ౧ వి॒శ్వేదే॒వా ఆ॒భి మా॑మా॒ఽవ వృ॑త్ర న్ను॒పా స॒న్యా సోమో॑
రా॒ధసా॑ దే॒వః స॒వితా॑ వసో॒ర్వసు॑ దా॒వా రా॒స్వే య॑తోమా॒ఽఽ భూ॑యో

భర మాపుణ న్నూర్త్యా విరాధి మాఽహ మాయుషా చన్ద్ర మసి మమ
భోగాయ భవ వస్త్రముసి మమ భోగాయ భవోస్తాఽసి మమ భోగాయ
భవహయోఽసి మమ భోగాయ భవ॥

౧ అంతటను (ప్రార్థించుటకొరకు) సమస్త దేవతలు నన్నావరించి యుందురు గాక. పోషకుడగు దేవుడివ్వదగిన హిరణ్యద్రవ్యముతోఁ గూడ (నచ్చుఁగాక.) సోమదేవత సాధకమగు వస్త్రముతోఁగూడ వచ్చుఁగాక. గవాదికమునకుఁ బ్రేరకుడగు దేవుడు ధనమునిచ్చుచున్నవాడై వచ్చుగాక. ఓ సోమదేవతా! ఈకర్మయందపేక్షితమగుదానినిమ్ము. సఁపూర్ణతచే నన్నుబూరించుచున్నవాడవగుచు నధికముగా భరించుము. (నేను) ఆయుస్సులేనివాడనుకాను. నీవు చంద్రుడవగుచున్నావు. నాభోగముకొరకుగమ్ము. (నీవు) వస్త్రమగుచున్నావు. నాభోగముకొరకుగమ్ము. (నీవు) గోవువగుచున్నావు. నాభోగముకొరకుగమ్ము. (నీవు) గుఱ్ఱమగుచున్నావు. నాభోగముకొరకుగమ్ము. (నీవు) మేకపోతువగుచున్నావు. నాభోగముకొరకుగమ్ము. (నీవు) గొట్టెవగుచున్నావు. నాభోగముకొరకుగమ్ము.

—* 0 *—

పంచాశత్తు 3

భాగోఽసి మమభోగాయ భవమేషోఽసి మమభోగాయభవ ౧ వాయవేత్వా
వరుణా యత్వానిఋత్యైత్వా రుద్రాయత్వా ౨ దేవీరాపోఽపాంసపాద్య
ఊర్వి రవిష్య ఇన్ద్రియావాన్మదిన్త మస్తం వోమాఽవ క్రమిషమచ్ఛిన్తం
తన్తం పృథివ్యా అనుగేషం 3 భద్రదాదభిశ్రేయఃప్రపేహి బృహస్పతిః పుర

ఏ॒తా॑తే॒ అ॒ష్ట॒థే॒ మ॒వ॒స్య॒ వ॒ర॒ ఆ॒పృ॒థి॒వ్యా॒ ఆ॒రే॒శ॒తూ॒న్ కృ॒ణు॒హి॒స॒ర్వ॒ఏ॒ర॒
 ర॒ ఏ॒ద॒మ॒గ॒న్మ॒ నే॒ప॒య॒జ॒నం॒ పృ॒థి॒వ్యా॒ వి॒శ్వే॒దే॒వాయ॒ ది॒జు॒ష॒స్త॒ పూ॒ర్వ॒ఋ॒క్సా॒
 మా॒భ్యాం॒ య॒జు॒షా॒ స॒ర॒స్వో॒ రాయ॒స్ప॒షే॒ణ స॒మి॒షా॒మదే॒మ॥

౧ ఓ హిరణ్యద్రవ్యమా! నిన్ను వాయుదేవుని కిచ్చుచున్నాను. నిన్ను
 వరుణదేవతకిచ్చుచున్నాను. నిన్ను నిర్ఋతిదేవతకొకకిచ్చుచున్నాను. ౨ దేవతా
 స్వరూపములగు నో యువకములారా! మీసంబంధమైన యేతరంగము (అల)
 కలదో! (వీ॒హ్యో॒దులనుఁ బుట్టించుటచే) హవిస్సునకు యోగ్యమైనదియు (జల
 పానముచే) నింద్రియశక్తిని జేయునదియు, విక్కిలి సంతోషకారియునైన యా
 తరంగమును బాదముచేదాటను. భూమియొక్క చుట్టమును కట్టను (బొంది)
 దానిమీద నడచుచున్నాను. ౩ (ఓ రథమా!) శ్రేష్ఠమైన నిత్యాగ్నిహోత్ర
 స్థానముకంటె నధికమును, ప్రశస్తమునగు దేవయాగ ప్రదేశముచుగూర్చి యభి
 ముఖముగా బొమ్ము. బృహస్పతిసీకు ముంగుగా వెళ్ళువాడగుగాక. ప్రయాణము
 నకు బిన్నుట భూసంబంధియగు శ్రేష్ఠమైన స్థానమునందీ నడకను సమాప్తిఁ జేయుము.
 (రథాభిమానియగు నో యాదిత్యుడా!) రాక్షసులను దేవయాగప్రదేశమునకు
 దూరమునందుండునట్లు చేయుము. ౪ భూసంబంధియగు నేదేవయాగ ప్రదేశము
 కలదో! ఆ యీ స్థానమును (మేము) పొందితిని. ఏ దేవయాగప్రదేశమును ప్రాచీన
 దేవతలందరు నేవించిరో! (ఆదేవయాగప్రదేశమునకు మేమువచ్చి) ఋగ్యజుస్సామ
 వేదములందలి మంత్రములచే, సోమయాగమును బూర్తినిఁ బొందించినవారలమై
 ధనసమృద్ధిచేతను, యోగ్యమగు నన్నముచేతను సంతోషించుచున్నారము.

తృతీయానయాకము సమాప్తము.

అనువాకము ర.

౩౭. ౧ ఇయంతే శుక్రతనూరిదం వర్చస్తయా సంభవభ్రాజం గచ్ఛ ౨ జూరసి
 ధృతామన నాజుష్టావిష్ణవే తస్యాస్తే సత్యసవనః ప్రసవే వాచో యన్త్రమశీ
 యన్వాహ ౩ శుక్రమస్య మృతమసి వైశ్వదేవగ్ం హవిః ౪ సూర్యస్య
 చక్షురాఽరు హమగ్నేరక్షః కసీని కాంయ దేత శేభిరీయసే భ్రాజమానో
 విపశ్చితా ౫ చిదసిమనాఽసి ధీరసి దక్షిణా!

౧ దీప్తినుస్తమగు నోహిరణ్యమా ! నీజహువుశరీరము ఈ యాజ్యము
 నీయొక్క తేజస్సు. ఆజహువుతోఁ గలిసికొనము. (ఓహిరణ్యమా ! ఆజ్యరూప
 మైన) దీప్తినిఁ బొందుము. ౨ (సోమక్రయణివగు నోవాగ్రూపమా ! అనఁగా సోమ
 మును కొనినపుడు పల్కిన పలుకా ! నీవు) వేగముతోఁ గూడుకొనిన దానవగు
 చున్నావు. మనస్సుచే నియమింపబడిన దానవగుచున్నావు. యజ్ఞమునకుఁ బ్రయ
 త్నముచున్నావు. అటువంటి నీప్రేరణ కలుగుచుండగా (మంత్రోచ్ఛారణరూప) వాణ్ని
 యవమనుఁ బొందుదును ఈ యాజ్యము హుతమగుఁగాక (ఆజ్యము=నేయి)
 ౩ ఓయాజ్ఞమా ! లేక, హిరణ్యమా ! నీవు, దీప్తికల దానవగుచున్నావు. నాశ
 ిహితమగుచున్నావు. సర్వదేవతలకుఁ బ్రయమగు హవిస్సువగుచున్నావు.
 ౪ సూర్యని సంబంధియగు చక్షురింద్రియమును, అగ్నియొక్క నేత్ర సంబంధి
 యగు నల్లగ్రుడ్డనుఁ బొందితిని. (ఓసూర్యడా ! నీవు ఏకారణముచే) ఏతశము
 లను పెరుకల గుర్రములచేఁ బోవుచున్నావో ! (ఓయగ్నీ ; నీవు) వెనుకకు వ్యాపించు
 చున్న తేజస్సుచేఁ బ్రకాశించుచుంటివో ! (ఆకారణముచే రాక్షస నివారణము
 కొఱకు విముక్తుల నిద్దరినిఁ బొందితిని.)

పంచాశత్తు ౨. శ్రీ వేమన గ్రంథాలయము

తే. ల. ప్రో. ౮ (౪౬)

౩౮. ౧ అసియజ్ఞయాఽసక్షత్రియాఽన్య దితికన్యుః భయతః శశీసానః సుప్రచీ-
 సుప్రతీచీ సంభవ మిత్రస్తావ పదిబధ్నాతు పూషాధ్వనః పాత్విన్ద్రాయా
 ధ్యక్షాయానుత్వా మాతామశ్వాతామ నుపితాఽనుభ్రాతా సగర్భోఽచ
 సఖాసయూశ్యః సాగేవి దేవమచ్ఛే హీన్ద్రాయ సోమగ్ం రుద్రస్తావఽవర్త
 యతు మిత్రస్యసథాన్వస్తి సోమఃఖా పునరేహి సహరన్యా॥

౧ (సోమమునమ్మునట్టి యోనాద్దేవతా! నీవు) చిత్ అనుశబ్దముచే జెప్పఁ
 బడిన దానవగుచున్నావు. మనశ్శబ్దముచే జెప్పఁబడిన దానవగుచున్నావు.
 ధీశబ్దముచే జెప్పఁబడిన దానవగుచున్నావు. సమర్థురాలవగుచున్నావు. యజ్ఞ
 సంబంధినివగుచున్నావు. క్షత్రియజాత్యభిమానినివగుచున్నావు. ఉభయతః శీర్షియగు
 నదితివగుచున్నావు. (జ్యోతిష్సోమముయొక్క యాద్యంతదినములందు దేవతయగు
 నదితికి-ఉభయతః శీర్షియని తా॥ అనగా రెండుదిక్కుల తలగలది.) అటువంటి నీవు
 మా కొఱకు (సోమమునమ్మునానినిఁగూర్చి) తూర్పుదిక్కునకు బాగుగవెళ్ళిన దాన
 వును, (అసంతము మమ్ముఁగూర్చి) పశ్చిమ దిక్కునకు వచ్చినదానవునె మాతోఁ
 గలిసికొనుము. (ఓసోమక్రయణే!) హితముజేయు దేవుఁడు నిన్ను కుడిపాదము
 నందు బంధించు గాక. పోషకుఁడగు దేవుఁడు నిన్ను భయముతోఁ గూడుకొనిన
 మార్గముచుండి రక్షించుగాక. యాగాధ్యక్షుఁడగు నింద్రుని కొఱకు (సోమక్రయ
 నాధనముచే) వల్లియు, వండ్రియు; విశోనోక గర్భముచుందుఁబుట్టిన సోమరుఁడును,
 స్నేహితుఁడును నిన్ను అచుగహింనునుగాక. ఓసోమ! అటువంటి నీవు ఇంద్రునికె
 సోమదేవునిని సరించి వెళ్ళుము. అటువంటి నీవు, గుర్రదేవుఁడు జగత్తునకు మిత్రుఁ
 ఁడగు నున్నాని చూర్ణముచే మమ్ముఁగూర్చి యుజిలించుగాక. అందువలన నీకు

సుఖమగుఁగాక. అటువంటి నీవు, సోముఁడు స్నేహితుఁడు గాఁగలదానవై, ధనము తోఁగూడ మమ్ముఁగూర్చి మఱలిరమ్ము. (వెనుకటి పంచాశత్తులోని గివ వాక్యముకు గూడ నిచ్చటనే యర్థము వ్రాయఁబడినది.)

చతుర్థానువాకము సమాప్తము.

—* 0 *—

అనువాకము. ౫.

౩౯. ౧ వస్వస్విరుద్రాస్య దితిరస్యాదితిరస్యాదిత్యాసిశుక్రాఽసీ చన్ద్రాఽసి బృహ
స్పతిస్తాస్వ సుమేరణ్వతురు ద్రోవసుభిరాచికేతు ౩ పృథివ్యాస్తా మూర్ధన్నా
జఘర్మిదేవయజన ఇడాయాః పదేఘృతవతిస్వాహా ౪ పరిలిఖతగ్ం రక్షపరి
లిఖతా అరాతయ ఇదమహం రక్ష సోగ్రీవా అపికృంతామి యోఅస్మాన్దేవ్యష్టి
యంచ వయం ద్విష్ణు ఇదమస్యగ్రీవాః॥

౧ (ఓ సోమక్రయణీ! నీవు) పసువుయొక్క స్వరూపమగువగుచున్నావు. రుద్రుని స్వరూపమగుచున్నావు. ఆదిత్యుని స్వరూపమగుచున్నావు. ప్రకాశవంత మగు సోముని స్వరూపమగుచున్నావు ఆహ్లాదముఁజేయు సువర్ణ (బంగారము) స్వరూపమగుచున్నావు. ౨ (ఓ సోమక్రయణీ స్థానమా!) నిన్ను బృహస్పతి సుఖ ప్రదేశమునందు సంతోషఁబెట్టుఁగాక. వసువులతోఁ గూడుకొనిన రుద్రుఁడు నిన్ను గుర్తించుఁగాక. ౩ (ఓ యాజ్యమా!) భూమికి శిరస్థానీయమైనదియు, దేవయాగ స్థానీయమయినదియు, నాజ్యముతోఁ గూడుకొనినదియు నగు సోమక్రయణీయొక్క స్థానమునందు నిన్ను స్రవింపఁజేయుచున్నాను. ౪ రాక్షస సముదాయము నశింపఁ జేయఁబడుఁగాక ఈశత్రువులు నశింపఁ జేయఁబడుదురుగాక, ఈరాక్షసుల శిరస్సును

[అ. ౧. ప్ర. ౨.

కృష్ణయజుర్వేదము

అను. ౧. పం. ౨.] ౪౫

నేను నటకుచున్నాను. ఎవఁడుమమ్ము ద్వేషించుచున్నాడో! ఎవనిని మేము ద్వేషించుచున్నాయో! ఇతనియొక్క కంఠమునుఁగూడ నటకుచున్నాను.

—*—

పంచాశత్తు ౨.

౪౦. అపి¹కృ²న్తామ్య³ ౧ స్నే⁴ రాయ⁵స్వే⁶ రాయ⁷స్తో⁸తే⁹ రాయః¹⁰ ౨ సం¹¹దే¹²వి¹³ దే¹⁴వ్యో¹⁵
 ర్వ¹⁶శ్యా¹⁷ పశ్య¹⁸స్వ¹⁹ ౩ త్వ²⁰ష్టీ²¹మతీ²² తే²³స పే²⁴య సు²⁵రే²⁶ తా²⁷రే²⁸తో²⁹ దధా³⁰నా³¹ వీ³²రం³³
 వి³⁴దే³⁵యత³⁶వ³⁷సం³⁸ దృ³⁹శి⁴⁰ నూ⁴¹హగ్⁴²ం⁴³ రాయ⁴⁴స్సో⁴⁵షే⁴⁶ణ⁴⁷ వి⁴⁸యో⁴⁹షమ్⁵⁰॥

౧ ఈయధ్వర్యునియందు రజోరూపధనముండుఁగాక, (యజమానుడవైన)
 నీయందు రజోరూపధనముండుఁగాక. భార్యయందు రజోధనముండుగాక. ౨ ఓ దేవీ!
 (సోమక్రయణివగు నీవు) ఊర్వశీదేవితోఁగూడ ఈభార్యనుఁజూచుము. ౩ ఓ యజ
 మానుడా! పశుమనుష్యాదుల శరీరనిర్మాతయైన త్వష్టప్రజాపతి యనుగ్రహముతో
 గూడుకొనినట్టియు, నమోఘమైన నారేతస్సును ధరించుచున్నట్టియు, భర్తయొక్క
 రేతస్సును ధరించుచున్నట్టియు నేను నీతోఁగూడఁ గలిసికొందును. భర్తవగు నీకు
 సమానుఁడను శూరుఁడనగు పుత్రునిఁబొందుదును. ౪ నేను ధనసమృద్ధితో
 వియుక్తుఁడను కాను. (వియుక్త=విడువఁబడు)

పశ్చమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౬.

౪౧. అగ్ంశునా తే అగ్ంశుః పృచ్యతాం పరుషాపరుర్నిసే కామమసతు మదాయ
 గసో అచ్యుతోఽమాత్యో నిశుక్రస్తేగ్రహణో ౨ భిత్యం దేవగ్ం సవితా
 రమూణ్యోః కవిక్రతుమర్చామి సత్యవసగ్ం రత్నధామభిప్రియం మతి
 మూర్ధ్వా యస్యామ తిర్భాజదిమృత త్వచమచి హిరణ్యపాణి రమిమిత
 సుక్రతుః కృపాసువః (౩ ప్రజాభ్యస్తావ ప్రాణాయత్వా వ్యానాయత్వా
 ప్రజాస్త్వమను ప్రాణిహి ప్రజాస్త్వమను ప్రాణన్తు॥

౧ ఓసోమలతా ! నీ (యొక) సూక్ష్మానయనముతో (లెండవ) సూక్ష్మావ
 యవము కలుసుకొనుఁగాక. నీ (యొక) పర్వముతో లెండవ పర్వము కలుసుకొనుఁ
 గాక. (పర్వము=కణుపు) నీగంధము (వాసన) యజమానుని కోరికను రక్షించుఁ
 గాక. నీరసము దేవతలసంతోషముకొఱకు నాశములేనిదగుఁగాక. నీవు మంత్రి
 వగుచున్నావు. నిన్ను గ్రహించుట బంగారముచలన సాధ్యమైనది. ౨ ద్యావాభూమి
 స్వరూపముల హస్తములకుఁ బ్రేరకుండైనట్టియు, వేదశేత్రయొక్క యాగము కలిగి
 నట్టియు, (కనుకనే) ఫలపర్యంతముండు ప్రేరణము కలిగినట్టియు, రత్నములను ధరించు
 నట్టియు, నభిముఖముగ సంసరికఁ బ్రచుమైనట్టియు, నందరిచే మచనముచేయు (శలఁచ)
 బడుమన్న దేవునిఁ బూజించున్నాను. ఏదేవునియొక్క యూర్ధ్వలోకమునందుండు
 దీప్తి, దలఁచుటకు సమర్థముకానిదై ప్రకాశించుచున్నదో ! స్వర్గలోకనివాసియగు
 నాదేవుఁడు కరుణచే నన్నుఁబొంది యుంగరము హస్తమునందు కలవాడై సోమము
 నుఁ గొలుచునుగాక. ౩ ఓ సోమశేషమా ! నిన్ను సర్వప్రజలకొఱకు పోగుచేయు
 చున్నాను. ప్రాణముకొఱకు నిన్ను మూటకట్టుచున్నాను. వ్యానముకొఱకు నిన్ను

[అ. ౧. ప్ర. ౨.

కృష్ణయజుర్వేదము.

అను. ౨. పం. ౧౧.

విప్పుచున్నాను. జీవించుచున్న ప్రాణుల ననుసరించి నీవు జీవించుము. జీవించుచున్నానిన్ని ననుసరించి ప్రజలు జీవించుదురుగాక.

—:—0—:—

అనువాకము. ౨.

౧ సోమంతే క్షీణా మ్యార్జ్యస్వంతం పయస్వంతం వీర్యావంత మభిమాతి
మాహగ్ం శుక్రంతే శుక్రేణ క్షీణామిచంద్రిం చంద్రిణామృత మమృతేన
సమ్యత్తే గో ౨ రస్నే చంద్రిణి ౩ తపస స్తనూరసి ప్రజాపతే ర్వర్ణస్తస్యాస్తే
సహస్రప్రపం పుష్యన్యాశ్చరమేణ పశునా క్షీణామ్యస్నేతే బద్ధుర్నయితే
రాయః శ్రయంతా ర మస్నేజ్యోతి ౪ సోమ విక్రయిణితమో ౬ మిత్రోన
ఏహిసు మిత్రథా ఇన్ద్రస్యో రుమావిశ దక్షిణము శన్ను శస్తగ్ం స్యోనః
స్యోనగ్ం ౭ స్వానభ్రాజా జ్ఞారే బమ్భారే హస్రసుహస్త కృశానవేతేనః
సోమ క్రయణాస్తా నక్షధ్వం మావోదభన్ ||

౧ (ఓ సోమమునమ్మవాడా!) శరీరమునకు బలమునిచ్చునదియు, గొప్పరస మతోఁగూడుకొనినదియు, సింధ్రియపటుత్వమునకుఁ గారణమైనదియు, బాపమును శత్రువును నశింపజేయునదియు, దేజోరూపమగు నీ సోమమును (నేను) బంగారము చేఁగొనుచున్నాను. సుఖరూపమయిన నీ సోమమును సుఖరూపమైన బంగారము చేఁగొనుచున్నాను. వినాశరహితమగు నీ సోమమును నాశరహితమైన బంగారము చేఁగొనుచున్నాను. (మఱియు) యోగ్యమయిన గోవుకూడ నీకు (బూర్వమిష్టబడి నది. ౨ బంగారము మాయందే యుండుగాక. ౩ (ఓ మేకా! దృలోకమునందు

సోమము నీచే నవకుబ్ధమగుటచే నీవు) పుణ్యముయొక్క శరీరమగుచున్నావు. (ప్రజాపతివలె స్వదేవతా స్వగూఢమగుటవలన) ప్రజాపతి దేహమగుచున్నావు. (మఱియు నీవు) సంతానవరంపరచే సహస్రసంఖ్యను బోషించుచున్నటువంటి నీయొక్క చరమ (=చివర) పశువుచే సోమమును గొనుచున్నాను, నేను నీకుబంధువును. నాయందు నీసంబంధములైన సంతానగూఢములగు ధనములుండుగాక. ౪ జ్యోతిస్స్వరూపమగు నూర్ణాస్తుక మాయందుండుగాక. ఊర్ణాస్తుక=గొట్టేబొచ్చుచే నిర్మితమైన దారము.) ౫ సోమము నమ్మువానియందుఁ దమస్సు (చీకటి) ఉండుగాక. ౬ (ఓ సోమమా!) మంచిమిత్రులను బోషించునట్టి నీవు మాకు మిత్రవైరమ్ము కోరుచున్నట్టియు, సుఖమానుఁ గలుగఁజేయునట్టియు నీవు కోరుచున్నదియు సుఖకరిమునగు యజమానుని కుడితొడ నెక్కుము. ౭ ఓ స్వానాదులారా! ఇవి మీకు సోమమును కొనటకు సాధనములగు గవాదులు వాటిని మీరురక్షించుడు (ఏశత్రువులును) మిమ్ము హింసించకుదురుగాక. (స్వాన-వ్రాద-అఘోర-బంభార-హస్త-సుహస్త-కృశాను- ఇవి సూర్యమండలములు సోమమును రక్షించునవి.)

వస్తమాసువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౨.

౪౩. ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధనాగ్ం రసేనోత్పర్జ్యస్యశుష్కేణో దస్థామ
మృతాగ్ం అను ౨ ఉర్వస్తరిక్షమన్విహ్య ( ) దిత్యాఃసదోఽస్యదిత్యాఃసద
ఆసీదాస్తభౌద్ధ్యామృషభో అస్తరిక్షమమిమిత వరిమాణం పృథివ్యాఆసీ
దద్యిశ్వాభువనాని. సప్రమాడ్విశ్వేతాని వరుణస్యవతాని ౪ వనేషువ్యస్తరి
క్షంతతాన వాజమర్వత్పుపయో అఘ్నియాసుహృత్సు.

౧ దేవతలనుగూర్చి జీవనముతోఁ గూడుకొనిన సోమముతోఁ గూడ లేచుచున్నాను. రోగాద్యుపద్రవ రహితమగునాయుస్సుతోఁ గూడుకొనిన సోమముతోలేచుచున్నాను. ఓషధులసారముతోఁ గూడుకొనిన సోమముతోఁ గూడ లేచుచున్నాను. మేఘముయొక్క సారముతోఁ గూడుకొనిన సోమముతోలేచుచున్నాను. ౨ అర్థముచెప్పబడినది. (అను. ౩ పం. ౨ వా. ౮.) ౩ (ఓ కృష్ణాజనమా ! నీవు) భూమికిస్థానమగుచున్నావు. (ఓ సోమమా !) ఆభూమియొక్కస్థానమునుబొందుము. శ్రేష్ఠమయినయీసోమముద్యులోకమువలె (క్రిందకుబడకుండునట్లు అనితా) స్తచ్చునముచేసెను. ఆకాశమును (ఇంతదని) గొలిచెను. భూమియొక్క బరువునుఁ గూడ గొలిచెను. ఆసోమదేవుఁడు (తనమహిమచే) సమ సభువనములనుఁ బొందెను. ఈవెనుకఁ జెప్పబడిన సర్వకర్మలు వరుణుడనుపేరుకల సోమమునకు వ్రతమువలె నియతములు. ౪ వరుణుడనుపేరుకల సోమదేవుఁడు (జగదీశ్వరునితో నభిన్నుఁడై) వనములయందవకాశమును విస్తరింపఁజేసెను. గూఱములయందు గమనవేగమును విస్తరింపఁజేసెను. గోవులయందు పాలను విస్తరింపఁజేసెను. చిత్తము (మనస్సు) లందుసంకల్పమును విస్తరింపఁజేసెను. ప్రజలయందు జతరాగ్నినివృద్ధిపఱచెను. ద్యులోకమునందు సూర్యునివిస్తరింపఁజేసెను. పర్వతమునగు సోమలతను స్థాపించెను.

పంచాశత్తు ౨.

౪౪. క్రతుం వరుణోవిత్వగ్నిం దివిసూర్యమ దధాత్సోమమద్రా ౧ వృదుత్యం
జాతవేదసం దేవం పహన్తికేతవః ౨ దృశేవిశ్వాయ సూర్యమ్ ౩ ఉస్తావేతం
ధూర్వాహవనశ్రూ అవీరహణౌ బ్రహ్మచోదనౌ ౩ వరుణస్యస్కమ్భనమసి
వరుణస్యస్కమ్భనన్దన మసి ప్రత్యస్తౌ వరుణస్యపాశః॥

౧ పరోక్షుఁడును, పుట్టినప్రపంచమును దెలిసికొనినవాఁడునగు సూర్యదేవుని సర్వజగత్తుయొక్క దర్శనముకొఱకుఁ గిరణములు ఊర్ధ్వప్రదేశమునుఁ బొందించుచు

న్నవి. ౨ భారమును సహించునట్టియు, బండియందు ప్రసిదిములైనట్టియు, బండి
యందలి సోమమును బాధించినట్టియు, నష్టమునకు (కృషిద్వారా) బ్రవృత్తులైన
యోషభములారా! రండు. ౩ (ఓ శమ్యా! నీవు) వారించఁదగిన వృషభమునకు
నివారణమును జేయుదానవగుచున్నావు. (ఓ యోక్త్రమా! నీవు కూడ) పరుగును
డినివారించఁదగిన వృషభమునకు నివారణమును జేయుచున్నావు. పొడవైన త్రాడు
బండికి (బె భాగమునఁ) బరచబడినది. (శమ్య=కాడియందలి రంధ్రమునందుంచఁబడు
చిడుత. యోక్త్రము=కంఠమునందలి త్రాడు అనియర్థము.)

అష్టమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౯.

౪౫. ౧ ప్రచ్యవస్వ భువస్పతే విశ్వాన్యభిధామాని మాత్వాపరిపరీ విదన్మాత్వా
పరిపస్థినో విదన్మాత్వా వృకా ఆఘాయవో మాగర్థరోవో విశ్వావసు రాజ
ఘచ్ఛ్యేనో భూత్వా పరాపత యజమానస్యనో గృహేదేవై స్సగం స్కృతం
యజమానస్య స్వస్య యన్యస్య పిపన్థామగస్సహి స్వస్తి గామనేహసం
యేన విశ్వాః పరిద్విషో వృణక్తి విన్దతే వసు ౨ సమో విత్రస్య వరుణస్య
చక్షసే మహా దేవాయత దృతగ్ం సపర్యత దూరే దృశే దేవజాతాయ
కేతవేది వస్సుత్రాయ సూర్యాయశగ్ం సత ౩ వరుణస్య స్కమ్భనమసి
వరుణస్య స్కమ్భనర్జ నమన్య స్మక్తో వరుణస్య పాశః॥

౧ యజమానాధ్వర్యాదులను బాలించునో సోమమా! సనుస్తము, లెనప్రాచీ
 నహవిర్దానాది (హవిస్సులుంచు పాత్రము) స్థానములను గూర్చి బాగుగ వెళ్ళుము.
 మార్గమునందు బాధకుడగుచోరరాజునిన్నుఁ దెలిసికొనకుండుగాక. చోరగాన సేవకులు
 నిన్ను దెలిసికొనకుండురుగాక. వధకూపపాపమును గోగుచున్న యరణ్యమునందలి
 కుక్కలు నిన్ను దెలిసికొనకుండుఁగాక. (స్వర్గమార్గమున సోమమునపహరించు) విశ్వావసు
 వనుగంధర్వుఁడు నిన్ను నిరీక్షించకుండుఁగాక (ఓ సోమమా! నీవు) డేగవలెఁబడుటకు
 సమర్థమై మాయజమానుని సంబంధమైన ప్రాచీనవంశమును గృహమునకు శ్రీఘ్రము
 గా వెళ్ళుము దేవతాతుల్యులగు నధ్వర్యాదులచే (ప్రవహించుటకై) అసన్దియనున్ధా
 నము సంస్కరించఁబడినది. యజమానునకు యజ్ఞమునుఁ బొందించుదానవగుచున్నా
 వు. (మఱియు) శ్రేయస్సునుఁబొందించునదియు, బాపరహితమైనదియు నగు ననుష్ఠా
 నరూపమార్గమును మేముబొందితిమి. ఏమార్గముచే సర్వశత్రువుల నంతటనుఁ
 బొందు (యజమానుఁడు) విడచుచున్నాడో ఏమార్గముచే ధనమునుబొందుచున్నాడో!
 (ఆమార్గమును బొందితిమని పూర్వాన్వయము) ౨ (తన కిరణములచే జగత్తు
 నావరించునట్టి సర్వజ్ఞుఁడగు నూర్యునికొఱకు నమస్కారము. ఓ ఋత్విజులారా!
 గొప్పవాడగు దేవునిసంతోషము కొఱకు, నవశ్యముఫలమునిచ్చునట్టి జ్యోతిష్తోమ క
 ర్మము జేసి) సేవఁజేయుదు. దూరమునఁజూడఁబడుచున్నవాఁడును, దేవతగాఁబుట్టిన
 వాఁడును, బగటికి లక్షణమైనవాఁడును, ద్యులోకమునకుఁ (బుత్రునివలె) బ్రియమైన
 నూర్యునిసంతోషము కొఱకు స్తోత్రముఁ జేయుదు. ౩ ఉన్నక్క,= విడువబడినది
 మిగిలినయర్థము పూర్వోక్తము (అ. ౧ అను. ౨ పం. ౨ వా. ౩)

సవమానువాకము సమాప్తము.

—*—

అనువాకము ౧౦

రక్ష. ౧ అగ్నేరాతిధ్యమసి విష్ణవేత్వా సోమసోఽఽతిధ్యమసి విష్ణవేత్వాఽతిభే

రాతిభ్యమసి విష్ణవేత్వాఽగ్నేయా రామస్వపదావే విష్ణవేత్వాశ్వేనా
 యత్వా సోమభృతే విష్ణవేత్వా ౨ యాతేనామాని హవిషా యజన్తితాతే
 విశ్వపరిభూగన్యజ్ఞం గయస్థాః ప్రతరణః సునీరోఽవీహా ప్రచరాసా
 మహర్యా ౩ నదిత్యాః నదోఽస్య దిత్వాః సదఆ॥

౧ (ఓ హవిస్సా! నీవు) అతిథియైనయన్నికి సత్కారరూప మగుచున్నావు. అటువంటి నిన్ను విష్ణుశబ్దవాచ్యమైన సోమముకొఱకుంచుచున్నాను. (ఓ హవిస్సా! నీవు) సోమమునకు సత్కారరూపమగుచున్నావు. అటువంటినిన్ను విష్ణుశబ్దముచే జెప్పఁబడు సోమము కొఱకుంచుచున్నాను. - తిథికి సత్కారరూపమగుచున్నావు. విష్ణుశబ్దవాచ్యమైన సోమముకొఱకు నిచ్చుంచుచున్నాను. భవసమృద్ధికి దాతయగు నన్నికొఱకు నిచ్చుంచుచున్నాను. విష్ణుశబ్దవాచ్యమైన సోమముకొఱకు నిచ్చుంచుచున్నాను. సోమమునుభరించునట్టి దేగకొఱకు నిచ్చుచుచున్నాను. విష్ణుశబ్దవాచ్యమైన సోమముకొఱకునిచ్చుంచుచున్నాను. ౨ (ఓ సోమమా!) నీ సంగబంధములైన యేప్రాతఃసవనాదులయందు హవిస్సుచే యాగము చేయుచున్నావో! నీ టినన్నిటిని అంతలనుబొందుము. (ఓ సోమమా!) గృహమునకునభినర్తకమును, పక్షిగా గుడ్డనమాప్తివి, గూర్చినుమ్మి, దరింపఁ జేయునట్టియు; యోగ్యులైనవీగులు (నీకున్న) హమువలన బొందఁబడిన మాపుత్రపౌత్రులు) కలిగినట్టియు, (ఈ) వీరులకు పరిపాలకమును నగు నీవు (ప్రాచీనవంశములను) గృహములను బొందుము. (ప్రాచీనవంశము = సోమము మొదలగు గుడ్డసంభారములుంచుకొను యజ్ఞశాలలలోని భాగముని యర్హము. ౩ (ఓ కృష్ణాజనమా! నీవు) భూమికిన్దానమగుచున్నావు. (ఓ సోమమా! నీవు) భూమియొక్క స్థానమునుబొందుము.

పంచాశతు ౨.

౪౭. సీద ౧ వహరోఽసి ధృతవ్ర తోవారుణమసిశం యోర్దేవానాగ్ం సఖ్యాన్మా

దే॒వా॒నా॒మ॒ప॒స॒శ్చి॒త్స్సు ౧ హ్య॒ప॒దే॒త్వా గృ॒హ్ణా॒మి ౨ తదే॒త్వా గృ॒హ్ణా॒మి
త॒నూ॒న॒ప్తే త్వా॒గృ॒హ్ణా॒మి శా॒క్ష్వ॒గా॒య త్వా॒గృ॒హ్ణా॒మి శక్ష్మ॒నో జి॒హయా॒త్వా
గృ॒హ్ణా॒మ్యి ౩ నా॒ధృ॒ష్ట॒మ॒స్య నా॒ధృ॒ష్ట్యో దే॒వా॒నా॒మో ౪ ధృ॒శ స్తి॒హ ౫ ధి
శ స్తే॒స్య ౬ మ॒ను॒మే దీ॒క్షాం దీ॒క్షా॒ప॒తిర్ని॒స్య తా॒ను॒ తప॒ స్తప॒స్ప॒తిగ॒తా
స॒త్య॒ము॒ప॒గే॒షగ్ం సు॒ని॒తే॒మా॒ధా॒ః॥

౧ (ఓసోమమా! నీవు) ఎరుణపాశమును బోగొట్టుదాననగుచున్నావు. ధరించఁబడిన యజురూపవ్రతముకల యో సోమమా! (నీవు) ఎరుణుని సంబంధివగు చున్నావు నీసుఖముయొక్క కలయిక చేతను ఎరుణాది దేవతలయొక్క స్నేహముచలనను మేము కర్మనుండి తొలగకుందుముగాక. ౨ (ఓ యాజ్యమా!) ప్రాణము కొఱకు నిన్ను ఈ పాత్రముందుఁ దీసికొనుచున్నాను. మనస్సు కొఱకు నిన్ను స్వీకరించుచున్నాను. జఠరాగ్ని కొఱకు నిన్ను స్వీకరించుచున్నాను. శక్తిస్వరూపము కొఱకు నిన్ను స్వీకరించుచున్నాను. శక్తిగల యష్టమ ధాతువుయొక్క సారముకొఱకు నిన్ను స్వీకరించుచున్నాను. ౩ (ఓ యాజ్యమా! నీవు ఇంతకుఁబూర్వమెవ్వనిచేతను) తిరస్కరించఁబడలేదు. (ఇట్లుపైచగూడ) తిరస్కరించఁబడుదానవు కావు. దేవతలయొక్క సారిమగుచున్నావు. హింసారూపమైన పరస్పర విరోధము నుండి మమ్ముఁ బాలించుచున్నావు. (నీవైతే) హింసారూపమైన యావిరోధమునకు సంబాధము లేనిదానవగుచున్నావు. ౪ (దక్షిణేయేష్టియందలి దేవతయగు) దీక్షాపతి నాదీక్షను దెలిసికొనుగాక. అదేవతయే నాతపస్సును దెలిసికొనుగాక. నేనుగూడ శీఘ్రముగాఁదానూ నస్త్ర (తనూనపాత్=శరీరమును బడకుండఁ జేయునగ్నికిపేరు) స్పర్శనరూపమగు శపథమును బొందితిని. ఓ తానూనస్త్రమా! నన్నుశోభనమార్గ

మగు యజ్ఞకర్మయందు స్థాపించుము. (తానూనస్త్రము=దీనికర్థము ముందు అ ౬ ప్ర ౨ అను ౨ నందు స్పష్టముగాఁ జెప్పఁబడును.

దశమానువాకము సనూప్తము.

అనువాకము ౧౧.

౪౪. అగ్ంశురగ్ంశుస్తే దేవసోమాఽఽప్యాయతామిద్దామై కథనవిద ఆతుభ్యమి
స్త్రీఃప్యాయతా మాత్వమిద్దామైప్యాయస్వాఽఽప్యాయయ సఖీస్తన్యామేధ
యాస్వస్తితేదేవ సోమసుత్యామశీయే ౨ ఘోరాయః ప్రేషేభగా యర్త
మృతవాదిభ్యోనమోదివేనమః పృథివ్యా ౩ అగ్నేవ్రతపతేత్వం వ్రతానాం
వ్రతపతిరసియామమతనూ రేషాసాత్వయి॥

౧ (ఓ సోమదేవతా ! నీసంబంధియైన యే సూక్ష్మావయవము శోషించు చున్నదో ! ఏ సూక్ష్మావయవము క్షీణించుచున్నదో ! (అదియంతయు) ముఖ్యమమున సోమరూప ధనమునుఁ దెలిసికొనిన నింద్రునికొఱకు వృద్ధి నొందుఁగాక. (ఓసోమమా ! నీకొఱకు (నిన్ను రక్షించుటకు) నింద్రుఁడుత్సాహపడుఁ గాక. నీవు కూడ నింద్రుని కొఱకు వృద్ధి నొందుము. ధనలాభము చేతను, ప్రజ్ఞచేతను, ఋత్విక్కులను వృద్ధి నొందించుము ఓసోమమా ! నీకు శుభమగుఁ గ. నీయనుగ్రహముచే నేను సుత్సాహస్సురు బొందును. (సుత్సాహస్సు = యజ్ఞదినములలోనిది యొకరోజు.) ౨ భక్తులయందిచ్చగల ద్యావాభూమ్యభిమానివగు నో దేవా ! (నీవు) యజ్ఞమును జెప్పనట్టి మాకొఱకు యజ్ఞమును ధనము కొఱకును, అన్నముకొఱకును, ఐశ్వర్యాది పద్ధుణ

ప్ర. ౧. ౩౦ ౧.

కృష్ణయజుర్వేదము.

అని ౧౧. ౩౦ ౨. ౫౫

సంపత్తికొఱకును, గొప్పగాసిమ్మ. (షడ్. గామాలు = (౧) ఐశ్వర్యము (౨) ధర్మము
(౩) కీర్తి (౪) సంపత్తి (౫) జ్ఞానము (=) వైరాగ్యము అని - తా.) ద్యులోకము
కొఱకు నమస్కారము. పృథివీలోకము కొఱకు నమస్కారము. ౩ ఓ యగ్నీ ! నీవు
వ్రతములకుఁ బ్రభువగుచున్నావు. వ్రతముల నాచరించుచున్న నాశరీరమేదికలదో !
అది నీయందు (మనస్సుచే) సమర్పించఁబడినది. (ఇట్లు కాగా మనముభయులము
వ్రతులమగుచుంటిమి. వ్రతములకు భర్తయగునో యగ్నీ ! వ్రతులమైన మనయుభ
యుల వ్రతములుకూడ బ్రవర్తించుఁగాక. (జరుగుగాక)

పంచాశత్తు ౨

౪౯. యాతవశనూరియగ్ం నామయి సహనావ్రతపతేవ్రతినోర్వృతాని ౧ యాతే
అగ్నేరుద్రయాతనూస్తయానః పాహితస్యాస్తేస్వాహా ౨ యాతేలగ్నేఽయా
శయారజాశయా హరాశయా తనూర్వర్షిష్టా గహ్వశేష్టోగ్రం వచోలపా
వధీం శ్వేషం వచోలపావధీగ్ంస్వాహా॥

౧ ఓ యగ్నీ ! నీయేశరీరము కూర్చున్నదో ! దానిచే మమ్ముఁ బాలించుము.
నీయేశరీరమునకే హవిస్సు హుతమగుఁగాక. ౨ ఓ యగ్నీ ! లోహనిర్మితమును,
వెండిచేఁ జేయఁబడినదియు, హిరణ్య (బంగారము) నిర్మితమును, మిక్కిలి వృద్ధమైన
దియు, స్పృశించుటకు శక్యముగాని, కాచఁబడిన లోహము-వేకనెండి-బంగారముల
యందున్నదియునగు నేశరీరమునకుఁ గలదో ! ఆ నీశరీరముచేత నుగ్రవాక్కును
త్వేషవాక్కును నశింపఁజేసినవాడనగుచున్నాను. అటువంటి యగ్నికొఱో హవిసు.
వశిష్టమగుఁగాక. (అన్నదకములు లభించకపోవుటచే నాకలిచే బాధపడుచున్నాను
కష్టకఁగొన్నవాడను, అనువాక్కు, ఉగ్రవాక్కు, ఇయ్యది యిహలోకసంబంధి

మైనది. మనస్సునకు సంతాపమును గలిగించు పరలోకమునకును ధర్మమునకును
వాక్కు అని భావ్యం.)

ఏకాదశానువాకము సమాప్తము.

—*—

అనువాకము ౧౨

౧౦. ౧ విత్తాయనీమేఽసిత్తిక్తాయ నీమేఽస్యవతాన్మానాథి తమవతాన్మన్యధాఽఽ
అవిదేరగ్నిర్నభోనామాగ్నే అగ్నిరోయోఽస్యాంపుథివ్యామస్యామస్యామస్యామస్యా
హియత్తేఽనాధృష్టంనామ యజ్ఞయంతేనత్వాఽఽదధే ౩ ఽగ్నే అగ్నిరోయో
ద్వితీయస్యాం తృతీయస్యాం పృథివ్యామ స్యామస్యామస్యామస్యామస్యా
ధృష్టంనామ!

౧ (ఓ యత్తరవేదీ ! నీవు) నాకు అగ్నిరూపమగు ధనమును బొందుదానవు
కమ్ము జ్వాలారూపమయిన యగ్ని తేజస్సునుఁ బొందించుము. (అగ్నిని) యాచించు
నట్టి నన్ను రక్షింపుము, (అగ్నినిఁ బొందకుండుట వలన) భయపడిన నన్ను రక్షింపుము
౨ ఉత్తరవేదికి సంబంధించిన యగ్ని నభస్సు అను పేరుకలది. గార్హపత్యబాక్షిణా
గ్నాదులందు మధ్యయందు సారమగునో యగ్నీ ! ఏనీవు ఈ మట్టిగూపమైన భూమి
యందుంటున్నావో! అటువంటి నీవు ఆయువు నిచ్చు నభస్సు అను పేరుగలయగ్నితో
కూడుకొనినవాడవై (ఉత్తరవేదియందు) రమ్ము. ఏదీగోకుఁ (ఎవ్వనిచే) దిరస్కరించ
బడనిదియు, యజ్ఞసంబంధియునగు పేరుకలదో! ఆనామముతో (వ్యవహరించి)
నిన్ను ధరించుచున్నాను. (ఆనాం = రసః అంగిరసః = అపయవములలో
సారమని తా॥) ౩ ఓ యంగిరసాగ్నీ! ఏ నీవు రెండవదియు, మూడవదియునగు

మృద్రూపమయిన భూమియందుంటున్నావో! ఆనీవు నభస్సు అను పేరుకల యగ్నితో
గూడుకొనిన వాడవై (ఉత్తరవేదియందు) రమ్ము. (మిగిలినయర్థము పూర్వ
వాక్యమున జెప్పబడినది.)

పంచాశతు ౨.

౫౧. యజ్ఞాయం తేన త్వాఽఽదధే ౧ సిగ్ంహీరసి మహిషీరస్య ౨ రుప్రథస్వోరుతే
యజ్ఞపతిః ప్రథతాంధ్రువాఽసి దేవేభ్యః శున్ధస్వదేవేభ్యః శుమ్భస్వే ౩ స్ద్ర
ఘోషస్తావ వసుభిః పురస్తాత్పాతు మనోజవాస్తావ పితృభిర్దక్షిణతః పాతు
ప్రచేతాస్తావరుదైః పశ్చాత్పాతు విశ్వకర్మాత్వాఽఽ దిత్యైరుత్తరతః పాతు
౪ సిగ్ంహీరసినపత్న సాహిస్వాహా సిగ్ంహీరసి సుప్రజావనిః స్వాహా
సిగ్ంహీః॥

౧ (ఓ యుత్తరవేదీ! నీవు) సింహస్వరూపమగుచున్నావు. కొనియాడఁదగిన
దానవగుచున్నావు. ౨ (ఓ యుత్తరవేదీ! నీవు) గొప్పదానవుగా విస్తరించుము
నీయొక్క యజ్ఞమునకుఁ బ్రభువగు యజమానుఁడు గొప్పవాడుగా విస్తరించుఁగాక!
దృఢమగుచున్నావు. దేవతలకొఱకుఁ బరిశుద్ధురాలవగుము. దేవతల కొఱకుఁ
బ్రకాశించుదానవగుము. ౩ (ఓ యుత్తరవేదీ!) ఇంద్రఘోషుఁడను. దేవుఁడు
వసుగణముతోఁ గూడుకొనినవాడై తూర్పుదిక్కునుండి, మనోవేగమువంటి
వేగముకల వాయుదేవుఁడు పితృగణములతో గూడుకొనినవాడై దక్షిణదిక్కునుండి
నిన్ను రక్షించుఁగాక. విశ్వకర్మయను దేవుఁడాదిత్య గణముతోఁ గూడుకొనినవాడై
యుత్తరదిక్కునుండి నిన్ను రక్షించుగాక. ౪ (ఓ యుత్తరవేదీ! సింహరూపమును
ధరించిన నీవు శత్రువులను నశింపఁజేయుదాన వగుచున్నావు. ఈ హవిస్సు నీకు

హుతమగుగాక ! సింహస్వరూపమును ధరించిన నీవు శోభనములగు సంతానమును, భృత్యులను, నిచ్చుదానవగుచుంటివి. ఈ హవిస్సు నీకు హుతమగుగాక. సింహస్వరూపముకల నీవు ఐశ్వర్యసంబంధమయిన ప్రతిష్ఠ నొసగుదానవగు చుంటివి. ఈ హవిస్సు నీకు హుతమగుగాక. సింహస్వరూపమవగు నీవు దేవతలనుఁ గోరుచున్న యజమానుని కొఱకు దేవతలనుఁ బిలువ్రము. నీకీ హవిస్సు హుతమగుగాక.

పంచాశత్తు ౩.

౫౨. అసిరాయస్పృషవనిః స్వాహాసిగ్ం హిరస్యా దిత్యవనిః స్వాహా సిగ్ంహిరస్యా
 వహదేవాన్దేవయతే యజమానాయస్వాహా ౧ భూతేభ్యస్తావ ౨ విశ్వాయు
 రసిపృథివీం దృగ్ంహధ్రువ క్షిదస్యన్తరక్షం దృగ్ంహచ్యుత క్షిదసిదివం
 దృగ్ంహ ౩ క్షేర్భస్మాస్యక్షేః పురీషమసి

౧ (ఓ జుహూ !) నిన్నుఁ బ్రాచీనులగు దేవతల కొఱకు (గ్రహించుచున్నాను.)
 ౨ (ఓ మధ్యమపరిధీ ! నీవు) సంపూర్ణమగు నాయుస్సు నిచ్చిన దానవగుచున్నావు.
 భూమినిదృఢముగాఁ జేయుము. (ఓ దక్షిణపరిధీ ! నీవు) స్థిరమయిన నివాసము కల
 దానవగుచున్నావు. ఆకాశమును దృఢముగాఁ జేయుము. (ఓ యుత్తరపరిధీ ! నీవు)
 నాశనమొందని నివాసముకల దానవగుచున్నావు. స్వర్గలోకమును దృఢముగాఁ
 జేయుము. ౩ (ఓ యజ్ఞసంభారమా ! నీవు) అగ్నినిఁ బ్రకాశింపజేయుదానవును,
 బూరించుదానవు నగుచున్నావు. (మిగిలిన హోమద్రవ్యములకు యజ్ఞసంభారమనితా)

ద్వాదశాను వాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౧౩.

౫౩. యు॒ష్మ॑తే॒ మ॒న॒ఉ॒త యు॒ష్మ॑తే॒ధి॒యో వి॒ప్రావి॑ప్ర॒స్యబృ॑హతో॒ వి॒పశ్చి॑తః వి॒హూ॑తా
త్రా॒దధే॑వయు॒నావి॑దేక ఇ॒న్మహీ॑ దే॒వస్య॑ స॒వితుః॑ ప॒రిష్టు॑తిః ౨ సు॒వాగ్దే॑వదు
ర్యాగ్ం ఆ॒వద॑ దే॒వశ్చ॑తా దే॒వేష్వా॑ఘోషే॒థా ౩ మా॒నోవీ॑రో జాయతాం
కర్మా॑ఞ్శ్యోయగ్ం స॒ర్వేన॑నుజీ॒వామ॑యో బహూ॒నామ॑ స॒ద్వశీ॑ ॥ ౪ ఇ॒దంవి॑ష్ణు
ర్వి॒చక్ర॑మే తే॒ధాని॑దధే॒వదమ్! స॑మూ॒థమ॑న్య॥

౧ వేదము నధ్యయనము చేసినట్టియు, వేదార్థమును తెలిసి కొనినవాఁడును, బ్రాహ్మణుఁడునగు యజమానునకు సంబంధులును, బ్రాహ్మణులును, హోమకర్తలు నగు ఋత్విక్కులు మనస్సును (తాకికచిత్తలనుండి తొలగించి యజ్ఞచింతలయందు) నియమించుచున్నారు. ఇంద్రియమును గూడ (యజ్ఞము కొఱకగు స్వవ్యాపారము లందు) నియమించుచున్నారు. (ఆమనోనియమాది సామర్థ్యమును) మార్గములను గుర్తెరిగిన (సర్వజ్ఞుఁడు) పరమేశ్వరుఁడొకఁడే సృష్టించెను. ఏహేతువుచే బ్రేరకుఁడు అంతర్యామియు నగు బరమేశ్వరుని సృష్టిగొప్పదియో! ౨ (అక్షదేవుడా!) గృహములను గూర్చి మంచివాక్కులు కలవాఁడవై యంతటను శ్రేయస్సును జేయు వాక్కును బలుకుము. ఓ ప్రసిద్ధమయిన యక్షదేవతలారా! (ఈ యజమానుఁడు మిమ్ముఁ గూర్చి యాగము చేయుచున్నాడని దేవతలలో ధ్వనినిజేయుఁడు ౩ కర్మయందు నేర్పరియు, నాలస్యాది దోషరహితుడు నగు బుత్రుఁడు (మాకుఁ) బుట్టుగాక. ఏ పుత్రుననుసరించి యందరు జీవించుచుందురో! ఏ పుత్రుడందరిని నియమించుశక్తికలవాఁడగునో! (అట్టిపుత్రుడు అని పూర్వాన్వయము.)

పంచాశత్తు ౨

౫౪. ౧ పాగ్ం॒సుర॑ ఇ॒రావతీ॑ ధే॒నుమతీ॑హ భూతగ్ం సూ॒యవ॑సినీ మ॒న॒వే॒యశ॑స్యే

వ్యసాన్ భాద్రాద్రోదసీవిష్ణురేతే దాధార పృథివీమభితోమయాఘైః ౨ ప్రాచీ
 ప్రేతమధ్వరం కల్పయన్తీ ఊర్ధ్వం యజ్ఞం నయతం మాజీహ్వారత ౩ మత్య
 రమేథాంవర్షన్ పృథివ్యా ర దివోవా విష్ణవ్రతవా పృథివ్యా మహూవా
 విష్ణవ్రతవాఽన్తరిక్షా ధస్తౌపృణస్వబహు భిర్వసన్త్యైరా ప్రయచ్ఛ||

౧ (వెనుకటి పంచాశత్తులోని రవ వాక్యమునకుఁ గూడ నిచ్చటనే యర్థము వ్రాయఁబడుచున్నది.) విష్ణుమూర్తి (త్రివిక్రమావతారమును ధరించి) ఈప్రపంచమును విభజించి దాటెను. పాదమును మూడువిధములుగా (పృథివ్యన్తరిక్ష ద్యులోకము లందని తా) నుంచెను. భూమ్యాదిలోక నూపపరాగములు పాదమునందుఁగల యీవిష్ణుమూర్తియొక్క పాదమునందుఁ బ్రపంచముఁబాగుగా నంతర్భూతమయినది. అన్నము కలిగినట్టియు, నధికముగఁ బాలుకల యావులుకలవారలు, మంచితినుబండారములతోఁ గూడుకొనిన వారలై మనుసంబంధులగు బ్రజలకొఱకుఁ గీర్తినిమిత్తమై యుందురుగాక. ఈ ద్యావాభూముల నీవిష్ణుమూర్తి విభజించిస్థాపించెను, ఆభూమిని దన తేజోరూపములగు జీవులచే నంతటను బోషించెను. (ఆవిష్ణుమూర్తి యీయుత్తర హవిర్ధానమార్గాహుతిచే సంతోషించుగాక) ౨ ఓశకటములారా! యాగమును బాధలేకుండు నట్లుగాఁజేయునట్టి (మీరు) తూర్పు దిక్కునకభి ముఖులై వెళ్ళుడు. (మఱియుఁ) బైలోకమునందుండు దేవతలను గూర్చి యజ్ఞమును బొందించుడు. కౌటిల్యము లేనివారలై యుండుడు. ౩ ఓశకటములారా! దేవయజనమను పేరుకల పృథివియొక్క యీశరీరమునందుఁ గ్రీడించుడు. ౪ ఓ విష్ణుమూర్తీ! స్వర్గలోకము నుండికాని, లేక భూలోకమునుండి కాని, మహర్లోకమునుండి కాని, యంతరిక్ష లోకమునుండి కాని, (తీసికొని రాబడిన) యనేక ధన సమూహముల చేతఁ జేతులను నిండించుము. ఓ విష్ణుమూర్తీ! (నిండిన ధనముకల) కుడిచేతినుండి కాని, యెడమ చేతినుండి కాని, (యనేక పర్యాయములు గొప్పవగు మణిముత్యాదుల) నిమ్ము.

పంచాశత్తు ౩

౫౫. దక్షిణాదోతసవ్యాత్ ౧ విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి ప్రవోచం యఃపార్థివాని విమ
 మేరజాగ్ంసియో అస్కభాయ దుతరగం సధస్థంవి చక్రమాణస్తేర్థో
 రుగాయో ౨ విష్ణోరరాటమసి ౩ విష్ణోఃపృషమసి ౪ విష్ణోఃశ్వ్య పేన్ధో
 ౫ విష్ణోఃస్యూరసి విష్ణోర్ధృషమసి వైష్ణవమసి విష్ణవేత్వా॥

౧ విష్ణుమూర్తియొక్క కర్మలను జెప్పుచున్నాను. ఏవిష్ణుమూర్తి పృథివీ
 వికారములగు బరమాణువులను నిర్మించెనో! ఏ విష్ణుమూర్తి పెనుండు దేవతలకు
 నివాసస్థానమగు ద్యులోకమునుఁ క్రింద బడకుండునట్లుగా) స్తంభింపఁ జేసెనో!
 ఏ విష్ణుమూర్తి మూడులోకములందు మూడు పాదముల నుంచెనో! (మఱియు)
 మహాత్ములచే గానముచేయుఁ (కొనియాడఁ) బడుచున్నాడో! (ఆ విష్ణుమూర్తియొక్క
 కర్మలనని పూర్వాన్వయము.) ౨ (ఓ దర్భమాలా! నీవు) హవిర్ధాన మండపమును
 విష్ణుమూర్తికి లలాటమగు చున్నావు. (యజ్ఞశాలయందు హవిర్ధాన మండపమొకటి
 యుండును. ఆమండపము యొక్క తూర్పు దిక్కుననుండు రెండు స్తంభములందు
 ఈ దర్భమాల కూర్చబడును. లలాటము = కనుబొమ్మల మధ్యనుండు స్థానము)
 ౩ (ఓ దర్భమాలా! నీవు) హవిర్ధాన మంటపమును విష్ణువునకు పృష్ఠభాగ
 మగుచున్నావు. ౪ (శిరస్సునందు కప్పబడు చర్మములారా! మీరు) హవిర్ధాన
 మంటపమును విష్ణువునకు దవడలగు చున్నారు. ౫ (ఓ రజ్జవా! నీవు) విష్ణుదేవత
 గాఁగల హవిర్ధాన మంటపమునకు బంధన హేతువగు చున్నావు. (ఓ గ్రంథిరూపమా
 నీవు) విష్ణుసంబంధివై దృఢమగు చున్నావు. (ఓ మండపమా! నీవు) విష్ణుదేవతాక
 మగుచున్నావు(కావున) నిన్ను విష్ణుప్రీతికై దాకుచున్నాను. (రజ్జః = తాడు గ్రంథిః =
 ముడి)

త్రయోదశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము. ౧౪.

౫౬. కృణుష్వపాజః ప్రసీతిం నపుధీం యాహిరాజే వామవాగ్ం ఇభేన తృప్తీ
 మనుప్రసీతిం ద్రూణానోస్తాసి విధ్యరక్షస స్తసిష్ఠైః ౨ తవభ్రమాస ఆశు
 యాపత స్త్యసు స్పృశధృవతా శోశుచానః తపూగ్ంష్యగ్నేజుహ్వో పతజ్ఞాన
 సందితో విస్మజ విష్వగుల్కాః ౩ ప్రతిస్పశోవి స్మజతూర్ణ తమోభవాపా
 యుర్విశో అస్యా అవబ్ధా యోనోదూరే అఘశగ్ంసః

౧ (ఓ యగ్నీ ! నృగమును బంధించుటకు) బ్రసరించబడిన పాశమునువలె
 రాక్షసుల నడ్డుపెట్టుటకు బలమును జేయుము. మృత్రితోఁ గూడుకొనిన వాఁడును,
 ఏనుగుతోఁ గూడుకొనిన వాఁడునగు రాజువలె రాక్షసుల పైనవెళ్ళుము. శీఘ్రము
 గా వెళ్ళునట్టి గొప్పసేన నచుసరించి వెచుకనుండి వెళ్ళిచంపుచున్న వాఁడనై మిగిలిన
 సేనను బోగొట్టు వాఁడవగుము. (ఎగుగెత్తుచున్న) రాక్షసులను దీక్షముగా బాణము
 లచే బొడుపుము ౨ ఓ యగ్నీ ! నీకిరణములు త్వరగా వెళ్ళునట్టివై యంతటను
 బడుచున్నవి. (నీవుకూడ) బాగుగాఁ బ్రకాశించువాఁడవై (యాకిరణములచే
 నారాక్షసులను) ధాన్వ్యముగాఁ దాకుము. హుతమైన హవిస్సుచే నీవెడతెఱపు లేని
 వాఁడవగుము. సంతాపములను, నిష్పకణములను, మహాజ్వాలలను, (రాక్షసులను
 బాధించుటకు) విశేషముగాఁ బుట్టించుము. ౩ ఓ యగ్నీ ! చిత్రవధఁ జేయునట్టి
 యేరాక్షసుఁడు మాకు దూరమునందు (వుండెనో !) వానింగూర్చి తొందరకల
 వాఁడవై బంధనమునకుఁ గారణములగు బాశముల ననేకవిధములుగాఁ బుట్టించుము.
 ఎవఁడు సమీపమునందు (వుండెనో !) వానింగూర్చియు, దొందరకల వాఁడనై
 యనేకవిధములయిన పాశములను బుట్టించుము. ఎవ్వని చేతను హింసించబడని నీవు
 మాసంతానమునకుఁ బాలకుఁడ వగుము. బాధించునట్టి యేరాక్షసుఁడును నీసమీ
 పమున ధృష్టుఁడైయుండకుండుఁగాక. (దృష్టుఁడు = దిట్టతనము కలవాఁడు.)

పంచాశత్తు ౨.

౫౭. యోలఽప్త్యగ్నే మాగికిప్తే వ్యధిరావధస్త్వత్ | ౧ ఉదగ్నేతిష్ఠ ప్రత్యాతనుష్వ
 శ్యమిత్రాగ్ం ఓషతాత్తిగ్నహేతే | యోనో ఆరాతిగ్ం సమిధాన చక్రే
 నీచాతం ధత్యతసం సశుష్కమ్ ౨ ఉర్ధ్వోభవ ప్రతివిద్యాధ్య స్సదావి
 మ్కృణుష్వదై వ్యాస్యగ్నే | అవస్థిరాత నుహియాతుజానాం జామిమజామిం
 ప్రమృణోహిశత్యాన్ సతే ||

౧ ఓ యగ్నీ ! నీవులెమ్ము. శత్రువులను గూర్చియంతటను బ్రవర్తించుము.
 తీక్షణమైనయాయుధము కల యో యగ్నీ ! (నీవు) శత్రువులను బాగుగాఁ దగులఁ
 బెట్టుము. ఓ ప్రజ్వలించుచున్న యగ్నీ ! ఎవఁడు మాకు శత్రుభావమును జేసెనో !
 అతనిని నీచునిగాఁ జేసియెండిన కర్రనువలె భస్మము చేయుము. ౨ ఓ యగ్నీ ! నీవు
 సన్నద్ధుడవగుము. మాకుఁబైన (ఏ శత్రువులున్నారో ! వారిని) బాధించుము.
 ఓ యగ్నీ ! దైవికములగు కర్మలను బ్రకటన జేయుము. రాక్షసుల కర్మలు (ఏవిధము
 గ) నష్టములగునో ! ఆ విధముగాఁ జేయుము. మాటి మాటికిఁ గొట్టఁబడినవాఁడును
 కొట్టఁబడనివాఁడు అగు సమస్త శత్రువులను జంపుము.

పంచాశత్తు ౩

౫౮. జానాతిసుమతిం యవిషయ ఈవతే బ్రహ్మణే గాతుమైరత్ విశ్వోన్యస్మై
 సుదినా నిరామోద్యుమ్నాన్యర్యో విదురో అభిద్యాత్ ౫ సే దగ్నే అస్తు
 సుభగః సుదానుర్యస్తాన్ నిత్యేన హవిషాయ ఉక్తేః పిప్రీషతిస్వ ఆయుషి

దురోణే విశ్వేదస్యై సుదినా నాసదిష్టిః ౩ అర్చామితే సుమతిం ఘోష్య
ర్వాక్సంతేవా వాతాజరతామ్॥

౧ ఓ గొప్ప యువకుడా ! ఏ యజమానుడు (స్వగృహమును గూర్చి) వెళ్లునట్టి దృఢమైన నీకొఱకు హవీరూపమయిన యన్నము నిచ్చుచున్నాడో! ఆయజమానుడే నీయనుగ్రహముతో (గూడుకొనిన) మంచి బుద్ధినిఁ దెలిసికొనుచున్నాడు. (నీవుకూడ) స్వామివై, ధనములను, కీర్తులను, గృహములను, ఉద్దేశించి యీయజమానుని కొఱకు నన్నిటిని మంచి దినములనుగాఁ జేయుము. ౨ ఓ యగ్నీ ! ఏ యజమానుడు తన జీవితమంతయు, దనగృహమునందు బ్రతిదినము చేయఁదగిన హవిస్సుచే నిన్ను సంతోష. బెట్టుటకుఁ గోరుచున్నాడో! ఏ యజమానుడు శస్త్రము (మంత్రవిశేషము) లచే నిన్ను సంతోషపెట్టుచున్నాడో! ఆయజమానుడే సౌభాగ్యము కలవాఁడును, శోభనమైన దానము కలవాఁడును గూడనగుఁగాక. ఈయజమానునకా యిష్టియంతయు మంచిదినము కలదగుచున్నది. ౩ ఓ యగ్నీ ! నీసదనుగ్రహమును (మనస్సుచే) బూజించుచున్నాను. నవీనమైనను ఘోషమను బాహ్యాస్థానముకల యీస్తుతిరూపమయిన (నా) వాక్కు మఱల మఱలఁ బ్రసరించుచున్నదై నీయందు బాగుగ జీర్ణించుగాక (నిన్ను విడచి వేరొకచోటికి వెళ్లకుండుగాక అని తా॥) (మేమైతే నీయనుగ్రహమువలన) మంచిగుఱ్ఱములతోఁ గూడుకొని నవారలమును, మంచిరథములతోఁ గూడుకొనినవారలమునగుచు, నిన్ను బూజించెదము. (నీవుకూడ) ప్రతిదినము మాయందు సామర్థ్యమును ధరింపఁజేయుము.

పంచాశత్తు ౪.

౫౯. ఇయంగీః స్వశ్వాస్తాస్వసుర థామర్జయేమాస్మే క్షత్రాణి థారయేరనుద్యూన్
౧ ఇహత్వాభూర్యా చరేదు పశ్చన్దోషావస్త్రీ దివాం సమనుద్యూన్
క్రీడస్తస్తాస్వసుమనసః సపేమాభిద్యుమ్నా తస్థివాంసోజనానామ్ ౨ యస్తాస్త్వి

[అం ప్ర ౨.

కృష్ణయజుర్వేదము.

అను ౧౪. పం ౫.] ౬౫

స్వశ్వః సుహిరణ్యో అగ్న ఉపయాతి వసుమతారథేన తస్యత్రాతాభ వసి
తస్యసఖాయస్త ఆతిథ్యమానుషగ్జజోషత్ మహోరుజామి॥

౨ వేమన గ్రంథాలయము

౧ ఓ యగ్నీ! ఈ లోకమునందు (శ్రేయస్సుచుగోయ త్తేషామిష్టాః) రాత్రిం
బవళ్లు ప్రకాశించుచున్న నిన్నుఁ బ్రతిదినము తన నిమిత్తమై బహుళముగా నంతట
నుపచారము చేయుఁగాక. (కాన) మేము క్రీడించుచున్నవారమును, సంతృప్తమైన
మనస్సుకలవారమును, (నీయనుగ్రహమువలన) జనులలో ధనములను బొందినవార
మునై నిన్ను సేవించుదుము. ౨ ఓ యగ్నీ! (నీయనుగ్రహమువలన) మంచిగుట్ట
ములతోఁ గూడుకొనినవాఁడును, మంచిబంగారముతోఁ గూడుకొనినవాఁడు నగు
నేయజమానుఁడు హవీరూపమయిన ధనముకల రథముతోఁ గూడనిన్నుఁ బొందుచు
న్నాడో! ఆ యజమానునకు (నీవు) రక్షకుఁడవగుచున్నావు. (మఱియు) ఎవఁడు
నీకుఁ బ్రతిదినము ప్రీతిపురస్కరముగ నతిథిసత్కారమును జేయుచున్నాడో! వానికి
(నీవు) స్నేహితుఁడువలె స్వాధీనుఁడవగుచున్నావు.

పంచాశత్తు ౫

౬౦. బన్ధతావచోభిస్త స్మాపితుర్గో తమాదన్వీయాయ త్వంనో అస్యవచ సశ్చికిది
హోతర్య విష్టసుక్రతోదమూనాః ౨ అస్వప్రజస్తరణయః సుశేవా అతన్దా
సోఽవృకా అశ్రమిష్ఠాః తేషాయవః సద్రియభాచ్చ నిషద్యాగ్నేతవ నఃపాన్తవ
మూర ౩ యేషాయవో మామతేయంతే అగ్నేపశ్యన్తో అన్ధందురితాదరక్షన్
రరక్షతాన్తుకృతో విశ్వవేదాదిప్సన్త ఇద్రపవోనాహ॥

౧ ఓ యగ్నీ! (నీ సంబంధమయిన) బంధుభావముచే (రాక్షసుల) తేజస్సు నధిక్షేపరూపవాక్కులచేత నాశనము చేయుచున్నాను. ఆ నీబంధుత్వమును, గోతమునితో సమానుఁడును, అధ్యాపకుఁడునగు దండ్రునిండి నన్ను బొందించుము. (అదివఱకు దనతండ్రిపై నున్న బాంధవ్యము నాపైకూడనని) దేవతల నాహ్వానించు నట్టి యోయగ్నీ! ఓ యువకుఁడా! మంచియాగములుకలవాఁడా! దాస్తమయిన మనస్సుకలవాఁడా! నీవు (వేదాధ్యయనముచేసిన) నావాక్కుయొక్క (రహస్యమును) దెలిసికొనుచున్నావు. (దాస్తః = ఇంద్రియములవలన నుపశమించువాఁడు. తపమువలని కష్టమునోర్చువాఁడు, లేదా ఆచార్యాదులచే శిక్షింపఁబడినవాఁడు అనితా॥ ౨ మూర్ఖులైనవాఁడవగునోయగ్నీ! మిథ్యాభూతము (అసత్యము)లు కానట్టియు, బాపరూపమయిన తమస్సును బోగొట్టునట్టియు, సుఖముగా సేవించుటకు యోగ్యమయినట్టియు, బ్రమత్తములు కానట్టియు, హింసకములు కానట్టియు, శ్రమరహితములైనట్టియు, బరిపాలకములైనట్టియు, గూడనుండునట్టి నీయొక్క యాకిరణములు యాగప్రదేశమునందుండి మమ్మురక్షించుఁగాక.

౩ ఓయగ్నీ! నీసంబంధములైనవియు, బరిపాలకములునగు నేకిరణములు “మమత” యను పేరుకల యొకానొక స్త్రీయొక్క సంతానమును గ్రుడ్డివానినిగాఁ జూచుచున్నవై గ్రుడ్డితనమేస్వరూపముగాఁగల పాపమునుండిరక్షించినవో! ప్రపంచమును దెలిసికొనుచున్న నీవు మంచికర్మలను జేయునట్టి యాకిరణములను రక్షించుము. నీ శత్రువులగు రాక్షసులకిరణములను దిరస్కరించుటకుఁ గోరుచున్నవారలైనను తిరస్కరించలేరు.

పంచాశత్తు ౬.

౬౧. దే॒భుః ౧ త్వయా॑వ॒యగ్ం॑ స॒ధన్య॑స్త్వై॒తా స్తవ॑ప్రణీ॒త్యశ్యా॑మ॒ వాజానో॑
ఉ॒భాశగ్ం॑సా॒సూద॑య సత్యతాతే॒ఽను॑ష్ఠ॒యాకృ॑ణు॒హ్యహ్వా॑యాణ ౨ అ॒యా
తే॒అగ్నే॑సమి॒ధా విధే॑మ॒ ప్రతి॑స్తో॒మగ్ం॑ శ॒స్యమా॑నంగృ॒భాయ॑ దహ॒శస్తో॑ర

క్షుసః పాహ్యస్సాన్ద్రిహో నిదోమిత్ర మహాలవద్యాత్ ౩ రక్షోహణం
 వాజినమాజి ఘర్ణిమిత్రం ప్రథిష్ఠ ముపయామిశర్ణ శిశానో అగ్నిఃక్రతుభిః
 సమిధః సనోదివా॥

౧ ఓ యగ్నీ! నీతోఁగూడఁ గర్హను బొందుచున్నట్టియు, నీచే రక్షింపఁబడి నట్టియు మేము నీ ప్రేరణచే నన్నములను భుజింతుము. ఓ సత్యమయిన విస్తృతి కలవాఁడా! కొనియాడఁదగిన యైహికముష్మికములగు బురుషార్థములరెంటినిమ్ము. (భక్తులకు) సిగ్గునుజేయని యోయగ్నీ! సాధనముల ననుష్ఠింపఁ జేయుటద్వారా (ఆ రెండుపురుషార్థములను) జేయుము ౨ ఓ యగ్నీ! ఈ సమిధచే నిన్నుఁ బరిచర్యచేయుదుము. మాచేగొనియాడఁబడుచున్న స్తోత్రమును గ్రహించుము. అప్రశస్తలగు రాక్షసులను దగులఁబెట్టుము. ఉపకారమగు దేవస్సుకల యోయగ్నీ! (శత్రువులచేఁ జేయఁబడిన) ద్రోహములనుండియు, నిందనుండియు, ననుష్ఠానము నుండియు మమ్ము రక్షించుము. ౩ రాక్షసులకు హస్తకుఁడును, అన్నవస్తుఁడునగు నగ్నినభిముఖముగాఁ బ్రజ్వలింపఁజేయుచున్నాను. జగత్తులకు మిత్రుఁడును, మిక్కిలి విస్తీర్ణుఁడును, శరణుఁడునగు నగ్నిని సేవించుచున్నను, క్రతువులచేఁ దీక్షమయిన యాయగ్ని పగటియందు హింసకునినుండి మమ్ము రక్షించుఁగాక. ఆ యగ్నియే రాత్రియందుఁగూడ రక్షించుఁగాక.

పంచాశత్తు ౭.

౬౨. సరిషఃపాతు నక్తమ్ ౧ విజ్యోతిషాబృహతా భాత్యగ్నిరావిర్విశ్వాని కృణుతే
 మహిత్యా ప్రాదేవీర్సాయాః సహతేమరేవాః శిశీతే శృజ్జేరక్షసే వినిక్షే
 ౨ ఉతస్వానాసో దివిషన్త్యగ్నేస్తిగ్మాయథా రక్షసేహన్తవాఙ్ మదేచి
 దన్యప్రరుజన్తిభామా నవరన్తే పరిబాధో అదేవీః॥

౧ ఈ యగ్ని గొప్పదగు జ్యోతిస్సుచేఁ బ్రకాశించుచున్నాడు. ప్రపంచములను మాహాత్మ్యముచేఁ బ్రకటన జేయుచున్నాడు. రాక్షసుల సంబంధమైనవియు నతిక్రమించుటకు శక్యముకాని మాయలను నశింపఁజేయుచున్నాడు. రాక్షసులను నశింపఁజేయుటకొఱకు (రెండు) జ్వాలలను దీక్షములనుగాఁ జేయుచున్నాడు. ౨ తీక్షణతయే యాయుధముగాఁ గలవియు, నీకుఁ (బురోడాశముచే) ధ్వనిచేయుచున్నవియు నగు నగ్నికిరణములు రాక్షసులను జంపుటకొఱకే ద్యులోకమునందుఁ బ్రసరించుఁగాక! ఈ యగ్నికిరణములు (కాంతులు) నాసంతోషముకొఱకే (శత్రువులను) నాశనముచేయుచున్నవి. అంతటను జేయబడిన రాక్షసబాధలు మమ్ము వరించుటలేదు.

చతుర్దశానువాకము సమాప్తము.

ప్రథమాష్టకమున, ద్వితీయప్రపాఠకము సమాప్తము.

— * —

తృ తీ య పృ థా శ క ము

౬౩. దే॒వస్వ॑త్వా స॒వి॒తుః ప్ర॑స॒వే॒శ్వినో॑ర్భా॒హుభ్యాం॑ పూ॒ష్ణోహస్తా॑భ్యా మా॒వదే॑
 ౨ ౨భి॑ర॒సినా॑రి॒రసి ౩ పరి॑లిఖతగ్ం రక్షఃపరి॑లిఖతా అ॒రాతయ॑ ఇ॒దమహ్ం
 రక్ష॑సోగ్రీ॒వా అపి॑కృ॒ంతామి యో॒స్సాన్దే॒ష్టియం॑ చ॒వ॒చుం॒ద్విష్ణు॑ ఇ॒వమస్య
 గ్రీ॒వా అపి॑కృ॒ంతామి ౪ ది॒వేత్వా॑న్తరి॒క్షాయ॑త్వా పృ॒థి॒వ్యైత్వా ౬ శు॒ద్ధతాం
 లో॒కః పితృ॑షద॒నో ౭ యనో॑న్తసి య॒వయా॑స్సద్వే॒షః॥

౧ ఈ మంత్రార్థము పూర్వోక్తము. అభియను వస్తువును సంబోధనము చేయఁజలయును. ఆదిదే = గ్రహించుచున్నాను. ౨ (ఓ యాయుధమా! నీవు) అభివగుచున్నావు. (అయినను మమ్ముగూర్చి) శత్రువుకానిదాని వగుచున్నావు. (అభి) = భూమిని ద్రవ్యుటకు సాధనమయినదియు, వాడియైన యగ్రభాగముకలదియుఁ, గొయ్యతో జేయఁబడినదియు నగు నాయుధవిశేషము.) ౩ రాక్షసస్వరూపము నశించుగాక. శత్రువులు నశింపఁజేయఁబడుదురుగాక ఇప్పుడు నేను రాక్షసుల కంఠమును నఱకుచున్నాను. ఎవఁడు మమ్ము ద్వేషించుచున్నాడో! ఎవనిని మేము ద్వేషించుచున్నామో! ఇప్పుడు వీని కంఠముచుగూడ నఱకుచున్నాను. ౪ (ఓ యాయుధమా!) నిన్ను (అగ్రభాగమును) ద్యులోకముకొఱకు బ్రోక్షించుచున్నాను. నిన్ను (మధ్యభాగమును) అంతరిక్షలోకము కొఱకుఁ బ్రోక్షించుచున్నాను. నిన్ను (మొదలును) భూలోకముకొఱకుఁ బ్రోక్షించుచున్నాను. (ఇచ్చట మోదుగ కట్టకు లోకత్రయస్వరూపము వర్ణింపఁబడినది. ప్రోక్షించుట = పైని నీళ్లుచల్లుట.) ౫ పితృదేవతలుండుటకు స్థానమగు (అవటమనుపేరుగల) లోకము పరిశుద్ధమగుఁగాక. ౬ ఓ (ధాన్యమా! నీవు) కలియకుండ చేయుటకుఁ గర్తవ్యము

చున్నావు. కావున శత్రువులను మానుండి వేరుచేయుము. రాక్షసులను మానుండి వేరుచేయుము.

పంచాశత్తు ౨

౯౪. యవమూరాతీః ౧ పితృణాం సదనమస్య ౨ ద్విచగ్ం స్తభానాఽన్తరిక్షం
 పృణపృథివీదృగ్ంహ ౩ ద్యుతానస్తావ మారుతోమీనోతు మిత్రావరుణ
 యోధ్యవేణ ధర్మణా ౪ బ్రహ్మవనింత్యా క్షత్రవనిగ్ం సుప్రజావనిగ్ం
 రాయసోషవనింపర్యూహామి ౫ బ్రహ్మవృగ్ంహక్షత్రం దృగ్ంహ ప్రజాం
 దృగ్ంహ రాయసోషం దృగ్ంహ ఘృతేన ద్యావాపృథివీ ఆపృణేథా
 ౬ మిన్ద్రస్యసదోఽసి విశ్వజనస్యఛాయా ౭ పరిత్వాగిర్వణోగిర ఇమాధవన్తు
 విశ్వతో వృద్ధాయుమను వృద్ధయోజుష్టాభవన్తు జుష్టయ ౮ ఇన్ద్రస్య సూర
 సీన్ద్రస్యధువమస్యైన్ద్ర మసీన్ద్రాయత్వా॥

౧ (ఓ బర్హిస్సా!) పితృదేవతలకు స్థానమగుచున్నావు. ౨ (ఓ మేడికొమ్మా!) ద్యులోకము నూర్ధ్వదేశమునందు నిలుపుము. అంతరిక్షలోకమును పూరించుము. భూమిని దృఢముగాఁజేయుము. ౩ (ఓ మేడికొమ్మా!) మిత్రావరుణదేవతల సంబంధియు, దృఢమును నగు నీధారణముచే (నిటునటుపడిన) నిన్ను వాయుపుత్రుఁడగు ద్యుతానుఁడను దేవుఁడు అవటలోకమునం దుంచుఁగాక. ౪ (ఓ మేడికొమ్మా! బ్రాహ్మణజాతినిచ్చునట్టి నీచుట్టును మట్టితుడుచుచున్నాను. క్షత్రియజాతినిచ్చునట్టి నీచుట్టును మట్టితుడుచుచున్నాను. ధనసమృద్ధి నిచ్చునట్టి నీచుట్టును మట్టితుడుచుచున్నాను. ౫ (ఓ దండమా!) బ్రాహ్మణ్యమును దృఢము

గాజేయుము క్షత్రియత్వమును దృఢముగాఁ జేయుము. సంతానమును దృష్టముగా
 జేయుము. ధనసమృద్ధిని దృఢముగాఁ జేయుము. ౬ భూమ్యాకాశస్వరూపము
 లగు నౌదుంబరి (= మేడికొమ్మ) యొక్క యగ్రమూలములారా! ఈ యానేతిచే
 సంతటను తృప్తిని బొందుడు. ౭ (సమస్తజనమునకు నీడయగు నోయోడుమ్మ
 రమా! నీవు) ఇంద్రునికి స్థానమగుచున్నావు. ౮ స్తోత్రములచే నేవించఁదగిన
 యోయింద్రుఁడా! దీర్ఘాయువుకల నిన్ను ననుసరించి వృద్ధి నొందిన యీ స్తోత్రరూప
 ములగు వాక్కులు నిన్నుఁజుట్టుకొనుఁగాక. మాసేవలు నీకుఁ బ్రయములగుఁగాక.
 ౯ (ఓ బంధనకారణమా! నీవు) ఇంద్రునికిఁ ద్రాడువగుచున్నావు. (ఓ గ్రన్ధిస్వరూ
 పమా! = ముడి నీవు) ఇంద్రసంబంధివై దృఢమగుచున్నావు. (ఓ మండపమా!
 నీవు) ఇంద్రుఁడు దేవతగాఁగలదానవగుచున్నావు. ఇంద్రుని సంతోషమునకై
 నిన్నుఁ దాకుచున్నాను. (ఈత్రాడు ఇంద్రునకు పాశాయుధముగా వర్ణించెను.)

ప్రథమానువాకము సమాప్తము.

—*—

అనువాకము ౨.

౬౫. రత్నోహణో¹ వలగహనో² వైష్ణవా³స్థనామీ⁴ ౨ దమహంతం⁵ వలగముద్వపామి⁶
 యంసః⁷ సమానో⁸యమ సమానో⁹ నిచఖానేదమే¹⁰ సమధరం¹¹ కరోమియోసః¹²
 సమానో¹³యోఽసమానో¹⁴ఽరాతీ¹⁵ యతిగా¹⁶ యత్రేణ¹⁷ఛన్దసా¹⁸ఽవ బాధో¹⁹వలగః²⁰
 ౩ కిమత్ర²¹భద్రంతన్నో²² సహ ర²³ విరాడసి²⁴ సపత్నహస²⁵ మా²⁶డసిభాతృవ్యహా²⁷
 స్వరాడ²⁸స్యభిమాతిహా²⁹ విశ్వారాడసి³⁰ విశ్వసాం³¹ నాప్తా³²ణాగ్ంహంతా॥

౧ రాక్షసులనుఁ జంపునవియు, వలగమునుఁ జంపునవియు, విష్ణువు దేవ
తగాఁగలవియునగు (ఉపరవములను) గోతులను ద్రవ్వచున్నాను. (వలగాః=శత్రు
వులనుఁజంపుటకు భూమియందు పాతిపెట్టబడినవియు, జీర్ణములయిన కటపటాది
ఖండములతో మూటకట్టబడినవియునగు ఎముకలు, గోళ్లు, రోమములు, పాదము
లందలి ధూళునని తా॥) ౨ (మమ్ముఁజంపుటకు విద్యా ధన సౌభాగ్యాదులతో)
సమానుఁడేవలగమునుఁ ద్రవ్వెనో! అసమానుఁ డేవలగమునుఁ ద్రవ్వెనో! ఆవలగ
మును నేనిప్పుడే పెళ్లగించుచున్నాను. మమ్మునుద్దేశించి సమానుఁడుగాని, అస
మానుఁడుగాని యెవఁడు శత్రువువలె నాచరించుచున్నాడో! వీనినిప్పుడు యజ
మానునికిఁ గ్రిందనుండువానిగాఁ జేయుచున్నాను. గాయత్రీ ఛందోభి మానియగు
దేవతచేవలగము బాధించబడినదగుఁగాక. 3 (ఓ యధ్వర్యుడా!) ఈయపరవములందు
(గోతులందు) మాకుపయోగకరమైన దేమియున్నది! (ఇదిప్రశ్న) (సోమాభిషవ
ద్వారా) సేవించఁదగినది సర్వముకలదు. (ఇదిసమాధానము) ఆ సేవించఁదగినది
మనకుఁ గూడనుండుఁగాక. (ఇదియజమానుని మాట) ౪ ఓ యాభ్యంతరశత్రువా!
(విరుద్ధమగు నింద్రిప్యత్తియని తా॥) (నీవు) అనేకవిధములగాఁ బ్రకాశించువాడవగు
చున్నావు. ఓ బాహ్య శత్రువా! బాగుగాఁ బ్రకాశించు వాడవగుచున్నావు.
ఓ యితరశత్రువా! స్వయముగాఁ బ్రకాశించువాడ వగుచున్నావు. అనేకరాష్ట్రము
లకు హస్తకుడవగు నో శత్రువా! అన్నిదేశములందుఁ బ్రకాశించు వాడవగు
చున్నావు. (సపత్నహా=విరుద్ధమయిన యింద్రియవృత్తి గూపమగు నాంతరశత్రువు.
భ్రాతృవ్యహా=బాహ్యశత్రువు. అభిమాతిహా=గ్రామహద్దుఁ పొలిమేర లందువాదిం
చుచుండు శత్రువుఅని తా)

పంచాశత్తు ౨.

౬౬. రక్షోహణోవలగహనః ప్రోక్షామివైష్ణవాన్రక్షోహణోవలగహనోఽవనయామి
వైష్ణవాన్యహోఽసి యవయాస్సద్వేషో యవమూరాతీ రక్షోహణో వలగ
హనోఽవస్తృణామి వైష్ణవాన్రక్షోహణో వలగహనోఽభిజుహోమి వైష్ణవా

౨ స॒క్షో॒హణా॑ వ॒లగ॒హనా॑పు ప॒దధా॑మి వై॒ష్ణవీ॒రక్షో॒హణా॑ వ॒లగ॒హనా॑
 ప॒ర్యూహా॑మి వై॒ష్ణవీ॒రక్షో॒హణా॑ వ॒లగ॒హనా॑ వై॒ష్ణవీ ౩ బృ॒హన్న॑సి॒బృహ॑
 ద్ధ్రా॒వా బృ॒హతీ॑ మి॒న్ద్రాయ॑ వాచ॑ంవద॥

౧ రాక్షసులను నశింపఁజేయునట్టియు, వలగములను నశింపఁజేయునట్టి విష్ణు దేవతాకములగు నుపరవములను బ్రోక్షణము (ఉదకము జల్లుట) చేయుచున్నాను. ఇట్టి యుపరవముల (గోతు)లందుదకముఁ బోయుచున్నాను. (ఓ ధాన్యమా! నీవు) వేరుచేయుటకుఁ గర్తవ్యుచున్నావు. (యవ=వేరుచేయునది) మాచుండి శత్రువులను వేరుచేయుము. రాక్షసులను వేరుచేయుము. రాక్షస నాశకములు-విష్ణుదేవతాకములు వలగములను నశింపఁజేయునవియు నగు నుపరవములను (దర్భలచే) బరుచుచున్నాను ఇట్టియుపరవములనుద్దేశించి హోమము చేయుచున్నాను. ౨ ఈమం త్రార్థము పూర్వోక్తమే క్రియాపదములకు మాత్రమర్థము వ్రాయఁబడుచున్నది ప్రోక్షామి= ఉదకమును జల్లుచున్నాను. ఉపదధామి= కప్పచున్నాను. పర్యూహామి= (తడిచేతితో) తుడుచుచున్నాను. పరిస్తృణామి= (దర్భలను) పరుచుచున్నాను. చివరవాక్యములో “అభిమృశామి” = (తాకుచున్నాను) అనుపదము నధ్యాహారము చేయవలయును. ౩ (ఓ పాషాణమా! = రాయి నీవు బలముచే) గొప్పదానవగుచున్నావు గొప్పరాళ్ళు అవయవములుగాఁ గలదానవగుచున్నావు. దేవేంద్రుని కొఱకు గొప్పధ్వని కలవాక్కును బలుకుము.

ద్వితీయానువాకము సమాప్తము.

—*—

అనువాకము. ౩.

౬౭. వి॒భూ॑రసి॒ప్రవా॑హణో వ॒హ్నిర॑సి హ॒వ్యవా॑హ॒నః శ్వా॑తో॒గ్నిః ప్ర॑చేతాస్తు

ధోఽసి విశ్వవేదా ఉసిగసికవిరజ్ఞానిరసి బమ్భారి రవస్యరసి దువస్వాఞ్చ
 న్యూరసి మార్జాలీయః సప్రమాడసికృశానుః పరిషద్యోఽసి పవమానః ప్రత
 క్వాఽసి చ భస్వాన సంమృష్టోఽసిహవ్యనూద ఋ తథామాఽసి సువర్జ్యోతిర్భ
 హ్మజ్యోతిరసి సువర్ధామాఽజ్యోఽన్యేక పాదహిరసి బుధ్నియోరాద్రదేణా నీకే
 సపాహిమాఽగ్నే పిపృహిమా మామాహిగ్ంసీః॥

(ఓయాగ్నిధస్థానమా ! నీకంటే వేరగు స్థానమునందు విహరించు నీవు)
 అనేకవిధములుగా నగుచున్నావు. (ఓ హోతృస్థానమా ! నీవు) హవ్యవాహనుఁ
 డగు (హవిస్సును వహించువాడని తా॥) నన్నిరూపమగుచున్నావు. ఓ మిత్రా
 వరుణస్థానమా ! నీవు మిత్ర స్వరూపము, వరుణస్వరూపము నగుచున్నావు.
 (ఓ బ్రాహ్మణచ్ఛానమా ! నీవు) విశ్వమును గుర్తెరిగిన తుఘ్నఁడను దేవతా
 స్వరూపమగుచున్నావు. (ఓ పోశ్యస్థానమా !) మనోహరుడైన పండితునిస్వరూ
 పమగుచున్నావు. (ఓ నేష్టస్థానమా ! నీవు) సోమమును రక్షించునట్టి ఆంఘారి
 బంభారి యను దేవతల స్వరూపమగుచున్నావు. (ఓ శుద్ధిస్థానమా ! నీవు పాత్రల
 నుకడుగుటద్వారా) శోధకము, మార్జనమునకు స్థానమగుచున్నావు. (ఓ యాహవ
 నీయమా ! నీవు) బాగుగఁబ్రకాశించుచున్న యగ్నిస్వరూప మగుచున్నావు. (ఓ
 స్తోత్రస్థానమా ! నీవు) అంతటనుండుటకు యోగ్యమును, పవిత్రమునగుచున్నావు.
 (ఓ చాత్వాలమా ! నీవు శీఘ్రముగా వెల్లుటకై లోపలనవకాశము కలదానవగు
 చున్నావు. (పశువునుంచు ప్రదేశమా ! నీవు) రాక్షసాదులతోఁ గలియనిదానవై
 హృదయాదిహవ్యమునుఁ బక్వము చేయుదానవగుచున్నావు. (ఓ మేడికొమ్మా !
 నీవు) సామగానము చేయువారలకు సత్యమయిన నివాసస్థానమగు స్వర్గమునుబ్రకా
 శింపఁజేయుదాన వగుచున్నావు. (ఓ బ్రహ్మస్థానమా ! నీవు) బ్రహ్మయను
 ఋత్విజునియొక్క జ్యోతిస్స్వరూపము, స్వర్గతుల్యమగు స్థానమునగుచున్నావు.
 ఓ నూతన గార్హ పత్యమా ! నీవు) ప్రోషపదా నక్షత్రచునియు, నేకపాద్దేవత

యనియుఁ జెప్పఁబడు దేవతాస్వరూపమగుచున్నావు.) ఓ విడుచఁబడుగార్హ పత్యమా!
 నీవు) ప్రోష్ఠపదానక్షత్రమనియు, నహిర్బుధ్నియుండని చెప్పఁబడు దేవతాస్వరూప
 మగుచున్నావు. (ఈ పూర్వోక్తములగు బద్ధనారుస్థానములందు సభిమానించి
 యుండునట్టియో యగ్నీ!) నీ క్రూరమైన సైన్యముచే రాక్షసులనుండి నన్ను రక్షిం
 చుము. (కర్మఫలముసిచ్చుటద్వారా) నన్ను బూర్ణమనోరథునిగాఁ జేయుము.
 నన్ను హింసించకు. (చాత్వాలము = యాజ్ఞకుల (గర్త (గుంట) విశేషము.)

తృతీయానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౪.

౬౨. త్వగ్ంసోమతనూ కృద్భ్యోద్వేషేభ్యోఽన్య కృతేభ్య ఉరుయన్తాఽసి వహూ
 ధగ్ంస్వాహోజుషాణో అప్తుగాజ్యప్యవేతు స్వాహోఽయంనో అగ్నిర్వరివః
 కృణోత్వయం మృధఃపుర ఏతుప్రభిన్దన్ అయగ్ంశత్యాజ్ఞాయతు జర్హూషాణో
 ఽయగ్ంవాజంజయతు వాజసాతౌ ఉరువిష్టో విక్రమస్వోరుక్షయా యనఃకృధి
 ఘృతంఘృతయోనే పిబప్రప్రయజ్ఞపతిం తిర ౨ సోమోజిగాతిగాతువిత్ ।

౧ ఓ సోమమా! నీవు శరీరమును నశింపఁజేయునట్టి రాక్షసుల కొఱకు,
 ద్వేషించు శత్రువుల కొఱకును, శత్రులచే జేయఁబడిన ఇతరములకును, నియామక
 మగుచున్నావు. (అవియన్నియు నేవిధముగ నుమ్ము బాధించవో! ఆవిధముగాఁ
 బాలించుచున్నావని తా॥) అటువంటి నీకొఱకీ హవిస్సు హుతమగుఁగాక. ఓ సోమ
 మా! నీవు మాయందు బ్రీతికలిగినదానవు. (రాక్షసులుచూడకుండుటకై) స్వల్ప

దేహము కలదానవు నగుచు నాజ్యముయొక్క బిందువునుద్రావుము. (నీకిది) హోమము చేయఁబడుఁగాక. ఈ యగ్ని మాకు శ్రేయస్సునుఁ జేయుఁగాక. ఈ యగ్నిశత్రువులను నశింపఁజేయుచు ముందుగాఁబోవుఁగాక. సంతృప్తమయిన మనస్సుకల యాయగ్ని శత్రువులను జయించుఁగాక. ఈ యగ్ని మన్నలాభముకల యుద్ధమునం దన్నమును, (మాకు) వశము చేయుఁ గ. సర్వవ్యాపివగునో యాహవనీయాగ్ని ! (మాయందలి యనుగ్రహమునకై శత్రువులందు) పరాక్రమమును జూపుము. మానివాసము కొఱకధికముగా గృహధనాదికమును సంపాదించుము. ఆజ్యముకారణముగాగలయో యగ్ని ! (హోమము చేయఁబడునీ) యాజ్యమును ద్రావుము. యజమానునతిశయముగా వృద్ధికొందించుము. (ఆజ్యము=నేయి) ౨ మార్గమును గుర్తెఱింగిన సోమము తన స్థానమునకు పోవుచున్నది. అలంకరింపఁబడినదియు, యజ్ఞమునకుఁగారణమునగు దేవతలయొక్క స్థానమును బొందుచున్నది.

పంచాశత్తు ౨.

౬. దే॒వా॒నా॒మే॒తి॒ని॒ష్క్ర॒త మృ॒తస్య॒యో నీ॒మా॒సద ౧ మది॑త్యాః సదో॒ఽస్యది॑
త్యాః॒సద ఆ॒సీ॒దై ౨ షవో॑దే॒వస॒వితః॒ సోమ॑స్త్వం రక్ష॒ధ్వంమా॒వోఽభ॑
౩ దే॒తత్వం॑ సోమదే॒వో దే॒వాను॑పాగా ఇ॒దమ॑హం మను॒ష్యోమను॑ష్యా
స్తహ॑ ప) జయా॒సహ॒రాయ॑స్పృ॒షేణ ౪ నమో॑దే॒వేభ్యః॑ స్వ॒ధాపి॒తృభ్య॑
ఇ॒దమ॑హం నిర్వ॒రుణ॑స్య పాశా॒త్సువ॑రభి॥

౧ (ఓ కృష్ణాజినమా ! నీవు,) భూమికి స్థానమగుచున్నావు. (ఓ సోమమా ! నీవు) భూమియొక్క స్థానమునందుఁగూర్చుండుము. ౨ (ఓదేవా ! నూర్చుఁడా ! ఇంద్రాదిదేవతలారా ! అనికూడ సంబోధనము చేయవలయును.) ఇది మీసోమము. ఈ (ఆ) సోమమును రక్షించుడు. సోమరక్షకులగు మిమ్మునొకఁడును హింసించకుండుఁగాక. ౩ ఓ సోమమా ! నీవు దేవతవగుచు నీదేవతలనిప్పుడు పొందు

చున్నావు. పుత్రాది సంతానముతోఁ గూడుకొనినవాఁడను, పశువు మొదలు గాఁగల ధనసమృద్ధితోఁ గూడుకొనినవాఁడనునగు నేను మనుజుఁడనగుమ నామను ఘృలనిప్పుడు పొందుచున్నాను. ౪ దేవతల కొఱకు నమస్కారము. పితృదేవ తలకొఱకు స్వధాకారము. (పితృదేవతలకొఱకుఁ జేయునమస్కారము స్వధాకా రమని చెప్పఁబడును.) నేను దీనిని వరుణునిపాశమునుండి విడిపించుచున్నాను. (స్వర్గసాక్షకమగుటచే) స్వర్గరూపమగు సర్వయాగప్రదేశమును విశేషముగాఁజూ చుచున్నాను. ఆహవనీయాగ్నిని సర్వత్ర ప్రకాశ జ్యోతిస్స్వరూపముగాఁ జూచు చున్నాను.

పంచాశత్తు ౩.

౭౦. వి॒భ్యే॒షం॑ వై॒శ్వా॒నరం॑జ్యోతి॒ ౧ రి॒గ్నే॑ప్రత॒పతే॒త్వం॑ వ్ర॒తానాం॑ వ్రత॒పతి॑రసి॒
యామ॑మత॒నూ॒స్త్వయ్య॑ భూ॒దియ్ం॑ సామ॒యియాత॑ వ్రత॒నూర్మయ్య॑, భూ॒దేషా॑సా
త్వయి॑ యథా॒యథం॑నా వ్రత॒పతే॑ వ్రతి॒నోర్వ్రతా॑ని॒

౧ వ్రతములకుఁ బ్రభువగు నోయగ్ని ! నీవు వ్రతములలో వ్రతపతి వగుచు న్నావు. ఏనాశరీరము (పూర్వము) నీయందుండెనో ఆయాశరీరము నాయం దున్నది) ఏనీశరీరము (పూర్వము) నాయందుండెనో ఆయాశరీరము నీయం దున్నది.) ఓ వ్రతపతీ! వ్రతము నారంభించిన మనయొక్క వ్రతములు సమము గానే యున్నవి. (ఆవాంతరదీక్షారంభమునందు యజమానుఁడు తనశరీరము నగ్ని యందు సంకల్పపూర్వకముగ నుంచెయి, నగ్నిశరీరమును తనయందుంచెయి, వ్రత నియమము ఆరంభించఁబడినది. మఱల నిచ్చట నావ్రతనియమము శరీరముమార్పు చేసి చెప్పఁబడినది. అనఁగా మలివ్రతమైన పూర్వశరీరము నగ్నియందుంచి శుద్ధశరీర ముతోఁ గర్మారంభముచేసెనని తా॥)

చతుర్థానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము శ్లో.

౭౧. ౧ అత్యన్యాయం నాన్యాయపాగా మర్వాక్త్యాపరైర విదంపరోఽవరై
 స్తంత్రాజపేవైష్ణవం దేవయజ్ఞాయై ౨ దేవన్వాసవితామధాన్వాపదేత్రా
 యస్వైన్యం స్వధితేమైన్యం హిగంసీ ౩ ర్దివమగ్రేణ మాలేఖీరన్తరిక్షం
 మధ్యేన మాహిగంసీః పృథివ్యాసంభవ ౪ వనస్పతే శతవల్క్యా విరోహ
 శ్చ సహస్రవల్క్యా వివయగ్ం రుహేమ ౬ యంత్రావయగ్ం స్వధితిస్తేతి
 జానః ప్రణినాయమహాతే సౌభగాయా ౭ చ్ఛిన్నోరాయః సుపీరః॥

౧ ఎదుటనున్న యోమోదుగవృక్షమా ! నీకంటె యూహార్హ వృక్షములకు
 గూడఁబొందితిని. ఇతరములకు యూహాన్వర్త వృక్షములనైతే పొందలేదు. గొప్ప
 లక్షణములతోఁ గూడుకొనిన వాడవును, చెడు లక్షణములకు దూరుడవు నగునిన్ను
 బొందితిని. (ఓ వృక్షమా!) అటువంటి నిన్ను విష్ణుదేవతగాఁగల దేవయాగము
 కొఱకు సేవించుచున్నాను. (యూహ్యవృక్షములు=మోదుగ మొదలగునవి. అయూహ్య
 వృక్షములు = వేప సమ్మ మొదలగునవి, అని) యూహము = యజ్ఞపశువును గట్టు
 స్తంభము అందుకుఁ దగినది యూహార్హము. ౨ (ఓ వృక్షమా!) అన్తర్యా
 మియుఁ బ్రేరకుఁడునగు సూర్యుఁడు నేతితో నిన్నుఁ దిడుపుగాక. స్వధితియను
 నో యాయుధమా ! ఈ వృక్షమును రక్షించుము. దీనిని హిసించకుము.

౩ (ఓ ఛేదించఁబడిన వృక్షమా ! నీవుపడుచు) అగ్రభాగముచే స్వర్గలోక
 మును బ్రద్దలుచేయకుము మధ్యభాగముచే నాకాశమును హింసించకుము.
 భూమితోఁ (గలిసికొని) యుండుము. ౪ ఓ వనస్పతీ! అనేకకొమ్మలు కలదా
 నవై మొలుపుము. (వనస్పతి = పుష్పములు లేకుండగా ఫలములచే బ్రకాశించు
 వృక్షము.) శ్చ పూర్వము (అ గ ప్ర ౧ అను ౨.) చెప్పబడినది. ౬ ఓ ఛేదిం

[అ ౧. ప్ర ౩.

కృష్ణయజుర్వేదము.

అను ౬. పం ౧.] ౭౯

పఁబడిన వృక్షమా! తీక్షణమయిన యీ స్వధితీయను నాయుధము గొప్పసౌభాగ్యముకొఱకు (అడ్డముగాఁ గొమ్మలను నఱకుటచే) గొప్పదగు యూపభావమును బొందించెను. (కావున) ఆ నఱకుటవల్ల నీవుభయపడకుము. ౭ (ఓ యూపమా! మంచివీరులుకలనీవు) భిన్నముకానిదానవుకమ్ము. ధనములను యజమానునకిచ్చవలయును. (యూపము = యజ్ఞపశువునుగట్టు స్తంభము.)

పంచమానువాకము సమాప్తము.

అ ను వా క ము ౬.

౭ ౨. పృథి॒వై॒ వ్య॒త్యా॒న్తరి॑తాయ॒త్యా ది॒వే॒త్యా ౨ శు॒స్థ॒తాం॒లోకః॑ పి॒తృ॒షద॑నో
య॒వో॒న్సి య॒వయా॑స్మద్దే॒వో య॒వయా॑రాతీః పి॒తృ॒ణాగ్ం॑సదనమసి ౩ స్వా॒వే
శో॒న్త్యగ్రే॑గా॒నే తృ॒ణాం॒వన॑స్పతి రధి॒త్యా॒స్థాస్య॑తి త॒స్యవి॑తా ౪ దే॒వస్తా॑స్వి
తామ॑ధ్వా॒న్తక్తు ౫ సు॒పి॒వ్పలా॑భ్యస్తా॒వషధీ॑భ్య ౬ ఉద్ది॒వగ్ం స్త॒భానా॑న్త
రి॒క్షం పృ॒ణపృ॒థివీ॑ముపరేణదృగ్ంహ ౭ తే॒తే॒ధామా॑న్యశ్శసి॥

౧ (ఓయూపమా!) భూమికొఱకు, అంతరిక్షముకొఱకు, ద్యులోకముకొఱకు, నిన్నుఁ (బ్రోక్షించుచున్నాను.) ౨ ఈమంత్రార్థము పూర్వోక్తము. ౩ (యూపమునకు ప్రథమశకలము స్వరువు చమాలముఅనినాయకత్రయము కలదు. అదిచ్చట ప్రథమశకలమునకు సంబోధనము) ఓ ప్రథమశకలమా! (నీవు) మంచిస్థితికలదానవగుచున్నావు. ఆనాయకులలో మొదటిదానవు. పనస్పతి రూపమయిన యూపము నిన్ను నధిష్ఠించి యుండగలదు. ఆయూపమునుఁ దెలిసికొనుము (ప్రథమశకలము = యూప స్తంభమునుఁ జెక్కునవుడు మొదట పడినముక్క) ౪ (ఓ చమాలమా!

అస్తర్యామియుఁ, బ్రేరకుఁడునగు నూర్యుఁడు మధురమగు (తేజోగూఢమయిన)
నాజ్యముచే నిన్నుఁ దడుపునుగాక. (చమాలము = యూపస్తంభమునకుఁ బైభాగ
ముననుండు కంకణము.) ౧ ఓ చమాలమా ! మంచిఫలముతోఁ గూడుకొనిన
యోషధికొఱకు నిన్ను యూపముయొక్క యగ్రభాగము నందుంచుచున్నాను.
౬ (ఓ యూపమా !) ద్యలోకమునూర్ధ్వ ప్రదేశమున స్తంభింపఁజేయుము. ౭
దిక్షలోకమునుఁ బూరించుము. ఇతరసాధనముచేత భూమిని దృఢముగాఁ జేయుము.

పంచాశత్తు ౨

౨౩. ౧ గమధ్యేగావో యత్రభూరశృజ్గా అయాసః అత్రాహ తదురుగా యస్య
విష్ణోః పరమం పదమవభాతిభూరేః ౨ విష్ణోః కర్మాణిపశ్యత యతోవ్రతాని
పస్పశే ఇన్ద్రస్యయుజ్యః సఖా ౩ తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ం సదాపశ్యన్తిసూ
రయః దివీవచక్షురాతతమ్ ౪ బ్రహ్మవనింత్యాక్షత్రవనిగ్ం సుప్రజావనిగ్ం
రాయస్పృషవనిం పర్యూహామి బ్రహ్మదృగ్ంహా త్తతందృగ్ంహా ప్రజాం
దృగ్ం హరాయస్పృషందృగ్ంహా ౫ పరివీరసి పరిత్వా దైవీర్విశో న్యయన్తాం
పరీమగ్ం రాయస్పృషో యజమానం మనుష్యా ౬ అన్తరిక్షస్యత్వాసా
నావవగూహామి॥

౧ (యూపాభిమానివగునో విష్ణుమూర్తీ !) నీయాస్థానములనుఁ బొందుటకు
గోరుచున్నాము. ఏస్థానములందు వెళ్లువారు అధికదీప్తికలవారును అపాయరహితు
లునై యుంటున్నారో ! ఈ స్థానములయందే మహాత్ములచే గానముచేయఁబడు
చున్నవాఁడును, గొప్పవాఁడునగు విష్ణుమూర్తియొక్క యాయుత్కృష్టస్థానము
ప్రకాశించుచున్నది. (అటువంటి స్థానమునుఁబొందుటకుఁ గారణమగు కర్మకొఱకు

యూపమీయవటమునం(గోతీయం)దుండుగాక. అని తా. ౨ (ఓ జనులారా!) విష్ణుమూర్తియొక్క-స్పృష్టి, స్థితి, సంహారరూపములగు కర్మలనుజూడుడు. ఏకర్మలచే (మీ) లొకక నైదికకర్మలనిర్మించెనో! ఆ విష్ణుమూర్తి యింద్రునికి యోగ్యుడైన స్నేహితుడు. ౩ వేదాంతపాఠంగతులగు విద్వాంసులొకాశమునందుఁ బ్రసరించిన దృష్టివలె వ్యాప్తమయిన విష్ణుమూర్తియొక్క యాయుత్కృష్టస్థానము నెల్లపుడుజూచుచున్నారు. ౪ (ఓ యూపమా! నీవు) అంతటను (ఈత్రాటిచేఁ) జట్టబడినదాన వగుచున్నావు. దేవసంబధులగు ప్రజలు (మరుద్గణములు) నిన్ను సంతటనుజట్టుకొందురుగాక. (ఆ విధముగానే) యాయజమానుని ధనము - పుత్రులు - భ్రుతులు - మొదలగు ననుష్యులు జట్టుకొందురుగాక. :: ఈ మంత్రార్థము పూర్వముచెప్పబడినది. ౬ (ఓ స్వరువా!) నిన్ను సంతరిక్షముయొక్క (మధ్యనుండు రశనాగుణముయొక్క) ప్రక్కయందు దాచుచున్నాను. (స్వరుః = లొడితడుపరిమాణముకల కాష్ఠ విశేషము.)

వస్తానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము ౨.

౨౪. ఇ॒షే॒త్వో॒పవీ॒ర॒స్య పో॒దే॒వాన్దే॒వీర్వి॒శః॒ ప్రా॒గుర్వ॒హ్ని॒రు శి॒జోబృ॒హస్ప॑తే॒ ధార॑
యా॒వసూ॑నిహ॒వ్యాతే॑ స్వ॒దంతా॑దే॒వ త్వ॒ష్టర్వ సు॑ర॒ణ్వరే॑వతీ॒రమ॑ధ్వ ౨ మ॒గ్నే
ర్జని॑త్ర॒మసి॒వృష॑ణౌ॒స్థ ఉ॒ర్వశ్య॑స్యా॒యురసి॑ పు॒రూర॑వా ఘృ॒తేనా॒క్తే వృ॑ష॒ణం
దధా॑థాం ౩ గాయ॒త్రంఛ॒న్దోఽను॑ ప్ర॒జాయ॑స్వ॒త్రైష్టు॑ భంజా॒గతం॑ఛ॒న్దోఽను॑
ప్ర॒జాయ॑స్వ ౪ భ॒వతమ్॑॥

౧ ఓ దర్భా ! పశురూపమైన దేవాన్నము కొలుకునిన్ను స్వీకరించుచున్నాను. (ఓ రావికొమ్మా ! నీవు) ఉపాకరణము చేయుటకు బోవుచున్నావు. అగ్ని షోమాది దేవతలను, దేవసంబంధులగుప్రజలను, యాగనిర్వాహకులగు షభక్షణకాములను పశుసంబంధిహృదయాద్యవయవములు సమీపమునఁ బొందినవి. (ఓ బృహస్పతీ !) హృదయాది ద్రవ్యములనుఁ బోషించుము. (ఓ పశువా !) నీహవ్యములు రుచికల వగుఁగాక. (ఓ త్వష్టదేవా !) పశుద్రవ్యమును సుందరముగాఁ జేయుము. పాలు మొదలగు ధనముకలయో పశువులారా !) యజమానుని గృహమునందుఁ గ్రీడించుడు. (ఉపాకరణము = తాకుట) పశునవయవములను వేత్వేఱఁగోసితీసిహోమము చేతురు] ౨ (ఓ శకలమా ! నీవు) అగ్నికి జనకమగుచున్నావు. (ఓ దర్భలారా ! మీరు) వీర్యమును స్రవించువారలగుచున్నారు. (ఓ క్రిందనున్న యరణీ ! = అగ్నిని మధించుటకు సాధనమగు రావికొమ్మయని తా॥) (నీవు) ఊర్వశితో సమానమగుచున్నావు. (ఓ పైననున్న యరణీ ! నీవు) పురూరవునితో సమానమగుచున్నావు. (ఓ యరణులారా ! మీరు) నేతితోఁగలిసికొనినవారలై సేచనమును (స్రవించుటను) బోషించుడు.) (ఓ యరణీద్వయమా ! నీవుయజ్ఞమున కాయువు స్థానమగుచున్నావు. 3 (ఓ యగ్నీ ! నీవు) హోతచేఁ బఠించఁబడు గాయత్రీఛందస్సు నుద్దేశించిపుట్టుము. (ఈ విధముగానే) త్రిష్టుప్ఛందస్సు నుద్దేశించి పుట్టుము. జగతీఛందస్సు నుద్దేశించి శీఘ్రముగాఁ బుట్టుము. ౪ ఈ “భవతమ్” పదము రెండవపంచాశత్తులో వివరణచేయఁబడును.

—*—

పంచాశత్తు ౨.

౭౫. ౧ న॒గ॒స॒మ॒న॒సా॒స॒మో॒క॒సా॒వ॒రే॒ప॒సా॒ మా॒య॒జ్ఞగ్ం॑ హి॒గ్ం॑సి॒ష్టం॑ మా॒య॒జ్ఞ
ప॒తిం॒జా॒త॒వేద॒సా॒ శి॒వో॒భ॒వత॒మద్య॑నః॒ అ॒గ్నా॒వ॒గ్నిశ్చ॑రతి॒ ప్ర॒విష్ట॑ ఋషీ॒ణాం

పు॒త్రో॑ అ॒ధి॒రా॒జ॒వ॒షః॑ స్వా॒హా॒కృ॒త్య బ్ర॒హ్మ॑ణా తే॒జః॒హో॒మి॒మాదే॒వానాం॑
మి॒థు॒యా క॑ర్భాగధే॒యమ్॑॥

౧ (ఏ యగ్ని పూర్వ మాహవనీయమునందున్నదో! ఏ యగ్ని యిష్టాడరణిచే మధించఁబడినదో!) ఆ మీరిద్దరు మమ్ముఁ గూర్చి సమచునస్సుకల వారును, సమాన మయిన నివాసస్థానము కలవారును, పాపమనస్కులు కానివారును, కండు. యజ్ఞము ను- యజ్ఞకర్తను హింసించకుడు. ఇష్టాడీకర్మయందు మమ్ముగూర్చి శాంతికలవారలు కండు. బాగుగఁబ్రకాశించు చున్నట్టియు, మంత్రములకుఁగాని ఋత్విక్కునకుఁగాని పుత్రుడగునీ (మధించఁబడిన) యగ్ని యాహవనీయమునందుఁ బ్రకాశించినదై సంచ రించుచున్నది. ఓ మధించఁబడిన యగ్నీ! నీకొఱకు స్వాహాశబ్దము నుచ్చరించి మంత్రముచే హోమము చేయుచున్నాను. దేవతల బాగధేయమును (అదృష్టమును మిథ్యా భూతముగాఁ జేయకుము. (అదృష్టముచెడఁగొట్టకుమని తా)

సప్తమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౮.

౭౬. ఆదద ఋతస్య॑త్వా దే॒వహ॒విః పా॒శేనా॒ఽఽర॒భే ధ॒ర్మమా॑ను॒షా ౨ స॒దభ్య॑
స్త్యా॒వదీ॑భ్యః ప్రో॒క్షామ్య॑పాం పే॒రుర॑సి స్వా॒త్తం చి॒త్సదే॑వగ్ం హ॒వ్యమా॑పోదే॒వీః
స్వ॒దతే॑నగ్ం ౩ సంతే॑ప్రా॒ణోవా॒యునా॑ గచ్ఛ॒తాగ్ం సం॑యజ్తే॒ రజ్జా॑నిసం॒య
జ్జ॒పతి॑రాశి॒మా ర ఘృ॑తేనా॒క్తా ప॒శుంత్రా॑యే॒థాగ్ం ౪ రే॒వతీ॑ర్యజ్జ॒పతిం॑ ప్రి॒యధా॒ఽఽ
వి॒శతో॑ ౬ రో॒అంత॑రిక్ష॒సజూ॑ ద్ధై॒వేన॑ ।

౧ (ఓ రశనా!) నిన్ను స్వీకరించుచున్నాను. దేవతలకు హవిస్సునగునో పశువా! యజ్ఞసిద్ధి కొరకు నిన్ను బాశముచే బంధించుచున్నాను. (దేవభావమును బొందుటచే) మానుషములగు తాడనాది యుపద్రవములనుఁ దిరస్కరించుము. (రశన = త్రాడు) ౨ (ఓ పశువా!) నిన్ను ఉదకములచేతను ఓషధులచేతను బ్రోక్షించుచున్నాను. ఉదకములనుఁ ద్రావుదానవగు చున్నావు. దేవతాస్వరూపములగు నోయుదకములారా! రుచికలదైనను దేవతనిమిత్తమై హోమముచేయుటకు యోగ్యమయిన యీపశువును (మఱింత) రుచికలదానినిగాఁ జేయుడు. ౩ (ఓ పశువా!) నీప్రాణము వాయువుతోఁ గలిసికొనుఁగాక. హృదయముమొదలగు నంగములు యాగవిశేషములతోఁగలిసికొనుఁగాక. యజ్ఞకర్త ఆశీస్సుతోఁగలిసికొనుఁగాక. ౪ (ఓ స్వరుస్వధితులారా! మీరు) నేతితోఁగూడుకొనిన వారలై పశువును రక్షించుడు. (స్వధితి = యజ్ఞఖడ్గ విశేషము.) ౫ ధనముకల (పశ్వవయవములారా!) యజమానునిఁగూర్చి ప్రయమును ధరించినవారుకండు. (హవిర్భావముచే యజ్ఞమును) ప్రవేశించుడు. ౬ ఈ వాక్యార్థము ౨వ పంచాశత్తునందు వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ౨

22. వా¹తే¹నా¹స్య హ¹విష¹స్త¹స్థనాయ జ¹సమ¹న్య త¹ను¹వా¹భవ¹ వ¹క్షి¹యో వ¹క్షి¹యసి
 య¹జ్ఞే¹య¹జ¹పతిం ధాః ౨ పృ¹థి¹వ్యాః న¹ంపృ¹చః పా¹హి ౩ న¹మ¹స్త ఆ¹తా¹నా
 ౪ న¹ర్వా¹ప్రే¹హి ఘృ¹త¹స్య¹కు¹ల్యా¹మ¹ను¹స¹హ¹ప్ర జ¹యా¹స¹హ రా¹య¹స్సో¹షే¹ణా¹ఽఽపో
 దే¹వీః శు¹ద్ధా¹య¹వః శు¹ద్ధా¹యా¹యం దే¹వా¹గ్ం ఊ¹డ్ధ¹వ్గం శు¹ద్ధా¹వ¹యం పరి¹వి¹ష్టాః
 పరి¹వే¹ష్టా¹రో¹వో భూ¹యా¹స్మ ॥

౧ విస్తీర్ణమగు నోయింద్రియసముదాయమా! = (అస్తరిక్ష) ఈ పశువున కభిమానదేవుడగు ప్రాణవాయువుతోను, జీవాత్మతోనుగూడ హవిస్సులనిమ్ము.

ఈ పశువుయొక్క (రాబోవు) దేవశరీరముతోఁ గలిసికొనుము. మిక్కిలి విస్తీర్ణమయిన యింద్రియసముదాయమా ! అధికముగ విస్తీర్ణమగు యజ్ఞమునందు యజమానుని స్థాపించుము. ౨ (ఓ బర్హిస్సా!) భూమియొక్క సంపర్కమునుండి (ఈ పశువును) రక్షించుము (పశ్యంగము భూమిమీదఁ బడకుండగ నుంచుటయే రక్షణమని తా॥) బర్హి = దర్భ. 3 అంతటను వ్యాప్తికల సూర్యకాంతీ! నీకు నమస్కారము. ౪ (ఓ పత్నీ! నీవు) శత్రువులులేనిదానవగుచు నాజ్యముయొక్క ప్రవాహము ననుసరించి సంతానముతోను, ధనసమృద్ధితోనుకూడా వెళ్లుము. దేవతాస్వరూపములగు నోయుదకములారా! మాశుద్ధినిఁ గోరుచున్నట్టియు, స్వయముగఁ బరిశుద్ధములైనట్టియు మీరు దేవతలను (యాగప్రదేశమునందు) పొందించుడు. మేముకూడ మీతోఁగూడుకొనినవారలమై పరిశుద్ధులమగుచు మీకుఁ బరివేష్టులముకాఁగలము. (పరివేష్టారగ = చుట్టుకొనియుండువారలు.)

అష్టమానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము ౯.

౧౮. వాక్త ఆప్యాయతాం ప్రాణస్త ఆప్యాయతాం చక్షుస్త ఆప్యాయతాగ్ం
శ్రోత్రంత ఆప్యాయతాం యాతేప్రాణాఞ్చుగ్గగామ యాచక్షుర్యాశ్రోత్రం యతే
క్రూరం యదాస్థితం తత్త ఆప్యాయతాం తత్త ఏతేనశున్ధతాం నాభిస్త ఆప్యాయ
తాంపాయుస్త ఆప్యాయతాగ్ం శుద్ధాశ్చరితాః శమద్భ్యః ॥

౧ (ఓ పశువా!) నీవాగింద్రియము (రాబోవు దేవతాదేహమునందు) సుఖముగా వృద్ధి నొందుఁగాక! నీప్రాణము సుఖముగా వృద్ధి నొందుఁగాక! నీ చక్షురింద్రియము సుఖముగా వృద్ధి నొందుఁగాక. నీశ్రోత్రేంద్రియము వృద్ధి నొందుగాక.

(మఱియుఁ జనినోవు కాలమునందు హృదయపుండరీకమునం దిమిడియున్న) నీ ప్రాణముల సేశోకము పొందినదో! ఏ శోకము చక్షురింద్రియమును బొందినదో! ఏ శోకము శ్రోతేంద్రియమును బొందినదో! ఏ క్రూరకర్మ (బంధించుట మొదలగునది) (మాచే) చేయబడినదో! ఏ క్రూరకర్మ (చేదనము మొ) చేయదగియున్నదో! ఆ నీకష్టమంతయు శాంతినిఁ బొందుఁగాక! నీ యా ప్రాణాది కము ఈజలముచే (రాబోవు దేవతాదేహమునందుఁ బ్రవేశించుటకు) శుద్ధమగుఁగాక. నీ బొడ్డు వృద్ధినిందుఁగాక నీగుదస్థానము వృద్ధినిందుఁగాక. పాదములు శుద్ధములగుఁగాక (ప్రోక్షణముకొఱకు నియుక్తములగు) నుదకములకొఱకు సుఖమగుఁగాక. (పశువుక్రింద బర్హి స్వగూపముగా నుంచబడిన) యోషధులకు సుఖమగుఁగాక. (పశువును కోయుచున్న) భూమికి సుఖమగుఁగాక, (పశుమరణకాలము నందుపస్థితములగు) రాత్రింబవళ్లకొఱకు సుఖమగుఁగాక! ౨ వ పంచాశత్తులోని వాక్యమునకుఁగూడ నర్థమిచ్చట వ్రాయబడినది.)

పంచాశత్తు ౨

౧. శమోషదీభ్యః శంపృథినై శమహోభ్యా ౧ మోషధేత్రాయస్వైన్గం
స్వధితేమైన్గం హిన్గంసీ ౨ రక్షసాం భాగోఽసీదమహ్నం రక్షోఽధమంతమో
నయామి యోఽస్మాద్వేష్టి యంచవయంద్విష్ణ ఇదమేనమధమం తమోనయామి
౩ షేత్వాఘృతేన ద్యావాపృథివీ ప్రోర్ణావథా ౪ మచ్ఛన్నోరాయఃసువీర
ఉర్వంతరిక్ష మన్విహి ౬ వాయోవీహిస్తాకానాన్ ౭ స్వాహార్ధ్వనభసం
మారుతం గచ్ఛతమ్ ॥

౧ ఓ యోషధీ! ఈ పశువును రక్షించుము. ఓ స్వధితీ! ఈ పశువును హింసింపకుము. ౨ (రక్షముచే దడవబడిన యోబ్బరిసా! నీవురాక్షసుల భాగమగు

[అ ౧. ప్ర ౩.

కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧౦. పం గీతము?

చున్నావు. నేనీరాక్షససముదాయమును గొప్పదుఃఖమును బొందించుచున్నాను. ఎవఁడు మమ్ము ద్వేషించుచున్నాడో! ఎవనిని మేము ద్వేషించుచున్నామో! ఈ (అ) శత్రువును గొప్పదుఃఖమును బొందించుచున్నాను. ౩ (ఓ వపా!) నిన్ను (యజమానునకు, దేవతకును) అన్నముకొఱకుఁ (బెల్లగించుచున్నాను.) భూమ్యాకాశ సమానములగునో వపాశ్రవణులారా ! నేతితో సమానమగు వపతోమీస్వరూపమును గప్పకొనుడు, (వప = మేదస్సు) ౪ (మంత్రసామర్థ్యముచే) భిన్నము కానిదియు, బుత్రపౌత్రాదులను గలుగఁజేయునదియు నగు (నీ వపాభాగము) యజమానునకు ధనముల నిచ్చుఁగాక. ౫ (ఓవపా! నీవు) (పెల్లగించుటయను క్రూరకర్మయొక్క శాంతి కొఱకు) విస్తీర్ణమగు సంతరిక్షమును బ్రవేశించి (హవనీయప్రదేశమును) గూర్చిపోమ్ము. (వప = బొడ్డుకీందనుండుపొర సన్ననిది) ౬ ఓ వాయువా ! స్తోకములను వేటుగాఁజేయుము. (త్రావుమని తా) (ఆజ్యము హోమము చేయబడునపుడు తత్సమీపమునఁబడు బిందువులు స్తోకములని భావము) ౭ (ఓ వపాశ్రవణులారా ! మీరు) ఆహుతియగుచుండగా నూర్ధ్వముగా నభస్సను పేరుకల మరుత్పుత్రునిఁ బొందుడు.

నవమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౧౦

౧౦ సం॒తే॒మ॒న॒సా॒ మ॒నః॒ సం॒ప్రా॒ణే॒న॒ ప్రా॒ణో॒జు॒ష్టం॒ దే॒వే॒భ్యో॒హ॒వ్యం॒ ఘృ॒తవ॒
తా॒స్వ॒హౌ ౨ న్ద్రోః॒ప్రా॒ణో అ॒గ్నే॒అ॒గ్నే॒ని॒దే॒ధ్య॒దై॒న్వో॒పా॒నో అ॒గ్నే॒అ॒గ్నే॒వి॒భో॒భు॒వదే॒వ
త॒వ్వి॒ష్టయా॒భి॒తే స॒గ్ం స॒మే॒తు వి॒షు॒రూ॒పా॒యత్స॒లక్షా॒ణో భ॒వధ॒దే॒వత్రా॒య
య॒న్త॒మ॒వ॒సే స॒ఖా॒యో॒ను॒త్వా మా॒తా॒పిత॒రో॒మద॒న్తు శ్రీ॒ర॒స్యగ్ని॒స్తా॒వ శ్రీ॒ణా
త్వా॒పః స॒మరి॒ణన్వా॒తస్య॑॥

౧ (ఓ హృదయమా !) మనస్థానీయమగు (పృషదాజ్యముతో దేవతల) మనస్సుకలిసికొనుఁగాక. ప్రాణస్థానీయమగు పృషదాజ్యముతోఁ బ్రాణము కలిసి కొనుఁగాక. దేవతలకొఱకుఁ బ్రీయమగు హవిస్సు నేతివలెహుతమగుఁగాక. (మనస్థానీయము=మనస్సునకు బదులుగానున్న) ౨ ఇంద్రుఁడు దేవతగాగల ప్రాణముపశువు యొక్క యాయీ యంగములందు బాగుగానుంచఁ బడుఁగాక. ఇంద్రదేవతాకమగు నపానముకూడ విశేషముగానుండు గాక. ఓ బ్రహ్మదేవుడా ! నీయచగ్రహముచే సమస్తమగు నంగ సముదాయము (ఛేదనముచే విడిపోయినను) కలిసికొనుఁగాక. ఓ హృదయాద్యవయవములారా ! (మీరు) విలక్షణస్వరూపులైనను (హవిర్భావము చే) సమానలక్షణము కలవారుకండు. (ఓ పశువా !) దేవతలలోనికి బోవనున్ననిన్ను మిత్రములగు నితరపశువులు, తల్లియు, తండ్రియు, (నీ ద్వారాస్వర్గము బొందుటచే దమకులమును సర్వమును) సేవించుట కంగీకరించుదురుగాక. (సంతోషించుదురు గాక.) ౩ (ఓ వసా ! నీవు) ఆశ్రయించఁదగిన దానవగుచున్నావు. (కావున) నాహ వనీయాన్ని నిన్ను నాశ్రయించుగాక. ఉదకములు నిన్నుఁ బొందుఁగాక. (ఓ వసా !) వాయుగమనము కొఱకు నాదిత్యుని గమనము కొఱకు, నుదకసంబంధములగునోష ధులు మొలచుట కొఱకును, నిన్నుఁగప్పుచున్నాను. (మాంసమును వండుపాత్రయం దుండు చిక్కని ద్రవవిశేషము వసయనఁబడును. వసనుగప్పుటచే రక్షించఁబడును గాన, నావపాహోమమువలనఁ గలుగు పుణ్యముచే వాయ్వాదిత్య సంచారరూప జగద్వ్యవహారము జరుగునని భావము.)

పంచాశత్తు ౨.

౨౧. త్వాద్రజైవీ పూష్ణోరగంహ్యో ఆపామోషధీనాం రోహిష్యై ౧ ఘృతం
ఘృతపావానః పిబతవసాం వసావావానః పిబతాన్తరిక్షస్య హవిరసిస్వాహా
త్వాన్తరిక్షాను దిశఃప్రదిశ ఆదికోవిదిశ ఉద్దిశః స్వాహాద్భ్యోనమోదిగభ్యః॥

[అ ౧. ప్ర ౩.

కృష్ణ మ జ ర్వే ద ము . అచు ౧౧. పం ౧.] ౨౯

౧ (నేతినిఁబానముచేయునో దేవతలారా ! ఇచ్చటనున్న) నేతినిఁద్రావుడు. వసనుబానముచేయు దేవతలారా ! (ఇచ్చటనున్న) వసనుఁద్రావుడు. (ఓపశువా ! నీవు) అంతరిక్షమునంగుండు దేవగణమునకు హవిస్సువగుమన్నావు. అంతరిక్షనివాసియగు దేవగణముకొఱకు నిన్ను హోమము చేయుచున్నాను దక్షిణదిక్కుకొఱకు నిన్ను హోమము చేయుచున్నాను. తూర్పుదిక్కు కొఱకునిన్ను హోమము చేయుచున్నాను. ఉత్తరదిక్కుకొఱకునిన్ను హోమముచేయుచున్నాను. సర్వదిక్కులకొఱకు నమస్కారము.

దశమానువాకము సమాప్తము.

— * —

అ ను వా క ము. ౧౧.

౨౨. సముద్రంగచ్ఛస్వాహాన్తరిక్షం గచ్ఛస్వాహాదేవం సవితారంగచ్ఛస్వాహాఽ
హూరాత్రేగచ్ఛస్వాహా మిత్రావరుణౌగచ్ఛస్వాహా సోమంగచ్ఛస్వాహా
యజ్ఞంగచ్ఛస్వాహాఽధర్దాన్సి గచ్ఛస్వాహాద్యావా పృథివీగచ్ఛస్వాహానభో
దివ్యం గచ్ఛస్వాహాఽగ్నిం వైశ్వానరం గచ్ఛస్వాహాఽదభ్య స్వాషధీభ్యో
మనోమేహర్ది యచ్ఛతనూం త్వచంపుత్రం నస్తారమశీయ ౨ శుగసి తమభి
శోచయోఽస్మాన్దేవస్త్రియంచవయం ద్విష్మోధామ్నో ధామ్నో రాజన్నితో
వరుణనోముఞ్చయదాపో అఘ్నియావరుణేతిశపామహేతతో వరుణనోముఞ్చ॥

౧ (ఓ హవిస్సా ! నీవు) సముద్రమును బొందుము. (సముద్రముకొఱకు నిన్ను) హోమముచేయుచున్నాను. ఆకాశమునుబొందుము. (ఆకాశముకొఱకునిన్ను

హోమము చేయుచున్నాను. అస్తర్వామియుఁ బ్రేరకుఁడనగుసూర్యునిఁ బొందుము. అట్టిసూర్యునికొఱకు నిన్ను (హోమము చేయుచున్నాను. ఆ హోమరాత్రములనుబొందుము (అహోరాత్రముల కొఱకు నిన్ను) హోమము చేయుచున్నాను. మిత్రావరుణదేవతలను బొందుము (ఆ దేవతలకొఱకు నిన్ను) హోమము చేయుచున్నాను. సోమమునుబొందుము (సోమముకొఱకు నిన్ను) హోమము చేయుచున్నాను. వేదములనుఁ బొందుము. (వేదములకొఱకు నిన్ను) హోమము చేయుచున్నాను. భూమ్యాశములనుబొందుము. (వాటికొఱకు నిన్ను) హోమము చేయుచున్నాను. దేవతాసంబంధియగు నాకాశమునుఁ బొందుము. అట్టియాకాశముకొఱకు నిన్ను హోమము చేయుచున్నాను. సర్వప్రకాశుఁడగు నగ్నినిఁ బొందుము. (అట్టియగ్నికెనిన్ను) హోమము చేయుచున్నాను. (ఓ హవిర్లేపమా!) ఉదకకార్యములగు నోషధులసిద్ధికై నిన్ను బ్రహ్మస్సనందు (మార్జనము చేయుచున్నాను.) (ఓ సముద్రాదిదేవతాసముదాయమా!) నాకుసంతోషముకల మనస్సునిమ్ము (నీయనుగ్రహమువలన) ఉత్తమజాతీయమగు శరీరముచు, కాయతమతమయిన రూపముచు, సుగుణవంతుఁడైనపుత్రుని పౌత్రుని బొందుదును. ౨ (ఓహృదయశూలమా! నీవు) శోకస్వరూప మగుచున్నావు. ఎవఁడుమమ్ము ద్వేషించుచున్నాడో! ఎవనినిమేము ద్వేషించుచున్నామో! ఆ ద్వేషించువానిని, ద్వేషింపఁబడువానిని నీవు దుఃఖింపఁజేయుము. ఓ వరుణుడా! ఈ ద్వేష్ట్యద్వేష్ట్య స్థానమునుండి మమ్ము విడిపించుము. ఓ యుదకములారా! ఓ గోవులారా! ఓ వరుణదేవా! యనిమేము (మాయిష్టప్రాప్తికి - అనిష్టనివృత్తికి) దేవుఁడవగు నిన్ను (ప్రత్యక్ష నామగ్రహణముచే) బాధించుచున్నాము. ఓ వరుణదేవా! ఆ ప్రత్యక్షనామగ్రహణము వలనఁ గలిగినపాపమునుండి మమ్ము విడిపించుము. (మహాత్ములనామమును వారియెదుట నుచ్చరించినచో వారికిగొప్పద్రోహము చేసినట్లని శ్రుతి చెప్పుచున్నది.)

ఏకాదశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౧౨.

౮౩. హవిష్మతీరిమా ఆపోహవిష్మాన్తేనో అధ్వరోహవిష్మాన్ అవివాసతిహ
విష్మాన్ అస్తుసూర్యః ౨ అగ్నేర్వోపన్న గృహస్యసదసి నాదయామిసుమ్నా
య సుమ్నినీగ సుమ్నేమాధతేన్ద్రాగ్నియో ర్భాగధేయః స్థమిత్రావరుణయో
ర్భాగధేయః స్థవిశ్వేషాం దేవానాం భాగధేయః స్థయజ్జేహగృత ॥

౧ ఈగ్రహించబడిన వసతీ, వరీ యనుపేర్లుకల యుదకములు (సోమముచే) హవిస్సుకలనగుఁగాక. ఇంద్రుఁడుకూడ హవిష్మన్తుఁడగుగాక. యాగముకూడ హవిష్మన్తమై విశేషముగాఁ ప్రవర్తించుఁగాక. సూర్యుఁడుకూడ (వసతీవరీ యుదకములకుఁ బ్రకాశకుఁడగుటచే) హవిష్మన్తుఁడగుఁగాక. ౨ (ఓ వసతీవరీయుదకములారా! నశించని గృహముకల శాలాముఖీయాగ్నియొక్క (సమీప) స్థానమునందు మిమ్ము స్థాపించుచున్నాను. ఓ యుదకములారా! సర్వప్రాణిసుఖమునకుఁ బ్రవృత్తులైనట్టియు, స్వయముగ సుఖవన్తములైన మీరు (మా) యజమానునిసుఖమునందుంచుడు. (మీరు) ఇంద్రుఁడగ్నిదేవతలకు భాగములై యుండుడు. మిత్రావరుణదేవతలకు భాగములైయుండుడు. సమస్తదేవతలకు భాగములైయుండుడు.

ద్వాదశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౧౩.

౮౪. హృదేత్వా మనసేత్యా దివేత్వా సూర్యాయ త్వోర్ధ్వమిమ మధ్వరం
కృధిదివిదేవేషు హోత్రాయచ్చసోమరాజ న్నేహ్యవరోహ మాభేర్నాసంవిక్థా

మాత్వాహిగ్ంసిపం ప్రజాస్త్య ముపావరో హప్రజాస్త్యా ముపావరో హన్తు
 ౨ శృణోత్వగ్నిః సమిధాహవం మేశృణ్వంత్యాహో ధిషణా శ్చదేవీః శృణోత
 గ్రావాణో విదుషోను ||

౧ (ఓ సోమమా!) సన్నహృదయముకల మనుజుల కొఱకు గ్రహించుచు
 న్నాను. మవస్సుకల పితృదేవతలకొఱకు నిచ్చు గ్రహించుచున్నాను. ద్యులోకము
 నందుండు దేవతలకొఱకు నిన్ను స్వీకరించుచున్నాను. నీవీయజ్ఞమును ఉన్నతమును
 (సమాప్తము) గాఁజేయుము. దేవతలయందు హోతచే (మాస్తోత్రరూపములగు
 నాహవ్యములను) స్థాపించుము. ఓ శ్రేష్ఠమగు సోమమా! అభిషవ స్థానమునందు
 రమ్మ. బండియండిదిగుము. భయపడకుము. కంపమునొందకుము. నేనైతే నిన్ను
 హింసించను. (కావున) నీవు (దేవలోకమునకుఁ బోయి దేవతాసంబంధులగు)ప్రజలను
 బొందుము. ఆప్రజలునిన్నుఁ బొందుదురుగాక. ౨ ఆజ్యాహుతిచేఁ బ్రకాశించుచున్న
 యగ్ని నాయాహవ్యమును వినుఁగాక! ఓ యుదకములారా! విద్యావస్తములు,
 దేవతారూపములునగు మీరుకూడవినుడు. ఓ పాషాణములారా! (అభిషవముకొఱ
 కువచ్చిన) మీగు విద్వాంసులే యగుచు యజ్ఞమునువినుడు. అస్తర్యామియుఁ బ్రేర
 కుఁడునగు సూర్యుఁడు నాయాహవ్యమును వినుఁగాక. (అభిషవస్థానము = సోమమును
 రసమునుగాఁజేయు ప్రదేశము. పాషాణము = రాయి) [దంచిన సోమలతను రాతిపల
 కలమిధ్యనుంచి రసముపిండుదురు. అదిఅభిషవము.]

పంచాశత్తు ౨

౫౫. యజ్ఞగ్ంశృణోతు దేవః సవితాహవంమే ౧ దేవీరాపో అపాంసపాద్యఙ్ఞి
 రవిష్య ఇన్ద్రియావాన్మదిస్త మస్తందేవేభ్యో దేవత్రాధత్త శుక్రగ్ం శుక్ర
 వేభ్యోయేషాంభాగః స్థస్వాహా ౨ కార్షీరస్యపాపాం మృధగ్ం ౩ సము

ద్రస్యవోఽక్షీత్యా ఉన్నయే ర యమగ్నేప్రతు మర్త్యమావో వాజేషు
యంజునాః సయంతా శశ్వతీరిషః॥

౧ ఓ దేవతాస్వరూపములగు నుదకములారా ! (ఉదకముమధ్యమందున్నను) ఉదకమును నశింపఁజేయనియోయగ్నీ ! సోమరూపమయిన హవిస్సునకు హితమయిన దియ, నింద్రియ వృద్ధిని జేయునదియు, నత్యంతము సంతోషము చేయునదియునగు నేయలకలదో ! ప్రకాశవంతమయిన యాయలను, ఏదేవతలకు మీరు భాగమైతిరో సోమమునుఁ బానముచేయు నాదేవతలకొఱకు (దేవతలనుద్దేశించి హోమముచేయుట కు) దేవతలందుస్థాపించుడు. ఈయాజ్యము (మీకై) హుతమగుఁగాక. ౨ (ఓయా జ్యమా ! నీవు) ఉదకములందు హోమము చేయబడుచుఁ బోగొట్టబడిన దానవగుచు న్నావు. ఉదకముల కనిష్ఠరూపమగు నిన్ను బోగొట్టుచున్నాను. ౩ ఓ యుదకము లారా ! సముద్రమునకువలె మిమ్ము క్షీణతలేకుండుటకై నెత్తుచున్నాను. ౪ ఓయ గ్నీ ! యేమరణస్వభావముగల మనుజుని యుద్ధములందు రక్షించుచున్నావో, అన్నము లనిమిత్తమై యేమనుజునిఁ బొందుచున్నావో, ఆ మనుజుఁడు (నీయనుగ్రహముచే) నిత్యములగు ధనరూపాన్నములను బొందఁగలఁడు.

త్రయోదిశాచువాకము సమాప్తము.

—*—

అ ను వా క ము ౧౪.

౫౬. త్వమగ్నేరుద్రో అనురోమహోదివస్తవ్గం శర్ధోమారుతం పృక్షఈశిషే
త్వంవాతైరరుణైర్యాసి శంగయస్తవ్విపూషావిధతః పాసినుత్సనా ౨ ఆవో
రాజానమధ్వరస్య రుద్రగ్ం హోతారగ్ం సత్యయజగ్ం రోదసాః అగ్నిం

పురాతనయితో రచితాదిరణ్యరూపమవసే కృణుశ్వమ్ ౩ అగ్నిరోతానిష
షాదాయజీయానుపసేమాతుః సురభౌవులోకే యువాకవిఃపురునిష్ఠః॥

౧ ఓ యగ్నీ ! నీవు రుద్రుడవు. శత్రువులకు నాశకుడవు. ద్యులోకమున కుత్సవరూపుడవు నీవు వాయువు సంబంధమగు బలస్వరూపుడవు (బలవంతులలోఁ బ్రసిద్ధులగు మరుద్గణములకుఁగూడ నీయనుగ్రహముచేతనే బలమువచ్చుచున్నది. కావున మరుద్గణములతోఁ) గలిసికొనినవాడవై(నీ సైన్యమును)నియమించుము నీవు సుఖమునుఁ బొందినవాడవై వాయువేగముకల యెర్రనిగుట్టములచేఁ బోవుచున్నావు. పోషకుడవగు నీవు (హవిస్సుచే) సేవచేయుచున్న యజమానులను స్వయముగానే రక్షించుచున్నావు. ౨ ఓ ఋత్విగ్యజమానులారా ! శత్రువుచేఁ జేయఁబడబోవుమీ మరణముకంటెఁ బూర్వమునందు యజ్ఞమునకుఁ బ్రభువైనట్టియు, (శత్రువులను గూర్చి) కూర్చుండెనట్టియు, ఫలమునిచ్చుటకై భక్తులనాహ్వానించునట్టియు, ద్యులోక భూలోకములయందవశ్యముగఁ గర్మఫలము నిచ్చునట్టియు, బంగారుస్వరూపుడునగు నగ్నిని రక్షణముకొఱకు స్వాధీనముగాఁ జేసికొనుడు. ౩ దేవతలనాహ్వానించునట్టియు, మానుషహితకంటె నతిశయముగయాగము చేయునట్టియు, యువకుడైనట్టియు, మేధావంతుఁడును, గార్హపత్యాది స్థానములందున్నవాఁడును, సత్య వంతుఁడును, మనుజులకుఁ బోషకుఁడును, (మఱియు) మనుజుల యొక్క హృదయమందు (జరరాగ్నిరూపముగఁ) బ్రకాశించుచున్న వాఁడునగు నీయగ్నివేదికి సమీపముననున్నట్టియు, బరిమళించుచున్న గంధముతోఁ గూడుకొనిన నాహవనీయ స్థానమునందుఁ గూరుచుండెను.

పంచాశత్తు ౨.

౫౭. ఋతావాధరా కృష్టీనాముతమధ్య ఇద్ధః ౧ సాధ్వీమకర్దేవ వీతింనోఅద్య
యజ్ఞస్య జిహ్వోమవిదామగుహ్యమ్ ప ఆయురాఽగాత్పురభి ర్వసానోభద్రా మకర్దే

[అ ౧. ప్ర ౩.

కృష్ణయజుర్వేదము . అను ౧౪ పం ౩.] ౯౫

వహూతి॑న్ అ॒ద్య ౨ అ॑క్ర॒న్దగ్నిః స॒నయ॑న్ని॒వద్యాః టా॒మా॒రే॒హద్యీ॒రుః
సమ॑జ్ఞాన్ సద్యో॑జ్జ్ఞాన్ విహీ॑మిద్ధో॒అఖ్య॑దారో ద॒సీ భా॒నునా॑భాత్త్యంతః ౩ త్వే
వసూ॑ని పు॒ర్వణీ॑క ॥

౧ ఈ యగ్ని యిప్పుడు నాసంబంధమగు దేవతలకివ్వబడిన పురోడాశాహుతిని రుచిగలదానినిగాఁజేసెను. (కావున) యజ్ఞమునకు జిహ్వస్థానీయమైనట్టియు, రహస్యమైనట్టి యగ్నిదేవతను (మేము) పొందితిమి. (పురోడాశాజ్యములు మొదలగు ద్రవ్యములయొక్క) పరిమళములతోఁ గూఢుకొనిన యా యగ్ని మాయాయువును రక్షించుచువచ్చుగాక. ఇప్పుడు మాసంబంధమగు దేవాహుతిని భద్రముగఁజేయుగాక. ౨ ఈ యగ్ని దాహకమగుదానిని (= హవిస్సులను) నాకుచు మాకనుకూలమగు వాటిని వ్యక్తముజేయుచు, ద్యులోకమునందలి మేఘమేవిధముగ (పంటలెండిపోవునను భయమును నివారించునో, ఆవిధముగ మాయనిష్ఠమునుఁబోగొట్టుటకై) ధ్వనిచేయుగాక. ఏ కారణముచే బుట్టుచున్నవాడును, ఇప్పుడే ప్రకాశించినవాడునై యనేకవిధమైన ప్రపంచమునుఁ బ్రఖ్యాతికలదానినిగాఁజేయుచున్నాడో! ద్యావాభూముల మధ్యయందంతటను కాంతిచే స్వయముగాఁ బ్రకాశించుచున్నాడో! ౩ ఈ వాక్యార్థము ౩ వ పంచాశత్తులో వ్రాయబడును.

పంచాశత్తు ౩.

౯౯. హో॑త॒ర్దోషా॒వస్తో॑ రే॒రిరే॑ య॒జ్ఞయా॑ సః టా॒మే॒వ వి॒శ్వాభు॑వ
నా॒నియ॑స్మి స్సగ్ం॑సా॒భగా॑ని దధి॒రే॒వావ॑కే ౨ తు॒భ్యం॒తా అ॒గ్నిర॑ స్తమవి॒శ్వః
సు॒క్షిత॑యః పృథ॑క్ అగ్నే॒కామా॑యయేమి॒రే ౩ అ॒శ్యామ॑తం కా॒మమ॑గ్నే
తవో॑ త్య॒శ్యామ॑రయిం రయి॒వః సు॒వీర॑మ్ అ॒శ్యామ॑ వా॒జమ॑భి॒వాజయ॑న్తోఽ

శ్యామద్యున్నమజరాజరంతే ర శ్రేష్ఠంయవిష్మభారతాగ్నే ద్యుమస్తమాభర॥

౧ అత్యంతమధికుడవును, దేవతల నాహ్వానించువాడవునగు నోయగ్నీ!
రాత్రింబవళ్లు యజ్ఞమునకుఁదగిన హవిస్సులు వచ్చుచున్నవి. (నీయనుగ్రహము
వలనఁబూర్వము) దహించఁబడిన వస్త్రమువలె సమస్తములగు లోకములు
(సారములేనివయి) పవిత్రముచేయు (నీవు అనుగ్రహించిన వాడవగుచుండగా)
సౌభాగ్యమునుఁ బొందినవి. (అటువంటి నీవు మమ్ముననుగ్రహించుమని భావము)
౨ అధికముగ సంగములయొక్క బలముతోఁ గూడుకొనిన యోయగ్నీ! వేది
రూపమయిన మంచిభూమితోఁ గూడుకొనినట్టియు, సమస్తములైన యాప్రజ
లనేకవిధములగు కామితార్థముల నిచ్చునట్టి నీకొఱకు నియమమును స్వీకరించిరి.
౩ ఓయగ్నీ! నీరక్షణముచేతను ఆ యభీష్టమగు ఫలమునుఁ బొందుదుము. ఓ ధన
వంతుడా! శోభనులగు పుత్ర పౌత్రాదులతోఁ గూడుకొనిన ధనమును బొందు
దుము. అన్నమును గోరుచున్న మేము అన్నము సంతటను బొందుదుము. ఓ క్షత్రి
లేనియగ్నీ! క్షీణముగాని కీర్తినిఁ బొందుదుము. ౪ అతిశయముగ వియోగమును
జేయునట్టియు, ఋత్విజులచే భరించదగినట్టియు, నాహుతికి నివాసభూతుఁడు నగు
నోయగ్నీ! శ్రేష్ఠమైనదియు, బ్రకాశవంతమైనదియు, ననేకులచేఁ గోరదగినదియు
నగు (మణిముక్తాదిరూప . గు) ధనమును దీసికొనిరమ్ము.

పంచాశత్తు ౪.

౧౯. వసోపురుస్పృహగ్ం రయిమ్ ౧ సశ్వితాన స్తన్యతూరోచనస్థా అజరేభి
ర్నాన దద్భిర్యవిష్టయఃపావకః పురుతమః పురాణి పృథూన్యగ్నిరనుయాతి
భర్వాన్ ౨ ఆయుష్టే విశ్వతోదధదయ మగ్నిర్వరేణ్యః పునస్తేప్రాణఆయతి

పరా॒య॒శ్శ్చో॑ం సు॒వా॒మితే ౩ ఆ॒యు॒ర్దా ఆ॒గ్నే॒హ॒వి॒షా॒జ॒మా॒నా ఘృ॒తప్ర॑తీ॒కా
ఘృ॒తయో॑నిరే॒థి ఘృ॒తంపీ॒త్వా మ॒ధు॒చారు॑గవ్యం పి॒తేవ॑పు॒త్రమ॒భి॥

౧ ఏ యగ్నిపావనము చేయువాడో ! ఆహవనీయ, గాఢ్వానత్యాది నావము చేతను, యవిష్ఠాది విశేణముల చేతను, ననేకవిధములు కలవాడో, పురోడాశాది హవిస్సులను భక్షించుచున్నవాడై యనుదినము యజమానుని గృహమును (గూర్చి యుబోవుచున్నాడో !) ఆ యగ్నిప్రకాశించుచున్నవాడు, పలములను విస్తరింపజేయువాడు, ప్రకాశవంతములగు దేవయజన స్థానముల యందున్నవాడు, ముసలి తనము లేనివాడు, స్తోత్రముజేయు దేవతలతోఁ గూడుకొనినవాడు, అత్యంతము శత్రువులకు వియోగముజేయువాడును, (అగుచున్నాడు) ౨ ఓ యజమానుడా ! శ్రేష్ఠుడయిన యీయగ్ని నీకు సంపూర్ణాయువు నిచ్చుగాక. (అకాల మృత్యువుచే గ్రహించబడినను) నీనాణము మఱల ఈయగ్నియొక్క యచగ్రహముచే (నీశరీరమునందు) వచ్చుగాక. నీవ్యాధిని నాశనము చేయుచున్నాను. (ఇదిఋషి లేక ఋత్విజుడు యజమానునితోఁ బలికినవాక్యము) ౩ ఓ యగ్ని ! పురోడాశనూప హవిస్సులను సేవించువాడవును, ఉపక్రమమునందాజ్యము కలవాడవును, (ఆఘార, ప్రయాజాదులు నేతిచే హోమ్ముచేయుబడును కావున నని తా) ఆజ్యము (జన్మ) కారణముగాఁగల వాడవు నగు నీవు మిక్కిలి రుచిలిగిసిట్టియు, (శోధితమగుటచే) నిర్మలమయినదియు, నగు గోసంబంధమయిన యాజ్యమునుద్రాగి యజమానున కాయువు నొసగుము. ఈయజమానుని తండ్రి పుత్రునివలె రక్షించుము.

పంచాశత్తు ౫.

౯౦. రక్ష॒తాది॒మమ్ ౧ త॒స్మై॑తే ప్రతి॒హర్య॑తే జాత॑వేదో వి॒చర్ష॑ణే అ॒గ్నేజ
నా॒మి సు॒ష్టుతి॑మ్ ౨ ది॒వస్పరి॑ప్రథ॒మం జ॑జ్ఞే॒అగ్ని॑రస్స ద్వి॒తీయం పరి॑జాత॑వేదః
తృ॒తీయ॑మపు॒న్మమ॑ణా అ॒జస్ర॑ మి॒న్ధాన॑ ఏ॒నం జర॑తే॒స్వాధీః ౩ శు॒చిః పా॑వక॒వన్ద్యో

౭గ్నే బృహద్విరోచనే త్వంఘృతేభిరాహుతః ౪ దృశానోరుక్మ ఉర్వావ్యవ్య
 ద్వాద్వర్గర్ష మాయుః శ్రీయేరుచానః అగ్నిరమృతో అభవద్వయోభిః॥

౧ అనేకవిధులగు యజమానులుగల యోయగ్నే ! ప్రతిదినము యజమానుని గృహమునకు వెళ్లుచున్న యీనీకొఱకు శోభనమగు స్తుతినిబుట్టించుచున్నాను. ౨ అగ్నిప్రథమమున ద్యులోకమునకుఁ బైభాగమున (నూర్యరూపముగాఁ) బుట్టెను. మనుష్యలోకమునకుఁ బైభాగమున (ప్రసిద్ధమగు) నగ్నిరూపముగా రెండవ జన్మను బొందెను. సముద్రమునందు (బడబాగ్ని) రూపముగా మూడవజన్మను బొందెను. మూడుజన్మలందును యజమానులందనుగ్రహబుద్ధి కలవాఁడు, ఈయగ్నినిఁబురోడా శాదులచేఁ బ్రకాశింపఁజేయుచు స్వాధీనమనన్చు కలవాఁడై ముసలితనము వచ్చువఱకుఁ బరిచర్యఁ జేయుచున్నాడు. శుచివగునోయగ్నే ! శుద్ధిచేయువాడవును, వస్త్రనీయుడవు నగు నీవు ఆజ్యము మొదలగు హవిస్సులచే బాగుగాఁబూజము చేయుఁబడినవాడవగుచు నధికముగఁ బ్రకాశించుచున్నావు. ౪ చూడఁదగిన రూపముకలవాఁడును, బంగారుతో సమానుడు నగు నగ్ని యితరులచేఁ దిరస్కరించఁ బడని జీవనము నాశ్రయించుటకుఁ గోరుచున్నవాఁడై గొప్పకాంతిచేఁ బ్రకాశించుచున్నాడు. అటువంటి యగ్ని హవిస్సులచే నమృతస్వరూపుఁడాయెను. (ఏకారణము చేత) నీయగ్నిని ద్యులోకమునందుండు దేవగణముమంచిరేతస్సు కలదై పుట్టించెనో ! (అందువలన నితని కమృతస్వరూపత్వము యుక్తమేయని భావము.)

పంచాశత్తు ౬.

౯౧. యదేనం ద్యౌరజనయత్సురేతాః ౧ ఆయదిషే నృపతింతేజ ఆనత్ శుచి
 రేతో నిషిక్తంద్యౌరభీకే అగ్నిః శర్ధమనవద్యంయువానం స్వాధియం జన
 యత్సాదయచ్ఛ ౨ సతేజీయ సామనసాత్వోత ఉతశిక్షస్వపత్యస్యశిక్షోః

అగ్నే॑రా॒యోన్మ॑తమ॒స్యప్ర॑భూతౌ భూ॒యామ॑తేసు॒ష్టుత॑ యశ్చ॒వస్వః॑ ౩ అగ్నే॑
సహ॑న్తమా॒భర॑ద్యుమ్న॒స్య ప్రా॑సహో॒రయిమ్ వి॒శ్వా॒యః॑॥

౧ ఏతేజస్సు అభీష్టసిద్ధికై యజమానునిఁ బాలించునగ్నినంతటను పొందెనో! శుభ్రమగు నేబీజము (తలిపండులచే) నుంచఁబడినదో! ఆతేజస్సుచేతను, ఆబీజము చేతను ద్యులోకమునందలి యగ్ని సేవించు కాలమునందు బలవంతుఁడును, దోషర హితుఁడును, యువకుఁడును, స్వాధీనమనస్సు కలవాఁడునైన పురుషునిఁ బుట్టించు చున్నాడు. పాపమును నాశనము చేయుచున్నాడు. (కావున యజమానునకుఁ దేజస్సు నిచ్చుటకు అగ్ని సమర్థుడని తా॥)

౨ ఆ యజమానుఁడు అత్యంతము తేజోవంతమగు మనస్సుచే నీచేత రక్షింపఁ బడినవాఁడు. ఓయగ్ని! శోభనులయిన పుత్రపౌత్రాదులతోఁ గూడుకొనిన వాఁడును, సమర్థుడగుటకిచ్చయించు చున్నవాఁడును, మనుజులలో శ్రేష్ఠుఁడును, నగు యజమానునకు ధనములనొసగుము. నీప్రభుత్వముండఁగా(నీయనుగ్రహము వలన) (మేము) ధనముకలవారము, శోభనస్తుతితోఁ గూడుకొనినవారము కాగలము. ౩ ఓయగ్ని! మాకీర్తినిఁ దిరస్కరించునట్టిశత్రువును మాయధీనమునందుంచుము. అతనిధనముఁగూడఁ (మాకు) బొందించుము. ఏ నీవు మాశత్రుసేనలన్నిఁటిని మాయన్నముల నిమిత్తమై నీసాన్నిధ్యముచేతఁ దిరస్కరించుచుందువో! - (ఇతరులను దిరస్కరించుటకు నీసన్నిధానముకంటె వేఱొక ప్రయత్నములేదని తా॥)

పంచాశత్తు ౭

౯ ౨. చ॒ర్షణీ॑రభ్యా॒సా వా॑జేషు సా॒సహత్ ౧ తమ॑గ్నే॒పృత॑నా సహా॑ంర
యిగ్ం స॒హస్వ॑ ఆభర త్వగ్ం॑హి॒సత్యో॑ అద్భు॒తోదా॑తా వా॒జస్య॑గోమతః
౨ ఉ॒తూ॑న్నా॒యవ॑శాన్నా॒య సోమ॑పృష్ఠా॒య వేధ॑సే స్తోమే॒ర్విధే॑మా॒గ్నయే॑

3 వద్మాహినూఁ అస్యస్థసద్వా చక్రేఅగ్నిర్జనుషాః జ్ఞాన్మ సత్వంన
ఊర్జసనఁ ఊర్జంధానా కేవ జేరవృకే ష్టేష్యంతః ౪ అగ్నౌఆయాగ్ంషి ॥

౧ బలవంతుడవగు నోయగ్ని! నీవాయితరసేనను (దిరస్కరించుటకు సమర్థమైన ధనముచుదీసికొనిరమ్ము. (యేకారణముచే) నీవుబాధరహితుడవు, ఆశ్చర్యచరిత్రకలవాడవు, (నగుమంటివో, (ఆ హేతువువలన) ౭ నేక గోవులతోఁగూడుకొనిన యన్నమునకు దాతవునీవే. ౨ వృషభము హవిస్సుగాఁగలిగినట్టియు నంధ్యాయగు పశువు హవిస్సుగాఁగలిగినట్టియు, సోమముతోఁ గూడుకొనినపృష్ఠస్తోత్రములు కలిగినట్టియు, నన్నమునకు బ్రహ్మయునగు స్తోత్రములచేఁ బరిచర్యఁ జేయుదుము. 3 పుత్రుడువలె నభీష్టమునుఁ దీర్చునట్టియగ్ని! నీవు వాక్స్వరూపుడవగుచున్నావు. అన్నమునందు (జఠరాగ్నిరూపముగ) నివసించునట్టి యగ్నిజన్మమాత్రముచేతనే నన్నమును, గృహమునుచేసెను. ఓ రసమునిచ్చువాడా! నీవు మాకు రసమునిమ్ము. రాజువలె జయించుము. హింసమొనలగు దోషములులేని యజమానునియగు (నీవనుగ్రహించుటకు) లోపలనివసించుచున్నావు.

౪ ఈ వాక్యార్థము ఈ తరువాత పనసలొ వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు :

౫ 3 పవసః సువోర్జ్మిషంచనః ఆరేబాధప్వదుచ్చనామ్ ౨ అగ్నేపవన్వస్వపా
అస్మేచర్చః సుపీర్యమే యథోష్ణం రయిమయి ౩ అగ్నేపావకరోచిషా
మద్ద్రయాదేవ జిహ్వయా ఆదేవాన్వక్షియక్షిచ ౪ సనఃపావకదీదివోఽగ్నే
జేవాగ్ం ఇహోఽవహ ఉపయజ్ఞం హవిశ్చనః ౫ అగ్నిఃశుచివ్రతతమః శుచి
ర్విప్రః శుచిఃకవిః శుచీరోచత ఆహుతః ౬ ఉదగ్నే శుచయస్తవ శుక్రా
భ్రాజన్తీతే తవజ్యోతీగ్ంష్యర్పయః॥

[అ ౧. ప్ర ౩. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧౪. పం ౮.] ౧౦౧

౧ ఓ యగ్నీ ! మాజీవనములను (వృద్ధినొందునట్లుగ) శోధనముచేయుచున్నావు. పాలు మొదలగురసమును, అన్నమును మాకభిముఖముగఁ బ్రేరణ చేయుము. ఉప్రదవమును దూరమునందుఁ బొందించి నాశనము చేయుము. ౨ ఓ యగ్నీ ! శోభనకర్మకల నీవు మా బ్రహ్మవర్చస్సును, గొప్పసామర్థ్యమును వృద్ధినొందించుము పుష్టిని, ధనమును నాయందుస్థాపించుము. ౩ ఓ యగ్నీ ! ఓ శోధనముచేయువాడా ! ఓ ద్యోతనాత్ముడా ! కాంతికలిగిన మృదువైన వాక్కుదేవతలను గొనిరమ్ము. యాగముకూడఁ జేయుము. ౪ ఓ శోధకుడా ! ఓ ప్రకాశించుచున్న యగ్నీ ! మాకొరకు నీ కర్మయందు దేవతల నావహించుము. మాయీయజ్ఞమును, హవిస్సును, (దేవతల)సమీపమునందుఁబొందించుము. ౫ ఈయగ్నీ (స్వయముగానే) మిక్కిలి శుద్ధమైన యాచరణముకలవాడు. (పిమ్మట బ్రాహ్మణాభిమానుడగుటచే) శుద్ధమైనవాడు. (అటుపిమ్మట పండితాభిమానియగుటచే) శుద్ధమైనవాడు, (అంతకంటె పిమ్మట) నభిముఖముగ హోమము చేయబడుచున్నవాడై కాంతిమంతుడగుచుఁ బ్రకాశించుచున్నాడు. ౬ (ఓ యగ్నీ !) పరిశుద్ధములగు నీకిరణములు ప్రకాశించుచున్నవై యూర్ధ్వముగఁ బోవుచున్నవి. ఆవిధముగానే పూజకములైనట్టియు, బ్రకాశింపజేయునట్టి దేవతారూపములనుఁ బొందుచున్నవి.

ప్రథమాష్టకమున తృతీయప్రపాఠకము సమాప్తము.

చతుర్థ ప్రపాఠకము.

అనువాకము ౧.

౯౮. ఆదదే గ్రావాఽన్యధ్వర కృద్దేవేభ్యో గమ్భీరమిమమధ్వరం కృద్యుత్త-
 మేనపవినేంద్రాయ సోమగ్ంసుషుతం మధుమంతం పయస్వంతం వృష్టివని-
 ౨ మింద్రాయత్వా వృత్రఘ్న ఇంద్రాయత్వా వృత్రతుర ఇంద్రాయత్వా
 ఽభిమాతిఘ్న ఇంద్రాయత్వాఽఽదిత్యవత ఇంద్రాయత్వా విశ్వదేవ్యావతే
 ౩ శ్వాత్రాః స్థవృత్రతురో రాధోగూర్తా అమృతస్యపత్నీ స్తాదేవీర్దేవత్రేమం
 యజ్ఞంధతోపహూతాః సోమస్యపితౄ పహూతో యుష్మాకమ్ ॥

౧ (ఓ సోమాభిషవ సాధనమా !) నీవు యజ్ఞనిష్పాదకముగు (దృఢమైన) గాతివగుచున్నావు. (కావున) నీయజ్ఞమును దేవతలకొఱకు గంభీరముగాఁ జేయుము. ఉత్కృష్టముగు నిచేత సోమమును బాగుగా నలగకొట్టబడిన దానినిగాను, మాధుర్యముకల దానినిగాను, పాలవలె రసము కలదానినిగాను, (సూర్యునిద్వారా) వర్షము సిచ్చుదానినిగాను చేయుచున్నాను. (అభిషవము = నలగకొట్టి రసముతీయుట)
 ౨ (ఓ సోమమా !) మేఘములగు బ్రద్దలుచేయునట్టియు వృత్రాసురుని నాశనము చేసినట్టియుఁ బాపమును పోగొట్టునట్టియు, (తృతీయసవనము నందాదిత్యుని కొఱకు గ్రహించబడునుగాన) నాదిత్యుడు కలిగినట్టియు, (ప్రాతస్సవనమునందు దేవతలనందరి నుద్దేశించి గ్రహించఁబడునుగాన) సర్వదేవతలుగల ఇంద్రునికొఱకు నిన్ను కొలుచుచున్నాను. (ప్రాతస్సవనము - తృతీయసవనము = ఈ రెండును యజ్ఞదినమున సంతర్యాగములు) ౩ (ఓ యుదకములారా ! మీరు) త్వరగలవారును, వృత్రాసురుని

నశింపజేసినవారును, అన్నమ్మను సంపాదించుటకు సన్నద్ధులును, సోమమునకుఁ బాలు కులైయుంటున్నారు. అటువంటి మీరు దేవతారూపులై దేవతలయందు (మా) యీ యజ్ఞమును స్థాపించుడు. అనఁజ్ఞను పొందినవారఁ గుచు సోమాశమును ద్రావుడు సోమముకూడ ననుజ్ఞకలపై మీ (యంశమును) బాసముచేయుఁగాక.

పంచాశత్తు ౨

౧ గీ. సోమఃపిబతు ౧ యత్తేసోమదివి జ్యోతీర్యత్ప్రధివ్యాంయ దురావస్తత్తే
తేనాస్నేయజమానాయోరు రాయాకృధ్యధిదాత్రేవోవో ౨ ధిషణేవీదూ
సతీవీడయేథామూర్జందదాథా మూర్జంమే ధత్తంమావాగ్ హిగ్ంసిషం
మామాహిగ్ం శిష్టం ౩ ప్రాగపాగు దగధరాక్తాస్తాద్విశ ఆధావస్తవ్యమ్
నిష్వర ౪ యత్తేసోమాదాభ్యంనాచుజాగృవి తస్నే తేసోమసోమాయస్వాహా

౧ ఓ సోమమా ! ద్యులోకమునం దేతేజస్సు (నీదికలదో) భూలోకమునందే
తేజస్సు (కలదో) అంతరిక్షలోకమునందే తేజస్సు (కలదో) ఆ, తేజస్సుచే. నీయజ
మానుని కొఱకు ధనముచే విస్తీర్ణమగుస్థానమునుఁ జేయుము. (మఱియు నీ యజ
మానుడు భక్తిచేనధికుఁడని) ఫలమునిచ్చు నింద్రునికొఱకుఁ జెప్పుము. ౨ సోమమును
ధరించు ఫలకములారా ! విశేషముగ (సోమమును) ధరించినవారలగుచుఁ (దెబ్బచే
వియోగమునుఁ జెందక) దృఢముగ సంభించుడు. సోమరసమును ధరించుడు బలము
నకు గారణమైన రసమును నాకొసంగుడు. నేను మిమ్ము హింసించను. మీరు
కూడనన్ను హింసించకుడు. ౩ తూర్పు, పడమర, ఉత్తర, అధర, దిక్కులేవి కలవో
(ఓ సోమమా !) అవియన్నియు నిన్నుఁ గూర్చియభిముఖముగఁ బరుగిడుఁగాక.
మాతృస్థానీయమైన యోసోమమా ! (అంశములనుండి రసస్వరూపముగ) పొమ్ము.
(అంశపులు = సోమలతలు) ౪ ఓ సోమమా ! శత్రువులచేఁ దిరస్కరించ బడనిదియు,

౧౦౪ [అ ౧. ప్ర ౪. ఆంధ్రవేదములు. అను ౨. పం ౧.]

జాగరూకమైనదియు నగు నీపేరేది కలదో ? ఓ సోమమా ! ఆ సోమమును పేరును
ధరించిన సీకొఱకు (సోమాంశద్వయము) హుతమగుఁగాక.

ప్రథమానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము ౨.

౯౬. వాచస్పతయే పవస్వవాజిన్వృషా వృష్ణో అగంశుభ్యాంగభస్తి పూతో
దేవోదేవానాం పవిత్రమసి యేషాంభాగోఽసి తేభ్యస్తావి ౨ స్వాంకృతోఽసి
మధుమతీర్న ఇషస్కృధి విశ్వేభ్యస్తేన్ద్రియేభ్యో దివ్యేభ్యః పార్థివేభ్యో
౩ మనస్తావ్యస్తూర్వై న్తరిక్షమన్విహిస్వాహాత్వా సుభవఃసూర్యాయదేవేభ్య
స్తామరీచిపేభ్య ౪ ఏష తేయోనిః ప్రాణాయత్వా॥

౧ అన్నమునిచ్చునట్టి యో సోమమా ! పాలకుడైన దేవునికొఱకు వాక్సం
బంధియగు మంత్రముచే శుద్ధముకమ్ము. రసస్వరూపమగుటచే వర్షించుటకునమమైన
సీవు (పూర్వమరణ్యమునందు) సూర్యునిచేఁ బవిత్రముచేయబడితివి. (ఇప్పుడైతే)
వర్షణసమర్థములగు సోమాంశువులచేఁ బవిత్రముకమ్ము. నీవుకూడ దేవతవేయగు
చు (సోమపానము చేయునట్టి) దేవతలకు శుద్ధిచేయుటకు కారణమగుచున్నావు.
ఏదేవతలకు ధాగమగుచున్నావో వారీకైనిన్ను గ్రహించుచున్నాను. ౨ ఓ యుపాం
శుగ్రహమా ! నీవు నాచేగ్రహింపఁబడిన దానవగుచున్నావు. మధురములయిన
యన్నములను మాకొఱకుఁజేయుము. దేవజన్మమునందున్నవియు, మనుజుజన్మము
నందున్నవియు, నగు నింద్రియములకొఱకు (హితమునకై) నిన్ను స్వీకరించుచున్నాను
(ఉపాంశుగ్రహము = యజ్ఞమునందు సోమరసమునుంచు పాత్ర విశేషము.)

3.. (ఓ ప్రాణరూపమయిన యుపాంశుగ్రహమా!) నిన్ను మనస్సు న్యాపించుఁ గాక. విస్తీర్ణమయిన యంతరిక్షముననుసరించి (నీవు ఆహవనీయ ప్రదేశము వంకకుఁ) బొమ్ము. (ఓ సద్భావముకల ప్రాణమా!) నీరూపమయిన గ్రహమును (బహిష్పా)ణరూపమగు) సూర్యుని కొఱకు హోమము చేయుచున్నాను. (ఓ లేపమా! నీవు) మరీచిపాలక దేవతలకొఱకుఁ (బరిధియందు మారనము చేయుచున్నాను) (లేపము=సూక్ష్మాంశము. పరిధి=యజ్ఞమునం దుపయోగించు కాష్ఠవిశేషము.) ౪ (ఓయుపాంశుగ్రహమా!) ఈఖరముయొక్క దక్షిణభాగము నీకు స్థానము. (కావున) ప్రాణదేవతా సంతోషముకై నిన్నుంచుచున్నాను. (ఖరము=హవిర్ధానమండపమున కెదుట మట్టితో తయారుచేసిన ప్రదేశమని తాత్పర్యము.)

ద్వితీయానువాకము సమాప్తము .

అనువాకము ౩.

౯౭. ఉ॒వ॒యా॒మ॒ గృ॑హీ॒తోఽస్య॑ స్త॒ర్య॒చ్ఛ॒ మ॒ఘ॒వ॒న్పా॒హి॒ సో॒మ॒ము॒రు॒ష్య॒రాయః॑
స॒మి॒హో॒య॒జ॒స్వా॒న్తస్తే॑ ద॒ధా॒మి॒ద్యా॒వాపృ॒థివీ॑ అ॒న్తరు॑ర్వ॒న్తరి॑క్షం స॒జ్జో॒షా
దే॒వైర॑వ॒రైః ప॒రైశ్చ॑ స్త॒ర్యామే॑ మ॒ఘ॒వ॒న్మాద॑య॒స్వ ॥ స్వాం॑కృ॒తోఽసి॒మధు॑
మతీ॒ర్న ఇ॒ష॒స్కృ॒ధి వి॒శ్వే॑భ్య॒స్తేవ్వి॒ద్రియే॑భ్యో ది॒వ్యేభ్యః॑ పార్ధి॒వేభ్యో॑ మన
స్తా॒వ్విష్టా॑ర్వ॒న్తరి॑క్షమ॒న్విహే॑ స్వాహా॒త్వా సు॒భవః॑ సూ॒ర్యాయ॑ దే॒వేభ్యస్తా॑
మరీ॒చిపే॑భ్య ఏ॒ష తే॒యోని॑ర పా॒నాయ॑త్వా॥

౧ (ఓసోమరసమా! నీవు) పృథివిచేఁ గ్రహింపఁబడినదాన వగుచున్నావు. (పృథివియందుఁబుట్టిన కొయ్యతోఁజేయఁబడిన పాత్రవిశేషమునకు అంతర్యామిమని పేరు.) ఓదేవేంద్రుడా! అంతర్యామి పాత్రను (శత్రువులకు కనిపించనట్లుగా) నియమించుము. సమీచీనములగు నన్నముల కొసఁగుము. సోమరసమును రక్షించుము. ధనములను రక్షించుము. (నీయనుగ్రహము వలన ద్యావాభూములను వ్యవధానము కలవిగాఁజేయుము. విస్తీర్ణమయిన యంతరిక్షమును లోపలధరించుచున్నాను. ఓ యింద్రుడా ! చిన్నవారును పెద్దవారునుగుసర్వదేవతల చేతను సేవించఁబడుచున్నవాడవయి యంతర్యామిపాత్రయందు (వారిని) సంతోషఁబెట్టుము. (నీవు సంతోషించినవాడవయి యితగులకుఁ గూడ సంతృప్తులఁజేయుమని తా ||) ౨ ఈమంత్రమునకర్థము ౨వయనువాకమునందు వ్రాయఁబడినది. అపానాయ=అపానవాయుదేవతా సంతోషమునకయి అనియర్థము.

తృతీయానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౪.

౯౮. ఆవా॑యోభూష॑శుచి॑పా ఉ॒ప॑సః స॒హస్రం॑ తే॒నియుతో॑ వి॒శ్వ॑వార ఉ॒పోతే॑అ॒న్ధో
మ॒ద్యు॑యూమి॒ య॒స్యదే॑వదధి॒షే పూ॑ర్వపే॒యమ్ ఉ॒పయా॑మగృ॒హీతోఽసి
వా॒యవే॑త్వే॒న్ద్రీవా॑యా ఇ॒మేసు॒తాః ఉ॒ప్రప॑యోభి॒రాగ॑త మి॒న్ద్రవో॑వా॒ము
శ॒న్తిహి॑ ఉ॒పయా॑మగృ॒హీతోఽసి॑ న్ద్రీ॒వాయు॑భ్యాంత్వే॒షతే॑యోని॒ః స॒జో
షా॑భ్యాంత్వా॒॥

౧ ఓ వాయువా ! (నీవు వచ్చిపాత్రల) నలంకరించుము. శుద్ధమయిన సోమమును బాసముచేయునో వాయువా ! (నీవు) మమ్ముఁ బొందుము. ఓ విశ్వ

[అ. ౧. ప్ర. ౪. కృష్ణయజుర్వేదము. అనుగీ. పం. ౧.] ౧౦౭

వ్యాపకుడా ! నీకు వెయ్యి (౧౦౦౦) గుర్రములున్నవి. నీ సోమరసరూపమయిన
యన్నము సంతోషకరమయినది. (కావున) నిన్నుఁ బొందుచున్నాను. ఓ దేవా !
ఏ సోమరసద్రవ్యము మొదట పానముచేయఁదగినదను మనస్సును ధరించినవాఁడ
వైతివో ! (ఆసోమముచే నిన్నుఁ బొందుచున్నాను.) ఓ సోమరసమా ! (నీవు) పృథి
వీరూపమయినదారు (కొయ్య) పాత్రచేగ్రహించఁబడిన దానవగుచున్నావు. నిన్ను
వాయువు కొఱకు గ్రహించుచున్నాను. ఓ ఇంద్రవాయువులారా ! ఈసోమములు
రసముదీయఁబడినవి. (కావున) సోమరసరూపములయిన యన్నములచే సమీపము
నకురండు. ఏ కారణముచే సోమరసములు మిమ్ముఁ గోరుచున్నవో ! ఓసోమమా !
దారుపాత్రచే గ్రహించఁబడిన దానవగుచున్నావు. ఇంద్ర వాయువుల కొఱకు
నిన్ను గ్రహించుచున్నాను. ఓ గ్రహమా ! (పాత్ర) ఈ ఖరముయొక్క యొక
భాగము నీకుస్థానము. (కావున) సమానసంతోషముకల ఇంద్రవాయువుల
కొఱకు నిన్నుంచుచున్నాను. (ఖరము = అర్థము వెనుకవ్రావయఁబడినదే)

చతుర్థానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము. ౫

౯౯. ౧ అయంవాంమిత్రావరుణాసుతః సోమఋతావృధా మమేదిహశ్రుతగ్ం
హవమ్ ఉపయామగృహీతోఽసి మిత్రావరుణాభ్యాంత్వేషతే యోనిరృతా
యభ్యాంత్వా

౧ సత్యమునభివృద్ధిఁ జేయునట్టియో మిత్రావరుణులారా ! మీసోమమురసము
దీయఁబడినది. (కావున) నీకర్మయందు మాయాహవ్యనమును వినుడు. (ఓసోమమా !
నీవు) పృథివీరూపమయిన దారుపాత్రచే గ్రహించఁబడిన దానవగుచున్నావు. మిత్రా
వరుణులకొఱకు నిన్ను (హవామము చేయుచున్నాను.) ఈ ఖరప్రదేశము యొక్క

౧౦౮ అ గ. ప్ర శ. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౬, ౭. పం ౧.]

యొకభాగము నీకుస్థానము. సత్యమును గోరుచున్న మిత్రావరుణులకొఱకు నిన్నుంచుచున్నాను.

పంచమానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము ౬.

౧౦౯. యావాంకశా మధుమత్యశ్వినా నూనృతావతీ తయాయజ్ఞం మిమిక్షతమ్
ఉపయామగృహీతోఽస్యశ్వభ్యాం త్వేషతేయో నిర్మాధ్వభ్యాంత్యా

౧ ఓ యశ్వినీదేవతలారా ! కఠినశబ్దములు లేనిదియు, బ్రయమగు వాక్కులతోఁ గూడుకొనినదియు నగు నే వాక్కు మీకుఁగలదో ! ఆవాక్కుచేయజ్ఞమును బూర్తి సేయుడు. (శేషము పూర్వమువలె నూహ్యము. అశ్వభ్యామ్=అశ్వినీ దేవతలకొఱకు మాధ్వభ్యామ్=తేనెచేఁబూర్ణమగు శరీరముకలవారని యర్థము.)

షష్ఠానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము ౭.

౧౧౦. ప్రాతర్యుజౌ విముచ్యేథామశ్వినావేహ గచ్ఛతమ్ అస్యసోమస్యపీతయే
ఉపయామగృహీతోఽస్య శ్వభ్యాం త్వేషతేయోని రశ్వభ్యాంత్యా

౧ ఓ యశ్వినీదేవతలారా ! (మీరు) ప్రాతఃకాలమున (నీయజమానునితోఁ) గూడుకొనినవారలై యితర యజమానులతో వియుక్తులుకండు. ఈ కర్మయంచే

[అ ౧. ప్ర ౪.

కృష్ణ మజు ర్వేద ము. అను ౮. పం ౧.] ౧౦౯

సోమమును ద్రావుటకురండు. (శేషము పూర్వమువలె నూహ్యము.)

సప్తమానువాకము సమాప్తము.

—:—0—:—

అనువాకము ౮

౧౦౨. అయం వేనశ్చోదయత్ప్రశ్నీ గర్భాజ్యోతిర్జరా యూరజసోవిమానే ఇమమ
పాగం సంగమే సూర్యస్య శిశుంనవిప్రామతి భీరిహంతి ఉపయాను
గృహీతోఽసిశండాయ త్వేషతే యోనిర్వీరతాం పాహి ||

౧ జరాయువువలె జట్టుకొన్నట్టి విద్యుత్తుకల్గి యభిమత్తుడైనట్టి యీ యిం
ద్రుడు పరాగముయొక్క విశేషమయిన కూడికగల భూప్రదేశమునందాదిత్యుని
గర్భములయిన యుదకములను వర్షించుచున్నాడు. ఉదకములకు సూర్యగర్భభావమె
ట్లనగా సూర్యునికి ఉదకములకును, సంగమము కలుగుచుండఁ బుత్విజలింద్రుని
బాలుద్రావు పిల్లవానివలె(లాలనచేయుచున్నవారలై) మంత్రసహితములగు నాహు
తులచే యాగముచేయు చున్నారు. (ఓ శుక్రగ్రహమా!) దారుపాత్రచేగ్రహింపఁ
బడినదానవగుచున్నావు శుక్రపుత్రుడగు శండునికొఱకు నిన్నుగ్రహించు చున్నాను.
ఈ ఖరప్రదేశము యొక్క యొకభాగము నీకు స్థానము. (అటువంటి నీవు) యజ
మానుని కర్మ శూరత్వమును బాలించుము. (శుక్రగ్రహము=పూర్వమువలె యజ్ఞ
పాత్ర విశేషము.)

అప్తమానువాకము సమాప్తము.

—* 0 *—

అనువాకము ౯.

౧౦౩. తంప్రత్నథా పూర్వథా విశ్వధేమథా జ్యేష్ఠతాతిం బర్హిషదగ్ంసువర్విదం
ప్రతీచీనం వృజనం దోహనేగిరాఽఽ శుంజయంత మనుయాసువర్ధసే ఉప
యామగృహీతోఽసి మర్కాయత్వైషతే యోనిః ప్రజాఃపాహి ॥

(ఓయింద్రుడా ! యేనీవు) మాకుప్రతికూల మయినట్టియు, విడువఁదగినది
యునగు నాలస్యాదిదోషములను నశింపఁజేయుచున్నావో, యేక్రియలందు శీఘ్ర
ముగాఁజేయునట్టి యజమానుననుసరించి (సోమపానముచేత, స్తోత్రముచేతను
నీవు వృద్ధి నొందుచున్నావో, ఆక్రియలందు జ్యేష్ఠుఁడవును, యాగమునందున్న
వాఁడవును, స్వర్గమును (యజమానునికిచ్చుదానినిగా) దెలిసికొనుచున్నవాఁడ
వునయిన యానిన్ను ప్రాచీనులగు భృగువు మొదలయిన మహర్షులవలెను, పితరు
లవలెను, అతీతులగు సమస్త యజమానులవలెను స్తోత్రము చేయుచున్నాము.
ఓ మంధిగ్రహమా ! నీవు దారుపాత్రచే గ్రహించఁబడుచున్నావు. శుక్రపుత్రుఁ
డగు మర్కనికయి నిన్ను గ్రహించుచున్నాను. ఈఖరప్రదేశముయొక్క యొక
భాగము నీకుస్థానము. నీవు యజమానునియొక్క సంతానములను రక్షించుము
మంధిగ్రహము=వెనుకటివలెనొక యజ్ఞపాత్రవిశేషము.

నవమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౧౦.

౧౦౪. యేదేవా దివ్యేకాశదశస్థ పృథివ్యామధ్యేకాదశస్థాప్పు షదోమహినైకాదశ
స్థతే దేవాయజ్ఞమిమం జుషధ్వము పయామగృహీతోఽస్యాగ్రయణోఽసిస్వా

గ్రయణోజస్వ యజ్ఞంజన్వ యజ్ఞపతి మభిసవనాపాహి విష్ణుస్తావంపాతు విశం
త్వంపాహీన్ద్రియేణైషతే యోనిర్విశ్వేభ్యస్తావదేవేభ్యః॥

ఓ దేవతలారా! ఏమీరు ద్యులోకమునందుఁ బదునొకండుగురుగానున్నారో
పృథ్వి, అంతరిక్షలోకములందు మీమహిమచేఁ బదునొకండుగనున్నారో ఆమీరీయజ్ఞ
మును సేవించుడు. (ఓసోమమా! నీవు) మట్టిపాత్రచేత గ్రహించఁబడుచున్నావు
ఆగ్రయణమును పేరు కలదాసవగుచున్నావు. బాగుగా శ్రేష్ఠత్వమునుబొంది
మనట్టి యజ్ఞమును సంతోషపెట్టుము. సవనముల నభిముఖముగా రక్షించుము.
విష్ణుమూర్తి నిన్ను రక్షించుఁగాక. నీవు యజమానుని సంతానమును నామ
ర్థ్యమునిచ్చుటచే రక్షించుము. ఈ ఖరప్రదేశముయొక్క ఒకభాగము నీకు
స్థానము. సమస్తదేవతలకొఱకు నిన్నుంచుచున్నాను. (సవనము=యజ్ఞము)

దశమానువాకము సమాప్తము

అనువాకము ౧౧.

ఆ
పాఠమున (గంధారియము
అనువాకము ౧౧.)

౧౦౫. ౧ త్రిగ్ంశ త్రియశ్చగణినో రుజన్తోదివగ్ం రుద్రాగపృథివీంచసచన్తే ఏకా
దశాసో అప్పుషదః సుతగ్ంసో మంజుషన్తాగ్ం సవనాయవిశ్వే ఉపయామ
గృహీతోఽస్యగ్రయణోఽసి స్వాగ్రయణోజన్వయజ్ఞం జన్వయజ్ఞపతి మభి
సవనాపాహి విష్ణుస్తావం పాతువిశంత్వం పాహీన్ద్రియేణైషతే యోనిర్విశ్వే
భ్యస్తావదేవేభ్యః॥

౧ మూడుపదునొకండులుగల దేవగణములు శత్రువులను నాశనము చేయు చున్నవారును, శత్రుస్త్రీలనేడ్పించుచున్నవారునై, (కొందరు) ద్యులోకమును సేవించు చున్నారు. (మఱికొందరు) భూలోకమును సేవించుచున్నారు. (మిగిలిన) పదు నొకండుగుర న్నరిక్షలోకమును సేవించుచున్నారు. ఆ సమస్త దేవతలు సవనము కొఱకు నభిషుతమైన సోమమును సేవింతురుగాక. (అభిషుతము=రసము తీయబడినది) శేషము పూర్వవత్తు.

ఏకాదశాను వాకము సమాప్తము.

అను వాకము ౧౨.

౧౦౬. ౧ ఉపయామగృహీతోఽసీద్ద్యాయత్వా బృహద్వతే వయస్వత ఉక్థాయువే
యత్తద్ద్యబృహద్వయస్తస్మైత్వా విష్ణవేత్వైషదేయోనిరి ద్యాయత్వో
క్థాయువే॥

౧ (ఓ సోమమా!) స్థాలిచేత గ్రహించబడిన దానవగుచున్నావు. బృహత్సా మముల (సామవిశేషముల) యందిష్టుడును, శస్త్రము (మంత్రవిశేషము)ను కోరు చున్నవాడునగు నింద్రుని కొఱకు గ్రహించుచున్నాను. ఓ యింద్రుడా! నీకు గొప్పసోమరూపమగు నే యన్నము కలదో, దానినిఁ బానము చేయుటకొఱకు వేడుచున్నాను. (ఓ సోమమా!) నిన్ను విష్ణువుకొఱకు గ్రహించు చున్నాను. ఈ ఖరప్రదేశము యొక్క యొకభాగము నీకు స్థానము. శస్త్రప్రియుడగు నింద్రుని కొఱకు నిన్ను (ఈ ప్రదేశమున నుంచుచున్నాను)

ద్వాదశాను వాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౧౩.

౧౦౭. మూ॒ర్ధానం॑ ది॒వోఅ॑ర॒ణిం పృ॑థి॒వ్యానై॑ శ్వా॒నర॑ మృ॒తాయ॑జాత॒మగ్ని॑మ్
 క॒విగ్ం॑ స॒మాజ॑మతి॒థిం జ॑నానామాసన్నాపా॒తం జ॑నయంతదే॒వాః
 ఉ॒పయా॑మగృహీ॒తోఽస్య॑గ్నమే॒త్వా వై॑ శ్వా॒నరాయ॑ధు॒వోఽసి॑ ధు॒వ
 క్షీ॒తి ధృ॑వాణాం ధు॒వత॑మోఽచ్య॒తానా॑మచ్యతక్షీ॒త్రమ॑ ఏ॒ష తే॒యోని॑
 రగ్నమే॒త్వా వై॑ శ్వా॒నరాయ॑ ॥

౧ ద్యులోకమునకు శిరస్సువలె భాసకమైనట్టియు, భూమికిఁ బైనఉండునట్టియు
 యజ్ఞముకొఱకు నాహవనీయ నూపముగాఁ బుట్టునట్టియు, తనభక్తుల ననుగ్రహిం
 చుటను గుర్తెరింగినట్టియు, బాగుగాఁ బ్రకాశించుచున్నట్టియు, యజమానులకు
 సత్కారయోగ్యమైనట్టి వైశ్వానరాగ్నిని (మేము స్తోత్రము చేయు చున్నాము.)
 (ఇటువంటియగ్ని) ముఖమునందు దేవతలు చమసరూపమైన సోమగ్రహము నిండ
 వాయ్వాదిస్థానములందుఁ బుట్టించెను. ఓ సోమమా ! స్థాలీరూపమైన పాత్రచే
 గ్రహించబడినదానవగుచున్నావు. వై శ్వానరాగ్నికొఱకు నిన్నుస్వీకరించుచున్నాను.
 (ఓ సోమగ్రహమా ! నీవు) ధ్రువమును పేరుకలదానవగుచున్నావు. స్థిరమైన
 నివాసము కలదానవు. ఆదిత్యస్థాల్యాదుల యొక్క మధ్యలో మిక్కిలి దృఢమగుచు
 న్నావు. ఈ బీజమునాటని ప్రదేము నీకు స్థానమా. (ఈ స్థానమునందు) వైశ్వా
 నరాగ్నికై నిన్నుంచుచున్నాను. చమసము = యజ్ఞపాత్రవిశేషము.

త్రయోదశాను వాకము సమాప్తము.

౧౧౪ [అ ౧. ప్ర ౪. ఆంధ్రవేదములు. అను ౧౪, ౫౧. పం ౧.]

అనువాకము ౧౪

౧౦౮. మధుశ్చమాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చనభశ్చ నభస్యశ్చేషశ్చోర్జశ్చ సహశ్చ
సహస్యశ్చ తపశ్చతపస్యశ్చోపయామ గృహీతోఽసి సగ్ంసరోఽస్యగ్ం
హస్సత్యాయత్వా॥

౧ (ఓ సోమమా!) నీవు దారుపాత్రచే గ్రహించబడిన దానవు, చైత్ర
మాసస్వరూపమును అగుచున్నావు. (ఇట్లే) వైశాఖాది మాసముల స్వరూపమవు
నగుచున్నావు. (౧మధుగ=చైత్రమాసము) (౨) మాధవః = వైశాఖమాసము.
(౩) శుక్రః = జ్యేష్ఠమాసము. (౪) శుచిగ = ఆషాఢమాసము. (౫) నభగ = శ్రావణ
మాసము. (౬) నభస్యగ = భాద్రపదము. (౭) ఇషః = ఆశ్వయుజము. (౮) ఊర్జః =
కార్తీకము. (౯) సహః = మార్గశీర్షము. (౧౦) సహస్యగ = పుష్యము. (౧౧) తపః =
మాఘమాసము. (౧౨) తపస్యః = ఫాల్గునము.

అనువాకము ౧౫.

౧౦౯. ఇన్ద్రాగ్నీ ఆగతోఽనుతంగీర్భిర్నభో వరేణ్యమ్ అస్యవాతం ధియేషితా ఉప
యామగృహీతోఽసీన్ద్రాగ్నీభ్యాంత్వేషతేయోనిర్దాగ్నీభ్యాంత్యా॥

౧ ఓ ఇంద్రాగ్నులారా! స్తోత్రములతోఁ గూడుకొనినదియు, స్వర్గనివాసు
లగు దేవతలచేఁ గొనియాడఁగినదియు, నగు నభిషుత్తమైన సోమమును గూర్చిరిండు.
బుద్ధిచే ప్రార్థించబడిన మీరు ఈ సోమముయొక్క యంశమునుద్రావుడు. శేషము
పూర్వవత్తు.

పంచదశానువాకము సమాప్తము.

— * —

[అ ౧. ప్ర ౮. కృష్ణ మజుర్వేదము. అను ౧౬. ౧౭, ౧౮, పం ౧.] ౧౧౫

అ ను వా క ము ౧౬.

౧౧౦. ఓమాసశ్చర్షణీ ధృతోవిశ్వేదేవాస ఆగత దాశ్వాగ్ంసో దాశుషఃసుతమ్
ఉపయామ గృహీతోఽసి విశ్వేభ్యస్తావ దేవేభ్యఏషతే యోనిర్విశ్వేభ్య
స్తావదేవేభ్యః॥

౧ రక్షకులును, మనుష్య పోషకులును, నభిషుతమైన సోమము నిచ్చునట్టి
యజమానునకు ఫలమునొసగు వార్జునైన యోవిశ్వేదేవతలారా! రండు శేషము
పూర్వవత్తు, (రక్షణము = అనిష్టము నివారించుట. పోషణము = ఇష్టమును కలుగ
జేయుట. విశ్వేదేవతలు = దేవతలలో భేదము.)

పోడశానువాకము సమాప్తము.

—* 0 *—

అ ను వా క ము ౧౭ - ౧౮

౧౧౧. మరుత్వస్తం వృషభంవా వృధానమకవారిందివ్యగ్ం శాసమిన్ద్రిమ్ విశ్వా
సాహమవసే నూతనాయోగ్రగ్ంస హూదామిహతగ్ం హువేమ ఉపయా
మగృహీతోఽసీన్ద్రియత్వామరుత్వత ఏషతేయోనిర్న్ద్రియత్వా మరుత్వతే॥

౧౧౨ (౧౮) ఇన్ద్రిమరుత్వ ఇహపాహి సోమంయథాశార్యాతే అపిబఃసుతస్య తవ
ప్రణీతీతవశూరశర్మన్నా వివాసన్తికవయః సుయజ్ఞా ఉపయామగృహీతోఽ
సీన్ద్రియత్వా మరుత్వత ఏషతేయోనిర్న్ద్రియత్వా మరుత్వతే॥

౧౧౯ అ ౧. ప్ర ర. ఆ ౨ డ్ర వే వ ము లు . అను ౧౬. పం ౧.]

మరుద్గణములతో కూడుకున్నట్టియు, గ్రామములను వృద్ధి నొందించునట్టియు, పీడింపబడని శత్రువులు కలిగినట్టియు, స్వర్గమునందున్నట్టియు, దుష్టులను శిక్షించు నట్టియు, బ్రహ్మచర్యమును బాలించుటకు సమర్థుడైనట్టియు, క్రొత్తదగు రక్షణము ఇప్పటి శత్రువులనుండి యజమానుని రక్షించుట) కొఱకును గ్రుడ్డైనట్టియు, బలము నిచ్చునట్టియు, నీ యింద్రుని (మేము) ఈ కర్మచుండు బిలుతుము. శేషము పూర్వ నత్తు. ౨ మరుద్గణములతోఁ గూడుకొనిన యోధునా! నీవీ కర్మచుండు సోమమును ద్రావుము. యేవిధముగా శర్యాతియను యజమానుని యొక్క కర్మచుండు నభిషుత మైన సోమమును బానము చేసితివో ! ఓ శూరుడా ! నీయనుజ్ఞ చే బాగుగా యజ్ఞము చేసిన పండితులు (యేవిధముగ) నీసుఖము నిమిత్తమగుచుండగా నభిముఖముగ బరిచగ్గ చేయుచున్నారో, (ఆవిధముగ నీయజమానుఁడు కూడ యనిభావము, శేషము పూర్వవత్తు

సస్తదశ, అష్టాదశ, అనువాకములు సమాప్తములు.

అ ను వా క ము ౧౯.

౧౧౩ మరుత్వాం ఇన్ద్రవృషభోరణాయపి బాసోమమునుష్వధం మదాయ ఆసి
ఇచ్ఛస్వజరరే మధ్వఙ్ఘ్రింత్యోంరాజాఽసి ప్రదివః సుతానామ్ ఉపయామ
గృహీతోఽసీన్ద్రాయత్వా మరుత్వత ఏషతేయోరిన్ద్రాయత్వా మరుత్వతే॥

౧ ఓ యింద్రుడా ! మరుద్గణములతోఁ గూడుకొనినట్టియు, గ్రామములను వృద్ధి నొందించునట్టి నీవు క్రీడకొఱకు నవనీయపురోడాశములతోఁ గూడుకొనిన సోమమును ద్రావుము. సంతోషము కొఱకు మధురమగు (త్రాగఁబడిన) సోమము యొక్క నారమును (నీ జతరాన్ని యందుస్థాపించుకొనుము. పొందఁదగిన స్వర్గము

[అ ౧. ప్ర ర. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౨౦. ౨౧, పం ౧.] ౧౩౭

నకును, అభిషేతమైన సోమమునకును, నీవు రాజువగుచున్నావు. (శేషము పూర్వవత్తు)

ఏకోనవింశానువాకము సమాప్తము.

—:—0—:—

అనువాకము ౨౦.

౧౧౩. మహాగ్ం ఇన్ద్రోయఃజసా పర్జన్యోవృష్టిమాఽవ స్తోమైర్వత్సస్యవావృధే ఉప
యామగృహీతోఽసి మహేన్ద్రాయత్వేషతేయో నిర్మహేన్ద్రాయత్వా॥

౧ వర్షముకల మేఘమువలె నేయింద్రుడు బలముచే గొప్పవాడగు
చున్నాడో ! ఆయింద్రుడు వత్సస్థానీయుడగు యజమానుని యొక్క స్తోత్రముచే
వృద్ధినిొందుగాక. శేషము పూర్వవత్తు

వింశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౨౧.

౧౧౪. మహాగ్ం ఇన్ద్రో నృవదాచర్షణి ప్రాఉతద్విబర్హా అమినః సహాభిః అస్మద్రియ
గ్వావృధేవీర్యాయోరుః పృథుః సుకృతః కర్తృభిర్భూత్ ఉపయామగృ
హీతోఽసి మహేన్ద్రాయత్వేషతే యోనిర్మహేన్ద్రాయత్వా॥

౧ ఈ మహేంద్రుడు మచుష్యుడువలె మనుజుల నభీష్టభోగములచే దృష్టి
పఱచువాడును, రాజుమొదలగువారు సేవకులనేవిధము నిష్టభోగములచేత్పిపఱ

౧౧౫ [అ ౧. ప్ర ౪. ఆంధ్రవేదములు. అను ౨౨ పం. ౧]

చుదురో, ఆవిధముగనని తా) ప్రకృతి, వికృతి నూపములగు రెండుసోమయా
గములందు వృద్ధి నొందినవాడును, బలముచేనుపమాన గహితుడును, మాతో
సమానుడునై వృద్ధి నొందెను. (మేమితని యచగ్రహముచే నేవిధముగ వృద్ధి నొంది
తిమో! ఈ యింద్రుడు కూడ హవిస్సులచే వృద్ధి నొందెనని భావము.) సామర్థ్య
స్థితికొఱకు యజమానులచే (నీ యింద్రుడుకీర్తిచే) విపులుడైనవాడును, బలముచే
విస్తృతుడునునై బాగుగా వృద్ధి నొందెను. శేషము పూర్వవత్తు॥

ఏకవింశాను వాకము సమాప్తము.

అను వాకము ౨౨.

౧౧౬. కదాచన సరీరసి నేన్ద్ర) సశ్చసిదాశుషే ఉపోసేన్న మఘవనూభయ
ఇచ్చుజే దానందేనస్య పృచ్యతే ఉపయామగృహీతోఽస్యాదిత్యే భ్యస్తే
౨ కదాచన ప్రయుచ్ఛస్య భేవిచాసి జన్మనీ తురీయాఽఽదిత్యసవనం త ఇన్ద్రి
యమాతస్థానమృతాదివి యజ్ఞోదేవానాం ప్రత్యేతి సుమ్నమాదిత్యాసో
భవతాన్మృడయః ఆవోఽర్వాచీసునుశిర్వ వృత్యాక్షగంశాశ్చి ద్యావరి
వోవిశ్వాసత్ త వివస్య ఆదిత్యేషతే సోమపిథస్తేన మన్దస్వతేన తృప్య
తృప్యాస్సతేనయం తర్పయితారో యాదివ్యావృష్టిస్తయాత్వా శ్రీణామి॥

౧. ఓ ఇంద్రుడా! నీవొకప్పుడును హింసకుడవగుటలేదు. హవిస్సు నిచ్చు
యజమానులకు) ఫలమునిచ్చుటకై యజమానుని సమీపమునందే పోవుచున్నావు.

[అ ౧ ప్ర ౪. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౨౩ పం ౧] ౧౦౯

ఓ ఇంద్రుడా ! దేవుడవగు నీక్వేవదగిన హవిస్సు సంబంధించుచున్నది. (యజమానునిచే మఱలహవిస్సు ఇచ్చబడుచున్నదని తా) ఓ సోమమా ! నీవుదాగు పాత్రచే గ్రహింపబడుచున్నావు. ఆదిత్యుల కొఱకు నిన్ను స్వీకరించుచున్నాను. ౨ ఓ యింద్రుడా ! ఒకప్పుడును ప్రమాదము నొందుటలేదు. (ఇచట ప్రశబ్దము నిషేధార్థకము. యచ్చ ధాతువు ప్రమాదార్థకము.) జరుగుచున్నదియు, రాబోవునదియు, నగు యజమానుని యొక్క రెండుజన్మలనుఁ బాలించుచున్నావు. ఓ యాదిత్యుడా ! ఈ తృతీయసవనమునీసంబంధమైనది. (ఇచటతృతీయమను నర్థమునందు వర్ణవ్యత్యాసముచే “తురీయ” శబ్దముపయోగింపబడినది.) ఆసవనమునందింది యాభివృద్ధికిఁగారణమును నమృత సమానమునగు పెరుగు ద్యులోకసమానమైన హవిర్ధానము నందభిముఖముగనున్నది. (హవిర్ధానము = హవిస్సునందు మండపము) ౩ ఈ యజ్ఞపురుషుడు దేవతల సుఖమును చెలిసికొనుచున్నాడు. (పుట్టించుచున్నాడని తా) ఓ యాదిత్యులారా ! మమ్ము సుఖపెట్టుచున్నవారు కండు. మీయనుగ్రహబుద్ధి నవీనులమగు మాయందు బ్రవర్తించినదై విశేషముగానుండుగాక. (ఏ)యనుగ్రహబుద్ధి పాపమును నశింపజేయుచున్నదో, ఆ యనుగ్రహబుద్ధి పరిచర్యను మిక్కిలితెలిసి కొనినదై యుండుగాక. ౪ విశిష్టనివాసముగల ఓయాదిత్యుడా ! ఈ మూడవది నీకు బాసము చేయందగిన సోమము. ఆసోమదర్శనముచే సంతృప్తుడవగుము. ఆసోమపానముచేదృష్టిన్మొందుము. నీకు దృష్టిని కలుగజేసిన మేముకూడ తృప్తులమగుదుము. ౫ ఓ సోమమా ! యేది దేవతాసంబంధముగు వర్షమునకుఁ గారణమో, ఆ పెరురుతో నిన్ను గలుపుచున్నాము.

ద్వావింశాను వాకము సమాప్తము.

అను వాకము ౨౩.

౧౧౭. వామమద్యసవితర్వా మముశ్వోదివేదివే వామమస్మభ్యోం సావీ వామస్య
హిక్షయస్య దేవభూరేరయాధియా వామభాజఃస్యామ ఉపయామగృహీతోఽసిదేవా
యత్వా సవిత్రే॥

౧౨౦ [అ గ. ప్ర ౪. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౨౫. పం ౧]

౧ ఓ సూర్యుడా ! ఇప్పుడుమాకొకటగుఁ గర్మఫలము నొసగుము. రేపు గూడ కర్మఫలము నొసగుము. (అటుపైన) ప్రతిదినమునందు గర్మఫలమునొసగుము. ఓ దేవా ! కర్మఫలరూపమైనదియు, విస్తీర్ణమునగు స్వర్గనివాసము యొక్క యీశ్రద్ధతోఁగూడుకొనిన బుద్ధిచేఁగర్మానుష్ఠానము కలవారము కాగలవారము. ఓసోమమా ! దారుపాత్రచే గ్రహింపబడినదానవగుచున్నావు. అంతర్యామియు, బ్రేరకుడు నగు సూర్యునికొకట నిన్ను గ్రహించుచున్నాను.

త్రయోవింశాను వాకము సమాప్తము.

అను వాకము ౨౪.

అద॑భే॒భిః స॒వితః పా॒యుభి॒ష్త్వం శి॒వేభి॑ర॒ద్య పరి॑పా॒హి॒నోగ॑యమ్ హిరణ్య
జి॒హ్వఃసు॒వితా॒య న॒వ్యసే॑రక్షా॒మాకి॑ర్షో అ॒ఘశ॑గ్ంస ఈ॒శత ఉ॒పయా॑మ
గృ॒హీతోఽసి దే॒వాయ॑త్వాస॒వి॒త్రే॥

౧ ఓ సూర్యుడా ! హింసింపబడనివియు, బాలించునవియు నగు మంగళము (అనుగ్రహవిశేషము)లచే నీవు మాగృహము నంతటను రక్షించుము. రమణీయమైన నాలుకకల నీవు నూతనమైన స్వర్గప్రాప్తికొకట (నాయీకర్మను) రక్షించుము. రక్షించుము మమ్ము నిందించువాఁడు నూకుబాపమాచరింప సమర్థుఁడుకాక పోవు గాక. శేషముపూర్వవత్తు.

చతుర్వింశాను వాకము సమాప్తము.

[అ ౧. ప్ర ర. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౨౫. ౨౬, పం ౧.] ౧౨౧

అ ను వా క ము ౨౫.

౧౧౯. హిరణ్యపాణిమూతయే సవితార ముపహ్వాయే సచేత్తా దేవతాపదమ్ ఉప
యామగృహీతోఽసి దేవాయత్వా సవిత్రే॥

౧ బంధు హస్తమునందుగల సూర్యుని రక్షించుటకై బిలుచు చున్నాను.
ఆ సూర్యుడు దేవతారూపుడు. మాయోగ్యమైన స్థానమును దెలిసికొనగలడు.
శేషము పూర్వవత్తు.

పంచవింశాను వాకము సమాప్తము.

—*—

అ ను వా క ము ౨౬.

౧౨౦. సుశర్మాఽసి సుప్రతిష్ఠానో బృహదుక్షేనమ ఏష తేయో నిర్విశ్వేభ్యస్తావి
దేవేభ్యః॥

౧ (శ్రీ వైశ్వదేవగ్రహమా ! నీవు) మంచిసుఖము కలదానవు, మంచిస్థితికల
దానవునగుచున్నావు. శస్త్రమునందు (స్తోత్రముచేయ బడుచున్న నీ కొఱకు) గొప్ప
నమస్కారము. శేషముపూర్వవత్తు.

షడ్వింశాను వాకము సమాప్తము.

—:-0:-—

౧౨౨ [అ గ. ప్ర ౩. ఆంధ్ర వేదములు., అను ౨౭. ౨౮, పం ౧]

అనువాకము ౨౭.

౧౨౩. బృహస్పతిసుతస్య తథిందో ఇంద్రియావతః పత్నీవంతం గ్రహంగృహ్ణా
మృగ్నా కిషిపత్నీ కిషిసజ్జార్దేవేన త్వష్టాసోమంపిబ స్వాహా ।

౧ ఓ సోమమా ! వీర్యవంతమును, యజమానునిచే నభిషుతమైన నీయొక్క
దేవతాంశముగల గ్రహమును గ్రహించుచున్నాను. పత్నీవంతుడవగు నో యగ్నీ !
ప్రజాపతి దేవునితోగూడ సోమమును ద్రావుము. ఈ హవిస్సు హుతమగుగాక.

సప్తవింశాను వాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము ౨౮.

౧౨౪. హరిరసిహరియోజనో హర్యోస్థితావజ్రస్య భర్తాపుశ్నేః ప్రేతాతస్యతే
దేవ సోమేష్టయజుషః స్తుతస్తోమస్య శస్తోకస్య హరివంతం గ్రహంగృహ్ణా
మిహరీః స్థహర్యోర్ధానాః సహసోమా ఇంద్రాయస్వాహా ॥

౧ ఓ సోమమా ! నీవు హరితవర్ణముకలదానవగుచున్నావు. ఇంద్రుడుదేవత
గాకలదానవు. గుర్రములతో గూడుకొనిన రథము నందుంటున్నదానవు. (ఇంద్రు
నిచేఁ ద్రాగబడుటవలన నిన్ద్రాభేదముచే వజ్రాయుధమునుఁ బోషించుదానవు. అన్న
మును (యాగమును సాధించుట ద్వారా) ప్రేరణచేయుదాన వగుచున్నావు.
ఓ సోమదేవతా ! (యజ్ఞసాధనముగాఁ) బ్రయోగించబడిన గ్రహణ, సాదనాది

[అ ౧. ప్ర ౪. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౨౯. పం ౧.] ౧౨౩

ంత్రములు కలిగినట్టియు, స్తోత్రముచేయబడిన స్తోమములు (విస్తృతంచదశ, సప్తదశ, ఏశవింశ, నామకములు) కలిగినట్టియు, రక్షించబడిన శస్త్రములు (ప్రతిగాద్య, నిష్కైవల్య, మరుత్వతీయ, వైశ్వదేవాగ్ని మారుతనామకములు) కలిగినట్టియు, నింద్రుడు దేవత గాగలదియునగునీయీగ్రహమును గ్రహించుచున్నాను. వెచ్చపెట్టబడిన తండులములారా! మీరింద్రరథమును మోయునట్టిగుర్రసంబంధులు గహరిశబ్దార్థముచే రూఢములుకండు. సోమముతో కూడినవారలు కండు. అటువంటి యీహవిస్సు ఇంద్రునికొరకు హుతమగుఁగాక.

అష్టావింశానువాకము సమాప్తము.

అ ను వా క ము ౨౯.

౧౨౩. అగ్నౌతయాగ్ంషి పవసతసువోర్జ మిషంచనః ఆరేభాధస్వ దుచ్చనామ్
ఉపయామగృహీతోఽన్యగ్నయేత్వాతేజస్వత ఏషతేయోనిరగ్నయేత్వా
తేజస్వతే॥

౧ ఓయగ్నీ! (నీవు) భక్కులయాయువులను వృద్ధిని పొందించు చున్నావు. మాకన్నమును, బలమును నొసగుము. శత్రుసేనను దూరమునందుండునట్లుగా బాధించుము. ఓ సోమమా! నీవు దారుషాత్రచే గ్రహించబడిన దానవగుచున్నావు. ఇత్యాదిపూర్వవత్.

ఏకోనత్రింశానువాకము సమాప్తము.

౧౨౪ [అ ౧. ప్ర ర. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౩౦. ౩౧, పం ౧.]

అనువాకము ౩౦.

౧౨౪. ఉత్తిష్ఠన్మోజసా సహపీత్వా శిప్రేఅవేపయః సోమమిన్ద్రచ మూసుతమ్ ఉప
యామగృహీతోఽసీన్ద్రాయత్వాజస్వత ఏషతేయోనిర్న్ద్రాయత్వాజస్వతే॥

౧ ఓ యింద్రుడా ! అభిషుతమైన సోమమును బాసమునుచేసి బలముతో గూడి
లేచినవాడనై భక్షించుటకు సాధనములగు దవడలను కదలించుము. (దవడలను
కదలించుటచే నీసంతోషమును దెలియపఱచుమని తా) శేషము పూర్వవత్తు.

త్రింశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౩౧,

౧౨౫. తరణిర్విశ్వవర్షతో జ్యోతిష్కృదసిసూర్య విశ్వమాభాసిరోచనమ్ ఉపయామ
గృహీతోఽసి సూర్యాచుత్వాభ్రాజస్వత ఏషతేయోనిః సూర్యాయత్వా
భ్రాజస్వతే॥

౧ ఓ సూర్యుడా ! నీవు చీకటిని పోగొట్టువాడవును, అందరిచే జూడఁదగిన
వాడవును, (సమస్తలోకములందు) కాంతినిఁగలుగఁజేయు వాడవు నగుచున్నావు.
సర్వజగత్తును కాంతిగలుగునట్లుగా నంతటను ప్రకాశింపఁ జేయుచున్నావు. (ఓ యతి
గ్రాహ్యమా !) (అగ్నిష్టోమమునందలి పాత్రవిశేషము) దీప్తిమంతుఁడగు సూర్యుని
కొఱకు నిన్ను గ్రహించుచున్నాను (కావున నీవాసూర్యునికొఱకై) మృత్యాత్రచే
గ్రహింపఁబడిన దానవగుచున్నాను. • ఈ హవిర్ధానమండపమునందలి ప్రదేశము నీకు

[అగ. ప్ర ర. కృష్ణయజుర్వేదము . అను 32. 33, పం ౧.] ౧౨౫

స్థానము. (కావున) కాంతిమంత్రుడగు నూర్యునికొఱకు నిన్నాస్థానము నందుంచుచున్నాను.

ఏకత్రింశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము 32.

౧౨౬. ఆప్యా¹యస్వమది²స్తమ³ సోమవి⁴శ్వాభి⁵రూతి⁶భిః⁷ భవా⁸నః⁹ సప్ర¹⁰థస్త¹¹మః॥

౧ మిక్కిలి సంతోషయుక్తమయిన యో సోమమా ! సమస్తవిధములయిన మారక్షణలచే నంతటను వృద్ధి నొందుము. మమ్ముఁ గూర్చి మిక్కిలిప్రసిద్ధి కలదాన వగుము.

ద్వాత్రింశానువాకము సమాప్తము

అనువాకము 33.

౧౨౭. ఈ యుష్టే¹యే²పూర్వత³ రామ⁴పశ్యన్⁵వ్యచ్ఛ⁶స్తీ⁷ ముష⁸న⁹మ¹⁰ర్త్యా¹¹నః¹² అస్మా¹³భిః¹⁴
రూ¹⁵ను¹⁶ ప్ర¹⁷తి¹⁸ప¹⁹క్ష్యా²⁰భూ²¹దో²²తే²³య²⁴న్తి²⁵ యే²⁶ అ²⁷ప²⁸రీ²⁹షు³⁰ప³¹శ్యా³²న్॥

౧ ఏమనుజులు ప్రాతఃకాలమునుఁ జేయునట్టి యుషఃకాలదేవత నితరులకంటెఁ బూర్వము చూచుచున్నారో ; ఆమనుజులదేవతనుఁ బొందుచున్నారు. (ఆదేవత) మాచేతనుగూడ ప్రత్యక్షముగాఁ జూడదగినదేయైనది. ఏయితరులుకూడరాత్రుల

౧౨౬ [అ ౧. ప్ర ర. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౩౪. పం ౧.]

చివరలందు (ఆదేవతను)జూచుచున్నారో ; వారుకూడ నాదేవతనన్నివిధములచేతను పొందుచున్నారు.

త్రయస్త్రింశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము. ౩౪.

౧.౨౫. జ్యోతిష్కతీం త్వాసాదయామి జ్యోతిష్కృతంత్యా సాదయామి జ్యోతిర్వి
దంత్యాసాదయామిభాస్వతీంత్యా సాదయామి జ్వలన్తీం త్వాసాదయామి
మల్మలాభవన్తీంత్యాసాదయామి దీప్యమానాం త్యా సాదయామి రోచ
మానాంత్యాసాదయామ్యజస్రాంత్యా సాదయామి బృహజ్యోతిషంత్యాసాద
యామి బోధయన్తీంత్యా సాదయామి జాగ్రతీంత్యా సాదయామి॥

౧ (ఓ సమిధా ! = అగ్నియందు ప్రేల్చబడుకాప్త విశేషము.) మిక్కిలిస్వల్ప ప్రకాశముతోఁ గూడుకొనిన నిన్నీ యగ్నియందుంచుచున్నాను. కొంచెమధిక మయిన ప్రకాశముకల నిన్నీ యగ్నియందుంచుచున్నాను. అధికప్రకాశముకల నిన్నీ యగ్నియందుంచు చున్నాను. శేషమివిధముగా నేయర్థమూ హించుకొనవలయును. భాస్వతీమ్ = కొంచెము కాంతికలది. జ్వలన్తీమ్ = కొంచెమధికమయిన కాంతికలది. మల్మలాభవన్తీమ్ = తగలబడుచున్న కాప్తముయొక్క ధ్వని యనుకరణమయిన “మల్మల” అనుశబ్దముకలది దీప్యమానామ్ = అతిస్వల్పమయిన కాంతికలది. రోచ మానామ్ = కొంచెమధికమయిన కాంతికలది అజస్రామ్ = ఎక్కువ అధిక మయిన కాంతికలది. బృహజ్యోతిషమ్ = వృద్ధిచొందునట్టి కాంతికలది. బోధయన్తీమ్ =

[ఆ ౧. ప్ర ర. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౩౫, ౩౬, , పం.] ౧:౭

వ్యాపించుచున్న కాన్తికలది. జాగ్రతీమ్ = స్వభావము చేతనే ప్రకాశించునట్టిది.

చతుస్త్రింశానువాకము సమాప్తము

అనువాకము ౩౫.

౧౨౯. ప్రయాసాయస్వాహా॥ యాసాయ స్వాహా వియాసాయ స్వాహా సంయాసా
య స్వాహా ద్యాసాయస్వాహా॥ వయాసాయస్వాహా శుచేస్వాహా శోకా
యస్వాహా తప్యత్యైస్వాహా తపతేస్వాహా బ్రహ్మహత్యామైస్వాహా
సర్వస్మై స్వాహా ॥

౧ “ప్రయాస” అను దేవతకొఱకీ (స్రవముచే గ్రహింపబడిన యాజ్యము) హుతమగుగాక. ఇట్లే మిగిలినపదముల యర్థముకూడ సమన్వయించుకొనఁ దగినది. ప్రయాస- ఆయాస- వియాస- సంయాస- ఉద్యాస, ఇత్యాదిచతుర్థ్యంత పదముల కాయాదేవతలు అర్థమని యెరుంగవలయును.

పంచత్రింశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౩౬.

౧౩౦. చిత్తగ్ం సంతా నేనభవంయక్నా రుద్రంతసిమ్నా పశుపతిగ్ం ఘోర
హృదయేనాగ్నిగ్ం హృదయేనరుద్రం లోహితేన శర్వంమతస్నాభ్యాం

మహాదేవమంతః పార్శ్వేనోష్ఠిష్టహానగ్ం శింగీనికోశ్యాభ్యామ్ ।

౧ ద్వితీయాస్తములయిన “చిత్త” “భవ” ఇత్యాదిశబ్దములు దేవతావిశేష వాచకములు. తృతీయాస్తములయిన “సంతాన” ఇత్యాదిశబ్దములు పశుమాంసవిశేష వాచకములు. ప్రతివాక్యములోను “పరితోషయామః” (=సంతోషపఱచుచున్నాము.) అనుపదము నధ్యాహారము చేయవలయును. సంతానమనెడి మాంసముచే “జిత్త” అనుదేవతను సంతోషపఱచు చున్నాము. ఇట్లే మిగిలిన ౮ వాక్యములకర్థముచెప్పు కొనవలయును.

షట్త్రింశానువాకము సమాప్తము.

అ ను వా క ము ౩౭.

౧౩౧. ఆతిష్ఠపృత హన్రథఃయక్తాతే బ్రహ్మణాహరీ అర్వాచీనగ్ం సుతేమ
నోగ్రావకృణోతు వాగ్నునా ఉషయావగ్మహీతోఽసీంద్రాయత్వా షోడ
శిసఏషతే యోనిరింద్రాయత్వా షోడశినే ।

౧ వృత్రాసురునిఁ జంపినయింద్రుడా! నీగుర్రములు మంత్రముతో గూడు
కొనినవై రథమును మోయుచున్నవికావున) నెక్కుము. ఈరాయి అభిషవధ్వనిచే
సిమనస్సు నభిముఖముగాఁ జేయుగాక. ఓ సోమమా! దారుపాత్రచే గ్రహింప
బడిన దానవగుచున్నావు. అటువంటి నిన్ను షోడశ (౧౬) సంఖ్యనుఁ బూరించునట్టి
స్తోత్రము, శస్త్రముగలయింద్రుని కొఱకుగ్రహించుచున్నాను. ఓ షోడశగ్రహమా!

[అ ౧. ప్ర ౨. కృష్ణ మ జ ర్వే ద ము . అను ౩౮. ౩౯, పం ౧.] ౧౨-

ఈ ఖరప్రదేశము యొక్క యొకభాగము నీకు స్థానము. నిన్ను పూర్వోక్తుడగు నింద్రునికొఱకు ఈ స్థానమునందుంచు చున్నాను.

సప్తతింశానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము ౩౮.

౧౩౨. ఇన్ద్రమిద్ధరీవహతోఽప్రతి ధృష్టశవసమృషీణాంచస్తు తీరుపయజ్ఞంచమాను
షాణామ్ ఉపయామగృహీతోఽసీంద్రాయత్వా షోడశిన ఏష తే యోనిరింద్రా
యత్వా షోడశినే

౧ మంత్రములయొక్క స్తోత్రములను, యజమానుల యజ్ఞమునుబొంది (ఎవ్వనిచేతను) తిరస్కరించబడని యింద్రుని గుర్రములు (రథముచే) వహించు చున్నవి. శేషము పూర్వవత్తు.

సప్తతింశానువాకము సమాప్తము.

—————

అనువాకము ౩౯.

౧౩౩. అసావిసోమ ఇంద్రతే శవిష్ఠధృష్టవాగహి ఆత్వాపృణక్వింద్రియగ్ంరజః
సూర్యం నరశ్మిభిః ఉపయామగృహీతోఽసీంద్రాయత్వా షోడశిన ఏష

తేయోనిరింద్రాయత్వా పోడశినే ।

౧ అతిశయముగ బలవంతుడగు నోయింద్రా ! నీకైసోమరసము తీయబడినది. దార్ధ్యవంతుడగు నోయింద్రా ! రమ్ము. కిరణములచే స్వీకరింపబడిన జలము నూన్యనివలె నింద్రియశక్తి నిన్నుఁబూరించుఁగాక. శేషము పూర్వవత్తు.

ఏకోనచత్వారింశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము రం.

౧౩౪. సర్వస్యప్రతిసివరీ భూమిస్తోవపథ ఆధిత స్యోనాస్నే నుషదాభవయ
చాఘస్నేశర్మ సప్రథాః ఉపయామగృహీతోఽసీంద్రాయత్వా పోడశిన
ఏషతేయోనిరింద్రాయత్వా పోడశినే ॥

౧ ఓ యింద్రుడా ! సమస్తమగు భూతసముదాయము యొక్క ఈ యాభిముఖ్యమును (ఆభిముఖ్యము=ప్రధాన్యము) నాశనముచేయునట్టి భూమినిన్నుఁ బైభాగమున ధరించుఁగాక. (ఓ భూమీ !) ఈ యింద్రుని కొఱకు మంచినివాస స్థానము నిచ్చుదానవు, సుఖమునిచ్చుదానవును కమ్ము. నీయజమానుని కొఱకు విస్తృతికలదానవైసుఖమునిమ్ము. శేషము పూర్వవత్తు.

చత్వారింశానువాకము సమాప్తము.

[అ ౧. ప్ర ర. కృష్ణయజుర్వేదము. అను రం. ర. ౧, పం ౧.] ౧౩౧

అ ను వా క ము ర౧

౧౩౫. మహాన్ ఇంద్రోవజ్రబాహుః పోడశీశర్మయచ్ఛతు । స్వస్తి నోమఘవా
కరోతు హంతుపాస్సానం యోఽస్మాన్వేష్యేషి ఉపయామగృహీతోఽసీంద్రా
యత్వా పోడశీన ఏషతేయోని రింద్రాయత్వా పోడశీనే ।

౧ వజ్రము హస్తమందు కలిగినట్టియు పోడశ (౧౬) సంఖ్యనుబూరించు
స్తోత్ర, శస్త్రములుకలిగినట్టి మహేంద్రుడీ యజమానుని కొఱకుసుఖమునిచ్చుగాక.
ఇంద్రుడు మనకుమంగళముఁ జేయుగాక. పాపమును నశింపఁజేయుగాక. ఏపాపము
మనలను ద్వేషించుచున్నదో ! శేషము పూర్వవత్తు.

ఏకచత్వారింశానువాకము సమాప్తము,

—:—:—

అ ను వా క ము ర౨.

౧౩౬. సజోషా ఇంద్ర సగణోమరుద్భిః సోమంపిబవృత్రహభౌ ఛూరవిద్వాన్
జహిశత్రూన్ రపమృధోనుదస్వాథాభయం కృణుహివిశ్వతోనః ఉపయా
మగృహీతోఽసీంద్రాయత్వాపోడశీనఏషతేయోనిరింద్రాయత్వా పోడశీనే ।

౧ ఓ వృత్రాసురనాశకుడా ! ఓ శూరుడా ! ఓ యింద్రుడా ! ప్రీతినహితుఁ
డవును, మరుత్తుల సంఘముతోఁ గూడిన నీవు (యజమానునిభక్తిని) తెలిసికొనిన
వాడవై సోమమునుద్రావుము. (మమ్ము జంపుటయందు సన్నద్ధులైన) శత్రువులఁ

౧౩౨ [అ ౧ ప్ర ౨. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౮ పా ౧]

జంపుము. ఇతర శత్రువులఁ బోగొట్టుము. పిమ్మట మాకంతటను భయములేకుండు నట్లుగాఁజేయుము. శేషము పూర్వవత్తు.

ద్విచత్వారింశాను వాకము సమాప్తము.

అను వాకము ౪౩.

౧౩౨. ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవంవహంతికేతవః దృశేవిశ్వాయసూర్యమ్ ౨
చిత్రందేవానా ముదగాదనీకం చక్షుర్నిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః ఆప్రా
ద్యావాపృథివీ అంతరిక్షగ్ం సూర్యతస్మాజగతస్తస్థుషశ్చ ౩ అగ్నేనయ
సుపథారాయే అస్మాన్విశ్వాని దేవవయునానివిద్వాన్ యయోధ్యస్స
జహురాణమేనో భూయిష్ఠాంతే నమఉక్తిం విధేమ ౪ దివంగచ్ఛనువః
పత ౫ రూపేణ ॥

౧ కిరణములు అగ్ని సమానుఁడగు సూర్యదేవుని సమస్త ప్రపంచముయొక్క
దృష్టికొఱకు సూర్యప్రదేశమునందే పొందించుఁగాక. ౨ అనేకములైన రంగులు
కలిగినట్టియు, సమస్తజగత్తునకుఁ జక్షుస్థానీయములైనట్టి కిరణములయొక్క మఱ
లము ఉదయమునుఁ బొందుచున్నది. ఆమండలమందున్న సూర్యుఁడు జంగమప్రపం
చమునకు, స్థావరప్రపంచమునకు నాత్మయగుచుద్యులోక, భూలోకములను, అంత
రిక్షలోకమునునిండించెను. (జంగమము = కదిలునట్టి పశుపక్ష్యాదికము. స్థావరము =
కదలని వృక్షాదికము.) ౩ ఓ యగ్నీ ! పరలోకసంబంధియగు ధనము పొందుట

[అ. ౧. ప్ర. ౪. కృష్ణయజుర్వేదము. అ. ౪౩. ప. ౨.] ౧౩౩

కొఱకు మమ్ము మంచిమాగ్గుముద్వారానడిపించుము ఓ దేవా ! (నీవు) సమస్త
మార్గములను దెలిసికొనుచున్నావు. కుటిలమయిన యీపాపమును మానుండి
యెడముగాఁ జేయుము. నీకొఱకు సమస్కారవచనమును జేతుము. ౪ (ఓ బంగార
మా ! నీవు) ఆకాశముఁ గూర్చిపోమ్ము. (పిమ్మట) స్వర్గలోకమునుఁ బొందుము.
౫ ఈ పదము రెండవ పంచాశతులోఁ దెలిగింపబడును.

పంచాశతు ౨

౧౩౪, వోసూపసుభ్యేమి వయసావయః ౨ తుథోవోవిశ్యవేగా విభజతున్ద్రిష్టే
అధినాకే ౩ ఏతత్తే అగ్నేరాధవతి సోమచ్యుతంతన్నిత్రస్య పథానయ
ర్తస్య పథాప్రేతచంద్రదక్షిణా యజ్ఞస్యపథా సువితానయంతీ ౪ క్రా
హ్మణమద్య రాధ్యా సన్మషిమాహ్వేయం పితృమూతం పైతృమత్యగ్ం
సుధాతుదక్షిణం ౫ విసువగపశ్య వ్యంతరిక్షం యతస్వసదస్యైః ౬ అస్మ
ద్దాత్రా నేవత్రాగచ్ఛత మధునుఃః ప్రదాతారమావిశతాన నహాయాన్
దేవమీనేనపథేత సుకృతాం లోకేసేదత తన్నగపగ్ం స్కృతమ్ ॥

౧ (ఓ దక్షిణలారా !) ఈ కోమలమగు బంగారముయొక్క మాపముచే (నేది
కదక్షిణభాగము నందున్నమియొక్క) కోమలమాపమునుఁ బొందుచున్నాను.
౨ (ఓ దక్షిణలారా !) మిక్కిలివృద్ధిచొందిన స్వర్గమునందొన్నవాడును, సర్వజ్ఞు
నగు తుధుఁడనుదేవుఁడు మిమ్ముఁ దగునట్లుగా విభాగము చేయుగాక. ౩ ఓయగ్నీ !
నీసమృద్ధికిఁ గారణమైనట్టియు, సోమయాగమునందు ప్రాప్తమై యీదక్షిణావ్రతము
వచ్చుచున్నది. ఆ యీవ్రతమును శాంతుఁడవగుచు నీమాగ్గుమునుఁ బొందింపుము,
మంచినడకగల యజ్ఞపుగుఘనియొక్క మార్గముచే (దక్షిణప్రదేశమునుండి యుత్త

రప్రదేశమునకుఁ) బొందించబడుచున్న బంగారుమొదలగు ద్రవ్యములారా! సత్యము యొక్క మార్గమున బాగుగాఁ బ్రవర్తించుఁడు. ౪ ఈ యజ్ఞమునందు వేదార్థమును దెలిసికొనునట్టియు, వేదార్థవేత్తయొక్క కుమారుఁడైనట్టియు, దండ్రీచేబాగుగా శిక్షింపబడినట్టియు, బాగుగాశిక్షణనుఁ బొందిన పతివ్రతయొక్క కుమారుఁడైనట్టియు శ్రేష్ఠమగు బంగారము దక్షిణగాకల బ్రాహ్మణుని (అత్రివంశజుని) బంగారముచే సంతోషపెట్టుదును. ౫ (ఓ యజమానుడా! స్వర్గమును విశేషముగా జూడుము. ఆకాశమును విశేషముగాజూడుము. సభయందున్న బ్రాహ్మణులతోఁ గూడప్రయత్నము చేయుము. ౬ (ఓ దక్షిణలారా!) మాచేనివ్వబడిన వారగుచు ఋత్విజులను చేరుఁడు. ఓ గోవులారా! తియ్యనిపాలతో గూడుకున్నవారగుచు (పరలోకమునందు) యజమానుని (మఱియొకరూపముచే) ప్రవేశించుడు. మమ్ము విడచి పుణ్యవంతులయొక్క (అర్చిరాది) మార్గముచేఁబొండు. (వెళ్లి) పుణ్యవంతుల యొక్క స్థానమునందుండుడు. ఆస్థానము మీకొకటకు (అనుభవించుటకు యోగ్య మగునట్లుగా) సంస్కరింపఁ బడినది.

త్రిశత్వారింశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౪౪.

౧౩౪. ధాతారాతిః స॒వితే॑దంజు॒షంతాం॑ ప్ర॒జాప॑తిర్నిధి॒ పతి॑ర్నో అగ్నిః । త్వ
ష్టావి॑ష్ణుః ప్ర॒జయా॑సన్ ర॒రాణో॑యజమా॒నాయ॑ ద్రవి॒ణంద॑ధాతు ॥
సమి॑ంద్రణోమనసా నేషి॑గోభిః సన్ సూరి॑భిర్మృ॒ధువన్ త్వన్ స్వస్త్వా॑సంబ్ర
హ్మణా॑దే॒వకృ॑తం యదస్మి॒ సందే॑వానాన్ సుమ॒త్యా యజ్ఞ॑యానామ్

[అ ౧ ప్ర ౪. కృష్ణయజుర్వేదము. అను రగ పం ౧] ౧౩౫

3 స॒వర్చ॑సా॒పయ॑సా స॒ంత॒నూ॒భి రగ॑న్మహి॒ మన॑సా॒సగ్ం శి॒వేన॑త్వష్టా
నో॒అ॒త్ర॒చరి॑వః కృ॒ణోతు॑ ।

౧ దానముచేయు స్వభావముగల బ్రహ్మయు, సూర్యుడును, నవనిధులనుఁ బాలించునట్టి ప్రజాపతియు, నగ్నియు, త్వష్టయు, విష్ణువునగు నాద్ధుడుదేవుని మాయా హవిస్సును భక్షింతురుగాక. (ఈ దేవగణము) యజమానుని సంతానముతోబాగుగాఁగ్రీడించుచున్నదె యజమానుని కొఱకు ధనమును బోషించుగాక ౨ ఓ యింద్రుడా! అనుగ్రహముతో గూడుకొనిన మనస్సుచే నుమ్ము నావులతోఁ గూర్పుము. హోతమొదలగు విద్వాంసులతోగలుపుము. ఓ యింద్రుడా! క్షేమముతోఁగూర్పుము (అర్హత సహితమగు) వేదముచే దేవతల కొఱకుఁ జేయఁబడిన కర్మయేది కలదో, ఆకర్మతోఁ గూర్పుము. యజ్ఞసంబంధులగు దేవతల యనుగ్రహబుద్ధితోఁ గూర్పుము. 3 (మేము దేవతానుగ్రహమువలన) బలముతోను బలమునకుఁ గారణమగు పాలతోను, శోభనశరీరములతోను, మిక్కిలి శ్రద్ధగల మనస్సుతోను కలిసికొంటిమి. ప్రజాపతిదేవుడు మాకీకర్మమును గోరవగిన ధనమును జేయుగాక. శరీరములను శుద్ధి చేయుగాక. పాపమేదికలదో దానినిగూడ శుద్ధిచేయుగాక.

పంచాశత్తు ౨

౧౪౦. అ॒ను॒మా॒ర్ష్య త॒నువో॑ యద్వి॒లిప్త॑మ, (౧) యద॒ద్యతా॑స్ ప్ర॒యతి॑యజ్ఞే అ॒స్మి
న్నగ్నే॑ హో॒తార॑మవృ॒ణో మహీ॒హః॑ ఋ॒భగయా॑డ్య ధ॒గుతా॑సమి॒ష్ఠాః ప్ర॒జాన॑న్య
జ్ఞము॑పయా॒హివి॑ద్వాన్ (౨) స్వ॒గావో॑ దే॒వాః సద॑నమకర్మయ ఆ॒జగ్న్ స॒సే
దంజు॑షాణాః॑ జక్షి॒వాగ్ంస॑ ప॒పివాగ్ం స॒శ్చవి॒త్వేన్ద్రే॑ ధ॒త్తవ॑సవో వసూ॒ని
(3) యానా॑వహ ఉ॒శతో॑ దే॒వ దే॒వాన్తాన్ ॥ ౨॥

౧ ఓ యగ్నీ! ఏకారణమువలన నీదినమున ఈయజ్ఞముజరుగు చుండఁగా నిన్నుహోత (యజ్ఞ నిష్పాదకుని) గాఁగోరితిమో! అహేతువుచే సమృద్ధమగునట్లుగా యాగమునుఁజేసితివి (మరియు) మాకువిఘ్నశాంతిని జేసితివి. (కావుననీవు) మాభక్తినిఁ దెలిసికొనిన వాఁడనగుచు నీయజ్ఞమునుఁబొందుము. ౨ ఓ దేవతలారా! ఏమీరు సంతోషించినవారె యీమూఁడు సవనములనుఁగూర్చి వచ్చితిరో! ఆమీస్థానమును న్వాధీనముగాఁ జేసితిమి. మీరందరును సవనీయపురోడాశములను భక్షించినవారును, సోమమునుఁబానము చేసినవారునగుచున్నారు. ఓసశువులారా! (మీరు) మాయందు ధనములనుస్థాపించుడు ౩ ఈవాక్యార్థము ౩వ పంచాశత్తులో వ్రాయబడును.

పంచాశత్తు ౩.

౧౦ . ౧ ప్రేరయస్వే అగ్నే సదిష్ఠే! వహమానాభరమాణా హవిగ్ంషివసుంఘర్కం
 దివమాత్తిషతాను ౨ యజ్ఞయజ్ఞం గచ్ఛయజ్ఞపతిం గచ్ఛస్వాంయోనిం
 గచ్ఛస్వాహే ౩ షతేయజ్ఞోయజ్ఞపతే సహనూక్తవాకః సువీరఃస్వాహా
 ర దేవాగాతు విదోగాతు విత్వాగాతు మితమనసస్పత ఇమంనోదేవదేవేషు
 యజ్ఞగ్ంస్వాహా వాచిస్వాహా వాతేధాః॥

౧ ఓయగ్నీ దేవుడా! హవిస్సులఁగోరుచున్నట్టి యేదేవతలఁబిలిచిన వాఁడవగు చుంటివో! ఆ దేవతలను (కూడానివసించుటకు) స్వకీయస్థానమునందుఁ బ్రేరణచేయుము. ఓదేవతలారా! హవిస్సులను (రథాదులచే) బొందించువారును, పోషించుచున్న వారునై జగన్నివాస కారణుడగు సూర్యునిఁబొందుడు. పిమ్మట స్వర్గలోకమునుం బొందుడు. ౨ ఓయజ్ఞమా! (నీవునీప్రతిష్ఠకొఱకు) యజ్ఞనామకుడగు విష్ణుమూర్తిని బొందుము. (ఫలమునిచ్చుటకై) యజమానునిఁబొందుము. (నీవుపుట్టుటకుఁ) గారణమగు (వాయువుయొక్క క్రియాశక్తిని) బొందుము. నీకిది హుతమగుఁగాక.

[ఆ గ. ప్ర ర. కృష్ణయజుర్వేదము. అను రగి. పంగ] ౧౩౭

3 ఓయజమానుడా! ఈయనుష్ఠించబడుచున్న నీయాజ్ఞముస్తోత్రములతోఁగూడుకొనినదియు, గర్భయందునేర్పరులగు ఋత్విజులుకలదియు నగుచున్నది. కావున (నీయాజ్ఞమునీచే) హోమముచేయబడిన దగుఁగాక. మార్గముఁ దెలిసికొనిన యోదేవతలారా! మీయాగమనమార్గమును దెలిసికొని, యజ్ఞమునమాప్తి చేయఁబడినదగుచుండగా, (మరలనా) మార్గమును గూర్చియే వెళ్లుడు. మనస్సునకు బ్రభువగు నోపరమేశ్వరుడా! మాయీయాజ్ఞమును మొదట దేవతలందున్ స్థాపించుము. (పిమ్మట) క్రియాప్రవర్తకుడగు వాయుదేవునియందున్ స్థాపించుము.

చతుశ్చత్వారింశాను వాకము సమాప్తము

—*—

అను వాకము రగి.

౧౪ ౨. ఉరుగ్ంహిరాజా వరుణశ్చకార సూర్యాయ పంథామన్వేత వాడప్తపనే
పాదాప్రతీధాతవే ౭కరుతాపవక్తా హృదయావిధశ్చిత్ ౨ శతంతేరా
జన్భిషజః సహస్రముర్వీగమ్భిరా సుమతిష్టేఅస్తు బాధస్వద్యేషానిరృ
తింపరాచైః కృతంచిదేనః ప్రముముగ్ధ్యస్మత్ ౩ అభిష్ఠితో వరుణస్య
పాశో ౪ ౭గ్నే రసీకమపఆవివేశ అపాంస పాత్రృతి రక్షన్నసుర్యం
దమే దమే ॥

౧ వరుణరాజే సూర్యనిగ్రమముగాఁ బొందుటకొఱకు నిరాధారమగు నంతరిక్షమునందు విపులమగు మార్గము నేకారణమువలనఁజేసెనో! ఆహేతువు వలనమాకుఁగూడ పాదమునుంచుటకై మార్గమునుఁజేయుఁగాక. మఱియు నెవండు శత్రువుల నిందించవాఁడో! ఎవండుశరీరమునుఁ గొట్టువాఁడో! (వాఁడునుప్రతిబంధ

కమునుజేయకుండుగాక. మార్గమునుజేయుగాక (అనితా) ౨ ఓవరుణరాజా!
 నీకనేకవేలసంఖ్యకల (మాయుపద్రవమును బోగొట్టు)వైద్యులుండిరి. కావునవిపుల
 మైనదియు, నాదరయుక్తమునగు ననుగ్రహబుద్ధి (నీకు) మామందుండుగాక.
 శత్రువులను భాధించుము, యజ్ఞమును నశింపజేయుదానిని తిరస్కరించుము.
 (మాచే) జేయంబడినదైనను ఈపాపమును మానుండి విడిపించుము. ౩ వరుణుని
 పాశము (పాదాక్రమణముచే) దిరస్కరించబడినది. (జలమునందుండునదియు,
 సూక్ష్మమయిన దారముమాదిరిగా నుండునదియు, బంధించుటకుఁ గారణమయిన
 దియునగు జీవవిశేషము — వరుణపాశమని — భాష్యము.) ౪ అగ్నిముఖము
 ఉదకములను బ్రవేశించెను. “అపాంసపాత్” అనిపేరుకల్గినట్టి యోయగ్నీ!
 ఆయాగృహమునందు రాక్షసులచే జేయబడిన యాగవిఘ్నమునుబోగొట్టి, (యజ్ఞ
 మును) రక్షించుచున్నవాడవై ప్రజ్వలించుటకు సాధనమగు నాజ్యమును కలిసికొను
 నట్లుగాజేయుము. నీనాలుక యాజ్యమును గూర్చినన్నద్ధమగుగాక.

పంచాశత్తు ౨.

౧౪౩. సమిధం॑యశ్శ్యగ్నే॑ ప్రతి॑తేజహ్వి॑ ఘృతము॑చ్ఛరణ్యే ౧ త్సము॑దేతే హృదయ॑
 మప్స్వ॑న్తః॑ సన్తా॑విశన్తో॑ వషధీ॑రుతా॒ఽఽపో॑ యజ్ఞస్య॑ త్వా॒యజ్ఞపతే॑ హవిర్భిః॑
 సూ॒ క॒వా॒కే॒న॒మో॒వా॒కే॒ విధే॑మా ౨ పభృ॑ధనిచఙ్కుణనిచే పరసి॑సిచఙ్కుణా
 వదే॑వై రే॒వకృ॑త మే॒నో॒ఽయా॒డవ॑ మర్త్యైర్నర్త్యైకృ॑త ము॒ఠోరా॑నోదే॒వరిష॑
 స్సాహి ౩ సుమిత్రా॑న ఆపఓ॑షధయః॑॥

౧ ఓ జహవా ! నీబలము సముద్రసమానములగు నుదకములతో మధ్య
 నుండుగాక. ఓషధులునిన్ను బాగుగాబ్రవేశించుగాక. ఉదకములు ప్రవేశించు
 గాక. ఓ యజమానుడా ! (నీ) హవిస్సులచే (దేవతలఁ దృప్తిపఱచి నిన్ను సూక్త
 వాక నమోవాకములచే జెప్పబడినఫలము నందుంతుము. (“ఇదన్యావాపృథివీ”

ఇత్యాది మంత్రము నూక్తవాకమనియు, “నమోవాచేయాచోదితా” ఇత్యాదిమంత్రము నమోవాకమనియు వివేకము.) ౨ అవభృథ కర్మనభిమానించునట్టి యో వరుణుడా ! (రాక్షసులను భయపెట్టుటకు) బాగుగధ్వనిచేసిన వాడవగుచున్నావు. (మారక్షణకొఱకు రహస్యముగా) సంచరించు స్వభావము కలవాడవగు చున్నావు. రాక్షసుల భయమునకై ధ్వనిచేసిన యో వరుణుడా ! దేవతల విషయమై (మాచే) చేయఁబడిన యపరాధము నాదేవతలతోఁ గూడ (నీవు) నశింపఁజేయుము. మనుజుల విషయమై చేయఁబడిన యపరాధమును మనుజులతోఁ గూడ నశింపఁజేయుము. ఓ దేవా ! అధికమగు (దేవ - మనుజకృత) హింసచుండి యంతటను మమ్ము రక్షించుము. 3 ఈ వాక్యార్థము 3వ పంచాశత్తులో వ్రాయఁబడును. (అవబృథము = యజ్ఞాంతమందుఁ జేయుస్నానము.)

పంచాశత్తు 3.

౧౪౪. స॒తు॒దు॒ర్ని॒త్రా॒స్త॒స్మై॑ భూ॒యా॒సు॒ర్యో॒ఽస్మా॒ద్దే॒వ్వి॒ యం॑చ॒వ॒యం॒ద్వి॒ష్ణో॑
 ౨ దే॒వీ॒రా॒ప॒వ॒ష॒వో॒గర్భ॑ స్త॒వః॒సు॒ప్రీ॒తగ్ం॑ సు॒భృ॒త మ॑కర్మ॒దే॒వే॒షు॒నః
 సు॒కృ॒తో॒బ్రూ॒తా 3 త్వ॑తి॒యుతో॑ వరు॒ణస్య॑పా॒శః॒ ప్రత్య॑స్తో॒వరు॒ణస్య॑
 పా॒శ ౪ ఏ॒ధోఽస్యే॑ధి॒షీమ॑హి స॒మి॒దసి॑ తే॒జోఽసి॑ తే॒జోమ॑యి॒ధేహ్యా॑పో
 అ॒వ్య॒చారి॑షగ్ం ర॒సేన॑స॒మస్మృ॑క్షు॒హి ప॑యస్వాగ్ం అ॒గ్నౌఽగ్ం॑మంతం॒మా
 స॒ంస్మ॑జ వర్చ॑సా ॥

౧ ఉదకములు, ఓషధులు, నాకు మంచిమిత్రములై యుండుగాక. ఎవఁడు మమ్ము శ్వేషించుచున్నాడో! ఎవనిని ద్వేషించుచున్నామో! వానికొఱకు మిత్రములుకావై (శత్రువులై) యుండుగాక. ౨ దేవతాస్వరూపులగు నో యుదకము లారా ! ఈ వరుణుడు మీయొక్క గర్భమువలె లోపలనుండెను. కావున మీరక్షణ

౧౪౦ [అ ౧. ప్ర ౪. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౪౬. పం ౧.]

ముకొంటకు నావరుణుని హవిస్సుచే బాగుగా సంతోషించిన వానిగాను, బాగుగాఁ బోషింపబడిన వానినిగాను, మేము చేసితిమి. ఆ వరుణుడు మమ్ము మంచియనుష్ఠానము చేయువానినిగాఁ బురుకుఁగాక. ౩ వరుణుని పాశము వేరుగాఁ జేయఁబడినది. వరుణుని పాశము నశింపఁజేయఁబడినది. ౪ ఓ సమ్మిహా ! వృద్ధికిఁ గారణమగుచున్నావు. (కాపునమేము) వృద్ధి నొందితిమి. ఇంధనమునకు సాధనమగుచున్నావు. కాంతికి సాధన మగుచున్నావు. కాంతిని నాయందుస్థాపించుము. ఉదకమునుఁబొంది (యవభృథకర్మ) ననుష్ఠించినవాడ నగుచున్నాను. ఫలముతోఁ గలిసికొనిన వాడనగుచున్నాను. ఓ యగ్నీ ! పాలయొక్క సమృద్ధితో గూడినవాడనై వచ్చితిని. అటువంటి నన్ను బలముతోఁగలుపుము.

పంచచత్వారింశాను వాకము సమాప్తము.

— * —

అ ను వా క ము ౪౬.

౧౪౧. యస్తాస్త్వాహృదాకీరిణా మన్యమానోఽమర్త్యం మర్త్యోజోహవీః జాతవేదో
యశో అస్మాసుధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యామ్ ౨ ముస్మైత్వగ్ం
సుకృతేజాతవేద ఉలోకమగ్నే కృణవఃస్యోనమ్ అశ్వినగ్ం గృత్రుణం వీర
వస్తం గోమన్తగ్ం రయిం నశతేస్వస్తి ౩ త్వేసుపుత్రశవసోః పుత్రనా
మకాతయః నత్వామిన్ద్రాతిరిచ్యతే ౪ ఉక్థఉక్థేసోమ ఇన్ద్రమహద నీధేనీధే
మఘవానమ్॥

౧ ఓ యగ్నీ ! నేను మర్త్యుడనగుచు గుణముగొనియాడు సభావముగల మనస్సుచే నిన్ను మరణములేనివానినిగాఁ దలచుచున్నవాడనై పిలుచుచున్నానో ,

[అ ౧ ప్ర ౪. కృష్ణ యజుర్వేదము. అను ర౬ పం ౨] ౧౪౧

అటువంటి మాయందుఁ పుత్రపౌత్రాదిరూప సంతానములచే (సంపాదింపబడిన) కీర్తినుంచుము ఓ యగ్నీ ! (నీయనుగ్రహమువలన) దేవభావమునుఁ బొందునను. ౨ ప్రపంచమును తెలిసికొనిన యో యగ్నీ ! మంచికర్మనుచేసిన యజమానుని కొఱకు సుఖముఁగలుగజేయు స్థానమునుఁజేయుచున్నావు. ఆ యజమానుఁడు శూరులగు భటులతోను, గోవులతోను కూడుకొనినదియును, పుత్రసమేతమునగు ధనమునుబాగుగాఁ బొందుచున్నాడు. ౩ బలమునుఁబుత్తుఁడవగు (బలము అనుపదార్థము నుండిపుట్టినందున) నో యింద్రుఁడా ! మాస్తోత్రములు నీయందు బాగుగానున్నవి. ఒకస్తుతినిన్నతిక్రమించుటలేదు. ౪ ఈ వాక్యార్థము రెండవ పంచాశత్తులోవ్రాయబడును.

పంచాశత్తు ౨.

౧౪౬. సుతాసః యదీగ్ంసబాధః పితరంసపుత్రాః సమానదత్తా అవసేహావస్తే |
 ౨ అగ్నేరసేన తేజసాజాతవేదోఽరోచసే | రక్షోహామీవ చాతనః | అపో
 అన్వచారిషగ్ం రసేనసమమృక్షుహి పయస్వాగ్ం అగ్న ఆగమంతంమాసగ్ం
 సృజవర్చసా ౩ వసుర్వసుపత్ని క స్యగ్నేవిభావనుః | స్యామతే సుమతా
 వపి | ౪ త్వమగ్నే వసుపతిం వసూనామభిప్రమద్దే ||

౧ సోమయాగమందున్నట్టి యా యా శస్త్రమునందాసోమమింద్రుని సంతోషపెట్టెను. సమానులగు యజమానులలో నేర్పరులును, (పుత్రస్థానీయులునగు) యజమానులు (పితృస్థానీయుడగు) నింద్రుని పుత్రులు తండ్రినివలెనాయా యాగ ప్రదేశమందు రక్షించుటకై బిలుచుచున్నారు. యేకారణముచే (నాహ్వనింప బడిన యింద్రుడు శత్రువులవిషయమై) బాధచేయువాడో ! ౨ ఓ యగ్నీ ! (యాగప్రదేశమునందు) రాక్షసులకు నాశకుఁడవును (శరీరమునందలి) ఆంతరరోగమునకు నాశకుడవునగు నీబలముతో మమ్ము గలుపుము. తేజస్సుచే విశేషముగఁ బ్రకాశించు

౧౪౨ [అ ౧. ప్ర ౮. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౪౬, పం ౩.]

చున్నావు. శేషము పూర్వము క్తము ౩ ఓ యగ్నీ ! యేకారణమువలన (నీవులోకములను) నివసించఁ జేయువాడవు, ధనస్వామివి, తేజస్సు ధనముగాఁగలవాడవు నగు చుంటివో (ఆ హేతువువలన) మేముకూడ నీయనుగ్రహ బుద్ధిచుందుండిన వారలము కాగలము! ౪ దీనియర్థము : పంచాశత్తులో వ్రాయబడును.

పంచాశత్తు ౩.

౧౪౨. అధ్వరేషురాజన్ త్వయావాజంవాజయంతో జయేమాభిష్యాచు పృత్ను
తీర్మర్త్యానామ్ ౨ త్వమగ్నేవాజసాతమం విప్రావర్ధన్తిసుష్టుతమ్ సనోరా
స్వసువీర్యమ్ ౩ అయంనో అగ్నిర్వరివః కృణోత్వయం మృధఃపురపీతు
ప్రభిన్దన్ అయగ్ంశత్రూజ్ఞయతు జర్హృషాణోఽయంవాజంజయతు వాజ
సాతౌ ౪ అగ్నినాఽగ్నిఃసమిధ్యతే కవిర్ద్వహపతిర్యవాహవ్యవాడ్ జహ్వస్యః
౫ త్వగ్ంహ్యగ్నే అగ్నినా విప్రోవిప్రేణసన్తన్తతా సఖాసఖ్యాసమిధ్యసే
౬ ఉదగ్నేశు చయస్తవ విజ్యోతిషా॥

౧ ఓ ప్రకాశించుచున్న యగ్నీ ! యాగములందు ధనములలో (నున్న) శ్రేష్ఠధనములకుఁ బ్రభువగునిన్ను అధికముగ సంతోష పెట్టుచున్నాను. అన్నమును గోరుచున్న (మేము నీయనుగ్రహముచే) నన్నమును జయించుచున్నారము. విరోధులగు మనుజులయొక్క సేనలనుఁదిరస్కరించుటకు సమర్థులముకాగలము. ౨ ఓ యగ్నీ! అతిశయముగ నన్నమునిచ్చునట్టియు, స్తోత్రములచే బాగుగా స్తోత్రముజేయఁబడుచున్న నిన్ను యజమానులభివృద్ధిని పొందించుచున్నారు. అగువంటినీవు మాకుమంచి సామర్థ్యమునిమ్ము. ౩ ఈయగ్ని మాకుఁబరిచర్యఁ జేయునట్టిభృత్యసముదాయమును సంపాదించుగాక. ఈ యగ్ని శత్రువులను బ్రద్దలుచేయుచున్న వాడై (మాకు)

యెదుటఁబోవుగాక. ఈ యగ్ని కొట్టుచున్నవాడై శత్రువులను జయించుగాక. అన్న
దాననిమిత్తమై యితరుల యన్నమును జయించుగాక. ౪ వివాంసుఁడుచు, గృహ
ములకుస్వామియు, యవకుఁడును (దేవతలకొఱకు) హవిస్సునుఁ బొందించువాడును
నాలుకముఖముగా గలవాడునగు (పూర్వమునందున్న) నగ్ని (పిమ్మటనుంచబడిన)
అగ్నిచే బాగుగాఁ బ్రజ్వలించుచున్నాడు. ౫ ఓ పూర్వాగ్నే పిమ్మచుంచబడినయగ్ని
చేఁబాగుగాఁ బ్రకాశించుచున్నావు. అటువంటి నీవు సన్కార్యమందున్న బ్రాహ్మణ
జాతిచే బ్రాహ్మణుడవు, స్నేహితునిచే స్నేహితుడవు నగుచున్నావు. ౬ “ఉదగ్నే”
అను మంత్రము “త్వమగ్నేరుద్రః” అను యనువాకమునందును, “విద్యోతిషా”
అను మంత్రము “కృణుష్వపాజః” అను యనువాకమునందును, వాఖ్యాతములు

ఇట్లు ప్రథమాష్టకమునఁ జతుర్థ ప్రపాఠము సమాప్తము.

వం చ మ పృ పా ర క ము .

అ ను వా క ము ౧.

౧౪౫. దే॒వా॒ను॒రా॒గ॒సం॒య॒త్తా॒ ఆ॒స॒న్తే॒ దే॒వా॒వి॒జ॒య॒ము॒ప॒య॒న్తోఽగ్నా॒ వా॒మం॒వసు॒సం॒
న్య॒దధ॒ తే॒దము॒నో భ॒వి॒ష్య॒తి॒ య॒ది॒నోజే॒ష్య॒స్తీ॒తి త॒వగ్ని॒ర్నృ॒కా॒మయ॒తతే॒నా
పా॒క్రా॒మ త॒ద్దే॒వా వి॒జత్యా॒వరు॒గుత్స॒మానా॒ అ॒న్వాయ॒న్తద॒స్య స॒హసాఽది॒త్స
న్తసోఽరో॒దీ॒వ్యద॒రో దీ॒త్తద్రు॒ద్రస్య॒ దు॒ద్రత్వం॒ యద॒శ్వశీ॒యత॒తత్॥

౧ దేవతలు, రాక్షసులు యుద్ధసన్నద్ధులైరి. జయమునుబొందిన యాదేవతలు (ఆయసురులనుండి యపహరించిన) శ్రేష్ఠమగు ధనమును (ఇకముందు) మనలను రాక్షసులు జయించినచో నీధనముల నీకుపయోగించునని (తలంచి) యగ్నియం దుంచిరి. అగ్ని దేవుఁడాధనముగోతెను. ఆధనముతోఁ గూడపరుగిడెను. దేవతలు (భాగ్యవశముచే రాక్షసులను) జయించి యా ధనము నడ్డగించుటకుఁ గోటికకలవారై యగ్నికి వెనుకనుండి యా ధనమును బలాత్కారముగా గ్రహించుటకిచ్చయించిరి. ఆ యగ్నియేడ్చెను. ఏకారణముచే నేడ్చెనో! ఆ హేతువువలన ఆ రోదనమునుండి రుద్రుఁడు పుట్టెను. (ఇచటఁ బ్రసంగవశమువలన రుద్రశబ్దప్రవృత్తికిఁ గారణము చెప్పఁబడినది.) సేత్రసమీపమునుండి యేబిందువుభూమియందుఁబడెనో! ఆకన్నీటి బిందువురజత (వెండి) రూపమగు ధనమయినది. కన్నీటినుండిపుట్టుటచే నావెండి యను ధనము దక్షిణకుఁ దగినదికాదు. కన్నీటినుండిపుట్టిన యా వెండినిఎవఁడు యజ్ఞమునందు దానముసేయునో! అతనిగృహమునందు సంవత్సరమునకంటెఁ బూర్వమునందేరోదన నిమిత్తముకలుగుచున్నది. కావున యజ్ఞమునందు వెండిని దానముసేయరాదు. ౨ మొదటగొప్ప భాగముతోఁ గూడుకొనిన వాడనగుదును.

అ- ప్ర గి. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧. పం ౨.] ౧౪౫

పంచాశతు .

౧౪౫. రజతగ్ం హిరణ్యము భవత్సాద్ర జతగ్ం హిరణ్యమదక్షిణ్య మశ్రుజగ్ం
హియోబర్హిషి దదాతిపురాన్త్య సంవత్సరాన్త్య హేరున్త ని తస్మాద్బర్హిషి
నదేయగ్ం ౨ సోఽగ్నిర బ్రవీద్యాగ్యసాన్యథవ ఇదమితి పునరాధేయంశే
కేవలమిత్యబ్రువన్నృథ్వ వశ్శలుస ఇత్యబ్రవీద్యోమద్దేవ త్యమగ్నిమాదధాతా
ఇతి ౩ తంపూషాఽధత్తతేన॥

౧ మొదట గొప్పభాగముతోఁ గూడుకొనిన వాడనగును. పిమ్మట
నీధనముమీకివ్వ గలనని 'యా యగ్నికే జెప్పెను. ఆ దేవతలు నీకీపునరాధే
యము (పునరాధేయము = హవిస్సు) భాగమని (ఇచ్చిరి) దానిచే సంతోషించిన
యగ్ని యీ వాక్యమును పలికెను. ఎవఁడు నేను దేవతగాగల హవిస్సుచేసి నన్ను
గూర్చి పునరాధానముచేయునో, వాడు సమృద్ధిమంతుఁడగుదా ! యని (పునరాధా
నము = కర్మ విశేషము. పునరాధేయము = హవిర్విశేషము.) ౩ ఆ యగ్నిని సూర్యు
ఁడపునరాధానముచేసెను. దానిచే సూర్యుఁడు పశురూపసమృద్ధినిఁ బొందెను కావునఁ
బశువులు సూర్యదేవతాకములని చెప్పబడుచున్నవి. ఆ యగ్నినిఁ బ్రజాపతి పునరా
ధానముచేసెను. దానిచేఁ బ్రజాపతిపశురూపసమృద్ధినిఁ బొందెను. కావునఁ బశువులు
ప్రజాపతిదేవతాకములని చెప్పబడుచున్నవి. ఆ యగ్నిని మనువు పునరాధానము
జేసెను. దానిచే సంతానసమృద్ధినిఁ బొందెను. కావునఁ బ్రజలు "మనుసంబంధుల"
నిచెప్పబడుచున్నారు. ఆ యగ్నిని బ్రహ్మదేవుఁడు పునరాధానముచేసెను. దానిచే
బ్రహ్మసంతానరూపమగు సమృద్ధినిఁ బొందెను. బ్రహ్మసంవత్సరాభిమాని యగు
దేవత కావునఁ బ్రజలు, పశువులు, సంవత్సరముననుసరించి బుట్టుచున్నారు

పంచాశత్తు ౩.

౧౪౦. పూ॒షాఽఽర్ధో॑త్సా॒ త్సా త్పా॒ష్ణాః ప॒శవ॑ ఉ॒చ్యన్తే॒తంత॑వ॒ష్టాఽ ధ॑త్తతే॒నత్వ॑ష్టాఽఽ
 ర్ధో॑త్సా॒ త్సా త్పా॒ష్ణాః ప॒శవ॑ ఉ॒చ్యన్తే॒తం మ॒నురాఽధ॑త్తతే॒న మ॒నురా॒ర్ధోత్సా॑
 త్సా॒ న్నాన॑వ్యః ప్ర॒జాఉ॑చ్యన్తే॒తం ధా॒తాఽధ॑త్తతే॒న ధా॒తాఽఽర్ధో॑త్సన్త॒వత॑స్
 రో॒వై ధా॒తా త్సా॑త్సన్త॒వత॑స్రం ప్ర॒జాః ప॒శవో॑ఽను ప్ర॒జాయ॑న్తే ౨ య॒ఏవం
 పు॒నరా॒ధేయ॑స్యర్థిం॒వేద॑॥

౧ ఈవాక్యార్థము వెనుకటి రెండవపంచాశత్తులోని మూడవ వాక్యమునం దువ్రాయబడినది. ౨ ఏవడీవిధముగాఁ బునరాధేయముయొక్క సమృద్ధిని తెలిసికొనునో, (వాడును) సమృద్ధి నొందును.

పంచాశత్తు ౪

౧౪౧. ఋ॒ధో॑త్యే॒వ ౧ యో॒ఽస్మై॒వం బ॒న్ధుతా॑న్వేద బ॒న్ధుమా॑న్భవతి ౨ భాగ
 ధే॒యం॒వా అ॒గ్నిరా॑హిత ఇ॒చ్ఛమా॑నః ప్ర॒జాం ప॒శూన్య॑జమా॒న స్యో॑పదో॒ద్రా
 వో॒ద్వాస్య॑ పు॒నరా॑దధీత భాగధే॒యేనై॒ వై నగ్ం॑ సమ॒ర్థయ॑త్యథో శా॒న్తి
 రే॒వాస్మై॒వ ౩ పు॒నర్వ॑స్వోరాదధీ తైతదై॒వపు॑నరాధే॒యస్య॑ నక్ష॒త్రం
 యత్పు॑నర్వ॒సూ స్వా॑యా॒మేవై॑నం దే॒వతా॑యామా॒ధాయ॑ బ్రహ్మ॒వర్చ॑సీ
 భ॒వతి ౪ ద్ధ॒ర్భైరా॑దధాత్యయాతయా మత్వాయ ౫ ద్ధ॒ర్భైరా॑దధాత్యద్యభి

ఏ॒వై న॒మో॒షధీ॑భ్యో॒వరు॑ధ్యో॒ఽఽధ॒త్తే ॥ ప॒చ్చక॑పాలః పు॒రో॒డాశో॑భవతి ప॒చ్చ
వా॒ఋత॑వ॒ఋతు॑భ్య ఏ॒వై న॒మవ॑రుధ్యో॒ఽఽధ॒త్తే॑ ॥

౧ ఎవఁడీవిధముగ నన్నియొక్క బంధుత్వమును దెలిసికొనునో, వాఁడుబంధువులు కలవాడగును. ౨ (మొదటి యాధానముచే) సంపాదింపబడినయన్ని యధికభాగమును గోరుచున్నవాఁడై యజమానునియొక్క సంతానమును, పశువులనుఁ బీడించెను. మొదటియన్నినుద్వాసనచేసి, నూతనాన్నిని మఱల నాధానముఁజేసినచో దనభాగముచేతనే (యజమానుఁడీ) యన్నిని సంతోషపెట్టుచున్నాఁడు. మఱియు నీయజమానునకు నీయుపద్రవము యొక్క శాంతియునగుచున్నది. ౩ పునర్వసు నక్షత్రమేదికలదో ! యిదియే పునరాధేయమునకు (విహితమైన) నక్షత్రము (కాలము.) (ఈ పునరాధేయమునకు) స్వకీయమైన నక్షత్రాత్మక దేవతయందీ యన్ని నాధానము చేసి (యజమానుఁడు) బ్రహ్మవర్చస్సు కలవాడగుచున్నాఁడు. (పునర్వసునక్షత్రము నందన్నిని పునరాధేయము చేయవలయుననియు, నీనక్షత్రము స్వీయదేవతయనియు, భావము.) ౪ సారముకలిగియుండుటకై (ఈయన్నిని) దర్భలచే నాధానము చేయవలయును. ౫ అన్నిని దర్భలచే నాధానము చేయవలయును. (అట్లుచేసినచోదర్భలకుఁ గారణమగు) నుదకములవలన, నోషధులవలనను, ఈ యన్నినిఁ బొంది (యజమానుఁడు) ఆధానము చేసినవాడగుచున్నాఁడు. ౬ (ఈ కర్మయందు ఐదుకపాలములందు సంస్కృతమైన పురోడాశముండవలయును. ఋతువులైదు. (కావున) ఋతువులవలన నీయన్నినిఁ బొందియాధానముఁ జేసినవాడగుచున్నాడు (హేమంత శశిర ఋతువులనొకటిగా వివక్షఁజేసి యిచటనైదు ఋతువులని చెప్పఁబడినది.)

(ప్రథమాను వాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౨.

౧౫౨. పరానాపయజ్ఞం పశూన్వపతియోఽగ్ని ముద్వాసయతే పశ్చకపాలఃపురో
డాశోభవతి పాజ్ఞీయజ్ఞః పాజ్ఞాపశవోయజ్ఞమేవ పశూనవరున్ధే ౨ వీర
హవా ఏషదేవానాంయోఽగ్ని ముద్వాసయతే నవావీతస్య బ్రాహ్మణా
ఋతాయవగ పురాఽన్నమక్షన్పజ్ఞీయాజ్యాచువాక్యాభవన్తిపాజ్ఞీయజ్ఞః
పాజ్ఞిఃపురుషోదేవానేవవీరం నిరవదాయాగ్నిం పునరా॥

౧ ఎవఁడగ్ని నుద్వాసనముచేయునో! ఈతఁడు యజ్ఞమును, పశువులనునశిం
పఁజేయును. పురోడాశము అయిదు కపాలములందు సంస్కరించఁ బడినదగుచున్నది.
ధానాదిహవిస్సులచే నిష్పన్నమగు యజ్ఞముపాజ్ఞము. (పజ్ఞీఛన్దస్సు పశువుహేతు
వగుటవలన) పశువులుపాజ్ఞపుములు యజ్ఞమున, పశువులచుఅవరోధముచేసినవాఁడ
గుచున్నాఁడు (ఉద్వాసనము = ఎత్తివేయుట, ధానములు = ధాన్యవిశేషములు,
పాజ్ఞము = పంక్తిచ్ఛందస్సంబధి, అవరోధము = అడ్డగించుట) ౨ దేవతలలోనగ్ని
వీరుఁడు.) ఎవఁడు దేవతలలోన నుద్వాసనముచేయునో, ఈతఁడు వీరహత్యచేసిన
వాఁడగుచున్నాడు. సత్యమును గోఱుచున్న బ్రాహ్మణులు పూర్వమీవీరహత్యజేసిన
యజమానుని యన్నమును భోజనముచేయలేదు. పంక్తిచ్ఛందస్సుకల “అగ్నితమ
ద్యాశ్వమి” త్యాది నాలుగు ఋక్కులు యాజ్ఞను వాక్యలగుచున్నవి. యజ్ఞము
వాంక్తము. పురుషుఁడు పాంక్తుఁడు. దేవతలలో నేవీరుడగునగ్నిని (విడచిపెట్టుటవలన
వచ్చినదోషమునుండి) వేరుచేసి పునరాధానముఁ జేయవలయును.

పంచాశత్తు ౨

౧౫౩. ధత్తే గ శతాక్షరాభవంతి శతాయుఃపురుషగ శతేంద్రియ ఆయు
ష్యేవేంద్రియే ప్రతితిషతి ౨ యద్వాఅగ్నిరాహితో నర్ధ్యతే జ్యాయో

భాగధేయం నికామయమానోయ దాగ్నేయం సర్వంభవతి సైవాస్య
 ర్థిః ౩ సంవాపతస్యగృహే వాక్స్మజ్యతే యోఽగ్ని ముద్వాసయతోస
 వాచం సగంస్థృష్టాయజమాన ఈశ్వరోఽను పరాభవితోఽప్యభక్తయో
 భవంతివాచో విధృత్యై యజమానస్యాపరాభావాను ।

౧ “ఆగ్నేతమద్య” ఇత్యాదులు నాలుగు ఋక్కులు (౧౦౦) నూరుఅక్షర
 ములు కలవగుచున్నవి. పురుషుడు నూరువత్సరములాయువు కలవాఁడును, (పదియిం
 ద్రియములు నూరునాడులందు సంచరించుటచే) నూరుఇంద్రియములు కలవాఁడునై
 (తన) యాయువు నందును, ఇంద్రియములందును ప్రతిష్ఠావస్తుఁడ. (ప్రసిద్ధుఁడ) గు
 చున్నాడు. ౨ గొప్పభాగ్యమును (అదృష్టమును) గోరుచున్నవాఁడైనను యజమా
 నుఁడు అగ్నిరహితుఁడైనచో సమృద్ధిమన్తుఁడ భాగ్యవన్తుఁడ) గుటలేదు. అగ్నిసంబం
 థియగు సర్వసంపత్తును ఏదికలదో! ఇదియే యాయజమానునకు సమృద్ధి. ౩ ఎవడు
 అగ్నినుద్వాసనము చేయుచున్నాడో! వీనియొక్క వాక్కుగృహము నందున్నస్త్రీ
 శూద్రులవాక్కులతోఁ) గలిసికొనుచున్నది. (వారివాక్కులతోసమానమగుచున్నదని
 తా) ఆవాక్కుననుసరించి యజమానుడు ఇతరవైలక్షణ్యరూపమగు నుత్కర్ష లేకపో
 వుటచే) తిరస్కృతుఁడగుచున్నాఁడు (“సమిధో అగ్నిఆజ్యస్యవ్యస్తు” ఇత్యాది
 ప్రయాజమంత్రములందున్న సంబుధ్యన్తమగు నగ్నిశబ్దమునకుఁ బూర్వమునందున్న
 సంబుద్ధి, సప్తమీ, తృతీయా, ద్వితీయా, విభక్త్యంతములగు నగ్నిశబ్దముల నీవిధము
 గాఁ (గర్భకాలమునందుఁ) బ్రయోగించినచో నీవిభక్తులచేఁ బునరాధేయమునకగ్నాన్య
 ధేయమునకంటె వైలక్షణ్యముకలుగఁగా యజమానుఁడు విలక్షణుడగునుకావున)
 నీయజమానుని యొక్కవాక్కు శుద్ధమయినదగుచుండగాఁ బరాభవము శాంతమగు
 చున్నది. అని తా. (=విభక్తిప్రయోగము - (౧) అగ్నేఽగ్నే, (౨) ఆగ్నావగ్నే (౩)
 అగ్నినాఽగ్నే (౪) అగ్నిమగ్నే అని ప్రయాజమంత్రములందున్నది.

సమిదోఽగ్నేఽగ్నఽ ఆజ్యస్యవియన్తు ౧.

తనూనపాదగ్నావగ్న ఆజ్యస్యవేతు ౨.

ఇహోఅగ్నినాఽగ్న ఆజ్యస్యవియన్తు ౩.

బర్హిరగ్నిమగ్న ఆజ్యస్యవేతు ౪.

ఇట్లు విభక్తిప్రయోగమని యెఱుంగవలయును.

పంచాశత్తు ౩.

౧౫౪. ౧ విభక్తింకరోతి బ్రహ్మైవతదక ౨ రుషాంశు యజతియథావామం వసు
వివిదానోగుహతితాదృగేవ తద ౩ గ్నింప్రతిస్విష్టకృతం నిరాహయథావా
మంవసువివిదానః ప్రకాశం జిగమిషతితాదృగేవత ౪ ద్విభక్తిముక్త్యాప్ర
యాజేన వషట్కరోత్యాయ తనాగేవనైతి ౫ యజమానోనైపురోడాశః
పశవేతే ఆహుతీ యదభితః పురోడాశమేతే ఆహుతీ॥

౧ (ఎవఁడీపూర్వోక్తవిధముగ) విభక్తివిధానమును ననుష్ఠించుచున్నాఁడో
(ఆతఁడగ్నాధేయమువలన) నా పునరాధేయమును దృఢముగఁ జేయుచు
న్నాఁడు. ౨ మంత్రోచ్ఛారణధ్వని మెల్లగానుండునట్లుగా యాగముఁజేయు
వలయును. లోకమునందేవిధముగ పురుషుఁడు శ్రేష్ఠమైన ధనమును పొంది
నవాఁడై దాచుకొనుచున్నాఁడో, ఈమందమయిన మంత్రోచ్ఛారణముకూడ
నటువంటిదే. (యజ్ఞఫలమును జాగ్రతగా దాచుకొనిన వాఁడగుచున్నాఁడు)
౩ స్విష్టకృదగ్నినిఁగూర్చి (మంత్రోచ్ఛారణమును) బిగ్గరగాఁ జేయవలయును.
శ్రేష్ఠమయిన ధనమునుబొందిన పురుషుండేవిధముగఁ బ్రసిద్ధిపొందవలయునని
కోరుచున్నాఁడో, ఈయుచ్ఛధ్వని గూడనట్టిదియే (ప్రసిద్ధికలవాఁడగుచున్నాడని తా.)

[అ ౧. ప) ౫. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౨. పం ౪] ౧౫౧

౪ పూర్వోక్తవిభక్తి ప్రకారమును జెప్పి ప్రయాజమంత్రముచేత వషటాగ్రపూర్వ కముగ యాగముచేయవలయును. ఇట్లుచేసినచో బూర్వోక్త యజమానుడు) స్వగృహమునుండి తొలగిపోవుటలేదు. ౫ యజమానుడేపురోడాశము. (యజమా నునివలె ప్రధానమని తా) ఈ పశువులేయాహుతులు, పురోడాశమునంతట నాహు తులను హోమముచేసినచో (నన్ని) పశువులచే యజమానునే యంతటను గ్రహించు చున్నాడు.

పంచాశత్తు ౪.

౧౫౫. జుహోతియజమాన మేవోభయతః పశుభిఃపరిగృహ్లాతి ౧ కృతయజుః
సంభృతసంభార ఇత్యాహుర్నసంభృత్యాః సంభారానయజుః కర్తవ్యమిత్య
౨ ధోఖిలుసంభృత్యా ఏనసంభారాః కర్తవ్యం యజుర్వజ్ఞస్యస మృధ్యై
౩ పునర్నిష్కృతో రధోదక్షిణా పునరుత్సృతంవాసః పునరుత్సృష్టోన
ద్వాన్పునరాధేయస్య సమృద్ధ్యై ౪ సప్తతే అగ్నే సమిధః సప్తజహ్వ ఇత్య
గ్నిహోత్రం జుహోతియత్ర యత్రైవాస్యస్యక్తంతతః॥

౧ “భూమిర్భూమ్నా” ఇత్యాది మంత్రసముదాయము సంపాదింపబడిన (సంభారముకలదని విజ్ఞులుచెప్పుచున్నారు. (సంభారములు = సప్తమృద్విశేషములు) (ప్రథమాధానమునందు సంభారములు సంపాదింపబడుటవలనను, మంత్రసముదాయ ముచ్ఛరింపబడుటవలనను (ఈకర్మయందుగూడ) సంభారములు సంపాదింపనవసర ములేదు. మంత్రసముదాయోచ్ఛారణముచేయ నవసరము లేదు. (అనిపూర్వపక్షము) ౨ పూర్వోక్తసంభారములు సంపాదింపవలయును. మంత్రసముదాయ ముచ్ఛరింప వలయును. (ఇట్లుచేయుట) యజ్ఞముయొక్క సమృద్ధికొఱకు అగుచున్నది. అధోశబ్ద ముపూర్వపక్షమును బోగొట్టునది ఇదిసిద్ధాంతము.) ౩ పునరాధేయము యొక్కసమృ

స్థికౌటకు మొదటభగ్నమయి తరువాత దృఢముఁజేయబడినరథము (ఈకర్మయందు) దక్షిణ (మఱియు) మొదటచినిగిపోయి మఱలకుట్టఁబడిన వస్త్రము దక్షిణ. (ఇట్లే) మొదటదుర్బలముగానుండి పిమ్మటఁ బోషణముచే శక్తివంతమయిన యెద్దదక్షిణ. ర “సప్తతేలగ్నే” ఇత్యాది మంత్రముచే నగ్నిహోత్రము నుద్దేశించిహోమము చేయవలయును. (ఈ “సప్తతే” అను మంత్రము. అ. ౧ ప్ర ౫ అను ౩ పం ౨ లో వ్యాఖ్యానము చేయబడును.) (ఇట్లుహోమముచేసినచో) నీపునరాధేయ దేవతయగు నగ్నియొక్క యంగమే యేప్రదేశమునందు మఱువఁబడినదో ; ఆప్రదేశమునుండి యంగసహితమగు నగ్నినే (యజమానుఁడు) సంపాదించినవాఁడగుచున్నాఁడు.

పంచాశత్తు ౫.

౧౫౩. ఏవేనమవరున్ధే ౧ వీరహావాఏషదేవానాంయోఽగ్ని ముద్వాసయతే తస్యవ
రుణ ఏవర్ణయాదాగ్ని వారుణమేకాదశ కపాలమును నిర్వపేద్యంచైవహన్తి
యశ్చస్యార్ణయాతౌభాగధేయే నప్రీణాతి నార్తిమార్ఛతి యజమానః॥

౧ ఎవఁడు దేవతలలో నగ్ని నుద్వాసనముచేయునో ; వీడు వీరహత్యచేసిన హాడ (గుచున్నాఁడు.) వానికి వరుణుఁడు ఋణగృహీతనువలెఁ బీడించువాఁడ (గుచున్నాఁడు.) కావుననాదోషము పోవుటకై (ఆయజమానుఁడు) అగ్నియు, వరుణుఁడు దేవతగాఁగల పదునొకండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపముచేయవలయును. ఏయగ్నినిఁ జంపుచున్నాడో (ఉద్వాసనము చేయుచున్నాడో, అని తా) ఏ వరుణుఁడు ఋణగృహీతుని వలెఁబీడించుచున్నాడో, వారిద్దరినిఁ బురోడాశభాగముచే యజమానుఁడు సంతోషపెట్టుచున్నాడు. బాధనుఁ బొందుటలేదు,

ద్వితీయానువాకము సమాప్తము.

[అం. ప్ర గి. కృష్ణయజుర్వేదము. అను 3. పం ౧.] ౧౫౩

అనువాకము 3.

౧౫౬. భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాఽన్తరిక్షం మహితావా ఉపస్థితే దేవ్యదితేఽగ్ని
మన్నాదమన్నాద్యాయాఽఽదధే ౨ ఆఽయంగౌః పృథ్వీరక్రమీద సన్నా
తరంపునః పితరంచ ప్రయన్తువః 3 త్రింశద్ధామ విరాజతివా క్షతజ్గాయ
శిశ్రియే ప్ర్యత్యస్యవహద్యభిః ౪ అస్యప్రాణాదపానత్యన్తశ్చర తిరో
చనా వ్యఖ్యన్మహిషఃసువః ౫ యత్త్వా॥

౧ ఓ గార్హపత్యప్రదేశమా ! నీవు బాహుశ్యముచే భూలోకస్వరూపమగు
చున్నావు. శ్రేష్ఠత్యముచే స్వర్గలోకస్వరూపమగుచున్నావు. మహత్త్వముచే నన్తరిక్ష
లోకస్వరూపమగు చున్నావు. ఓ భూమీ ! గార్హపత్యప్రదేశరూపమగు నో దేవీ !
నీ తొడయందన్నమును భుజించునట్టి గార్హపత్యాగ్నిని (యజమానునకుఁ దినుటకు
యోగ్యమగు) నన్నముస్థించుటకై నాధానముఁ జేయుచున్నాను. ౨ ఈగార్హపత్యాగ్ని
(ఆదిత్యరూపముచే) బోవునట్టిస్వభావముకలదియుఁ దెల్లనిరంగుకలదియునై పృథవీ
రూపమగు తల్లినాక్రమించుచు. స్వర్గలోకస్వరూపమగు తండ్రునిగొప్పగాఁ బొందెను.
3 ఆదిత్యరూపమగు గార్హపత్యాగ్నిసంబంధమైన ముప్పది సంఖ్యగల (ముహూర్త
రూపమగు) తేజస్సువిశేషముగాఁ బ్రకాశించుచున్నది. రెండుగడియల కాలముహూ
ర్తమువైదికస్తుతివాకుఁ పక్షివలె (నాకాశమున సంచరించునాదిత్యు) నాశ్రయించెను.
(ఓగార్హపత్యాగ్ని) నిన్నుఁగూర్చి యుద్వాప సమూహమైనయే ప్రతికూలకర్మమారచే
జేయబడినదో, (దానినినంతయు) విడచి జ్వాలారూపములగు కాంతులచే మాహవి
స్సును దేలతలచుందుఁ బొందించుము. (ఉద్వాపన = తీసిపారవేయుట) ౪ ఈయాది
త్యుని దీప్తియుచ్ఛ్వాసతుల్యమగు బ్రాణమునుండి నిశ్వాసతుల్యమైన యస్తమయము
నుపొందుచున్ననై (ద్యావాభూముల) మధ్యయందుసంచరించుచున్నది. గొప్పచుండ

౧౫౪ [అ ౧. ప్ర గీ. ఆంధ్ర వేద ము లు. అను ౩, పం ౨]

లమునందున్న యాదిత్యుడు (యజమానుల కొఱకు) స్వర్గమును బ్రకాశింపజేసెను.
గీ దీనియర్థముతరువాయి వాక్యమున వ్రాయబడును.

పంచాశత్తు ౨.

౧౫౫. క్రుద్ధః పరోవప మన్యునాయదవర్త్యా సుకల్పమగ్నే తత్తవపునస్త్వద్దీపయా
మసి ౨ యతేమన్య పరోప్తస్య పృథివీచునుదధ్వనే ఆదిత్యావిశ్వేతదేవా
వసవశ్చ సమాభరన్ ౩ మనోజ్యోతిర్జషతా మాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగం
సమిమందధాతు బృహస్పతి స్తనుతామిమంనో విశ్వేదేవా ఇహమాదయా
న్తామ్ ౪ సప్తతే అగ్నే సమిధః సప్తజహ్వీసప్త॥

౧ ఓ దక్షిణాగ్ని ! యేకారణమున కోపముచే నిన్ను యుద్వాసనము జేసితి
నో, యేదారిద్ర్య దోషముచే నుద్వాసనము చేసితినో, ఓ యగ్ని ! అదియంతయు
నీయనుగ్రహమువలన బాగుగాఁ జేయఁబడినదగుగాక. నిన్నుఁ బ్రకాశింపఁజేయుదుము.
-౨ ఓ యాహవనీయాగ్ని ! నాకోపముచే నుద్వాసనము జేయఁబడిన నీయేతేజస్సు
భూమినిఁ బ్రవేశించి నశింపఁజేయఁబడినదో, ఆతేజస్సునాదిత్యులు, విశ్వేదేవతలు,
వసువులు తీసికొందురుగాక. ౩ (ఉద్వాసనాపరాధ పరిహారముకొఱకు) కొనియాడఁ
దగిన యగ్నియొక్క జ్యోతిస్సు ఆజ్యరూపహవిన్సును సేవించుగాక. విచ్ఛిన్నమైన
నీ యజ్ఞమును సంధానము జేయుగాక. బృహస్పతి యీయజ్ఞమును విస్తీర్ణముజేయు
గాక. సర్వదేవతలీకర్మయందుఁ దృప్తికలవారగుదురుగాక. ౪ వీనియర్థము తరువాయి
వాక్యముతోఁ జేర్చివ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు 3.

౧౫౫. ఋషయఃసప్తధామప్రియాణి సప్తహోతాః సప్తధాత్వాయ జన్తినప్తయో
 నీరాప్యణస్వాఘృతేన ౨ పునరూర్జానివర్తస్వ పునరగ్న ఇమాఽఽయుమా పున
 ర్నఃపాహివిశ్వతః ౩ సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నేపి స్వస్వధారయా విశ్వప్సిన్వి
 యావిశ్వతస్పరి ౪ లేకఃసలేకః సులేకస్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యంజుషాణా వియ
 న్తుకేతః సకేతః సుకేతస్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణావియన్తు వివస్వాగ్ం
 అదితిర్దేవజూతిస్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యంజుషాణావియన్తు॥

౧ ఓ యగ్నీ ! సమిధలుసప్త (2) సంఖ్యకలవి. (అశ్వశ్థ, ఉదుమ్బర. పలాశ
 శమీ, వికంకత, అశనిహత, పుష్కరవర్ణములనునవి.) జ్వాలారూపములగు (కావీ-
 కరాశ, మనోజవ, సులోహిత, సుధూమ్రవర్ణ, స్ఫులింగినీ, విశ్వరుచి, యను) నాలుక
 లుసప్త (2) సంఖ్యకలవి. (సమిధలను సంపాదించుటకొరకు) మంత్రములు సప్తసంఖ్య
 కలవి. ప్రియములగు స్థానములు సప్తసంఖ్యకలవి. (ఆహవనీయ, గార్హపత్య, దక్షి
 ణాగ్ని, సభ్య, ఆవసభ్య, ప్రాజహిత, అగ్నీధ్రయములు) సోమయాగమునందగ్నిని
 ధరించునవని తా.) హోతమొదలగు (హోత, ప్రశస్త, బ్రాహ్మణాచ్ఛంసి, పోత,
 నేప్త, ఆగ్నీధ్ర, అచ్చావాకులనువారు) వషట్కర్తలేడ్డురు. నిన్ను యజమానులేడు
 విధములుగా యాగము చేయుచున్నారు. అగ్నిష్టోమ, అత్యగ్నిష్టోమ, ఊక్త్యపోడశి
 అతిరాత్ర, అష్టోర్యామ, వాజపేయ అని యేషవిధములు) అటువంటి నీవు ఏడు ఆహ
 వనీయాది) స్థానములనాజ్యముచే బూరించుము. ౨ ఓ యగ్నీ ! (నీవు నాచేనుదావ
 సనము చేయఁబడినవాఁడవైనను) పాలు మొదలగు రసములతోఁగూడ (నిచ్చటకు)
 రమ్ము. అన్నముతోను, ఆయువుతోను, కూడచుటలరమ్ము. మాటిమాటికిఁ జేయఁ

౧౫౬ [అ ౧. ప్ర ౫. ఆంధ్రవేదములు. అను ర. పం ౧.]

బడిన సమస్తాపరాధములనుండి మమ్మురక్షించుము. ౩ ఓ యగ్నీ ! ధనముతోఁగూడ
రమ్ము. ప్రపంచమునకు జీవనాధారమయిన వర్షధారచేఁ దృణధాన్యఽతా వృక్షము
లకుఁ బైభాగమునఁ దడుపుము. ౪ లేక- సలేక- సులేక- అను ప్రసిద్ధులయిన
యాదిత్యులు సంతోషించుచున్నవారై మాయాజ్యమునుఁ ద్రావుదురుగాక. కేత-
సకేత- సుకేత- అను ప్రసిద్ధులయిన యాదిత్యులు సంతోషించుచున్నవారై
మాయాజ్యమునుఁద్రావుదురుగాక. వివస్వస్తుడు- అదితి, దేవజూతి యను ప్రసిద్ధులైన
యాదిత్యులు సంతోషించుచున్నవారై మాయాజ్యమునుఁ ద్రావుదురుగాక.

తృతీయానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము ౪.

౧౫౭. భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణేత్యాహః॥శిష్టేనైవ మాధత్తే ౨ సర్పానైజీ
ర్యన్తోమన్యన్త సవతంక సర్గిరః కాద్రవేయో మన్త్రమపశ్యత్తో వైతే
జ్జీరాసనూరపాఘ్నత సర్పరాజ్ఞయా ఋగ్విర్గార్హపత్యమా దధాతి పునర్నవ
మేవై నమజరంకృత్వా॥ధత్తేఽథోపూతమేవ ౩ పృథివీమన్నాద్యంనో పాన
మత్సైతమ్॥

౧ “భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణా” అను మంత్రముచే నన్నముఁ బొందవల
యునను కోరికచేతనే ఈయగ్నినాధానము చేయవలయును. ౨ సర్పములు ముసలి
తనమునుఁబొందినవై (ఈముసలితనమెట్లుపోవునా !) యని విచారించినవి. అప్పుడు

[అ ౧ ప్ర ౫. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౪ పం ౨] ౧౫౭

కసర్ణీరుడను కద్రూపుత్రుడు “భూమిర్భూమ్నా” ఇత్యాదిమంత్రసముదాయమును (ముసలితనమునుబోగొట్టు దానినిగాఁ) జూచెను. ఆమంత్రసామర్థ్యమువలన నాసర్పములు ముసలిచర్మము విడనాడి నూతన చర్మములను బొందినవి. (కావున) సర్పములకు రాణియగు భూమియొక్క మంత్రములచే గార్హపత్యాగ్ని నాధానము చేయవలయును. (భూమికి మంత్రము వేటుగానున్నది.) (ఇట్లుచేసినచో) మఱిల నూతనమగునగ్నిని ముసలితనములేనివానిగాఁ జేసెననిపిమ్మటఁ బవిత్రవంతునిగాఁ జేసినట్లు గును. ౩ దీనియర్థము తరువాయి వాక్యములో వ్రాయఁబడును.

—:—0—:—

పంచాశత్తు ౨.

౧౬౦. మస్త్రీమపశ్యత్తో వై తామన్నాద్యముపాన మద్యత్సర్పరాజ్ఞియా ఋగ్భి
గ్గార్హపత్యమాదధాత్యన్నాద్యస్యా వరుద్ధ్యా అథోఅస్యామేవై నం ప్రతిష్ఠిత
మాధత్తే ౨ యత్వాక్రుద్ధః పరోవ పేత్యాహఃపహ్నుత ఏవాస్మై తత్ ౩ పున
స్తోవద్దీపయామసీత్యాహ సమిన్ధవై నం ౪ యత్తేమన్య పరోష్టస్యేత్యాహ
దేవతాభిరేవ॥

౧ పృథివిని అన్నసిద్ధిపొందలేదు. (అప్పుడా) భూమి “భూమిర్భూమ్నా” అను నీమంత్రసముదాయమును జూచెను. దానివలన నాభూమిని అన్నసిద్ధిపొందినది. “భూమిర్భూమ్నా” అను భూమియొక్క ఋక్కులచే యన్నసిద్ధియొక్క లాభము కొఱకు గార్హపత్యాగ్నిని నాధానముఁ జేసినచో, అప్పుడు యీ యగ్నినీభూమియందే ప్రతిష్ఠావంతునిగా నాధానముఁ జేసినవాడగుచున్నాఁడు. ౨ “యత్వాక్రుద్ధః పరోవప” అనుమంత్రపాఠము- ఆయుద్వాసనము చేయుట ఈయగ్నికొఱకు నిగరణము చేయు

చున్నదని చెప్పచున్నది. (నిగరణము = కప్పిపుచ్చుట.) ౩ “పునస్తోద్ధీపయామసి” ఇత్యాదిమంత్రపాఠముచే (యజమానుఁడీ) యగ్నిని బ్రజ్వలింపఁ జేయుచున్నాఁడు. ౪ “యత్తేమన్యపరోష్ఠస్య” ఇత్యాదిమంత్రపాఠముచే నీయజమానుఁడు ఆదిత్యాది దేవతలచే నీయగ్నిని తేజోవస్తువిగాఁజేయుచున్నాఁడు.

పంచాశత్తు ౩.

౧౬౧. ఏ॒నగ్ం॑సంభ॑రతి ౧ వి॒వాఏ॒తస్య॑ య॒జ్ఞశ్చి॑ద్యతే యో॒గ్నిము॑ద్వా॒సయ॑
తే॒బృహ॑స్పతి॑ వ॒త్యరో॑ష్ఠిష్ఠతే బ్ర॒హ్మ॒వై దే॒వానాం॑ బృహ॑స్పతి॒ర్బృహ॑స్పతే॒వయ॑
జగ్ం॑సంద॑ధాతి ౨ వి॒చ్ఛిన్నం॑ య॒జ్ఞగ్ం॑ స॒మిమంద॑ధా త్వి॒త్యాహ॑సంత
త్యై ౩ వి॒శ్వేదే॒వా ఇ॒దమా॑దయంతామి త్యాహ॑సంతత్యై వయ॑జ్ం
దే॒వేభ్యో॑ఽ నుది॑శతి ౪ స॒ప్తతే॑అగ్నే స॒మిధః॑ స॒ప్తజి॑హ్వః ॥

౧ ఏ యజమానుఁడగ్ని నుద్వాసనముచేయునో; ఇతనియజ్ఞమువిచ్ఛిన్నమగు చున్నది. (సంపూర్ణమైనయజ్ఞఫలమునుఁ బొందనేరడని, తా॥) “బృహస్పతి” శబ్దము గలఋ కుచేనగ్నిని సేవించవలయును. బృహస్పతి దేవతలకుబ్రహ్మ (కావున) బ్రహ్మచేతనేయజ్ఞమునవిచ్ఛిన్నముగఁ జేయుచున్నాఁడు. ౨ “విచ్ఛిన్నంయజ్ఞమ్” ఇత్యాది మంత్రపాఠమునందలి “సందధాతు” అనుపదమువిచ్ఛిత్తిలేకుండుట కెయగు చున్నది. ౩ “విశ్వేదేవా” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే (యజమానుఁడు) అవిచ్ఛిత్తి (సంతతి) చేతనే యజ్ఞమును దేవతలకొఱకిచ్చుచున్నాఁడు. ౪ ఈ వాక్యార్థము తరువాతి (౪వ) పంచాశత్తుతోఁ జేర్చివివరింపఁబడును.

[అ ౧. ప) ౫. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౪. పం ౪] ౧౫౯

పంచాశత్తు ౪.

౧౬౨. ఇత్యాహ సప్తసప్తైసప్తధాఽగ్నేః ప్రియాస్తనువస్తా ఏవావరుంధే ౨
 పునరూర్జాసహ రయ్యేత్యభితః పురోడాశమాహుతీ జుహోతియజమా
 నమేవోర్జాచర యాచోభయతః పరిగృహ్ణత్యా ౩ దిత్యావా అస్మా
 ల్లోకాదముంలొక మాయంతే ఽముష్మిల్లోకే వ్యతృప్యంత ఇమం
 లొకంపునరభ్య వేత్యాగ్ని మాధాయై తాన్వోమాన జహవుస్త ఆర్ధ్వు
 వంతే సువర్గంలొక మాయన్యః పరాచీనం పునరాధేయా దగ్నిమాదధీ
 తసవతాన్ హోమాంజుహు యాద్యామేవాఽఽ దిత్యాబుధ్ధి ర్ఘ్న
 వంతామేవర్షోతి ॥

౧ “సప్తతేఅగ్నే” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే సమిత్తులు మొదలగు పదార్థములుఏడుగా (చెప్పబడినవి.) ఏడుగానున్న పదార్థములన్నికి బ్రయములైనశరీరములు. (కాపునయజమానుడు) వాటినేబొందుచున్నాడు (అగ్నికిసప్తత్వసంఖ్యయిష్టమని భావము.) ౨ “పునరూర్జాసహ” అనుమంత్రపాఠముచే పురోడాశమంతటనాహుతులను హోమముచేయవలయును. (అప్పుడగ్ని) పాలుమొదలగు రసముచేతను ధనముచేతను, యజమానునంతటను గ్రహించుచున్నాడు. (ధనవంతునిగాఁజేయుననితా.) ౩ ఆదిత్యాదిదేవతలొకమునుండి స్వర్గలొకమునుఁ బొందిరి. (కాని) యాలోకమునందు విశేషముగా నాశకలవార్తైరి. మఱిలనీలోకమును గూర్చివచ్చి యగ్ని నాధానముఁజేసి (లోకాదిమంత్రములచే) నీయాహుతులను హోమముచేసిరి

అప్పుడా దేవతలు సమృద్ధిని పొందిరి. (పిమ్మట) స్వర్గలోకమును బొందిరి. ఏయజమానుడు పునరాధేయమునకంటె బిమ్మటనగ్ని నాధానము జేయునో ఆతడియాహుతులను (లోకాదిమంత్రములచే) హోమము చేయవలయును. ఆదిత్యాది దేవతలే సమృద్ధిని పొందిరో; (ఈయజమానుడుగూడ) ఆ సమృద్ధినే పొందుచున్నాడు.

చతుర్థానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౫.

౧౬౪. ఉప్రప్రయంతో అధ్వరం మంత్రం వోచేమాగ్నయే ఆరేఅస్మేచశృణ్వతే
 ౨. అస్యప్రత్నామను ద్యుతగ్ం శుక్రందుదుప్రహే అహాయః పయఃస
 హస్ర సామృషీమ్ ౩ అగ్నిర్హుర్హా దివఃకకు తృతిగపృథివ్యాఅయమ్
 అపాగం రేతాగ్ంసిజిన్వతి ౪ అయమిహప్రథమోధాయధాతృభి ర్హోతా
 యజ్ఞోఅధ్వరేష్వీడ్యః యమష్నవానోభృగ్ వోవిరుదుచు ర్వనేషుచిత్రం
 విభువం విశేవిశే ఉభావామింద్రాగ్నీ ఆహువధ్యై ।

యజ్ఞమును పొందిన వారలమై మేము దూరము నుండియు (ననుగ్రహముచే) మావాక్యమును వినుచున్న యగ్ని సంతోషముకొరకు (ఉపస్థాన) మంత్రము (జెప్ప వారము కాగలము.

ఈయగ్నియొక్క పురాతనమగు (గోస్థానీయమైన) అనుకూలప్రకాశమును సంకోచములేక ఋత్విక్కులు క్షిరస్థానీయమైనట్టియు, బహుధనము నిచ్చునట్టియు

గర్భప్రవర్తకమునకు జ్యోతిస్సునుఁబితుకు చున్నారు. (దుదుప్రసే = ద్వికర్మకప్రయోగము. ప్రకాశమునుండి అని తా॥) 3 ఈయగ్ని (ఆదిత్యరూపముచే) ద్యులోకమునకు శిరస్థానీయుఁడు, భూమికేఁబాలకుఁడు. ఉదకములయొక్క (కార్యములకు) స్థానర, జంగమ శరీరములను (జఠరాగ్నిరూపముచే) సంతోషపెట్టుచున్నాడు.

౪ దేవతలనాహ్వానించునట్టియు, మనుజులకంటె నధికముగయాగము: జేయునట్టియు యాగములందు స్తోత్రముచేయుఁ బడుచున్న నీయగ్ని యీకర్మయందుఁ బ్రధానుఁడై ధరించుటకుఁ బ్రయత్నించుచున్న (మాచే) ధరింపబడుచున్నాడు. “ఉప్పువాన” సంజ్ఞకలవారున్ను, “భృగు” సంజ్ఞయుకలవారునగు మునులుతమ మాశ్రమములందా యాప్రబలాభివృద్ధికొఱకు నేయగ్నినిఁ బహుయాగముల కాధారమగునట్లుగా) విచిత్రముగాను, వ్యాప్తికలవానినిగాను, విశేషముగాఁ బ్రకాశింపజేసిరో! శ్రీ దీనియర్థముతరువాయి వాక్యములో వ్రాయబడును.

—* 0 *—

పంచాశత్తు ౨.

౧౬౪. ఉ॒భా॒నా॒ధ॒సః॒ స॒హ॒మా॒ద॒య॒ధ్యై॒ ఉ॒భా॒దా॒తా॒రా॒ వి॒షాం॑ ॥ ర॒యా॒ణా॒
ము॒భా॒వా॒జ॒స్య॒ సా॒త॒యే॒ హు॒వే॒వామ్ ౨ అ॒యం॒తే॒ యో॒ని॒ర్వ॒త్వి॒యో॒
య॒తో॒జా॒తో॒ అ॒రో॒చ॒థాః॒ తం॒జా॒న॒న్తు॒గ్న ఆ॒రో॒హ॒థా॒నో॒వ ధ॒యార॒యిమ్
3 అ॒గ్న ఆ॒యాం॑ పి॒వ॒వ॒స॒ఆసు॒వోర్జై॒ మి॒షం॒చ॒నః ఆ॒రే॒బా॒ధ॒స్వ దు॒చ్ఛ
నామ్ ౪ అ॒గ్నే॒ ప॒వ॒స్వ॒స్వపా॑ అ॒స్మే॒వ॒ర్చః॒ సు॒వీ॒ర్యమ్ ధ॒ధతో॒ష్షాం॑

ర యి మ ।

౧ ఓ యింద్రాగ్నులారా ! మిమ్మునిద్దరిఁ గూర్చియభిముఖముగా హోమము చేయుటకుఁ గోరుచున్నాను. మఱలనిద్దరినికూడా అన్నముతోఁ దృప్తిపఱచుటకుఁ గోరుచున్నాను. (ఏహేతువుచే) మిరిద్దరు అన్నములకు, ధనములకు, దాతలగు చున్నారో, ఆకారణమువలన మిమ్ముఁ బిలుచుచున్నాను. ౨ ఓ యగ్నీ ! ఈయాహ వసీయ ప్రదేశమునీకు స్థానము. ఋతుసంబంధియగు నేయాహవసీయ ప్రదేశము నుండిపుట్టినవాఁడవై ప్రకాశించితివో! ఆప్రదేశము(నాదియని)ను దెలిసికొనినవాఁడవై యధిష్ఠించుము. పిమ్మట నాధనమును వృద్ధి నొందించుము ౩ ఓ యగ్నీ ! (నీవు) మాయాయువులను (దోషము లేనివాటినిగా) శోభనము సేయుచున్నావు. మాకుబల కారణమగురసమును, ధనమునుదీసికొనిరమ్ము. శత్రుసేనను దూరమునందు బాధించుము. ౪ ఓ యగ్నీ ! శోభనకర్మకలనీవు మాయందు పుష్టిని, ధనమును ధరింపఁజేయు చు మాయందలి బ్రహ్మవర్చస్సును, సమీచీనమగు సామర్థ్యముగను శోధించుము.

పంచాశత్తు 3.

౧౬శ్లో. మ॒యి ౧ అ॒గ్నే॑పా॒వక॑ రో॒చిషా॑ మ॒న్ద్రయా॑ దే॒వజి॒హ్వా॒యా ఆదే॒వాన్
 వ॒క్షీ॒యక్షీ॑చ ౨ స॒నః॑పా॒వక॑ దీ॒దివో॑ఽగ్నే॒ దే॒వాగ్ం ఇ॒హోఽవ॑హ ఉ॒ప
 య॒జ్ఞగ్ం హ॒విశ్చ॑నః 3 అ॒గ్నిః శు॑చి॒వ్రత॑తమః శు॒చిర్వి॒ప్రః శు॑చిః క॒వః
 శు॑చీరో॒చత॑ ఆహుతః ౪ ఉ॒దగ్నే॑ శు॒చయ॑స్తవ శు॒క్రాభా॑జన్త ఈ॒రతే
 త॒వజ్యోతి॑గ్ం పృ॒ర్చయః॑ ౫ ఆ॒యుర్దా అ॒గ్నేఽస్యా॑య॒ర్ణే ॥ ॥

౧ పవిత్రముచేయు నోయగ్ని దేవా! ప్రకాశించుచున్నట్టియు సంతోషపెట్టు నట్టి నాలుకచే దేవతలనావహించితివి. యాగముకూడజేయుచుంటివి. ౨ పవిత్ర

[ప్ర ౧ అ ౫. కృష్ణ యజుర్వేదము. అనుగీ పం ౪] ౧౬౩

ముచేయునోయగ్నీ! ప్రకాశించుచున్నయానీవు దేవతలనిచ్చటకుఁ దీసికొనిరమ్ము
మాయజ్ఞమును, హవిస్సును, బొందుము. ౩ ఈయగ్నిదేవుడు మిక్కిలిశుద్ధమగు
వ్రతముతో గూడుకొనినవాడు. బ్రాహ్మణాభిమానియై శుచియగువాడు, పండితా
భిమానియై శుచియగువాడు. మాచే (అంతటను) బాగుగ హోమము చేయబడిన
వాడును శుచియై ప్రకాశించుచున్నాడు. ౪ ఓయగ్నీ! నీయొక్క శుద్ధములగు కిర
ణములు ప్రకాశించుచున్నవై యూర్ధ్వముగాఁ బోవుచున్నవి. పూజించువారు నీజ్యో
తిస్సులను(బొందుచున్నారు) ౫ దీనియర్థము తరువాయి పంచాశత్తులో వ్రాయఁ
బడును.

పంచాశత్తు ౪.

౧౬౬. దే॒హి॒ వ॒రో॒చ్ఛదా॑ అ॒గ్నే॒ఽసి॒ వ॒రో॒చ్ఛమే॑దే॒హి త॒నూ॒పాఅ॒గ్నే॒ఽసి త॒ను॒వం మే॒పా
హ్య॒గ్నే య॑న్మే॒తను॑వా ఊ॒నంత॑న్మ ఆ॒ప్రుణ॑ ౨ చి॒త్రా॒వసో॑స్వ॒స్తితే॑ పా॒ర
మ॒శీయే॑ ౩ ధా॒నాస్తా॑వ్వి శ॒తం హి॑మా॒ద్యుమ॑న్తః స॒మిధీ॑మహి॒ వయ॑స్వ॒న్తో
వ॒యస్కృ॑తం యశ॑స్వ॒న్తో యశ॑స్కృ॒తం సు॒వీరా॑సో అ॒దాభ్యం॑ అ॒గ్నే స॑ప॒త్న
ద॒మ్భనం॑ వ॒ర్షిష్ఠే॑ అ॒ధినా॑కే ౪ సంత॑వ॒గ్నే సూ॑ర్యస్య వర్చ॑సా॒ఽగధా॑ః స॒మృ
క్షీ॒ణాగ్ం॑స్తు॒తేన॑ సం॒ప్రియే॑ణ ధా॒మ్నా త్వ॑మ॒గ్నే సూ॑ర్యవర్చా అ॒సి సం॑మా
మా॒యుషా॑ వర్చ॑సాప్రజ॒యాస్మ॑జ ॥౪॥

౧ ఓ యగ్నీ! నీవు ఆయువునిచ్చువాడ వగుచున్నావు. (కావున)నాకాయువు
నొసంగుము. ఓ యగ్నీ! వర్చస్సునిచ్చువాడ వగుచున్నావు. నాకువర్చస్సు నొస

గుము. 'ఓ యగ్నీ! శరీరమును రక్షించువాడ వగుచున్నావు. నాశరీరమును రక్షిం
చుము. నాశరీరమునకు(ఏది)తక్కువో దానినినాకుఁబూరింపుము. ౨ ఓ రాత్రీ!
నీసమాప్తిని తేమముగాబొందుదును. ౩ ఓ యగ్నీ! అన్నమునకుకర్తవును, కీర్తిని
చ్చువాడవును, తిరస్కరించబడనివాడవును, గొప్పదగు స్వర్గమువిషయమై శత్రువుల
యొక్కనాశము కలవాడవునగునిన్ను, అన్నముకలవారమును, కీర్తికలవారమును,
శోభన పుత్రపౌత్రాదులతో కూడుకొన్నవారమును, సమిధలచే బ్రజ్వలింపఁజేయు
చున్నవారమునగు మేము నూఱుసంవత్సరములు ప్రకాశముకలవారమై బాగుగాఁ
బ్రఖ్యాతులము కాగలము. ౩ ఓ యగ్నీ! నీవుసూర్యునియొక్క తేజస్సుతోఁగలి
సికొనిన వాడవగుచున్నావు. ఋషులయొక్కస్తోత్రముతోఁ గలిసికొనినవాడవగు
చున్నావు. ప్రియమగుస్థానము (ఆహవనీయప్రదేశము) తోఁగలిసికొనిన వాడ
వగుచున్నావు. ఓ యగ్నీదేవా! నీవుసూర్యునితో సమానతేజస్సుగల వాడవగు
చున్నావు. మమ్ము నాయువుతోను, వర్చస్సుతోను, సంతానముతోను గూర్చుము.

పశ్చిమానువాకము సమాప్తము

అనువాకము ౬.

౧౬౭. సంపశ్యామి ప్రజాలహమిడ ప్రజసోమానవీః సర్వాభవంతు నోగృహే
౨ అభిస్తామోభవో భక్షీయమహఃస్థ మహావోభక్షీయ సహఃస్థ
సహావోభక్షీయోర్జస్థోర్జం వోభక్షీయ ౩ రేవతీరమధ్వ మస్మిన్లోకేఽస్మి
న్లోకేఽస్మిన్ క్షయేస్మిన్ యోనావిహైవ సేతోమాఽపగాత బహ్వీ
ర్నే భూయాస్త ॥

౧ నేనుప్రజలను ఆవుయొక్క సంతానమును బాగుగాఁ జూచుచున్నాను మనుష్యరూపప్రజలు, ఆవుయొక్కసంతానములు, సమస్తములు మాగృహమునందు. డుగాక. ౨ (ఓ పశువులారా! మీరు) పానముజేయుఁ బడినయుదకసారమగు క్షీరాదిస్వరూపులైయుండుడు. ఉదకసారమగు మీపాలను త్రాగుదును. అందరిచే నాదరించఁదగు క్షీరస్వరూపులైయుండుడు. అందరిచేనాదరించఁదగిన మీపాలనుద్రావుదును. బలమునుఁ జేయునట్టిక్షీరస్వరూపులైయుండుడు. బలమునుఁ జేయుమీపాలనుద్రావుదును. మిక్కిలిరుచిగలక్షీరస్వరూపులైయుండుడు. అట్టిమీపాలనుద్రావుదును. ౩ ఓ పశువులారా! ఈ భూలోకమునందు, ఈమందయందు, ఈగృహమునందు, ఈస్థానవిశేషమునందు గ్రీడింపుడు. ఈ స్థానమునందే (ఎల్లపుడు) ఉండుడు. ఈస్థానమునుండి పోవలదు. (సంతానపరంపరచే) ననేకులై నాకుపయోగింపుడు.

పంచాశత్తు ౨.

౧౬౮. స॒గ్ం॒హితా॑సి॒ వి॒శ్వ॒రూ॒పీ॒రామో॒జ్జా॒వి॒శా॒ఽఽ గో॑వ॒త్యేనా॒ఽఽరాయ॑స్పృ॒షేణ
సహ॑స్ర॒పోషం॑ వ॒శపు॑ష్యాసం॒మయి॑ వో॒రాయః॑శ్రయ॒న్తామ్ ౨ ఉ॑ప॒త్వాఽగ్నే
ది॒వే ది॒వే దో॑షావ॒స్తర్ధి॑ యావ॒యమ్ న॒మో భ॑ర॒న్త ఏ॒మసి ౩ రా॑జ॒న్తమ॑ధ్వ
రా॒ణాం గో॑పామృతస్య దీ॒దివమ్ వర్ధ॑మానగ్ం స్వేద॒మే య॑ స॒నః పి॒తేవ॑నూ
నవే॑ఽగ్నే సూ॒పాయ॑నోభవ స॒చస్వా॑నః స్వ॒స్త్తయే॑ అగ్నే ॥౨॥

౧ ఓదూడా! నీవు (తల్లితోఁ) గూడుకొనినదానవగుచున్నావు. (ఆదరముగా స్తనమును బానముసేయుటకు నిరుప్రక్కల మఱల మఱలఁబరుగిడుచున్నదానవై)

యనేకరూపములుకలదానవువలెఁ (బ్రకాశించుచున్నావు. అటువంటినీవు) పాలుమొదలగు రసము (నిమిత్తము) చేతను, నాసంబంధముగు పశుస్వామిత్వము (కారణము) చేతను, ధనసమృద్ధి (నిమిత్తము) చేతను, నన్నుఁ బొందుము. (నాసమీపమునకు రావలయుననితా) సహస్రసంఖ్యచే సమృద్ధియేవిధముగనగునో! ఆవిధముగ మిమ్ముఁ బోషించఁగలను. మీసంబంధములగు పాలుమొదలయిన ధనములు నాయందు (నన్ను) ఆశ్రయించియుండుఁగాక. ౨ ఓ యగ్నీ! ప్రతిదినము మేము ప్రాతస్సాయం కాలములందు బుద్ధిపూర్వకముగా నమస్కారమును సంపాదించుచున్నవారమై నిన్నుఁ బొందుచున్నాము. ౩ యజ్ఞములకు రాజువైనట్టియు, నావులకుఁ బాలకుఁడైనట్టియు సత్యముచేఁ బ్రకాశించునట్టియు, నగ్నిహోత్రగృహమునందు (హవిస్సులచే) పృథ్వి నొందుచున్ననిన్నుఁబొందుచున్నామని వెనుకటి మంత్రములోని కన్వయము. ౪ ఓ యగ్నీ! అటువంటి నీవు (మాకొఱకు) పుత్రునికొఱకుఁ జేరుతండ్రివలె సమర్థుడవుకమ్ము. మాక్షేమముకొఱకుఁ గలిసికొనుము.

పంచాశత్తు ౩.

౧౬౬. అగ్నే ౧ త్వంనో అస్తమః ఉతత్రతాతా శిదోభవవరూఢ్యః ౨ తంతావ
 శోచిష్ఠదీదివః సుమ్నాయనూనమీమహే సఖిభ్యః ౩ వసురగ్ని ర్వసుశ్రవాః
 అచ్చా నక్షిద్యుమత్తమోరయిందాః ౪ ఊర్జావః పశ్యామ్యుర్జామాపశ్య
 తరాయస్పేణ వఃపశ్యామి రాయస్పేణమాపశ్యతేడాః స్థమధుకృతః
 స్యోనామాఽఽవిశతే రామదః సహస్రపోషంవః పుష్యాసమ్ ॥

౧ ఓ యగ్నీ ! నీవు మాకత్యంతము సమీపమునందుండు వాఁడవుకమ్ము. మఱియు రక్షకుఁడవు, మంగళకరుఁడవునగుచు గృహమునందు(నిత్యము) సన్నిహితుఁడవుకమ్ము. ౨ (ఓ యగ్నీ ! నీవు) మిక్కిలి పరిశుద్ధుఁడవు, ప్రకాశించుచున్నవాఁడవు. మిత్రులమగు మాసుఖము కొఱకు నూతనుఁడవైనట్టియు, పూర్వోక్తగుణములతోఁ గూడుకొనిననిన్నుఁ బొందుదుము. ౩ ధనముకల నీయగ్ని వసురుద్రాదిదేవతలచే వినఁబడుచున్నాడు. అటువంటి యో యగ్నీ ! మాకభిముఖుఁడవై రమ్ము. అతిశయముగఁ బ్రకాశించుచున్నవాఁడవై ధనమునిమ్ము. (ఓ గృహమునందలి పశువులారా!) పాలుమొదలగు రసము (నిమిత్తము) చేమిమ్ముఁజూచుచున్నాను. అట్టి రసము (నిమిత్తము) చేనన్నుఁ జూడుడు. ధనసమృద్ధి నిమిత్తముచేమిమ్ముఁ జూచుచున్నాను. అట్టిధనసమృద్ధి (నిమిత్తము) చేనన్నుఁ జూడుడు. ఓ యావులారా ! (మీరు) మధురమగు నేతినీఁజేయువారలైయుండుడు. సుఖముఁజేయువారు, అన్నముకలవారు, సంతోషపెట్టువారునైనన్నుఁ బొందుడు. సహస్ర సంఖ్యచేసమృద్ధి యగునట్లుగా మిమ్ముఁ బోషించుదును. మీధనములు నాయందాశ్రయించి యుండుగాక.

పంచాశత్తు ౪.

౧౭౦. మయివో॑రాయః॑ శ్రయంతాం॑ ౧ తత్పు॑వితుర్వ॑రేణ్యం॑ భగ్నో॑ దేవస్య॑ధీమహి॑
 ధియో॑యోనః॑ ప్రచో॑దయాత్ ౨ సోమా॑సగ్ంస్వ॑రణం॑ కృణు॑హిబ్రహ్మ॑
 ణస్ప॑తే కక్షీ॑వంతం॑ యజ్ఞో॑శిషమ్ ౩ కదా॑చన స్తరీ॑రసి నేంద్ర॑ సశ్చసిదా॑శు
 పే ఉ॑పోపేన్ను॑ మఘ॑వన్భూయ॑ ఇన్ను॑తేదానం॑ దేవస్య॑ పృచ్యతే ౪
 పరి॑త్యాగ్నే॑ పురం॑వయంవిప్రగ్ం॑ సహస్య॑ధీమహి॑ ధృష॑ద్వర్ణం॑ దివే॑దివే

భే॒తా॒రం॒భం॒గు॒రా॒వతః॑ ५ అ॒గ్నే॒గృ॒హప॑తే సు॒గృ॒హప॑తి రహం త్వయా
 గృ॒హప॑తినా భూయా॒సక్ం సు॒గృ॒హప॑తి ర్మయా॒త్వం॒గృ॒హప॑తి నాభూ
 యాః॒శత॑క్ం హి॒మా॒స్తా మా॒శి॒షమా॑శా॒సే తంత॑వే జ్యోతి॒ష్కతీం॑ తా॒మాశి॒ష
 మా॑శా॒సే॒ముష్మే॑ జ్యోతి॒ష్కతీమ్॑ ॥

౧ ఏ సూర్యుడు మాబుద్ధులను ప్రేరణచేయుచున్నాడో! ఆ సూర్యుని
 యొక్క కొనియాడదగిన యాతేజస్సును ధ్యానముచేతుము. ౨ గొప్పకర్మకు బ్రభు
 వగు నోయగ్నే! ఏ నీవు ఉశిజపుత్రునిఁ (ఋషిని) గర్మప్రవర్తకునిగాఁ జేసితివో! అటు
 వంటి నీవు నన్నుఁగూడా సోమయగమునకు ఉపదేష్టనుగాఁ జేయుము. ౩ పరమైశ్వ
 ర్యసంపన్నుడవగు నోయగ్నే! (నీవు) ఒకప్పుడును హింసకుఁడవగుటలేదు. హవిస్సు
 నిచ్చుయజమానుని కొఱకత్యంత సమీపమునందే యుంటున్నావు. ఇంద్రసదృ
 శుడవగు నోయగ్నే! మఱలకూడ నీదానము (మాతో) కలిసికొనుచున్నది.
 ౪ బలవంతుడవగునోయగ్నే! యిష్టమగువాటిని సంపాదింపఁ జేయువాడవును
 బ్రాహ్మణాభిమానివియు, శత్రువులను దిరస్కరించు నాకారము కలవాడవును,
 నాశనము చేయు స్వభావముకల రాక్షసునకు భేదకుడవగు నిన్ను మేము ప్రతి
 దినమంతటను ధరించుచున్నారము. ౫ గృహమును బాలించునట్టి యోయగ్నే!
 నీచే ననుగ్రహింపఁబడిన నేను హేమన్తర్జునహితములగు నూరుసంవత్సరములు
 శోభనగృహపతినికాగలను. గృహపతిగను నాచేఁ బూజింపఁబడిన నీవు నూరు
 సంవత్సరములు శోభనగృహస్వామివి కాగలవు. పుట్టఁబోవు పుత్రపౌత్రాది
 సంతానమునకై బ్రహ్మవర్చస్సుతోఁ గూడుకొనినట్టి యాయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధి
 రూపమగు నాశీస్సును నేనుకోఱుచున్నాను. (ఈవిధముగా) నీపుట్టిన సంతానము
 కొఱకు బ్రహ్మవర్చస్సుతోఁ గూడుకొనిన (పూర్వోక్తమగు నాశీస్సును గోఱు
 చున్నాను.

షష్ఠానువాకము సమాప్తము.

[అ ౧. ప్ర ౧. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౭. పం ౨.] ౧౬౯

అనువాకము ౭.

౧౭౧. అ॒య॒జ్ఞో॒వా ఏ॒ష॒యో॒సా॒మో ప॒ప్ర॒యంతో॑ అ॒ధ్వ॒రమి॒త్యా॒హ స్తోమ॑మే॒
నా॒స్మై యు॒నక్తు॑ ౨ పే॒త్యా॒హప్ర॒జా వై ప॒శవ॑ఉపే॒మం॒లోకం॑ ప్ర॒జామే॒వ
ప॒శూని॒మం॒లోక ము॒పైత్య॑ ౩ స్య॒ప్ర త్నా॒మను ద్యౌత॑మి॒త్యా॒హ సు॒వ
ర్గో॒వై లో॒కః ప్ర॒త్నః సు॒వర్గ॑మే॒వలో॒కం స॒మారో॑హ॒త్య ర గ్ని॒ర్హూర్ధ్వా॒ది॒వః
కకు॑ది॒త్యా॒హ మూ॒ర్ధాన॑మ్ ॥

౧ ఏ॒య॒జ్ఞము॑సామరహితమో, అది య॒జ్ఞమే॑ కానేరను. “ఉపప్రయంతో అధ్వరమ్” అనుమంత్రపాఠముచే (యజమానుడు) ఈయగ్నికొరకు స్తోమమునుసంపాదించినవాడగును. (స్తోమము = ఋగ్వేదమువలన, ఆనృత్తి భేదమువలన, నిష్పన్నమయిన సామములసముదాయము) ౨ ప్రజలేపశువులు. ప్రజలు, పశువులు భూలోకమును పొందుచుండిరి. (కావున యజమానుడుకూడ) “ఉప”అనుమంత్రపాఠ సామర్థ్యమువలన సంతానమును, పశువులను పొంది, తద్వ్యక్తమగుని భూలోకమును పొందుచున్నాడు ౩ పురాతనలోకము స్వర్గలోకమే “అస్యప్రచ్ఛామ్” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే (యజమానుడు) స్వర్గలోకమునే యధిష్ఠించుచున్నాడు ౪ “అగ్నిర్హూర్ధ్వా” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే (అగ్ని) ఈయజమానుని సమానజాతీయులలో శ్రేష్ఠునిగాఁ జేయుచున్నాడు, మరియు దేవలోకమునుండి మనుజులోకమునందువచ్చి ప్రతిష్ఠావస్తుడగుచున్నాడు.

పంచాశత్తు ౨.

౧౭౨. ఏ॒వై స॒గం॑స॒మానా॑నాం కరో॒త్యథో॑దే॒వలో॒కాదే॒వ మ॑చుష్య॒లోకే॑ ప్రతి॒ష్ఠత్య॑

- ౨ యమిహప్రథమో ధాయిధాతృభిరత్యాహ ముఖ్యమేవైనం కరోత్యు
 ౩ భావామింద్రాగ్నీ ఆహువధ్యా ఇత్యాహాజోబల మేవావరుంధే
 ౪ అయంతేయోనిర్మత్వియ ఇత్యాహపశువో వైరయిఃపశూనేవావరుంధే
 ౫ షడ్భిరుపతిష్ఠతేషు డ్వై ॥

౧ ఈవాక్యార్థము పైపంచాశత్తులో వ్రాయబడినది. ౨ “అయమిహ” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే నీయజమానుని (అగ్ని) ముఖ్యుని గాఁజేయుచున్నాడు. ౩ “ఉభావామింద్రాగ్నీ” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే (యజమానుడు) ఓజోరూపమయిన బలమును పొందుచున్నాడు. ౪ పశువులేధనము. “అయంతే” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే (యజమానుడు) పశువులనే పొందుచున్నాడు. ౫ ఈవాక్యార్థము తరువాయి పంచాశత్తులో వ్రాయబడును.

పంచాశత్తు 3.

౧౭౩. ఋతవఋతుష్వేవ ప్రతితిష్ఠతి షడ్భిరుత్తరాభిరుపతిష్ఠతే ద్వాదశ సంపద్య
 న్నే ద్వాదశ మాసాఃసంవత్సరః సంవత్సరపవ ప్రతితిష్ఠతి ౨ యథావైపు
 రుపోఽశ్వో గార్దీర్యత్యేవ మగ్నిరాహితో జీర్యతిసంవత్సరస్య పరస్తాదగ్ని
 పావమానీభి రుపతిష్ఠతే పునర్నవమేవైన మజరంకరోత్యథో పునాత్యే
 వో ౩ పతిష్ఠతే యోగవవాస్వైష ఉపతిష్ఠతే ॥

౧ “ఉపప్రయన్తే” ఇత్యాది పూర్వమంత్రపట్కముచే యజమానుడు ఉపస్థానము (ప్రార్థన) చేయవలయును. ఋతువులు ఆరు. (కావున యజమానుడు) ఋతువులందే ప్రతిష్ఠావస్తుడగుచున్నాడు. “అగ్నీ ఆయాగ్ంషి” ఇత్యాది యుత్తరమంత్రపట్కముచే (యజమానుడు) అగ్నిపస్థానము చేయవలయును. ఇట్లుచేయుఁగా) ౧౨ పండ్రెండుమంత్రములగుచున్నవి. ౧౩ మాసములు సంవత్సర మగుచున్నది. (కావున) సంవత్సరమునందే యజమానుడు ప్రతిష్ఠితుడగు చున్నాడు. (ఉపస్థానము=ప్రార్థన) ౨ పురుషుడు, గుర్రము, గోవు, ఏవిధముగా ముసలితనము పొందునో ఇట్లులేనో యగ్నియు బాగుగాఁ జేర్పబడినవాడై ముసలి తనమును పొందుచున్నాడు. (కావున) అగ్ని, పనమానదేవతల సంబంధము లగు ఋక్కులచే సంవత్సరమునకు బిమ్మట (అగ్నిని) ఉపస్థానముచేయ వలయును. (ఇట్లుచేసినచో యజమానుడు) ఈ యగ్నిని ముసలితనము లేనివానిని గాను, నూతనునిగాను చేసినవాడగును. మఱియుఁ బవిత్రునిగాఁ జేసిన వాడగుచున్నాడు. ౩ ఈ వాక్యార్థము తరువాయి పంచాశత్తులో వ్రాయఁ బడును.

పంచాశత్తు ౪.

౧౭౪. దను॑వ॒వా॒స్యై॒ష ఉ॑ప॒తిష్ఠ॑తే యా॒చ్ఛా॒వా॒స్యై॒షోప॑తిష్ఠ॑తే యథా॒పా॒షీయా॒శ్చే
య॒స ఆ॒హృత్య॑ నమ॒స్యతి॑ తాదృగే॒వతదా॑ ౨ యుర్దాలగ్నే॑ఽస్యా॒యుర్నే
దేహీ॑త్యా॒హృయ్యుర్దా॑హ్యే॒ష వర్చో॑దాలగ్నే॑ఽసి॒వర్చో॑మేదేహీ॑త్యా॒హృవర్చో॑
దాహ్యే॒ష తనూ॑పా అగ్నే॑ఽసి తను॒వంమే॑ పాహీ॑త్యా॒హ ॥

౧ సేవించుచున్నాఁడను నదియేయగ్నికి (యజమానునితో ననుగ్రాహ్యము గ్రాహకరూప) సమృద్ధము సేవించుచున్నాఁడనునదియేయగ్నికి (యజమానునితో గలయుపద్రవ నివారణ రూపమయిన) సమృద్ధము. సేవించుచున్నాఁడనుట (యేది కలదో) ఇదియగ్నికి (యజమానునితో) యాజ్ఞారూపసమృద్ధము. (లోకమునందే విడముగ దరిద్రుఁడు ధనికుఁడొకరకుఁ గానుకందెచ్చి నమస్కరించు చున్నాఁడో, యీ యగ్ని సేస కూడనట్టిదియే.) ౨ “ఆయుర్దాలగ్నే” యిత్యాది మంత్రపాఠములచే నీయగ్ని (యజమానునకు) నాయువునిచ్చు వాఁడ (గుచున్నాడు) “వర్షోరయగ్నే” ఇత్యాదిమంత్ర పాఠములచే నీయగ్ని (యజమానునకు) వర్షస్సులు (కాన్తివిశేషము) నిచ్చువాఁడ (గుచున్నాఁడు) “తనూపాలగ్నే” ఇత్యాది మంత్రపాఠములచే నీయగ్ని (యజమానునియొక్క) శరీరమును రక్షించు వాఁడ (గుచున్నాఁడు)

పంచాశత్తు గీ.

౧౭గీ. తనూపా^౧హ్యే^౨షో^౩ఽ ౧ గ్నేయ^౪స్థే^౫తనువా^౬ ఊనంతన్న ఆపు^౭ణే^౮త్యా^౯హాయ^{౧౦}
 స్థే^{౧౧} ప్రజా^{౧౨}యై^{౧౩}పశూనా^{౧౪}మూ^{౧౫}సః తన్మ^{౧౬}ఆపూ^{౧౭}రయే^{౧౮} తివా^{౧౯}వైతదా^{౨౦}హ ౨ చిత్రా^{౨౧}
 వసో^{౨౨}స్వస్తి^{౨౩}తే^{౨౪} పారమ^{౨౫}శీయే^{౨౬}త్యా^{౨౭}హ రాత్రి^{౨౮}రైవ చిత్రా^{౨౯}వసు రవ్య^{౩౦}ష్టై^{౩౧}వా^{౩౨}పత^{౩౩}
 స్త్యై^{౩౪}పురా బ్రా^{౩౫}హ్మణా^{౩౬}అభై^{౩౭}షు రవ్య^{౩౮}ష్టి^{౩౯}మే^{౪౦}వా^{౪౧}వరుంధ ౩ ఇంధా^{౪౨}నాస్తా^{౪౩}వ
 శ త మ్ ॥

౧ “అగ్నేయస్థే” ఇత్యాది మంత్రపాఠములచే నాయొక్కసంతానములకుఁ బశువులకు నేదితక్కువో, (ఓయగ్ని!) నాకుదానినిఁబూర్తి సేయుము, అనునిదియే చెప్పబడినది. ౨ రాత్రియేచిత్రావసువు. (నక్షత్రాది రూపమయిన చిత్రమీ

రాత్రియందుఁ బ్రకాశించుటచే నున్నదని తా॥) ఈరాత్రియొక్క యవసానరూప మయిన ప్రాతఃకాలము కొఱకు, బ్రాహ్మణులు పూర్వమొకప్పుడు భయపడిరి. హేమన్తర్తువునందు రాత్రికాలమెక్కువ కావున తెల్లవారదని భయమొందిరని భావము) (కావున యజమానుఁడు) “చిత్రావసో” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచేఁ బ్రాతః కాలమునే పొందుచున్నాడు. ౩ ఈవాక్యార్థము ౬ వ పంచాశతులో వ్రాయఁ బడును.

౧ వేమన గ్రంథంయము

తెలంగాలు (౪౬)

పంచాశతు ౬.

౧౭౩. హి॒మా ఇ॒త్యా॒హశ॒తాయుః॑ పు॒రుషః॑ శతే॒న్ద్రియ॑ ఆయు॒ష్యేవే॒న్ద్రియే॑ప్రతి॒తిష్ఠ॑
౧ త్యేషా॒వెనూర్మి॑ కర్ణ॒కావత్యే॑త యా॒హస్స॒వేదే॒వా అ॑సు॒రాణా॑ం శత
తర్హా॑ం స్తృగ్ం॑ హ॒న్తియ॑దే॒తయా॑ సమి॒ధమా॑దధాతి వ॒జ్రమే॒వై తచ్ఛత॑
ఘ్నీ॒న్యజ॑మా॒నో భా॑తృ॒వ్యా య॒ప్రహ॑రతి స్తృ॒త్యాఅ॑చ్ఛ మృ॒త్యురం
౩ సం॒త్వమ॑గ్నే సూ॒ర్యస్య॑ వర్చ॒సాఽగ॒థా ఇ॒త్యా॒హై తత్వ॑మసీ॒దమ॑
హం॒భూయా॑సమి॒తి వా॒వైతదా॑హ ౪ త్వమ॑గ్నే సూ॒ర్యవ॑ర్చా అసీ॒త్యా
హఃఽఽశి॑షమే॒వైతా॑ మా॒శాస్తే॑ ॥

౧ “ఇన్ధానాస్తవ్య” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే బురుషుండునూరుసంవత్సరములుపరిమాణముకల యాయువు కలవాఁడును, నూరుఇంద్రియములుకలవాఁడునై ఆయువు నందును, ఇంద్రియమునందును ప్రతిష్ఠావస్తుడగు చున్నాఁడు. ౨ ఈఋక్కురంధ్రములు కలదియు, మండుచున్న యినపశుడ్రీ. ఈఋక్కుచేతనే దేవతలు

రాక్షసులలో శతతర్హులను (ఒకదెబ్బచేతనే నూర్గురురినిఁ జంపు వారని వ్యుత్పత్తి) హింసించు చున్నారు. ఈఋక్కుచే సమిధలనాధానము చేసినచో ఈశతఘ్నియను (నూర్గురను జంపునది) ఋక్కునుయజమానుఁడు వజ్రమునుగాఁజేసి తనకు నాశము లేకుండునట్లు విస్తరించుటకై శత్రువులను జంపుటకును వినరు చున్నాడు. ౩ “సంత్యమగ్నే” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే, “ఓయగ్నీ! ఈతేజస్సును నీవు (పొందినవాఁడ) నగుచున్నావు. (నిన్ను బ్రాధ్ధించుటచే) నేను ఈతేజస్సును (పొందినవాఁడ) నగుచున్నాను. అనునర్థము చెప్పఁబడుచున్నది. ౪ “త్వమగ్నేసూర్యవర్చా” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే (యజమానుఁడు- “ఓ యగ్నీ! సన్న నాయువుతోను సంతానముతోను కలుపుము” అనునట్టి)యీ యాశీస్సునే కోరుచున్నాను.

సప్తమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౮.

౧౭౭. సంపశ్యామి ప్రజాలహమిత్యాహా యావంతపవ గ్రామ్యాః పశవస్తానే వా
వరుంధే ౨ ౭మృఃస్థామృభవో భక్షీయేత్యాహా మృభేహ్యతామహాఃస్థ
మహావోభక్షీయే త్యాహామహాహేహ్యతాః సహగస్థ సహావోభక్షీయే
త్యాహా సహాహేహ్యతా ఊర్జఃస్థార్జం వోభక్షీయేతి ॥

౧ “సంపశ్యామి ప్రజాలహమ్” ఇత్యాదిమంత్రపాఠముచే గ్రామ్యపశువు కెన్నికలవో, (యజమానుఁడు) వాటినన్నిటినిఁ బొందుచున్నాడు. (ఈయనువాకము

• [అగ. ప్ర గి. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౮. పం ౨.] ౧౭౫

౬వ యనువాకమునకు వ్యాఖ్యాన(పాయము.) ౨ “ఽమభిస్థామోభివో” ఇత్యాది మంత్ర పాఠముచే నమభిశ్శబ్దార్థమే యీపశువులనియు, “మహస్థ” ఇత్యాదిమంత్ర పాఠముచే నీపశువులు మహశ్శబ్దార్థములే యనియు, “సహస్థసహోవో” ఇత్యాది మంత్ర పాఠముచే నీపశువులు సహశ్శబ్దార్థములనియు, “ఊర్జస్థ” ఇత్యాదిమంత్ర పాఠముచే నీపశువులు ఊర్జశ్శబ్దార్థమనియు, (వివక్షచేయఁ బడుచున్నది.)

పంచాశత్తు ౨.

౧౭౫. ఆహోర్జోహ్యేతా ౧ రేవతీరమధ్వ మిత్యాహ పశవోనై రేవతీః పశూనే
వాఽఽత్మ ప్రమయత ౨ ఇహేవస్తేతో మాఽపగా తేత్యాహధ్రువాప
వై నాఅనపగాః కురుత ౩ ఇష్టకచిద్వా అన్యోఽగ్నిః పశుచిదన్యఃసగం
హితాఽసి విశ్వరూపీతి వత్సమభిమృశత్వపైవైవనం ధత్తేవశుచితమేనం
కురుతే ప్ర॥

౧ పశువులే రేవతీ శబ్దార్థము. (రేవతీః=పాలుముఠాఃగు ధనముకలననివృత్తి)
“రేవతీరమధ్వమే” ఇత్యాదిమంత్ర పాఠముచే (యజమానుఁడు) పశువులనే తన
గృహమునందు సంతోషపెట్టుచున్నాఁడు. ౨ “ఇహేవస్తేతో” ఇత్యాదిమంత్ర
పాఠముచే (యజమానుఁడు) ఈపశువులను నిత్యమైనవాటినిగాను, కదలని వాటిని
గానుచేయుచున్నాఁడు. ౩ ఇష్టకల (రాల్ల) నుపధానముచేసియగ్ని (యెట్లు) చయ
నముజేయఁబడునో, (ఇట్లే) మఱియొక యగ్నిపశువును పధానముచేసి యగ్ని చేయఁ
బడుచున్నాడు. “సగంహితాసి విశ్వరూపః” అనుమంత్రముచే దూడను తాక
వలయును. (ఈ వత్సస్పర్శచే యజమానుఁడు) పశువును పధానము చేసినవాఁడగు
చున్నాడు. (మఱియు) నగ్నిని చయనము చేసినవాఁడగుచున్నాడు (ఉపధానము=

౧౭౬ [అ గ. ప్ర శ. ఆంధ్ర వేదములు. అను. పం ౩]

పరుచుట, లేక—సన్నద్ధముగానుంచుట చయనము= అగ్నిని బ్రహ్మలింపఁజేయుట
ఇష్టక=ఇటుక)

పంచాశత్తు ౩.

౧౭౭. ప్రవా[॑]ప[॑]షో[॑] z స్సా[॑]ల్లో[॑]కా[॑]చ్ఛ్య[॑]వ[॑]తే[॑]య ఆ[॑]హ[॑]వ[॑]సీ[॑]య ము[॑]ప[॑]తి[॑]ష్ఠ[॑]తే గార్హ[॑]ప[॑]త్య
ము[॑]ప[॑]తి[॑]ష్ఠ[॑]తే z స్మి[॑]న్నే[॑]వ[॑]లో[॑]కే ప్ర[॑]తి[॑]తి[॑]ష్ఠ[॑]త్య[॑]థో గార్హ[॑]ప[॑]త్యాయై[॑]వ ని[॑]హ్ను[॑]తే
౨ గాయ[॑]త్రీ[॑]భి రు[॑]ప[॑]తి[॑]ష్ఠ[॑]తే తే[॑]జో[॑]వై[॑]గా[॑]య[॑]త్రీ తే[॑]జ[॑]ప[॑]వా[॑]త్స[॑]న్ధ[॑]తే z[॑]ధో[॑]య
దే[॑]తం తృ[॑]చ[॑]మ[॑]న్వా[॑]హ సంత[॑]త్యై[॑] ౩ గార్హ[॑]ప[॑]త్యం వా[॑]అ[॑]ను[॑]ద్వి[॑]పా[॑]దో[॑]వీ[॑]రాః
ప్ర[॑]జా[॑]యం[॑]తే య[॑]ప[॑]వం[॑]వి[॑]ద్వా[॑]న్ద్వి[॑]ప[॑]దా[॑]భి గ్గార్హ[॑]ప[॑]త్యము[॑]ప తి[॑]ష్ఠ[॑]తే ||

౧ ఏ యజమానుఁడు ఆహవసీయాగ్నిని సేవించుచున్నాఁడో, ఈతఁడు ఈలోకము నుండి జారిపోవుచున్నాడు. గార్హపత్యాగ్నిని సేవించినచో నీలోకమునంధే ప్రతిష్ఠితుఁడగుచున్నాడు. కావునగార్హపత్యాగ్నినే సేవించవలయును. ౨ “ఉపత్యాగ్నే” ఇత్యాది గాయత్రీ ఋక్కులచే (నగ్నిని) సేవించవలయును. తేజస్సే గాయత్రి. (కావున నట్టి యజమానుఁడు) తనయందుఁ దేజస్సునే ధరించుచున్నాఁడు విచ్ఛేదము లేకుండుట్లకే నీ ఋక్కుచెప్పఁబడినది. ౩ గార్హపత్యాగ్ని ననుసరించి రెండుపాదములుకలవీరులు పుట్టుచున్నారు. యజమానుఁ డేవిధముగాఁ దెలిసికొనినవాఁడై రెండుపాదములుకల ఋక్కులచే గార్హపత్యాగ్నిని సేవించుచున్నాఁడో; వీనికివీరుడు పుట్టుచున్నాడు.

పంచాశత్తు ౪.

౧౦॥ ఆ॒స్య॑వీ॒రోజా॑యత ౧ ఊ॒ర్జా॑వ॒గ ప॒శ్యా॑మ్మా॒ర్జామా॑ ప॒శ్యతే॑త్యాహ॒ఃః
 శి॒ష॒మే॒వైతా॑మా॒శాస్తే॑ ౨ తత్స॒వి తు॑ర్వ॒రేణ్య॑ మి॒త్యాహ॑ప్రసూ॒త్యైసో॑
 మా॒నగ్ం॑ స్వ॒రణ॑మి॒త్యాహ॑ సోమ॒పీధ॑మే॒వా వరు॑న్ధేకృ॒ణు॒హి బ్ర॑హ్మ॒ణ
 స్ప॒త ఇ॒త్యాహ॑బ్రహ్మ॒వర్చ॑సమే॒వా వరు॑న్ధే ౩ క॒దాచ॑న॒స్తరీ॒ర సీ॒త్యాహ॑
 న॒స్తరీ॒గ్ం రా॒త్రీఁవ॑సతి॥

౧ “ఊర్జావగపశ్యామి” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే (యజమానుడు) ఆశీర్వాదమునే కోరుచున్నాడు ౨ “తత్సవితు” రిత్యాదిమంత్ర పాఠమునందలి సవితృపదము “ప్రేరణచేయుట” అనునర్థముచెప్పుచున్నది. “సోమానగ్ంస్వరణమ్” ఇత్యాదిమంత్ర పాఠముచే (యజమానుడు) యజ్ఞవిశేషమును బొందుచున్నాడు. “కృణుహిబ్రహ్మణస్పతీ” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే బ్రహ్మ వర్చస్సునే పొందుచున్నాడు. ౩ ఎవడేవిధముగఁ దెలిసికొనినవాడై యగ్నిని సేవించుచున్నాడో; వాడు “కదాచనస్తరీరసి” ఇత్యాదిమంత్ర పాఠముచే నంధకార బంధురమయిన రాత్రిని (రాత్రియందు) నివసించుటలేదు. (అనగా సుఖకరమయిన రాత్రియందు నివసించుచున్నాడని తా॥)

పంచాశత్తు ౫.

౧౦౧॥ య॒వీ॒వం॒విద్యా॑నగ్ని ము॒వతి॑ష॒తే ౧ ప॒రిత్యా॑గ్నే పు॒రం॒వయ॑మి॒త్యాహ॑

పరిధిమే॒వై॒తంపరి॑ద ధా॒త్యసం॑దాయా ౨ గ్నే॑గృహపత ఇ॒త్యాహ॑ యథా
 యజ॒రే॒వైత ౩ చ్చ॒తగ్ం॑ హి॒మాఇ॒త్యాహ॑ శతం॒త్వా హే॒మన్తా॑న్ధి॒ష్ఠీయే॒తి
 వా॒వైతదా॑హ ౪ పు॒త్రస్య॑ నామగృ॒హ్లాత్య॑న్నాద మే॒వైసంక॑రోతి ౫ తా
 మా॒శిష॑ మా॒శాసే॑తన్త॒వే జ్యోతి॑ష్క॒తీమితి॑ బ్రూయాద్యస్య పు॒త్రోఽజా॑తః
 స్యా॒త్తేజ॑స్వే॒వాస్య॑ బ్రహ్మవర్చ॒సీ పు॒త్రోజాయ॑తేతామా॒శిషమా॑శాసే॒
 ముష్మై॑జ్యోతిష్క॒తీమితి॑ బ్రూయాద్య స్యపు॒త్రోజా॑తః స్యా॒త్తేజ॑ ఏ॒వాస్మిన్బ్ర॑
 హ్మవర్చ॒సంధా॑తి॒ ।

౧ “పరిత్వాఽగ్నే” ఇత్యాదిమంత్ర పాఠముచే నాశములేకుండుటకై యజమానుఁడు పరిధిని ధరించవలయును. (పరిధి=అగ్నిచుట్టువేయు పుల్లలలోనొకటి)
 ౨ “అగ్నేగృహపతే” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే యజస్సు నతిక్రమించకుండగా స్తోత్రముచేయఁబడినది. ౩ “శతగ్ంహిమా” ఇత్యాది మంత్రపాఠము- (ఓయగ్నీ!). నూరువత్సరములు నిన్నుఁ బ్రజ్వలింపఁ జేయుదును. (సేవించుదునని తా॥) అను నర్థమునే చెప్పినది. (ఇచట హేమస్తశబ్దము సంవత్సరమును బోధించునని యెఱుంగవలయును.) ౪ “తన్తవేఽముష్మై” అను మంత్రభాగమునుఁ బుత్రునిపేరుచ్చరింపవలయును. (అట్లుచేసినచో యజమానుఁడు) ఈపుత్రుని అన్నవస్తునిగాఁ జేయుచున్నవాఁడగుచున్నాఁడు ౫ “తామాశిషమాశాసేతన్తవే” ఇత్యాదిమంత్ర పాఠమునుచ్చరింపవలయును. ఎవనికిఁ బుత్రుఁడుపుట్టలేదో; దీనికి (ఆమంత్రపాఠ సామర్థ్యమువలన) బ్రహ్మవర్చస్సుతోఁ గూడుకొనిన పుత్రుఁడు పుట్టుచున్నాఁడు. “తామాశిషమాశాసేఽముష్మైజ్యోతిష్కతీమ్” అను మంత్రపాఠమునుచ్చరింపవలయును. ఎవనికి బుత్రుఁడు పుట్టెనో, ఈమంత్రపాఠముచే నీయజమానుఁడు) తనపుత్రునియందుఁ

[అ ౧ ప్ర ౫. కృష్ణయజుర్వేదము. అను. పం ౧.] ౧౭౯

దేజోరూపమయిన బ్రహ్మవర్చస్సును సంపాదించఁ జేయుచున్నాఁడు. (తన్మశబ్దము పుట్టినపుత్తునిఁ దెలుపునదియి, నముష్మైయను అదశ్శబ్దము పుట్టఁబోవు పుత్తునిఁ దెలుపునదియు, నీమంత్రభాగము వ్యవస్థనుఁజేయుచున్నది.)

అష్టమానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము ౯.

౧౮౨ ౧ అగ్నిహోత్రం జుహోతియదేవకించ యజమానస్య స్వంతస్యైవత
 ౨ ద్రేతః సింఛతిప్రజననీప్రజననగ్ం హివాఅగ్నిః రథాషధీరస్తగతాదహతి
 తాస్తతోభూయసీః ప్రజాయంతే ॥ యత్సాయంజుహోతి రేతవతత్సి
 జ్ఞాతిప్రైవప్రాతస్తనేన జనయతిత ॥ ద్రేతః సిక్తం నత్వష్టావికృతం
 ప్రజాయతే యావచ్ఛ్వైరేతసః సిక్తస్య ।

౧ (వాక్యాంతరముచే విధించఁబడినపాలు, పెరుగుమొదలగు ద్రవ్యములచే)
 నగ్నిహోత్రమును (కర్మను నిత్యము చేయుహోమముపేరు) చేయవలయును.
 యజమానునకుఁ బాలు మొదలగుద్రవ్యము (అగ్నియందు హోమము చేయఁబడినది)
 కలదో! అది (నశించదు.) ఆయజమానునకే ధనమై యుంటున్నది. ౨ రేతస్సు
 సంతానమునకుఁ గారణమయిన యోనియందుంచఁబడినదై యుంటున్నది. అగ్ని
 ప్రజోత్పాదకమగు యోనిస్వరూపముకదా! (అనగా—సంతాన కారణమగు యోని

యందు రేతస్సుంచబడినదై యేవిధముగ నుంటున్నదో! ఆవిధముగా నగ్ని
యందు హోమము చేయబడిన ద్రవ్యముంటున్నది. ౩ విచారించగా (గ్రీష్మ
కాలమునందు దావాగ్ని) సమీపమును బొందినదై యోషధులను దహించు
చున్నది. అయినను (వర్ష కాలము రాగానే) ఆయోషధులు అధికములుగా మొలుచు
చున్నవి. (కావున నగ్ని యుత్పాదకుఁడు అనుమాట సత్యమని తా ||) ౪ దేనిని
సాయంకాలమునందు హోమముచేయుదురో; అదిరేతస్సేచన సమానము. దేనిని
ప్రాతఃకాలమున హోమము చేయుదురో! అది యుత్పాదనసమానము (సేచనము=
తడుపుట, లేక-రేతస్సునుంచుట, ఉత్పాదనము=పుట్టించుట.) ౫ దీని యర్థము
తరువాయి పంచాశత్తులో వ్రాయబడును.

పంచాశత్తు ౨.

౧౫౩. త్వష్టా^౧యా^౨పాణి^౩ వికరో^౪తి తా^౫వచో^౬భై^౭తత్ప్రజాయ^౮త ఏష^౯వై^{౧౦}దైవ్యస్త^{౧౧}వ్యష్టా^{౧౨}
యోయజతే^{౧౩} బహ్విభిరు^{౧౪}పతిష్ఠతే^{౧౫} రేతస^{౧౬}ఏచసిక్త^{౧౭}స్యబహు^{౧౮} శోరూ^{౧౯}పాణి^{౨౦}వికరో^{౨౧}తి
౨ సప్రై^{౨౨}వజాయతే^{౨౩}శ్వః^{౨౪} శోభూ^{౨౫}యాన్భవతి^{౨౬} యఏ^{౨౭}వంవి^{౨౮}ద్వా^{౨౯} నగ్ని^{౩౦}ముపతిష్ఠతే^{౩౧}
౩ హర్దే^{౩౨}వానామా^{౩౩}సీ. ద్రా^{౩౪}త్రిరసు^{౩౫}రాణాం^{౩౬}తే^{౩౭}సు^{౩౮}రాయద్దే^{౩౯}వానాం^{౪౦} విత్తం^{౪౧} వే
ద్యమా^{౪౨}సీ^{౪౩}తే^{౪౪}న^{౪౫}సహ^{౪౬} ।

౧ (లోకములో యోనియం) దుంచబడిన రేతస్సువిశ్వకర్మచే విలక్ష
ణముగాఁ జేయఁ బడినచో, ప్రజోత్పత్తియే కలుగుటలేదు. ఆవిశ్వకర్మ యెన్ని
రూపముల నుద్దేశించి రేతస్సుననేక విధములుగాఁజేయునో! అన్నిరూపములు పుట్టు
చున్నవి. యేయజమానుఁడు యాగము చేయుచున్నాడో! ఆయజమానుండు దేవ

[అ గ. ప) గ. కృష్ణయజుర్వేదము. అను. పం 3] ౧౫౧

తలచే ననుగ్రహింపఁబడిన విశ్వకర్మయగుచున్నాడు. (కావున ననేక గూఢములు చేయుటకై యనేకులతో సేవించు చున్నాడు. (యోనియందుంచఁబడిన రేతస్సు యొక్క గూఢము లనేకవిధములుగా విలక్షణముగాఁ జేయుచున్నాడు.) ౨ ఏయజమానుఁడీవిధముగాఁ దెలిసికొనినవాఁడై యగ్నిని సేవించునో! ఆయజమానుఁడు సంతానమును బుట్టించు చున్నాడు. ప్రతిదిన ముత్తరోత్తరాభివృద్ధి కలవాఁడగు చున్నాడు. 3 ఈవాక్యార్థము తగువాయి పంచాశత్తులో వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు 3.

౧౫౪. రా॒త్రిం॒ప్రా॒వి॒శ॒న్తే దే॒వా॒హీ॒నా అ॒మ॒న్య॒న్తేఽప॒శ్య న్నాగ్నే॒యీరా॒త్రి
రాగ్నే॒యాః ప॒శవ॑ఇ॒మమే॒వాగ్ని॑గ్ం స॒వామ॑స॒నః స్తు॒తఃప॒శూన్పు॑న ర్దా॒స్యతీ॒తి
తేఽగ్ని॑మ॒స్తువ॑న్త నీ॒పభ్యః॒స్తుతోరా॑త్రి॒యా అ॒ధ్యహ॑రభి ప॒శూన్నిరా॑ర్జతేదే॒వాః
ప॒శూన్వి॒త్త్వా కా॑మాగ్ంఅ॒కుర్వ॑తయ ఏ॒వంవి॒ద్వాన॑గ్ని ము॒పతి॑ష్ఠ తేప॒శు మా
స్థ॑వతి ।

౧ పగలు దేవతల (భాగ) మాయెను. రాత్రి రాక్షసుల (భాగ) మయినది. పొందుటకు యోగ్యమగు దేవతయొక్క యేవసురూప ధనముకలదో! దానితో గూడ రాక్షసులు రాత్రినింబ్రవేశించిరి. (చీకటి యందెచ్చటికో పోయిరని తా॥) (మనము పశురూపధన) హీనులమని యాదేవతలు తలచిరి. రాత్రి యగ్ని సంబంధ మయినది, పశువులగ్నిసంబంధము లైనవి. ఈయగ్నినేస్తోత్రము చేయుదము. స్తోత్రము చేయఁబడిన యాయగ్నిహోత్రుఁడు మనకుఁబశువులను మఱల నివ్వఁగల వాఁడని యాదేవతలాలోచించిరి. ఆదేవతలు అగ్నిని స్తోత్రముచేసిరి. ఆయగ్ని

హాత్రుఁడు స్తోత్రము చేయఁబడినవాఁడై యాదేవతలకొఱ కాపశువులను రాత్రినుండి తీసికొనివచ్చి పగటియందుఁబొందించెను. ఆదేవతలు పశువులనుబొంది ఎవడివిధముగాఁ దెలిసికొనినవాఁడై యగ్నిని సేవించునో! వాఁడు పశురూపధనము కలవాడగునని కోరికలనుజేసిరి. (ఇట్లుకోరిరి అనిభావము.) రాత్రియందులగ్ని ప్రకాశమధికముగనుండును. కావునరాత్రియూగ్నేయి యనియుఁబశువుల కగ్నిస్వామికావున పశువులు ఆగ్నేయములనియుఁ జెప్పఁబడుచున్నది.

పంచాశత్తుర.

౧౫౩. ఆదిత్యోవా అస్మాల్లోకాదముం లోకమైత్సోఽముంలోకంగత్వాపునరిమం
లోకమభ్యధ్యాయత్స ఇమంలోకమాగత్యమృత్యో రభిభేన్నృత్యుసంయుత
ఇవహ్యాయంలోకః సోఽమన్యతే మమేవాగ్నిగ్ంస్తవాని సమాస్తుతః సువర్గం
లోకంగమయిష్యతీతిసోఽగ్నిమస్తాత్సవన్గంస్తుతః సువర్గంలోకమగమయద్యః

౧ నూర్యుడీలోకమునుండి స్వర్గలోకమునకు వెళ్ళెను. ఆయాదిత్యుఁడుస్వర్గ లోకమునుఁబొంది మఱల నీభూలోకమునుధ్యానించెను. ఆతడీలోకమునుఁగూర్చి వచ్చి మృత్యువువలన భయమొందెను. ఈభూలోకము మృత్యువుతోఁ గూడుకొని యుండునుగదా! ఈలగ్నినే, స్తోత్రముచేయుదును. ఆతడుస్తోత్రము చేయఁబడిన వాఁడై స్వర్గలోకమును బొందించఁగలడని తలచెను. ఆయాదిత్యుఁడు (ఆవిధముగ) నగ్నినిస్తోత్రముచేసెను. ఆయగ్నిదేవుఁడు స్తోత్రముచేయఁబడినవాఁడై ఈ యాదిత్యు నిస్వర్గలోకమునుఁ బొందించెను. ఎవడివిధముగాఁ దెలిసికొనినవాఁడై యగ్నిని సేవించునో, వాడుస్వర్గలోకమునే పొందుచున్నాఁడు. సమస్తమగు నాయువునుఁ బొందును.

పంచాశత్తు గ.

౧౮౬. ఏ॒వం॒వి॒ద్వా॒నగ్ని॒ ము॒పతి॑ష్ఠతే॒ సు॒వర్గ॑మే॒వలో॒కమే॒తి స॒ర్వమా॑యు॒రేత్య॑ ౨
 భి॒వాఏ॒షోఽగ్ని॒ ఆరో॑హతి॒ యఏ॑నా పు॒పతి॑ష్ఠతే॒ యథా॑ఖలు॒నై శ్రే॑యా॒నభ్యా
 రూ॒థః కా॒మయ॑తే॒ తథా॑శరో॒తి ౩ నక్త॑ము॒పతి॑ష్ఠతే॒ నప్రా॑తఃసగం॒ హినక్తం
 వ్రతా॑ని॒ సృ॒జ్యస్తే॒సహ॑శ్రేయాగ్ంశ్చ॒ పాపీ॑యాగ్ంశ్చాఽఽ సాతే॒జ్యోతి॒రావీ
 అగ్ని॒స్తమో॒గాత్రి॒ర్యత్ ॥

౧ ఈ వాక్యార్థము పైపంచాశత్తులో వ్రాయబడినది. ౨ ఎవఁడు ఆహవ నీయ, గార్హ పత్యాగ్నులను సేవించుచున్నాడో, వాఁడు ఆహవనీయ, గార్హ పత్యాగ్నులరెంటిని స్వాధీనముగాఁ జేసికొనుచున్నాడు. యేవిధముగ లోకము నందు (మొదటనధముడై వివాదములచే నే) నధికుఁడను కాగలననితలచునో, ఆవిధముగ నీయజమానుఁ డగ్న్యపస్థానముచే దనకుత్తమ స్థానమునుఁ జేసికొనుచున్నాడు. ౩ రాత్రియందగ్నిని సేవించవలెను. ప్రాతఃకాలమున సేవించగూడదు. రాత్రియందు (చీకటిగావున) కర్మలు సంకీర్ణము లగుచున్నవి. (శాస్త్రీయముగననుష్ఠింపబడిన) వ్రతవిశేషము శ్రేయస్కరమగుచున్నది. లేనిచోఁ బాపకర మగుచున్నది. జ్యోతిస్సు, అగ్ని ఈరెండునుగూడనున్నవి. రాత్రియందగ్నిని సేవించుచున్నాడు కావున జ్యోతిస్సుచేతను, అగ్నిచేతను రాత్రిప్రయుక్తమగు తమోదోషమును పోగొట్టుచున్నాడు. పగటియందు చీకటియను దోషములేదు కావున నుపస్థాన మవసరములేదని కొందరిపూర్వపక్షము. (ఉపస్థానము=సేవ లేక ప్రార్థన.)

పంచాశత్తు ౬.

౧౫౭. నక్తముపతిష్ఠతే జ్యోతిష్టైవ తమస్తర ౨ త్యుపస్థేయోఽగ్ని ౩ ర్హోపస్థేయా
 ౩ ఇత్యౌహుర్మనుష్యా యేన్వేయోఽహర హరాహృత్యాధేనం యాచ
 తిసన్త్యైవతముపార్చ్య త్యథకోదేవాన హర హర్యాచిష్యతీతి తస్మాన్నోప
 స్థేయో ౩ ఽథోఖిల్వాహు రాశిషేవైకం యజమానో యజతఇత్యేషా ఖ
 లువై ।

౧ ఈవాక్యార్థము పైపంచాశత్తులో వ్రాయబడినది. ౨ ఇచ్చట పుతము విచారార్థము. అగ్ని యుపస్థేయము (సేవించఁదగినది) కాదని కొందరు చెప్పుచున్నారు. లోకమునందు మనుజుడేయయిన రాజుకొరకు సేదోఒకఫలము నెవఁడు కానుకగాఁదీసికొనివచ్చి పిమ్మటప్రతిదినము ఈరాజును క్షేత్రధనాధికమును యాచించునో! వాఁడురాజును పీడించుచున్నవాఁడేయగుచున్నాడు. ఇదియిట్లుండగా గొప్పప్రభావముకల దేవతలను ప్రతిదినమెవఁడు యాచించగలడు? కావుననగ్ని సేవించఁదగినది కాదని - రెండవపూర్వపక్షము. ప్రాతఃకాలమున మాత్రమే యగ్ని సేవించఁదగినదికాదని మొదటిపూర్వపక్షము. ఎపుడునుసేవించరాదని రెండవపూర్వ పక్షము. అనివివేకము.) ౩ ఇచ్చట సిద్ధాంతము చెప్పబడుచున్నది. అధో శబ్దముపూర్వపక్షమును నిరాకరించునది. (తనకపేక్షితమగు సర్వమును గోరుటకే) ప్రజాపతిసమానుండును, సర్వదేవాత్మకుండునగు నగ్నిని యజమానుఁడు యాచించు చున్నాడని పండితులు చెప్పుచున్నారు. ఆహితాగ్నియొక్క మంత్రము అగ్నిని స్తోత్రము చేయుచున్నదికావున నగ్ని సేవించఁదగినది. లోకమునందుఁగూడ రాజు యొక్క చిత్తవృత్తి నెరుంగక నసమయమునందు యాచించినచో నపరాధమేయగును. ప్రశంశాపూర్వకముగాఁగాని, వినోదపూర్వకముగాఁగాని, సంతోషమునుబుట్టించి

[అ ౧. ప) ౫. కృష్ణయజుర్వేదము. అను. పం ౭] ౧౫

యాచించినచో, నుత్సాహవంతుండగు నారాజు అడిగినదానికంటె సధికముగా నెట్లు యిచ్చుచున్నాడో! ఆవిధముగానే ఆహితాగ్నికి మంత్రముచే స్తోత్రముచేయుటయే యాచ. ఆయాచ ప్రశంసాపూర్వక మగుటచే నపరాధము కానేరదు. అత్యంత సంతోషముకొరకే యగుచున్నది. కావున నగ్ని సేవించఁదగినదియేయని సిద్ధాంతము.

పంచాశత్తు ౭.

౧౫. ఆహితాగ్నే రాశీర్యగ్ని ముపతిష్ఠతే తస్మాదుపస్థేయః ౨ ప్రజాపతిః పశు
 నసృజత తేసృష్టాఅహోరాత్రేప్రావిశంతాశ్చన్దో భిరన్వ విన్దద్యచ్ఛన్దోభిరుపతి
 ష్ఠతే న్వమేవత దన్విచ్ఛతి ౩ నతత్రజామ్యస్త త్యాహుర్యోఽహరహరుప
 తిష్ఠత ఇతి ౪ యోవాఅగ్నిం ప్రత్యజుపతిష్ఠతే బ్రత్యేనమోషతియః పరా
 జ్వీష్వప్రజ్ఞ జయాపశుభి రేతికవారిర్యశ్చి వోపతిషేతనైనం ప్రత్యోషతి నవి
 ష్వప్రజ్ఞజయా పశుభిరేతి ॥

౧ ఈ వాక్యార్థము పైపఞ్చాశత్తులోవ్రాయఁబడినది. ౨ ప్రజాపతిపశువులనుబుట్టించెను. ఆసృజంపఁబడిన పశువు అహోరాత్రములను బ్రవేశించినవి. (అహోరాత్ర దేవతలచే గాఁచఁబడినవని తా) ఋక్కులచే (నగ్నిని) స్తోత్రముచేసినచో, ఆపశువులనుఋక్కులచే దెలిసికొనును. ఋక్కులచే స్తోత్రముచేయుట అష్టవసువులను వెదకుటకొఱకగుచున్నది. ౩ ఎవఁడగ్నిని బ్రతిదినము సేవించునో! ఆయుపస్థానమునందు (వానికి) ఆలస్యముండదు. ౪ ఎవఁడగ్నిని ప్రత్యజ్ఞ ఖుడై (సేవించునో) వీనినీయగ్ని ప్రతికూలముగ దహించును. ఎవఁడు పరాజ్ఞు

ఖుడై (సేవించునో) ఆయజమానుడు సంతానముతోను, పశువులతోను, వియుక్తుడగును. ఎవడుకొంచెము ముఖమువంచినవాడై సేవించునో! ఆయజమానుని అగ్ని ప్రతికూలముగా దహింపడు. యజమానుడును సంతానముతోను పశువులతోను వియుక్తుడౌకాడు.

సవమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౧౦.

౧౫. మమనామ ప్రథమంజాతవేదః పితామాతా చదధతుర్యద్రగే తత్వంచభృ
హిపునరామదైతో స్తవాహంనామభిభరాణ్యగ్నే ౨ మమనామత వచజాత
వేదోవాససీశ్వవివసానా యేచరావగ | ఆయుషేత్వం జీవసేవయం యథాయ
ధం విపరిదధా వహ్నేపునస్తే | ౩ నమోఽగ్నయేఽప్రతివిద్ధాయన
మోఽనా ధృష్టాయనమః సమాజే | అషాధః |

౧ ఓ జాతవేదుడా! (అగ్ని!) నాకుమొదట తలిదండ్రులు ఏపేరును జేసిరో! ఆపేరును నాపునరాగమనపర్యంతము నీవుధరించుము. ఓ యగ్ని! నేనుకూడా నీపేరుధరించుదును. (నీవిచ్చటవైకల్యమును బోగొట్టుచు నాకార్యమునుసాధించుము. నీపేరునుధరించుచున్న నాకుబోవుచున్నప్రదేశమునందువైకల్యమే సంభవించదనిభావము,) ౨ ఓ యగ్ని! నాకు “దేవదత్త” యను పేరు

[అ గ. ప్ర గ. కృష్ణయజుర్వేదము. అను గం. పం ౨.] ౧౦౭

ను, నీకు “వశ్నా” యనుపేరును ఏవికలవో వాటినిమార్పుచేసి పరస్పర వస్త్రములవలె వ్యత్యాసముగా నుంటున్నవారలమై సంచరింతము. (పిమ్మట) ఆపేర్లను పూర్వమువలె (నీపేరునునీవును, నాపేరును నేనును) మార్పుచేసి యాయుర్వృద్ధికొఱకు, ధనాదిసమృద్ధికొఱకును ధరింతము. ౩ (ఎవ్వనిచేతను) కొట్టఁబడని యగ్నికొఱకు నమస్కారము. (ఎవ్వనిచేతను) తిరస్కరించఁబడని యగ్నికొఱకు నమస్కారము. బాగుగాఁబ్రకాశించుచున్న యగ్నికొఱకు నమస్కారము. ఈ యగ్ని యపరిమితాన్నము కలవాఁడు. సర్వమును జయించువాఁడు. (స్వయముగా) సహనశీలుఁడు. శ్రేష్ఠుఁడు. సంగీతాదికళలందు మిక్కిలి నేర్పరి.

పంచాశత్తు ౨.

౧౦౦. ౧ అగ్నిర్భూహద్వయా విశ్వజత్సహస్త్వః శ్రేష్ఠోగంధర్వః । ౨ త్వత్పితారో అగ్నేదేవాస్తామా హుతయస్త్వద్వివాచనాః । సంమామాయమాసంగౌపత్యేన సుహితేమాధాః । ౩ అయమగ్నిః శ్రేష్ఠతమోఽయం భగవత్తమోఽయగ్ం సహస్రసాతమః । అస్మాఅస్తుసువీర్యమ్ । ౪ మనోజ్యోతిరువతామాజ్యం విచ్ఛిన్నంయజ్ఞగ్ం సమిమందధాతుయా ఇష్టా ఉషసో నిమృచశ్చతాః సందధామి హవిషాఘృతేన । ౫ పయస్వతీరోషధయః ।

౧ ఈవాక్యార్థము పైపంచాశత్తులో వ్రాయఁబడినది. ౨ దేవతలు నీవు పాలకుండవుగాఁగలవారు. నిన్నుఁబొందినయాహుతులుకలవారు. నిన్నేప్రకటిం

చువారు. ఓయగ్నీ! నన్ను దీర్ఘాయువుతోఁగలుపుము. గోవులకు స్వామినిగాఁగలుపుము బాగుగాహితమగు పురుషార్థమునందు నన్ను స్థాపించుము. (ప్రఖ్యాపయితా = ప్రకటనచేయువాఁడు.) ౩ ఈయగ్ని మిక్కిలి శ్రేష్ఠుఁడు. ఈయగ్నియతిశయముగా నైశ్వర్యాది సంపత్తుకలవాఁడు. (భగవత్తమః) ఈయగ్ని సహస్రసంఖ్యకల ధనమును దానముచేయువారిలో మిక్కిలిదాత. అట్టియగ్ని యనుగ్రహమువలన నీ యజమానుఁడనగు నాకొఱకు గొప్పసామర్థ్యముండుఁగాక (భగవత్తమః = సమస్తైశ్వర్యము, ధనము, యశస్సు, సంపత్తు, జ్ఞానము, వైరాగ్యము, ఈయారును భగవదమునకర్థములు. ఈయారుచు కలవాడే భగవంతుఁడు. ఇవియందరికంటె నతిశయముగాఁగలవాఁడు భగవత్తమఁడు. అని పురాణప్రసిద్ధమయిన యర్థమని. భాష్యము. భూతముల యుత్పత్తిని, ప్రళయముచు, అగతిని, గతిని, విగ్రహము, దెలిసికొనినవాఁడు భగవంతుడని మఱియొకయర్థముకూడ భాష్యములోఁగలదు ౪ ఇందుఁబూర్వార్థము “భూమిహృత్మా” అను యనువాకమునందు వ్యాఖ్యానము చేయఁబడినది. ఏవి ప్రాతఃకాలమునందలి యాహుతులు, సాయంకాలమునందలియాహుతులు కలవో వాటినన్నిటిని ఈయూజ్యరూపమగు హవిస్సుచేనవి చ్ఛిన్నముగాఁ జేయుచున్నను ౫ ఈవాక్యార్థము తరువాయి పంచాశత్తులో వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ౩.

౧౫౬. పయస్వదీర్వరుధాంపయః అసాంపయసో యత్పయస్తే నమామింద్రసగ్ంస్యజ
 ౨ అగ్నేవ్రతపతే వ్రతంచరిష్యామి తచ్ఛక్తేయంతస్మేరాధ్యతామ్ ౩
 అగ్నిగ్ంహతారమి హతగ్ంహువేదేవాన్యజ్ఞి యానిహయాన్వామహే
 ఆయన్తుదేవాగ సుమనస్యమానావియన్తు దేవాహవిషోమేలస్య ౪ కస్త్యా

[అం. ప్ర గి. కృష్ణ య జ ర్వే ద ము. అను ౧౦. పం ౪.] ౧౮౯

యున॑ కి స॒త్వా॑యున॒క్తుగి॑ యాని॑ ఘ॒ర్ణే క॒పాలా॑న్య॒పచిన్వ॑న్తి ॥౩॥

౧ ఓషధులు సారముకలవి. తీగలయొక్క సారముకలవి. ఉదకములలో (నేసారముకలదో) గోవు మొదలగువాని క్షీరముయొక్క సారమేది (కలదో) ఓ యింద్రా ! ఆసారముతో నన్నుగూర్చుము.

౨ వ్రతములకుఁబ్రభువగు నోయగ్ని ! వ్రతమును (కర్మ) చేతును. ఆకర్మచేయుటకు సమర్థుడను కాగలను. నాకర్మ సమృద్ధమగుఁగాక ౩ ఈకర్మయందు దేవతల నాహ్వానముచేయునట్టి యగ్నినిఁ బిలుచుచున్నాను. ఈకర్మయందు ఏదేవతల నుద్దేశించి హోమము చేయుచున్నారమో ! యజ్ఞసంబంధులగు నాదేవతలను గూడఁబిలుచుచున్నాను. పిలువఁబడిన యాదేవతలుకూడ మంచిమనస్సుకలవారై వత్తురుగాక. (వచ్చియు) నాహవిస్సును భక్షింతురుగాక. ౪ ఓయజ్ఞమా ! ప్రజాపతి నిన్ను (అంతటను) యోగ్యముగాఁజేయుఁగాక. (కావున నిచ్చటఁగూడ) ఆ ప్రజాపతియేనిన్ను యోగ్యముగాఁజేయుఁగాక. ౫ ఈవాక్యార్థము తరువాయి పంచాశత్తులో వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ౪.

౧౮౨. ౧ వే॒ధసః॑ । పూ॒ష్టస్తా॑న్యపి॒ వ్రత॑స్త్రి॒వాయూ॑ వి॒ముఞ్చ॑తామ్ । ౨ అభి
 న్నో॒ఘర్నో॑జీ॒రదా॑ను॒ర్యత॑ ఆ॒త్తస్త॑దగ॒న్పునః॑ । ఇ॒ధ్నోవే॑దిః పరి॒ధయ॑శ్చ
 స॒ర్వేయ॑జ్ఞస్యా॒ఽఽయు॒రను॑ సంచ॑రన్తి । ౩ త్ర॑య॒స్త్రిం శత॑న్త॒వోయే॑
 వి॒తత్తి॑రే॒య ఇ॒మంయ॑జ్ఞం॒ స్వధ॑యాదద॒న్తేతే॑షాం॒ ఛిన్న॑ప్రత్యేతద్
 ధామి॒న్వాహ॑ ఘర్నోదే॒వాంఅ॑ప్యేతు ॥

౧౯౦   [అ ౧. ప్ర ౧.   ఆంధ్ర వేదములు.   అను ౧౦, పం ౪.]

౧ బ్రహ్మసమానులు, పోషకులునగు ఋత్విక్కు లేపెంకుల నగ్నియం దుఁగాచుచున్నారో, వాటినన్నిటిని వ్రతముసమాప్తమయిరదగుచుండగా నింద్ర వాయువులు విడుచుదురుగాక. ౨ కాచఁబడిన ఈకపాలము వేరుగా గన్పించు చున్నను మంత్రసామర్థ్యమువలన భిన్నముకానిదిగానే కన్పట్టుచున్నది. ఏకారణమువలన నీకపాలము పురోడాశముద్వారా యజ్ఞమునకు) జీవనమునిచ్చునట్టిదో ఎవఁడితరుని దీవించుచున్నాఁడో, వాఁడు స్వయముగ నెట్లుభిన్నుఁడగును? అని భావము. ఏమట్టినుండి (కారణమునుండి) కపాలము పుట్టినదో మఱల నాకారణమందేయణఁగినది. (కారణరూప మృదాకారముగాఁ బ్రకాశించుచున్నది అని) దీనివలన సత్కార్యవాదము స్ఫురించుచున్నది. ఇద్ధము, వేదియు, పరిధియు, (మొదలగునవి) అన్నియుయజ్ఞముయొక్క యాయువుననుకరించి సంచరించుచున్నవి. 3 నాల్గవకాండయందు “ప్రజాపతిర్భువనసా” అనుయనువాకమునందు యిష్టకోపధానముకొఱకు యజ్ఞతనువులనుపేరుగల ముప్పదిమూఁడు మంత్రములు చెప్పఁబడినవి. ఆమంత్రములచే జెప్పఁబడిన యజ్ఞతనువులిచ్చట తంతుస్థానీయములు. దారములచే వస్త్రమేవిధముగ నిర్మింపఁబడునో ఆవిధముగ నీయజ్ఞతనువులు యజ్ఞమును విస్తరింపఁజేయును.) ముప్పది మూడగు నేమజ్ఞతనువులు (యజ్ఞమును) విస్తరింపఁజేసినవో ఏ ఋత్విగ్గాదులు నావిన్నుచే నీ యజ్ఞము ననుష్ఠించుచున్నారో ఆప్రజాపతి మొదలగు యజ్ఞాభిమాని దేవతలయొక్కయు, ఋత్విగ్గాదియజ్ఞాంగములయొక్కయు, మధ్యయం దేస్వరూపము విచ్ఛిన్నమైనదో, ఆస్వరూపమును విచ్ఛిత్తి లేనిదానినిగాఁ జేయుచున్నాను. (కావున) బాగుగా విచ్ఛిత్తి లేకుండగఁ జేయబడినదియు, కాచబడినదియు నగుయజ్ఞాజ్ఞవిశేషము (కపాలము) దేవతలనుగూడఁబొందుఁగాక. (కపాలము=పెంకు)

దశమానువాకముసమాప్తము

అనువాకము ౧౧.

౧౯౩. వైశ్వానరో[॑]న[॑]డః[॑]త్యా[॑]zz ప్రయా[॑]తు[॑]పరా[॑]వతః[॑] | అగ్ని[॑]రు[॑]క్తే[॑]న[॑]వా[॑]హ[॑]సా[॑] | ౨
 ఋ[॑]తా[॑]వా[॑]నం[॑] వైశ్వా[॑]నర[॑]మృ[॑]త[॑]స్య[॑]జ్యో[॑]తి[॑]ష[॑]స్ప[॑]తి[॑]మ్ | అ[॑]జ[॑]సం[॑]ఘ[॑]ర్మ[॑]మీ[॑]మ[॑]హే[॑] ౩
 వైశ్వా[॑]నర[॑]స్య[॑]దగ్[॑]ం[॑]స[॑]నా[॑]భ్యో[॑] బృ[॑]హ[॑]ద[॑]రి[॑]ణా[॑]దే[॑]కః[॑] స్వ[॑]ప[॑]స్య[॑]యా[॑]క[॑]విః[॑] ఉ[॑]భా[॑]పిత[॑]
 రా[॑]మ[॑]హ[॑]య[॑]న్న[॑]జాయ[॑]తా[॑]గ్ని[॑]ర్ద్యా[॑]వా పృ[॑]థ్వి[॑]భూ[॑]రీ[॑]త[॑]సా[॑] | ౪ పృ[॑]ష్టో[॑]ది[॑]వి[॑]పృ[॑]ష్టో[॑]
 అ[॑]గ్నిః[॑] పృ[॑]థి[॑]వ్యా[॑]ం[॑]పృ[॑]ష్టో[॑]వి[॑]శ్వా[॑] ఓ[॑]ష[॑]ధీ[॑]రా[॑]వి[॑]వేశ[॑] | వైశ్వా[॑]నరః[॑] స[॑]హ[॑]సా[॑]పృ[॑]
 ష్టో[॑]అ[॑]గ్నిః[॑] స[॑]నో[॑]ది[॑]వా[॑]సః[॑] | ౫ వే[॑]మ[॑]న[॑] గ్రం[॑]థా[॑]ల[॑]య[॑]మ్

తలపైలు (విష్ణు)

౧ సమస్తజనులకుపకారియగు నగ్ని! రక్షణనిమిత్తమై దూరదేశమునుండియు బొందించుటకు సమర్థమైనట్టియు, నుత్థానపూర్వకముగా నాగమనముచే మమ్ముఁ గూర్చివచ్చుగాక. (ఉత్థానము=లేచుట) ౨ సత్యవంతుడైనట్టియు, నభీష్టఫల ప్రకాశకముగా యజ్ఞమునకుఁ బాలకుడైనట్టియు, నెల్లప్పుడుఁ బ్రకాశించుచున్నట్టి, వైశ్వానరాగ్నిని వేము పొండగలము. (వైశ్వానరః = సమస్తజనులకుపకారి అని వ్యుత్పత్తి.) ౩ బుద్ధివంతుడగు నొక యజమానుఁడు మంచికర్మయగుటచే వైశ్వానరయాగ సంబంధములైన క్రియలవలన గొప్పఫలమునొందును. ఈ యగ్ని ద్యావాభూమిస్వరూపులును గొప్పరేతస్సు కలవారునగు తల్లి తండ్రులనిద్దరిని లోకపూజ్యులనుగాఁ జేయుచు, దాను పుట్టెను. (కావున నీ వైశ్వానరయాగము నకు గొప్పఫలయుక్తమనిభావము.) ౪ ఈ యగ్ని యాదిత్యరూపముచే ద్యులోకము నందున్నవాడు. భూలోకమునందు (దాహ, వాత, ప్రకాశములనుచేయుటచే) నున్నవాఁడును, స్పృశించుచున్న వాఁడనై సర్వాపధులను బ్రవేశించెను. వైశ్వా

౧౯౨ [అ. ౧. ప. ౫. ఆంధ్ర వేదములు అను ౧౧. పం ౨.]

నరాగ్నిబలముచే గూడుకొనినవాడు. అట్టియగ్ని మమ్ముబగటియందు పాపము నుండిరక్షించుగాక. ఆయగ్ని రాత్రియందుకూడ మమ్మురక్షించుగాక.

పంచాశత్తు ౨.

౧౯౨. ౧ ఓషహపాతునక్త్వమ్ ౨ జాతోయదగ్నే భువనావ్యఖ్యః పశుంనగో
పాశరవ్యఃపరిజ్ఞా! వైశ్వానరబ్రహ్మణేవిన్దగాతుం యూయంపాతస్వస్తిభిః
సదానః! ౩ త్వమగ్నేశోచిషా శోశుచాన ఆరోదసీ అపృణాజాయ
మానః! త్వందేవాగ్ం అభిశస్తేరముఖోచ్చి వైశ్వానరజాతవేదో మహి
త్వా! ౪ అస్మాకమగ్నే మఘవత్సుధారయానామి క్షత్త్రమదరగ్ం
సువీర్యమ్! వయంజయే మశతినగ్ం సహస్రణంవైశ్వానర ||

౧ ఓయగ్నీ! అన్నమునకుపయోగించు చున్నట్టియు, నంతటనుపోవునట్టి నీవు పుట్టినవాడవేయై, లోకములను (తేజస్సుచే) విశేషముగా, గోపాలకులు పశువులనువలె ప్రకటనచేసితివి. (గోపాలకుడు అనాయాసముగానే ఈపశువు ఈతని దనియేవిధముగాఁ బ్రకటనచేయునో! ఆవిధముగాననిభావము.) ఇటువంటివాడవు కావున నోవైశ్వానరాగ్నీ! గొప్పదగు నీకర్మకొరకు మార్గమును బొందుమా. మీరెల్లప్పుడు శ్రేయస్సులచే మమ్మురక్షించుడు. (మీరులను భవవచనము పూజార్థము.) ౨ ఓయగ్నీ! నీవు బాగుగాఁ బ్రకాశించుచున్నవాడవై పుట్టుచునే ద్యావాభూములను ప్రకాశముచే నంతటను నిండించిన వాడవగుచున్నావు. పుట్టిన జగత్తును గుర్తెరిగినవైశ్వానరాగ్నీ! నీవుస్వమహిమచే ఋత్విక్కులను బాపము

[అ ౧. ప్ర ౧. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧౧. పం 3.] ౧౯౩

నుండివిడిపించుము || ౩ ఓయగ్నీ! (ఎవ్వనికెని) నమస్కారము చేయని స్వభావము కలిగినట్టియు, ముసలితనము లేనట్టియు, భగ్నముకాని సామర్థ్యముకల పాలకుడగు పురుషుని ఇంద్రులయందు స్థాపించుము. (ఇంద్రసమీపము నందున్న వానినిఁగాఁ జేయుమనిభావము.) ఓవైశ్వానరాగ్నీ! నీరక్షణచే మేముకూడా అనేకులతోఁగూడు కొనిన యన్నమును జయింతుము.

పంచాశత్తు ౩.

౧౯౪. వాజమగ్నే తవోతిభిః ౧ వైశ్వానరస్య సుమతౌస్యామ రాజాహికం
భువనానామభిశ్రీః ఇతోజాతో విశ్వమిదం విచప్తేవైశ్వానరోయతతే
సూర్యేణ ౨ అవతేహేడోవరుణ నమోభిరవ యజ్ఞేభిరీమహేహవిర్భిః
క్షయన్న స్సభ్యమసురప్రచేతో రాజన్నే నాగ్ం సిశిశ్రథః కృతాని ౩
ఉదుత్తమం వరుణపాశమస్స దవాధమం విమధ్యమగ్ం శ్రథాయ | అథా
వయమాదిత్య |

౧ మేమువైశ్వానరాగ్నియొక్క యనుగ్రహబుద్ధి యందుందుము. పొందఁ బడిన సంపత్తుకల వైశ్వానరాగ్ని సమస్త లోకములకుఁ బ్రకాశకుఁడుకదా! ఈకారణమువలననే పుట్టినంతలోనే ఈప్రపంచమును విశేషముగాఁ బ్రకటనచేయు చున్నాఁడు. ఈవైశ్వానరాగ్ని సూర్యరూపముచే (పగటియందు) సంచరించు చున్నాడు. ౨ ఓ వరుణుడా! నమస్కారములచేతను, యజ్ఞవిశేషములచేతను, నీకోపమును బోఁగొట్టుదుము. ఓశత్రువులను బోఁగొట్టుటకు సమర్థుడా! ఓ ప్రకాశిం

౧౯౪ [అ గ. ప్ర శ. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౧౧. పం ౪]

చుచున్నవాడా! మాకొరకు నిపించుచు, మాచేజేయబడిన పాపమును బోగొట్టుము. ౩ ఓవరుణుడా! ఉత్తమాంగమగు శిరస్సునందు (స్థాపించబడిన యీ) పాశము నెత్తిపోగొట్టుము. పాదమునందలిపాశమును విప్పిపోగొట్టుము. మధ్య దేశమునందలి పాశమును ఛేదనముచేయుము. సూర్యసమానుడవగు నోవరుణుడా! పాశత్రయనాశానంతరము మేము పాపరహితులమగుచు నీయొక్క కర్మయందఱిండత్వముకొరకు యోగ్యులమగుదుము.

పంచాశత్తు ౪.

౧౯౬ ప్రతేతవానాగసో అదితయేస్యామ ౧ దధిక్రావ్ణోఅకారిషం జిష్ణోరశ్వస్య
వాజినః! సురభినోముఖాకరత్ప్రణఆయాగ్ంషితారిషత్ ౨ ఆదధిక్రాశవ
సాపశ్చక్ష్మీః సూర్యశివజ్యోతిషాఽపస్తతాన! సహస్రసాః శతసావాజ్య
ర్వాప్రణక్తు మధ్వాసమిమావచాగ్ంసి ౩ అగ్నిర్హుర్ధాభువః ౪ మరు
తోయద్ధవోదివః సుమ్నాయన్తోహవామహే! ఆతూనః ॥౪॥

౧ జయశీలుడు, వ్యాపించువాడు, అన్నముకలవాడునగు దధిక్ర (పెరుగునుబొందు పాడనివృత్తి) యను దేవునకు (నేను) కర్మను జేసితిని. ఆదేవుడు మాముఖమును సుగంధముతోఁ గూడుకొనునట్లుగాఁ జేయుఁగాక. మాయాయువులను వృద్ధి నొందించుఁ గాక. ౨ సహస్రసంఖ్యకల ధనము నిచ్చునట్టియు, నన్నముకలిగినట్టియుఁ గర్మభూమి యందుఁ బోవుచున్నట్టి యీదధిక్రయనుదేవుడు అయిదవనిషాదవర్ణముతోఁ గూడిన నాలుగు వర్ణములచే, నైదువిధములగు మనుష్యులకు నన్నము గలుగఁజేసి సూర్యుడేవిధముగాఁ గిరణముచే (భూరసమును దీసికొని వర్షాకాలమునందు)

[అ. ౧. ప) ౫. కృష్ణయజుర్వేదము. అనుగం. పం ౫] ౧౯౫

ఉదకమును విస్తరింపఁ జేయుచున్నాఁడో! ఆవిధముగా విస్తరింపఁ జేయుచున్నాడు అట్టి దధిక్రయను దేవుఁడు మధురములయిన నాయీస్తుతిరూపవాక్కుల నంగీకరించుఁగాక. ౩ ఇది యాగ్నేయహవిస్సునందు యాజ్ఞాపురోనువాక్యల యొక్క ప్రతీకద్వయము. ఇందు “అగ్నిర్హుర్ధా” అనునది “ఉపప్రయస్త” అను యనువాకమున వ్యాఖ్యానము చేయఁబడినది. “భువః” అనునది (యాజ్ఞా నువాక్య) నాల్గవయప్తకమునందు వ్యాఖ్యానము చేయఁబడును. ౪ ఓమరు ద్గణములారా! ఏకారణము వలన (మేము) సుఖమును గోరుచున్న వారమై ద్యులోకమునుండి మిమ్ముఁ బిలిచితిమో! (ఆకారణమువలన) పిలువఁబడినమీరు మమ్ముఁ బొందుడు.

పంచాశత్తు ౫.

౧౯౭. ఉపగన్తన ౧ యావశర్శశశమా నాయసన్తి త్రిధాతూని దాశుషేయ
 చ్చతాధి అస్మభ్యంతానిమరుతో వియన్తరయింనో ధత్తవృషణః సువీరమ్
 ౨ అదితిర్న ఉరువ్యత్వదితిః శర్మయచ్ఛతు అదితిః పాత్వగ్ంహసః ౩ మ
 హీమూషుమాతర్గ్ం సువ్రతానామృతస్య పత్నీమవసేహువేమ తువిత్
 త్రామజరీన్తి ముహూచీగ్ం సుశర్మాణమదితిగ్ం సుప్రణీతిమ్ ౪ సుత్రా
 మాణం పృథివీం ద్యామనేహసగ్ం సుశర్మాణమదితిగ్ం సుప్రణీతిమ్దైవీం
 నావగ్ంస్వరిత్రామ నాగనమస్రవన్తి మారుహేమా స్వస్తయే ౫ ఇమా
 గ్ంనునావమారుహగ్ంశతారిత్రాగ్ంశతస్ఫ్యమ్అచ్ఛిద్రాంపారయిష్ణమ్ ।

౧ ఓ మరుద్గణములారా! మిమ్ముసేవించువానికొర కిచ్చుటకై (సంపాదించఁ బడిన యేధనములుకలవో! ముల్లోకములంగున్న యేసుఖములను హవిస్సు నిచ్చు వానికొకధికమగునట్లుగా నిచ్చుచున్నారో! వాటినిన్నిటిని మాకొసంగుడు. (మఱియు) నభిమతఫలమును వర్షించునోమరుద్గణములారా! ధనమును, శోభనపుత్రుని మాకొసంగుడు. ౨ భూమి మమ్ము (శత్రువులనుండి) రక్షించుఁగాక. భూమి సుఖమునిచ్చుఁగాక. భూమి పాశములేనిదై రక్షించుఁగాక. ౩ పూజ్యురాలును మంచికర్మలుకల పురుషులకుఁ దల్లివలె హితముసేయునదియు, సత్యమునకుఁ బాలకురాలును, అనేకరాజులచేఁ బాలింపఁబడినదియు, (ఎల్లపుడు) ముసలితనము లేనిదియు, విస్తీర్ణ మగు గ మ న ము గ ల ది యు, మం చి సు ఖ ము తోఁ గూడుకొనినదియు, సుఖముగాఁ గర్మల బొందించునదియునగు భూదేవత నే మారక్షణకొర కు బాగుగాఁ బిలుతుము. ౪ బాగుగా రక్షించు నదియు, విస్తీర్ణమయినదియు, బ్రకాశించుచున్నదియు, గాలస్వరూపమైనదియు, (చిరకాలముండుననితా!) దేవనిర్మితమైన నాపయైనదియు, (మనుజునిర్మితమగు నావ సముద్రపైభాగమున నేవిధముగానుండునో! (దేవనిర్మితమగు భూమియనునావ మహా జలమునకుఁ బైభాగమున నుంటున్నదని భావము) బాగుగా శత్రువులనుండి రక్షించు నదియు, బాపరహితురాలైనదియు, ఛిద్రరహితురాలునగు భూదేవతను క్షేమము కొరకుఁ బొందుదుము (ఛిద్రము=కన్నము) ౫ రక్షకములగు నూరుఆయుధములు కలదియు, స్ఫ్రీసదృశములగు నూరు తరణదండములు (ఓడగడుపుతెడ్లు) కలదియు కన్నములేనిదియు, నభీష్టఫలమున కంతమును బొందించుటకు సమర్థురాలునగు నీ భూమిని నావతోసమానమైన దానినిగాఁబొందినవాడనైతిని.—

ఇట్లు ప్రథమాష్టకమునఁ బంచమప్రపాఠకము సమాప్తము.

[అం. ప్ర.౬. కృష్ణయజుర్వేదము. అను అం. పం ౧.] ౧౯౭

ప్రపాఠకము ౬.

అనువాకము ౧.

౧౯౮. ౧ సంతాప్తాసిఞ్చామి యజమాప్రజామాయుర్థనంచ | బృహస్పతిప్రసూతో
 యజమాన ఇహమారీషత్ ౨ ఆజ్యమసి సత్యమసి సత్యస్యాధ్యక్షమసి
 హవిరసి వైశ్వానరం వైశ్వదేవ ముత్పాత శుష్కం సత్యోజాఃసహోఽసి
 సహమానమసి సహస్వారాతీః సహస్వారాతీయతః సహస్వపృతనాః
 సహస్వపృతస్యతః | సహస్రవీర్యమసి తన్మాజి న్వాఽఽఽజ్యస్యాఽఽఽజ్యమసి
 స్యస్యసత్యమసి సత్యాయుః ||౧||

౧ ఓ యాజ్యమా ! బృహస్పతిచేష్టప్రేరణచేయఁబడిన నేను సంతానమును
 ఆయువును, ధనమును సంపాదించును. నిన్న ఈవంశముచే బ్రాత్రయఁదు
 బాగుగాఁ దడపుచున్నాను. ఈ కర్మయఁదు యజమానుఁడు హింసింపఁడ
 కుండుఁగాక! ౨ ఓ యాజ్యమా ! (కర్మలలో నడిపించువానని అగుచున్నావు.)
 (నేతిచే హోమాధారమగునగ్ని ప్రజ్వలించుచున్నదై పొందఁబడుచున్నదని
 భావము.) కర్మఫలము నివ్వఁడగుదువు. (సాధనమని తా) సత్పురషుఁగు
 ఋత్విజులకు కర్మస్వామి వగుచున్నావు. (జోతిష్తోమమునందున్న ఋత్విజులు
 యజమానునితోఁ బదునేడుగురు) సత్పురషులు పరస్పరము ద్రోహశంకను
 పోగొట్టుకొనటకై తమ సప్తమను ఆజ్యమును తగుచున్నారు. ఆస్పర్శ

సత్పురుషులకర్మ. ఆకర్మకు స్వామివగుచున్నావు అనిభావము. ప్రధానముగా హోమము చేయఁబడుదానవగుచున్నావు. సమస్తజనులకు (భోజ్యమగుటచే) సంబంధివగుచున్నావు. సమస్తదేవతలకు (హవిస్సునగుటచే) సంబంధి వగుచున్నావు. సత్యమగు బలము కలదానవు. గొప్పబలము కలదానవు. శత్రువులను దిరస్కరించుటకు సమర్థమైనదానవు, శత్రుతిరస్కారముతో నున్నదానవునగు నీవు మాశత్రువులఁ దిరస్కరించుము. ఎవరు ప్రత్యక్షముగా శత్రుకర్మను జేయుటకు సమర్థులై మనస్సుచేజేయుట నిచ్చయించుచున్నారో వారినిగూడ తిరస్కరించుము. శత్రుసేనలను దిరస్కరించుము. సేనలను సంపాదించుటకుఁ గోరుచున్న శత్రువులనుగూడ తిరస్కరించుము. అనేక విధమైన సామర్థ్యముకలదానవు. ఇట్టిస్వభావముకల ఓ యగ్నీ ! (యాగముద్వారా) నన్ను సంతోషపెట్టుము. తాకికరాజ్యమునకుగూడ ఆజ్యమగుచున్నావు. (అనగాముఖ్యమనిభావము) తాకికఫలసాధనమగు కృష్యాదికమునకు స్వామివగుచున్నావు. సత్యమగునాయువుకలదానవు. (ఆజ్యముచే గలిగిన కర్మచేరాబోవు శరీరమునందేయాయువుపొందింపబడుచున్నదో యాయాయుస్సుస్థిరమైనదికావున ఇచ్చటసత్యాయుష్ట్యముచెప్పఁబడినది.) సత్యఫలముకలదానవు. అటువంటినిన్ను కంటితోఁజూచుచున్నాను. అటువంటినిన్నుఁ బొందుచున్నాను.

పంచాశత్తు ౩.

౧౮౯. అ॒సి॒స॒త్య॑శు॒ష్ణమ॑సి స॒త్యే॑న॒త్వాఽభి॑హారయామి తస్య॑తే॒భక్షీ॑య ౨ ప॒ఞ్చా॒
నాం॑త్వా॒వాతా॑ నాం॒యన్త్రా॑య ధ॒ర్త్రా॑య గృ॒హ్ణా॑మి ప॒ఞ్చా॒నాం॑త్వే॒ర్తూనాం॑
యన్త్రా॑య ధ॒ర్త్రా॑య గృ॒హ్ణా॑మి ప॒ఞ్చా॒నాం॑ త్వా॒దిశాం॑ యన్త్రా॑య ధ॒ర్త్రా॑య
గృ॒హ్ణా॑మి ప॒ఞ్చా॒నాం॑త్వా ప॒ఞ్చా॒జనా॑నాం యన్త్రా॑య ధ॒ర్త్రా॑య గృ॒హ్ణా॑మి

చరోస్తావ పఞ్చ బిలస్య యన్తాయ ధర్తాయ గృహ్ణామి బ్రహ్మణస్తావ
 తేజసేయన్తాయ ధర్తాయ గృహ్ణామి క్షత్రస్య త్వాజసేయ
 న్తాయ ౨ ధర్తాయ గృహ్ణామి విశేత్వాన్తాయ ధర్తాయ గృహ్ణామి
 సువీర్యాయత్వా గృహ్ణామి సుప్రజాస్తావ యత్వాగృహ్ణామి రాయస్పాయ
 త్వాగృహ్ణామి బ్రహ్మవర్చనాయత్వా గృహ్ణామి భూరస్మాకం హవిరేవా
 నామాశిషో యజమానస్య దేవానాంతా దేవతాభ్యో గృహ్ణామి కామా
 యత్వాగృహ్ణామి ।

౧ ఈవాక్యార్థము పైపంచాశత్తులో వ్రాయబడినది. ౨ తూర్పుమొదలు
 ఊర్ధ్వోన్నము ఐదుదిక్కులందుండు వాయువులనుకాని, శరీరమునందుండు ప్రాణా
 పాన, వ్యానో, దాన, సమాన, రూపవాయువులనుగాని స్వస్వవ్యాపారములందు నియ
 మించుటకొఱకు జగత్తునుధరింపఁ జేయుటయందలి కాశల్యము (నేర్పరితనము) కొఱ
 కును ఓ యాజ్యమా ! నిన్ను గ్రహించుచున్నాను. ఈతరువాయి వాక్యముల యన్వ
 యముకూడ నీవిధముగా దెలిపికొనవలయును. ప్రతిపదార్థము మాత్రము వ్రాయఁ
 బడుచున్నది. పఞ్చఋతువులు = ౨ మాసములకు నైదుఋతువులు ౧౯ గూడ యవ
 హారము నేదప్రసిద్ధము. పఞ్చదిశః=ఊర్ధ్వదిక్కుతో గలిపి తూర్పుమొదలగు నాలుగు
 దిక్కులు. పఞ్చజనాః = దేవ మనుష్య అసుర రక్ష గంధర్వులు. చరుః = పాకాధార
 మగుస్థలి. ఇదియైదురంధ్రములు కల్గియుండుట కల్పప్రసిద్ధము. బ్రహ్మణః= బ్రాహ్మ
 ణజాతియొక్క. తేజః = బ్రహ్మవర్చస్సు. క్షత్రస్య = క్షత్రియజాతియొక్క. ఓజః =
 యుద్ధసామర్థ్యము. విశే= వైశ్యజాతి సంబంధియగు కృషి వాణిజ్యాదికము యొక్క,

౨౦౦ [అ ౧. ప్ర ౬. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౨. పం ౧.]

(అనివశ్యస్తముగాఁ జెప్పవలయును.) సువీర్యమ్=అందరికిదమతను వ్యాపారములం దలి సామర్థ్యాతిశయము. సుప్రజాస్త్వమ్ = మంచి సంతానము కలిగియుండుట. రాయస్సోషః = ధనపుష్టి బ్రహ్మవర్చసమ్ = వేదశాస్త్రపరిజ్ఞానము “భూరస్సాకగం హవిః” ఇత్యాదివాక్యమున కర్థమువ్రాయఁ బడుచున్నది. (ఓ యాజ్యమా! నీవు) మాశ్రేయస్సు కొఱకుఁగమ్ము. దేవతలకు హవిస్సుపుకమ్ము. యజమానుని యాశీ స్సువగుము. దేవతలదృష్టిపఱచునట్టి నిన్ను దేవతలకొఱకు గ్రహించుచున్నాను. (ఓ యాజ్యమా! హవిస్సును గ్రహించుదేవతలు నిన్ను నేవిధముగాఁ గోరుచున్నారో అటువంటి.) దేవతల కామముకొఱకు నిన్ను గ్రహించుచున్నాను.

ప్రథమానువాకము సమాప్తము.

—* 0 *—

అనువాకము ౨.

౨౦౦. ధ్రువోఽసి ధ్రువోహగం సజా తేషు భూయాసంధీరశ్చేతా వసువిదుగ్రోఽ
స్యగ్రోఽహగం సజాతేషు భూయాసముగ్రశ్చేతా వసువిదభి భూ రస్య భి
భూరహగం సజాతేషు భూయాసమభి భూశ్చేతావసువి ౨ ద్యునజ్నిత్వా
బ్రహ్మణా దైవ్యేన హవ్యాయా సైన్వోధ వేజాతవేదః। ౩ ఇన్ధానాస్తావ
సుప్రజసః సువీరా జోగ్జీవేమ బలిహృతోవయతే। యన్మేలగ్నే అస్య
యజ్ఞస్యరిష్యాత్ ॥

[అం. ప్ర ౬. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౨. పం ౨.] ౨౦౧

౧ (ఓ మధ్యమపరిధి ! నీవు) స్థిరమైనదానవగుచున్నావు. (అటువంటి నిన్ను మంత్రపూర్వకముగ సంస్కారము చేయుటచే) నేనుకూడ జ్ఞాతులలోస్థిరుడనుకాగలను. (మఱియు ధైర్యవంతుడను రాక్షసులనుజంపుటను, (ఎట్లా) తెలిసికొనినవాడను, ధనవంతుడను కాగలను. (ఓ దక్షిణపరిధి ! నీవు రాక్షసులఁ జంపుటకు) తీక్షణమగుచున్నావు (నిన్ను మంత్రపూర్వకముగ సంస్కరించుటచే) నేనును జ్ఞాతులలోఁ దీక్షుడను ఇత్యాదిపూర్వవత్ (ఓ యుత్తరపరిధి ! నీవు రాక్షసులఁ) దిరస్కరించువాడను ఇత్యాదిపూర్వవత్. ౨ ఓ యగ్నీ ! దేవయోగ్యమగు మంత్రముచే నిన్ను ఈకర్మయందు హవిస్సును వహించుటకు యోగ్యునిగాఁ జేయుచున్నాను.

౩ ఓ యగ్నీ ! నిన్నుఁ బ్రజ్వలించఁ జేయుమన్న మేముశోభనమగు సంతానము కలవారము, శోభనములగు భృత్యులుకలవారమునై నీకుఁ బూజనుచేయుచుఁ జాలకాలము జీవించుము.

పంచాశత్తు ౨.

౨౦౧. యద్వాస్కన్తా దాజ్యస్యోతవిష్ణో । తేనహన్స్థిసపత్నం దర్శగాయమైనం
దధామి నిర్ఋత్యా ఉపస్థే । ౨ భూర్భువః సువ ౩ రుచ్ఛిష్ణో అగ్నేయజ
మానామైధినిశుష్ణో అభిదాసతే । అగ్నే దేవేద్ధ మన్విద్ధమద్ధిజిహ్వ ౪ మ
ర్యస్యతే హోతర్హుర్ధన్నా జిఘ్రి రాయస్పామాయ సుప్రజాస్తావ్ యసు
వీర్యాయ ౫ మనోఽసిప్రా జాపత్యంమనసా మాభూతేనాఽవిశ ౬ వాగ
'సైన్ద్రీ' సపత్నక్షయణీ ॥

౨౦౨ . [అ గ. ప్ర ౬. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౨, పం ౨.]

౧ ఓయగ్నీ! ఏనా యజ్ఞముయొక్క యేబర్హి రాదికమో, (రాక్షసాదులచే) నశింపజేయఁబడినదగునో ఆజ్యమునకుఁగూడ సంబంధియగు నేస్వల్పబిందుసముదాయము (జహువులోనిది) క్రిందబడునో, ఓవ్యాపకుఁడా! ఆనశింపఁబడినదానిచేతను క్రిందఁబడినదానిచేతను, శత్రువును చంపుదును. చంపుటకు శక్యుడు కాని శత్రువును పాపదేవతయొక్క తొడయందు స్థాపించు చున్నాను ౨ భూః — భువః — సువః — లోకత్రయవాచకములు. ఈహవిస్సులు లోకత్రయ స్వరూపములుగా స్తోత్రము చేయఁబడుచున్నవి. ౩ దేవతలచే బ్రకాశించు చున్నవాఁడా! కోపముచే బ్రకాశించుచున్నవాఁడా! సంతోషకారణమైన నాలుకలు గలవాఁడా! ఓయగ్నీ! యజమానునికొఱకు వ్యక్తమైన బలము కలవాడవుకమ్ము. శత్రువును దిరస్కరించు బలము కలవాడవుకమ్ము. (శత్రుకార్యములందు బలము నుపయోగించవలదని తా॥) ఇచట యజమాను ననుగ్రహించుటకు, శత్రువును నిగ్రహించుటకు, అగ్నినాలుగుసంబోధనలచే బ్రోత్సహింపఁబడినవాఁడు. ౪ దేవతల నాహ్వానముచేయునోయగ్నీ! మరణములేని నీశిరస్సునందు (యజమానుని) ధనపుష్టికొఱకు, మంచి సంతోషముకొఱకు, శోభనబలము కొఱకును, ఘృతాదికమును స్రవింపఁజేయు చున్నాను. ౫ (స్రువమునకు సంబంధించిన యాఘారమా!) నీవు మనస్సువు. ప్రజాపతి సంబంధివి యగుచున్నావు. ప్రజాపతిసృష్టమగు యజ్ఞముతో నాయందుఁ బ్రవేశింపుము. (స్రువము = నెయ్యి మొదలగుహవిస్సు హోమము చేయుటకు సాధనము. ఆఘారము = ఒకానొక నేతిఘారకుపేరు.) ౬ (ఓ స్రుక్కునకు సంబంధించిన యాఘారమా!) నీవు యింద్రునిచే వ్యవహరింపఁబడుచున్నట్టియు, శత్రువులను నశింపఁ జేయునట్టి వాక్కువగుచున్నావు. అటువంటి వాక్కుతోను, చక్షురాదీంద్రియములతోను, నాయందుఁ బ్రవేశింపుము. (స్రుక్కు = ఇదియు స్రువము వంటి యజ్ఞాంగము.)

పంచాశత్తు ౩.

౨౦౨. వాచామేద్వియేణాఽఽవిశ ౧ వసంతమృతూనాం ప్రీణామి సమాప్రీతః
 ప్రీణాతు గ్రీష్మమృతూనాం ప్రీణామి సమాప్రీతః ప్రీణాతు వర్షాఙ్ముతూ
 నాం ప్రీణామి తామా ప్రీతాః ప్రీణన్తు శరదమృ
 తూనాం ప్రీణామి సమాప్రీతా ప్రీణాతు హేమంతశశిరా వృతూనాం
 ప్రీణామి తౌమా ప్రీతౌ ప్రీణతౌ ౨ మగ్నీషోమ యోరహం దేవయజ్య
 యాచక్షుష్ణా నృభియాస ౩ మగ్నేరహం దేవయజ్యయాఽన్నాదో భూ
 యాసమ్ ।

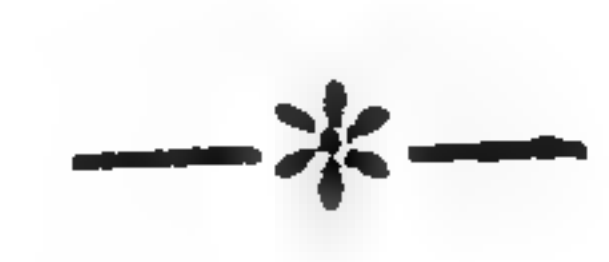
“ (ఇచట వసంత, గ్రీష్మ, వర్ష, శరత్, హేమంతశశిర, ఈ యైదు ఋతు
 వాచకపదములు సమిత్, ఋషి, బర్హి, తనూనపాత్, స్వాహాకార ఈ యైదు ప్రయాజా
 (యాగా) భిమాన దేవతలను చెప్పుచున్నవి కావున వసంతాదిపదములకు సమిద్వా
 గాది ప్రయాజాభిమాన దేవతలు అర్థమని యెఱుంగవలయును.) ఋతువులలోని
 సమిధలనభిమానించిన దేవతను (నేను) సంతోషపెట్టుచున్నాను. ఆ దేవత సంతో
 షించినదై నన్ను సంతోషపెట్టుగాక. గ్రీష్మాది పదములకుఁగూడ యీ విధముగానే
 అర్థమూహ్యము. ౨ అగ్నీషోమదేవతల సంబంధమైన దేవయాగముచే నేను చూపు
 గలవాడనగుదును. ౩ (దిర్భ పూర్ణమాసలలో, ప్రధానయాగములకు అగ్ని దేవత
 కావున) అగ్నిసంబంధియగు దేవయాగముచే నే నన్నము దినువాడనగుదును.

పంచాశత్తు ౩.

౨౦౩. దధి॑ర॒స్యద॑భ్యో భూ॒యాస॑మ॒ముం ద॑భే॒య ౨ మ॒గ్నీ॑షోమ॒యోర॒హం దే॑వ
 య॒జ్యయా॑ వృ॒తహా॑భూ॒యాస ౩ మి॒ద్ధాగ్ని॑ యో॒రహం॑దే॒వ య॒జ్యయే॑ద్వి॒
 యా॒వ్యన్నా॑ దో॒భూయా॑స ౪ మి॒ద్ధస్యా॑ హం॒దేవ॑ య॒జ్యయే॑ద్వి॒యా వీ॒భూ
 యా॑సం ౫ మ॒హేన్ద్రస్యా॑హం దే॒వయ॒జ్యయా॑జే॒మానం॑ మ॒హిమా॑నంగ॒మే
 య ౬ మ॒గ్నేః స్వి॑ష్ట॒కృతో॑హం దే॒వయ॒జ్యయా॑ఽఽ యు॒ష్మాన్య॑జే॒న ప్రతి॑
 ష్ఠాంగ॑మే॒యమ్ ॥

౧ (ఓ యుపాంశు యాగదేవతా ! నీవు మాచేద్యేషింపఁ బడినవానికి) హింసకుఁడ వగుచున్నావు. (నీ యనుగ్రహమువలన శత్రువులచే) హింసితుఁడను కాను. ఈ శత్రువును చంపుదును. ౨ అగ్నీషోమదేవతల సంబంధమైన దేవయాగముచే నేను శత్రువును చంపువాడను కాగలను. ౩ ఇంద్రాగ్నుల సంబంధమైన దేవయాగముచే నేనింద్రియవంతుఁడను, (వీర్యవంతుఁడను) అన్నభక్షకుఁడను, కాగలను. ౪ ఇంద్రుని సంబంధియగు దేవయాగముచే నింద్రియముతో కూడుకొనినవాడను కాగలను. ౫ మహేంద్రుని సంబంధియైన దేవయాగముచే నేను జయశీలతను, మహత్త్వమును పొందుదును. ౬ శ్వీష్టకృత్తుగు నగ్ని సంబంధియైన దేవయాగముచే నేను ఆయుష్మంతుఁడనై యజ్ఞముచేతఁ బ్రతిష్ఠను పొందుదును.

ద్వితీయానువాకము సమాప్తము.

అను 3. పం ౧.] ౨౦౫

అనువాకము 3.

అంర. అగ్నిర్నా దురిష్టాత్పాతు సవితాఽఘశక్ంసా ౨ ద్యౌమేఽన్తీదూరేఽ రా
తీయతితమేతేన జేషగ్ం ౩ సురూపవర్షవర్ష ఏహీమాన్భద్రాన్ద్రార్యాగ్ం
అభ్యేహిమామను వ్రతాన్య శీర్షాణిమృద్ధ్వమిడ ఏహ్యాదిత ఏహీసరస్వత్యే
హిరని రసి రమతిరసి సూనర్యసిజుష్టే జుష్టింతేఽశీయోపహూత ఉపహవమ్!

౧ దురిష్టమునుండి యగ్నినన్ను రక్షించుగాక. పాపవంతమైన రాక్షసాది సముదాయమునుండి నూర్యుడు నన్ను రక్షించుగాక. (దురిష్టము = మంత్రలోపము వలనగాని, క్రియాలోపము వలనగాని, సిద్ధమైన దుష్కర్మమని తా.) ౨ ఏరాక్షసాది సముదాయము నాసమీపమునగాని, దూరమునగాని శత్రుభావమును కోరుచున్నదో, ఆశత్రుసముదాయము నీ యజమానభాగమైన యిడచేత జయింతును, (ఇడ = హోమము చేయగా మిగిలిన నావిర్విశేషము.) ౩ శోభనమగు శృంగపృచ్ఛాదిరూపము, ఘృతరూపమగు వర్షము, శుక్ల, కృష్ణ, కపిలత్వాది వర్ణములుకల ఓ యిడాదేవతా ! ఈ మాసంబంధములగు శాస్త్రోక్తయజ్ఞ సాధనములతో సంపూర్ణములైన యజ్ఞగృహములను గూర్చిరమ్ము, నన్ను నుద్దేశించి యాయజ్ఞవ్రతము నందనుకూలమైనదానవగుచు రమ్ము. (ఓ యిడావిశేషములారా ! మీరు) మాశిరస్సులను స్నేహపూర్వకముగ వాసనచూచుటచే మిక్కిలిశోధనము చేయుడు. (ఈఇడయొక్క పేర్లు స్పష్టముగ నిచ్చటచెప్పబడుచున్నవి.) ఓ యిడా ! రమ్ము ఓ యదితీ! నరన్వతీ! రమ్ము. రన్తివగుచున్నావు. రమతివగుచున్నావు సూనరివగుచున్నావు. ఓప్రియమైన యిడా! నీప్రీతినిపొందుదును. రమ్మనిమాచే ననుజ్ఞను పొందినయిడా! నేనుకూడ నీయనుజ్ఞను పొందుదును. ఈ యజ్ఞమునకు ఫలప్రార్థనారూపమై యేయాశీస్సుకలదో, ఆ యాశీస్సునాకు సత్యమగుగాక. అనాదరమునుచేయని మనస్సుచే నాఫలమును

(సాధించుటకు నీయనుగ్రహమువలన) సమర్థుడను కాగలను. నాచేననుష్ఠింపఁబడిన యాయజ్ఞము (క్రమముగా) స్వర్గము నధిష్ఠించుగాక. (యజ్ఞము నధిష్ఠించి యేస్వర్గమునందు హవిస్సులఁదిను దేవతలు నివసించుచున్నారో, ఆ) స్వర్గమునుపొందుగాక. ఏది దేవతలకు హవిర్భోజనశాలనుఁ గూర్చిపోవునట్టిమార్గమో, ఆమార్గముచే (ఈ యజ్ఞము) దేవతలనుఁ గూడఁపొందుగాక. (ఈ యజ్ఞముచే సంతోషించినవాడై యింద్రుఁడు మాయందు (మఱియొక యజ్ఞము ననుష్ఠించుటకై) చక్షురాది పాటవమును సాధించుగాక. యజ్ఞసాధనములగు ధనములు (చేయఁబడబోవు) యజ్ఞములు మమ్ము నాశ్రయించుగాక. ఆయజ్ఞఫలములగు నాశీస్సులు మాయందుండుగాక. అటువంటి ప్రియమగు నీవు మమ్ముఁ గూర్చి శత్రువులకు హింసకమైనదానవు, ధనముకలదానవు కమ్ము. (ఇడ= హవిర్విశేషము)

పంచాశత్తు ౨.

౨౦౫. తే॒జో॒యసా॑మే॒ సత్యా॑ఽఽ శీ॒రస్య॑ య॒జ్ఞస్య॑ భూ॒యాద॑రే॒డతా॑ మన॑సాతచ్ఛ
కే॒యం య॒జ్ఞోది॑వగ్గం॒రోహ॑తు య॒జ్ఞోది॑వంగచ్ఛతు యో॒దే॒వయా॑నః ప॒థా
స్తే॒నయ॒జ్ఞోదే॑వాగ్ం అ॒ప్యేత్వ॑స్నా స్వి॒న్ద్రోద్ధి॑న్ద్రీయం ద॒ధా త్వి॑స్నా న్రా
య ఉ॒తయ॒జ్ఞః స॑చ॒న్తామ॑స్నా సు॒సన్తా॑వశిషః సా॒నః ప్రి॒యాను॒ప్రతూ॑రి
ర్న॒ఘోనీ॑ ౨ జ॒ష్టిర॑సి జ॒షస్వ॑నో జ॒ష్టానః॑ :

౧ దీని యర్థము పంచాశత్తులో వ్రాయఁబడినది. ౨ దీనియర్థము తరు పాయి పంచాశత్తులో వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ౩.

౨౦౬. అసిజప్తి[॑]తే గమేయం ౨ మనోజ్యోతి[॑]ర్జుషతామా జ్యంవిచ్ఛిన్నం య
 జ్ఞం సమిమందధాతు[॑] బృహస్పతి[॑]స్తనుతా మిమనోవిశ్వేదేవా ఇహమా
 దయంతామ్ ౧ బ్రథ్నపిన్వస్వ దదతోమే మాతూయి కుర్వతోమే మో
 పదస ర త్రుజాపతేర్భాగోఽ[॑] స్యుర్జస్వాన్వయ సావనానాపానా మే
 పాహి సమానవ్యానా మేపాహ్యదానవ్యానా మేపాహ్యక్షీతోఽ[॑] స్యక్షీ
 త్యైత్వామామేక్షేషా అముత్రాముష్మిలోకే ॥

౧ ఓ యిడా ! నీవు ప్రీతిహాపమగుచున్నావు. మమ్ము సంతోషపెట్టుము. మాచేసేవింపఁ బడినదానవగుచున్నావు. నీప్రీతిని పొందుదును ౨ మాననీయుడ యిన యగ్ని (ఆయా యాహుతులందలి) యాజ్యమును సేవించుఁగాక. (ఏదోయొక వైకల్యముచే) విచ్ఛిన్నమయిన యాయజ్ఞమును (వైకల్యము లేకుండఁగా) సమకూర్చు గాక. బృహస్పతి స్వయముగానే యాయజ్ఞమును విస్తరింపఁజేయుఁగాక. సమస్త దేవత లీయజ్ఞమునందుఁ దృప్తినొందుదురుగాక. ౩ ఓయజ్ఞపురుషా ! (ఈ ఋత్విక్కులను) సంతోషపెట్టుము. ధనమునిచ్చుచున్న నాయొక్కధనము క్షీణించకుండుఁగాక, యాగముసేయుచున్న నాసామర్థ్యము క్షీణించకుండుఁగాక. (మఱల మఱల వృద్ధి నొందుఁగాకయని భావము.) ౪ (ఓ యన్వాహార్యమా!) బలముకలిగినట్టియు, పాలవలె రుచికలిగినట్టియు నీవు ప్రజాపతి భాగమగుచున్నావు. నా ప్రాణా పానవాయువులను రక్షించుము. నా సమాన, వ్యాన వాయువులను రక్షించుము. నా యుదాన, వ్యానవాయువులను రక్షించుము. (నీవు) క్షీణించనిదాన వగు చున్నావు. (కావున) క్షయము లేకుండుటకయి నిన్ను నిచ్చుచున్నాను. పర

౨౦౧ [అ ౧. ప్ర ౩. ఆంధ్ర వేదములు. అను ర. పం ౧.]

లోకమునందు నాభోగముకొఱకు క్షీణతనొందకుము. (కావున నేనుకూడ) పర
లోకమునందు నిన్ను (స్వేచ్ఛగా ననుభవించును) (అన్వాహార్యము=ఋత్విజులు
భక్షించునట్టి శేషించిన హవిర్విశేషము)

తృతీయానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ర.

౨౦౨. బ॒ర్హి॑ పో॒ఽహం॑ దే॒వయ॑జ్యయా॒ ప్ర॒జావా॑న్భూ॒యాసం॑నరాశ్శం॒ సస్యా॑
హం దే॒వయ॑జ్యయా॒ పశు॑మాన్భూ॒యా సమ॑గ్నే॒ఽస్వి॑ష్టకృతో॒ఽహం॑ దే॒వయ॑
జ్యయా॒ఽఽయు॑ష్మాన్భూ॒న్యజే॑న ప్రతి॒ష్ఠాం గ॑మేయ (౨) మ॒గ్నేర॑హముజ్జతి మనూ
జ్జే॒షం॑ సోమ॒స్యాహ॑ ముజ్జతిమనూజ్జే॒ష మ॒గ్నేర॑హ ముజ్జతి మనూజ్జే॒షమగ్ని॑
పోమ॒యోర॑హ ముజ్జతి మనూజ్జే॒షమి॒న్ద్రాగ్ని॑ యోరహముజ్జతి మనూజ్జే॒ష
మి॒న్ద్రస్యా॑హమ్

౧ (బర్హి, నరాశంస, స్విష్టకృచ్ఛ్చద్దములు అనూయాజదేవతలగు నగ్ని
వీశేషములను దెలుపునట్టివి.) బర్హి రేవతాసంబధమగు దేవయాగముచే నేను
సంతానవంతుండనగుదును. నరాశంస దేవతాసంబంధమగు దేవయాగముచేనేను
పశువులు కలవాడనగుదును. శేషించిన స్విష్టకృన్మంత్రమిదివరలో తెలుపబడెను.

[అ ౧. ప్ర ౬. కృష్ణయజుర్వేదము. అనుర. పం ౨.] ౨౦౯

(ప్రయాజ, అనూయాజ అన్నవి హోమములు.) ౨ అజ్యభాగాది దేవతలగు నగ్నాదులు హవిస్సును నేవించి ఆహవిస్సుచే బోషింపబడి యజ్ఞవిరోధుల యైన కాక్షసులఁ దిరస్కరించినవారయి యుత్కృష్టమగు జయమునందిరి. వారి యొక్క జయముననుసరించి యజమానుఁడనగు నేనుకూడ శత్రువులఁ దిరస్కరించి యుత్కృష్టమగు జయమొందితినని తా । (ఈమంత్రమునకు దండాన్వయము సులభము కావున తాత్పర్యముమాత్రము చర్చింపబడినది.

పంచాశత్తు ౨.

౨౦౮. ఉజ్జతిమ నూజ్జేషం మహేన్ద్రస్యాహ ముజ్జతిమ నూజ్జేషమగ్నేః స్వీష్టకృ
తోఽహ ముజ్జతిమ నూజ్జేషం ౨ వాజస్యమా ప్రసవేనోద్ధాభేణో దగ్రభీత్
అథాసపత్నాగ్ం ఇన్ద్రోమేని గ్రాభేణాథరాగ్ం అకః ఉద్ధాభంచనిగ్రా
భంచబ్రహ్మ దేవాఅపీవృధన్ అథాసపత్నా నిన్దాగ్గీమేషూచీనాన్వీశ్య
తామ్ (౩) ఏమాఅగ్మన్నా శిషోదోహకామా ఇన్ద్రీవన్తః ॥ ౨॥

౧ ఈవాక్యార్థము పైపంచాశత్తులో వ్రాయబడినది. ౨ ఇంద్రుఁడన్న మునకు గారణమగుటచేతను స్రువము (హోమముచేయు సాధనము - గరిలు వంటిది - కట్టది) నూర్ధ్వముగా గ్రహించుటచేతను నన్నుత్కర్ష నొందించెను. పిమ్మట (సృచమును) క్రిందగా గ్రహించుటచే నాశత్రువులను క్రిందుగా (తిరస్కరింతులనుగాఁ) జేసెను. దేవతలు దృఢమయిన యూర్ధ్వగ్రహణమును, అథో గ్రహణమును వృద్ధి నొందించిరి. పిమ్మటనంతటను పరుగిడుచున్న నాశత్రువులను

౨౧౦   అ. ౧. ప్ర. ౬.   ఆంధ్ర వేదములు.   అను ౪, పం ౩,]

సశింపజేయుదురుగాక. ౩ ఈయాశీస్సులు నన్నుబొందునుగాక. మేముకూడ నాయురాది దోహమును గోరుచున్నవారమును, ఆఫలమునిచ్చు నింద్రునిసేవించు చున్నాము. (ఆసేవచే) పుత్ర పౌత్రాదిసంతానమును, కోటబడుచున్న యన్నమును, ఆయువును (కామధేచు సదృశుడగు నింద్రునినుండి) పితుకుదుము.

పంచాశత్తు ౩.

౨౦౯. వనామహేధుక్ష్మీమహీ ప్రజామిషమ్ (౨) రోహితేనత్వాఽగ్నిర్దేవతాంగ మయతుహరిభ్యాం త్వేన్దోదేవతాంగ మయత్వేత శేనత్వా సూర్యోదేవతాంగమయతు (౩) వితేముఞ్చామి రశనావిరిశ్శీన్వి యోక్తాయాని పరిచర నానిధత్తా దస్మాసు ద్రవిణం యచ్ఛభద్రం ప్రణోబ్రూ తాద్భాగభాన్దేవ తాసు (౪) విష్ణోః శంయోరహం దేవయజ్య యాయజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాంగమే యగ్ం (౫) సోమస్యాహం దేవయజ్యయా ||౩||

౧ ఈ వాక్యార్థము పైపంచాశత్తులో వ్రాయబడినది. ౨ (రోహిత' నారి, ఏతశ, శబ్దములు క్రమముగా నగ్ని, ఇంద్ర, సూర్య, గుర్రములను తెలుపునవి.) ఓ ప్రస్తరమా! అగ్నియొక్క గుర్రముచే నగ్నినిన్ను దేవత్వమును బొందించుగాక, ఇంద్రునియొక్క గుర్రముచే నింద్రుడు నిన్ను దేవత్వమును బొందించుగాక. సూర్యునియొక్క గుర్రముచే సూర్యుడు నిన్ను దేవత్వమును బొందించుగాక. (ప్రస్తరము = దర్భముపైవిశేషము.) ౩ ఓ యగ్ని! నీకు

[అ గ. వ) ౬. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ర. పం ర] ౨౦౦

బంధనహేతువులగు ఏజీనును, కిల్లేమును, త్రాటినిధరించితివో! వాటిని విడుచుచున్నాను. (ఈవిడచిపెట్టుటచే సంతృప్తుడవై) మాయందు ధనమునుంచుము. ఇంకనేది యన్నపానాదికము కలదో! దానినిగూడ మాయందుంచుము. (మాహవిస్సును భుజించు) దేవతలకు హవిస్సు నిచ్చునట్టిమమ్మును గొప్పగాఁ జెప్పుము. 'ర వ్యాపనశీలుడగు బృహస్పతి పుత్రసంబంధియగు దేవయాగముచే సంపూర్ణయజ్ఞముచేత గలిగిన ప్రతిష్ఠను పొందుము. గీ ఈ వాక్యార్థము తరువాయి పంచాశత్తులో వ్రాయబడును.

పంచాశత్తు ర.

౨౦౦. సురేతారేతోధి పీయత్వష్టరహం దేవయజ్వయా పశూనాగ్ం చాచుపుషే
యం దేవానాం పత్నీరగ్నిర్మహ పతిర్వజ్ఞస్యమిధునంత యోరహం దేవయ
జ్వయా మిధునేన ప్రభూయాసం (౨) వేదోఽసివి త్తిరసి విదేయకర్మాసికరు
ణమసిక్రియాసగ్ం సనిరసి సనితాఽసి సనేయం ఘృతవన్తం కులాయి
నగ్ం రాయస్పషగ్ం సహస్రిణం వేదోద్దిదాతువాజినమ్ ||౫||

౧ (నాలుగైన పత్నీసంయాజలకుఁ గ్రమముగా, సోముఁడు, త్వష్ట, దేవ పత్నులు, గృహపతియగు నగ్నియు, దేవతలు.) సోమునిసంబంధియగు దేవయాగముచే నేను మంచిరేతస్సు కలవాడనై రేతస్సును ధరించుదును. త్వష్ట సంబంధియగు దేవయాగముచే నేను పశువుల రూపమును పోషింతును. దేవపత్నులు, గృహపతియగు నగ్నియు, యజ్ఞమునకు మిధునము (జంట) వారిసంబంధమైన దేవయాగముచే నేను పుత్రపుత్రీ (మిధున) రూపముగా కాగలను. (పత్నీసంయాజ

లు = యాగవిశేషములు.) ౨ ఓ దర్భమయమా ! నీవు “వేద” మనుషేరుకల దానవగుచున్నావు, (అనగా) ద్రవ్యలాభమునకు సాధనమగుచున్నావు. (ఆసాధనముచే నేను ధనమును) పొందుదును. కర్మయను పేరుకలదానవగుచున్నావు. (అనగా క్రియతే = (అనేనేతి,) కరణమ్, అనువ్యుత్పత్తిచే వేదిని) తుడుచుటకు సాధనమగుచున్నావు. (దానిచే) సమ్మార్జనము (=తుడుచుట) చేయుదును. సనివను (= ధనమునకు దాతయని వ్యు॥) పేరుకల దానవగుచున్నావు. (కావున నీయనుగ్రహముచే) ఋత్విగాదులకొఱకు ధనమునివ్వగలను. మఱియు వేదనామము కలనీవు నాకొఱకు, భోజనసాధన సమృద్ధమయినట్టియు, నివసించుటకాధారమగు బహుగృహములు కలిగినట్టియు, సహస్రాది సంఖ్యతోఁ గూడుకొనినట్టియు, భోజ్యమయిన యన్నముతో సమృద్ధమయినట్టి, ధనపుష్టి నొసఁగుదువుగాక. దర్భమయము = దర్భలకట్ట)

చతుర్థానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము గ.

౨౧౧. ఆప్యాయతాం ధ్రువాఘృతేన యజ్ఞంయజ్ఞంప్రతిదేవయద్యఃపూర్యాయా
ఊధోఽదిత్యా ఉపస్థఉరుధారా పృథివీయజ్ఞే అస్మిన్ (౨) ప్రజాపతేర్వి
భాన్నామ లోకస్తస్మిన్సంస్తావ దధామి సహాయజమానేన (౩) సదసిసన్నే
భూయాః సర్వంసి సర్వంమే భూయాః పూర్ణమసి పూర్ణంమే భూయా

అక్షితమసి మామేక్షేషాః (౪) ప్రాచ్యాందిశి దేవాఋత్విజోమార్జయన్తాం
దక్షిణాయామ్ || ౧ ||

౧ ఆయాయాహుతినింగూర్చి దేవతలనుద్దేశించి హోమముచేయుటకుఁ గోరుచున్న ఋత్విక్కులకొఱకు సమర్థమగునేతిచేత ధ్రువనూర్యనిభార్యయొక్క పాలతోనిండిన స్తనమువలె మఱల మఱల నిండింపబడిన దగుఁగాక. (మఱియు వేదిరూపమయిన భూమియొక్కమధ్య (తొడ) యందున్న ధ్రువమహాధార కల్పనై విస్తీర్ణమయినదగుచు నీయజ్ఞమునందు బాగుగా నిండింపబడుఁగాక. (ధ్రువ=నేతిని హోమముచేయుటకు సాధనమయిన యజ్ఞాంగవిశేషము. ౨ విభాఞ్లోకము ప్రజాపతి సంబంధమయినది. (అనగాఁగర్భభూమి యగుటచే యజమానులకు విశేషముగాఁ బ్రకాశించునది కావున భూలోకమనిభావము,) ఆలోకమునందు యజమానునితోఁగూడ నిన్ను (ధ్రువను) స్థాపించుచున్నాను. ౩ ఓపూర్ణపాత్రాః నీవు) శోభనమగుచున్నావు. (కావున) నాకు (ఫలమునిచ్చుటచే) శోభనమగుము. తూర్పుమొదలు సమస్తదిక్కులవఱకు వ్యాపించుచున్నావు. (కావున నాకపేక్షితమగు) సమస్తకార్యములఁజేయుటకు సమర్థమగుము. (ఉదకములచే) నిండిన చానవగుచున్నావు. (కావున నాప్రయోజనమును) సంపూర్ణముగాఁ జేయుటకు సన్నద్ధమగుదానవగుము. (పూర్ణమగుటచే) క్షయములేనిదాన వగుచున్నావు. (కావున) నాకార్యముఁ జేయుటయందు క్షయమును పొందకుము.

౪ ఈవాక్యార్థము తరువాయి పంచాశత్తులో వ్రాయబడను.

పంచాశత్తు ౨.

౨౧౨. ౧౧) దిశిమాసాః పితరోమార్జయన్తాం ప్రతీచ్యాం దిశిగృహాః పశవో

౨౧౪ [అ గ. ప్ర = . ఆంధ్ర వేదములు. అను E. పం ౨.]

మార్జయన్తా ముదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయన్తా
 మూర్ధ్వాక్షాం దిశి యజ్ఞః సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్నార్య యన్తాం (౨) విష్ణోః
 క్రమోఽస్యభి మాతిహ గాయత్రేణ ఛందసా పృథివీమను విక్రమేనిర్భక్తః
 సయంద్విష్ణో విష్ణోః క్రమోఽస్యభి శస్తిహ తైష్ఠ్యభేన ఛందసాఽన్తరిక్ష
 మనువిక్రమే నిర్భక్తః సయంద్విష్ణోవిష్ణోః క్రమోఽస్యరాతీ యతోహన్తా
 జాగతేన ఛందసాదివ మనువిక్రమే నిర్భక్తః సయంద్విష్ణో విష్ణోః క్రమోఽసి
 శత్రూయతోహన్తాఽఽ నుష్ఠ్యభేనఛంద సాదిశోఽను విక్రమేనిర్భక్తః సయం
 ద్విష్ణోః (౨)

౧ తూర్పుదిక్కునందు దేవతలు, ఋత్విజులు శుద్ధిచేయుదురుగాక. దక్షిణ
 దిక్కునందు మాసాభిమానులగు పురుషులు, పితృదేవతలు శుద్ధిచేయుదురుగాక.
 పశ్చిమదిక్కునందు గృహాభిమానులయిన పురుషులు, పశ్వభిమానులయిన పురు
 షులు శుద్ధిచేయుదురుగాక. ఉత్తరదిక్కునందు ఉదకములు, వనస్పతీజన్యములైన
 యోషధులు శుద్ధిచేయుగాక. ఉద్ధృద్దిక్కునందు యాగము, సంవత్సరాభిమాన
 దేవతయు, యజమానుఁడును, శుద్ధిచేయుదురుగాక. (వనస్పతి = చెట్ల) ౨ (ఇచట
 యజమానుఁడు తనయూత్మను విష్ణువుగా భావనచేసికొనవలయును. నాలుగుపాద
 ములయొక్క ప్రదేశములను పృథివ్యాదిలోకములనుగా భావనచేయువలయును.
 గాయత్ర్యాది ఛందోభిమానదేవతలు అపాదప్రదేశమున కనుగ్రాహకములు
 అభిమాతిశబ్దము నరకమునిచ్చునట్టి పాపమును జెప్పునది. ఇతరులచే నాపాదం
 పబడిన యపరాధము అభిశస్తియనఁబడెను.) ఓ మొదటిపాద ప్రదేశమా !

నీవు పాపమును బోగొట్టు విష్ణుమూర్తియొక్క పాదమగుచున్నావు. గాయత్రీ ఛందోభిమాన దేవతచే ననుగ్రహింపఁ బడిననేను పాదప్రదేశరూపమగు భూమిన నుసరించి పాపమునుంచు చున్నాను. ఏ పాపమును ద్వేషించుచున్నామో యాపాపము ఈ ప్రదేశమునుండి పోగొట్టఁబడినది. (ఓ గెండవ పాదప్రదేశమా!) నీవు ఇతరులచే నాపాదింపఁబడిన అపవాదమును బోగొట్టు విష్ణుమూర్తియొక్క పాదమగుచున్నావు. త్రిష్టుప్తఛందోభిమాన దేవతచే ననుగ్రహింపఁబడిన నేను అంతరిక్షలోకము ననుసరించి పాదమునుంచుచున్నాను. ఏయపవాదమును మేము ద్వేషించుచున్నామో ఆయపవాదము యీ పాదప్రదేశమునుండి పోగొట్టఁబడినది. (ఓ మూడవ పాదప్రదేశమా! నీవు) ద్రవ్యలాభనివారణమును గోరుచున్న విరోధులకు నాశకుడగు విష్ణుమూర్తియొక్క పాదమగుచున్నావు. జగతీఛందోభిమానదేవతచే ననుగ్రహింపఁబడిన నేను స్వర్గముననుసరించి పాదమునుంచుచున్నాను. ఏ విరోధిని మేము ద్వేషించుచున్నామో యావిరోధి ఈపాదప్రదేశమునుండి పోగొట్టఁబడెను. (ఓ నాల్గవ పాదప్రదేశమా! నీవు) హింసనుగోరుచున్న శత్రువునకు నాశకుడగు విష్ణుమూర్తియొక్క పాదమగుచున్నావు. అనుష్టుప్తఛందోభిమాన దేవతచే ననుగ్రహింపఁబడిననేను దిక్కుల ననుసరించి పాపమునుంచుచున్నాను. ఏహింసనుగోరు శత్రువును మేము ద్వేషించుచున్నామో ఆశత్రువు ఈ పాదప్రదేశమునుండి పోగొట్టఁబడెను.

పశ్చమానువాకము సమాప్తము

—:—o—:—

అనువాకము ౬.

౨౧౩. అగన్మసువః సువరగన్మ సందృశన్తే మాచ్ఛిత్సి యతే తపస్తస్సేతే మాఽఽ
 వృక్షి (౨) సుభూరసి శ్రేష్ఠోరశ్మి నామాయుధా అస్యాయుర్మే ధేహివరో
 ధా అసివరో మయిధేహి (:) ద మ హ మ ముం భాతృవ్యమాభ్యో
 దిగ్భ్యోఽస్యై దివోఽస్మాదన్త రిక్షాదస్యై పృథివ్యా అస్మాదన్నా ద్యాన్నిర్భ
 యామి నిర్భక్తః సయంద్విష్మః ॥౧॥

౧ (ఇచట మొదటిసువశ్శబ్దముచే కర్మఫలభోగభూమియు, రెండవ సువ
 శ్శబ్దముచే మోక్షద్వారభూతమగు నాదిత్యలోకమును చెప్పబడుచున్నది. ఓ
 యాహవనీయమా! నీయనుగ్రహమువలన పుత్రపౌత్రాదులతో కూడుకొనిన
 మేము మొదట) ఫలభోగస్థానమును పొందితిమి. పిమ్మట మోక్షద్వారమగు
 నాదిత్యలోకమును పొందితిమి. నీకటాక్షమునుండి విచ్చిన్నుడవు కాను. నీకొఱ
 కేతపస్సు (మాచేజేయఁబడెనో) ఆతపస్సుకొఱకు నీయనుగ్రహమువలన అన్ని
 చోట్ల చెడకుందును. ఓ సూర్యుడా! నీవు బాగుగా నుదయించుచున్నవాడ
 వగుచున్నావు. కిరణములుకల చంద్రాదులలో శ్రేష్ఠుడవగుచున్నావు. ఆయు
 వును స్థాపించువాడవగుచున్నావు. (కావున) నాయందాయువును స్థాపించుము.
 బ్రహ్మవర్చస్సునకు స్థాపకుడవగుచున్నావు. నాయందు బ్రహ్మవర్చస్సును
 స్థాపించుము. ౩ ఏనాశత్రువు పృథివ్యాది లోకత్రయమునందు తూర్పుమొద
 లైన దిక్కులందు నిరోధముజేయుచున్నాడో, నాయన్నమునుగూడ నపహరిం
 చఁగోరుచున్నాడో) ఈనాశత్రువును నేను యిదిక్కులనుండియు, నీస్వర్గము
 నుండియు, నీయంతరిక్షమునుండియు, నీభూమినుండియు, నీయన్నమునుండియు

[అ గ. ప) ౬ కృష్ణ య జ ర్వే ద ము అను ౯ పం ౨] ౨౧౬

తొలగించుచున్నాను. ఏశత్రువును మేము ద్వేషించుచున్నామో, ఆశత్రువు కూడఁ (దొలంగింపఁబడెను.)

పఞ్చాశత్తు ౨.

౨౧౮. సంజ్యోతిషాభూవ (౨) మైత్రీమావృత మన్వావరే (౩) సమహం ప్రజయా
సంమ యాప్రజాసమ హగ్ం రాయస్పృషేణ సంమయా రాయస్పృషః (౪)
సమిద్ధోఅగ్నే మేదీదిహి సమేద్ధాతే అగ్నేదీద్యాసం (౫) వసుమాన్యజ్ఞో వసీ
యాన్ భూయాస (౬) మగ్నఆయాగ్ంషి పవసఆసువోర్జమిషం చనః ఆరే
బాధస్వదుచ్చనాం అగ్నేపవస్వ స్వపాలస్మేవర్చః సువీర్యమ్ ॥ ౨॥

౧ (నేనాదిత్యుని) జ్యోతిస్సుతో కలిసికొనిన వాడను కాగలను. ౨ ఆదిత్య సంబంధమగు నావర్తము (తిరుగుట) ననుసరించి (నేనుకూడ) ప్రదక్షిణముగా తిరుగుదును. ౩ నేను సంతానముతో గూడుకొనిన వాడనగుదును. సంతానము కూడ నాతోగలిసికొనినదగుగాక. నేనుధనపుష్టితో గలిసికొనినవాడనగుదును. ధనసమృద్ధికూడ నాతోగలిసికొనుగాక. ౪ ఓయగ్నీ! ఈసమిధచే బ్రజ్వలింపఁ జేయఁబడిన నీవు నాకొఱకు బ్రకాశింపుము. నిన్ను బ్రజ్వలింపఁజేసిన నేనుగూడ (నీయనుగ్రహమువలన) ప్రకాశకుడను కాగలను. ౫ ఈయజ్ఞము (నీయనుగ్రహమువలన) ధనముకలది. (నేనుకూడ నీయనుగ్రహమువలన) మిక్కిలి ధనవంతుడను కాగలను. ౬ ఓయగ్నీ! (పుత్రపౌత్రాదులతోగూడుకొనిన) మాయాయువులను పవి

౨౧౨ [అ గ. ప) ౬. ఆంధ్ర వేదములు అను ౬. పం ౩.]

త్రము చేయుచున్నావు. (అపమృత్యువును పోగొట్టుచున్నావని భావము.) మాకు బలమును, అన్నమును, నొసగుము. శత్రుసేనను దూరమునందు నిరాకరించుము. ఓయగ్నీ! నీవు చక్కనియుదకము కలవాడవగుచు మమ్ము శోధనము చేయుము. నాయందు బ్రహ్మవర్చస్సును, వ్యవహారసామర్థ్యమును, పుష్టిని, ధనమును స్థాపించుము.

పంచాశత్తు ౩.

౨౧౩. దధత్వోషగ్ం రయింమయి, (౧) అగ్నేగృహపతేసు గృహపతిరహంత్య
యా గృహపతినా భూయాసగ్ం సుగృహపతిర్గయాత్వం గృహపతి నాభూ
యాః శతగ్ం హిమాస్తామాశిష మాశాసేతస్తవే జ్యోతిష్మతీం తామాశిష
మాశాసేఽముష్మై జ్యోతిష్మతీం (౨) కస్త్యాయునక్తి సత్వావిముఞ్చత్వ
(౩) గ్నేవ్రతపతే వ్రతమచారిషం తదశకం తన్నేఽరాధి (౪) యజ్ఞోబభూ.

వసతి || 3 ||

౧ (గార్హపత్యాగ్ని గృహమునందెల్లపుడు ధరింపఁబడుచుండును కావున గృహపతియని వ్యవహరింపఁబడుచున్నది) ఓగృహపతివగునోయగ్నీ! గృహపతివగు నీచే ననుగ్రహింపఁబడిన నేను బాగుగా గృహపతినికాగలను. నీవుకూడ గృహపతి నగు నాచేఁబూజింపఁబడినవాడవై బాగుగా గృహపతివగుము. నూరు సంవత్సరము లగ్నినిఁ బ్రజ్వలింపఁ జేయుచున్న నేను కలుగఁబోవు బహుపుత్రోత్పత్తి ప్రకాశ

[అ ౧. ప్ర ౬. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౬. పం ౪.] ౨౧౯

నసమర్థమగు నాశీస్సును కోరుచున్నాను. ఈ పుట్టినపుత్రుని కొఱకు బాగుగా బుద్ధినివికసింపజేయు సామర్థ్యముకల యాశీస్సును గోరుచున్నాను. ౨ (ఓయజ్ఞమా! పూర్వమే) ప్రజాపతి నిన్ను దగునట్లుజేసెనో, ఆప్రజాపతి నిన్ను విడచును గాక. ౩ యజ్ఞమునకుఁ బాలకుఁడవగు నో యగ్నీ! (నీయనుగ్రహము వలననీ) వ్రతము నాచరించితిని. వ్రతమును (సమాప్తిజేయుటకు) సమర్థుఁడనైతిని. నాసంబంధమైన యావ్రతము సమృద్ధమయినది. ౪ ఈ వాక్యార్థము తరువాయి పంచాశతులో వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ౪.

౨౧౬. (౧) బభూవన ప్రజ్ఞజ్ఞేసవావృధే, స నేవానామధి పతిర్భభూవసో అస్మాగ్ం
అధిపతీన్కరోతువయగ్ం స్యామపతయో రయీణాం (౨) గోమాగ్ం అగ్నేః
విమాగ్ం ఆశ్వీయజ్ఞోనృవతృఖా సదమిదప్రమృష్యః ఇడావాగ్ం ఏషోఅసుర
ప్రజావాస్తీర్హోరయిః పృథుబుధ్నః సభావాన్ || ౪ ||

౧ (ఇప్పుడనుష్ఠింపఁబడిన) యజ్ఞము సంపూర్ణమయినది. ఆయజ్ఞము (మఱల) తిరిగివచ్చు గాక. ఆయజ్ఞము (ఆలస్యములేకుండగా ననుష్ఠించు మమ్ము) దెలిసికొనెను. ఆయజ్ఞము (మాటిమాటికి ననుష్ఠించుటచే) వృద్ధినొందుఁగాక. ఆయజ్ఞము దేవతలకధికముగాఁ బాలించునదియగుగాక! ఆయజ్ఞము మమ్ముఁగూడ నధికముగా ననుష్ఠానమునకుఁ బాలకులనుగాఁజేయుఁగాక! మేముకూడా (ఆయజ్ఞపురుషుని యనుగ్రహమువలన) యజ్ఞసాధనములగు ధనములకుఁ బ్రభువులముకాగలము. ఓప్రాణపస్తమయిననోయగ్నీ! మఱల మఱల గోరబడుచున్న యాయజ్ఞము అనేక

గోవులుకలదియు, అనేకమేకలుకలదియు, అనేకగుర్రములు కలదియు, ఋత్విగ్రూపు
లగు మనుష్యులతోఁ గూడుకొనిన దేవతలు స్నేహితులుగాఁ గలదియు, నెప్పుడును
తిరస్కృతము కానిదియు, నన్నము కలదియు, ననేకసంతానముల నిచ్చునదియు,
న విచ్చి న్న మ యి న ది యు, (మ అ ల మ అ ల న ను ప్తిం చు ట చే)
ననేకధనములతోఁ గూడుకొనినదియు, మంత్రములందు, అనుష్ఠానములందు వైకల్య
ములేనిదియు, (వికలముకాని యజ్ఞమును చూచుటకుఁ గోరుచున్న) విద్వత్సభతోఁ
గూడుకొనినదియు నగుఁగాక.

షష్ఠానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౨.

౨౧౭. యథావై సమృతసోమా ఏవంవావతే సమృతయజ్ఞయద్దర్శపూర్ణమా
సౌకస్యవాఽహదేవ యజ్ఞమాగచ్ఛన్తి కస్యవాసబహునాం యజమా
నానాంయోవైదేవతాః పూర్వః పరిగృహ్లాతి సవనాః శ్వోభూతేయజత
(౨) ఏతద్వైదేవానామాయతనం యదాహవసీ యోఽన్తరాఽగ్నీ పశూనాం
గార్హపత్యోమనుష్యాణామన్వాహర్యపచనః పితృణా (౩) మగ్నింగృహ్లాతి
స్వపవాఽఽయతనేదేవతాః పరి || ౧ ||

[అ ౧. ప్ర ౬. కృష్ణ యజుర్వేదము. అను ౭. పం ౧.] ౨౨౧

౧ ఒకకాలము సందేవిధముగా అనేక సోమయాగములు ప్రాప్తములగునో ఈవిధముగనే యనేక యజమానులయొక్క దర్శపూర్ణమాసయాగములు (ఒకే కాలమునందు సంప్రాప్తములగును. ఇట్టి సమయమున) ఏయజమానునియొక్క యజ్ఞమును గూర్చి దేవతలు వత్తురు? ఎవనియొక్క యజ్ఞమునకురాను? (అనిసం దేహము. దీనికి సమాధానము) అనేక యజమానులలో నేయజమానుడు (ఇతర యజమానుల కంటె) పూర్వమేబ్రవృత్తుడై దేవతల నాహ్వానించు చున్నాడో నాయజమానుడు ఈదేవతల నుద్దేశించి మరునాడు యాగము చేయుటకర్హుడగు చున్నాడు. (యజమానులందరు ఒకే పర్యాయము దేవతాహ్వానమందు బ్రవృత్తులై నచో పూర్వసందేహ మనివార్యమేగదా అని యనవచ్చును. కాని యాగమనగా నుద్దేశత్యాగ మాత్రమే. అనగాఫలానాదేవతకీ హవిస్సునిచ్చుచున్నానని వస్తువును విడుచుటేయాగముగనుక దేవతల యాగమనము లేకుండగనే యాగానుష్ఠానము జరుపవచ్చును. అని ఒకసమాధానము. లేదా యోగ సామర్థ్యముచేతనే అనేక శరీరములఁ దాల్చి దేవత లన్నియజ్ఞములం దొకేపర్యాయము పోవుదురు. అని వ్యాసమహర్షితన బ్రహ్మసూత్రగ్రంథమున దేవతాధికరణమునందు “విరోధః కర్మణీతిచేన్నానేక ప్రతిపత్తేర్దర్శనాత్” అని స్పష్టముగా సూత్రించెను.) ౨ ఏహవనీ యాగ్ని కలదో అది దేవతలకుస్థానము. ఆహవనీయ, గార్హపత్యాగ్నులమధ్యప్రదేశము పశువులకుస్థానము మనుజులకు గార్హపత్యాగ్నిస్థానము. అన్వాహార్యపాకమున కాధారమగు దక్షిణాగ్ని పితృదేవతలకుస్థానము. ౩ ఏయజమానుడగ్నినిగ్రహించు నో ఆతఁడు తనస్థానమునందే దేవతలను పరిగ్రహించవలయును. ఆదేవతలనుద్దేశించి పరదినమున యాగము చేయవలయును.

పంచాశత్తు ౨.

౨౧౮. గృహ్కర్మాగ్రాహ్యోభూతేయజతే (౧) ప్రతేన వైమేధ్యోఽగ్ని ర్వతపతిర్భా

హ్మణో వ్రతభృ (౨) ద్రవతము పైష్యన్రూ యావగ్నే వ్రతపతే వ్రతం
చరిష్యామిత్య(౩) గ్నైర్వేదేవానాం వ్రతపతిస్తస్మా ఏవప్రతిప్రోచ్య ద్రత
మాలభతే (౪) బర్హిషాపూర్ణమాసే వ్రతముపైతి వత్సైరమాచాస్యాయా
మేతద్ద్యేతయోరా యతన (౫) ముపస్తీర్యః పూర్వశ్చాగ్నిర పరశ్చేత్యానా
(౬) ర్గనుష్యాః || ౨ ||

౧ వ్రతమును స్వీకరించుటచేతనే వ్రతపతియగు నీయగ్ని యాగమునకు
యోగ్యుడగుచున్నాడు. బ్రాహ్మణుడగు యజమానుడు కూడ వ్రతమును స్వీక
రించుచున్నాడు. ౨ ఈమంత్రము వెనుకటి ప్రపాఠకమునందలి “మమనామ”
అను యనువాకమునందు వ్యాఖ్యానముచేయఁబడినది. ౩ దేవతలలో నగ్నికదా!
వ్రతపతి అతనికొఱకే తిరిగి చెప్పి వ్రతము నారంభించవలయును. ౪ బర్హిరా
హరణముచే (నుపలక్ష్మితమయిన యస్తమయకాలమునందు) పూర్ణిమనాడు వ్రతము
నారంభించవలయును. దూడలను తోలుసమయమునందమావాస్యనాడు (వ్రతము
నారంభించవలయును.) ఈకాలవ్యయము ఈ తిథులందుచిత స్థానము. ౫ ఆహవ
నీయాగ్నియు, గార్హపత్యాగ్నియు నుపస్తరణము (పఱచుట-) చేయఁదగినవని చెప్పు
చున్నారు. ౬ ఈపదమునకు తగువాయిపంచాశత్తులోఁజేర్చి యర్థమువ్రాయఁ
బడును,

పంచాశత్తు 3.

౨౧౯. (౧) ఇన్నావి ఉపస్తీరమిచ్ఛన్తికిము దేవా యేషాంనవా వసానముపాస్మి

ఘోష్పయత్యమాణే దేవతా వసన్తియ ఏవంవిద్వాసగ్ని ముపస్త్రిణాతి

(౨) యజమానేన గ్రామ్యాశ్చ పశవోఽవరుధ్యా ఆరణ్యాశ్చేత్యాహుర్య

ద్ద్రామ్యా నుపవసతితేన గ్రామ్యాన వరున్ధేయ దారణ్యాస్యాశ్నాతి తేనాఽఽ

రణ్యాన్య దనాశ్వా నుపవసేత్పితృ దేవత్యస్యా (౩) దారణ్యాస్యాశ్నా

తీన్ద్రియమ్ ||౩||

౧ (అతిదరిద్రులగు) మనుజులుకూడా (సీతవాతాది బాధపరిహారము నకై) తృణాదికముతోఁ గప్పఁబడిన గృహమును కోరఁచున్నారుకదా! (మహా ప్రభావముకల) దేవతలవిషయమై యేమిచెప్పవలయును! ఏదేవతలయొక్క యిచ్చా నుసారముగ నప్పుడప్పుడు నూతనగృహము సిద్ధపఱచున్నదో! ఏయజమానుఁ డీవిధముగఁ దెలిసికొనియగ్నిని ఉపస్తరణముచేయునో! ఈయజమానుఁడు పరదినమున యాగమునుచేయఁబోవు చుండగాఁ బూర్వదినమున నాయజమానునియందు దేవ తలు నివసించుచున్నారు. ౨ యజమానునిచే నారణ్యపశువులు, గ్రామ్యపశువులు సంపాదించఁదగినవని (బుద్ధిమన్తులు) చెప్పుచున్నారు. గ్రామ్యములైన వ్రీహ్యదు లనుగూర్చి భోజనమును విడచినచో, ఆ వర్జనముచే గ్రామ్యపశువులను సంపాదించు చున్నాడు. ఆరణ్యమైన నీవారాదికమయొక్క యన్నమును భుజించినచో, ఆభోజ నముచే నారణ్యపశువులను సంపాదించుచున్నాడు. ఈయభయవిధభోజనమును విడచి, యుపవాసముచేసినచో, నీవ్రతవిశేషము పితృదేవతలు దేవతలుగాఁగల దగును. పితృదేవతలు ఉపవసించినశ్రాద్ధకర్త నభినందించు చున్నాగుకదా! (ఆరణ్యములు-గ్రామ్యములుఅని పశువులురెండవవిధములు. ౬ందు రెండుగిట్టలుకల జంతువులు, కుక్కలు, పక్షులు, సరీసృపములు, ఏనుగులు, కోతులు, నాదేయములు, ఈయేడును ఆరణ్యములు, గోవులు, గుర్రములు, మేకలు, గొట్టెలు, ఒంటెలు,

౨౨౪ [అ ౧. ప్ర ౬. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౨. పం ౪.]

పురుషులు, గాడిదలు, ఈయేడును గ్రామ్యపశువులు-అనివివరణము-) ౩ ఈవాక్యార్థము పయిపంచాశత్తులో వ్రాయబడును.

పంచాశత్తు ౪.

౨౩౦. వాఅరణ్య మిన్ద్రియమేవాఽఽత్మనత్తే ౧ యదనాశ్వానుపవసేత్తోధుకః
 స్యాద్యదశ్శీయా ద్రుద్రోఽస్యపశూనభిమన్యేతా ౩ పోఽశ్నాతి ౪ తన్నే
 వాశితం నేవానశితం నక్షోభుకోభవతినాస్యగుద్రః పశూనభిమన్యతే ౫
 వజ్రోవైయజ్ఞః త్సుతృలువేమనుష్యస్యభ్రాతృవ్యో యదనాశ్వానుపవసతి
 వజ్రేణైవసాత్మాతుధం భ్రాతృవ్యోంహన్తి ॥

౧ ఇంద్రియాభివృద్ధి హేతువగు నారణ్యధాన్యమును భోజనముచేసినచో, నారణ్యధాన్యము, ఇంద్రియాభివృద్ధిని, ఆత్మయందు గలుగజేయును. ౨ ఉభయవిధ భోజనముచేయక నుపవసించినచో, నాకలి యేస్వభావము కలవాడగును భోజనము చేసినచో రుద్రుడు వీనియొక్క పశువులనుచంపును. ౩ ఉదకములను త్రాగవలయును. ౪ (ఉదకములను త్రాగినచో) నాయుదకపానము (అదనము లేదుకావున) అశితముకాదు. (ఆకలితీరునుకావున) అవశితముకాదు. (ఈదోషద్వయములేదు కావున) నితఁడు ఆకలియేస్వభావము గాఁగలవాడకాదు. ఇతనియొక్క పశువులను రుద్రుండుచంపడు. ౫ (నరకపాతా ద్యనిష్ఠములను బోగొట్టుటచే) యజ్ఞము వజ్రముకదా! మనుష్యునకాకలి శత్రువుకదా! ఉభయవిధభోజనము చేయక నుపవసించినచో, యాగాంగభూతమగు నుపవాసలక్షణమయిన వజ్ర

[అ. ప్ర. ౬. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౮. పం. ౧.] ౨౨౫

ముచేతనే, భావిజన్మయందుఁ బొందఁబడునాకలి గూఢమయిన ముఖ్యశత్రువును చంపును. (అనఁగా నీయజ్ఞముచే భావిజన్మయందన్నమధికముగా లభించుననిభావము

సప్తమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౮.

౨౨౧, యోవైశ్రద్ధామ నారభ్యయజ్ఞేన యజతేనాస్యేష్టాయ శ్రద్ధధతే ౨ పః
ప్రణయతి శ్రద్ధావాఆపః శ్రద్ధామేవా ౨౨ రభ్యయజ్ఞేనయజత ఉభయే ౨స్య
దేవమనుష్యా ఇష్టాయశ్రద్ధధతే ౩ తదాహురతి వాపతావం ౨ నేద స్త్య
తివాచంమనోవావై తానాతినేదనీతి ౪ మనసాప్రణయతీ ౫ యంవైమనః ॥

౧ ప యజమానుఁడు (మనస్సునందు దేవతావిషయమయిన) శ్రద్ధ నవలంబించక, నాహుతిచే యజ్ఞముచేయునో! వీనియాగముకొఱకు (దేవతలు, ఋత్విక్కులు) విశ్వాసముఁజూపరు. ౨ ఉదకములను ప్రణయనము చేయవలయును. ఉదకములు శ్రద్ధాహేతువులుకదా! ప్రణయనము = మంత్రముచే సంస్కరించుట. (స్నానపానాదికముచే దేవపూజాదులందు మనస్సు నిశ్చలముగా నుండునుకావున నుదకములకు శ్రద్ధాహేతుత్వము వర్ణింపఁబడినది.) శ్రద్ధనవలంబించి యాహుతిచే యాగము చేయవలయును. ఇతనియాగముకొరకు దేవతలు - ఋత్విజులనెదు మనుజులు విశ్వాసముఁజూపుదురు. ౩ ఉదకప్రణయనము విషయమై కొందరు పెద్దలీవిధముగాఁ జెప్పుచున్నారు! ఈయదకములు (శరీరముయొక్క) వృత్తినతిక్ర

మించుచున్నవి వాక్కునుగూడా నతిక్రమించుచున్నవి. (అనఁగాఁప్రవహించుచున్న నద్యాదియుదకములను నివారించుట శరీరముచేఁగాని, వాక్కుచేఁగాని సాధ్యము కానేరదనిభావము) మనస్సును మాత్రమతిక్రమించుటలేదు. (కారణముముందుస్పష్ట మగును.) ౪ మనస్సుచే (భూమిని ధ్యానించుచు నుదకములను) ప్రణయనము చేయవలయును. ౫ ఈవాక్యార్థము తరువాయిపంచాశత్తులో వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ౨.

౨౨౨. అనయైవేనాః ప్రణయ ౨ త్యస్కన్నహవిర్భవతి యవంవేద ౩ యజ్ఞా
యుధానిసంభరతి యజ్ఞోవైయజ్ఞా యుధానియజ్ఞ మేవతత్సంభరతి ౪ య
దేకమేకగ్ం సంభరేత్పితృ దేవత్యా నిస్సృర్యత్సహ సర్వాణి మానుషాణి
౫ ద్వేద్వేసంభరతియా జ్యానువాక్యమోరేవ రూపంకరో త్యథోమిధునమే
వ ౬ యోవైదశయజ్ఞాయుధానివేదముఖతోఽ స్యయజ్ఞఃకల్పతే ౭ స్ఫ్యః ।

౧ ఈ భూమియే మనస్సు. (భూమివలె వ్యాపించును కావున మనస్సునకు పృథివీభావము వర్ణింపఁబడినది.) దీనిచేతనే ఈయుదకములను ప్రణయనము చేయవలయును. (నద్యాది యుదకములు పృథివి నతిక్రమించలేవని భావము.)
౨ ఎవఁడీవిధముగఁ దెలిసికొనునో ! (వాఁడు) నిర్దుష్టమయిన హవిస్సుకలవాఁడగుచున్నాడు. ౩ యజ్ఞాయుధముల (సద్వర్యుఁడు) సంపాదించ వలయును. (యజ్ఞసాధకములగుటచే స్ఫ్యకపాలాదులు యజ్ఞాయుధములని వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి. సాధ్యసాధనముల కభేదవ్యవహారముచే) యజ్ఞమే యజ్ఞాయుధములు.

[అ ౧ ప్ర ౬. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౨. పం ౪.] ౨౨౭

(యజ్ఞాయుధములను సంపాదించుటచే) యజ్ఞమునే సంపాదించిన వాడగును. ౪ ఒక్కొక్కదానిని సంపాదించినచో నాకర్మలు పితృసంయుక్తములగును. అన్నిటినికూడా ప్రయోగించినచో నది మనుష్యసంయుక్తములగును. (కావున నీప్రయోగము కూడదని భావము. ౫ ఒక్కొక్కపర్యాయము రెండింటిని సంపాదించవలయును. (ఈవిధముగాఁ జేసినచో) యాజ్ఞానువాక్యల హోమామకర్మవిశేషములు రూపమును చేసినట్లగును. స్త్రీపురుషాత్మక మిధునమునే చేసినట్లగును. ౬ ఏ యజమానుఁడు యాగారంభమునందు పదియాయుధములు (ముందుచెప్పఁబోవునవి సంపాదించవలయునని) తెలిసికొనునో! పీనియజ్ఞము (నిర్విఘ్నముగా ననుష్ఠించుటకు) సమర్థమగుచున్నది. ౭ ఈపదము తరువాయి పంచాశత్తులోఁ జేర్చివివరింపఁబడును.

పంచాశత్తు ౩.

౨౨౩. చ॒క॒పాలా॑ని॒చాగ్ని॑హూ॒త్రహ॑వణీ॒ చ॒శూ॒ర్పంచ॑ శృ॒ష్టాజ్ఞా॒నం చ॒శమ్యా॑చో॒లూ
ఖి॒లంచ॑ము॒సలంచ॑వృ॒షచో॑ ప॒లాచై॒తాని॑వైద॒శ య॑జ్ఞా॒యుధా॑ని॒య ఏ॒వంవే॑
దము॒ఖతో॑ ౭ శ్య॒యజ్ఞాః॑క॒ల్పతే॑ ౨ యో॒వై దే॒వేభ్యః॑ ప్ర॒తిప్రో॑చ్య య॒జ్ఞేన॑య॒జ
తేజ॒షస్తే॑ ౭ స్య॒దేవా॑హ॒వ్యగ్ం ౩ హ॒విర్ని॑రు॒ప్యమా॑ణ మ॒భిమ॑న్త్ర యే॒తాగ్ని
గ్ంహో॑తా॒రమి॑హ॒తగ్ం హు॑వ॒జాతి॑ ॥

౧ స్ఫ్యగ్=యజ్ఞఖడ్గవిశేషము. అగ్ని హూత్రహవణీ= హవిస్సునుంచుటకు సాధనమైన కాష్టపాత్ర. శూర్పం=చాట, శమ్యా=గదాకారమైన కాష్టము. ఉలూ ఖిలం = రోలు. ముసలం=రోకలి, దృషత్-ఉపలా=ఈరెండును చాళ్ల భేదములు

కపాలం-కృష్ణాజనం=(స్పష్టమ్.) ఈపదియజ్ఞాయుధములను యాగారంభమునం దేయజమానుడు (సంపాదించవలయునని) తెలిసికొనెనో, వీనియొక్కయజ్ఞము (నిర్విఘ్నముగా ననుష్ఠించుటకు) సమర్థమగుచున్నది. ౨ ఏయజమానుడు దేవతలకొరకు హోమము చేయుదునని వినిపించి ఆహుతిచే యాగముచేయునో, వీనియొక్కహవ్యమును దేవతలు గ్రహించుచున్నారు. ఉంచబడిన హవిస్సును మంత్రములచే సంస్కరింపవలయును. దేవతల నాహ్వానించునాయగ్నిని ఈయజ్ఞమునందు (నేను) పిలుచుచున్నాను. దేవతలకొరకు వినిపించి హవిస్సుచే యాగము చేయవలయును. ఈయజమానునియొక్క హవిస్సును దేవతలు భక్షించుదురు.

పంచాశతు ౪.

౨౨౪, దేవేభ్య ఏవప్రతివ్రాచ్యయజ్ఞేనయజతే జపన్తేఽస్యదేవాహవ్య ౧ మేషవై
యజ్ఞస్యగ్రహోగృహీ త్వైవయజ్ఞేనయజతే ౨ తదుదిత్వావాచయచ్ఛతి
యజ్ఞస్యధృత్యా ౩ అథోమనసావై ప్రజాపతిర్యజ్ఞమతనుతమనసైవతస్యజ్ఞం
తనుతేఽతుసామనన్వవచారాయ ౪ యోవైయజ్ఞం యోగఆగతే యున
క్తియుష్కోక్తేయుజ్ఞా నేషుకస్త్యాయునక్తి సత్వాయునక్త్వి త్యాహప్రజాపతి
ర్వైకః ప్రజాపతినైవై నం యునక్తియుష్కోక్తేయుజ్ఞానేషు ॥౪॥

౧ ఈమంత్రప్రయోగము యజ్ఞముయొక్క స్వీకారరూపము. ఈమంత్రప్రయోగమును గ్రహించియే హవిస్సుచే యాగముచేయవలయును. ౨ ఆయభిమన్త్రణ వాక్యమునుచ్చరించి యజ్ఞముయొక్కధృతి (గట్టితనము) కొరకు

వాక్కును నియమింపవలయును. (వాఙ్మయమ మవలంబింపవలయు ననితా...)
 3 ప్రజాపతి మనస్సుచేతనే రాక్షసులయొక్క ప్రచారము లేకుండుటకై యజ్ఞమును
 చేసెను. కావున రాక్షసప్రచారము లేకుండుటకై మనస్సుచేతనే యజ్ఞముచేయ
 వలయును. (కర్మయాగముకన్న మానసికారాధన శ్రేయమనితా...) ౪ ఏయజ
 మానుడు యజ్ఞయోగకాలము సమీపించిన దగుచుండగా యజ్ఞమునుచేయునో!
 యాగము చేయువారిలో నాయజమానుడు “యుజ్ క్తే” అనుపదమునకు వాచ్యుఁ
 డగుచున్నాడు. (యుజ్ క్తే= యోగవంతుఁ డగుచున్నాడు. అనగా చేయదగిన)
 కాలములో యజ్ఞముచేయుచున్నాడు. (యోగము=సరియగు సమయము.) ౫
 ఈమన్తము పూర్వ ప్రపాఠకమునందుఁ జెప్పబడెను. (ఏప్రజాపతి యెల్లప్పుడు
 సర్వయజమానులయొక్క యజ్ఞమును నియమించుచున్నాడో, ఆప్రజాపతియే యి
 ప్పడునాయజ్ఞమును, రథమునందు గుట్టమునువలె, సమకూర్చుగాక. అనితాత్పర్యము

— * —

అ ను వా క ము ౯.

౨౨౫. ప్ర॒జాప॑తి॒ర్వ జ్ఞా॑న॒స్సృజ॑తాగ్ని హో॒త్రంచా॑గ్నిష్టోమం చ॒పౌర్ణ॑మా॒సీం
 చో॒క్త్యం॑ చా॒మావా॑స్యాం చాతిరా॒త్రంచ॑ తానుదమిమీ॒త యా॑వదగ్ని
 హో॒త్రమా॑సీ॒తావా॑నగ్ని ష్టోమోయా॒వతీ॑ పౌర్ణ॒మాసీ॑తా వా॒నుర్ధ్యో॑యా
 వత్య॑మావా॒స్యాతా॑ వా॒నతిరా॒త్రో ౨ య॒వం వి॒ద్వాన॑గ్ని హో॒త్రం
 జుహో॑తి యా॒వదగ్ని॑ష్టోమేనో పా॒ప్నోతి॑ తా॒వదుపా॑ఽఽ ప్నోతి॒యవం॑వి
 ద్వానో॒ర్పౌర్ణ॑మా॒సీం య॑జతే యా॒వదుర్ధ్యో॑ నోపా॒ప్నోతి॑ ॥౧॥

౧ అగ్నిహోత్రము, అగ్నిష్టోమము, పౌర్ణమాసి, ఉక్థ్యము, అమావాశ్య అతిరాత్రము, అను నీయారు యాగములను ప్రజాపతి జేసెను. వాటిని సమా నముగాఁ బోల్చెను. (అగ్నిహోత్రము, పౌర్ణమాసి, అమావాశ్య యాగము లల్ప ద్రవ్యసాధ్యములు. అల్ప ఫలమునిచ్చునవి. మిగిలిన మూడుయాగము లధిక ద్రవ్యసాధ్యములు. అధిక ఫలము నిచ్చునవి. ఈయుభయ విధయజ్ఞములను ప్రజా పతిసృష్టించి, కనిష్టపుత్రునియందు తండ్రి యనుగ్రహించునట్లు నగ్నిహోత్రాది యాగత్రయము అల్పద్రవ్య సాధ్యములని వాటియందనుగ్రహించి యాటింటిని మూడు జతలుగాఁజేసి తూచెనని భావము. (ప్రజాపతి యనుగ్రహము వలన) అగ్ని హోత్రయాగ మంతఫలముకలదాయెనో, అగ్నిష్టోమ మంతఫలవంతమైనది. పౌర్ణమాసియాగ మంతఫలముకలదైనదో, ఉక్థ్యయాగమట్టిదే యైనది. అమా వాశ్యయాగముతో నతిరాత్రయాగము సమానఫలవంతమైనది. ౨ వియజమానుఁడీ విధముగఁ దెలిసికొనినవాఁడై యగ్నిహోత్రయాగమును చేయునో, (ఆయజమా నుఁడు) అగ్నిష్టోమమువలన వచ్చు ఫలమును పొందును. ఎవఁడీవిధముగఁ దెలిసి కొనినవాఁడై పౌర్ణమాసీ యాగమునుఁ జేయునో, (వాఁడు) ఉక్థ్యయాగము వలన వచ్చుఫలమును పొందును. ఎవఁడీవిధముగఁ దెలిసికొనినవాఁడై యమావాశ్య యాగమునుఁ జేయునో ! (వాఁడు) అతిరాత్ర యాగమువలన వచ్చుఫలమును పొందును.

పంచాశత్తు ౨.

౨౨౬. తావదుపాఽఽహ్నోతి యవవంవిద్వానమా వాస్యాంయజతే యావదతిరా
త్రేణోపాహ్నోతి తావదుపాఽఽహ్నోతి (౧) పరమేష్ఠినోవా ఏషయజ్ఞోఽగ్రత
నీతేన సపఃమాంకాష్ఠా మగచ్ఛతేన ప్రజాపతిం నిరవాసాయ యతేన

ప్రజాపతిః పరమాం కాష్ఠామగచ్ఛతే నేన్ద్రం నిరవాసా యయతే నేన్ద్రః
 పరమాం కాష్ఠా మగచ్ఛతే నాగ్నీషోమా నిరవాసాయ యతే నాగ్నీ షోమా
 పరమాం కాష్ఠా మగచ్ఛతాయః ॥

౧ సత్యలోకమునందున్నట్టియు, పూర్వకల్పమునందు (యజమానుడుగా నున్న బ్రహ్మచేత) ఈదర్శపూర్ణమాసయజ్ఞము ప్రారంభింపబడెను. (ఈశ్వరార్పణ బుద్ధిచే ననుష్ఠితమైన) యాయాగముచే నాయజమానుడు బ్రహ్మపదవి నొందెను. ఆబ్రహ్మ ఆయుతమఫలమునిచ్చు దర్శపూర్ణమాసయాగోపదేశముచే (దక్షుని) సం తోషపెట్టెను. ఆయజమానుడును (ఆజన్మయందు యజమానుడుగానుండి) అయ్యనుష్ఠానముచే దక్షత్వస్థానమును బొందెను. ఆదర్శపూర్ణమాసయాగోప దేశముచే (ప్రస్తుతమున్న) యింద్రుని (ఆయుష్ఠానమునకై) ప్రేరణచేసెను. ఆయజ మానుడును యింద్రపదవిని బొందెను. ఆదర్శపూర్ణమాసయాగోపదేశముచే (ప్రస్తుతమున్న) నగ్నీషోములను ప్రేరణచేసెను. వారును అగ్నీషోముల స్థానమును పొందిరి. ఏయజమానుడీవిధముగఁ దెలిసికొనినవాడై దర్శపూర్ణమాసయాగముల ననుష్ఠించునో ఆయజమానుడు ఉత్కృష్టస్థానమునే పొందును.

పంచాశత్తు 3.

౨౩౨, ఏవంవిద్వా ద్దర్శపూర్ణమాసాయజతే పరమామేవ కాష్ఠాం గచ్ఛతి ౧
 యోవై ప్రజాతే నయజే నయజతే ప్రప్రజయాపశుభిర్నిధునైర్జాయతే ద్వాదశ
 మాసాః సంవత్సరో ద్వాదశద్వంద్వాని దర్శపూర్ణమాసయోస్తాని సం

పాద్యానీత్యాహం ౨ ర్వత్సంచోపావసృజత్యుఖాం చాధిశ్రయత్యవచహన్తి
దృషదౌచసమాహన్త్యధిచవపతే కపాలానిచోపదధాతి పురోడాశంచ ॥౩॥

౧ ఏయజమానుఁడు హవిస్సుచే యాగము చేయునో, ఆయజమానుఁడు సంతానముతోను, పశువులతోను, పుత్రపౌత్రులతోను స్త్రీపురుష ద్వంద్వములు కలవాడగును. పండ్రెండు (౧౨) మాసములు సంవత్సరమగుచున్నది. దర్శపూర్ణ మాసయాగములకును (చెప్పబోవు) పండ్రెండు జతలున్నవి-ఆజత సంపాదించవలయును. (పండ్రెండు మాసములతోఁ గూడుకొనిన సంవత్సరమువలె, పండ్రెండు ద్వంద్వములతో గూడుకొనిన దర్శపూర్ణమాస యాగములుకూడ విస్తరించినవని భావము ౨ (గోవును పాలనుపితుకుటకై నధ్వర్యుఁడు “అయత్క్మోవ ప్రజయా” అనుమంత్రముచే మెడత్రాటినఁడి) దూడను విడువవలయును. (౨. పాలను కాచుటకై “మా తరిశ్వనోఘర్మః” అను మంత్రముచే గార్హ పత్యాగ్ని యందు) “ఉఖి” అను పాత్రనుంచవలయును. (౩. “అవరక్షోదివః”) అను మంత్రోచ్ఛారణముచే ధాన్యమును) దంచవలయును. (“ఇషమావద” అనుమంత్రముచే) రాళ్లను తుడువవలయును. (౪. “దేవస్యత్వా” ఇత్యాది మంత్రముచే (పిండి చేయుటకయి బియ్యమును రాతీయందు) నూరవలయును. (౬ “ధ్రువమసి” ఇత్యాది మంత్రములచే పురోడాశమును వండుటకొఱకు అగ్నియందు కపాలములను) వెచ్చబెట్టవలయును. (౭ “ఘర్కోఽసి” అను మంత్రముచే నాకపాలములయందు) పురోడాశమునుంచవలయును. (అగ్నిస్తేతేజః అనుమంత్రముచే నాహవనీయాగ్నియందు) ఆజ్యమునుంచవలయును. (౮ ముందుచేయబోవు వేది స్థానమునందు “పృథివిదేవయజసి” ఇత్యాది మంత్రములచే) స్తంబయజువును (బర్హిస్సు కట్టను) ఉంచవలయును. ౯ “అరరుస్తేదివమ్” అను మంత్రముచే నాగ్నీధ్రుడు ఉత్కర ప్రదేశము (వేదివేయుచోటు) నందున్న గడ్డిపోచలు మొదలుగాగలవాటిని దోసిలిచే) సేకరించవలయును. (౧౦. “వసవస్తావ్వి పరిగృహ్ణాన్తు”

[అ. ౧. ప్ర ౬. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧౧. పం ౪.] ౨౪౩

కొఱకు దిక్కులందలి సస్యములు వృద్ధిచేసిందినవి, ఎవ్వఁడీవిధముగాఁ దెలిసికొనునో! వీనికొఱకు దిక్కులందలి పైరులు వృద్ధిచేసిందించున్నవి.

పంచాశత్తు ౪.

౨౩౫. ౧ అజనయన్యేయ జామహతిప్రావర్షయన్నభ్యస్త నయన్వ షట్కారేణ
తతో వై తేభ్యో దిశః ప్రాప్యాయస్తయ ఏవం వేదప్రాప్నోతి దిశః ప్యాయ
స్తే ౨ ప్రజాపతింత్యో వేదప్రజాపతిస్త్యం వేదయం ప్రజాపతిర్వేదస
పుణ్యోభవ ౩ త్యేషవై ఛన్దస్యః ప్రజాపతిరాశ్రావయాస్తు శ్రౌషడ్యజ
యేయజామహేవ షట్కారోయ ఏవం వేదపుణ్యోభవతి ౪ వసన్తమ్ ।

౧ ఈవాక్యార్థము పైపంచాశత్తులో వ్రాయఁబడినది. ౨ ఒక యజమానుఁడు పదియేడక్షరముల గూఁపుఁడగు ప్రజాపతిని తెలిసికొనెను. ప్రజాపతియనా తెలిసికొనిన యజమానునిఁ దెలిసికొనెను. (అనుగ్రహించెననితా॥) ప్రజాపతియేయజమానునిఁ దెలిసికొనెనో, ఆయజమానుఁడు (ఇతరయజమానులకంటె) నుత్కృష్టుఁడగుచున్నాడు. ౩ “ఆశ్రావయ” “అస్తుశ్రౌషట్” “యజ” “యేయజామహే” “వషట్” ఈపదియేడక్షరముల గూఁపముననున్న ప్రజాపతి వేదములలోసారముగా సిద్ధమాయెను. ఎవఁడుప్రజాపతిని వేదసారముగాఁ దెలిసికొనునో, (వాడు) ఉత్కృష్టుఁడగుచున్నాడు. ౪ ఈపదార్థము తరువాయిపంచాశత్తులోఁ జేర్చివ్రాయఁబడును.

పంచాశతు ౫.

౨౩౯. ౧ ఋతునాంప్రీణా మిత్యాహర్తవోనై ప్రయాజా ఋతునేవ ప్రీణా
 తితేఽస్మైప్రీతా యథాపూర్వంకల్పన్తే కల్పన్తేఽస్మా ఋతవో యవవం
 వేదా ౨ స్మిషోమయోరహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మానుభయా
 సమిత్యాహగ్నీ షోమాభ్యాంవై యజ్ఞశ్చక్షుష్మాన్తాభ్యామేవ చక్షురా
 త్కన్ధతే ౩ ఽగ్నేరహం దేవయజ్యయాఽన్నాదో భూయాసమిత్యా
 హగ్నిర్వై దేనానామన్నాదస్తేనై వ ॥

౧ ఋతువులే ప్రచూడలు. “వసంతమృతూనామ్” అను మంత్రపాఠము చే (యజమానుడు) ఋతువులనే సంతోషపెట్టుచున్నాడు. అవినంతోషించిననై ఈయజమానుని కొఱకు సమానముగా (తమ తమ కాలమున కుచితములైన పుష్పోత్పత్తి సంతాపము-వృష్టి, మొదలగు లక్షణములతోఁ గూడుకొనినవై యగుచున్నవి. ఎఱఁడివిధముగాఁ దెలిసికొనునో! వానికొఱకుఁగూడ ఈఋతువులు పూర్వోక్తలక్షణయుక్తములగు చున్నవి. ౨ “అగ్నీషోమయో” రిత్యాది మంత్ర పాఠముచే సగ్నీషోమ దేవతలచే యజ్ఞము కన్నులుకలవగుచు ఆదేవతలచేతనే (యజ మానుడు) తనయందు చక్షుచ్ఛును ధరించుచున్నాడు. ౩ అగ్నేరహం ఇత్యాది మంత్రముచే సగ్నియే దేవతలలో నధికముగా నన్నము తినువాడని (తెలియుచున్నది) ఆలగ్నిచేతనే (యజమానుడు) తనయాత్మయందు అన్నము తినుశక్తిని ధరించు చున్నాడు.

[అ గ. ప) ౬. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧౧. పం ౬] ౨౪౫

పంచాశత్తు ౬.

౨౪౦. అన్నాద్యమాత్మస్థితే ౧ దద్ధిరస్య దద్ధోభూయా సమముందభేయ
మిత్యాహేతయా వైదద్ధ్యదేవాసురాన దభువనయైవ భ్రాతృవ్యం
దద్ధోత్య ౨ గ్నీషోమయోరహందేవ యజ్యయా వృత్రహాభూయా
సమిత్యాహగ్నీ షోమాభ్యాంవా ఇన్దోవృత్రమహంతాభ్యామేవ భ్రాతృ
వ్యోన్స్తృణుత ౩ ఇంద్రాగ్నీయోరహం దేవయజ్యయేద్ద్రియా వ్యన్నా
దోభూయా సమిత్యాహేద్ద్రియా వ్యేవాన్నాదో భవతీ ౪ స్త్రీస్య ॥

౧ “దద్ధిరస్యదద్ధోభూయాస” మిత్యాది మంత్రపాఠముచే దేవతలు ఈ
(యుపాంశుయాజరూపము—వైరినాశకమునగు) ఖడ్గముచేత రాక్షసులను చంపిరి
ఆయుపాంశు యాజరూపమగు ఖడ్గముచేతనే (యజమానుడు) శత్రువులను చంపు
చున్నాడు. (ఉపాంశుయాజ=మంత్రవిశేషము.) ౨ “అగ్నీషోమయోరహమ్”
అనిచెప్పటచే నగ్నీ షోమదేవతలచేతనే యింద్రుడు వృత్రాసుగుని చంపెను.
(ఆయగ్నీ షోమదేవతలచేతనే యజమానుడుకూడ) శత్రువును చంపుచున్నాడు.
(వృత్రాసురుడుఅగ్నీ షోమదేవతలను దంతములచే గరచెనట. అప్పుడు ఇంద్రు
డావృత్రునియందు శీతద్వారమును, తాపమును ప్రయోగించెనట. ఆద్వారతాపములు
వృత్రునిఁ జంపెనట. అనిగాథ. ఇది రెండవయష్టకమున స్పష్టముగావ్రాయబడును,
౩ “ఇన్ద్రాగ్నీయో” రిత్యాది మంత్రపాఠముచే నింద్రియ-స్తుదేయన్నాదుడగు
చున్నాడు. (అన్నదః=అన్నముతినువాడు.) ౪ ఈపదార్థము తరువాయిపంచాశత్తు
లో జేర్చి వ్రాయబడును.

పంచాశత్తు ౭.

౨౪౭. ౧ అహం¹దేవ యజ్య¹యేద్ద్రియా¹వీభూ¹ యాసమి¹త్యాహేద్ద్రియా¹వ్యేవ
భవతి ౨ మహే¹ద్ద్రియా¹హం దేవయజ్య¹యాజేమా¹నం మహిమా¹నం
గమే¹య మి¹త్యా హజేమా¹నమేవమహిమా¹నం గచ్ఛ ౩ త్యగ్నేః
స్విష్టకృ¹తో²హం దేవయజ్య¹యా²²యష్మాన్యజ్ఞే¹న ప్రతిష్ఠా¹ం గమే¹య
మి¹త్యాహ²²యరేవా²² త్సన్ధ¹తేప్రతి¹యజ్ఞే¹నతిష్ఠతి॥

౧ “ఇన్ద్రియాహం దేవయజ్యయా” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే (యజమానుడు) ఇంద్రియవంతుడగుచున్నాడు. ౨ “మహేద్ద్రియాహం” మిత్యాది మంత్రపాఠముచే (యజమానుడు) జయశీలతను, మహిమను పొందుచున్నాడు.

౩ “అగ్నేః స్విష్టకృతో²హం” మిత్యాది మంత్రపాఠముచే (యజమానుడు) ఆయువునే యాత్మయుందు ధరించుచున్నాడు. యజ్ఞముచే బ్రతిష్ఠావస్తుడగుచున్నాడు. (ఈపైమంత్రములలో “ఇత్యాహం” అను పదమువరకుండు వాక్యములు నెనుకటి యనువాకములలో వచ్చియున్నవేకావున నావాక్యములకిచ్చట మఱల దండా న్వయము వ్రాయలేదు. ఇక ముందుగాబోవునట్టి యిటువంటి మంత్రములలోఁ గూడ నీవిధముగానే వ్రాయబడునని యెరుంగవలయును. ఈదండాన్వయము మొదటి యంకెగుర్తును బట్టి నెనుకటిఆమంత్రముననే “ఇత్యాహం” వరకు ఉన్నమంత్రము పరించితే ఆఫలమని సర్వత్రాయెరుంగునది॥

ఏకాదశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౧౨.

౨౪౨. ౧ ఇన్ద్రిం॑వో వి॒శ్వత॑స్పరి॒హ వా॑మహే॒జనే॑భ్యః । అ॒స్మాక॑మస్తు॒కేవ॑లః ।
 ఇన్ద్రిం॑నరో॒నేమ॑ధితా హ॒వన్తే॒యత్పా॑ర్యాయు నజ॑తే॒ధియ॑స్తాః । శూ॒రో
 నృ॒షాతా॑శ॒వస॑శ్చ॒కాన॑. ఆగో॑మతి॒వ్రజే॑ భ॒జాత్వం॑నః । ౩ ఇన్ద్రి॑యాణి॒శత
 క్రతో॑యా॒తేజ॑నేషు ప॒ఞ్చసు॑ । ఇన్ద్రి॑తాని॒తఆ॑వృ॒ణే । ౪ అను॑తేదాయి
 మ॒హాఇన్ద్రి॑యా య॒సత్రా॑తేవి॒శ్వమను॑వృ॒తహ॑త్యే । అను॑ ।

౧ ఓఋత్విగ్యజమానులారా! మీకు (బుత్రపౌత్రాదిసంపత్తికొరకు సమస్త జగత్తునకుపైనున్న (ఉత్కృష్టము) యింద్రునిఁ బిలుచు చున్నాము. (ఆయింద్రుడు) మనకసాధారణుడగుగాక. (ఇతిరయజమానులకంటె మనయందధికమయిన యనుగ్రహమును చూపుఁగాకఅనితా॥) ౨ అగ్నిచయనమునుచేయు మనుజులు (అగ్నిమొదలగు దేవతలతోఁగూడ హవిస్సుయొక్క) సగభాగమును ధరించుటకై నింద్రునిఁ బిలుచుచున్నారు. ఏకారణమువలన నగ్నిష్టోమమును గూర్చియర్హులయిన యజమానులా యగ్నిష్టోమముల ననుష్ఠించుచున్నారో! ఆటువంటి యొ యింద్రుడా! నీవు శత్రువులచేఁ దిరస్కరింపఁ బడనివాడవు, మనుజుల కంటెను (ధన) దాతవు, (మా) బలమునకుఁ బ్రకాశకుడవునై మమ్మినేక గోవులసంఘము నందు స్థాపించుము. ౩ ఓ యింద్రుడా! (నిషాదవర్ణముతో) నైదగు బ్రాహ్మణాది వర్ణములందు నీ (యనుగ్రహము వలన) ఏ సామర్థ్యములున్నవో! ఓ యింద్రుడా! ఆ సమస్త సామర్థ్యములను నీ (యనుగ్రహము వలన) అంతటను గ్రహించు చున్నాను. ౪ ఓ యాగముచేయఁదగిన యింద్రుడా! (దేవతలందరి కంటె) సధి

౨౪౨ [అ ౧. ప్ర ౬. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౧౨. పం ౨.]

కుండవగు నీకొఱకు వృత్రాసురవధ ననుసరించి నీబలమునకై యాగములందు సమస్త హవిస్సు ఇవ్వఁబడుచున్నది. (మఱియు) నీక్షత్రియత్వ జాత్యభిమానము ననుసరించు నీస్వభావము ననుసరించియు, శత్రువులదిరస్కరించు నీ స్వభావము ననుసరించియు, (నీకొఱకు మాటిమాటికి హవిస్సు ఇవ్వఁబడుచున్నది.

పఞ్చశత్రు ౨.

౨౪౩. ౧ క్షత్రమను సహాయజతేన్ద్ర దేవేభిరనుతే నృషప్యే ౨ ఆయస్మిన్ సప్తహసవాస్తిషన్తి స్వారుహాయధా ఋషిర్హ ద్విరశృతమ ఇన్ద్రస్యఘ్నో అతిథిః ౩ ఆమాసుపక్వమై రయ ఆసూర్యగ్ రోహయోదివి ఘర్జం నసా మృతపతాసున్మక్తి భిర్జ్వం గిర్వణసేగిరః ౪ ఇన్ద్ర మిద్దాధినో బృహదిన్ద్ర మర్కేభిరర్కిణః ౫ ఇన్ద్రంవాణీ రనూషత గి గాయన్తిత్వా గాయత్రిణః ॥ ౨

౧ ఈవాక్యార్థము పైపంచాశత్తులో వ్రాయఁబడినది. ౨ స్వయముగనే (ప్రేరణము లేకుండగనే రథమును) వహించుచున్నవి వలెనున్న సప్తశ్వములు ఏయాదిత్యుని యందుంటున్నవో, (ఆ యాదిత్యుఁడు) అతీంద్రియజ్ఞానికదా ! లోకత్రయమును ప్రకాశింపఁజేయుటచే మిక్కిలిప్రసిద్ధమగు కీర్తికలవాఁడు. అటువంటి ప్రకాశించుచున్న (యాదిత్యుఁడు) ఇంద్రునికతిథి. (అనగా నప్పుడప్పుడు తనయభీష్టమును యాచించుటకు వచ్చువాఁడుకావున అటువంటి ఇంద్రుని మహిమచెప్ప శక్యముకాదుకదా ! అనిభావము.) ౩ ఓ ఇంద్రుఁడా ! నీవు, ఫలపాకము లేని యోషధులంగు మంచిపాకముతోఁ గూడుకొనన ఫలమును (వర్షముద్వారా)

[అ ౧. ప్ర ౬. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧౨. పం ౩.] ౨౪౯

సంపాదించినవాడవైతివి. (తిరుగుటకు సామర్థ్యమునిచ్చుటచే) నాకాశమునందు సూర్యునిధిష్ఠింపజేసితివి. (ఓ యజమానులారా ! ఇంద్రునకు) ప్రియమగు పురోడాశరూప హవిస్సును హుంకార ప్రస్తావాది శోభనభక్తి యుక్తములగు సామములచే ఘర్మమునువలె (ఘర్మమని యొక హోమము) సుష్టుగా హుతము చేయుడు. వాక్కులచే స్తోత్రముచేయుడగు నింద్రుని కొఱకు స్తుతిరూపములయిన వాక్కులను ప్రయోగింపుడు. ౪ సామగాయకులు గొప్పసామముచే నింద్రునే స్తోత్రముచేసిరి. బహ్వృచులు ఋక్కులచే నింద్రునిస్తోత్రము చేసిరి. ఇతరము లయిన (యజూరూపములయిన) వాక్కులుకూడ ఇంద్రుని స్తోత్రముచేసినవి. (బహ్వృచులు ఋక్భాషేయులు.) ౫ ఈ వాక్యార్థము ౩వ పంచాశత్తులో వ్రాయబడును.

పంచాశత్తు ౩.

౨౪౯. ౧ అ॒ర్చ॒న్త్యర్క॑ మ॒ర్కి॒ణః॑ ॥ బ్ర॒హ్మ॑ణస్తా॒వ శత॑క్రత॒ వృద్వ॑గ్ం శమి॒వయే॑మిరే॒
౨ అ॒గ్ం హో॑ముచే॒ప్రభ॑రేమా మనీ॒షా మో॑షిష్ఠి॒వాప్నే॑ సుమ॒తిం గృ॑ణానా॒
ఇ॒దమి॑న్ద్ర॒ ప్రతి॑హ॒వ్యం గృ॑భాయస॒త్యాః స॑న్తయజమానస్య కా॒మాః ౩ వి॒వే
ష॒యన్సా॑ధిషణా జ॒జాన॑స్త॒వే పు॒రాపా॑ర్యాదిన్ద్ర॒ మహ్నాః॑ ॥ అ॒గ్ం హ॑సో॒య
త్ర పీ॒వర॑ద్య ధా॒నోనా॑వే॒వ యా॑న్తముభయే హ॒వన్తే ౪ ప్ర॑స॒మాజం॑ ప్రథ॒మ
మ॒ధ్వరా॑ణామ్ ॥ ౩॥

౧ ఓయింద్రుడా (గాయత్రీసామలతో, గూడుకొనిన యుద్ధాతలు సేయు

గానము చేయుచున్నారు. బహ్వృచులు (నిన్ను) స్తోత్రముచేయుచున్నారు. అధ్వ
ర్యులుకూడ నిన్ను వంశమునువలె వృద్ధినిొందించుచున్నారు. కులాచారాదులచే
వంశము నేవిధముగ వృద్ధినిొందింతురో, ఆవిధముగానని భావము.) ౨ స్తోత్రము
చేయుచున్న మేము (గ్రీష్మకాలములో దావాగ్నిచే సత్యస్తము దగ్ధములైన
భూప్రదేశములకొఱకు వర్షాకాలమునందు) వర్షమునిచ్చునట్టియు, బాపమునుండి
విడిపించునట్టియు, (నీకొఱకు మంచి మననముతోఁ గూడుకొనిన బుద్ధిని స్వీకరించు
చున్నాము. ఓయింద్రుడా! ఈవిడువబడుచున్న హవిస్సును ప్రతిగ్రహింపుము.
దానిచే యజమానుని కాలములు సత్య (=ఫలవంత) ములగుఁ గాక. ౩ పూర్వోక్త
మగు బుద్ధి నన్నుఁ బ్రవేశించినదికావున నేను మంచిబుద్ధి కలవాడనగుచున్నాను.
(కనుకనే) ఉత్తమమయిన మరణ దివసముకంటె బూర్వ మింద్రుని స్తోత్రము
చేయుదును (మరణపర్యంతము స్తోత్రముచేయుదునని భావము.) ఏబుద్ధియుండగా
నింద్రుఁడు మమ్ము బాపమునుండిదాటించెనో, (ఆబుద్ధియని పూర్వాన్వయము,)
నదియందుఁ బోవుచున్ననావికుని ఒడ్డులందున్న పురుషులు మమ్ము దాటించుమని
లోకమునందేవిధముగాఁ బిలుతురో (ఆ విధముగానని పూర్వాన్వయము.) ౪ ఈవా
క్యార్థము ౪వ పంచాశత్తులో వ్రాయబడును.

పంచాశత్తు ౪.

౨౪౫ ౧ అగ్ం హోముచం వృషభం యజ్ఞయానామ్ అపాం సపాతమశ్వినా
హయస్త మస్మిన్నర ఇన్ద్రియం ధత్తమోజః । ౨ వినఇన్ద్రి మృగోజహినీచా
యచ్ఛ పృత్యతః । అధస్సద తమీం కృధియోఅన్నాగ్ం అభివాసతి ౩ ఇన్ద్రి
క్షత్రమభి వామమోజోఽ జాయథా వృషభచ్ఛణీనామ్ అపాను దోజనమ

[అం. ప్ర ౬. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧౨. పం ౫.] ౨౫౨

మిత్రయస్తమురుం దేవేభ్యో అకృణోరు లోకమ్ । ౪ మృగోనభీమః కుచ
రోగ్నిప్తాః పరావతః । ౪ ।

౧ ఓ ఋత్విజులారా ! బాగుగా బ్రకాశించువాడును, అగ్నిష్టోమాది
యాగములకు ముఖ్యదేవుడును, పాపమునుండి విడిపించువాడును, యజ్ఞసంబం
ధిఫలములను వర్షించువాడును, వర్షరూపములగు నుదకములకు నాశకుడుకాని
వాడును, ఐశ్వర్యమును పొందించు వాడునగు నింద్రుని గొప్పగా (సేవింపుడు)
(ఓ యశ్వినీదేవతలారా ! ఈ యజమానునియందు కన్ను మొదలగు నింద్రియ
ముల పటుత్వమును, బలమును స్థాపింపుడు. ౨ ఓ యింద్రుడా ! మా శత్రు
వులను విశేషముగా విడువుము. మమ్ముజంపుటకు సేననుకొరుచున్న శత్రువుల
ను నీచులనుగా జేయుము. ఇంక నెవడు మమ్ముక్షీణింప జేయుచున్నాడో, వానిని
గూడమాపాదములందు నమస్కరింపబడిన శిరస్సుకల వానినిగా జేయుము.
3 ఓ యింద్రుడా ! సేవింపదగిన రక్షణమును, మాబలమును, ఉద్దేశించి (ఇది
యంతయు సంపాదించుటకు పుట్టితివి. మనుజులకు గామములను వర్షించునట్టి
యో యింద్రుడా ! శత్రుత్వమును జూపిన జనుని తిరస్కరించిన వాడవగు
చున్నావు. హవిస్సునిచ్చుట మొదలగు వ్యవహారములను చేయు యజమానుల
కొఱకు భోగస్థానమును చేసినవాడవే యగుచున్నావు. ౪ ఈ వాక్యార్థము
౫వ పంచాశత్తులో వ్రాయబడును.

పంచాశత్తు ౫.

౨౪౬. ౧ ఆజగామా పరస్యాః । సృకంసంశాయ పవిమన్ద్రతిగ్నం విశ

త్రాస్తాఢి విమృధోనుదస్వ । ౨ విశత్రాన్విమృధోన దవివృతస్వ
హనూరుజ । విమృశ్యమిన్ద్ర భామితోఽమిత్ర స్యాభిదాసతః । ౩ త్రా
తారమిన్ద్ర మవితారమిన్ద్రగ్ం హవేహవే సుహవగ్ం శూరమిన్ద్రమ్ ।
హువేను శక్రం పురుహూత మిన్ద్రగ్ం స్వస్తిహో మఘవాధాత్విన్ద్రగ్ం ౪
మాతేలస్యామ్ ॥౫॥

౧ ఓ యింద్రుడా ! (నీవు) భయంకరమును, జంతువులను హింసించుట
మొదలగు దుష్టాచరణ స్వభావముకలదియు నగు, పర్వతమునందుండి సింహ
వ్యాఘ్రాది క్రూరజంతువువలె, గొప్పదూరముచుండి (మాశత్రువును చంపుటకు)
వచ్చినవాడవైతివి. శత్రుశరీరములందు సంచరించు స్వభావముకల తీక్షణమయిన
వజ్రాయుధమును బాగుగా పదుచుకలదానినిగాఁ జేసి శత్రువులను కొట్టుము.
యుద్ధముచేయు శత్రువులను విశేషముగా నిరాకరింపుము. ౨ ఓ యింద్రుడా !
శత్రువులను విశేషముగాఁ బోగొట్టుము. యుద్ధముచేయు శత్రువులను కూడ విశే
షముగా నిరాకరింపుము. వృత్రాసుగుని దవడలను విశేషముగా భగ్నము
చేయుము. నీవు కోపించిన వాడవగుచు మమ్ము క్షీణింపఁజేయు శత్రువులకోపమును
విశేషముగా భగ్నము చేయుము. ౩ (శృంఖల = సంకెళ్లు) బంధమునుండి రక్షించు
నట్టి యింద్రునిఁ బిలుచుచున్నాను. భటుల యవరోధము (అడ్డు) నుండిరక్షించు
నట్టి యింద్రునిఁ బిలుచుచున్నాను. బంధించువారిని, అడ్డగించువారిని తిరస్కరించు
టయందు సమర్థుడను, ప్రతిహూమమునందు సుఖముగాఁ బిలుచుటకు
శక్యుడనగు నింద్రునిఁ బిలుచుచున్నాను. సమస్త కార్యములందు శక్తియుక్తు
డను, బహుయజమానులచేఁ బిలువఁబడు వాడనగు నింద్రునిఁ బిలుచుచున్నాను.
ధనవన్తుడగు నింద్రుడు మాకు మంగళము (అవినాశము) నిచ్చుగాక. ౪ దీని
యర్థము ౬వ పంచాశత్తులో వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ౬.

౨౪౭. ౧ సహసావన్న రిష్టావఘాయ భూమహరివః పరాదైతాయస్వనోఽవృకేభిర్వి
 రూఢైస్తవప్రియాసః సూరిషుస్యామః ౨ అనవస్తే రథమశ్వాన్ తక్షన్వన్తా
 వజ్రం పురుహూతద్యుమస్తమ్ బ్రహ్మణ ఇన్ద్రం మహాయన్తో అర్కైరవర్ధ
 యన్నహ యేహస్తవాః ౩ వృష్ణేయతేనృషణో అర్కమర్చా నిన్ద్రగ్రానా
 ణోఅదితిః సజోషాః అనశ్వాసో యేషవయోఽ రథా ఇన్ద్రేషితా అభ్యవర్త
 న్న దన్యాన్ ॥౬॥

౧ ఓబలవస్తుఁడవగు నింద్రుడా! ఈరక్షణమునకైఁ జేయఁబడుచున్న యాగ
 మందు విఘ్నము మాకు రాకుండుఁగాక. ఓయశ్వములతోఁ గూడుకొనిన యింద్రు
 డా! (నిన్ను) తిరస్కరించుటకు మేము సమర్థులము కాకుందుముగాక. నీవు మమ్ము
 హింసకులు లేని గృహములచే రక్షింపుము. అటువంటి గృహములనిమ్ము పండి
 తులగు యజమానులందు మేము ప్రియమయిన వారలమగుదుముగాక. ౨
 అనేకయజమానులచేఁ బిలువఁబడిన యోయింద్రుడా! నీరథమును, గుర్రమును కలు
 పుటకు మనుజులు సంస్కరించుదురుగాక. త్వష్టయు ప్రకాశవత్తమగు వజ్రాయుధ
 మును సంస్కరించుగాక. (చెక్కుఁగాక) బ్రాహ్మణులగు ఋత్విజులు పూజా సాధనము
 లగు మంత్రములచే నింద్రుని బూజించుచున్నవారై మహాయజ్ఞ ప్రతిబంధకమగు
 పాపము నవశ్యము పోగొట్టుటకై వృద్ధి నొందింతురుగాక. ౩ కోరికలను వర్షించు
 నట్టి నీకు సంబంధించినదియు, బూజనీయమును ఫలములను వర్షించునదియునగు

౨౫౪   [అ ౧. ప్ర ౬.   ఆంధ్ర వేదములు.   అను ౧౨, పం ౬.]

యాగముచు సన్నె, పొతముమొదలగు యాగసాధన పరార్థములు ఎప్పుడు అలంకరించుచున్నవో ! అప్పుడు వేదికూపముగు భూమి (నీతో) సమానప్రీతికలదగుఁ గాక. ఇందునిచ్చే బ్రహ్మచేయఁబడిన యేవజ్ఞాయుధములు కలవో, (అవికూడ) రథాసేక్ష లేనివియు, గుర్రముల యపేక్ష లేనివియునై మహాయజ్ఞమును పొందుటకుఁ బ్రతిబంధకులగు రాక్షసుల నుద్దేశించి చంపుటకుఁ బ్రవర్తించుగాక.

ఇట్లు ప్రథమాష్టకమున షష్ఠప్రపాఠకము ముగిసినది.

[అ ౧. ప్ర 2.

కృష్ణయజుర్వేదము.

. అను ౧. పం ౧.] ౨౫౫

ప్రపాఠకము 2.

అనువాకము ౧.

౨౪౮. పాకయజ్ఞం వాలిన్వాహితాగ్నేః పశవశ్చపతిష్ఠన్తఇడాఖిల్లువై పాకయజ్ఞః
 సైమాన్తరా ప్రయాజానుయాజాన్య జమానస్యలోకేవహితా ౨
 తామాహియమాణామభిమన్త్రయే తసురూపవర్షవర్ష ఏహీతిపశవోవా
 ఇడాపశూనేవో పహ్వయతే 3 యజ్ఞవై దేవాలదుహస్యజ్యోఽసురా
 గ్ం అదుహత్తేఽసురాయజ్ఞదుగ్ధాః పరాభవన్యోవై యజ్ఞస్యదోహం
 విద్వాన్॥

౧ (సప్తవిధములగు పాకయజ్ఞములలో నొకానొక) యాహితాగ్ని
 యొక్క పాకయజ్ఞముననుసరించి గోవు మొదలగుపశువు లుంటున్నవి. (బ్రహ్మ
 యందు హోమము చేయఁబడుచున్నది కావున) ఇడాభక్షణమే పాకయజ్ఞము
 కదా! ఆ యియిడ యజమానునకు (ఫలసాధనముగు) యజ్ఞమునందు ప్రయా
 జానుయాజల మధ్యయందు స్థిరమైనది. (ప్రయాజ- ఆజ్యభాగ- ప్రధానస్వప్తకృ
 త్తులకుఁదగువాతను, అనూయాజలకంటెఁ బూర్వమందును, యిడ యచుష్ఠింపఁబడిన
 దనిభావము. ప్రయాజ- అనూయాజ- ఆజ్యభాగ- ప్రధానస్వప్తకృత్తులు = అవాం
 తరకర్ష విశేషములు. ఇడ = హవిర్విశేషము.) ౨ (హోతృసమీపమును)
 పొందింపఁబడుచున్న యిడను “సురూపవర్షవర్ష!” రమ్ము- అని యభిమంత్రించవల
 యును. పశువులే యిడ. (కావున) పశువులను పిలిచినవాడగును. (యిడపశువు
 లుగా వర్ణింపఁబడినది.) సురూపవర్షవర్ష = దీనియర్థము పూర్వోక్తము. 3 (మొదట)
 దేవతలు యజ్ఞమును పితికిరి. (అనఁగాదానినుండి ఫలమును గ్రహించుటచే

శూన్యముగాఁ జేసిరని భావము) ఆయజ్ఞము రాక్షసులను పిలికినది. (రాక్షసులనుండి సారముతీయుటచే శూన్యముగాఁ జేసినదని భావము) యజ్ఞమునుండిపితు కఁబడిన యారాక్షసులు తిరస్కరింపఁబడిరి ఏయజమానుఁడు (దేవతలుచేసిన యజ్ఞదోహమును, యజ్ఞముచేసిన రాక్షసదోహమును) తెలిసికొనినవాఁడై యాగముచేయునో ! ఆయజమానుఁడు ఇతరయజమానునిఁగూడ పితుకుచు న్నాడు. (శూన్యముగాఁ జేయుచున్నాడని తా !) ఈ మంత్రము ప్రశంసారూపమగుటవలన నితరయజమానున కేమియుహానిలేదని యెరుంగవలయును.)

పంచాశత్తు ౨.

౨౪౯. యజతే॑ప్యన్యం॑ యజమా॑నం॒దుహే॑ ౧ సామే॑స॒త్యా॒ఽఽశీర॑స్య యజ్ఞ
స్య భూ॑యాది॒త్యా హై॒ష్వనై॒యజ్ఞస్య॑ దోహ॑స్తే నై॒వై॒నం॒దుహే॑
౨ ప్ర॒త్తావే॒గార్దు॑హే ప్ర॒తేడా॑ యజమా॑నాయదుహా ఏ॒తేవా॑ఇడా॒యై
స్తనా॑ ఇ॒డోప॑హూతేతి॑ వాయు॒ర్వత్సో॑ ౩ యర్హి॑ హోతేడా॒ ముప
హ్వయే॑త॒త్సో యజమా॑నోహూతా॒ రమీ॑క్షమా॒ణో వాయుం॑మన
సా ధ్యా॑యేత్ ।

౧ (“ఉపహోతాఽయం యజమాన” ఇత్యాదికముచే జెప్పఁబడిన యే యాశీస్సుకలదో !) (ఈయనువాకము మొదటినుండి అచ్చటచ్చట చెప్పిన పశ్వాదిలాభరూప) ఈ యజ్ఞసంబంధమయిన యా యాశీస్సునాకు సత్యమగుగాక. అని చెప్పటచే నీయాశీస్సే యజ్ఞము యొక్క దోహము. ఆ దోహముచేతనే (యజమానుఁడు) ఇతరయజమానునిఁ బితుకుచున్నాను. (దోహము = పితుకుట లేక సారము

[అ గ. ప్ర ౭.

కృష్ణయజుర్వేదము.

అను గ. పం ౩.] ౨౫౭

దీయుట) ౨ గోవు (దూడ పాలుత్రాగుటచే) స్రవించినపాలుకల పొడుగు కల్పనై (ఏవిధముగా) పాలను స్రవింపఁ జేయుచున్నదో ! (ఆవిధముగానే) ఇడ స్రవించునట్టి ఫలముకల్పదై యజమానుని కొఱకు ఫలమును పితుకుచున్నది. “ఇడోపహూతా” ఇత్యాది మంత్రభాగములు ఆ యిడకు స్తనములు. (స్తనముల వంటివని తా॥) వాయువు దూడ (ఇచ్చట ఇడ గోవుగాను మంత్రవిశేషములు పొడుగులుగాను, వాయువుదూడగాను వర్ణింపఁబడినవి.) ౩ ఏకాలమునందు హూత యిడను పిలుచుచున్నాడో, ఆకాలమునందు యజమానుఁడు హూతను చూచుచున్నవాడై వాయువును మనస్సుచే ధ్యానము చేయవలయును. (అట్లు చేయగా) దూడను తల్లి కొఱకు విడచినవాడగుచున్నాఁడు.

పంచాశత్తు ౩.

౨౫౦. మాత్రేవత్సము పావసృజతి ౧ సర్వేణవై యజ్ఞేనదేవాః సువర్గం
లోకమాయన్నాకయజ్ఞేన మమరశ్రామ్యత్సే డామనుముపావరతతాం
దేవాసురావ్యహ్వయస్తప్రతీచీం దేవాః పరాచీనుసురాః సాదేవాను
పావరతపశవోనై తద్దేవానవృణతపశవోఽసురానజహు ౨ ర్యం కామయే
తాపశుః స్యాదితిపరాచీం తస్యేడాముపహ్వయే తాపశురేవభవతి ౩ యమ్॥

౧(మనువుతోఁ గూడుకొనిన) దేవతలందరు సంపూర్ణమయిన దర్శపూర్ణ యాగముచే స్వర్గలోకమును పొందుట కుమ్యత్తులైరి. (వారిలో) మనువు పావ యజ్ఞముచే నలసినవాడాయెను. (దీనివలన మనువు హూతయగుచు నిడను పిలుచుటయందే తత్పరుడాయెనని తెలియుచున్నది) ఆ ఇడ (తనను పిలుచుటయందు

౨౫౨. [అ గ. ప) ౭. ఆంధ్ర) వేదములు అను గ. పం ౪.]

ఆసక్తుడయిన) మనువును పొందెను. దానినిజూచి దేవతలు, రాక్షసులు, పరస్పరవ్యత్యయముగా (ఒకమాట కొకమాటగా) బిలిచిరి. దేవతలు అభిముఖముగాను, రాక్షసులు విముఖముగాను ఆహ్వానించిరి. ఆయిడ దేవతలను పొందినది. ఇడారూపములగు పశువులదేవతలను పొందినవి. రాక్షసులను విడిచిపెట్టినవి. ౨ (హోత) ఏయజమానునిగూర్చి పశుహీనుడు కావలయునని గోరునో వానికి ఇడను విముఖముగా ౩ నాహ్వానించవలయును. (అప్పుడాయజమానుడు) పశుశూన్యడేయగుచున్నాడు. (హోత) పశువులు కలవాడు అగుగాక, అని ఏయజమానునిగూర్చి గోరునో వానికి ఇడనభిముఖముగా నాహ్వానించవలెను. (ఇట్లు చేయగా యజమానుడు) పశువులు కలవాడేయగుచున్నాడు.

పంచాశత్తు ౪.

౨౫౩. కామయేతపశుమాన్తస్య దితిప్రతీచీం తస్యేడాముపహ్వయే తపశుమానేవ
భవతి ౨ బ్రహ్మవాదినో వదంతి సత్వా ఇడాముపహ్వయేతయ ఇడాము
పహూయాఽఽత్మానమిడాయాము పహ్వయేతేతి ౩ సానః ప్రియాసు
ప్రతూర్తిర్గ్రహోనీత్యాహే డామేవో పహూయాఽఽత్మాన మిడాయా
ముపహ్వయతే ౪ వ్యస్తమివవాపతద్యజ్ఞస్యయది డాసామి ప్రాశ్నన్తి॥

౧ ఈవాక్యార్థము పైవాక్యములో జేర్చివ్రాయఁబడినది. ౨ ఏబుద్ధిమంతుఁడు ఇడను “ఇడవహి” “అదితవహి” ఇత్యాది మంత్రములచే బిలిచి యాయిడయందు దనయాత్మను యోజన (కలుపుట) చేయుచున్నాడో! ఆతఁడే ఇడనైన నిన్ను (శాస్త్రీయముగా పిలుచునని వేదార్థవిచారముచేయు విద్వాంసులు

[అ గ. ప ౨ కృష్ణయజుర్వేదము అను సంఖ్య] ౨౫౯

చెప్పుచున్నారు. 3 “సానఃప్రియా” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే నిడను నాహ్వ నించి యిడయందాత్మను యోజనచేసిన వాడగును. ౪ ఈవాక్యార్థము గీవ పంచాశత్తులోవ్రాయబడును.

పంచాశత్తు ౫.

౨౫౨. ౧ సామిమార్జయన్త ఏతత్ప్రతివా అనురాగాం యజ్ఞేవ్యచ్ఛిద్యత బ్రహ్మణా
దేవాః సమదధు ౨ బృహస్పతి స్తనుతామిమం న ఇత్యాహ బ్రహ్మణై
దేవానాం బృహస్పతి ర్బ్రహ్మణైవయజ్ఞం సందధాతి ౩ విచ్ఛిన్నం
యజ్ఞం సమిమం దధాత్విత్యాహ సంతత్యై ౪ విశ్వేదేవా ఇహమాద
యన్తా మిత్యాహ సంతత్యైవయజ్ఞం దేవేభ్యోఽనుదిశతి ౫ యాంనై।

౧ (వెనుకటి పంచాశత్తులోని చివరవాక్యమునకు, ఈపంచాశత్తులో మొదటి వాక్యమునకును, చేర్చి యిచ్చటనే యర్థము వ్రాయబడుచున్నది.) (యజ్ఞమధ్య మందు) ఇడను భక్షించుటయు, మార్జనము=(ఉదకముచే శిరస్సునందు బ్రోక్షించుట) చేసికొనుటయు నేదికలదో! ఈచేయుటచే యజ్ఞముయొక్క యంగము చెడిపోవు చున్నది. (ఇట్లుచేయుటచే రాక్షసుల యజ్ఞము విచ్ఛిన్నం (చెడిపోవుట) మయినది.) దేవతలు (అప్రమత్తులై) బ్రహ్మచే (విచ్ఛిన్నములైన యజ్ఞభాగములయొక్క) సంధానముంజేసిరి, (సంధానము=కలుపుట) ౨ వేవతలలో బృహస్పతియే బ్రహ్మ. “బృహస్పతిస్తనుతా” మిత్యాది మంత్రపాఠముచేత, బ్రహ్మచేతనే (యజమానుడు) యజ్ఞమును సంధానము చేసినవాడగును ౩ విచ్ఛేదములేకుండుటకై ఈవిచ్ఛిన్న మయిన యజ్ఞమును సంధానము చేయవలయునని శృతిచెప్పినది. ౪ “విశ్వేదేవా

ఇహ" ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే, (యజ్ఞముయొక్క సంతతి యెడతెగకుండుట) చేతనే (యజమానుడు) దేవతలకొఱకు యజ్ఞమునిచ్చుచున్నాడు. (అనితా॥) ౫ ఈ పదము ౬వ పంచాశత్తులోఁ జేర్చి వివరింపబడును.

పంచాశత్తుః.

౨౫౩. యజ్ఞే దక్షిణాందదాతి తామస్యపశవోఽను సంక్రామన్తి సప్తక్షహనోఽ
పశుర్భావుకోయజమానేన ఖలువై తత్కార్యమిత్యాహుర్యథాదేవ తా
దత్తుంకుర్వీతాఽఽత్మవశూన్రమయేతేతి ౨ బ్రథ్నపిన్వస్వత్యాహ యజ్ఞో
వై బ్రథ్నోయజ్ఞమే వతస్సహయత్యథో దేవత్రైవదత్తుం కురుతఆత్మన్
శూన్రమయతే ౩ దదతోమే మాతూయిత్యా హక్షీతిమేవోపైతి
౪ కున్వతోమే మోపదసదిత్యా హభూమానమేవోపైతి॥

౧ ఏయజమానుడు యజ్ఞమునందు (ఋత్విక్కుల కొఱకు) దక్షిణనిచ్చుచున్నాడో ! ఈ యజమానుని యొక్క పశువులా దక్షిణను అనుసరించుచున్నవి. ఆయీ యజమానుడు యాగము చేయుచున్నవాడై, పశురహితుడై యగుచున్నాడు (కావున) తనచే నివ్వబడిన దక్షిణాన్రవ్యము దేవతలం దేవిధముగా నుండునో, పశువులు తనయం దేవిధముగాఁ (చే సి న చో) బ్రీతి చెందుచున్నవో, యజమానునిచేనావిధము చేయవలయునని (బుద్ధిమంతులు) చెప్పుచున్నారు. ౨ యజ్ఞమే బ్రథ్నపదార్థము. "బ్రథ్నపిన్వస్వ" (ఓయజ్ఞమా! సంతోషించుము) అనుమంత్రపాఠముచే యజ్ఞమునే పూజించినట్లుగును. మఱియుఁ

[అ ౧. ప్ర ౭. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౨. పం ౧.] ౨౬౧

దనచేనివ్వఁబడిన దక్షిణాద్రవ్యము దేవతలందే యివ్వఁబడినదగుచున్నది. పశువులను తనయందు రమింపఁజేయుచున్నవాఁ డగుచున్నాఁడు. ౩ దానము చేయుచున్న నా (దక్షిణాద్రవ్యము) క్షీణింపకుండుఁగాకయని ప్రార్థించుటచే దక్షిణ అక్షయమగుచున్నది. ౪ “కుర్వతోమే” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే (యజమానుఁడు) అభివృద్ధిలక్షణమగు వృద్ధినే పొందుచున్నాఁడు.

ప్రథమానువాకము సమాప్తము.

—*—

అనువాకము ౨.

౨౫౪. ౧ సగ్ం శ్రవాహసావర్చనసస్తు మి॒ష్ణమా పో॑దితిమువాచ ౨ యత్స
త్రి॒ణాగ్ం హో॑తాభూః కామి॒డాముపా॑హ్వధా॒ఇతి ౩ తాముపా॑హ్వ
ఇతి॑హోవాచయా ప్రా॒ణేన॑దే॒వా న్దా॒ధార॑వ్యానేన మను॑ష్యానపా॒నేన
పి॒తౄని॑తి ౪ చి॒నత్తి॑సానచి॒నత్తి॑ ౩ఇతి ౫ చి॒నత్తి॑తిహోవాచ ౬ శరీ॑రం
వా అ॒స్మైతమపా॑హ్వధా॒ఇతి॑హోవాచ ౭ శ్లో॒క్యే ।

౧ సువర్చనస పుత్రుఁడగు సుశ్రవుఁడచుఋషి ఉపోదితపుత్రుఁడగు తుమిరిజుఁడను ఋషిని (ఈవిధముగా) ప్రశ్నించెను. ౨ హోమము చేయువారిలో (నీవు) ఎప్పుడు హోతవయితివి? ఏమిగుణముకల యిడను పిలిచితివి? (ఇది ప్రశ్న) ౩ ఏయిడ ప్రాణవాయువుచే దేవతలను, వ్యానవాయువుచే మనుజులను, అపానవాయువుచే బిత్తుదేవతలను ధరించినదో! ఆయిడను పిలిచితిని (తుమిరిజుఁడు

సమాధానము) చెప్పెను. (ఇది సమాధానము) ౪ (నీచే నాహ్వనింపఁబడిన) ఆయిడ (గోరూపమయినదగుచు దక్షిణగాఁ దీసికొనినవారిని ప్రతిగ్రహదోషముచే) నశింపఁజేయునా? లేక చేయదా? (ఇది మఱొకప్రశ్న ఇడయనునది యొకయాగదేవత ఇడ-పింగళయను నాడియనుకొనరాదు.) ౫ నాశనముచేయునని (తుమింజుఁడు) సమాధానము చెప్పెను. ౬ ఈయిడాదేవతయొక్క శరీరముమాత్రము నీచే నాహ్వనింపఁబడినది. (ముఖ్యదేవతమాత్రము కాదని) ప్రశ్నించెను. ౭ ఈపదము రెండవ పంచాశత్తులోఁ జేర్చి వివరింపఁబడును.

పञ్చాశత్తు ౨.

౨౫౫. అ॒స్మై శరీ॑రం గాం॒వావతౌ తత్ప॑ర్యవదతాం ౨ యాయ॒జ్ఞే దీ॒యతే॒ సా
ప్రాణే॑న దే॒వాన్దా॑ధారయ యామను॒ష్యా జీ॑వన్తి సా॒వ్యానేన॑ మను॒ష్యా
న్యాం పితృ॑భ్యోఽఘ్నన్తి సా॒పానేన॑ పిత॒వ్య ౩ న్యఏ॒వంవేద॑ పశు॒మాన్భవ॑
త్య ౪ ధ॒వైతా॑ముపా॒హ్వ ఇతి॑హో॒వాచ॒ యాప్ర॑జాః ప్రభ॑వన్తిః ప్రత్యా॒భవ॑తీ
త్య ౫ న్నం వా॒లస్మై॑తత్ ।

౧ గోవే యిడయొక్క శరీరము. (కావున) ఇడయొక్క శరీరమగుగోవునే (తెలిసికొనినవారయి పూర్వోక్తములగు ఛినస్తీత్యాదిక ప్రశ్నోత్తరములచే) నిందించిరి. ౨ (గోరూపమయిన) యేయిడాదేవత యజ్ఞమునందు (దక్షిణగా) నివ్వఁబడుచున్నదో! ఆ యిడాదేవత ప్రాణసమానమయిన ముఖ్యవ్యాపారముచే దేవతలను ధరింపఁజేయుచున్నది. ఏ యిడారూపమయినగోవుచే మనుజులు జీవించుచున్నారో! ఆయిడ వ్యానసమానమగు మధ్యమవృత్తిచే (=వ్యావారము) మనుజులను ధరింపఁ

[అ ౧. ప్ర ౭. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౨. పం ౩.] ౨౬౩

జేయుచున్నది. (అష్టకాశ్రాద్ధమునందు) ఏ గోగూపమయినయిడను పితృదేవతలకై
హింసించుచున్నారో ! ఆయిడ పితృదేవతల సపానసమానమయిన యధమవృత్తిచే
(వ్యాపారము) ధరింపఁజేయుచున్నది. (అనగా- దేవతలు గోవునేవిధముగానూ
హింసించరు కావున యిడ వారినిముఖ్యవృత్తిచేతను, మనుజులుగోవునుండి పాలుపితు
కుచున్నారు కావున వారినిమధ్యమవృత్తిచేతను, పితృదేవతలకై అష్టకాశ్రాద్ధమునం
దు గోవునుహింసించుతురు కావున వారిని అపానసమానమగు సధమవృత్తిచేతను ధరిం
పఁజేసినదని భావము.) (ఇచట పశుబలి యధమమని సూచింపఁ బడినదనవచ్చును)
౩ ఎవఁడీవిధముగాఁ దెలిసికొనునో ! (వాఁడు) పశురూపసమృద్ధి కలవాఁడగు
చున్నాడు. ౪ ఏ యిడప్రభువులైన ప్రజలను గూర్చి యభిముఖముగా నుండునో !
ఆ యిడను పిలిచితిని (తుమింజుడు) సమాధానము చెప్పెను. ౫ ఈ యిడ
యొక్క యన్నమేదికలదో ! దానిని మాత్రము పిలిచితివి. (ముఖ్యమయిన యిడను
కాదు) అని (సంశ్రవుఁడు మఱల) ప్రశ్నించెను

పంచాశత్తు ౩.

౨౫౬. ఉపాహ్వధా^౧ ఇతి హోవాచో ౧ పథయో వాలస్యా అన్నమోపథయోనై
ప్రజాః ప్రభవ^౨ నీః ప్రత్యాభవ^౩ ని ౨ యవంవేదా^౪ న్నాదోభవత్య ౩ ధవైతా
ముపాహ్వ^౫ ఇతిహోవాచ యాప్రజాః పరాభ^౬ వనీ రనుగృహ్ణా^౭ తిప్రత్యాభ^౮ వనీ
ర్గృహ్ణా^౯ తీతి ౪ ప్రతిష్ఠాం వాలస్యైతదు పాహ్వధా^{౧౦} ఇతిహోవాచే ౫ యంవాల
స్యై ప్రతిష్ఠా ॥౩॥

౨ ఓషధులే యీయిడయొక్క యన్నము. ఓషధులే ప్రభువులగు ప్రజలను

౨౬౪ [అ గ. ప్ర ౭. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౨. పం ౪.]

గూర్చి యభిముఖముగానుంటున్నవి. (ప్రజలగృహములందు ఓషధులయిన వ్రీహులుంటున్నవని తా! వ్రీహి = ధాన్యములు.) ౨ ఎవడీవిధముగాఁ దెలిసికొనునో! (వాఁడ) న్నమును దినువాఁడగుచున్నాఁడు. ౩ ఏ యిడ (రోగముచే) తిరస్కరింపబడుచున్న ప్రజలను (తనయందుంచుకొని) అనుగ్రహించుచున్నదో, బాధితులయిన యా ప్రజలను (అబీష్టస్థానము నిచ్చుటచే) గ్రహించుచున్నదో, ఆ యిడను పిలిచితి నని (తుమింజుఁడు) పలికెను. ౪ ఈ యిడయొక్క ప్రతిష్ఠారూపమయిన భూమినే యాహ్వానించితివి. (ముఖ్యమయిన యిడనుకాదు) అని స.శ్రవుఁడు (మఱల) పలికెను. (ప్రతిష్ఠా = ఈ భూమియందు గోరూపమయిన యిడ యుంటున్నది కావున, ఈ యిడకుఁబ్రతిష్ఠయని నిర్వచనము) ౫ ఈ వాక్యార్థము ౪వ పంచాశత్తులో వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ౪

౨౫౭. ఇ॒యం॒నై॒ప్ర॒జాః ప॒రాభ॑వ॒న్తి ర॒నుగృ॑హ్లా॒తి ప్ర॒త్యాభ॑వ॒న్తి ర్గృ॑హ్లా॒తి ౨
య॒వం॒వేద॑ ప్ర॒త్యేవ॑తిష్ఠ॒త్య ౩ ధ॒వైతా॑ముపా॒హ్వ ఇ॒తిహో॑వాచ॒ యస్యై॑
ని॒క్రమ॑ణే ఘృ॒తంప్ర॒జాః సంజీ॑వ॒న్తి పి॒బన్తి॑ ౪ ఛి॒నతి॑ సా॒నఛి॑న్తి ౩ ఇ॒తి
౫ న॒ఛిన్తి॑ హో॒వాచప్ర॑తుజనయతీ॒త్యే ౬ ష॒వాఇ॒డాము॑ పా॒హ్వధా॑తి
హో॒వాచ ౭ వృ॒ష్టి॒ర్వాఇ॒డా వృ॒ష్ట్యై॒వై ని॒క్రమ॑ణేఘృ॒తం ప్ర॒జాః
సంజీ॑వ॒న్తి పి॒బన్తి॑ య॒వం॒వేద॑ ప్ర॒వజా॑యతే॒న్నాదో॑భవతి॥

౧ ఈ భూమియే యిఱ్ఱిడయొక్క ప్రతిష్ఠ. ఈ భూరూపమయిన యిడ తిర

[అం. ప్ర 2. కృష్ణయజుర్వేదము. అను 3. పం ౧.] ౨౬౫

స్కృతులగు ప్రజలను అనుగ్రహించుచున్నది. ప్రభువులగు ప్రజలనభిముఖముగా గ్రహించుచున్నది. ౨ ఎవఁడీవిధముగాఁ దెలిసికొనుచున్నాఁడో, (వాఁడు) ప్రతిష్ఠా వస్తుఁడగుచున్నాఁడు. 3 ఏ వృష్టిరూపమయిన యిడయొక్క పతనము (భూమిమీద పడుట) కలుగుచుండగా, స్రవించుచున్న యుదకము జీవనమును కోరునట్టి ప్రజలను బ్రతికించుచున్నదో, ఆయిడను పిలిచితివని (తుమింజుఁడు మఱల) పలికెను. ౪ ఆవల ప్టిరూపమయిన యిడ (తనను దక్షిణగా గ్రహించిన వారిని) నశింపఁజేయుచున్నదా? లేక నశింపఁజేయుటలేదా? (అని సంశ్రవుఁడు పూర్వమువలె మఱల ప్రశ్నించెను. గి (ఈవృష్టిరూపమయిన) యిడ నశింపఁజేయదు. మఱియు (సన్యాదికమును) పుట్టించుచున్నదని (తుమింజుఁడు సమాధానమిచ్చెను. అనఁగా, గవాన్నభూములకు వలె నీవృష్టిరూపమయిన యిడను దక్షిణగా గ్రహించుటలేదు కావున, ప్రతిగ్రహ రూపదోషము రేకుండుటచే నశింపఁజేయదని వర్ణింపఁబడినది.) ౬ ఈవృష్టిరూప మయిన యిడను చెప్పనట్టి నీవేముఖ్యమయిన యిడను పిలిచితివని (సంశ్రవుఁడు తుమింజునిఁ గూర్చి) పలికెను. ౭ వృష్టియే యిడ. వృష్టియొక్క పతనము కలుగు చుండగా స్రవించుచున్న యుదకము జీవనార్థులగు ప్రజలను జీవింపఁజేయుచున్నది. ఎవఁడీ విధముగాఁ దెలిసికొనుచున్నాఁడో, (అతఁడు) గొప్పగాఁ బుట్టుచున్నాఁడు. (మఱియు) అన్నమును తినువాఁడగుచున్నాడు.

ద్వితీయానువాకముసమాప్తము.

—*—

అనువాకము 3.

౨౫౮. పరోక్షంవా అన్యేదేవా ఇద్యస్తే ప్రత్యక్షమన్యేయన్యజతే యవీవదేవాః

పరోక్షమిజ్యనే తానేవతద్యజతి ౧ యదన్వా హార్యమాహారత్యేతేవై
 దేవాః ప్రత్యక్షం యద్బ్రహ్మణా స్తానేవతేన ప్రీణాత్య ౩ ధోదక్ష్యై
 వాస్యైషాఽధోయజ్ఞస్యై వచిద్రమపిదధాతి ౪ యద్వైయజ్ఞస్యక్రూరం
 యద్విలిప్తం తదన్వా హార్యేణ॥

౧ కొందరు దేవతలు పరోక్షముగా (కంటికిఁ గానరాకయే) యాగము చేయఁ బడుచున్నారు. మఱికొందరు ప్రత్యక్షముగా యాగము చేయఁబడు చున్నారో ! వారినిగూర్చియే (ఆయజమానుఁడు) యాగము చేసినవాఁడగుచున్నాడు. (యాగము చేయఁబడుచున్నార = యాగములో నుద్దేశింపఁ బడుచున్నారు. ఇంద్రాదిదేవతలు కనపడరు కావున ఆ యాగము పరోక్షము. పరోక్షము = కంటికిఁగనపడనిది. ఋత్విక్కులు కంటికిఁ గనపడుచుందురు కావున వారినుద్దేశించి చేసినయాగము ప్రత్యక్షమగును.) ౨ (ఋత్విజులకొఱకు) అన్వాహార్యము నిష్పవలయును బ్రాహ్మణులెవ్వరు కలరో ! ఋత్విగ్రూప దేవతలే ప్రత్యక్షముగా నుంటున్నారు. ఆయన్వాహార్యదానముచే బ్రాహ్మణులనే (యజమానుఁడు) సంతోషపెట్టుచున్నాడు. (అన్వాహార్యము = పక్వమయిన యన్నము.) ౩ మఱియునీయజ్ఞమునకు ఈ యన్వాహార్యమేఽక్షిణ. యజ్ఞముయొక్క చిద్రమును (లోపముచు) కూడా పోగొట్టును. ౪ యజ్ఞముయొక్క యధికమయిన యంగమేదికలదో ! న్యూనమయిన (= అల్పమయిన) యంగమేదికలదో ! అది యుభయము. అన్వాహార్య (దాన) ముచే ననుకూలముగా సరిపుచ్చుచున్నాడు. కావుననే యన్వాహార్యమున కన్వాహార్యశబ్ద వ్యవహారము. (అన్వాహార్యతే = ఆనుకూల్యేన సమాధీయతే అనేనేతి అన్వాహార్యః అనివృత్తతి.)

[అ గ. ప) 2. కృష్ణయజుర్వేదము. అను 3. పం ౨] ౨౬౭

పంచాశత్తు ౨.

౨౫౯. అన్వాహరతి తదన్వాహర్యసాన్వాహర్యత్వం ౧ దేవదూతావాపతే
 యద్యత్విజ్ఞో యదన్వాహర్యమాహరతి దేవదూతానేవ ప్రీణాతి ౨
 ప్రజాపతిర్దేవభ్యోయజ్ఞా న్యాయదిశత్సరి రిచానోఽ మన్యతసవతమన్వా
 హర్యమ భక్తమ పశ్యతమాత్మన్న ధత్తసవాపష ప్రజాపత్యో యద
 న్యాహర్యోయస్యైవం విదుషోఽన్వాహర్యఆహ్రియతే సాక్షాదేవప్రజాపతి
 మృధ్నోత్వ ౩ పరిమితో నిరుప్యోఽపరిమితః ప్రజాపతిః ప్రజాపతేః॥

౧ ఋత్విజులెవరు కలరో, వీరు దేవదూతలు. (అనఁగాదూతలవలె దేవతలకు
 హోమముద్వారా హవిస్సునందిచ్చువారని తా॥) ఈ ఋత్విజుల కన్వాహర్యము
 దానముచేసినచో, (యజమానుఁడు) దేవదూతలనే సంతోషపరచిన వాఁడగుచు
 న్నాడు. ౨ ప్రజాపతి అగ్న్యాది దేవతల కొఱకు ఆగ్నేయ - అగ్నిహోమీయ పురో
 డాశములుకల యజ్ఞముల నిచ్చెను. (అప్పుడా) ప్రజాపతి తనను యాగరహితుని
 గాఁదలచెను. (పిమ్మట) నాతఁడు అన్వాహర్యమును విభజింపఁబడని (ఇవ్వఁబడని)
 దానినిగాఁ జూచెను. ఆయన్వాహర్యమును (పశ్వాన్నమును) తనయందుంచుకొనెను.
 అన్వాహర్యమేదికలదో, ఆ యీ యన్వాహర్యము ప్రజాపతి దేవతాకమయినది.
 ఈ విధముగాఁ దెలిసికొనిన యేయజమానుని యన్వాహర్యము (ఋత్విజులకొఱకు)
 ఇవ్వఁబడునో, ఆయజమానుఁడు ప్రజాపతిని సంతోషపెట్టుచున్నాఁడు. ౩ (ఋత్విజు
 లకొఱకు) నిర్వాపము చేయఁబడిన యన్వాహర్యము (ప్రజాపతి దేవతాకముకావున)
 అపరిమితము. (బహుళమని తా॥) ప్రజాపతి (సర్వదేవతాస్వామి కావున) అపరిమితు

డు (గొప్పవాడని తా) ఈ నిర్వాపముచేయఁబడిన (సమర్పింపఁబడిన) యన్వాహార్యముప్రజాపతియొక్క సంతోషము కొఱకగుచున్నది.

పంచాశతు ౩.

౨౬౦. అప్యై ౧ దేవావైయద్యజ్ఞేఽ కుర్వతతదసురా అకుర్వతతేదేవాపతం
ప్రజాపత్యమన్వాహార్యమ పశ్యంతమ న్వాహరస్తతతోదేవా అభవన్సురాఽ
సురాయస్యైవం విదుషోఽ న్వాహార్యఆహ్రియతే భవత్యాత్మనా పరాఽస్య
భ్రాతృవ్యో భవతి ౨ యజ్ఞేనవా ఇష్టిపక్షేన పూర్తి యస్యైవం విదుషోన్వా
హార్య ఆహ్రియతేసత్వే వేష్టాపూర్తి ౩ ప్రజాపతేర్భాగోఽసి ॥౩॥

౧ దేవతలు (పూర్వము) యజ్ఞమునందు దేనిననుష్ఠించిరో, రాక్షసులు (కూడ) దానినిచేసిరి. (అప్పుడు) ఆదేవతలు ఈప్రజాపతి దేవతాకమయిన యన్వాహార్యమును జూచిరి. దానిని సంపాదించిరి. దానివలన నాదేవతలు విజయవన్తులైరి. అన్వాహార్యమును సంపాదించకపోవుటచే రాక్షసులు తిరస్కృతులైరి. ఈవిధముగా నెఱింగిన యేయజమానుని యన్వాహార్యము (ఋత్విజులకొఱకి) వ్వఁబడునో, ఇతని శత్రువు తనచే దిరస్కృతుఁడగుచున్నాడు. ౨ (యజమానుఁడు) యజ్ఞముచే (నిష్ప్రకర్మను= ఆగ్నేయాదిశ్రౌతకర్మను) చేసినవాఁడగుచున్నాడు. అన్వాహార్యముచే బూర్తకర్మ (దిగుడుబావులు త్రవ్వించుట మొదలగు స్మార్తకర్మ)ను చేసినవాఁడగుచున్నాడు. ఈవిధముగా నెఱింగిన యే యజమానుని యన్వాహార్యము దానము చేయఁబడునో, వాఁడే ఇష్టాపూర్తి (పూర్వోక్తములయిన యిష్టాపూర్తకర్మలుచేసిన వాఁడు) అగుచున్నాడు. ౩ ఈ వాక్యార్థము రవ పంచాశతులో వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ర.

౨౩౧. ౧ ఇత్యాహ ప్రజాపతిమేవ భాగధేయేనస ర్థయ ౨ త్యూర్జస్వా
 న్పయ స్వానిత్యాహారమే వాస్నిన్పయో దధాతి ౩ ప్రాణాపానామే
 పాహిసమానవ్యానామే పాహిత్యాహోఽశిషమే వై తామాశాస్తే
 ౪ ఽక్షితోఽస్యతే త్యైత్వామామే షేష్టా అముత్రాముష్మిల్లోక ఇత్యా
 హక్షీయతేవా అముష్మిల్లోకేఽన్నమితః ప్రదానగంహ్య ముష్మిల్లోకే
 ప్రజాఉపజీవన్తియ దేవవభిమృశత్యక్షీతిమే వైనద్గమయతి నాన్యాముష్మి
 ల్లోకేఽన్నంక్షీయతే ॥

౧ (ఓ యన్వాహార్యమా ! నీవు) ప్రజాపతికి భాగమగుచున్నావు. అనిచెప్పు
 టచే (యజమానుడు) అన్వాహార్య భాగముచే ప్రజాపతినే సంతోషపెట్టుచున్నా
 డు. ౨ “ఊర్జస్వాన్” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే (నన్వాహార్యము) ఈయజమా
 నునియందు పాలవలె నిష్టమైన బలమును ధరింపజేయుచున్నది. ౩ (ఓ యన్వాహా
 ర్యమా ! నీవు) నాప్రాణాపాన వాయువులను రక్షించుము. అనిచెప్పుటచే నీయాశీ
 స్సునే (యజమానుడు) కోరుచున్నాడు. (ఈప్రాణాపానాది పాలనమే యాశీ
 ర్వావహని తా॥) ౪ (ఓ యన్వాహార్యమా ! నీవు) నాశనము లేనిదానవగుచున్నావు.
 (నీకు) నాశనములేకుండుటకై నిన్నుదాకుచున్నాను. (అభిమృశామి) స్వర్గలోకము
 నందునాకు (నీవు) క్షీణించకుము. అని మంత్రము చెప్పుచున్నది. పరలోకమునం
 దన్నముక్షీణించుచున్నది. ఇచ్చట దానముచేయఁబడిన యన్నమునే ప్రజలు స్వర్గ
 మునందు భుజించుచున్నారకదా ! పూర్వోక్తమంత్రపాఠముచే నన్వాహార్యమునభి

మర్శనము (త్రాకుట) చేసినచో, నీయభిమర్శనము (అన్వాహార్యమునకు) అక్షయమును పొందించుచున్నది. ఇట్టి యజమానుని యన్నము పరలోకమునందు క్షీణించదు.

తృతీయానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము. ర.

౨౬౨. ౧ బ॒ర్హి॒షోఽహం॑ దే॒వయ॒జ్యయా॑ ప్ర॒జావా॑న్భూ॒యాస॑ మి॒త్యాహ॑బ॒ర్హిషా॑వై
ప్ర॒జాప॑తిః ప్ర॒జాఅ॑స్స॒జత॑తే॒నైవ॑ ప్ర॒జాః సృ॑జతే॒నరా॑శగ్ం స॒స్యాహం॑ దే॒వ
య॒జ్యయా॑ ప॒శుమా॑న్భూ॒యా స॒మి॒త్యా హ॑నరా॒శగ్ం సే॑న్తవై ప్ర॒జాప॑తిః
ప॒శూన॑స్స॒జత॑తే॒నైవ॑ ప॒శూన్త॑న్మ॒జతే॑గ్నేః స్వి॒ష్టకృ॑తోఽహం దే॒వయ॒జ్య
యాఽఽయు॑ష్మాన్య॒జ్ఞేన॑ ప్ర॒తిష్ఠాం॑ గ॒మేయ॑మి॒త్యా హాఽఽయు॑రే వాఽఽత్మ॒స్థతే॑
ప్ర॒తియ॑జ్ఞేన॒తిప్త॑తి ౨ దర్శ॒పూర్ణ॑మా॒సయోః॑ ॥౧॥

౧ (ఈమంత్రములు శివప్రపాఠకమునందలి రవయనువాకమునందుఁ జెప్పబడినవే. వాటికిచ్చటశ్రుతియే వ్యాఖ్యానము చేయుచున్నది. అచ్చటచెప్పబడని వాక్యములకు మాత్రమిచ్చట అర్థమువ్రాయఁబడుచున్నది.) “బర్హి షోఽహం దేవయజ్యయా” అనుమంత్రపాఠముచేతఁ బ్రజాపతి బర్హి ర్యాగానుమంత్రణముచేఁ బ్రజలను సృజించెను. దానిచేతనే ప్రజలను సృజించుచున్నాడు. “నరాశగ్ంస్యాహమ్”

ఇత్యాది మంత్రపాఠముచేఁ బ్రజాపతి నరాశంస యాగాను మంత్రణముచేతఁ బశువులను సృజించెను. (ఇప్పుడును) ఆ యనుమంత్రణముచేతనే పశువులను సృజించుచున్నాడు. “అగ్నేః స్వీష్టకృతోఽహమ్” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచేతఁ బ్రజాపతి యాయువు నాత్మయందు ధరించెను యజ్ఞముచేఁ బ్రతిష్ఠావస్తుఁడగుచున్నాడు. (“ఇత్యాహ” వరకుండుపదములకు రవయనువాకమునందు దండాన్వయమువ్రాయఁబడినది.) ౨ ఈపదము ౨వపంచాశత్తులో వివరింపఁబడును.

పంచాశత్తు ౨.

౨౭ . ౧ నైదేవాఙ్జతిమ నూదజయన్దర్శ పూర్ణమాసాభ్యా మసురాన పానుదన్తా
గ్నేరచాముజ్జతిమనూజేష మిత్యాహదర్శ పూర్ణమాసయో దేవదేవతానాం
యజమాన ఉజ్జతిమనూజయతి దర్శపూర్ణమాసాభ్యాం భాతృవ్యానపన్నదతే
౨ వాజనతీభ్యాం వ్యూహత్యన్నంవై వాజోఽన్నమే వావర్చనే : ద్వాభ్యాం
ప్రతిష్ఠిత్యై ర యోవైయజ్ఞస్య ద్వాదోహా విద్వాన్యజత ఉభయతః || ౨||

౧ దర్శపూర్ణమాస యాగములయొక్క మహత్తుననుసరించి దేవతలుత్కర్షనుపొందిరి. దర్శపూర్ణమాస యాగములచే రాక్షసులను పోగొట్టె. “అగ్నేరహ” మిత్యాది మంత్రపాఠముచే యజమానుఁడు దేవతల యుత్కర్షణనుసరించి యుత్కర్షనుపొందుచున్నాడు. దర్శపూర్ణమాసయాగములచే శత్రువులను పోగొట్టుచున్నాడు. ౨ “వాజ” అను పదముకల మంత్రములచే (సధ్వర్సుఁడు చేయునన్వాహార్యమును) అనుమంత్రణము చేయవలయును. (అనుమంత్రణము = మంత్రోచ్ఛారణముచే

౨౭౨ [అగ. ప్ర ౭. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౪. పం ౩]

సంస్కరించుట.) ౩ ప్రతిష్ఠాస్థితై రెండు మంత్రములచే (ననుమంత్రణము చేయవలయును. ౪ ఈ వాక్యార్థము ౩వ పంచాశత్తులో జేర్చివ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు :-

౨౭౪. ౧ ఏ॒వ య॒జ్ఞం దు॑హే॒పురస్తా॑చ్ఛ పరి॒ష్టాచ్చై॒ష ప॒వాల॒న్యో య॒జ్ఞ
స్య దో॒హా॒ఇడా॑యా మ॒న్యో ౨ య॒ర్హోతా॑ య॒జమా॑నస్యనామ గృ॒హ్ణీ
యాత॑ర్హి॒బూర్హా॑ దే॒నూ అ॒గ్ని॒న్నాశి॑షో దో॒హాకా॑మా॒ఇతి॑సగ్ం స్తుతా
ఏ॒వ దే॒వతా॑దు॒హేఽధో॑ ఉ॒భయ॑త ఏ॒వ య॒జ్ఞం దు॑హే॒పురస్తా॑చ్ఛ పరి॒ష్టాచ్చ
౩ రో॒హితే॑ నత్వా॒గ్నిర్దే॒వతాం॑ గమయ॒త్విత్యా॑వై తే॒వై దే॒వాశ్వాః॑ ॥౩॥

౧ ఈచెప్పఁబోవు “ఏమాలగ్నిని” త్యాది మంత్రపాఠము యజ్ఞమునకొక దోహమనియు, (బూర్వమిడయందుఁ జెప్పిన “సామేసత్యాఽఽశీ” ఇత్యాది మంత్ర పాఠము మఱొక దోహమనియు నెఱుంగవలయును. (దోహములనగా -- ఫల వంతములయిన పాలపొదుగులవంటి పదార్థములు) ఏయజమానుఁడు యజ్ఞముయొక్క రెండు (పూర్వోక్త) దోహములను తెలిసికొనినవాడై యాగముచేయునో, అతఁడు యజ్ఞమును రెండువైపులందును ఫలమును పితుకుచున్నవాఁడగుచున్నాడు. (ఈదోహములు) పూర్వమునందుచు, ఇకముందును, (చెప్పఁబడియున్నవి.) ౨ హోతా యెప్పుడు (సూక్తవాకమును పఠించుచు) యజమానుని నామధేయము నుచ్చరించుచున్నాఁడో, అప్పుడు, ఈయాశీస్సులు మమ్ముఁ బొందుగాక. మేముకూడ ఆయువు మొదలగు దోహమును గోరినవారమై యింద్రునిసేవించుదుము. అను

అర్థముకల “ఏమాగ్నాశిషో” ఇత్యాది మంత్రపాఠము నుచ్చరించవలయును. (హోతచే) స్తోత్రముచేయఁబడిన సర్వదేవతలను (యజమానుడీ మంత్రపాఠముచే) పితుకుచున్నాడు. (దేవతలవలనఁ దనకోరికలను సంపాదించుకొనుచున్నాడని తా) మఱియుఁ బూర్వోక్తమగు నిడాకాలీన దోహమును, ఇప్పటి “ఏమాగ్నాన్” అను దోహమును ఈయుభయమునుఁ బితుకుచున్నవాఁడగుచున్నాడు. ౩ ఈ వాక్యార్థము రవ పంచాశత్తులోఁ జేర్చివ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ర.

౨౭౪. ౧ యజమానః ప్రస్తరోయదేతైః ప్రస్తరంప్రహరతి దేవాశ్వేరేవ
యజమానగ్ం సువర్గం లోకం గమయతి ౨ వితేముఞ్చమి రశనావిరశ్మీ
నిత్యాహైషవా అగ్నేర్విమోక్షస్తేనైవై నం విముఞ్చతి ౩ విష్ణోః శం
యోరహం దేవయజ్యయా యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాంగమేయ మిత్యాహ యజ్ఞో
వై విష్ణుర్యజ ఏవానతః ప్రతితిష్ఠతి ౪ సోమస్యాహం దేవయజ్యయా
సురేతాః ॥

౧ “రోహితేన” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే, ఈ రోహిత, నారి, ఏతశ్శబ్దము లచేఁజెప్పఁబడు గుర్రము దేవతాశ్వముఅనియు, యజమానుఁడు ప్రస్తరమనియుఁ దెలియుచున్నది. పీటిచేఁ బ్రస్తరమును అనుమంత్రణముచేసినచో దేవాశ్వముల చేతనే (యనుమంత్రణము) యజమానుని స్వర్గముచు పొందించుచున్నది. (ప్రస్తరముకూడ యజమానునివలె యాగసాధనము కావున ప్రస్తరమునందు యజమా

నాభేదమానోపింపఁ బడినది.) ౨ “వితేముళ్ళామి” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే నిది పరిధియొక్క విమోక్షమాని (తెలియుచున్నది) ఆ మంత్రపాఠముచేతనే యీ పరిధిని విడువ వలయును. (పరిధి = అగ్నికి చుట్టువేసిన వానిలోనొక సమిధ) ప్రస్తర = దర్భలకట్ట) ౩ యజ్ఞమే విష్ణువు. (విష్ణువువలె ఫలమునిచ్చునదని తా||) “విష్ణోరహమ్” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే సమాప్తికాలములో యజ్ఞమునందే (యజమానుడు) ప్రతిష్ఠావస్తుడగుచున్నాడు. ౪ ఈ వాక్యార్థము ౫వ పంచాశత్తులోఁ జేర్చి వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ౫.

౨౬౬. ౧ రేతోధిషీ యేత్యాహసా మ్నావై రేతోధాస్తే నైవరేతఆత్మనత్తే ౨ త్వష్టరహం దేవయజ్యయా పశూనాగం రూపంపుషే యమిత్యాహ త్వష్టానై పశూనాం మిధునానాగం రూపకృతే నైవ పశూనాగం రూపమాత్మనత్తే ౩ దేవానాం పత్నీరగ్నిర్గృహపతిర్యజ్ఞస్య మిధునంత యోరహం దేవయజ్యయా మిధునేన ప్రభూయాసమిత్యాహై తస్మాద్వై మిధునాత్ప్రజాపతిర్నిధునేన॥ ౫॥

౧ “సోమస్వాహమ్” ఇత్యాది మంత్రముచే, సోమఁడు రేతస్సునుధరింపఁ జేయువాడని (తెలియుచున్నది,) ఆ మంత్రపాఠముచేతనే (యజమానుడు) తన యందురేతస్సు ధరించుచున్నాడు. (సోముని యనుగ్రహమువలన రేతోధారణ మగుచున్నదని తా||) ౨ “త్వష్టరహం” ఇత్యాది మంత్రము త్వష్టయేమిధునము (జంట) లగు పశువులయొక్క రూపమును చేయువాడని చెప్పుచున్నది. ఆ మంత్ర పాఠముచే (యజమానుడు) తనయందు పశువుల రూపమును ధరించుచున్నాడు.

[అగ. ప్ర ౭. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ర. పం ౬.] ౨౭౫

౩ “దేవానాం పత్నీరగ్నిర్మహాపతిః” ఇత్యాది మంత్రము ఈ మిధునమువలన ప్రజాపతి మిధునముచే బుట్టెను ఆమంత్రపాఠము (అనుమంత్రణము) చే యజమానుడు మిధునముచే బుట్టుచున్నాడు. (దేవతల పత్నియు, నగ్నియు, నిచ్చట జంట యని యెఱుంగవలయును.

పంచాశత్తు ౬.

౨౬౭. ప్రాజాయత తస్మాదేవయజమానో మిధునేన ప్రజాయతే ౧ వేదోఽ
 సివిత్తిరసివిదేయేత్యాహ వేదేనవై దేవా అసురాణాం విత్తం వేద్యమవిద్ధ
 న్తతద్వేదస్య వేదత్వం ౨ యద్యద్రాభితృవ్యస్యా భిధ్యాయేత్తస్యనామ
 గృహ్ణీయాత దేవాస్యసర్వం నృజ్ఞే ౩ ఘృతవన్తంకులాయినగ్ం రాయ
 స్సోషగ్ం సహస్రిణం వేదోదాతువాజినమిత్యాహ ప్రసహస్రంపశూ
 నాప్నోత్యా ౪ ౭౭స్యప్రజాయాం వాజీజాయతే యఏవంవేద ॥

౧ “వేదోఽసివిత్తిరసి” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే దేవతలు రాక్షసుల విత్తము, వేద్యము అను ధనద్వయము వేదముచేతఁ బొందిరని (తెలియుచున్నది) కావున వేదమునకు “వేద” అను వ్యవహారము. (అనఁగా విద్యతే విత్తమనేనేతి = దీనిచే ధనము పొందఁబడుచున్నది. కావున వేదః అని చెప్పఁబడుచున్నది. వేదము = దర్శలకట్టకుఁ బేరు. విత్తము = పూర్వలబ్ధమయిన ధనము. వేద్యము = ముందురాబోవు ధనము.) ౨ శత్రువుయొక్క గృహము మొదలయిన యే ధనముకలదో, యజమానుడు దానినంతయుఁ దనకుఁగావలయునని ధ్యానముచేసినచో, (అప్పుడా) శత్రువు యొక్క పేరును “వేదోఽసి” ఇత్యాది మంత్రమధ్యమందుఁ జేర్చి పఠించవలయును.

అప్పుడీ శత్రువుయొక్క సర్వస్వమును (యజమానుడు) హరించుచున్నాడు. ౩ “ఘృతవంతం కులాయినమ్” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే (యజమానుడు అనేకపశువులను పొందుచున్నాడు. ౪ ఎవఁడీ విధముగాఁ దెలిసికొనునో, వానియొక్క సంతతియందు బుత్తుఁడంతటను, అన్నసమృద్ధుఁడై పుట్టుచున్నాడు.

చతుర్థానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము శ్.

౨౬౮. ౧ ధ్రువాం॒వై రి॑చ్యమా॒నాం య॒జ్ఞోఽను॑రిచ్యతే య॒జ్ఞం య॑జమా॒నో
య॑జమా॒నం ప్ర॒జాధ్రు॒వామా॒ప్యాయ॑మా॒నాం య॒జ్ఞోఽన్వా॑ప్యాయతే
య॒జ్ఞం య॑జమా॒నో య॑జమా॒నంప్ర॒జా ౨ ఆ॒ప్యాయ॑తాం ధ్రు॒వాఘృ॑తే
నేత్యా॑హ ధ్రు॒వామే॒వాఽఽప్యాయ॑ యతి॒తామా॒ప్యాయ॑మా॒నాం య॒జ్ఞో
న్వా॑ప్యాయతే య॒జ్ఞం య॑జమా॒నో య॑జమా॒నంప్ర॒జాః ౩ ప్ర॒జాప॑తే
ర్వి॒భాన్నా॑మ॒ లోక॑స్తస్మి॒గ్ం స్వా॑దధామి॒సహ॑ య॑జమా॒నేనేతి॑ ॥

., శూన్యమయిన (హోమసాధనమగు) ధ్రువయను పాత్రననుసరించి యజ్ఞము శూన్యమగుచున్నది. (అనగా ఫలశూన్యమగుచున్నదని తా॥) యజ్ఞముననుసరించి యజమానుడు ఫలశూన్యుఁడగుచున్నాడు. యజమానుననుసరించి ప్రజలు శూన్యులగుచున్నారు. (ఆజ్యముచే) నిండింపఁబడిన ధ్రువననుసరించి యజ్ఞము, యజ్ఞముననుసరించి యజమానుడు, యజమానుననుసరించి ప్రజలుసంతృప్తులగుచున్నారు.

(ఫలవస్తులగుచున్నారని తా||) ౨ “ఆప్యాయతాంధ్రువా” ఇత్యాది మంత్రపాఠము చే (యజమానుడు) ధ్రువనే నిండింపుచున్నాడు. నిండింప.బడుచున్న యాధ్రువ ననుసరించి యజ్ఞము నిండింపబడుచున్నది. యజ్ఞముననుసరించి యజమానుడు, యజమానుననుసరించి ప్రజలు - ఫలవస్తులగు చున్నారు. ౩ “ప్రజాపతేర్వి భాన్నామ” ఇత్యాది మంత్రము “విభాన్” అను లోకము ప్రజాపతి సంబంధియని చెప్పుచున్నది. ఆలోకమునందే యాయజమానభాగము (హోమముచేయుఁగామిగిలిన హవిర్భాగము) ను యజమానుడగు తనతోఁగూడ నుంచుచున్నాడు. (౬వప్రపాఠ కమునందలి మంత్రములనే ఈయనువాకము వ్యాఖ్యానము చేయుచున్నది.)

పంచాశత్తు ౨.

శ్రీ వేమన గ్రంథాలయము
తెలంగాణ (భీష్మ)

౨౬౯, ఆహోయం॒వై ప్ర॒జాప॑తే ర్విభా॒న్నామ॑లోః॒ స్తస్మి॑న్నే॒ వైనంద॑ధాతి స॒హ
య॑జమా॒నేన॒ ౧ రి॒చ్యత॑ఇ॒వవా ఏ॒తద్యద్య॑జతే॒ యద్య॑జమా॒నభా॒గం
ప్రా॒శ్నాత్యా॑త్సా॒నమే॑వప్రీ॒ణాత్యే॒ ౨ తా॒వాన్వై॒యజ్ఞో॑యా వా॒న్యజమా॑న
భా॒గో య॑జ్ఞో॒యజమా॑నో॒ యద్య॑జమా॒నభా॒గం ప్రా॒శ్నాతి॑ య॒జ్ఞ ఏ॒వ
య॒జ్ఞం ప్రతి॑ష్ఠాపయత్యే॒ ౩ త॒ద్వైసూ॒యవ॑సగం సో॒దకం॑ యద్భర్తి శాచ
ప॒శ్చైతత్॑॥

౧ యాగము చేయుచున్నాడనుటయేదికలదో! దీనిచే (యజమానుడు) శూన్యుడగుచున్నాడు. యజమానభాగమును తిన్నచో, దనయాత్మనే సంతోష పెట్టుకొనుచున్నాడు. (ఈయజమానభాగము భక్షించుటచే యాగమువలన గలిగిన కష్టమును పోగొట్టుకొనునని తా||) ౨ యజమానభాగము కల యజ్ఞమేంతకలదో,

ఇదియే(భూలోకమునందు యజమానునకుపయుక్తమయిన) యజ్ఞము. (మిగిలిన భాగమును దేవతలు, ఋత్విక్కును, భక్షింతురని తా.) యజమానభాగమును (యజమానుడు) తినినచో యజ్ఞమునందే యజ్ఞమును ప్రతిష్ఠింపజేసినవాడగుచున్నాడు. బర్హిస్సు - ఉదకము—ఏదికలదో, (బర్హిస్సుచే గప్పబడియుండుటచే) నీవేదిమంచిబర్హిస్సుతోఁగూడుకొనినదియు, నుదకముతోఁగూడుకొనినదియు నగుచున్నది. వేదియేది కలదో, ఈవేదియజమానునకు స్థానము.

పంచాశత్తు ౩.

౨౭౦. యజమాన్యాఽఽయతనం యద్వేది ౧ ర్యత్పూర్ణపాత్రమన్తర్వేదిని
యతిస్వప్నవాఽఽయతనే సూయసన్ ౨ సోదకంకురుతే ౩ సదసి సన్న్యే
భూయా ఇత్యాహోఽఽపోవై యజాపోఽ మృతం యజమేవామృతమాత్మ
నతే ౩ సర్వాణివై భూతాని వ్రతముపయన్తమనూపయన్తి ప్రాచ్యాం
దిశి దేవా ఋత్విజోమార్జయన్తామిత్యా హైషవై దర్శపూర్ణమాసయో
రవభృథః ॥

౧ పూర్ణపాత్రను వేది మధ్యయందుంచినచో, (యజమానుడు)తన స్థానమునందే తృణసమృద్ధిని, ఉదకసమృద్ధిని చేసినవాడగుచున్నాడు. (పూర్ణపాత్ర=ఉదకము. తో నిండినపాత్రవిశేషము. వేది, బర్హిస్సు, ఇత్యాది పదములు పూర్వము వ్యాఖ్యానము చేయబడినవి.) ౨ ఉదకములే (యజ్ఞసాధనములగుట వలన) యజ్ఞము. ఉదకములు (జీవన కారణములగుటవలన) అమృతస్వరూపములు. (కావున ఉదకమునుద్దేశించి) “సదసి సన్న్యే” ఇత్యాదిమంత్రపాఠముచే (యజమానుడు) తనయందమృ

[అ గ. పృ ౭ కృష్ణయజుర్వేదము అనుగ్రంథం] ౨౭

తిమును ధరింపఁజేసిన వాడగుచున్నాడు. ౩ యజ్ఞవ్రతమును పొందుచున్న యజమానుననుసరించి దేవపితృతాది సర్వభూతములు వ్రతమును ప్రారంభించుచున్నారు. ఏ దేవపితృతాది ప్రాణులు వ్రతముననుష్ఠించుచున్న యీ యజమానుననుసరించి (వ్రతమును) ప్రారంభించుచున్నారో ! ఇదియే దర్శపూర్ణమాస యాగములయొక్క యవభృథము. “ప్రాచ్యాందిశి” ఇత్యాది మార్జనమునుచెప్పు మంత్రపాఠముచే (యజమానుడు) ఆ సర్వప్రాణులతోఁగూడా నవభృథమును పొందుచున్నాడు. (అవభృథము = వ్రతముయొక్క యంత్య దివసమునందుఁ జేయు కర్మవిశేషము.)

పంచాశత్తు ౪.

౨౭౧. యాస్వే॑వై॒నం భూ॑తాని॒వ్రత॑ము పయ॑న్తమనూపయన్తి॒తై రే॒వస॑హా॒వభృ॑
థమ॑వైతి ౧ విష్ణు॑ముఖా॒వై దే॒వా శ్చన్దో॑భిరిమాన్తో॒ కా॒నన॑పజయ్య॒భ్య
జయ॑న్యద్విష్ణుక్ర॒మా న్క॒మతే॑ విష్ణురే॒వభూ॑త్వా యజ॑మానశ్చన్దోభిరి॒మా
న్తో॒కా॒నన॑ పజయ్య॒మభి॑జయతి ౨ విష్ణోః॒ క్రమో॑న్యభి॒మాతి హే॑త్యాహ
గాయ॑త్రీవై పృథి॒వీతై॑ష్టభ మ॒న్తరి॑క్షం జాగ॑తీ ద్యౌరా॒నుష్టు॑భీర్ది శ్చన్దోభి
రే॒వేమా॑న్తో॒కాన్య॑థా పూ॒ర్వమ॑భిజయతి ॥౪॥

౧ దేవతలు విష్ణువును ముఖ్యముగాఁ జేసికొనినవారై ఛన్దోభిమాని దేవతలతోఁగూడా ఈ లోకములనితరులచే జయించుటకు శక్యముకానట్లుగా జయించిరి. యజమానుడు విష్ణువుయొక్క పాదప్రదేశములను (౬వ ప్రపాఠకమునందలి ౫వ యనువాకమునందు చెప్పిన విధముగా) పృథివ్యాది లోకములనుగా భావనచేసినచో (తాను) విష్ణువేయై గాయత్ర్యాది ఛన్దోభిమానదేవతలచే నీ లోకములనితరులచే

౨౦ [అ గ. ప్ర ౨. ఆంధ్ర వేదములు. అను. ౬. పం. ౧.]

జయింపశక్యముకానట్లుగా జయించుచున్నాడు. ౨ పృథివి గాయత్రీఛందోభిమాన దేవత స్వామిగాఁగలది. అంతరిక్షము త్రిష్టప్ఛందోభిమాన దేవతాకము. ద్యులోకము జగతీఛందోభిమాన దేవతాకము. దిక్కులు అనుష్టప్ఛందోభిమాన దేవతాకములు. “విష్ణోః క్రమోఽసి” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే బూర్వోక్త విధముగా (యజమానుఁడు) ఈలోకములను జయించుచున్నాడు. (దేవతాకము = దేవతగాఁగలది.)

పంచమానువాకము సమాప్తము.

—:—o—:—

అనువాకము ౬.

౨౬౨. ౧ అగన్మసువః సువరగన్మేత్యా హసువర్గమేవలోకమేతి ౨ సందృశస్తేమాఛిత్సియశ్చే తపస్తస్సితేమాఽఽవృక్షీ త్యాహయధాయజురేవైత ౩ త్సుభూరసిశ్రేష్ఠోరశ్మీనామాయుర్ధా అస్యాయుర్మే ధేహీత్యాహఽఽ శిషమేవైతామాశాస్తే ౪ ప్రవాపహఽ స్మిల్లోకాచ్ఛ్యవతేయః || ౧ ||

౧ (ఈ యనువాకమునందలి మంత్రములన్నియు ౬వ ప్రపాఠకమునందలి ౬వ యనువాకమునకు వ్యాఖ్యాన ప్రాయము.) “అగన్మ” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే (యజమానుఁడు) స్వర్గలోకమును పొందుచున్నాడు. ౨ “సందృశస్తేమాఛిత్సి” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే నేది తెలియంబడుచున్నదో, ఇది యజస్సునతిక్రమించకయే ప్రార్థింపఁ బడుచున్నది. ౩ “సుభూరసి రశ్మీనామ్” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే (యజమానుఁడు) (“నాకు ఆయువునిమ్ము”) ఇత్యాది

[అ గ. ప్ర 2.

కృష్ణ యజుర్వేదము.

అను E. పం ౨.] అగ

గూపమయిన యాశీస్సును కోరుచున్నాడు. (ఈ మంత్రములన్నిటికి Eప్ర- Eఅను వాకమునందే దండాన్వయము వ్రాయబడినది కావున మఱి నీయనువాకమున వ్రాయుట విరమింపబడినది) ౪ ఈ వాక్యార్థము ౨వ పంచాశత్తులో వ్రాయబడును

పంచాశత్తు ౨.

౨౭౩. విష్ణుక్రమాన్కమతే సువర్గాయహిలోకాయ విష్ణుక్రమాః క్రమ్యన్తే
బ్రహ్మవాదినోవదన్తి సత్త్వేవిష్ణుక్రమాన్కమేతయ ఇమాల్లోకాన్భాతృ
వ్యస్యసం విద్యపునరిమం లోకం ప్రత్యవరోహేది ౨ త్యేషవా అస్యలో
కస్యప్రత్యవరోహోయదా హేదమహమముం భాతృవ్యమాభ్యోది గోభ్యః
స్యైదివ ఇతీమానేవ లోకాన్భాతృవ్యస్యసం విద్యపునరిమం లోకం
ప్రత్యవరోహతి సమ్॥

౧ ఏయజమానుఁడు (పూరోక్త) విష్ణుక్రమములను పొందుచున్నాడో, ఆయజమానుఁడీ లోకమునుండి విముక్తుఁడగుచున్నాడు. విష్ణుక్రమ (పాదప్రదేశ) ములఁజెప్పునట్టి మంత్రములు స్వర్గలోకముకొఱకు సమర్థములగుచున్నవని బ్రహ్మజ్ఞులు చెప్పుచున్నారు. ఏ యజమానుఁడు శత్రుసంబంధులగు నీలోకములను (అతనినిఁబోగొట్టుటద్వారా) సంపాదించి (స్వర్గలోకమును పొందినపిమ్మటకూడా) ఈ లోకమునధిష్ఠించునో, ఆ యజమానుఁడే విష్ణుక్రమములను పొందినవాఁడగును. (నేర్పరియని తా) ౨ “ఇదమహ... ..దివే” అనుమంత్రపాఠమేదికలదో, ఈ పాఠమే ఈ భూలోక

సంబంధియగు ప్రత్యవరోహము (= దిగుట) ఈ దిక్కులకొఱకు, ఈ ద్యులోకము కొఱకు, నేనీశత్రువును నిరాకరించుదును”) అనియీ మంత్రపాఠమునకర్థము. ఈమంత్రపాఠముచే (నీ యజమానుఁడు) శత్రువుయొక్క యీ లోకములను పొంది (స్వర్గారోహమునకుఁ బిమ్మట) మఱల నీలోకమును పొందుచున్నాడు.

పంచాశత్తు ౩.

౨౭౪. జ్యోతిషాఽభూవమిత్యాహస్మిన్నేవ లోకేప్రతిష్ఠిత్యై ౨ వీమావృతమన్వావర్ ఇత్యాహసావాఆదిత్య ఇంద్రస్తస్యైవాఽఽవృతమనుషర్యావర్తే ౩ ప్రదక్షిణాపర్యావర్తతే స్వమేవవీర్య మనుషర్యావర్తతే తస్మాద్దక్షిణోఽర్థ ఆత్మనోవీర్యావర్తరోఽథోఆదిత్యస్యైవాఽఽవృత మనుషర్యావర్తతే ౪ సమహంప్రజయాసంమయా ప్రజేత్యాహఽఽశిషమ్ ।

౧ “సంజ్యోతిషా” అను మంత్రపాఠముచే (యజమానుఁడు) ఈలోకమునం నే ప్రతిష్ఠావస్తుఁడగుచున్నాడు. ౨ ఈయాదిత్యుఁడే (విశ్వర్యసంబంధమువలన) ఇంద్రుఁడగుచున్నాడు. “వీమావృత” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే (యజమానుఁడు) ఆసూర్యునియొక్కతిరుగుట (ప్రదక్షిణము) ననుసరించి ప్రదక్షిణము చేయుచున్నాడు.

౩ ప్రదక్షిణముగా (కుడివై పునుండి ఎడమభాగమునకు) తిరుగవలయును. (ఇట్లు చేసినచో) తనబలముననుసరించి ప్రదక్షిణము చేసినవాఁడగుచున్నాడు కావున (పురుషునకు) కుడిసగభాగము బలముకలది. (కావుననే లోకములో సర్వవ్యాపారములందుఁ బురుషునకుఁ గుడిచేతికే ఎక్కువ బలమున్నట్లుగాగన్నట్టుచున్నది.) శేషము పూర్వోక్తము. ౪ “సమహంప్రజయా” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే (తానేవిధము

[అ ౧. వ) ౭. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౬. పం ౪] ౨౦౩

గా సంతానముతో కలిసికొనునో, సంతానముకూడ తనతోగలిసికొనుఁగాక, (అను నట్టి) ఈయాశీస్సునే (యజమానుఁడు) కోరుచున్నాడు.

పంచాశత్తు ౪.

౨౭౫. ఏ॒నై తా॒మా॒శా॒స్తే ౧ స॒మి॒ద్ధో॒అగ్నే॑మే దీది॒హి స॒మే॒ద్ధా॒తే అగ్నే॑ దీ॒ద్యాస॒
మి॒త్యా॒నా య॒థా॒య॒జురే॒వై త ౨ ద్వ॒సు॒మా॒న్యజ్ఞో॑వ॒సీ యా॒న్భూ॒యాస॒మి
త్యా॒హః॒ఽఽశి॒షమే॑ నై తా॒మా॒శా॒స్తే ౩ బ॒వ య॒వై గార్హ॑ ప॒త్యస్యా॑స్తే మి॒శ్ర
మి॒వచ॑ర్యత ఆగ్ని॒పాప॑మా॒నీభ్యాం॑ గార్హ॑ ప॒త్యము ప॑తిష్ఠతే పు॒నాత్యే॒వాగ్నిం
పు॒నీత॑ఆత్మా॒నం ద్వా॒భ్యాం ప్ర॑తిష్ఠి॒త్యా ౪ అగ్నే॑గృహపత ఇ॒త్యా॒నా।

౧ “సమిద్ధోఅగ్నే” ఇత్యాది మంత్రపాఠముచే యజుస్సునతిక్రమించకయే సమిదాధానము (అగ్నిలో సమిధను మొదటనుంచుకర్చు) చెప్పఁబడినది. ౨ “వసు మాన్యజ్ఞోవసీయాన్” ఇత్యాదిమంత్రపాఠముచే (యజమానుఁడు “నేనుఎక్కువగా ధనవంతుఁడనుకాగలను” అనునట్టి) యీయాశీస్సును కోరుచున్నాఁడు. ౩ (యజమా నునిచేననుష్ఠింపఁబడుచున్న) గార్హ పత్యాగ్నియొక్క సమీపమునందు బహువిధ మయిన పాపములతోఁ గూడుకొనినదివలె (యజమానునిచే హోమకర్మచేయఁ బడుచున్నది. కావున తత్పరిహారమునకై) అగ్ని-వాయువులు, దేవతలుగాఁగలఋత్వి క్కులచే గార్హ పత్యాగ్నిని సేవించవలయును. (అట్లుచేసినచో యజమానుఁడు పూర్వోక్తములగు) రెండు ఋక్కులచేతను ప్రతిష్ఠకొఱకు అగ్నిని పవిత్రముచేయు చున్నాఁడు. తనను పవిత్రముచేసుకొనుచున్నాఁడు. ౪ ఈవాక్యార్థము గివపంచా శత్తులో వ్రాయఁబడును.

పంచాశతు ౫.

౨౭౬. యథాయజురేవేతచ్ఛతగ్ం హిమాశ్త్యాహ శతంత్వహేమంతా నింధిషీ
 యేతి వావైతదాహ పుత్రస్యనామగృహ్ణాత్యన్నా దమేవై నం కరోతి తామా
 శిషమాశాసేతంతవే జ్యోతిష్మతీ మితిబ్రూయాద్యస్య పుత్రోఽజాతః స్యా
 తేజస్వీవాస్య బ్రహ్మవర్చసీపుత్రోఽహయతే తామాశిషమాశాసేము
 ష్మైజ్యోతిష్మతీమితిబ్రూయాద్యస్యపుత్రః ॥

౧ (“అగ్నే గృహపతే” “శతగ్ంహిమాః” “తంతవే జ్యోతిష్మతీమ్”
 “తామాశిషమాశాసే” ఇత్యాదిమంత్రములు ప్ర ౬. అను ౬. నందు వ్యాఖ్యా
 నింపఁబడినవే. సమన్వయముమాత్ర మిచ్చట వ్రాయఁబడుచున్నది) అగ్నేగృహ
 పతే అను మంత్రపాఠముచే యజుస్సు నతిక్రమించకయే యగ్ని ప్రార్థనచేయఁబడి
 నది. “ఓయగ్నే! నిన్ను నూరుసంవత్సరములు ప్రజ్వలింపఁజేయుదును” అనుసర్థము
 కల శతగ్ంహిమా అను మంత్రపాఠముచే బుత్రునిపేరు నుచ్చరింపవలయును.
 (ఇట్లుచేసినచో) ఈపుత్రుని అన్నవంతునిగాఁజేసిన వాఁడగుచున్నాఁడు. తామా
 శిషమా...జ్యోతిష్మతీమ్ అని యుచ్చరింపవలయును. (ఇట్లుచేసినచో) ఎవనికిఁ
 బుత్రుఁడు పుట్టలేదో ఆతనికి తేజోవంతుఁడును, బ్రహ్మవర్చస్సు కలవాఁడునగు
 పుత్రుఁడు పుట్టుచున్నాఁడు. తామాశిష...అముష్మైజ్యోతిష్మతీమ్ అనియుచ్చరిం
 పనొయును. (ఇట్లుచేసినచో) ఎవనికిఁబుత్రుఁడు పుట్టెనో, ఈపుత్రునియందు
 (యజమానుఁడు) తేజస్సును, బ్రహ్మవర్చస్సును ధరింపఁజేయుచున్నాఁడు.

పంచాశత్తు ౬.

౨౬౨. జాతఃస్యాత్తేజఃపవాస్త్రిన్భహ్నవర్చసం దధాతి ౧ యోనైయజ్ఞంప్రియం జగ్న
 నవిముఞ్చత్యప్రతిష్ఠానోవైసభవతికస్త్యాయునక్తి సత్వా విముఞ్చ త్విత్యాహ
 ప్రజాపతిర్వైకః ప్రజాపతిన్వై నన్యాయునక్తి ప్రజాపతినా విముఞ్చతిప్రతిష్ఠి
 త్యా ౨ ఈశ్వరం వైవ్రతమవిసృష్టం ప్రదహోఽగ్నే వ్రతపతేవ్రతమచారి
 మమిత్యాహ వ్రతమేవ ॥

౧ ఏయజమానుఁడు యజ్ఞవ్రతమునారంభించి (ఆవ్రతమును) విడువడో
 ఆతఁడు ప్రతిష్ఠను పొందనివాఁడేయగుచున్నాఁడు. ప్రజాపతియే “క” అను శబ్ద
 ర్థము. “కస్త్యాయునక్తి” ఇత్యాదిమంత్రపాఠముచే (యజమానుఁడు) ప్రజాపతి
 చేతనే ఈయజ్ఞము నారంభించినవాఁడగుచున్నాఁడు. ప్రతిష్ఠకొఱకుఁ బ్రజాపతి
 చేత (యజ్ఞవ్రతమును) విడుచుచున్నాఁడు. (యజ్ఞదీక్షను విడుచుచున్నాడనితా॥)
 ౨ (ఆరంభింపఁబడినదగుచు) యజ్ఞవ్రతము విడువఁబడనిచో, (యజమానుని) దగ్ధ
 ముచేయుటకొఱకు సమర్థమగుచున్నది. “అగ్నేవ్రతపతే” ఇత్యాది (వ్రతవిసర్జన)
 మంత్రపాఠముచే యజమానుఁడు దాహాభావనూప శాంతికొఱకు వ్రతము నేనిడుచు
 చున్నాఁడు. (ఈమంత్రముచే వ్రతదీక్షను విడిచినచో నావ్రతము యజమానునిఁ
 దగులపెట్టదని భావము.)

పంచాశత్తు ౭.

౨౬౩. విసృజతే శాన్త్యా అప్రదాహాయ ౧ పరాజ్ వావయజ్ఞపతి ననివర్తతే

పునర్వోవై యజ్ఞస్య పునరాంభం విదావ్యజతే తమభినిపరతే ౧ యజ్ఞో
 బభూవస ఆబభూవే త్యహైషవై యజ్ఞస్య పునరాంభస్తేనైవేనం
 పునరాంభతే ౩ ౨నవరుద్ధావా ఏతస్య విరాడ్య ఆహితాగ్నిః సన్నసభః
 పశవః ఖలువై బ్రాహ్మణస్యసభే ౪ హ్వోత్ర పాత్రమ్య బ్రూయాద్గో
 మాం అగ్నే విమాం అశ్వీయజ్ఞ ఇత్యవసభాం రున్ధేవ్రసహస్రం
 పశూనాం పోత్యస్య ప్రజాయాం వాజీజాయతే॥

౧ యజ్ఞము విముఖమేయై (పునరాంభమును చేయని యజమానునిఁ గూర్చి) మఱలుటలేదు. (యజ్ఞమును ఘనః పునః ఆచరించుటకు సమర్థుడగుటలేదని భావము) ఏయజమానుఁడు యజ్ఞముయొక్క పునరాంభమును శెలిసికొనినవాడై యాగము చేయుచున్నాడో, ఆయజమానునిఁ గూర్చి (యజ్ఞము) మఱలుచున్నది. (ఈయజమానుఁడు మాటిమాటికి యజ్ఞము ననుష్ఠించుచున్నాడని తా.) ౨ “యజ్ఞోబభూవ ఆబభూవ” అను ఈ సుత్రపాతమే యజ్ఞముయొక్క పునరాంభమంత్రము. ఆ మంత్రపాతము చేతనే (యజమానుఁడు) ఈయజ్ఞమును గూర్చి (యజ్ఞమునందని తా॥) పునరాంభము చేయవలయును. ౩ ఏయజమానుఁడు ఆహితాగ్నియైనను సభారహితుడైనచో, నితనియొక్క విశేషముగాఁ బ్రకాశించుచున్న సభ యస్వాధీనమగుచున్నది. (ఆసభయేవచగా) బ్రాహ్మణునకు (యజ్ఞ నిష్పాదకములగు) పశువు లేకదా! సభ. (అనఁగా బ్రాహ్మణసభ మంత్రులు, భటులు మొదలగు వారితోఁ గూడుకొనిన రాజసభవలె నుండదనియు, యజ్ఞ సంపాదకములగు పశువులే నీ బ్రాహ్మణునకు సభయనియు, యజ్ఞ సంభారములే సంపత్తియనియుఁ దెలియుచున్నది.) ౪ (యజమానుఁడు) ఇష్టినాచరించి తూర్పుముఖముగాలేచినవాడై ఓయగ్నే (యజ్ఞము అనేకగోవులుకలదియు, ననేకములైన గొట్టెలుకలదియు, ననేకములయిన గుర్రములు

కలదియు నగుచున్నదనిపలుకవలయును. (అట్లుచ్చరించినచో నాయజమానుడు) సభనుపొందుచున్నాడు. అనేకములగు పశువులను పొందుచున్నాడు. ఇతనిసంతతి యుదన్నవంతుడైన పుత్రుడు పుట్టుచున్నాడు.

షషానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౭.

౨౭౯. దే॑వ॒స॒వి॒తః॑ప్ర॒సు॒వ య॒జ్ఞం॑ప్ర॒సు॒వ య॒జ్ఞప॑తిం॒భగా॑య॒ది॒వ్యో గం॑ధ॒ర్వః కే॒త॒
పూః॑ కే॒తం॑నః పు॒నాతు॑వా॒చస్ప॑తి॒ ర్వాచ॑మ॒ద్యస్వ॑దా॒తినః॑ ౨ ఇ॒ంద్ర॑స్వ॒వ్రజో॑
౭సి॒ వార్త॑ః॒ఘ్న స్వ॒యా౭యం॑ వృ॒త్రం॑వ॒ధ్యాత్ ౩ వా॑జస్వ॒నుప్ర॑స॒వేమా
త॒రం॑మ॒హీమ॑ది॒తినా॑మ॒ వచ॑సాక॒రామ॑హే॒ యస్యా॑మి॒దంఽశ్వ॑ంభు॒వన॑మా॒వివే॑శ
తస్యా॑ంనోదే॒వః స॒వితా॑ధ॒ర్మసా॑విషత్ ౪ అ॒పు॒న్||

౧ ప్రేరకుడవు, అస్త్రర్యామివి, యగనో సూర్యుడా ! మావాజపేయ యజ్ఞమును ప్రవర్తింపజేయుము. అనుష్ఠానమనెడు ఐశ్వర్యముకొఱకు యజమానుని బ్రవర్తింపజేయుము. స్వర్గమునందున్న యే గంధర్వుడు (సూర్యుని యచగ్రహము వలన) ప్రాణులవిజ్ఞానములను శోధించుచున్నాడో, అతడు మావాజపేయవిజ్ఞానమును శోధించుగాక. బృహస్పతియు నీకర్మయందు మమ్ము (వాజపేయ మంత్రములను పఠింపజేయుగాక. ౨ (ఓరథమా ! నీవు) శత్రువులనశింపఁ జేయునట్టి వజ్రమగుచున్నావు. నీతో (నీసహాయముచే) ఈ యజమానుడు శత్రువులను వధించు

గాక. ౩ అన్నముయొక్క పుట్టుకలే కారణమయినట్టియు, నన్నమును కలిగింపఁ జేయునట్టియు, వేదియనెడు భూమిని ఖండింపతగని దానినిగా వాక్కుచే (మేము) స్తోత్రము చేయుచున్నాము. ఏ భూమియందీ సమస్త భూతసముదాయము ప్రవేశించి యుంటున్నదో, ఆ పృథివియందు మాయొక్క భారణము (ధరించుట) ను ప్రేరకుఁడు ౯ స్త్రామియు నగు సూర్యుఁడు తెలిసికొనుగాక. ౪ ఈ పదము ౨వ పంచాశత్తు లో వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ౨.

౨౫౦. అంతరమృతమపున్ భేషజమపామతప్రశస్తిష్వశ్వాభవధవాజినః ౧ వాయు
 ర్వాత్వామనుర్వాత్వాగంధర్వాః సప్తవిగ్ంశతిః । తేఅగ్రేలశ్వమాయుం
 జంతే అస్మింజవనూఽదధుః ౩ అపాంసపాదాశుహేమన్య ఊర్మిఃకకుద్నా
 న్నృతూర్తిర్వాజసాతమస్తేనాయం వాజగ్ంసేత్ ౪ విష్ణోః క్రమోఽసివిష్ణోఃక్రా
 న్తమసివిష్ణోర్విక్రాన్త మస్య ౫ జ్ఞాన్యజ్ఞావభితోరథం యాధ్వానం ౬ వాతా
 గ్రమనుసం చరన్తా దూరేహేతి రిద్ధియావాన్వతత్రీతేనోఽగ్నయః ౭ పప్ర
 యః పారయన్తు॥

౧ ఉదకములతో మధ్యయందు, అపమృత్యు నివారకమును, రోగనివారక మునగు సారముంటున్నది. ౨ యన్నముకల గుర్రములారా ! ఉదకసంబంధులుగాని, లేక ప్రస్తలములయిన గుణవత్ప్రశంసలగుఁగాని మీరు సంబంధము కలవారలు కందు. ౩ (ఓ యశ్వమా !) వాయువు, మనువు, పమనైదుగురు గంధర్వులు

మొత్తము పదునేడుగు (రెవరుకలరో,) వారందరు మాకంటెఁ బూర్వము అశ్వ
 (మగు నిన్ను రథమునందు సమకూర్చిరి. (మఱల వారు) ఈ గుర్రమునందు (వెను
 కటి భాగమును తుడుచుట మొదలగు నుపచారములచే) వేగమును సంపాదించిరి.
 3 జలముయొక్క ముఱికిని నాశనము చేయుదానవును, వేగమైననడకలదానవు నగు
 నో యశ్వమా ! (జలమునందు) ఏయల మూపురమువలె నున్నదో, (మునుగుటచే
 సంభవించిన యుపద్రవమును) బోగొట్టునదియో, (పైగున కుపకారక మగుటచే)
 నతిశయముగా నన్నమునిచ్చునదియో, (సీపృష్ఠమునందు లగ్నమయిన) యలచే మా
 కన్నమును సాధించుము. ౪ (యజమానుడ నగు నా మొదటి పాదప్రదేశమా !
 నీవు) వ్యాపనశీలుడగు విష్ణుమూర్తి (మొదటి పాదమునుంచుటచే) జయించఁబడిన
 భూలోకమగుచున్నావు. (ఓ రెండవ పాదప్రదేశమా ! నీవు) విష్ణుమూర్తియొక్క
 రెండవ పాదమునుంచుటచే) జయించఁబడిన యంతరిక్ష లోకమగు చున్నావు.
 (ఓ మూడవ పాదప్రదేశమా ! నీవు) విష్ణుమూర్తియొక్క (మూడవ పాదము
 నుంచుటచే) జయించఁబడిన స్వర్గలోకమగు చున్నావు. ౫ రథమునకిరువైపుల
 చిహ్నములైన చక్రములు ధ్వనితోఁగూడికొనిన గాలియెదుటి భాగమును నతిక్రమిం
 చినడచుచున్నవి. దూరము సందాయుధము కలిగినట్టియు, వీర్యముకలిగినట్టియు, గోరిన
 యర్థమునొసఁగునట్టి యా యగ్నులు (మమ్ము బరుగిడుట కవధియగు స్థానమును)
 పొందింతురుగాక.

సప్తమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము. ౮.

౨౮౧. దేవస్యాహం ! సవితుః ! ప్రసవేబృహస్పతినా వాజజితావాజం జేవం

౨ దే॒వా॒స్యాహా॑ం స॒వి॒తుః ప్ర॑స॒వే॒బృ॒హస్ప॑తినా వా॒జ॒జితా॑ వ॒రిష్ఠం॑
 నా॑కగ్ం॒రుహే॑య ౩ మి॒న్ద్రా॑య॒వాచం॑ వ॒దతే॑న్ద్రం॒వాజం॑ జాత॒యతే॑న్ద్రో
 వా॒జమ॑జయి॒తే ౪ అ॒శ్వా॒జని॒వాజ॑నివా॒జేషు॑ వా॒జినీ॑వ॒త్యశ్వా॑న్స॒మతు॑
 వా॒జయ ౫ అ॒ర్వా॒సి స॒పి॒రసి॑ వా॒జ్యసి॑ ౬ వా॒జినో॑వా॒జం ధా॑వత
 మ॒రుతాం॑ ప్ర॒సవే॑జయత॒వి యో॑జనామి మి॒ధ్వమ॑ధ్వ॒నః స॒ఖీ॒త॥

౧ అన్నమును జయించునట్టి బృహస్పతిచే ననుగ్రహింపఁబడిన నేనుప్రేరకుఁడు, అస్తర్యామియు నగు సూర్యుని యొక్క యాజ్ఞయుండగా, నన్నమును జయించుదును. ౨ అన్నమును జయించునట్టి బృహస్పతిచే ననుగ్రహింపఁ బడిన నేను ప్రేరకుఁడు, అస్తర్యామియు నగు సూర్యునియొక్క యాజ్ఞయుండగా నతిశయముగా వృద్ధి కలస్వర్గమును పొందుదును. ౩ (ఓ బ్రాహ్మణులారా!) యజమానునికొఱ కాశీర్వాదరూపమగు వాక్కును చెప్పుడు. అన్నము విషయమై యజమానుని జయమును పొందించుడు. యజమానుడన్నమును జయించుగాక. (ఇచ్చట ఇంద్రశబ్దము యాగమనే యైశ్వర్యముండుటచే యజమానునిఁ దెలుపుచున్నది.) ౪ గుఱ్ఱమును తోలునట్టియు, (విజయముచే) నన్నము నిచ్చునట్టియు, వేగవంతములయిన గుర్రములు కలిగినట్టియో కొరడా! అన్నములు నిమిత్తములగు చుండగా (నీవు) గుర్రములను యుద్ధములందుఁ బొందింపుము. ౫ (ఓ గుఱ్ఱమా! నీవు) రాక్షసులను వహించు (అర్వ) గుర్రమగుచున్నావు. మనుష్యులను మోయు (సప్తి) గుర్రమగుచున్నావు. గంధర్వులను మోయు (వాజి) గుర్రమగు చున్నావు, ౬ (ఓ గుర్రములారా! అన్నమును సంపాదించుటకు (శీఘ్రముగా) పరుగిడుడు. మరుద్గణముల యనుజ్ఞయుండగా నన్నమును జయింపుడు. విశేషముగా ననేకక్రోశులను (త్వరగాఁ బోవుటచే) స్వల్పమైన వాటినిగాఁజేయుడు. (మఱియు) మార్గములను (శీఘ్రముగాఁ

అ ౧. ప్ర ౭. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౨. పం ౨.] ౨౯౧

బోవుటచేఁ) బిండిగాఁ జేయును. మార్గముయొక్క సమాప్తినిఁ బొందుడు.

పశ్చాత్తు ౨.

౨౨. కాష్ఠాంగచ్ఛత ౧ వాజేవాజేనతవాజినో నోధనేషువిప్రాలమృతాఋత
జ్ఞాః | అస్యమధ్వఃపిబత మాదయధ్వం తృప్తాయాతపథిభి ర్దేవయానైః ౨ తే
నోఅర్వంతో హవనశ్శతోహవం విశ్వేశ్వణ్వంతువాజినః ౩ మితద్రవఃస
హస్రసామేధసాతా సనిష్యవః | మహూయేరత్నగం సమిధేషు జభిరేశం
నోధవంతువాజినో హవేషు ర దేవతా తామితద్రవః స్వర్గాః | జమ్భ
యంతోఽహింవృకగ్ం రక్షాగ్ంసిసనేమ్యస్మదుయవన్ |

౧ ఓ గుర్రములారా ! ఆ యా యన్నము నిమిత్తమును, ధననిమిత్తమును, మమ్ము రక్షించుడు. బ్రాహ్మణుల వలె (స్నానముచే) శుద్ధులును, మరణశూన్యులును, సత్యమగు గత్తవ్య దేశమును, తెలిసికొనుచున్న యశ్వాభిమానులగు నో దేవతరాలా ! ఈ యజమానునియొక్క నీవార ధాన్యసంబంధమగు చరురసమును ద్రావుడు. (త్రాగియు) సంతుష్టులు కండు. (తృప్తులగుచు) దేవమార్గముచేఁ బోదగిన దేశమును గూర్చిపొందు. ౨ గమనమునందు నిపుణములును, మాయాహ్వనమును వినునవియు, నన్నము కలవియునైన యాగుర్రములు (మా) మాటనువినుఁగాక. ౩ గొప్పమార్గమునుకూడ నల్పమైనదానినిగా నడచునట్టియు, గొప్పయన్నరాశికి దాతలైనట్టియు, యజ్ఞము నిచ్చునవియు, మాయందు ద్రవ్యమును దానము చేయుటను కోరుచున్నవియు నైన యే గుర్రములు యుద్ధములందధికమగు (శత్రు)

ధనము నపహరించినవో, ఆ గుర్రములు మాకు సుఖమును చేయునవి యగుఁగాక. ర దేవతలను గూర్చితగుచున్నట్టియు, గొప్పమార్గమునుగూడ స్వల్పమార్గమునుగా నడచుచున్నట్టియు, (శీఘ్రముగా నడచుటచే) బాగుగాఁ బూజింపఁదగినట్టి యీ గుర్రములు, సర్పములవలెను, అరణ్యమునందలి కుక్కలవలెను, బాధకులగు రాక్షసుల నునశింపఁ జేయుచున్నవై శీఘ్రముగానే మానుండి రోగములను పోగొట్టునవగుగాక.

పంచాశత్తు ౩.

౨౮౩. అమీ॑వాః ౧ ఏ॒ష॒స్య॒వా॒జీ॒క్షీ॒ప॒ణి॑ంతురణ్యతి గ్రీ॒వా॒యాంబ॒ద్ధో॑ అ॒పి॒క॒క్ష॒ఆ॒స॒సి॑
క్ర॒తు॑ందధి॒క్రా॒అ॒ను॒సంత॑వీ॒త్వత్ప॒థామ॒జ్కా॒గ్ం॒ స్య॒న్వా॒ప॒సీ॒ఫణత్ ౨ ఉ॒త
స్సా॒స్య॒ద్ర॒వ॒తస్తు॑రణ్యతః ప॒ర్ణం॑నవే॒రను॑వాతి ప్ర॒గర్థి॑నః! శే॒న్య॒సే॒న్య॒వ॒ద్ర॒జతో
అంక॑సంపరి॒దధి॒క్రా॒ణ్ణః స॒హో॒ర్జాత॑రిత్రతః ౩ ఆ॒మా॒వా॒జ॒స్యప్ర॒సవో॑జగ॒మ్యా
దా॒ద్యా॒వాపృ॒థివీ॑వి॒శ్వశం॑భూ । ఆ॒మా॒గంతాం॑పిత॒రా ॥

౧ కంఠమునందును, చంకయందును, ముఖమునందును, (ఆ యా స్థానముల కుచితములగు త్రాళ్లచే) గట్టఁబడినదగుచు సీగుర్రము మార్గమున కడ్డమైన రాళ్లనతి క్రమించునదియు, సారధియొక్క యభిప్రాయము ననుసరించు చున్నదియు, పంకర గాను, ఎత్తుపల్లములుగాను, ఉన్నమార్గముయొక్క ప్రదేశములను పంకరలేనిగాను సమముగాను, చేయుచున్నదియునై కొరడాను తొందర పెట్టుచున్నది. ౨ మఱియుఁ బోవుచున్నదియు, తొందరచేయుచున్నదియు, సరిహద్దును పొందుటకుఁ, గోరుచున్నదియు. బోవుచున్న దేగకువలె శీఘ్రముగాఁ బోవుచున్నదియు, నత్యంత బలముతోఁ గూడ త్వరగా దాటుచున్నదియు నగు సీ గుర్రము

యొక్క శృంగార చిహ్నమయిన వస్త్రచామరాదికము సమస్త దేహము నందుంటున్నదై, శీఘ్రముగాఁ బోవుచున్న పక్షియొక్క రెక్కవలె (పోవుచున్నగురము) నెగరచేయుచున్నదిగాఁ గప్పట్టుచున్నదై వెల్లుచున్నది ౩ అన్నముయొక్క యుత్పత్తిగన్నుఁ గూర్చినచుఁగాక. ద్యావాభూములుసమస్తజగత్తునకు సుఖమునుకోరుచున్నవై నన్నుఁ గూర్చి వత్తురుగాక. సోముఁడుకూడ నా దేవజన్మకొఱకు నన్నుఁగూర్చి వచ్చుగాక.

పంచాశత్తు ౪.

౨౮౪. మాతరాచా॥మాసోమో అమృతత్వాయగమ్యాత్ ౧ వాజినో వాజ
జితోవాజ్గం సరిష్యన్తోవాజం జేష్యంతోబృహస్పతేగ్భాగమవజ్ఞఘత ౨ వాజినో
నో వాజజితో వాజ్గం సస్మవాగ్ం సోవాజం జిగివాగ్ం సోబృహస్పతే
ర్భాగేనిమృద్ధ్వ ౩ మియం వః సాసత్యాసంధా॥ భూ ద్యామిన్ద్రేణ
సమధధ్వ ౪ మజీజిపత వనస్పత యత్తన్త్రంవాజంముచ్యధ్వమ్॥

౧ అన్నమును జయించుటకు సన్నద్ధములయిన యో గుర్రములారా! అన్నమును (జయించుటకు యుద్ధభూమినిఁ గూర్చి) పరుగిడుఁబోవుచున్నట్టియు, నన్నమును జయించునట్టి (మీరు) బృహస్పతియొక్క యీ(చరు) భాగమును వాసనిచూడుడు.
౨ అన్నమును జయించుటకు సన్నద్ధములయిన యో గుర్రములారా! అన్నమును గూర్చి పరుగిడుచున్నట్టియు. నన్నమునుగూర్చి జయమును చేయుచున్నట్టి మీరు బృహస్పతియొక్క భాగమునందుఁ బరిశుద్ధులగుడు ౩ ఓ రథములారా! “యుద్ధమును గూర్చి పరుగిడుదుము” అను యీప్రతిజ్ఞ (యేదికలదో, ఆ ప్రతిజ్ఞ సత్యమ

యినది. ఏ ప్రతిజ్ఞ నింద్రానుగ్రహముచే బాగుగా ధరించిరో, ర ఓ వసస్పతి వికారములగు (కొయ్యతో నిర్మింపఁబడిన) దుందుభులారా ! (వాద్యవిశేషములని తా) అన్నమునుద్దేశించి యాగస్వామియగు యజమానుని జయింపఁజేసితిరి. (అటువంటి మీరు పూర్వము కట్టబడిన ప్రదేశమునుండి) విముక్తులగుడు.

అష్టమానువాకము సమాప్తమ్.

అనువాకము ౯.

౨౯౫. ౧ క్షత్రస్యోల్బమసి క్షత్రస్యయోనీరసి ౨ జాయపహి సువోరోహవరో
హవహిసువరహం నాపుభయోః సువోరోఽఽమి ౩ వాజశ్చ ప్రసవ
శ్చ పిజశ్చ క్రతుశ్చ సువశ్చ మూర్ధాచవ్యశ్చీయశ్చాఽఽ న్యాయనశ్చ
న్యశ్చ భావనశ్చ భువనశ్చాధిపతిశ్చ ౪ ఆయుర్యజ్ఞేనకల్పతాం ప్రాణో
యజ్ఞేనకల్పతామపానః॥

౧ ఓదర్భమయమగువస్త్రమా! నీవు) రాజస్థానీయుఁడగు యజమానున కావరణ మగుచున్నావు. పట్టపుదేవీస్థానీయమగు పత్నీశరీరము యొక్క చలిని పోగొట్టుటకు గారణమగుచున్నావు. ౨ ఓ భార్యా !రమ్ము. స్వర్గమునధిష్ఠింపుము. (ఈవాక్యము భార్యది) మనయిద్దరిలో నేను స్వర్గమునధిష్ఠించ గలను. (ఈ వాక్యము యజమానునిది) ౩ వాజః ఇత్యాది ౧౨ శబ్దములు క్రమముగా చైత్రాది ౧౨ మాసములను దెలుపునవి. ఈ పండ్రెండు మాసములు (హోమకాలమునందు) సంతోషించు

[అం. ప్ర ౭. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౯. పం ౨.] ౨౯౫

గాక. (చకారములు పరస్పర సముచ్చయార్థకములు) ౧ “వాజః ౨ ప్రసవః ౩ అపి
జః ౪ క్రతుః ౫ సువః ౬ మూర్ధా ౭ వ్యశ్నియః ౮ అన్త్యాయనః ౯ అన్త్యః ౧౦
భౌవనః ౧౧ భువనః ౧౨ అధిపతిః” అని పదవిభాగము. ౪ ఈ వాక్యార్థము ౨వ
పంచాశత్తులో వ్రాయబడును.

పంచాశత్తు ౨.

౨౯౬. యజ్ఞేనకల్పతాంవ్యానో యజ్ఞేనకల్పతాంచక్షుర్వజ్ఞేనకల్పతాగ్ం శ్రోత్రంయ
జ్ఞేనకల్పతాంమనోయజ్ఞేనకల్పతాం వాగ్యజ్ఞేనకల్పతామాత్మా యజ్ఞేనకల్ప
తాంయజ్ఞోయజ్ఞేనకల్పతాగ్ం ౨ సువర్దేవాగ్ం అగన్మామృతా అభూమ
ప్రజాపతేః ప్రజాఅభూమ ౩ సమహంప్రదయా నమయాప్రజాసమహాగ్ం
రాయస్సోషేణ సంమయారాయస్సోషో ౪ ఽన్నాయత్వాఽన్నా ద్యా
యత్వా వాజాయత్వా వాజజిత్యామైత్వా ౫ ఽమృతమసి పృష్టిరసి
ప్రజననమసి ॥

౧ యజ్ఞసంబంధమగు యూపారోహణముచే నాయువు స్వప్రయోజన
సమర్థమగు గాక. ప్రాణాపానాది వాక్యములకుఁగూడ నీవిధముగానే యన్వయము
చెప్పుకొనవలెను. ప్రాణః=హృదయమునందుండు (ప్రాణ) వాయువు. అపానః=గు
దమునందుండు (అపాన) యయువు, వ్యానః=సర్వశరీరమునందు వ్యాపించియుండు
(వ్యాన) వాయువు. చక్షుః, శ్రోత్రమ్ ఇవిప్రసిద్ధార్థకములు. మనః=విమర్శాత్మక మ

యిన యంతఃకరణము. వాక్ = వాగింద్రియము, ఆత్మా = జీవుడు, యజ్ఞః = స్వర్గా
దిసాధనమయిన కర్మవిశేషము. ౨ మేము స్వర్గమునందుండు దేవతలను పొందితిమి
(పొందియు) దేవతలమైతిమి (కావున) ప్రజాపతికిఁ బ్రీతివిషయక ప్రజల మయిన మేము
ఈభూలోకమునందు యజ్ఞానుష్ఠానము నందాసక్తుల మైతిమి. ౩ నేను సంతానము
తోఁగలిసి కొందునుగాక. సంతానము నాతోఁ గలిసికొనునుగాక. నేను ధనసమృ
ద్ధితోఁగలిసికొందునుగాక. ధనసమృద్ధినాతోఁ గలిసికొనునుగాక. ౪ సామాన్యజను
లుభుజించునది యన్నమనియు, రాజులు, మంత్రులు భుజించునది యన్నాద్యమనియు,
అపూషములు మొదలగు విశేషముతోఁ గూడుకొనిన యన్నము వాజమనియు,
సమస్తమయిన యన్నమును సంపాదించుట వాజజితయనియు, భేదము నెఱుంగవల
యును. (ఓయజమానుడా!) అన్నముకొఱకు నిన్ను హింసించుచున్నాను. (ఇట్లే)
అన్నాద్యముకొఱకు, వాజముకొఱకు, వాజజితకొఱకును, నిన్ను హింసించుచున్నాను.
౫ (ఓ బంగారమా! నీవు) నాశనములేని దానవగుచున్నావు. (ఓ బంతాజనమా!
నీవు) పుష్టివగుచున్నావు. అనేకులను పుట్టించు దానవగుచున్నావు.

నవమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౯.

౨౨. వాజస్యేమం ప్రసవసుషువే అగ్రేసోమగ్ం రాజానమోషధీ వ్యపుః తా
అస్మభ్యం మధుమతీర్భవన్తువయగ్ం రాష్ట్రే జాగ్రియామపురోహితాః
౨ వాజస్యేదంప్రసవ అబభూవేమాచ విశ్వాభువనానిసర్వతః సవిరాజం
పర్యేతిప్రజానస్సజాం పుష్టిం వర్ధయమానోఅస్మే ౩ వాజస్యేమాం

[అ ౧. ప ౨ కృష్ణయజుర్వేదము అను ౧౦ పం ౨] ౨౯౨

ప్రసవః శిశియేదివమిమాచ విశ్వాభువనానిసమాత్ | అదిత్సంతం దా

పయతు ప్రజాననయిమ్ ||

౧ అన్నమును బుట్టించునట్టి పరమేశ్వరుడు ఓషధులలోను, ఉదకములలోను సారభూతమగు నీసోమలతాగూపమైన, ప్రకాశించుచున్న పదార్థమును సృష్ట్యాదియందు పుట్టించెను. ఆయోషధులు, ఉదకములును మాకొఱకు మాధుర్యముతోఁగూడుకొనినవై యుండుగాక. మేముగూడ (నీ) రాష్ట్రమునందు (యాగము ననుష్ఠించుటయందు) నాయకులమై జాగరూకులమగుమము. ౨ అన్నమునకు తృప్తి గలిగించు పరమేశ్వరుడీ (యనుష్ఠింపబడుచున్న) కర్మనుఁబుట్టించెను. ఈసర్వభూతములనంతటను పుట్టించెను. ఆపరమేశ్వరుడు మాకొఱకు సంతానమును, ధన పుష్టి వృద్ధిని (బొందించుచున్నవాడు, మాయభిప్రాయమునుఁ దెలిసికొనుచున్నవాడ్డనై హోమము చేయఁబడుచున్న యన్నము నంతటనుఁబొందుగాక. ౩ అన్నమును బుట్టించు పరమేశ్వరుడీద్యులోకమును, ఈ(యితరములగు) సమస్తలోకములనాశ్రయించెను. సమస్తలోకములకు రాజై హవిస్సునిచ్చుటకిష్టపడని నన్ను (నాబుద్ధిప్రేరణచే) హవిస్సునిప్పింపచేయుగాక. (పిమ్మట) మాకొఱకు సమస్తపుత్రసౌత్రాదులు గల ధనమును నియమముగా నిచ్చుఁగాక.

పంచాశత్తు ౨.

౨౫౫. చనః సర్వవీరానియచ్ఛతు ౧ అగ్నేఅచ్ఛావదేహనః ప్రతినః సుమనా
భవ! ప్రణోయచ్ఛభువస్పతే ధనదాఅశివస్వమ్ ౨ ప్రణోయచ్ఛత్యర్య
మాప్రభగః ప్రబృహస్పతిః! ప్రదేవాః ప్రోతసూనృతా ప్రవాగ్దేవీదదాతు

సః ౩ అ॒ర్యమ॒ణం బృ॒హ॒స్పతి॒మిన్ద్రం॑ దా॒నాయ॒వోదయ॑ వా॒చంవి॒ష్ణుగ్ం॑
సర॑స్వతీగ్ం స॒వితా॑రమ్॥

౧ ఓయగ్నీ! ఈకర్మయందు మాకభిముఖముగా హితమును జెప్పుము. మమ్ముఁగూర్చి కరుణాపూరిత మనస్సుకలవాడవగుము. ఓభూపతీ! మాకొకకథి కముగా (ధనమును) నిమ్ము. నీవు మారు ధనమునిచ్చు వాడవగుచున్నావుకదా! సూర్యుడు మాకొకకు (ధనము) నధికముగానిచ్చుగాక. ఇంద్రుడు మాకొకకు ధన ము నధికముగ నిచ్చుగాక. బృహస్పతి మాకొకకు ధనము నధికముగ నిచ్చుగాక. ఇతరదేవతలందరు మాకొకకు ధనమును నధికముగ నొసంగుదురుగాక. మఱియుఁ బ్రియవాక్కున కభిమానియగు దేవత మాకొకకు ధనము నధికముగ నిచ్చుగాక. వాక్సామాన్యమున కభిమానియగు దేవత మాకొకకు ధనము నధికముగ నిచ్చు గాక. ౩ (ఓయీశ్వరుడా! మఱల మారు) ధనమునిచ్చుటకై సూర్యుని, బృహస్ప తిని, ఇంద్రుని, ప్రియవాగభిమానదేవతను, విష్ణువును, సరస్వతిని, అన్నాధిపతియగు నంతర్యామిని, ప్రేరణచేయుము.

పంచాశత్తు ౩.

౨౯౯. చ॒వా॒జినమ్ ౧ సో॒మగ్ం రా॒జా॒నం వరు॑ణమ॒గ్నిః నా॒వర॑భామ॒హే ఆది॑
త్యా॒న్విష్ణుగ్ం సూ॒ర్యం బ్ర॒హ్మ॑ణం॒చబృ॒హ॒స్పతిమ్ ౨ దే॒వస్య॑త్వా॒స
వి॒తుః ప్ర॑స॒వేఽశ్వినో॑ర్బా॒హుభ్యాం పూ॒ష్ణోహస్తా॑భ్యాగ్ం సర॑స్వత్యై॒వా॒వో
యన్తు॑ ర్య॒న్త్రేణా॑గ్నేస్తా॒న్త్రామా॑జ్యేనా॒భిషి॑చ్ఛామి॒న్ద్రస్య॑బృహ॒స్పతే॑స్తా॒న్త్రా

సామ్రాజ్యేనాభిషేచ్ఛామి॥

౧ దీప్తివంతుడగు సోముని, వరుణుని, అగ్నిని, ఆదిత్యులను, విష్ణువును సూర్యుని, బ్రహ్మను, బృహస్పతిని, ననునరించి (మేము కర్మ) నారంభించుచున్నాము. (కావున వారు మమ్ము ననుగ్రహింతురుగాక, అనితా॥) ౨ (ఓకృష్ణా జినమా ! = లేడితోలు. ప్రేరకుడు, అంతర్యామియు, నగు పరమేశ్వరుని యాశ్చయుండగా నశ్వినీదేవతలయొక్క బాహువులచేతను, సూర్యుని హస్తములచేతను, వాగ్విశేష దేవతలయొక్కయు, వాక్సామాన్యదేవతలయొక్కయు, నస్తర్యామియొక్కయు, దేజస్సునిచ్చునగ్నియొక్కయు, నాజ్ఞచే సరస్వతికొఱకు సామ్రాజ్యమునిమిత్తమై నిన్నుఁదడుపుచున్నాను. ఇంద్రునియొక్కయు, బృహస్పతియొక్కయు నాజ్ఞచే సామ్రాజ్యమునిమిత్తమై నిన్నుఁదడుపుచున్నాను.

దశమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౧౧.

౨౦. ౧ అగ్నిరేకాక్షరేణవాచ ముదజయదశ్వినౌ ద్వ్యక్షరేణ ప్రాణాపానా
పుదజయతాం విష్ణుస్త్యక్షరేణ శ్రీలోకానుదజయతోమశ్చతురక్షరేణ
చతుష్పదః పశూనుదజయత్పూషాపక్ష్యక్షరేణ పక్షిముదజయద్ధాతా
షడక్షరేణ షడ్మతూనుదజయన్మనుతః సప్తాక్షరేణ సప్తపదాగ్ శక్వ

రీముదజయన్బహస్పతి రస్తాక్షరేణ గాయత్రీముదజయన్మిత్రో నవాక్ష
 రేణ త్రివృతగ్ం స్తోమముదజయత్ పరుణోపశాక్షరేణ విరాజముదజ
 జయద్విన్ద్ర ఏకాదశాక్షరేణ త్రిష్టభముదజయద్విశ్వేదేవా ద్వాపశాక్షరేణ
 జగతీముద జయన్వసవస్త్రయోదశాక్షరేణ త్రయోదశగ్ం స్తోమముదజ
 యన్రదాశ్చతుర్దశాక్షరేణ చతుర్దశగ్ం స్తోమముదజయన్నాదిత్యాః
 పంచదశాక్షరేణ పంచదశగ్ం స్తోమముదజయన్నదితిః షోడశాక్షరేణ
 షోడశగ్ం స్తోమముదజయత్ప్రజాపతిః సప్తదశాక్షరేణ సప్తదశగ్ం
 స్తోమముదజయత్ ||

౧ “ఆశ్రావయ” ఇత్యాది సప్తవశ (౧౭) అక్షరములుగల మన్త్రము
 దాయముసండు ఏకాక్షర, ద్వ్యక్షర ఇత్యాది భావనచే నాయామన్త్రములను
 పఠించితత్సానుర్ధ్యములన నగ్నాది దేవతలు వాక్కు మొనలగువాటిని జయించిరని,
 యీపైయనువాకమునకుఁ దాత్పర్యము.) ఏకాక్షరమన్త్రముచే నగ్ని వాక్కును
 జయించెను. రెండక్షరాల (అజపా) మన్త్రముచే నశ్వినీ దేవతలు ప్రాణాపానము
 లను జయించిరి విష్ణువు మూడక్షరాల మన్త్రముచే మూఁడులోకములను జయిం
 చెను. సోమమూఁడునాల్గక్షరముః మన్త్రముచే నాల్గుపాదములుకల పశువును జయిం
 చెను. పూషదేవుఁడు ఐదక్షరములుకల మన్త్రముచే పక్షిఁ ఛందస్సును జయిం
 చెను. బ్రహ్మ ఆరక్షరములమన్త్రముచే నారుఋతువులను జయించెను. మరు
 త్తులేడక్షరముల మన్త్రముచే నేడుపదములుకల శక్వరీఛందస్సును జయించిరి.
 బృహస్పతి యెనిమిదక్షరములమన్త్రముచే గాయత్రీఛందస్సును జయించెను మిత్ర
 దేవుఁడు తొమ్మిదక్షరములమన్త్రముచే త్రివృత్ స్తోమమును (ఋక్సముదాయ

[అ ౧. ప) ౭. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧౨. పం ౧] ౩౦౧

శేషమును) జయించెను. వరుణుడు పది అక్షరములను స్త్రీముచే విరాట్ ఛందస్సును జయించెను. ఇంద్రుడు పదునొకండక్షరములను స్త్రీముచే త్రిష్టుప్ ఛందస్సును జయించెను. విశ్వేదేవతలు పండ్రెండక్షరములను స్త్రీముచే జగతీ ఛందస్సును జయించిరి. వసువులు పదమూడక్షరములను స్త్రీముచే త్రయోదశస్తోమమును జయించిరి. (త్రివృత్ స్తోమమునందలి ఋక్కుల నావృత్తిచేయగా ౧౩వ సంఖ్య సిద్ధమగును కావున త్రయోదశస్తోమమని చెప్పబడినది. ఇకముందు షోడశ సప్తదశ స్తోమముల నీ విధముగనే యెఱుంగవలయును.) రుద్రులు పదునాల్గక్షరముల మస్త్రీముచే చతుర్దశ స్తోమమును జయించిరి. ఆదిత్యులు పదునైదక్షరముల మస్త్రీముచే పంచదశ స్తోమమును జయించిరి. అదితి పదునాఱక్షరముల మస్త్రీముచే షోడశస్తోమమును జయించెను. ప్రజాపతి పదునేడక్షరముల మస్త్రీముచే సప్తదశ స్తోత్రమును జయించెను. (ఇచట జయించుటనఁగా సంపాదించుటని సర్వత్ర తెలియవలె)

ఏకాదశానువాకము సమాప్తము.

—* 0 *—

అనువాకము ౧౨.

౨౯౧. ఉపయామగృహీతో^౧సి నృషదంతా^౨వద్రుషదం భువనసదమి^౩ద్దా^౪యజుష్టం
గృహ్ణామ్యేష^౫తే యోనిరి^౬ద్దా^౭యతో^౮ ౨ పయామగృహీతో^౯స్యపుషదం
త్వాఘృతసదం వ్యోమసదమి^{౧౦}ద్దా^{౧౧}యజుష్టంగృహ్ణామ్యేష^{౧౨}తే యోనిరి^{౧౩}ద్దా^{౧౪}
యతో^{౧౫} ౩ పయామగృహీతో^{౧౬}సిపృథివిషదం త్వా^{౧౭}స్తరిక్షసదం నా^{౧౮}

సదమిన్ద్రా¹యజుష్టం గృహ్ణా²మ్యేష³తే యోసిరిన్ద్రా⁴యత్వా ౪ యేగ్రహాః
పఙ్చజనీనా⁵యేషాంతి⁶స్రః పరమజాః దైవ్యకోశః

౧ (ఓ మొదటియతిగ్రాహ్యమా! నీవు) పృథివీస్వరూపమగు పాత్రచే గ్రహింపఁబడిన దానవగుచున్నావు. మనుజులందు (స్వామివిగా) నున్నట్టియు, వనస్పతులందు (స్వామివిగా) నున్నట్టియు, లోకములందు (స్వామివిగా) నున్నట్టియు, నింద్రునికొఱకుఁ బ్రయమగు నిన్ను గ్రహించుచున్నాను. ఈప్రదేశము నీకు స్థానము. (కావున) నింద్రునికొఱకు నిన్ను (ఈస్థానమున) నుంచుచున్నాను. (అతిగ్రాహ్యము=సోమరసమునుంచు పాత్రవిశేషము.) ౨ (ఓ రెండవ యతిగ్రాహ్యమా! నీవు) పృథివీపాత్రచే గ్రహింపఁబడితివి. ఉదకములందు (స్వామివిగా) నున్నట్టియు, నాద్యమునందు (స్వామివిగా) నున్నట్టియు, నాకాశమునందు (స్వామివిగా) నున్నట్టియు, నింద్రునికొఱకుఁ బ్రయమగు నిన్ను గ్రహించుచున్నాను. ఈ ప్రదేశము నీకు స్థానము. ఇంద్రునికై నిన్ను (ఈస్థానమున) నుంచుచున్నాను. 3 (ఓ మూడవ యతిగ్రాహ్యమా! నీవు) పృథివీవికారమగు పాత్రచే గ్రహింపఁబడితివి. పృథివియందు (స్వామివిగా) నున్నట్టియు, సంతరిక్షమునందు (స్వామివిగా) నున్నట్టియు, స్వర్గమునందు (స్వామివిగా) నున్నట్టియు, నింద్రునికొఱకుఁ బ్రయమగు నిన్ను గ్రహించుచున్నాను. ఈ ప్రదేశము నీకు స్థానము. ఇంద్రునికియి నిన్ను (ఈస్థానమున) నుంచుచున్నాను. ౪ (ఓ నాల్గవ యతిగ్రాహ్యమా!) ఏ యతిగ్రాహ్యరూప పాత్రలు దేవ, మనుష్య, అసుర, రాక్షస, గంధర్వులకు హితములో! ఏ గ్రహమునకు నాగ్నేయ, విద్ర, సౌర్యములగు నతిగ్రాహ్యములు ప్రకృతులో! (వేటియొక్క ప్రభావముచే) ద్యులోకమునందున్న మేఘము వర్షాభిముఖముగాఁ జేయఁబడినదో! ఆ వివిధములగు హను (దవడ) స్థానీయములైన పాత్రలతోఁగూడుకొనిన నతిగ్రాహ్యమును నిండించుటకొఱకు నన్నముతో సమానమయినదియు, బలమునిచ్చునదియు నగు సోమరసమును బాగుగా గ్రహిం

[అ. ప్ర 2. కృష్ణ యజుర్వేదము. అను ౧.౨. పం ౨.] 303

చుచున్నాను. ఈ ప్రదేశము నీకు స్థానము. ఇంద్రునికై నిన్ను (ఈస్థానమునం) దుంచుచున్నాను.

పంచాశత్తు ౨

౨౯౨. సముబ్జితః శేషాం విశిష్టియాణామిషమూర్జం సమగ్రభీమేషతే యోని
 రిన్ద్రాయత్వా ౧ అపాగ్ం రసముద్వయసగ్ం నూర్యరశ్మిగ్ం సమా
 భృతమ్ అపాగ్ం రసస్యయోరసస్తం వోగృహ్ణామ్యత్తమమేషతే యోని
 ర్ద్రాయత్వా ౨ అయావిష్టాజనయన్కర్వరాణి సహిఃపుణి రురుర్వరా
 యగాతుః సప్రత్యువైద్ధునో మధ్వోమగ్రగ్ం స్వానూం యత్తనువాం
 తనూమైరయతి ఉపయామగృహితోఽసి ప్రజాపతయేత్వాజుష్టం గృహ్ణా
 మ్యేషతే యోనిః ప్రజాపతయేత్వా॥

౧ (ఓ యతిగ్రాహ్యములారా!) ఉదకములలో నారమైనట్టియు, జీవన
 హేతువుగాఁగలిగినట్టియు, (గాయత్రిచే ద్యులోకముచుండి) దీసికొనిరాఁబడిన
 ట్టియు, నుదకములలో శ్రేష్ఠమగు సోమలతకుఁగూడ నారమైనట్టియు, మీలో
 చివరదయిన గ్రహమును గ్రహించుచున్నాను. ఈ ప్రదేశము నీకుస్థానము (ఈ
 స్థానమునందు) నిన్నునింద్రునికై నుంచుచున్నాను. (గ్రహము=సోమరసమునుంచు
 పాత్రవిశేషము.) ౨ ఈ ప్రజాపతి యీశ్వరలను సంపాదింపఁజేయుచు, విశేష
 ముగా నిచ్చటనుంటున్నాఁడు. ఏ ప్రజాపతి ప్రకాశకుడై శ్రేష్ఠమగు కర్మఫలము

308 [అ గ. ప్ర 2. అంధ వేదములు. అను గ3. పం 1]

కొఱకు విస్తీర్ణమగు మార్గమగుచున్నాఁడో! అప్రజాపతి మధువుగు కర్మఫలము లను ధరింపజేయుచున్నవాఁడగుచు, మానమీపమును గొప్పగాఁబొందుఁగాక. ఏ కారణమువలన తదశరీరమునందు (మా) శరీరమునుఁ బొందించుచున్నాఁడో! (ఆ కారణమువలన మేము ఫలమునుఁబొందుదుము.) (ఓ ప్రజాపతి సంబంధివగు సోమగ్రహమా! నీవు) పృథివీపాత్రచే గ్రహింపఁబడిన దానవగుచున్నావు. ప్రజాపతికొఱకుఁ బ్రియమగు నిన్ను గ్రహించుచున్నాను. ఈ ప్రదేశము నీకు స్థానము. ప్రజాపతికొఱకు నిన్ను (ఈ స్థానమునందు) ఉంచుచున్నాను.

ద్వాదశరానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము గ3.

౨౯3. ౧ అన్వహమాసా అన్విద్యనాన్యన్వోషధీ రనుపర్వతాసః అన్విన్త్రగ్ం
రోదసీవావశానే అన్వాపోఅజహతజాయ మానమ్ ౨ అనుతేదాయ
మహ ఇన్ద్రియాయసత్రాతే విశ్వమనువృత్రహత్యే అనుక్షత్త్రమను
సహాయజత్రే న్ద్రదేవేభిరనుతే నృషప్యే ౩ ఇన్ద్రాణీమాసు నారి
షుసుపత్నీమహమశ్రవమ్ సహ్యాస్యాలపరం చనజరసాః

౧ చైత్రాది మాసములు (మమ్మనుగ్రహించుటకై) పుట్టుచున్న యింద్రుని ననుసరించి మమ్ముఁబొందినవి. వనములుపుట్టుచున్న యింద్రుననుసరించి మమ్ముఁ బొందినవి. ఓషధులు పుట్టుచున్న యింద్రుననుసరించి మమ్ముఁబొందినవి. పర్వతములు

[అ ౧. ప) ౭. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౩. పం ౨] ౩౦౫

పుట్టుచున్న యింద్రుననుసరించి మమ్ముఁబొందినవి. మనలనుఁ గోరుచున్న ద్యావాభూములు పుట్టుచున్న యింద్రుననుసరించి మమ్ముఁబొందినవి. ఉదకములు పుట్టుచున్న యింద్రుననుసరించి మమ్ముఁబొందినవి. ౨ (ఓ యాగము చేయుఁ దగిన యింద్రుడా!) సర్వదేవతలకంటె నధికుండవగు నీకొఱకు, వృత్రాసుగుని వధనిమిత్తమై నీయొక్క బలముకొఱకును, క్షత్రియజాత్యభిమానము గల్గుటకును, నీసహజమగు బలముననుసరించియు, శత్రువులందిరస్కరించు నీ స్వభావము ననుసరించియు, యాగములందగ్నాది దేవతలచే సమస్తమగు హవిస్సు క్రమముగా నివ్వఁబడుచున్నది. ౩ ఈ దేవస్త్రీలలో (స్వామియగు) నింద్రపత్నినిఁ బతివ్రతనుగా నేను వినియుంటిని ఇతరముకూడ నొకటికలదు. (ఏదనగా) ఈయింద్ర పత్నియొక్కభర్త ముదిమిచేతఁజావడు.

పంచాశత్తు ౨.

౨౯౪. మరతేపతిః ౧ నాహమిన్ద్రాణిరారణ సఖ్యుర్వృషాకశేర్మతే యస్యేదమ
స్యోం హవిః ప్రియందేవేషుగచ్ఛతి ౨ యోజాతపవ ప్రథమోమనస్వా
న్దేవోదేవా వాన్కతునా పర్యభూపత్ యస్యశుష్మాద్రోవసీ అభ్యసే
తాం సృష్ణస్యమహ్నసజనాస ఇన్ద్రాః ౩ ఆతేమహ ఇన్ద్రోత్కృగ్ సమస్య
వో యత్సమరన్తసేనాగ పతాతిదిద్యున్నర్యస్య బాహువోర్మాతే || ౨ ||

౧ ఓయింద్రపత్నీ ! నేను నీప్రియుడగు నింద్రుఁడులేకుండగా నితరదేవులెవరినిఁగూడ కీర్తించుటలేదు. ఏనాయొక్క యుదకమునందు అన్నపురోడాశాది హవిస్సు ప్రియమయి దేవతలందు బోవుచున్నదో ! (దేవతలను బొందుచున్నదో)

(అటువంటినేనని వెనుకటికన్వయము) ౨ ఏ దేవతయగు నీంద్రుడు పుట్టుచునే (దేవతలలో) ముఖ్యుడును, ధైర్యముకలవాడునై వృత్రాసురవధగూపమగు కర్మ చే నగ్నాన్యది దేవతలనతిక్రమించెనో! ఎవనియొక్క బలమువలన ద్యావాభూమలు భయపడినవో; ఓజనులారా! ఆయింద్రుడు తనబలముయొక్కమహిమచే (మిమ్ము రక్షించుగాక) 3 ఉగ్రుడవగు నీయింద్రుడా! అంతటను నీయొక్క రక్షణము గొప్పదైనది. ఏరక్షణమువలన మీసేనలు (శత్రువులవిషయమై) కోపయుక్తము లగుచు బాగుగఁ గ్రీడించినవో! (శత్రుబలమును లెక్కింపలేదని భావము) మఱియు మనుష్యులకు హితుడవగు నీయొక్క బాహువులందలి ఖడ్గాదులకాంతి యంతట నుఁ బ్రసరించుచున్నది. నీమనస్సు అనేకముఖములుకలదిగా సంచరింపకుండుగాక!

పంచాశత్తు 3.

౨౫. మనోవిష్వదియగ్విచారీత్ ౧ మానోమర్ధీరాభరా దద్ధితన్నః ప్రదాశుషే
దాతవేభూరియతే నవ్యేదేష్టేశస్తే అస్మిన్ఉక్థే ప్రబ్రవామవయమిన్ద్ర
స్తుతవన్తః ఆతూభరమాకిరేతత్పరిష్ఠా ద్విద్వాహిత్యా వసుపతింవసూనామ్
ఇన్ద్రీయతేమాహిసం దత్రమస్త్వస్మభ్యం తద్ధర్యశ్వ॥

౧ ఓయింద్రుడా! మమ్మును, మాప్రజలను, కలహము కోరువారినిగాఁజేయకుము అధికముగా హవ్యమునిచ్చు యజమానునికొఱకు దానముచేయుట కయి నీసంబంధమగు నేధనము (సంచితము) కలదో దానినిఁదీసికొనిరమ్ము. తీసికొనివచ్చియు మాకొఱకిమ్ము. ఓయింద్రుడా! నూతనముయినట్టియు, దానసాధనమయినట్టియుఁ బ్రశస్తమగు నీకర్మయందు నీసంబంధియగు శస్త్రము (=స్తోత్రము) తో స్తోత్రముచేయుచున్న మేము అధికముగా ప్రార్థించుచున్నాము. ౨ ఓయి

ద్రుడా! (నీవు) ధనమును దీసికొనిరమ్ము. ఈ (తీసికొనిరాబడిన) ధనమితర స్థలము న నుండకుండుగాక. ఏకారణమువలన ధనములలో ధనపతిగాఁ దెలిసికొను చున్నారమో, ఓయింద్రుడా! నీసంబంధమయినట్టియు, మహనీయమయినట్టియు, నివ్వఁబగినదియునగు నేధనము (కలదో) ఓ హరియను నేరుకలగురములతోఁ గూడుకొనిన యింద్రుడా ! ఆ ధనమును మాకొఱికిమ్ము.

పంచాశత్తు ౪.

౨౯౬. ప్రయన్ధి ౨ ప్రదాతార్గం హవామహ ఇన్ద్రిమా హవిషావయమ్ ఉభాహి
హస్తావసునా పృణస్వాః ప్రయచ్ఛ దక్షిణాదోత సవ్యాత్ ౨ ప్రదాతా
వజ్రీవృషభస్తురాషాట్ ఘస్మీరాజావృత్రహః సోమపావా అస్మిన్వజ్రే బహి
ష్యా నిషద్యాభాభవ యజమానా యశంయోః ౩ ఇన్ద్రిః సుత్రామాన్వ
వాగ్ం అవోభిః సుశృడికో భవతు విశ్వవేనాః బాధతాం ద్వేషా అభయం
కృణోతు సువీర్యస్య ॥౪॥

౧ అధికముగా దానము చేయించు నింద్రుని హవిస్సుతోఁ గూడుకొనిన వారలమై మేము పిలుచుచున్నాము. ఓ యింద్రుడా ! రెండుహస్తములను ధనముచే నిండింపుము. నాకభిముఖముగఁ గుడిచేతినుండియు, నెడమ చేతినుండియు, (ధనము) నొసఁగుము. ౨ అధికముగ దాతయైనట్టియు, వజ్రాయుధము కలిగినట్టియు, (నభిమతములగు ధనములను) వర్షించునట్టియు, (శత్రువునకు శీఘ్రముగఁ) దిరస్కారకుండైనట్టియు, బలవంతుండైనట్టియు, బ్రకాశించుచున్నట్టియు, వృత్రాసురునిజంపినట్టియు, సోమరసమునుఁ బానము చేయువాడవు నగు నీ వీ యజ్ఞమునందలి (వేదియందు

పరుచఁబడిన) దర్భయందు కూర్చొని పిమ్మట నీయజమానుని కొఱకు సుఖమునుఁ జేయువాఁడవై యనిష్టమునుఁ బోగొట్టువాఁడవగుము. = ఈ యింద్రుఁడు బాగు గరక్షించువాఁడును, ధనముకలవాఁడును, రక్షణచే సుఖమునుఁ జేయువాఁడును, (మాచేఁ జేయఁబడిన) సమస్త శుశ్రూషనుఁ దెలిసికొనిన వాఁడును నగుగాక. (మమ్మి) బాధించుచున్నట్టి శత్రువులను ద్వేషించుచున్న యా యింద్రుఁడు మాకభయము నిచ్చుఁగాక. (అతని ప్రభావము వలనమేము) శత్రువులఁ దిరస్కరించు సామర్థ్యమునకుఁ బ్రభువులమగుదుముఁ గాక.

పంచాశత్తు ౫.

౨౯౭. పతయః స్యామ ౧ తస్యవయగ్ం సుమతౌ యజ్ఞయస్యా పిభత్రే సామనసే
 స్యామ ససుత్రామాస్వవాగ్ం ఇన్దోఅస్నే ఆరాచ్చిద్ ద్వేషః సనుతర్య
 యోతు ౨ రేవతీర్నః సధమాద ఇన్ద్రేసన్తు తువివాజాః త్సుమన్తో యాభిర
 దేమ ౩ ప్రోష్వస్నే పురోరథమిన్ద్రాయ శూషమర్చత అభీకేచిదులోకకృతన్
 గ్జే సమత్పుత్రహా అ్మకంబోధి చోదితాన భన్తామన్యకేషామ్ జ్యాయాకాఅధి
 ధన్వసు ॥౫॥

౧ మేము యజ్ఞసంబంధియగు నాయింద్రుని యనుగ్రహయుక్తమగు మనస్సు నందుండిన వారలమగుదుము. (మరియు) పరమమంగళమగు మనశ్శాంతి యందుండిన వారలమగుదుము. బాగుగరక్షించువాఁడును, ధనముకలవాఁడు నగు నా యింద్రుఁడు హవిస్సునిచ్చు మాశత్రువులను దూరముగాఁ బాఱఁదోలుఁగాక. ౨ ధనములు కలిగినట్టియు, మాతోఁగూడ సంతోషించు చున్నట్టియు, నన్నముతోఁగూడ కొనినట్టి యుదకములు మాస్వామియగు నింద్రునియందు (సుఖముకొఱ) కుండుగాక.

(అ ౧. ప్ర ౨.

కృష్ణయజుర్వేదము.

అను ౧౩. పం ౫.] ౩౦౯

ఏ యుదకములతోఁ గూడ మేముధ్వనిజేయుచున్నవారమై (ఇంద్రుని స్తోత్రముచేయుచున్నవారమై) సంతోషించుదుమో ! ౩ ఇంద్రుని రథమున కెదుటచున్న బలమునధికముగఁ బూజించుడు. (పూజ యెట్లనగా ?) ఈ యింద్రుఁడు వృత్రాసురుని జంపినవాఁడు, యుద్ధములందు వీరభటులతోఁ గలిసినపుడు చంపనెదిరించిన శత్రువు మీఁద బడుచున్నాఁడు. (ఇదియే బలముయొక్క పూజ) ఆ విధముగఁ బూజింపఁబడిన యింద్రుఁడు మాకు నితరులఁ (బోగొట్టుటకొఱకుఁ) బ్రేరణచేయుచున్నవాఁడై సావధానుఁడగుఁగాక. నిందితులగు శత్రువుల ధనమునాశ్రయించి యుంటున్నవారులు (అల్లెత్రాళ్లు) తెగిపోవుఁగాక. (అల్లెత్రాఁడు = ధనుస్సునకుఁ గట్టినత్రాఁడు.)

త్రయోదశానువాకము సమాప్తము.

ఇట్లు ప్రథమాష్టకమున నప్తరు ప్రపాఠకము ముగిసినది.

—* 0 *—

ప్రపాఠకము ౮

అనువాకము .౧.

౧౮. ౧ అనుమత్యై పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వాపతిధేనుర్దక్షిణాయే ప్రత్య
 జ్ఞః శమ్యాయాలవశీయన్తేతం నైర్మతమేకకపాలం కృష్ణం వాసః
 కృష్ణతూషందక్షిణా ౨ వీహిస్వాహోఽహుతిం జమాణవషతే నిర్మతే
 భాగో భూతేహవిష్మత్యసి ముఞ్చేమమగ్ం హసః స్వాహానమోమృతదం
 చకారా ౩ యద్యత్ చరున్నిర్వాపతివరో దక్షిణాఽగ్నైర్వాజైష్టవమేకా
 దశకపాలం వామ నోనహీదక్షిణాఽగ్నీహోమీయమ్॥

౧ (ఈప్రపాఠకమున “రాజనూయ” యాగము చెప్పబడుచున్నది. చతుర్దశితోఁగూడుకొనిన పూర్ణమకభిమానియగు దేవత “యనుమతిదేవత” యనిచెప్పబడును.) అనుమతి దేవత కొఱకెలిమిదికపాలములలో సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. (ఈకర్మయందు) ధేనువు దక్షిణ. శమ్యకు వెనుక బియ్యపుపిండి నలుసులు క్రింద బడుచున్నవి. ఒక కపాలమునందు సంస్కృతమైన నిర్మతి దేవత గా గల ఆవలుసులను నిర్వాపము చేయవలయును. నల్లని యంచులుకల నల్లనివస్త్ర (మీకర్మయందు) దక్షిణ (నిర్వాపము=దేవతనుద్దేశించి హవిస్సు నగ్నియందుంచుట. (ధేనువు=పాడియూవు) ౨ (ఓగర్హ పత్యాగ్నీ!) (నీకొఱ) కివ్వబడిన యాహుతిని సేవించుచున్నవాడవై (దక్షిణదిక్కునుఁగూర్చి పోవనిచ్ఛయించుచున్న మమ్ము బాధింపకుము. ఓ నిర్మతి (పాప) దేవతా! ఈ ఒక్క కపాలము

[అం. ప్ర ౮. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧. పం ౨.] 3౧౧

నందలి పురోడాశము నీకు భాగము. మాయొక్క ఐశ్వర్యదేవతా ! హవిస్సుకల దానవగుచున్నావు. (కావున) నీ యజమానుని (దారిద్ర్యమునిచ్చు) పాపమునుండి విడువ్రము. ఏ గార్హపత్యాగ్ని (మాచే “ఏహి” యను శబ్దముచే ప్రార్థింపఁబడిన) యనుష్ఠానము నావిధముగానే జేసెనో ! ఆ యగ్నికొఱకు హవిస్సు ఇవ్వఁబడినది. సమస్కారము కూడఁజేయఁబడినది. ౩ ఈ వాక్యార్థము తరువాత పంచాశత్తులొ వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు . ౨.

౨౯. ౧ ఏకాదశకపాలం హిరణ్యందక్షిణై స్త్రమేకాదశకపాలచృషభోవహీ
దక్షిణాఽఽగ్నేయమప్తాకపాలమైంద్రం దధ్యృషభోవహీ దక్షిణైన్ద్రాగ్నం
ద్వాదశకపాలం వైశ్వదేవం చరుం ప్రధనుజోవత్సోదక్షిణా సౌమ్యగ్ం
శ్యామాకం చరుంవాసో దక్షిణా సరస్వత్యైచరుగ్ం సరస్వతేచరుం
మిధునాగావౌ దక్షిణా

౧ ఆదిత్య దేవతాకమగు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. (ఈయాగ మునందు) గోవుదక్షిణ. అగ్నావిష్ణువులు దేవతలుగా గల నెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. పొట్టియెద్దు దక్షిణ అగ్నిహోమములు దేవతలుగాఁ గల పదునొకండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. ఆవులకు గర్భము నిలుపఁదగిన యెద్దు దక్షిణ. అగ్నింద్రులు దేవతలుగాఁ గల నెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు దధిని నిర్వాపము చేయవలయును. సేచనసమర్థమగుచు నండములు గల యెద్దు దక్షిణ. ఇంద్రాగ్నులు, విశ్వేదేవులు, దేవతలుగాఁ గల పండ్రెండు కపాలములందు

సంస్కృతమగు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. మొదట పుట్టినదూడ దక్షిణ. సోముఁడు దేవతగాఁ గల శ్యామాకచరువును నిర్వాపము చేయవలయును వస్త్రము దక్షిణ. సరస్వతీ సరస్వద్దేవతల కొఱకు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. జంటగానున్న గోవులు దక్షిణ. (పైపంచాశత్తులోని మూడవ వాక్యార్థమీ వాక్యార్థము తోఁ జేర్చి వ్రాయఁబడినది. సేచనము = గర్భము చేయు శక్తి. దధి = పెట్టుగు. చరువు = హవిర్విశేషము. శ్యామాకము = ధాన్యవిశేషము.)

ప్రథమానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము ౨.

300. ౧ ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతిసామ్యం చరుగ్ం సావిత్రం ద్వాదశ
కపాలగ్ం సారస్వతం చరుం పౌష్ణం చరుం మారుతగ్ం సప్తకపాలం
వైశ్వదేవీమామితాం ద్యావాపృథివ్యమేకకపాలమ్॥

౧ అగ్నిదేవతాకమగు నెనిమిదికపాలములందు సంస్కృతమయిన పురో
డాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. సోముఁడు దేవతగాఁగల చరువును
నిర్వాపము చేయవలయును సవితృదేవతాకమగు పండ్రెండు కపాలములందు
సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. సరస్వతిదేవతాక
మగు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. పూషదేవతాకమగు చరువును నిర్వా
పము చేయవలయును. మరుద్దేవతాకమగు నేడుకపాలములందు సంస్కృతమగు
పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. విశ్వేదేవులు దేవతగాఁగల నామితా

[అ ౧. వ) ౮. కృష్ణయజుర్వేదము. అను 3. పం ౧] 3౧3

ద్రవ్యమును నిర్వాపము చేయవలయును. ద్యావాభూములు దేవతలుగాఁగల యొకకపాలమునందు సంస్కృతమైన పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. (ఆమిక్ష=వేడిపాలలోఁ బెరుగుపోయగా విరిగిన విరుగు.)

ద్వితీయానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము. 3.

3౦౮. ౧ ఐ॒న్ద్రాగ్న॑మే॒కాద॑శకపాలం మారు॒తీమా॒మిక్షాం॑ వారు॒ణీమా॒మిక్షాం॑
కాయ॑మే॒కకపాలం॑ ౨ ప్ర॒థ్వాస్యాన్త॑ వామ॒హేమరు॑తో య॒జ్ఞవా॑హనః
కర॑మ్భే॒ణస॑జోష॒సః 3 మో॒క్షాణ॑ ఇన్ద్ర॒ప్రతు॑స్సదే॒వాన్తు॑స్స తే శు॒ష్కిన్స॑వయా
మ॒హీహ్య॑స్య మీ॒ధుపో॑యవ్యా హ॒విష్మతో॑మరు॒తోవన్త॑తేగీః ౪ య ద్ద్రా
మే॒యద॑రణ్యే యత్స॒భాయాం॑ యద్దిన్ద్రీ॒యే! యఞ్చా॒ద్రేయద॑ర్యపనశ్చకృ
మా॒వయమ్॑ ! యదే॒కస్యా॑ధిధర్మ॒ణి తస్యా॑వయజనమసిస్వా॒హా ౫ అక్ర॑న
ర్గక॑ర్మకృతఃసహ॒వాచామ॑యోభు॒వా! దే॒వేభ్యః॑ కర్మ॑కృత్వాఽన్తం॒ ప్రే
త॑సుదానవః॥

౧ ఇంద్రాగ్నులు దేవతగాఁగల పదునొకండు కపాలములందు సంస్కృతమైన పురోడాశమును (నిర్వాపము చేయవలయును.) మరుద్దేవతాకమగు నామిక్షను

(నిర్వాపము చేయవలయును.) వరుణ దేవతాకమగు నామిక్షను నిర్వాపముచేయవలయును. ఒక కపాలమునందు సంస్కరింపఁబడిన ప్రజాపతి దేవతాకమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును ౨ వరుణపాశరూపమగు కర్మను నశింపఁజేయుటకర్మ లె నట్టియు, యజ్ఞమును వహించునట్టియు, కరమ్భముచే సమానప్రీతికల మరుత్తులనుఁ బిలుచుచున్నాము. (పెఱుగు, నెయ్యి కలసిన సక్తువులచే నిష్పాదితమగు పాత్రసముదాయము “కరమ్భ” మనఁబడును. సక్తువులు=ఒకవిధమయిన ధాన్యవిశేషము పేలాలపిండి కావచ్చును.) ౩ ఓ నేవేంద్రుడా! మమ్ముయధములందు ప్రవర్తింపఁ జేయకుము. ఓ బలవంతుడా! నీ (యనుగ్రహమువలన) ననిష్టము నాశనమగు గాక. వర్షముచేఁ దడుపుటకు సమర్థుడవగు నీ (యనుగ్రహము వలన) మాభూమి యవలు మొదలగు నిఖిలధాన్యములతోఁ గూడుకొనినది. (కావున ననిష్ట నాశకమని, తా.) మాస్తుతిరూపకమగు వాక్కు కరమ్భపాత్రరూప హవిర్యుక్తులగు మరుత్తులను నమస్కారము చేయుచున్నది. ౪ (యజమానుడు. యజమానపత్ని, దాసజనము, మొదలగు మేము) గ్రామములోను, అరణ్యములోను, సభయందును, ఇంద్రియమునందును, శూద్రుని విషయములోను, వైశ్యుని విషయములోను, అధికముగాఁ బాపముఁ జేసితిమో! (ఓ కరంభ పాత్రసముదాయమా!) ఆ సమస్తమునకు నీవు నాశకమగుచున్నావు (కావున నిన్ను) ఇచ్చుచున్నాను. ౫ అధ్వర్యుడు, యజమానుడు, యజమానపత్నియు, మొదలగునందరు సుఖమును కలుగఁజేయునట్టి (మాత్రోచ్ఛారణ రూపమగు) వాక్కుతోఁ గూడఁ గరంభపాత్ర హోమాంతమగు కర్మనుఁ జేసిరి. ఓ బాగుగ హవిస్సునిచ్చు నధ్వర్య ప్రభృతులారా! దేవతల కొఱ (కీ) కర్మనుఁజేసి స్వగృహమునుఁ గూర్చిపొందు.

తృతీయానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ర.

3౦ ౨. అగ్నయే¹నికవతే పురో¹డాశమష్టా¹కపాలం నిర్వపతిసా¹కం సూర్యో¹
 ద్యతామరు¹ద్భ్యః సాంతపనే¹భ్యోమధ్యం¹ధినే చరు మరు¹ద్భ్యోగృహమే¹ధి
 భ్యః సర్వా¹సాం దుగ్ధే¹సాయా చరు ౨ పూర్ణా¹దర్విపరా¹పత సుపూర్ణా¹
 పునరా¹పత వన్నే¹వవిక్రీణా¹వహా ఇషమూర్జా¹గం శతక్రతో 3 దేహి¹మే
 దదా¹మితే నిమే¹ధేహిని¹తేదధే నిహారమి¹న్నిమేహరా¹నిహారమ్॥

౧ సైన్యముకల యగ్ని కొఱకుదయించుచున్న సూర్యునితోఁగూడ (సూర్యో
 దయముకాలమునందని భావము.) నెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడా
 శమునునిర్వాపము చేయవలయును. అనిష్టమునశింపచేయు మరుద్దేవతలకొఱకు మధ్యా
 హ్నసమయమునందుచరువును (నిర్వాపము చేయవలయును) గృహమును, యజ్ఞము
 నుఁబాలించునట్టి మరుద్దేవతలకొఱకు సాయంకాలమునందు (యజమానునియొక్క)
 సర్వగోవులను (పాలు) పితుకుసమయమున చరువును నిర్వాపము చేయవలయును.
 ౨ ఓ దర్వి ! (నీవు బాణములనెగియుటలో) పూర్ణమగు చంద్రునిఁ గూర్చి వెళ్లుము.
 (అతని యనుగ్రహము వలనఁ గలిగిన బలముచే) బాగుగ నిండినదానవగుచురమ్ము
 ఓ యింద్రుడా ! ధనముచేతనువలె (శరనిష్కాసము చిమ్ముట నిచ్చి నీనుండి) అన.
 మును, బలమును, కొనుచున్నాము. (దర్వి = హోమకాలము నందుపయోగించు
 పాత్రవిశేషము.) = (ఓ యింద్రుడా !) నాకేది (కావలయునో, దానిని నీవు) ఒసఁ
 గుము. నీకేది (కావలయునో ! దానిని నేను) ఒసఁగుచున్నాను. (ఇచ్చియు) నాస
 మీపముననుంచుము. నీ సమీపమున (నే) నుంచుదును (ఈ యుభయ మొకసమ
 యమునకాదు మరెప్పుడనగా) మఱల మఱల దీసికొనివచ్చియే నా సమీపమున
 నుంచుము. (నేనును) మఱల మఱల తీసికొనివచ్చియేనీసమీపమున నించుచున్నాను.

పంచాశతు ౨.

303. నిహరామితే ౧ మరుద్భ్యః క్రీడిభ్యః పురోడాశగ్ం సప్తకపాలం నిర్వ
 పతి సాకగ్ం సూర్యేణోద్య. తాఽఽగ్నేయమష్టకపాలం నిర్వపతిసౌమ్యం చ
 రుగ్ంసావిత్రం ద్వాదశ కపాలగ్ం సారస్వతం చరుం పౌష్ణం చరుమైన్ద్రాగ్నే
 మేకాదశ కపాలమైన్ద్రం చరుం వైశ్వకర్షణ మేకకపాలమ్ ॥౨॥

౧ క్రీడకల మరుద్దేవతల కొఱకునుదయించుచున్న సూర్యునితోఁ గూడ (అన
 గా సూర్యోదయ కాలమునందని భావము.) ఏడు కపాలములందు సంస్కృతమగు
 పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. అగ్ని దేవతవలన నెనిమిది కపాలము
 లందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును (నిర్వాపము చేయవలయును. సోమదేవతకల
 చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. సవిత దేవతగాఁ గలిగినట్టియు, నెనిమిదికపా
 లములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపముచేయవలయును. సరస్వతి
 దేవతగాఁగల చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. పూషదేవతాకమగు చరువును
 నిర్వాపము చేయవలయును. ఇంద్రాగ్నులు దేవతలుగా గలిగినట్టి పదునొకండు
 కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును.
 ఇంద్రుఁడు దేవతగాఁ గలిగినట్టి నొక కపాలమున సంస్కృతమగు పురోడాశమును
 నిర్వాపము చేయవలయును.

చతుర్థానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము గీ.

30౪. సోమాయపితృమతే పురోడాశగ్ం షట్కపాలం నిర్వపతిపితృభ్యో బర్హి
 షద్యోధానాః పితృభ్యోఽగ్నిష్వాత్తేభ్యోఽభివాన్యాయై దుగ్ధేమన్తమే ౨
 తత్రేతతయేచ త్వామన్వేతత్రే పితామహప్రపితామహ యేచత్వామన్వ 3
 త్రపితరోయథాభాగం మన్దధ్వగ్ం ౪ సుసం దృశం త్వావయం మఘ
 వన్మన్దిషీమహి ప్రనూనం పూర్ణపన్ధురః స్తుతోయాసివశాగ్ం అనుయో
 జాన్విన్ద్రితేహరీ॥

౧ పితృస్వామియగు సోమదేవతకొఱకు నాకుకపాలములందు సంస్కృత
 మగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. యజ్ఞమునందున్న పితృదేవ
 తలకొఱకు వేపినయవలను నిర్వాపము చేయవలయును. (ఇట్లుచేయగా) యజ్ఞము
 నందుండని పితరులకొఱకు దూడచచ్చినదాగావునుండి బియ్యపుపిండితోకలిపిన పాలను
 పితుకవలయును. (అనగా నట్టిపాలను నిర్వాపచేయవలయుననితా॥ బర్హి షదః=ఈలోక
 మునందు యజ్ఞముచేసి పితృలోకమును పొందినవారు. అగ్నిష్వాత్తా=ఈలోకము
 నందు యజ్ఞముచేయక గృహస్థులుగానుండి పితృలోకమును పొందినవారు.) ౨ ఓ
 పితృదేవతా! నీకొఱకీపిండిగాచేయబడిన యన్నమివ్వబడినది. ఎవరు నిన్ననుసరించి
 యుంటున్నారో! (వారికిఁగూడ నీపిండాన్నమివ్వబడినది.) ఓపితామహుడా! ఈ
 యన్నము నీకివ్వబడినది. నిన్ననుసరించి ఎవరుంటున్నారో! (వారికిఁగూడ నీవ్వబడి
 నది.) ఓప్రపితామహుడా! (నీకీయన్నమివ్వబడినది.) ఎవరునిన్ననుసరించియుంటు
 న్నారో! (వారికిఁగూడ నివ్వబడినది.) 3 ఓపితృదేవతలారా! (మీకివ్వబడిన పిం
 డములలో) మీమీభాగము నతిక్రమించకుండగా సంతుష్టులుకండు. ౪ ఓయింద్రుడా!

మంచికటాక్షవీక్షణముచే మమ్ముఁ జూచుచున్న నిన్ను మేము తృప్తిపఱచుచున్నా
రము. నీవుకూడ మాచేనివ్వఁబడిన హవిస్సుచే నిండింపఁబడిన రథముమీఁది
భాగమున చేరినవాఁడవైమాచేస్తోత్రము చేయఁబడిన వాఁడవగుచు నభీష్టదేశముల
నుద్దేశించి తరచుగా రాగలవు ఓయింద్రుడా ! నీయశ్వములు రథమునందు
యుక్తములైనవికదా (కలిసికొనినవని తా॥)

పంచాశత్తు ౨

30౫. అక్షన్నమీమదస్తహ్యవప్రియా అధూషత అస్తాషతస్వభానవో విప్రానవిష్ఠ
యామతీ యోజాస్విస్త్రతేహరీ ౨ అక్షన్నితరోఽ మీమదస్త పితరోఽతీత్మ
పస్తపితరోఽ మీమృజస్త పితరః 3 పరేతపితరః సోమ్యా గమ్భీరైః పథిభిః
పూర్వైః ఆధాపిశ్యాన్తు నవిదత్రాగం అపీతయమేన యేసథమాదం మనన్తి
ర మనోన్వాహువామహే నారాశగం నేన స్తోమేన పితౄణాం చమన్సభిఃఆ

౧ హవిస్సునుభుజించుచున్న పితృదేవతలు మిక్కిలి సంతోషించినారు.
ఏకారణముచేఁ బ్రయములైన శిరస్సు మొదలగు నంగములను (హవిరోభీజన సౌకర్య
ముచే) కదలించిరో ! తమతేజస్సుచేఁ బ్రకాశించుచున్న బ్రాహ్మణులు (భోజన
తృప్తిచే) మిక్కిలి నూతనమగు బుద్ధిచే స్తోత్రముచేసినారు. ఓ యింద్రుడా ! నీగుర
ములు రథమునందు నియుక్తములైనవికదా ! ౨ హవిస్సును భుజించిన పితృదేవతలు
(మమ్ము) సంతోషపెట్టిరి పితృదేవతలు (మమ్ము) తృప్తిపఱచిరి. పితృదేవతలు
(మమ్ము) శోధించిరి. 3 మంచి మనస్సుగల పితృదేవతలారా ! సులభములగు
నన్నోదకములు కలవియు, పూర్వము చేయఁబడినవియు నగు మార్గములచే తిరిగి

(మీగృహములఁ గూర్చి పొండు. పిమ్మట నా పితృలోకమునందు యమునితోఁగూడ నే పితరులు సంతోషించుచున్నారో (చిరకాలనివాసముచే నచటి వృత్తాంతములను) దెలిసికొనిన యా పితరులనుఁ గూడ పొందుడు. ౪ మనుష్యులకు ప్రశంసాయోగ్యమగు వాక్యసమూహము చేతను, పితరులకుఁ గూడ మననీయములగు వాక్యముల చేతను, (పితృయజ్ఞానుష్ఠానము నందాసక్తమైన) మనస్సును శీఘ్రముగాఁ బిలుచున్నారము. (మననము = మాటిమాటికిఁ దలచుట)

పంచాశత్తు 3.

3౦౬. స॒వీ॒తు॒మ॒నః॑ పు॒నః॑ క్ర॒త్యే॒దక్షా॑యజీ॒వ॒సే॑ జ్యో॒క్ష్మసూ॑ర్యం॒దృ॒శే॑ ॥ ౧ పు॒న॒ర్నః॒పిత॑
రో॒మనో॑ద॒దా॒తు॒దై॒వ్యోజ॑నః॒ జీ॒వం॑ వ్రాత॒గ్ం స॑చే॒మహి॑ ॥ 3 యద॒న్తరి॑
క్షం పృ॒థి॒వీ॒ముత॑ద్యాం యన్తా॒తరం॑ పిత॒రం వా॒జిహి॑గ్ంసి॒మ అ॒గ్ని
ర్మాత॑స్మాదే॒నసో॑గార్హ ప॒త్యః ప్ర॑ము॒చ్ఛతు॑ దురి॒తాయా॑ని చ॒క్రమ॑కరోతు
మా॒మనే॑న॒సమ్॑॥

౧ కర్మానుష్ఠానముకొఱకు, నాయాసామర్థ్యముకొఱకు, జీవించుకొరకు, సూర్యనిజూచుకొరకు, యోగ్యమగుమనస్సువచ్చి మమ్ము మఱలఁ బొందుగాక. ౨ ఓపితృదేవతలారా! దేవసంబంధియగు పురుషనముదాయము మాకు (కర్మానుష్ఠానపరమగు) మనస్సును మాటిమాటికిచ్చుగాక. మేముగూడ సంవత్సరసమూహరూపమగు జీవనమును నేవించుదుము. = అంతరిక్షలోకమును గాని, పృథివీలోకముఁ గాని, లేక ద్యులోకముఁగాని, తల్లినిగాని, తండ్రినిగాని హింసించుటకిచ్చ

320 [అ గ. ప్ర ౨. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౨. పం ౧.]

యించితిమనుట యేదికలదో ! ఆసమస్త పాపమునుండి గార్హ పత్యాగ్ని నన్ను విడచునుగాక. ఇతర పాపములనుకూడ వేటిని చేసితిని, (వాటినుండికూడ విడుచునుగాక.) నన్ను పరహితునిగాఁ జేయుఁగాక.

పంచమానువాకము సమాప్తము.

—(—*—(—

అనువాకము ౬.

302. ప్రతిపూరుష మేకకపాలాన్నిర్వపత్యే కమతిరిక్తం ౨ యావన్తోగృహ్యః
స్మస్తేభ్యః కమకరం 3 పశూనాం శర్నాశిశర్నయజమానస్యశర్నమే
యచ్చై ౪ కపవరుద్రోనద్వితీయాయతస్థ ౫ ఆఖుస్తేరుద్రపశుస్తం జష
స్వై ౬ షతేరుద్రభాగః సహస్వస్రామృకయాతం జషస్వ ౭ భేషజం
గవేఽశ్వాయ పురుషాయభేషజమధో అస్మభ్యం భేషజం నుభేషజమ్॥

౧ పూర్వము పురుషుల నుద్దేశించి మిగిలిన కపాలములందు సంస్కృతము లయిన పురోడాశములను నిర్వాపము చేయవలయును. ౨ మనుష్యులమగు మేమెంతమంది (ఇచటనుంటిమో,) ఆ యందటి కొఱకును సుఖమునుఁ జేసితిని. 3 (ఓమాతా!) (గడ్డిమొదలగు వస్తువులతోను, విత్తులతోను కూడుకొనుటచే) పశువులకు సుఖమగు చున్నావు. (కావున) యజమానునకు (అధ్వర్యుఁడనగు) నాకును సుఖము నిమ్ము. ౪ రుద్రుఁడొక్కడే (జగత్తునందున్నాఁడు. రెండవ రుద్రుఁడులేడు. ౫ ఓ

రుద్రుడా ! ఎలుక నీకు (ప్రియమగు) పశువు (కావున) దానిని సేవించుము ౬
 ఓరుద్రుడా ! ఈ యివ్వబడిన పురోడాశముల యంశము నీకివ్వబడుచున్న భాగము.
 ఆభాగమును, సోదరివలె హితమునుచేయు పార్వతితోఁగూడ సేవించుము. ౭ ఓ
 రుద్రుడా ! మా గోజాతి కారోగ్యమును (జేయుము) అశ్వజాతికారోగ్యమును
 (చేయుము) మాపురుషజాతి కారోగ్యమును చేయుము. పిన్నుట మాకుఁగూడ
 నారోగ్యమును (చేయుము.) తాత్కాలికరోగశాంతిగాని, నిత్యమైన యారోగ్యము
 కాని, యెట్లగునో, అట్లుచేయుము. ఎద్దునకు నావునకును మంచిగమనమును సంపా
 దింపజేయుము.

పఞ్చాశత్తు ౨

3౦౫. యథాసతి సుగంమేషాయమేష్యా ౧ అవామ్బరుద్రమదిమహ్యవదేవం
 త్ర్యమ్భకమ్ యథానః శ్రేయసః కరద్యధానోవస్యసః కరద్యధానః పశు
 మతిః కరద్యధానోవ్యవసాయయాత్ ౨ త్ర్యమ్భకం శుజామహేసుగన్ధిం
 పుష్టివర్ధనమ్ ఉర్వారుకమివబన్ధ నాగ్నున్ద్రైత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్ ౩
 ఏషతేరుద్రభాగస్తం జషన్వతేనావసేన పరోమూజవతోఽతీహ్య ౪ వత
 తథన్వాపినాకహస్తః కృత్తివాసాః॥

౧ ఓపార్వతీ ! రుద్రునుద్దేశించి పురోడాశావదానమును జేసితిమి. మూడు
 నేత్రములుకల దేవునుద్దేశించి పురోడాశావదానమును జేసితిమి. (ఆదరముకొఱకు
 రెండుపర్యాయములొకే యర్థముచెప్పబడినది) ఈరుద్రుడు మమ్ము (నధ్యయ

నాదులచే) శ్రేష్ఠులనుగా నెట్లుచేయునో ! ధనముకలవారినిగా నెట్లుచేయునో ! గోవు
లశ్వములుగలవారినిగా నెట్లుచేయునో ! శాస్త్రార్థనిశ్చయము కలవారినిగా నెట్లు
చేయునో (అందుకై యవదానము చేయఁబడినదని భావము.) (పురోడాశావదాన
ము=హోమముచేయుటకై పాత్రనుండి చేతిలోనికిఁ బురోడాశమును గ్రహించుట)
౨ మంచీశరీరగంధ, పుణ్యగంధములను కలిగినవాఁడును, శరీర ధనాదివిషయమగు
పుష్టినివృద్ధి నొందించువాఁడునగు త్రినేత్రునిఁబూజించుచున్నాము. దోసపండుతోడిమ
నుండివలె, మత్స్యపునుండి నేను (ఈశ్వరానుగ్రహమువలన) విడిపింపఁబడగలను. స్వ
ర్గాదికమునుండి (చిరజీవితమునుండికాని) విడిపింపఁబడను. ౩ ఓరుద్రుడా ! ఈ(వృ
క్షాదికమునందు సన్నద్ధమగు) పురోడాశసంఘము నీకు భాగము. దానిని సేవింపు
ము. (దారిబత్తెమగుటచే నీకు రక్షకమగు) భాగముతోఁగూడుకొనినవాడవై మూడ
వత్తమునుపేరుకల పర్వతముకంటె పరభాగమునందున్నవాడవై యతిక్రమించి వెళ్లు
ము. ౪ మావిరోధియగు పాపమునుఁ జంపుట కీరుద్రుఁడు పినాకమనుధనస్సు హస్త
మునందు కలవాఁడును, (నారినిలాగుటచే) విస్తరింపఁజేయఁబడిన ధనస్సుకలవాఁడు
ను, చర్మము వస్త్రముగాఁగలవాఁడు నగుఁగాక.

షష్ఠానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము 2.

30౯. ఐన్ద్రాగ్నం ద్వాదశకపాలం వైశ్వదేవం చరుమిన్ద్రాయ నాసీరాయ
పురోడాశం ద్వాదశకపాలం వాయవ్యంపయః సౌర్యమేకకపాలం ద్వాద

శగవగ్ం స్తీం దక్షిణాఽఽ ౨ గ్నేయమస్తాకపాలం నిర్వపతిరాద్రం
 గావీధుకం చరుమైన్ద్రం దధివారుణం యవమయం చరుం వహినీధేన్దుర్దక్షి
 ణా ౩ యేదేవాః పురః సదోఽగ్నినేత్రా దక్షిణసదో యమనేత్రాః
 పశ్చాత్సదః సవిత్సనేత్రా ఉత్తరసదోవరుణనేత్రా ఉపరిషదో బృహ
 స్పతినేత్రా రక్షోహణస్తేనః పాన్తుతేనోఽవన్తుతేభ్యః॥

౧ ఇద్రాగ్నులు దేవతగాగలిగినట్టియుఁ బండ్రెండుకపాలములందు సంస్కృత
 మగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. విశ్వేదేవ దేవతాకమగు చగు
 వును నిర్వాపము చేయవలయును. వాయుదిత్యులతోఁగూడకొనిన యింద్రుని
 కొఱకు పండ్రెండుకపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము
 చేయవలయును. వాయుదేవతాకమగు పాలను నిర్వాపము చేయవలయును. ఒక
 కపాలమునందు సంస్కృతమైన నూర్యదేవతాకమగు పురోడాశమును నిర్వాపము
 చేయవలయును. పండ్రెండు మెద్దులచే మోయబడుచున్న నాగలి (ఈకర్మకు)
 దక్షిణ. ౨ అగ్నిదేవతాకమగు నెనిమిదికపాలములందు సంస్కృతమగుపురోడాశము
 ను నిర్వాపము చేయవలయును. గుద్రదేవతాకమైనట్టియు, నరణ్యధాన్య విశేషముచే
 నిప్పన్నమగు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. ఇంద్రదేవతాకమగు పెగు
 గును నిర్వాపము చేయవలయును. వరుణదేవతాకమైన, యవమయ మగు చరువును
 నిర్వాపము చేయవలయును. పృథ్వీభాగమున భారము వహించుచున్న యావు (ఈక
 ర్మకు) దక్షిణ. ౩ తూర్పుదిక్కునందున్న యగ్ని మొదలగు నే దేవతలు రాక్షసుల
 జంపువారలై (యుండిరో!) దక్షిణ దిక్కునందుండు యముఁడు మొదలగు దేవతలు
 రాక్షసులఁ జంపువారలై (యుండిరో!) పశ్చిమ దిక్కునందుండు నూర్యఁడు మొద
 లగు దేవతలు రాక్షసులఁ జంపువారలై (యుండిరో!) ఉత్త రదిక్కునందుండు వరు

ఋషి మొదలగు నే దేవతలు రాక్షసులఁ జంపువారలై (యుండిరో!) ఊర్ధ్వభాగమునందుండు బృహస్పతి మొదలగు నే దేవతలు రాక్షసులఁ జంపువారలై (యుండిరో!) ఆ దేవతలు మమ్ము (రాక్షసనివారణముచేసి) రక్షించుఁగాక. మఱి నా దేవతలు మమ్ము (ధర్మానుష్ఠానము కొఱకు) రక్షించుఁగాక. వారికొఱకు నమస్కారముగఁగాక. వారికొఱకు (ఈహవ్యము) హుతమగుఁగాక.

పంచాశత్తు ౧.

3౧౦. నమస్తేభ్యఃసావహా ౧ సమూహం రాక్షసం దగ్ధం రాక్షసమహం
రాక్షసభిసంహవ్య ౨ గ్నయేరాక్షసేసావహా యమాయసవిత్రే వరు
ణాయబృహస్పతయే దువస్వతేరాక్షసేసావహా ౩ ప్రప్తివాహీరధోదక్షిణా
౪ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూణ్ణహస్తాభ్యాం
రాక్షసావహం జహోమిహతం రాక్షసభిష్మరాక్షసా ౫ యద్వస్తే తద్దక్షిణా॥

౧ (నూకుఁ బ్రతికూలమగు) రాక్షససముదాయము (నశింపఁజేయుటకు సమూహముగాఁ జేయఁబడినది. దగ్ధమైన రాక్షససముదాయమున కంతటనున్న భృత్యులను బాగుగా నేను దహింపఁజేయుచున్నాను. ౨ రాక్షససంహారియగు నగ్నికొఱకు (హవ్యము) హుతమగుగాక. (రాక్షసహంతయగు) యమునికొఱకు (హవ్యము హుతమగుగాక.) (రాక్షససంహారియగు) సూర్యునికొఱకు (హవ్యము హుతమగుగాక.) (రాక్షససంహారియగు) వరుణునికొఱకు (హవ్యము హుతమగుగాక.) పరిచర్యగల బృహస్పతికొఱకు (హవ్యము హుతమగుగాక. పరిచర్య = సేవ.) ౪ మూషగురములచే మోయబడుచున్న రథము (పూర్వోక్తమగు కర్మ

[అ గ ప] ౮. కృష్ణ య జ ర్వే ద ము అను ౮ పం ౧] 3౨౯

యందు) దక్షిణ. ౬ ప్రేరకుడు, అంతర్యామియునగు నూర్యునియాజ్ఞయుండగా, నశ్వినీదేవతలయొక్క బాహువులచేతను, పూషదేవతయొక్క హస్తములచేతను, రాక్షససముదాయముయొక్క వధ నుద్దేశించి హోమముచేయుచున్నాను. రాక్షస సముదాయము చంపబడినది. రాక్షససముదాయమును చంపితిమి. ౧౬ (హోమ కాలమునందు కప్పబడిన) వస్త్రమేదికలదో, ఆవస్త్రము (ఈకర్మయందు) దక్షిణ శ్రీ వేమని గ్రుండులయందు

సప్తమానువాకము సమాప్తము. తే ల ప్రోలు (ఋషి)

అ ను వా క ము ౮.

3౧౧. ధా॒త్రే॒పు॒రో॒దా॒శం ద్వా॒దశ కపా॒లం నిర్వ॑పత్యనుమత్యై॒చరుగ్ం రా॒కా
యై॒చరుగ్ం సి॒నీ॒వా॒ల్యై॒చరుం కు॒ప్తై॒చరుం మి॒ధునాగావోదక్షి॑ణా ॥
౨ గ్నా॒వైష్ణవమే॑కాదశకపా॒లం నిర్వ॑పత్యన్ద్రా॒వైష్ణవమే॑కాదశకపా॒లం వై
ష్ణవం॒త్రి కపా॒లం వా॒మనో॒పహీ॑దక్షి॒ణా ॥ గ్నీ॒షో మి॒యమే॑కాదశకపా॒లం
నిర్వ॑పత్యన్ద్రా॒సోమి॒యమే॑కాదశకపా॒లం సోమ్యం చ॒రుం బ॒భ్రుర్దక్షి॑ణా
సోమా॒పౌష్ణం చ॒రుం నిర్వ॑పత్యన్ద్రా॒పౌష్ణం॒చరుం పౌష్ణం చ॒రుగ్ంశ్వా
మోదక్షి॑ణావై శ్వా॒నరం ద్వా॒దశకపా॒లం నిర్వ॑పతిహిరణ్యం దక్షి॑ణా
వారు॒ణం య॑వమయం చ॒రుమశ్వో॑దక్షి॑ణా॥

౧ బ్రహ్మకొఱకు పండ్రెండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. అనుమతి దేవతకొఱకు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. రాకా దేవతకొఱకు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. సినీవాలీ దేవతకొఱకు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. కుహూ దేవతకొఱకు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. (ఈ కర్మయందు) జంటగానున్న గోవులు దక్షిణ. ౨ అగ్ని విష్ణువులు, దేవతగాగల పదునొకండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. ఇంద్రవిష్ణువులు దేవతగాగల పదునొకండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. విష్ణువు దేవతగాగల మూడు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును (ఈ కర్మయందు) పొట్టియెద్దు దక్షిణ. ఆగ్ని షోములు దేవతగాగల పదునొకండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును కపిలగోవుదక్షిణ. సోమ, పూష, దేవులు దేవతగాగల చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. ఇంద్ర పూష దేవుడు దేవతగాగల చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. నల్లనిగోవు దక్షిణ. వైశ్వానరుడు (అగ్ని) దేవతగాగల పండ్రెండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశము నిర్వాపము చేయవలయును. బంగారము దక్షిణ. వరుణుడు దేవతగాగల యవమయమగు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. గుర్రము దక్షిణ

అష్టమానువాకము సమాప్తము.

—(—*—(—

అనువాకము ౯.

3౧౨, బ్రాహ్మస్మత్యం చరుం నిర్వాపతిబ్రహ్మణో గృహేశితీవృష్టోదక్షిణైస్త్ర్యమేకాద

శకపాలగ్ం రాజవ్యవ్యగృహముషభోదక్షిణాఽఽదిత్య చరుం మహిష్యై
 గృహేథేనుర్దక్షిణానైర్మతం చరుం పరివృక్త్యగృహేకృష్ణానాం వ్రీహీశా
 నఖనిర్భిన్నం కృష్ణాకూటా దక్షిణాఽఽగ్నేయమష్టాకపాలగ్ం సేనాన్యోగృ
 హేహిరణ్యం దక్షిణావారుణం వశకపాలగ్ం సూతవ్యగృహే మహాని
 రష్ట్రో దక్షిణామారుతగ్ం సప్తకపాలం గ్రామణ్యోగృహే పృశ్నిర్దక్షిణా సావి
 త్రాద్వాదశకపాలమ్॥

౧ బ్రహ్మయను ఋత్విక్కుయొక్క గృహమునందు (రాజువెల్లి) బృహస్పతి
 దేవతగాఁగలచరువును నిర్వాపము చేయవలయును. వెండి (ఈకర్మయందు) దక్షిణ.
 రాజులయొక్క గృహమునందింద్రుఁడు దేవతగాఁగల పదునొకండు కపాలములందు
 సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. ఎద్దుదక్షిణ. పట్టమ
 హిషి (రాజపత్ని) యొక్క గృహమునందాదిత్యుఁడు దేవతగాఁగల చరువును నిర్వా
 పము చేయవలయును. పాలనిచ్చునట్టి యావుదక్షిణ. ప్రేమలేని రాజపత్నియొక్క
 గృహమునందు నిర్ఋతి దేవతగాఁగలిగినట్టియు, నల్లని వ్రీహులు సంబంధమైన
 దియు, గోళ్లచేవొలిచిన బియ్యము వలన వంశిన చరువును నిర్వాపము చేయవల
 యును. విరిగిన కొమ్ములుగల యెద్దు దక్షిణ. సేనాని (సేనాపతి) గృహమునందగ్ని
 దేవతగాఁగల యెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము
 చేయవలయును. బంగారము దక్షిణ. సారథియొక్క గృహమునందు వరుణుఁడు
 దేవతగాఁగల పదికపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపముచేయ
 వలయును నలగగొట్టబడిన వృషణములుగల యెద్దు దక్షిణ గ్రామాధికారి
 యొక్క గృహమునందు మరుద్దేవతాకమగు నేమకపాలములందు సంస్కృతమగు
 పురోడాశమును నిర్వాపముచేయవలయును. తెల్లనియెద్దుదక్షిణ. అంతఃపురా

ధ్యక్షుని (కంచుకి) యొక్క గృహమునందు సవిత్వదేవతాకమగు ప్రాచీందక్షిణపాల
ములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపముచేయవలయును. సంకీర్ణ
వర్ణముకలగోవు దక్షిణ. కోశాధ్యక్షుని గృహమునందశ్వినీదేవతలు దేవతగాఁగల
రెండుకపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపముచేయవలయును.
ఒకతల్లియందుఁబుట్టిన రెండుదూడలుదక్షిణ. రాజునకురాదగిన, నారవభాగమును
బ్రజలచుండి తీసికొనువానియొక్క గృహమునందు పూషదేవుఁడు దేవతగాఁగల
చరువును నిర్వాపముచేయవలయును. నల్లనియెద్దుదక్షిణ జూఁగానియొక్క గృహ
మునందు ఆరణ్యకగోధుమములవలన నిష్పన్నమైన రుద్రదేవతాకమైన చరువును
నిర్వాపముచేయవలయును. చిత్రవర్ణముకలిగినట్టియు, దీర్ఘమగుతోకగల జంతు
విశేషముదక్షిణ. (ఇచటప్రతికర్మయందును రాజేకర్తయని తెలుసుకొనవల
యును)

పంచాశత్తు ౨.

3౧3. ౧ త్తుర్త్యహాఽపధ్వస్తోనక్షిణాఽశ్వినం ద్వికపాలం సంగ్రహీతుర్త్యహే
సవాత్యేదక్షిణాపౌష్ణం చరుం భాగదుఘస్యగృహే శ్యామోదక్షిణారా
ద్రంగావీధుకం చరుమతావాపస్యగృహే శబలఉద్ధారోదక్షిణే ౨ న్ద్రాయ
సుత్రామే పురోడాశమేకాదశకపాలం ప్రతినిర్వసత్తీన్ద్రాయాగం హోము
చే ౩ యం నోరాజా వృత్రహారాజా భూత్వావృత్రంవధ్యాన్తే ౪
త్రాబార్హస్పత్యం భవతిశ్వేతాయై శ్వేతవత్సాయై దుగ్ధేస్వయంమూరే
స్వయంమధత ఆజ్యఆశ్వత్థే॥

౧ ఈవాక్యార్థము పైపంచాశత్తుతోఁజేర్చి వ్రాయడమయినది. ౨ స్వగృహమునందు బాగుగఁబరిపాలించువాఁడును, పాపమునుండి విడిపించువాఁడునగు నింద్రునికొఱకు పదునొకండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. ౩ ఈ రాజసూయకర్త మనకు శత్రువును నశింపఁజేయుటకు సమర్థుడగురాజయి శత్రువును వధించుఁగాక. ౪ ఈవాక్యార్థము ౩వ పంచాశత్తుతోఁజేర్చి వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ౩.

౩౧౪. పాత్రే^౧చతుః^౨ సక్తా^౩స్వయమవపన్నా^౪యై^౫ శా^౬ఖా^౭యై^౮కర్ణా^౯గ్ం^{౧౦} శ్చా^{౧౧}కర్ణా^{౧౨}గ్ం^{౧౩}
 శ్చ^{౧౪}త^{౧౫}న్జ్ఞా^{౧౬}లా^{౧౭}న్వి^{౧౮}చిన^{౧౯}యా^{౨౦}ద్యే^{౨౧}కర్ణా^{౨౨}ః^{౨౩} స^{౨౪}వ^{౨౫}య^{౨౬}సి^{౨౭}బా^{౨౮}ర్హ^{౨౯}స్ప^{౩౦}త్యో^{౩౧}యే^{౩౨}కర్ణా^{౩౩}ః^{౩౪} స^{౩౫}ఆ^{౩౬}జ్యే^{౩౭}
 మై^{౩౮}త్రః^{౩౯} స్వ^{౪౦}యం^{౪౧} కృ^{౪౨}తా^{౪౩}వే^{౪౪}ది^{౪౫}ర్భ^{౪౬}వ^{౪౭}తి^{౪౮} స్వ^{౪౯}యం^{౫౦} ది^{౫౧}నం^{౫౨} బ^{౫౩}ర్హి^{౫౪}ః^{౫౫} స్వ^{౫౬}యం^{౫౭} కృ^{౫౮}త^{౫౯}ఇ^{౬౦}
 ధ్మః^{౬౧} సై^{౬౨}వ^{౬౩}శ్వే^{౬౪}తా^{౬౫}శ్వే^{౬౬}త^{౬౭}వ^{౬౮}త్సా^{౬౯} దక్షి^{౭౦}ణా^{౭౧}॥

౧ స్వయముగా మధింపఁబడినదియు, స్వయముగా మూర్తీభవించినదియు నగు తెల్లనిదూడగల తెల్లనియావుయొక్క పాలయందు, నాజ్యమునందును మిత్రదేవతాకమును, బృహస్పతిదేవతాకమునగు హవిస్సు అగుచున్నది. (ఆజ్యమునందు మిత్రదేవతాకమగు హవిస్సనియు, పాలయందు బృహస్పతిదేవతాకమగు హవిస్సనియు భేదము) తనంతటనేపడిన రావికొమ్మయొక్క చతురస్రమమయిన (నలుపలకలుగల) పాత్రయందు తునిగిపోవని బియ్యపుగింజలను, తునిగిపోయిన బియ్యపుగింజలను (హవిస్సుగా) నిష్పాదనము చేయవలయును. తునిగిన బియ్యపుగింజలు (=నూకలు) పాలయందుంచినచో నది బృహస్పతిదేవతాకమగు హవిస్సు

తునుగని బియ్యపుగింజలు నేతియందుంచి (హవిస్సుగాఁ జేసినచో) నది మిత్ర దేవతాకమగు హవిస్సు లగుచున్నది. వేది (శాస్త్రీయఖననము లేకుండగా) స్వయముగా నిర్మితమయి యుండవలయును. బర్హిస్సు (శాస్త్రీయఛేదనము లేకుండగా) స్వయముగా ఖండింపబడియుండవలయును. ఇద్ధముగూడ స్వయంకృతమయి యుండవలయును. తెల్లనిదూడకల యా తెల్లనియావే (ఈకర్మయందు) దక్షిణయగుచున్నది.

నవమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౧౦.

3౧౧. అగ్నేయే గృహపతయే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వాపతి కృష్ణానాం
ప్రీహీణాం సోమాయవనస్పతయే శ్యామాకంచరుగ్ం సవితేసత్య
ప్రసవాయ పురోడాశం ద్వాదశకపాలమాశూనాం ప్రీహీణాం రుద్రా
య పశుపతయేగా వీధుకంచరుంబృహస్పతయే వాచస్పతయే నైవారం
చరుమింద్రాయ జ్యేష్ఠాయ పురోడాశమేకాదశకపాలం మహాప్రీహీణాం
మిత్రాయ సత్యాయాఽఽమృతానాం చరుంవరుణాయధర్మపతయే యవ
మయంచరుగ్ం ౨ సవితాత్వా ప్రసవానాగ్ం సువతామగ్నిర్గృహపతీ
నాగ్ం సోమోవనస్పతీనాగ్ం రుద్రఃపశూనామ్ ॥

౧ గృహమునకుఁ బ్రభువగు నగ్నికొఱకు నెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. వనస్పతియగు సోమ దేవతకొఱకు నల్లనిప్రీహులసంబంధమగు శ్యామాక (=చామలు) చరువునునిర్వా

పము చేయవలయును. అమోఘమయిన యనుజ్ఞకల సూర్యునికొఱకుఁ బండ్రెండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. గెండుమాసములలో సిద్ధమగు ప్రీహుల (తోఁకలుగల్గి నల్లగానుండు ధాన్యము. సత్తి కలనిపేరు) సంబంధమగు పురోడాశమును పశుపతియగు రుద్రునికొఱకు నిర్వాపము చేయవలయును. వాక్కునకుఁ బ్రభువగు బృహస్పతికొఱకు నీవారధాన్య (బీలధాన్యము అడవిలోఁబండినవి) సంబంధమగు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. గొప్పవాఁడగు నింద్రునికొఱకు బదునొకండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. స్థూలమగు బీడములుండు (మహా) ప్రీహుల (ముదుకధాన్యము) సంబంధమగు చరువును మిత్రదేవతకొఱకు నిర్వాపము చేయవలయును. అంబములను ధాన్యవిశేషసంబంధమగు చరువును సత్యదేవునికొఱకు నిర్వాపముచేయవలయును. ధర్మమునకుఁబ్రభువగు వరుణదేవుని కొఱకు యవధాన్యవికారమగు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. ౨ ఈవాక్యార్థము ౨వపంచాశత్తుతోఁ జేర్చి వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ౨.

3౧౬. ౧ బృహస్పతిర్వాచామిన్దోఽశ్వేష్టానాం మిత్రః సత్యానాం వరుణో ధర్మ
పతీనాం యేదేవాదేవసురః స్థత ఇమమాముష్యా యణమనమిత్రాయ సువ
ధ్వం మహాతేక్షత్రాయ మహత ఆధిపత్యాయ మహతే జానరాజ్యాయై
౨ షవో భరతారాజా ౩ సోమోఽస్మాకం బ్రాహ్మణానాం రాజా
౪ ప్రతిత్యన్నామరాజ్య మధాయి స్వాంతనువం వరుణో అశిశ్రేచ్ఛ చేర్చి

త్రస్యవ్రత్యా అభూమామన్ఘ హిమహత ఋతస్యనామ సర్వేవ్రతా వరుణ
 స్యాభూవన్వి మిత్రపవైరరాతి మతారీదసూషుదన్త యజ్ఞయా ఋతే
 నవ్యత్రితో జరిమాణంన ఆనద్వి ఋషోః క్రమోఽసి విష్ణోఃక్రాన్తమసి
 విష్ణోర్విక్రాన్తమసి || ౨ ||

౧ (ఓ యజమానుడా !) నూర్యుడు నిన్ను (విశ్వర్యముకొఱకు) ననుజ్ఞలకు (స్వామినిగా) నంతటఁ దెలుసుకొనుఁగాక. సోముడు (నిన్ను) వనస్పతులలో (స్వామినిగాఁ) దెలుసుకొనుఁగాక. రుద్రుడు (నిన్ను) పశువులకు (స్వామినిగా) దెలుసుకొనుఁగాక. బృహస్పతి (నిన్ను) వాక్కులకు (స్వామినిగాఁ) దెలుసుకొనుఁగాక. ఇంద్రుడు (నిన్ను) జ్యేష్ఠులలో (స్వామినిగాఁ) దెలుసుకొనుఁగాక. మిత్రదేవుడు (నిన్ను) సత్యములకు (స్వామినిగాఁ) దెలుసుకొనుఁగాక. వరుణుడు (నిన్ను) ధర్మపతులలో (స్వామినిగాఁ) దెలుసుకొనుఁగాక. ఓ యగ్న్యాదిదేవతలాగా! ఏ మీరు యజమానునకుఁ బ్రేరకులై యుండిరో ఆమీరీయజమానుని ఫలానావాని పుత్రునిగాను, ఈఫలానావాని పౌత్రునిగాను, శత్రురాహిత్యముకొఱకు, గొప్పక్షత్రియకులముకొఱకు, గొప్పయాధిపత్యముకొఱకు, గొప్పదగు జనసంబంధియైన రాజ్యముకొఱకు అగునట్లుఁహింపుడు. (అట్టివానినిగాఁజేయుఁడని తా॥)

౨ ఓ క్షత్రియ నై శ్యాదులారా! ఈయజమానుడు మీకురాజు. (ఈస్వామిని మీకుదగునట్లుగా నేవించుడనిభావము. 3 బ్రాహ్మణులమగు మాకు సోమదేవత రాజు. ౪ పూర్వము చెప్పఁబడిన జానరాజ్యము (యజమానున కేవిధముగ నవసరమగుచున్నదో ఆవిధముగా వరుణునిచే) బ్రతిష్ఠఁ జేయుఁబడినది. వరుణుడు తనశరీరము నాశ్రయించెను. (ఇచ్చట వరుణ శబ్దముచే నగ్న్యాదిదేవతలుకూడ జెప్పఁబడుచున్నారు. అనగా యజమానునకు స్వామిత్వమును గలుగఁజేసినతమతమ శరీరముల నాశ్రయించినారని భావము.) మేముగూడఁబరిశుద్ధుఁడగు మిత్రదేవుని

యొక్క (యాజ్ఞచే) గర్భయోగ్యులమైతిమి కనుకనే యగ్నాదులచే ననుజ్ఞఁ
బొందఁబడిన మేము గొప్పయజ్ఞముయొక్క పేరును (రాజసూయమును జేసితిమను
నామధేయమును) యెల్లప్పుడు తలచుచున్నాము. (మఱియు) ఋత్విక్కులందఱు
వరుణనియనుజ్ఞచే కర్మయోగ్యులైరి. మిత్రదేవుఁడున్న ఆగమనములచే శత్రు
వులు (మే మేవిధముగ శత్రువునతిక్రమించుదుమో! ఆవిధముగ) చేసెను. ఋత్వి
క్కులు యజ్ఞముచే రక్షింపఁబడిరి. బ్రాహ్మణాది వర్ణత్రయముచే విస్తరింపఁజేయఁ
బడినయగ్ని మాయొక్కముసలితనముచేనైన శైల్యముచు (శరీరసంఘలు సడలుట)
విశేషముగాఁ బోగొట్టి యాయుస్సును కల్పించినాడు. ౫ ఈ మంత్రము వాజపేయ
మునందు రథసమీపగమన సందర్భములో వ్యాఖ్యానము చేయఁబడినది.

దశమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౧౧.

3౧౭. అ॒ధీ॑తః॒ స్థా॒పాం॑ ప॒తి॒రసి॒వృ॒షా॑ఽన్యూ॒ర్నిర్వ॑ష॒సేనో॑ఽసి వ్ర॒జక్షి॑తః॒ స్థమ॑రు
తా॒మోజః॑ స్థ॒సూ॒ర్యవ॑ర్చ॒సః స్థ॒సూ॒ర్యత్వ॑చ॒సః స్థ॒మాన్దాః॑ స్థ॒వాశాః॑ స్థ॒శక్వీ
రీః స్థ॒విశ్వ॑భృ॒తః స్థ॒జన॑భృ॒తః స్థా॒గ్నేస్తే॑జ॒స్యాః స్థా॒పామో॑షధీ॒నాం॑ర॒సః
స్థా॒పోనే॑షి॒ర్నధు॑మతీ॒రగృ॑హ్లా న్మా॒ర్జన్వ॑తీ॒రాజ॒నూయా॑య చి॒తా॑నాః॒ యాభి॑
ర్నిత్రా॒వరు॑ణా వ॒భ్యషి॑చ్ఛా॒న్యాభి॑రి॒న్ద్ర మ॑న॒యన్న॑త్య॒రాతీః॑ రా॒ష్ట్రదాః॑ రా
ష్ట్రం దత్త॑స్వా॒హా రా॒ష్ట్రదా॑ః స్థ॒రాష్ట్ర॑మ॒ముష్మే॑దత్త॒ ।

౧ (ఓ సరస్వతీనదీ సంబంధమగు నుదకములారా ! మీరు) ప్రయోజనము నుద్దేశించి యీ సరస్వతి నది సమీపము నుండి (యజ్ఞ దేశముఁగూర్చి) వెళ్లుచున్న వారలగుడు. (ఓ సముద్రుఁడా ! నీవు) ఉదకములకుఁ బ్రభువగుచున్నావు (ఓ తరంగమా ! నీవు) తడుపుదానవగుచున్నావు. (ఓ తరంగమా ! నీవు) తడుపుటకు సమర్థమగు నుదకము కలదానవగుచున్నావు. (పురుషుఁడు కాని, పశువుకాని, నదినిదాటు నపుడు పైభాగమునను, లోపలి భాగమునను, రెండలలు బయలుదేరును. ఆరెండలలు ఇచటఁ జెప్పఁబడినవి.) (ఓ బావియందలి యుదకములారా ! మీరు) గోవుల శాలవలె నివాసయోగ్యమగు కూప (=నూయి) స్థానమునందుంటున్నారు. (ఓ యుదకములారా ! మీరు) వాయువులయొక్క బలరూపములగుడు. (ఎండతోఁగూడుకొనిన వర్షసంబంధియగు నో యుదకములారా ! మీరు) సూర్యుఁడువలె వర్చస్సుకల వారగుడు. (ఓ సూర్యాది ప్రతిబింబమును గ్రహించు నుదకములారా ! మీరు) సూర్యుని యొక్క శరీరము ప్రతిబింబ రూపముగా కలవారగుడు. (ఓ స్థావరములగు నుదకములారా ! గమనము లేకపోవుటచే) మందరూపులగుడు. (ఓ నీహారగతము లగునుదకములారా ! మీరు) వశ్యులగుడు. (మంచు నదీప్రవాహమువలె మను జగతిని బంధించదు కావుననిచట వశ్యత్వము (=లొంగుబాటు) వివక్షితమైనది (ఆవుయొక్క గర్భవేష్టనము (ఉల్బము) నందున్న యోయుదకములారా ! మీరు) గర్భరక్షణమునందు సమర్థులగుడు. (ఓ పాలయందుండు యుదకములారా ! మీరు) ప్రపంచమును భరించువారలగుడు. (పాలచే ప్రాణిసముదాయము పోషింపఁబడు చున్నదనిభావము) (ఓ పెరుగునందుండు యుదకములారా ! మీరు) జనులను భరించువారలగుడు. (నేతివలె ద్రవరూపములగు నోయుదకములారా ! మీరు అగ్నియొక్క తేజస్సుతోనయిన వారలగుడు. (మధుద్రవరూపులగు నోయుదకములారా ! మీరు) ఓషధులయొక్క రసములగుడు. రాజసూయము కొఱకు విచారించుచున్న ఋత్విక్కులు ప్రకాశించుచున్నట్టియు, మధురము లయినట్టియు నుదకములను గ్రహించిరి ఏయుదకములచే దేవతలు (పూర్వము) మిత్రావరుణ దేవతల నభిషేకముచేసిరో, ఏయుదకములచే శత్రువుల నతిక్రమించి యింద్రునిఁ బొందిరో (అటువంటి యుదకములను గ్రహించిరని వెనుక కన్వయము) (ఓయు

దకమురారా! మీరు) రాష్ట్రము నిచ్చువారలగుచున్నారు. (కావున, యజమానునికొఱకు. రాష్ట్రము నొసంగుడు. (మీకొఱకు బాగుగా చూచుముచేయుఁబడినది. (ఓయుదకములారా! మీరు) రాష్ట్రము నిచ్చువారలగుచున్నారు. (కావున నీ రామ, యుధిష్ఠిరాది వర్ణలకొఱకు రాష్ట్రము) నొసంగుడు. (మూలములో లేని రామ, యుధిష్ఠిర అనుపేరులు భాష్యకారుఁడు వ్రాసినవి)

ఏకాదశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము. ౧౨.

3.౧౮. ౧ దేవీ¹రా¹ప¹౪ సం¹ మ¹ధు¹మ¹తీ¹ర్మ¹ధు¹ మ¹తీ¹భిః¹ సృ¹ష్ట¹ధ¹న్వం¹ మ¹హి¹వ¹ర్చః¹ త¹త్త¹త్తి¹
 యాయ¹వ¹న్వా¹నా¹ ౨ అ¹నా¹భ¹ష్టాః¹ నీ¹ద¹తో¹ర్జ¹స్వ¹తీ¹ర్న¹ హి¹వ¹ర్చః¹ త¹త్తి¹యా¹య¹
 ద¹ధ¹తీ¹ర 3 ని¹భ¹ష్ట¹మ¹సి వా¹చో¹బ¹న్ధ¹స¹పో¹జాః¹ సో¹మ¹స్య¹దా¹త్ర¹మ¹సి ౪ శు¹క్రా¹
 వః¹ శు¹క్రే¹ణో¹త్ప¹నా¹మి చ¹న్ద్రా¹శ్చ¹న్ద్రే¹ణా¹మృ¹తా¹ అ¹మృ¹తే¹న¹స్వా¹హా¹ రా¹జ¹సూ¹
 యాయ¹చి¹తా¹నాః¹ ౫ స¹ధ¹మా¹దో¹ ద్యు¹మ్ని¹నీ¹హ¹ర్జ¹ ఏ¹తా¹ అ¹ని¹భ¹ష్టా¹ అ¹ప¹స్య¹
 వో¹వ¹సా¹నః¹ ప¹స్త్వా¹సు చ¹క్రే¹వ¹రు¹ణః¹ స¹ధ¹స్థ¹ మ¹పా¹గ్నం¹ శి¹శుః¹ ॥౧॥

౧ ఓయుదకములారా! దేవతాసూపులైనట్టియు, ననేకపాత్రలందు గ్రహింపఁబడినమీరు రాజుకొఱకు గొప్పతేజస్సును సంపాదించుచున్న వారలగుచుఁ బర

33= [అ ౧. ప్ర ౫. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౧౨. పం ౨]

స్వరము కలిసికొనుడు. ౨ ఓ యుదకములారా! (ఎవరిచేత) తిరస్కరింపబడని వారలు, జలముకలవారునై రాజకొఱకు తేజస్సును సంపాదించుచున్న వారల గుచు నుండుడు. 3 (ఓబంగారమా ! నీవు) (వహ్నిసంయోగమునందుఁ గూడ) మిక్కిలికాచఁబడిన దానవగుటలేదు. (మరియు) వాక్కునకు బంధువగు చున్నావు. (బంగారము కలిగియుండుటచేతనే రాజామాత్యాదులవాక్కు సర్వ లచే నాదరింపబడుచున్నదని భావము) సంతాపముకల యగ్నినుండి పుట్టినదాన వగుచున్నావు. సోమమును (కొనుటకొఱకు) నీవివ్వఁబడితివి. ౪ ఓయుదకములారా! దీప్తిమంతములగు మిమ్ము దీప్తిమంతమగు బంగారముచేతను, నాహ్లాదకరము లగుమిమ్ము నాహ్లాదకరుఁడగు చంద్రునిచేతను, నచ్యుతమయములగు మిమ్ము నమృ తముచేతను, స్వాహాకారముచే సంపాదింపఁబడిన హోమముతోఁ గూడుకొనిన రాజనూయ యాగముకొఱకు సంపాదింపఁ బడిన మిమ్ముఁ బవిత్రము చేయు చున్నాను. ౫ తల్లులుగానున్న తమకుఁబుత్ర సమానుఁడగు వరుణునకు నివాసము లైసవి. తమలోచున్న వరుణునితోఁ గూడి యతనిని సంతోషపఱచు చున్నవి. ప్రకా శవస్తములు, ధనవంతములు నగుచు ఫలమును గలిగించునవి, (ధాన్యాదులవలె) వేఁ పుటకుపయోగింపనివి, యగు నుదకములం గప్పుకొనుచు వరుణుఁడందు నివసించెను.

పంచాశత్తు ౨.

3౧౯. మాతృతమాస్వనః ౧ క్షత్త్రస్యోల్బమసి క్షత్త్రస్యయోనిరస్యా ౨
 వినోలగ్నిర్గృహపతిరా విన్న ఇన్దోవృద్ధశ్రవాఆవిన్నః పూషావిశ్వవేదా
 ఆవిన్నామిత్రావరుణా వృతావృధావా విన్నేద్యావాపృథివీ ధృతవ్రతే ఆవి
 న్నాదేవ్యదితిర్విశ్వరూప్యావినోఽ యమసావా ముష్యాయణోఽస్యాం విశ్వ

స్మిన్రాష్ట్రే మహాతేక్షత్రాయ మహాతతధిపత్యామహాతే జానరాజ్యమై
ర పవో భరతారాజాసోమోఽస్మాకం బ్రాహ్మణానాం రాజే రస్మిన్

౧. ఈ మంత్రము వాఙమేయ ప్రకరణమునందు వ్యాఖ్యాత మైనది. ౨. అగ్ని (ఈకర్మచే) గృహపతిత్వమునుఁ బొందెను ఇందుగఁడు గొప్ప కీర్తినిఁ బొందెను పూషదేవత విజ్ఞానమునుఁ బొందెను. మిత్రావరుణదేవతలు సత్యవచనవృద్ధినిఁ బొందిరి. ద్యావాభూములు నియమముగా సర్వస్వవ్యాపారరూపమగు వ్రతధారణమునుఁ బొందినవి. అదితి యగు దేవమాత సర్వదేవ శరీరములతోఁ గూడుకొని యుండుటనుఁ బొందెను. (దేవతానూపులగు ననేక పుత్రులను కనెనని భావము) ఈ యెదుటనున్న ఫలానా రాజుకొడుకు - ఫలానారాజు మనుమఁడు నగు యజమానుఁడు యీ జనమునందు, ఈ రాష్ట్రము నందును, గొప్ప క్షత్రియ కులము కొఱకు, గొప్ప యాధిపత్యము కొఱకు, గొప్ప సార్వభౌమత్వము కొఱకును, సమర్థుఁ డగుచుఁ బూర్వోక్త గుణములఁ బొందెను. ౩. ఈ మంత్రము వ్యాఖ్యాత మైనది. ౪. ఈ వాక్యార్థము ౩ వ పంచాశత్తుతోఁ జేర్చి వ్యాఖ్యానము చేయఁబడును.

పంచాశతు 3.

3 ౨౦, ౧ వజ్రోఽసి వారః పుస్తవయాఽయం వృత్రం వధ్యాచ్ఛ ౨ త్రుబాధ
నాః స్థ 3 పాతమాప్రత్యఞ్చం పాతమానిర్యఞ్చమన్వఞ్చం మాపాత
దిగోభ్య మాపాతవిశ్వాభ్య మానాప్తాభ్యః పాత ౩ హిరణ్య వజ్రా
వృషసాం విరోకేఽయః ఘాణావృదితౌ నూన్యస్యాఽఽరోహతం వరుణ
మిత్రగర్తం తతశ్చక్షాధామదితిం దితించ॥

౧. (ఓ ధనస్సా ! నీవు) ఇంద్రుని యొక్క వజ్రమువలె కొట్టుటకు నాధన మగుచున్నావు. (కావున) నీ యజమానుడు శత్రువునుఁ జంపుఁగాక. ౨. (ఓ బాణములారా ! మీరు) శత్రువులకు భాధకులుకండు. ౩. ఎదుటనుండి బాణమును శత్రువు విడుచునపుడు కొట్టబడుచున్న యోధుడు బాణమునకుఁ బ్రత్యక్కుగా (ఎదుటగా) నుండును. ప్రక్కనుండి బాణమును విడుచునపుడు తిర్యక్కుగానుండును. వెనుకనుండి బాణమును విడుచునపుడు అన్వక్కుగా (ముందుగా) నుండును. (నా సంబంధములగు బాణములారా !) ప్రత్యక్కుగా నున్న నన్ను రక్షించుడు. తిర్యక్కుగానున్న నన్ను రక్షించుడు. అన్వక్కుగా నున్న నన్ను రక్షించుడు. (నా హస్తము నఁదలి యో బాణములారా !) సర్వదిక్కులనుండి నన్ను రక్షించుడు. సమస్తము లగు, నాశహేతువులగు, శత్రువులు సేయుభాధలనుండి నన్ను రక్షించుడు. ౪. ఓ శత్రునివారించు వామహస్తమా ! ఓ శత్రువులంజంపు దక్షిణహస్తమా ! బంగారు వర్ణము కలిగినట్టియు, లోహస్తంభమువలె మిక్కిలి దృఢములగు మీరు నూర్యుని యొక్క యుభయకాలమున తెల్లవాలు నపుడు రథముయొక్క పై భాగము నధిష్ఠింపుడు.

ద్వాపశానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము ౧౩.

3౨౧. ౧ సమిధమాత్మిష్ఠగాయత్రీ త్వాఛన్దసామవతుత్రిపు త్స్సోమోరధన్తరగ్ం
సామాగ్నిదేవతా బ్రహ్మద్రవిణము ౨ గ్రామాత్మిష్ఠత్రిష్టుప్త్యా ఛన్దసా
ఽవతు షజ్చదశః స్తోమోబృహత్సామే స్తోదేవతాత్తత్త్రిం ద్రవిణం

౩ విరాజమాతిష్ఠజగతీత్వా ఛందసామవతు సప్తదశః స్తోమోవైరూపగ్ం
సామమరుతోదేవతా విద్ధ్రవిణము ౪ దీచీమాతిష్ఠానుష్ఠప్వా॥

౧. తూర్పుదిక్కు నాక్రమించి యుండుము. (అటువంటి) నిన్ను ఛందస్సులలో గాయత్రి రక్షించుఁగాక. స్తోమములలో త్రివృత్తోస్థిమము (ముమ్మాఞ్ఞావృత్తిచేసిన స్తుతిమంత్ర సమూహము) రక్షించుఁగాక. సామలలో రథస్తరసామ రక్షించుఁగాక. దేవతలలో నగ్నిదేవత రక్షించుఁగాక. బ్రాహ్మణుఁడు నీధనమును రక్షించుఁగాక. ౨. దక్షిణదిక్కు నాశ్రయించి యుండుము. (అట్టి నిన్ను) ఛందస్సులలో త్రిష్టుప్ ఛందస్సు రక్షించుఁగాక. (స్తోమములలో) పంచదశస్తోమము రక్షించుఁగాక. (సామములలో) బృహత్సామము రక్షించుఁగాక. (దేవతలలో) నింద్రుఁడు రక్షించుఁగాక. నీధనమును రక్షించుఁగాక. ౩. పడమరదిక్కు నాక్రమించి యుండుము. ఛందస్సులలో జగతీ ఛందస్సు నిన్ను రక్షించుఁగాక. (స్తోమములలో) సప్తదశ స్తోమము రక్షించుఁగాక. (సామములలో) వైరూపసామము రక్షించుఁగాక. (దేవతలలో) మరుదేవత రక్షించుఁగాక. నీధనమును వైశ్యుఁడు రక్షించుఁగాక. (వైరూపమని సామమునేరు.) ౪. ఈ వాక్యార్థము రెండవ పంచాశత్తుతోఁ జేర్చి వ్యాఖ్యానము చేయఁబడును.

పంచాశత్తు ౨

౩౨౨. ఛందసామవత్వేకవిగ్ంశః స్తోమోవైరూపగ్ం సామమిత్రా వరుశోదేవతా
బలంద్రవిణమూ ౨ ధ్వామాతిష్ఠపక్షిస్తాఛందసామవతు త్రిణవత్రయ
స్త్రిగ్ం శోస్తోమాశాక్వరైవతే సామనీబృహస్పతి ర్దేవతావర్షోద్రవి

ఋమీ ౩ దృజ్చాన్యాదృజ్ చైతాదృజ్ చప్రతిదృజ్ చమితశ్చ
 సంమితశ్చసభరాః శుక్రజ్యోతిశ్చ చిత్రజ్యోతిశ్చ సత్యజ్యోతిశ్చజ్యోతి
 ష్మాగ్ంశ్చ సత్యశ్చర్తపాశ్చ!

౧. ఉత్తరదిక్కు నాక్రమించియుండుము. (అటువంటి) నిన్ను ఛన్దస్సులలో ననఘ్నః ఛన్దస్సు రక్షించు గాక. (స్తోమములలో) నేకవిగ్ంశస్తోమము రక్షించు గాక. (సామములలో) వైరాజసామ రక్షించుగాక. (దేవతలలో) మిత్రావరుణులు రక్షించువారుగాక. (నీ) ధనమును బలము రక్షించుగాక. ౨. ఉర్ధ్వదిక్కు నాక్రమించియుండుము. (అటువంటి) నిన్ను ఛన్దస్సులలో పక్షి-ఛన్దస్సు రక్షించు గాక. (స్తోమములలో) త్రిణవములను పేరుకల ముప్పదిమూడు స్తోమములు రక్షించుగాక. (సామలలో) శాక్వర, రైవత, సామలు రక్షించుగాక (దేవతలలో) బృహస్పతి దేవత రక్షించుగాక. (నీ) ధనమును వర్చస్సు రక్షించుగాక. ౩. ౧ ఈదృజ్, ౨ అన్యాదృజ్, ౩ ఏతాదృజ్, ౪ ప్రతిదృజ్, ౫ మితః, ౬ సంమితః, ౭ సభరాః, ౮ శుక్రజ్యోతిః, ౯ చిత్రజ్యోతిః, ౧౦ సత్యజ్యోతిః, ౧౧ జ్యోతి ష్మాన్, ౧౨ సత్యః, ౧౩ ఋతపాః, ౧౪ అత్యంహః. ఈ పదములు మరుత్తులను తెలుపునవి. కపాలములను మరుత్తులనుగా భావనచేయుటచే నీ పదములు కపాల ములకుఁ గూడ వాచకము లగుచున్నవి. ఓ కపాలమా! నీవు “ ఈదృజ్ ” అను పేరుకలదాని వగుచున్నావు. మిగిలిన ౧౩ పదములకుఁ గూడ ఈ విధముగానే సం బోధనపూర్వకముగ నన్వయ మూహింపఁ దగినది.

పంచాశత్తు ౩.

౩౨౩. అత్యంహః ౧ అగ్నయేస్వాహా సోమాయస్వాహా సవితేస్వాహా సరస్వ
 త్యైస్వాహా పూష్టేస్వాహా బృహస్పతయేస్వాహేన్ధ్రాయ స్వాహాఘోషాయ

[అ ౧ పృ ౮. కృష్ణ య జ ర్వే ద ము అను ౧౪ పం ౧] ౩౪౧

స్వాహా శ్లోకాయస్వాహాఽగ్ ౧ శాయస్వాహా భగాయస్వాహాక్షేత్రస్య పతయే
 స్వాహా వృధివ్యైస్వాహాఽస్త రిక్షాయస్వాహా దివేస్వాహా సూర్యాయస్వాహా
 చంద్రమసేస్వాహా నక్షత్రేభ్యః స్వాహాఽభ్యః స్వాహాషధీభ్యః స్వాహావనస్స
 తిభ్యఃస్వాహా చరాచరేభ్యఃస్వాహా పరిష్లవేభ్యఃస్వాహా సరీస్సపేభ్యఃస్వాహా

౧. “అగ్నయే” ఇత్యాది చతుర్థ్యంతపదము లాయా దేవతావిశేషములఁ
 దెలుపునవి. అగ్నిదేవతకొఱకు (ఈహవిస్స) హుతమగుఁగాక. ఈ విధముగనే పై
 పదములకుఁ గూడ అర్థమని యెఱుంగవలయును. ఘోషాయ—శ్లోకాయ—అం
 శాయ—భగాయ—ఈ పదములు ఘోష—శ్లోక—అంశ—భగ—అను గేవత
 లను తెలుపునవి. క్షేత్రస్యపతయే = క్షేత్రస్వామికొఱకు, చంద్రమసే = చంద్రుని
 కొఱకు, పరిష్లవేభ్యః = చంచలములయిన జంతువిశేషముల కొఱకు సరీస్సపేభ్యః=
 తేళ్లు మొదలగువాటి కొఱకు, మిగిలిన పదములు ప్రసిద్ధార్థకములు,

త్రయోదశానువాకము సమాప్తము.

అ ను వా క ము. ౧౪.

౩౪౧. ౧ సోమస్యత్విషిరసి తవేవమేత్విషిర్భూచూద ౨ మృతమసిమృత్యోగ్నాపాహి
 ౩ దిద్యోన్నాపాహ్య ౪ వేష్టాదస్తశూకా ౫ నిరస్తం నముచేశిరః సోమో
 రాజావరుణోదేవా ధర్మసువశ్చయే తేతేవాచగ్ ౬ సువన్తాం తేతేప్రాణగ్ ౭

సుచన్తాం తేతేచక్షుః సువన్తాం తేతేశ్రోత్రంసువన్తాం ౨ సోమస్యత్వాద్యు
ష్ణేనాభిషిచ్ఛన్యగ్నేః ॥౧॥

౧ (ఓపెద్దపులిచర్మమా ! నీవు) సోమమునకుఁ గాంతివగుచున్నావు. నీకువలె
నాకుఁగూడఁ గాంతికలుగుఁగాక. ౨ (ఓహిరణ్యమా ! నీవు) అమృతమగుచున్నావు.
మృత్యువుచుండి నన్ను రక్షింపుము. (అమృతము=మరణములేనిది.) ౩ (ఇచ్చట
శిరస్సునందభిషేకజలముచే తడుపుటకై యుంచఁబడిన బంగారుపాత్రను సంబోధించ
వలయును.) ప్రకాశస్వరూపమగు నోసువర్ణపాత్రా ! (నీవు) నన్నురక్షింపుము. ౪
సర్పములు నశింపఁజేయఁబడినవి. ౫ నముచియను రాక్షసునియొక్క (తామ్ర=రాగి
రూపమైన) శిరస్సువిడువఁబడుఁగాక. ౬ ఏసోముఁడురాజో! ఏవరుణుడురాజో! ఏఇతర
దేవతలు ధర్మమునుఁ దెలుసుకొనుచున్నవారలై యుంటున్నారో ! వారందరు నీ
యొక్కవాక్కునుఁ దెలిసికొందురుగాక. వారందరు నీయొక్కప్రాణమునుఁ దెలిసి
కొందురుగాక. వారందరు నీయొక్కదృష్టిఁ దెలిసికొందురుగాక, వారందరు నీ
యొక్క శ్రోత్రమునుఁ (చెవి) దెలిసికొందురుగాక. ౭ ఈవాక్యార్థము రెండవపం
చాశత్తుతోఁ జేర్చి వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు. ౨

౩౨౫. తేజసాసూర్యస్యవర్చసే స్ప్రిస్యేన్ద్రియేణ మిత్రావరుణయోర్వీర్యేణ మరు
తామోఽసా ౨ క్షత్రాణాం క్షత్రపతిరస్య ౩ తిదివస్పాహి ౪ సమావ
వృతన్నధరాగుదీచీరహిం బుద్ధియమనుసంచరన్తీస్తాః పర్వతస్య వృషభ
స్య పృష్ఠేనావశ్చరన్తి స్వసిచిత్తయానాః ౫ రుద్రయతే క్రయూపరం

[అ ౧. ప్ర ౧.

కృష్ణయజుర్వేదము.

అను ౧౪. పం ౨.] ౩౪౫౫

నామతస్మై హుతమసి యమేష్టమసి ౬ ప్రజాపతే త్వదేతాస్సన్యో విశ్వా
జాతాని పరితాబభూవ యత్కామాస్తే జహుమస్తన్మో అస్తువయగ్ం
స్యమపతయోరయీణామ్॥

(ఓయజమానుడా!) నిన్ను సోమునియొక్క కాంతిచేతఁదడుపు చున్నాను
అగ్నియొక్క తేజస్సుచేఁదడుపుచున్నాను. సూర్యునియొక్క వర్చస్సుచేఁదడుపు
చున్నాను. ఇంద్రునియొక్క యింద్రియముచేఁదడుపు చున్నాను. మిత్రావగు
ణులయొక్క వీర్యముచేఁదడుపుచున్నాను. మరుద్దేవతలయొక్క యోజస్సుచేఁదడు
పుచున్నాను. (ఓజస్సు=కాంతివిశేషము.) ౨ (ఓయజమానుడా! నీవు) క్షత్రియు
లకుఁబ్రభువగుచున్నావు. (ఒకక్షత్రియునకుఁగాను, సమస్తక్షత్రియులకుఁ బ్రభువ
గుచున్నావను నభిప్రాయము వ్యక్తమగుటకే “క్షత్త్ర” శబ్దమిచట ద్వీరుక్తమైనది.)
౩ (ఓయజమానుడా!) ప్రకాశించుచున్న యితరగాజుల నతిక్రమించి (నీవేసమస్త
భూమిని) పాలించుము ౪ ఏయుదకములు (స్వల్పరూపముగా స్రవించుచున్నవై)
అఘోభాగమును పొందినవో! ఊర్ధ్వభాగమునుబొందినవో; శిరస్సుమొదలుపాద
గ్రపర్యంతము సంచరించుచున్నవో; ఆయుదకములు పర్వతసమానమగు (వర్షించు
టకు సమర్థమైన) మేఘముయొక్క పైభాగమున నదియందునాఁలువలె చరించు
చున్నవి. ౫ ఓరుద్రుడా! నీయుత్కృష్టమగు (నమఃశివాయ—పశుపతయే మొద
లగుశ్రుతి ప్రసిద్ధమయిన) నామధేయము (జపించువారిని) వశముచేసుకొనుచున్నదో
ఆనామముకొఱకభిషేకముచేయగా మిగిలిన పాత్రయందలి జలము (హుతమగుఁ
గాక. అదియు యమున కిష్టమగుఁగాక. ౬ ఓప్రజాపతీ! (నీకంటె) నితరుఁడు
పుట్టిన నీవిశ్వములనుఁ దిరస్కరించుటకు సమర్థుఁడుకాలేడు (కావున) మేమేకోరిక
లనిచ్చుచున్నారమో! ఆఫలముమాకగుఁగాక. మేముధనములకుఁ బ్రభువులమగు
దుముగాక.

చతుర్థశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము గా.

391. ౧ ఇన్ద్రస్య వజ్రోఽసివార్త్రఘ్న స్త్వయాఽయంవృతం వధ్యాన్తి ౨ త్రావ
 రుణయోస్తావ ప్రశాస్తోః ప్రశిషాయనజ్ఞి యజ్ఞస్యయోగేన ౩ విష్ణోఃక్రమో
 ఽసివిష్ణోఃక్రాంతమసి విష్ణోర్విక్రాంతమసి ౪ చురుతాం ప్రసవేజేషమా గి ప్తం
 మనగ ౬ సమహమిన్ద్రియేణవీర్యేణ ౭ పశూనాం మన్యరసి తవేవమేమన్య
 ర్భూయాన్న ౮ మోమాత్రే పృథివ్యేమాహంమాతరం పృథివీగ్ం హిగ్ం

సిషంమా ||౧||

౧ ఈమంత్రము వాజిపేయమునందు వ్యాఖ్యాతమైనది. ౨ ఓదక్షిణాశ్వమా! నిన్నాజ్ఞాపించుచున్న మిత్రావరుణులయొక్క గొప్పశాసనముచే యజ్ఞమునిమిత్తమై రథములందుకూర్చుచున్నాను. ౩ ఈమంత్రములుమూడు వాజిపేయప్రకరణము నందు వ్యాఖ్యాతములైనవి. మరుత్సంజ్ఞకదేవతలయొక్క యనుజ్ఞయుండగా (నేను) జయించగలను. మనస్సుఇష్టలాభమునొందినది - లేక యదార్థమును జెప్పు. ౬ హస్తా దీంద్రియగతమగు సామర్థ్యముతో నేను కలుసుకొంటిని. ౭ (వరహ=పంది) చర్మము తో నిర్మితమగు పాదుకా! నీవుపశువులయొక్క కోపరూపమగుచున్నావు. (కావున) నీకేవిధముగఁ గోపముకలదో! ఆవిధముగనే నాకుఁగూడ శత్రువులవిషయమయి కోపముకలుగుఁగాక. ౮ ఈవాక్యార్థము రెండవపంచాశత్తుతోఁ జేర్చివివరింపఁబడును.

పంచాశత్తు ౨.

392. మాంమాతా పృథివీహిగ్ంసీది ౨ యదస్యాయురస్యాయర్చే ధేహ్యా

[అ. ౧ ప్ర ౫. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧౫. పం ౨.] ౩౪౫

ర్థస్యార్థం మేధేహియజ్ఞసి వర్చోఽసి వర్చోమయిధేహ్య ౩ గ్నయేగృహ
పతయేస్వాహా సామాయవనస్పతయే స్వాహేద్ధ్యస్యబలాయస్వాహా మగు
తామోఽసేస్వాహా ౪ హగ్ంసఃశుచిషద్వసు రక్షత్తునద్ధోతావేదిషదతి
ధిర్దురోణసత్ నృషద్వరసపృతసద్వ్యోమసదబాగోజాఙ్ముతజా. అద్రిజాఙ్ముతం
బృహత్.

౧ తల్లియగు పృథివికొఱకు నమస్కారము తల్లియగుభూదేవతను నేను
హింసించను. తల్లియగు భూదేవతకూడ నన్ను హింసింపకుండు గాక. ౨ (వెండితో
నిర్మింపఁబడిన యోమణీ! నీవు) ఇంతపరిమాణము కలదానవగుచున్నావు (ఇచ్చట
పరిమాణము చూస్తముచే నభినయించఁబడుచున్నది.) (పరిమితమగుటచేతనే)
నాయుస్స్వరూపమగుచున్నావు. (కావున) నాకాయుస్సునిమ్ము (రాగితోనిర్మింపఁ
బడిన యోమణీ! నీవు) బలరూపమగుచున్నావు (కావున) నాకు బలమనొసంగు
ము. (ఓబంగారువికారమగుమణీ! నీవు) ధరింపఁజేయుటకు యోగ్యమగుచున్నావు.
(ధరింపఁబడినదానవగుచుండగా) వర్చోరూపమగుచున్నావు (కావున) నాకు వర్చస్సు
నిమ్ము. (వర్చస్సు=కాంతినిశేషము.) ౩ గృహమునకు బ్రభువగు నగ్నికొఱకు
హుతమగుఁగాక. వనస్పతియగు సోమముకొఱకు హుతమగుఁగాక. ఇంద్రునియొక్క
బలముకొఱకు హుతమగుఁగాక. మరుద్దేవతయొక్క యోజస్సుకొఱకు హుతమగుఁ
గాక. (హుతము=హోనుము) పరిశుద్ధమగు దేవయాగప్రదేశమునందు బోవునది,
దన్తపైభాగమున యజమానుని నివసింపఁజేయునది, వృక్షాదులచే నావరింపఁబడని
యంతరిక్షమునందుఁ గనునించునది, హోతృసమానమయినది, వేదిగొడికిఁబోవు
నది, నతీధిస్వరూపమయినది, గృహములకుఁబోవునది, మనుజులయందుపకారము
నుచేయుటకుఁబోవునది, శ్రేష్ఠమగు(రాజుది) గృహములకుఁబోవునది, నాకాశము

342 [అ ౧ ప్ర ౨. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౧౬. పం ౧.]

నాదుగమనించునది, నుదకములందుపుట్టిన గుట్టములతోఁగూడుకొనినది, గోశబ్ద
వాచ్యమగు నజ్రమునుండిపుట్టినది, యజ్ఞముకొఱకుః బుట్టినది, రాళ్లతోసమాసము
లగుకాష్ఠములనుండి పుట్టినది, భూమినినలగకొట్టునట్టిదియగు రథమురాజుచూచును
యజ్ఞమును సంపాదించుఁగాక.

పంచదశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౧౬.

3-౨. ౧ మి॒త్రోఽసి॒ వరు॑ణోఽసి॒ ౨ స॒మ॒హం॒వి॒శ్వే॒వర్షే॒వై ౩ క్ష॒త్ర॒స్య॒నాభి॑
రసి॒ క్ష॒త్ర॒స్య॒యోని॑రసి॒ ౪ స్యో॒నామా॑సీద॒ సు॒ష॒దా॒మా॑సీద॒ మా॒త్వా
హి॒గ్ం సీ॒న్మామా॑హి॒గ్ంసీ॒న్ని ౫ ష॒సాద॑ధృత॒వ్రతో॑ వ॒గుణః॑ ప॒స్త్యాసా॑
సా॒మ్రా॒జ్యా॒యసు॑ క్రతు॒ర్భ ౬ హ్మౌ॑ న్న॒వ్గం॑రాజ॒స్త్వహ్మౌ॑ఽసి॒ స॒వితా॑ఽ
సీ॒సత్య॑స॒వో బ్ర॒హ్మౌ॑ న్న॒వ్గం॑ రాజ॒స్త్వహ్మౌ॑ఽసి॒న్దోఽసి॒సత్యో॑జాః॑ ।

౧ (ఓ దక్షిణబాహువా!) నీవు మిత్రుఁడవగుచున్నావు. (మిత్రునివలెభోజనాదులందిష్టార్థమునుఁ బొందించుననిభావము.) (ఓవామహస్తమా! నీవు) వరుణస్వరూపమగుచున్నావు. (ఈశౌచాదులంగనిష్ట నివారకమని భావము.) ౨ నేనుసర్వదేవతలతోఁ గలిసికొందును. ౩ (ఓ చర్మవస్త్రమా! నీవు) రాజస్థానీయుఁడగు యజమానునికొఱకు బొడ్డువలె మధ్యస్థాన మగుచున్నావు. (ముఖ్యమనితా॥) అట్టియజమానునకుఁ గారణమగుచున్నావు. ౪ (ఓ నాశరీరమా!) సుఖకరమగు నీయాసనమునుఁగూర్చి సమీపమునందున్న దానవగుము. సుఖముగాకూర్చొనుటకు యోగ్య

[అ గ. ప) ౮. కృష్ణ య జ ర్వే ద ము. అను గ. పం ౨] 382

మగునాసనమునుఁ బొందుము. ఈ యాసనము నిన్నుహింసింపకుండుఁగాక. (శరీర స్వామివగు) నన్నుఁగూడ హింసింపకుండుఁగాక. ౫ ఈయజమానుఁడు స్వీకరింపఁ బడిన యజ్ఞముకలవాఁడు, కష్టనివారకుఁడనై (ఆసనమునందుఁ గూర్చుండెను.) అనే కములగు శత్రుగృహములందు (వచ్చి) సామ్రాజ్యమునుఁ జేయుటకు శోభనసంకల్ప ముకలవాఁడఁగుఁగాక.) ౬ ఈ వాక్యార్థము రెండవ పంచాశత్తుతోఁ జేర్చి వివరింపఁ బడును.

పంచాశత్తు ౨.

= ౨౯. బ్రహ్మకర్తృత్వం రాజన్బ్రహ్మజసి మిత్రోజసి సుశేవోబ్రహ్మకర్తృత్వం
రాజన్బ్రహ్మజసి వరుణోజసి సత్యధర్మే ౨ న్ద్రస్యవజ్రోజసి వార్త్రీఘ్నస్తేన
మేరధ్య ౩ దిశోభ్యయగ్ం రాజాభూత్సు ౪ శ్లోకాగ్ం౩ సుమజ్జలా
గ్ం౩ సత్యరాజా౩న్ ౫ అపాంచప్తే స్వాహోర్జోనప్తే స్వాహాజగ్నయే
గృహపతయే స్వాహా॥

౧ ఓరాజా! నీవేబ్రహ్మవగుచున్నావు. బ్రాహ్మఃఁడవగుచున్నావు (ఏ కారణముచే నీవేబ్రాహ్మణధర్మములనుఁ బాలించుచున్నవాఁడవై మాకనుష్ఠానము కొఱ) కనుజ్ఞనిచ్చువాఁడవగుచుంటివో! అమోఘమగు ననుజ్ఞకలవాఁడవు. (కావున బ్రాహ్మణవర్ణాశ్రమ ధర్మములు నీయధీనమగుటచే నీవేబ్రహ్మవని భావము) (ఆ విధముగ) నోరాజా! నీవు పరమైశ్వర్యము కలవాఁడవగుచున్నావు. అమోఘమగు వీర్యముకలవాఁడవు. (ఆవిధముగనే) ఓరాజా! (శిష్టపరిపాలనముకై) మిత్రుఁడను దేవునిపేరుకలవాఁడవగుచున్నావు బాగుగ సేవించుటకు యోగ్యుఁడవగుచున్నావు. (ఆవిధముగనే) ఓరాజా! అనిష్టమును (=కష్టము.) బోగొట్టువాఁడవగుచున్నావు.

శాస్త్రీయమగు ధర్మముకలవాడవు. (లోకమునందేవిధముగ పురోహితాదులు శత్రురాష్ట్రములజయించి సింహాసనాధిష్ఠుడైనరాజును అనేకములైన యాశీస్సుల చేతను, స్తుతులచేతను, స్తోత్రముచేయుదురో! ఆవిధముగనే యిచ్చటఁగూడ సేవోపచారము చేయఁబడుచున్నది. అని యెఱుంగవలయును ఈఆశీర్వాదరూపసేవచే బ్రాహ్మణులయందలి శాపానుగ్రహరూపసామర్థ్యము రాజునందు ప్రతిష్ఠాపితమయి యుండుననితాత్పర్యము. ౨ ఓ “స్ఫ్య” అను నాయుధవిశేషమా! (వజ్రము యొక్క తృతీయాంశమగుటచే) నీవింద్రునియొక్క వజ్రమవగుచున్నావు (ఏకారణము చేసిచ్చి) విరోధులను నశింపఁజేయుదానవో! ఆకారణముచే నాకార్యమును సాధింపుము. 3 ఈయజమానుఁడు ఊర్ధ్వదిక్కులోఁ గలిసిఁబడుదిక్కులకు రాజుయెను.

౪ ముచిస్థితి గలిగినట్టి యోకోశాభ్యక్షా! (ప్రజలయండి కప్పమును (పన్ను) గ్రహించుటయను) మంగళముఁ గలిగినట్టి యోభాగదుఘుడా! సత్యమయిన యంతఃపురరక్షణమునకు న్వామినగు నోసత్యరాజా! (మిమ్ముఁ బిలుచుచున్నాను.) (భాగదుఘుఁ=ప్రజలనండి పన్నును గ్రహించువాఁడు.) ౫ ఉదకములకు వినాశమునుఁ జేయని యగ్నికొఱకు హుతమగుఁగాక. వనముకు వినాశముచేయని యగ్నికొఱకు హుతమగుఁగాక. గృహపతియగు నగ్నికొఱకు హుతమగుఁగాక. (=హోమమొనర్పబడుఁగాక.)

షోడశానువాకము సమాప్తము .

| — * —

అనువాకము ౧౭.

330. ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతిహిరణ్యం దక్షిణాసారస్వతం చరుంవత్సతరీదక్షిణా
సావిత్రం ద్వావిశకపాలముపధ్వస్తోదక్షిణా పౌష్ణం చరుగ్ం శ్యా
మోదక్షిణా భార్వాస్పత్యం చరుగ్ం శితిప్యప్తోదక్షిణా మేకాదశకపాలమృ

[అ ౧ ప ౮. కృష్ణ య జ ఛే ద ము అను ౧౮ పం ౧] ౩౪౯

షభోదక్షిణా వారుణం దశకపాలం మహానిరస్తోదక్షిణా సౌమ్యచరుం
బ్రభుర్దక్షిణా త్వష్ట్రమష్టాకపాలగ్ం శుతోదక్షిణా వైష్ణవం త్రికపాలం
వామనోదక్షిణా॥

౧ ఈవాక్యార్థము ప్రక అనున వివరింపబడినది. (శుంతః= తెల్లనిశరీరము
కలది. వత్సతరీ= పాలుత్రాగుటనుమానినదూడ. వామనః = పొట్టిది.)

సప్తదశానువాకము సమాప్తము.

—) — * —) —

అ ను వా క ము. ౧౮.

౩౩౧. సద్యోదీక్షయన్తి సద్యః సోమం క్షీణన్తి ౨ పుణ్డరిస్రజాం ప్రయచ్ఛతి ౩
దశభిర్వశస్థైః సోమం క్షీణాతి ౪ దశపేయోభవతి ౫ శతం బ్రాహ్మ
ణాః పిబన్తి ౬ సప్తదశగ్ం స్తోత్రంభవతి ౭ ప్రాకాశావధ్వర్యవేదదాతి
౮ స్రజముద్గాత్రే ౯ రుక్మగ్ంహోత్రే ౧౦ శ్వం ప్రస్తోతృప్రతిహర్తృ
భ్యాం ౧౧ ద్వాదశపష్టహీర్భృహ్మణే ౧౨ వశాంమైత్రావరుణాయ ౧౩
ర్షభం బ్రాహ్మణాచ్ఛగ్ం సినే ౧౪ వాససీనేష్టాపోతృభ్యాగ్ం ౧౫ స్థూరి
యవాచితమచ్ఛావాకాయా ౧౬ సద్వాహమగ్నీధే ౧౭ భార్గవోహోతా

౩౫౦ [అ ౧. ప్ర ౨. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౧౨. పం ౧.]

భవతి శ్రాయస్తీయం బ్రహ్మసామంభవతి వారవస్తీ యమగ్నిష్టోమసామ
గౌసారస్వతీ రపోగృహ్ణతి॥

౧ తత్కాలమునందు దీక్షనారంభించవలయును. ఆ దీక్షాదినమునందేసోమమునుఁ గొనవలయును. ౨ (ద్వాదశ)పుండరీకములుకలనూలికనివ్వవలయును. (పుండరీకము = పద్మము) ౩ పాలుకుడుచుటమానిన పదిదూడలచే. సోమమునుఁ గొనవలయును ౪ పది నైకృతచమసపాత్రలందు పానముచేయునగిన సోమరసముకల క్రతువు “దశపేయ” మగుచున్నది, లేక- ఒక్కొక్క పాత్రయందు పదిమందిబ్రాహ్మణులచేఁ బానముచేయునగిన సోమరసముకల క్రతువు “దశపేయ” మగుచున్నది. ౫ నూర్గురు బ్రాహ్మణులు సోమరసమునుఁ బానముచేయుచున్నారు. (అనగాఒక్కొక్క పాత్రయందు సోమరసమునుఁ బానముఁ జేయగా, పదిపాత్రలందుకలసి నూర్గురు పానముచేయుచున్నారని భావము వ్యక్తమగుచున్నది.) ౬. (ఈ క్రతువునందేయేస్తోత్రముకలదో, అదియంతయు) సస్తవశస్తోమ మగుచున్నది. ౭ అధ్వర్యునికొఱకు సువర్ణదర్పణము (బంగారపు అర్పణములు) నివ్వవలయును. ౮ బంగారుమాలనుద్గాతకొఱకివ్వవలయును. ౯ బంగారుమాలను హోతకొఱకివ్వవలయును. ౧౦ ప్రస్తోత ప్రతిహర్తలకు గుర్రముల నివ్వవలయును. ప్రస్తోత-ప్రతిహర్త-వీరిరువురు ఋత్విగ్వీశేషులు.) ౧౧ పండ్రెండు లేతచూడావులను బ్రహ్మ(ఋత్విక్కు) కొఱకివ్వవలయును. ౧౨ మైత్రావరుణునికొఱకు వంధ్యయగు (=గొడ్డుది) గోవునివ్వవలయును. ౧౩ ఆహోతెద్దును “బ్రాహ్మణాచ్ఛంసి” యను ఋతి కుక్క కొఱకివ్వవలయును. ౧౪ నేష్ట-పోత-లను ఋత్విక్కులకొఱకు వస్త్రముల నివ్వవలయును. ౧౫ స్థూలమగు యవలతోనిండియున్న బండిని “అచ్ఛావాకుఁడ” ను ఋత్విక్కుకొఱకివ్వవలయును. ౧౬ ఎద్దును “ఆగ్నిధ్రు”ని కొఱకివ్వవలయును. ౧౭ ఇచట “భృగు”గోత్రోత్పన్నుడే హోతకావలయును. శ్రాయస్తీయమను బ్రహ్మసామయే కావలయును. “వానవస్తీయమ”ను నగ్నిష్టోమసామకావలయును. సరస్వతీనదీగత

[అ ౧. ప్ర ౮. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧౯. పం ౧.] 34౧

ములగు నుదకములనే గ్రహించవలయును. (హోతృసామాన్యాదికము విధివిహితమగుచుండగా తద్విశేషములిచ్చట విధింపబడుచున్నవి.)

అష్టాదశానువాకము సమాప్తము,

—* 0 *—

అనువాకము ౧.

33౨. ఆగ్నేయనుష్టాకపాలం నిర్వాపతిహిరణ్యం దక్షిణైస్సమేకాదశకపాలమృష-
భోదక్షిణావైశ్వదేవం చరుం పిశగ్గీపష్టేహీదక్షిణా మైత్రావరుణీ మామి-
క్షాంవశాదక్షిణా బార్హస్పత్యం చరుగ్ంశితిప్రప్తోదక్షిణా 22 ౨ దిత్యాం
మల్హాం గర్భిణీమాలభతే మారుతీం పృశ్నిం పస్తాహీమ 3 శ్వభ్యాం
పూష్ణోపురోడాశం ద్వాదశకపాలం నిర్వాపతిసరస్వతే సత్యవాచేచరుగ్ం
సవిత్రేసత్యప్రసవాయ పురోడాశం ద్వాదశకపాలం తిస్రధన్వగ్ం శుష-
దృతిర్దక్షిణా॥

౧ అగ్నిదేవతాకమగు నెనిమిదికపాలములయందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. హిరణ్యము దక్షిణ. ఇంద్రదేవతాకమగు పదునొకండు కపాలములయందు సంస్కృతమగు పురోడాశమునిర్వాపము చేయవలయును. ఎద్దు దక్షిణ. విశ్వదేవతాకమగు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. పచ్చని వర్ణముకల లేతచూడియావు దక్షిణ. మిత్రావరుణ దేవతాకమగు నామిక్షును

నిర్వాపము చేయవలయును. వంధ్యయగుగోవు దక్షిణ. బృహస్పతి దేవతాకమగు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. వెండిదక్షిణ. ౨ అదితిదేవతాకమయినట్టియు, గంఠమునందు స్తనములుకల గర్భిణియగు మేక నాలంభనముచేయవలయును. మరు దేవతాకమయినట్టియు, తెల్లనివర్ణముకల లేతచూడియావు నాలంభనము చేయవలయును. (ఆలంభనము=మంత్రోచ్ఛారణ పూర్వకముగ చంపుట. ౩ అశ్వినీదేవతల కొఱకు, బూషదేవతల కొఱకును, బండ్రెండు కపాలములయందు సంస్కృత మగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. సత్యమును జెప్పనట్టి, “సరస్వత్” అను పేరుకల దే తకొరకు జరువును నిర్వాపము చేయవలయును, అ మోఘమగు ననుజ్ఞకల సవితృదేవతకొరకు బండ్రెండు కపాలములయందు సంస్కృత మగు మూడుబాణములతో, గూడుకొనిన ధనస్సును నిర్వాపము చేయవలయును. శుష్కదృతి దక్షిణ. (శుష్కదృతి = మూడుబాణములతో, గూడిన ధనస్సుగల సంచికే బేరు)

ఏకోనవింశానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౨౦.

33౩. ఆగ్నేయమష్టాకపాలం నిర్వపతిషామ్యం చరుగం సావిత్రం ద్వాదశకపాలం
 బార్హస్పత్యం చరుం త్వాష్ఠ్రిమష్టాకపాలం వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం
 దక్షిణోరధవాహనవాహోదక్షిణా సారస్వతం చరుం నిర్వపతిషామ్యం
 చరుం. మైత్రం చరుం వారుణం చరుం క్షైత్రపత్యం చరుమాదిత్యం
 చరుముత్తరోరధవాహనవాహోదక్షిణా॥

[అం. ప్ర ౮. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౨౧. పం ౧.] ౩౫౩

౧ అగ్ని దేవతాకమగు నెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. సోమదేవతాకమగు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. సనిత్యదేవతాకమగు బండ్రెండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. బృహస్పతి దేవతాకమగు చరువును నిర్వాపముచేయవలయును త్వష్టదేవతాకమగు నెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. నైశ్వానర దేవతాకమగు బండ్రెండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. ఈయాటింటియందు రథమునకు వాహనమయినయెన్గు దక్షిణ. సరస్వతీ దేవతాకమగు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. పూషదేవతాకమగు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. మిత్రదేవతాకమగు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. వరుణదేవతాకమగు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. క్షేత్రపతిదేవతాకమగుచరువును నిర్వాపము చేయవలయును. ఆదిత్యదేవతాకమగు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. పూర్వమువలె నీయుత్తరషట్కమునందుఁ గూడ రథవాహనమైనయెడ్డు దక్షిణ.

వింశానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము ౨౧.

౩౩౪. స్వాద్వీం త్వాస్వాదునాతీవాం తీవేణామృతామమృతేన సృజామిసగ్ం సోమేన
సోమోఽస్యశీవ్యభ్యాం షచ్యస్యసరస్వత్యై షచ్యస్యేన్ద్రాయసుత్రాష్టేషచ్యస్వ
౨ పునాతుతే షర్మినుశ్ం సోమగ్ం సూర్యస్యదుహితా షాశేణశశ్య
తాతనా వాయుః పూతః పవిత్రేణప్రత్యజ్ సోమో అతిద్రుతః ఇన్ద్రోఽస్య

యుజ్యఃసఖా 3 కువిదజ్జయవమన్తోయవం చిద్యథాదాన్త్యనుపూర్వం వియా
య ఇహేహైషాం కృణుతభోజనాని॥

౧ (ఓసురా!) రుచికరమైననిన్ను రుచికరమగు సోమస్వరూపమయిన
లేతగడ్డితో బాగుగాఁ గలుపుచున్నాను. తీక్ష్ణగంధముకల నిన్నుఁ దీక్ష్ణగంధముకల
లేతగడ్డితో బాగుగాఁగలుపుచున్నాను. అమృతమువలన (దృష్టిని కలిగించుచున్న)
నిన్ను అమృతమువంటి లేతగడ్డితో బాగుగాఁగలుపుచున్నాను. (ఇటువంటి సోమా
త్మకమగు లేతగడ్డితో గలియుటచే నీవు) సోమమగుచున్నావు. (ఇచట సోమ
శబ్దము ప్రీహి, యవాద్యంకురమగు లేతగడ్డికే చెల్లుచున్నది.) (కావున) నశ్వినీ
దేవతలకొఱకు పచనమగుము. (ఉడుకుము) సరస్వతీదేవతకొఱకుఁ బచనమగు
ము. బాగుగ రక్షకుఁడగు నింద్రునికొఱకు వగడఁబడుము. ౨ (ఓ యింద్రుఁ
డా!) నీకొఱకు నూర్యునియొక్క దుహితృస్థానీయమగు (కూతురు) కాంతి ద్రవిం
చుచున్న సోమముగాఁజేయఁబడిన సురాద్రవ్యమును (కల్లు) శాశ్వతమైనదియు,
విస్తీర్ణమయినదియునగు పవిత్రముచే శోధనచేయుఁగాక. పవిత్రముచే శుద్ధముగాఁ
జేయఁబడినదియు, నింద్రునకు యోగ్యమిత్రమగు సోమము వాయువువలె (శీఘ్ర
గామియై) నథోవర్తియై స్రవించినదాయెను. 3 (లోకమునందేవిధముగ) యవా
ది ధాన్యములుకల సేద్యగాండ్రు అనేకములయిన యవలు, గోధుమలు మొదలగు
ధాన్యములను పరీక్షాపూర్వకముగ (ఇది పండినది-ఇది పండలేదు అని) వేటుచేసి,
కోయుచున్నారో (అవిధముగ) ఓ ప్రియులయిన యింద్రాదులారా! ఏయాగ
కర్తలు యాగమునఁబాకము చెడఁగొట్టరో (మిక్కిలి శ్రద్ధకలవారై యాగము
చేయుచున్నారో) ఈయాగకర్తలయొక్క హవీరూపమయిన భోజనములను జేయఁ
డు. (ఈయజమానుఁడు నాస్తికుఁడు, ఈతఁడు శ్రద్ధకలవాఁడు అని సేద్యగాండ్ర
వలె పరీక్షఁజేసి శ్రద్ధాభువయిన యజమానునియొక్క హవిస్సును భుజింపుడు.
అనిభావము)

[అ. ౧. ప్ర. ౨. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౨౨. పం ౨.] ౩౫౩

పంచాశత్తు ౨.

౩౩౫. యే॒బర్హి॑ ఘో॒నమో॑వృక్తిం॑ న॒జగ్నుః॑ ౧ ఆ॒శ్వినం॑ధూ॒త్రమూ॑లభ॒తే సా॑రస్వ॒తం మే॒షమే॒న్ద్రమృ॑షభ॒మై ౨ స్ద్రమే॑కాదశకపాలం నిర్వాపతిసావి॒త్రం ద్వాద॑శకపాలం వా॒రుణం॑ దశకపా॒లం సోమ॑ప్రతీకాః పిత॒రస్తృ॑ష్ణత॒ ౩వడ॑బాదక్షిణా॑॥

౧ ఆశ్వినీదేవతాకమగు ధూత్రమును (=అదొకజంతువు) ఆలంభనము చేయవలయును. సరస్వతీదేవతాకమగు మేక నాలంభనము చేయవలయును. ఇంద్రదేవతాకమగు నేన్దునాలంభనము చేయవలయును. ౨ ఇంద్రదేవతాకమగు బదునొకండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. సవితృదేవతాకమగు బండ్రెండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. వరుణదేవతాకమగు షడి కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. సోమప్రముఖులగు పితరులు తృప్తినిఁ బొందుదురుగాక. ౩ ఆడగుర్రము దక్షిణ.

ఏకవింశానువాకము సమాప్తము.

—*—

అనువాకము ౨౨.

౩౩౬. అ॒గ్నా॑విష్ణూ॒మహి॑తద్వాం మహి॒త్వా వీ॒తం ఘృ॒తస్య॑గు॒హ్యని॑నామ॒ దమే॑దమే॒ స॒వర॑త్నాదధా॒నా ప్ర॑తివాం జి॒హ్వఘృ॑తమా॒చర॑ణ్యేత్ ౨ అ॒గ్నా

విష్ణుమహిధాఃప్రియం వాం వీధోఘృతస్య గుహ్యజామాణా దమేదమే
 సుషుతీర్వావృథానా ప్రతివాం జిహ్వఘృతముచ్చరణ్యేత్ ౩ ప్రణోదేవీ
 సరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ ధీనామవిత్త్యవతు ౪. ఆనోదివోబృహతః॥

౧ ఓ యగ్నావిష్ణుదేవతలారా ! మీయొక్క (చెప్పబడబోవు) మహిమకలి
 గియుండుట పూజనీయమైనది. ఆజ్యముయొక్క ఏపేర్లు (ఆజ్యం- పృషదాజ్యం- సర్పిరి
 త్యాదులు మంత్రములందు) గోప్యములో ! (=రక్షింపఁదగినవో) (సమస్తయజమాను
 లయొక్క ప్రతిగృహమునందా పేర్లనువినుడు (మరియు) ఏడురిత్తు సమానములగు
 జ్వాలావిశేషములను ధరించుచున్నట్టి మీయొక్క నాలుకప్రత్యేకముగ నేతినిఁబొంది,
 భక్షించుఁగాక. ౨ ఓ యగ్నావిష్ణుదేవతలారా ! మీయొక్కప్రియమగు యజ్ఞశా
 లాపాపస్థానము పూజనీయము. సమస్తయజమానగృహములందు “ఆయుర్గాఅగ్ని”
 ఇత్యాదిస్తోత్రములను వృద్ధిఁజేయుచున్నమీరు నేతియొక్కయోగ్యమగు నభిఘారశక్తి
 గలవారయి పురోడాశమును భక్షించుఁడు. మీయొక్కనాలుక ప్రత్యేకముగ నేతిని
 భక్షించుఁగాక. ౩ అన్నమునిచ్చు యాగక్రియ కలిగినట్టియు, యజ్ఞవిషయములగు
 బుద్ధులనుఁ బాలించునట్టి సరస్వతీదేవి యన్నములచే మమ్ములనుగొప్ప గౌరవించుఁ
 గాక. ౪ ఈ వాక్యార్థము రెండవ పంచాశత్తుతోఁజేర్చి వివరింపబడును.

పంచాశత్తు ౨.

332. ఐర్వతాదాసరస్వతీ యజతాగన్తయజమ్ హవందేవీజుజామాణా ఘృతాచీ
 శగ్మాం నోవాచముశతీ శృణోతు ౧ బృహస్పతే జపస్వనోహవ్యాని
 విశ్వదేవ్య రాస్వరత్నానిదాశుషే ౩ ఏవాపిత్రే విశ్వదేవాయవృష్ణే

యజ్ఞే[॑]ర్వధే[॑]ను[॑]వసా[॑]హవి[॑]ర్భిః బృహ[॑]స్పతే[॑] సుప్ర[॑]జా[॑]వీ[॑]రవ[॑]నో[॑]వయగ్[॑] స్యా[॑]మ
 పత[॑]యో[॑]రయీ[॑]ణామ్ ౪ బృహ[॑]స్పతే[॑] అతి[॑]యద[॑]ర్యో[॑] అ[॑]ర్హా ద్యౌ[॑]మద్వి[॑]
 భాతి[॑] క్రతు[॑]మజ్జ[॑]నే[॑]షు యద్దీ[॑]దయ[॑]చ్ఛవసా[॑] ॥ ౨॥

౧ మీయాహ్వనమును సేవించుచున్నట్టియు, నాద్యమును (=నేతిని) పొందుచు
 న్నట్టి యాగము చేయఁదగిన సరస్వతీదేవి మాయొక్క యజ్ఞమునుఁగూర్చి స్వర్గము
 నుండి వచ్చుఁగాక. ఈ వచ్చుచున్న సరస్వతీదేవి సుఖమునుఁబొందించు మాయొక్క
 స్తుతిరూపమగువాక్కును కోరుచువినుఁగాక. ౨ సమస్తదేవతలకు హితుఁడవగు నో
 బృహస్పతీ ! మాయొక్క హవ్యములను భక్షింపుము. హవిస్సునిచ్చు యజమానుని
 కొఱకు రత్నములనిమ్ము. ౩ మఱియు, నో బృహస్పతీ ! తండ్రివలె రక్షకుఁడవైనట్టి
 యు, సర్వదేవతలకు గురువైనట్టియు, నభిమతిఫలము నిచ్చునట్టి నీకొఱకు బహువిధ
 యాగముల చేతను, భక్తిపూర్వక నమస్కారముల చేతను, నాద్య, పురోడాశాది
 హవిస్సుల చేతనుఁ బరిచర్యఁ జేయుదుము. (నీయనుగ్రహమువలన) మేము మంచి
 సంతానముతోఁ గూడుకొనిన వారమును, శూరులగు భటులతోఁ గూడుకొనిన
 వారమును, ధనములకధిపతులమును, కాగలము, ౪ ఓబృహస్పతీ! రాజు ఏ రత్నా
 దిధనము నితరులకంటె నధికముగా స్వయముగ ననుభవించుటకుఁ దగుచున్నాఁడో!
 ఏ ధనము మంత్రిమొదలగు జనులందు భూషణములుకలదిగా ప్రకాశించుచున్నదో!
 ఏ ధనము యజమానరూపజనులందు యాగసాధనమయి ప్రకాశించుచున్నదో! ఏ ధ
 నము (సైన్యరూప) బలముచేఁ బ్రకాశించుచున్నదో! పరమాత్మనుండి దేవగురువుగాఁ
 బుట్టిన యో బృహస్పతీ ! అటువంటి మణి, ముక్తాదిరూపధనమును మాయందు
 స్థాపించుము.

పంచాశత్తు ౩.

౩౩౫. ఋతప్రజాతతదస్మాను ద్రవిణం ధేహిచిత్రమ్ ౧ ఆనోమిత్రావరుణా

ఘృతైర్గృత్యతిముక్షతమ్ మధ్వారజాగ్ంసి సుక్రతా ౨ ప్రబాహవాసి
 సృతం జీవసేనానో గృత్యతిముక్షతం ఘృతేన ఆనోజనే శ్రవయతం
 యువానాశ్రుతం మేమిత్రావరుణాహవేమా ౩ అగ్నిం వః పూర్వ్యం గి
 రాదేవమీదేవసూనామ్ సవర్యన్తః పురుప్రియం మిత్రం సక్షేత్రసాధసమ్
 ౪ మక్షూదేవపతోరధః॥

౧ ఓ మిత్రావరుణలారా ! నూయావులమందలను నేతులతో సంతటనుఁ
 దడుపుడు. శోభనక్రతువులతోఁ గూడుకొనిన మిత్రావరుణలారా! మాక్షేత్రపాం
 సువులను (=రేణువు) జలముచేఁ దడుపుడు. ౨ ఓమిత్రావరుణలారా! మాయొక్క
 జీవనముకొఱకు ధనపూర్ణమైన బాహువులు కలిగిరండు. (వచ్చియు) మాయొక్క
 గోసముదాయము నేతిలోఁ దడుపుడు. పరస్పరముకలసికొనిన మీరు బ్రాహ్మణాది
 యజమాన సభయందు మమ్ముఁ బ్రఖ్యాతినిఁ బొందించుడు. నాయొక్క యాహ్వాన
 మువినుఁడు. ౩ వసువులగు మీలో మొదటివాఁడగునట్టియు, తండ్రి, యన్న మొద
 లగు మిత్రులవలె మాపొలముచు సాధించునట్టియగ్నిని, యాగసమాప్తి పర్యంతముం
 దునట్టి నేను వైదికవాక్కుచే స్తోత్రముచేయుచున్నాను. ౪ ఈ వాక్యార్థము నాల్గవ
 పంచాశత్తుతోఁజేర్చి వివరింపఁబడును.

పంచాశత్తు ౪.

33౯. శూరోవాప్సత్సుకాసుచిత్ దేవానాం యఇన్మనోయజమాన ఇయక్షత్వ
 భీదయజ్వనోభువత్ ౨ నయజమానరిష్యసి నసున్వాసినదేవయో ౩ అసద

[అ. ౧ ప్ర ౫. కృష్ణయజుర్వేదము. అచ ౨౨. పం ౪.] ౩౫౯

త్రసువీర్యముతత్యదాశ్వశ్వియమ్ ర నకిష్టం కర్మణా నశన్నప్రయోషన్న
యోషతి ॥ ఉపక్షరన్తి సిన్ధవోమయోభువఈజానం చయత్యమాణం
చధేనవః పృణన్తం చపపురించ!

౧ (అత్యంతము పట్టుదలతో ప్రారంభింపబడిన) కొన్నియుద్ధములందు శూరుడగు భటుడువలె యత్యమాణ (ఇకముందు యాగము చేయబడు) దేవతతోఁగూడుకొనిన యజమానునియొక్క రథము శీఘ్రముగావెళ్లుచున్నది. (అనగా యోధుడు యుద్ధమునకుఁ బట్టుదలతో బోవునట్లు యాగకర్తమనస్సు దేవతల యొద్దకుఁబోవుచున్నదని తా॥) ఏ యజమానుడు దేవతలయొక్క మనస్సునుఁ బూజించుటకుఁ గోరుచున్నాడో (దేవతల మనఃప్రసాదమునుఁ గోరుచున్నాడో) ఆయజమానుడి యాగరహితులగు పురుషులనుఁ దిరస్కరించుచున్నాడు.

౨ ఓ యజమానుడా ! (నీవుయాగమునుఁజేసి) నశించుటలేదు ఓ సోమయాజీ! నీవు నశించుటలేదు. పాకయజ్ఞాదులచే దేవతలనుఁగోరునట్టి యోపాకయాజీ ! నీవు నశించుటలేదు. (వెనుక మంత్రమునందలి యుత్తరార్థమిచ్చట యోజన చేసి కొనవలయును.) ౩ ఈ యజమానునియందు శోభనమగు సామర్థ్యముకలుగఁగలను. ఏది శీఘ్రగాములగు గుర్రముల సంబంధమగు శోభనవీర్యమో, అదియు కలుగుగాక. ౪ ఆయజమానుని (రాక్షసాదికము) నాశనము జేయకుండుఁగాక. (య : విరోధియగు)యజమానునితో రవంతయుం జెందకుండుఁగాక. (యజమానుడు కూడ పాపముతో) కలిసికొనకుండుఁగాక. ౫ నదీనమానములయినట్టియు, సుఖమునుఁ గలుగఁజేయునట్టియావులు యాగముఁ జేసినవానిని, యాగముఁజేయఁబోవువానినిజేరి పాలనుప్రసవించుచున్నవి. (ఇచ్చుచున్నవి) (ఈకర్మయందుజహువును) పూరించునట్టియు (హవిస్సుకల కర్మలందు) పూరింపఁబోవునట్టి యజమానుని వినఁటకుఁగోరుచున్నవివలె నాజ్యముయొక్క ధారలంతటను సమీపమునకుఁ బోవుచున్నవి.

పంచాశత్తు ౫.

3౮౦. శ్రవస్యవోఘృతస్యధారా ఉపయన్తి విశ్వతః ౧ సోమారుద్రావివృహతం
 విషూచీమమీవాయానో గయమావివేశ | ఆరేబాధేధాం నిర్వృతిం పరా
 చైః కృతం చిదేనః ప్రముముక్తమస్మత్ ౨ సోమారుద్రాయువమేతా
 న్యస్మై విశ్వాతనూషుభేషజానిధత్తం అవస్యతం ముఞ్చతం యన్నోఅస్తి
 తనూషుబద్ధం కృతమేనో అస్మత్ 3 సోమాపూషణా జననారయీణాం
 జననాదివో జననాపృథివ్యాః జాతౌవిశ్వస్యభువనస్య గోపాదేవాఅకృణ్య
 న్నమృతస్యనాభిమ్ ఇమాదేవౌజాయమానౌజషన్తే మాతమాగ్ం సిగూహ
 తామజష్టా ఆభ్యామిన్ద్రః పక్వమామాన్వన్తః సోమాపూషభ్యాం జనదుస్రి
 యాసు||

౧ ఏరోగరూపమగు నిర్ఋతిమియొక్క గృహమును ప్రవేశించెనో ! ఓ
 సోమరుద్రలారా ! ఆ నిర్ఋతిని వంకరనడక గలవానినిగాను, (నానాదిక్కులందే
 విధముగ పరుగిడునో, ఆ విధముగ) విశేషముగఁ బోగొట్టుడు. పరాఙ్ముఖుడగునా
 నిర్ఋతిని దూరమునందుమీరు బాధించుడు. ఆ నిర్ఋతిచే మావిషయమైచేయఁ
 బడిన రోగరూపపాపమునుఁగూడ మానుండి బోగొట్టుడు. (నిఋర్తి = దుష్కర్మ)
 ౨ ఓ సోమరుద్రలారా ! మీరిద్దరు మాయొక్క శరీరములందు సమస్తములగు
 నౌషధముల స్థాపించుడు. ఆయాషధములచే ననిష్టమును నశింపఁజేయుఁడు. నిర్ఋ
 తిచే చేయఁబడినట్టియు, మాయొక్క శరీరములందు బద్ధమైన యేషాపముకలదో!

దానిని మానుండి బోగొట్టుడు. ౩ ఓ సోమపూషదేవతలారా ! ధనములనుఁబుట్టి
చునట్టియు, స్వర్గమునుఁబుట్టించునట్టియు, భూమినిఁ బుట్టించునట్టియు, సర్వప్రపంచ
మునుఁ బుట్టించునట్టియు, సర్వప్రపంచమునకు రక్షకులగునట్టిమీరు దేవతలైకర్మఫ
లములను ఇవ్వక నిలిపిరి. ౪ (సర్వదేవతలు) పుట్టుచున్న నీ సోమపూష దేవతలను
సేవించుచున్నారు. ఈ సోమపూషదేవతలు అనిష్టములైన బుద్ధిమాన్ద్యములను నశిం
పఁజేతురుగాత ఇన్ద్రిడి సోమపూషదేవతలవలన తరుణవచుస్సుగల యావులందు
పాలనుఁబుట్టించుచున్నాడు. (గోవులు బలముగలభూమియందు సోమునిచేవృద్ధి నొం
దింపఁబడిన నోషధులనుఁదిని యధికమైనవెన్నతోఁ గూడికొనిన పాలను ధరించుచున్న
వని తా॥) సోముడు=చంద్రుడు, పూషదేవుడు = సూర్యుడు.)

ఇట్లు కృష్ణయజుర్వేదీయశ్లోత్తిరీయ సంహితయందుఁ బ్రథమాష్టకము ముగిసినది.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

—* 0 *—

ద్వి తీ యా స్త్వ క ము

అ ను వా క ము ౧.

3౪౧. వాయువ్యగ్ం శ్వేతమాలభేతభూతికామో వాయువ్యైతే పిష్టాదేవతా
 వాయుమేవస్వేనభాగధేయోనోపధావతి సప్తవైసం భూతిం గమయతిభవత్యే
 వా ౨ తిక్షిప్రాదేవతే త్యాహుః సైనమీశ్వరాప్రదహ ఇత్యేతమే వస
 స్తం వాయవేనియుత్వత ఆలభేతనియుద్వాఅస్యధృతి ర్భృతపఃభూతి ముపై
 త్యప్రదాహాయభవత్యేవ।

౧ ఐశ్వర్యముఁగోరు పురుషుఁడు వాయువు దేవతగాఁగల తెల్లని వర్ణముగల పశువును (బర్హిస్సు (దర్భ) మోదుగకొమ్మలచే యాగముకొఱకు)ఁ దాకవలయును. వాయువై తే శీఘ్రగామియగుదేవత. ఆ పురుషుఁడు (వాయువునకు)ఁ దానిచ్చిన హవిర్భాగముచే వాయువునే పొందుచున్నాఁడు. (నేవించుచున్నాఁడు) ఆవాయువు ఈ పురుషునైశ్వర్యముం బొందించును. (ఆ పురుషుఁడు) నిశ్చయముగ నైశ్వర్యము నుఁ బొందుచున్నాఁడు. (ఇచట శ్వేతవర్ణముగల పశువు వాయువునకత్యస్త ప్రియముగాన స్వకీయభాగముగ వర్ణింపఁ బడినది. ౨ పూర్వోక్తమైన వాయుదేవత మిక్కిలిశీఘ్రముగఁ (బని) చేయునదిని (పండితులు) చెప్పుచున్నారు. ఆ యుగ్రమైన దేవత యీ యజమానుని దహించుటకుఁ గూడ సమర్థమైనదని (చెప్పుచున్నారు) అనగా వాయువు శీఘ్రముగావచ్చుచుండగ నగ్ని గృహములనుదహించునదికావున నగ్నిద్వారా వాయువునకు దాహకత్వము వర్ణించఁబడినది. అందులకై బాగుగా రథమునందు కూర్చిన గుఱ్ఱములుకల వాయువుకొఱకు శ్వేతపశువు నాలమ్మనము చేయవలయును.

(ఆ యశ్వజాతి“నియత్” అనుసంజ్ఞకలనై వాయువును ధరించుచున్నది. వాహనములగు గుట్టములుమెల్లగ నడచుచుండగ వాయువు శీఘ్రముగ వెళ్లుటకు సమర్థముగాదు కావున) నీ వాయువుయొక్క ధారణము “నియత్” అనుపేరుగలది. (అట్టి వాయువుకొఱకు హవిస్సు నిచ్చుటచే యజమానుఁడుకూడ) నశించనివాడగుచు నై శ్వర్యమును బొందుచున్నాఁడు. అయ్యైశ్వర్యము బాధలులేకుండ చేయుకొఱకే యగుచున్నది.

పఞ్చశత్రు ౨.

౩౪ ౨. వాయవేనియుత్వత ఆలభేతగ్రామకామో వాయుర్వాఙ్మనః ప్రజానస్యో
తానేనీయతే వాయుమేవనియుత్వన్తగం స్వేనభాగధేయోనోపధావతి సవ
వాస్మై ప్రజానస్యోతానియచ్ఛతి గ్రామ్యేవభవతి ౨ నియుత్వతేభవతి
ధృవావవాస్సాలనపగాః కరోతి ౩ వాయవేనియుత్వత ఆలభేతప్రజాకామః
ప్రాణోవై వాయురపానోనియుత్పాణాపానా ఖలువావతస్యప్రజాయాః

౧ గ్రామాధికారమునుగోరు పురుపురుషుడు నియుత్వన్తుఁడగు వాయువుకొఱకుఁ బశువునాలంభనము చేయవలయును. (నాసికారస్థ)మునందు బద్ధనవిశేషముచే (ముక్కుత్రాటిచే) బద్ధింప బడిన వృషభము యజమానునధీనమేవిధముగ నగుచున్నదో! ఆవిధముగ వాయువైతే ఈ ప్రజలను నాసికారస్థమునందు బంధింపబడిన వారలనుగాఁ జేయుచున్నాఁడు. (యజమానుఁడు) నియుత్వన్తుఁడగు వాయువునే తానిచ్చిన పురోడాశభాగముచే బొందుచున్నాఁడు. ఆ వాయువీ యజమానుని కొఱకు నాసికారస్థమునందుబద్ధితులగు ప్రజలనిచ్చుచున్నాఁడు. (యజమానున కధీ

నులనుగఁ జేయుచున్నాఁడు.) (యజమానుఁడు) గ్రామస్వామి నిశ్చయముగ నగుచు
 న్నాఁడు. ౨ నియుత్వదను గుణముగల వాయువుకొఱకుఁ బశువుగుచున్న (దనుటేది
 కలదో దానిచే గ్రామస్థులందరిని వాయువు) ఈ యజమానునియందు దనురాగముగల
 వారినిగఁజేయుచున్నాఁడు. అనురాగములేని వారినిగఁజేయుటలేదు. ౩ ఈ వాక్య
 మునకర్థము తరువాతి పంచాశత్తులలోఁ దెలుపఁబడును.

పంచాశత్తు ౩.

3:3. అపక్రామతో యోఽలం ప్రజాయైసన్ప్రజాం నవిన్దతే వాయుమేవ నియుత్వ
 స్తగ్ం స్వేనభాగధేయేనోపధావతి సపవాస్మైప్రాణాపానాభ్యాం ప్రజాం
 ప్రదనయతి విన్దతేప్రజాం ౨ వాయవేనియుత్వత ఆలభేత్యజ్యోగామయావీ
 ప్రాణోవై వాయుగపానో నియుత్వాగ్రాపానౌ ఖలువా ఏతస్మాదపక్రామతో
 యస్యజ్యోగామయతి వాయుమేవనియుత్వస్తగ్ం స్వేనభాగధేయేనోప.

౧ సంతానముఁగోరు పురుషుఁడు నియుత్వన్తుఁడను వాయువుకొఱకుఁ బశువు
 నాలంభనము చేయవలయును ప్రాణము వాయువు. అపానమునియు తనుశబ్దార్థము.
 ఏ పురుషుఁడు సంతానముకొఱకు సమర్థుఁడగుచు (ననుకూల స్త్రీయుక్తుఁడగుచు,
 యువకుఁడగుచును) సంతానమునుఁ బొందుటలేదో ! ఈ పురుషుని సంబంధమగు
 సంతానముయొక్క సమీపమునుండి ప్రాణాపానములు తొలగిపోవును (అనగా,
 సంతానలాభము లేకపోవుటచే. బురుషునిచే గర్భాశముమునందుఁ బ్రవేశపెట్టుబడి
 న రేతస్సునందు నియుత్వన్తుఁడగు వాయువుయొక్క యచగ్రహము లేక పోవుటవలన
 బ్రాణాపానయుక్తమగు జీవాత్మరము ప్రవేశించదని భావము.) (యజమానుఁడు)

[అ. ప్ర ౧. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧. పం ౪.] ౩౬౫

నియత్యన్తుడగు వాయువును తానిచ్చిన పురోడాశభాగముచే బొందుచున్నాడు. ఆ వాయువే యీయజమానుని కొఱకుఁ బ్రాణాపానములచే సంతానమును బుట్టింపజేయుచున్నాడు. (కావ్రాన యజమానుడు) సంతానమును బొందుచున్నాడు. ౨ దీర్ఘరోగియుగు పురుషుడు నియత్యన్తుడగు వాయువుకొఱకు బశువునాలంభనము చేయనలయును. ప్రాణమేవాయువు. అపానము నియుచ్ఛబ్ధార్థము. ఏ పురుషుని జాలకాలము రోగము బాధించుచున్నదో, ఈ పురుషునుండి ప్రాణాపానములు తొలగిపోవుటకు సిద్ధములగును. (పూర్వోక్తయజమానుడు) నియత్యన్తుడగు వాయువునే స్వకీయ (వాయు) భాగముచే బొందుచున్నాడు. ఆ వాయువే యీయజమానునియందు ప్రాణాపానములను (చాలకాలము; స్థాపించుచున్నాడు ప్రాణముపోయిన వాడైనను (వాయువుయొక్క యనుగ్రహమువలన ప్రాణముకలవాడై) నిశ్చయముగ జీవించుచున్నాడు.

పంచాశత్తు ౪.

౩౪౪. ధా॒నతి॑ స॒వ॒వాస్మిన్ ప్రా॒ణాపా॒నోద॑ధాత్యుతయదీ॒తా ను॒ర్భవ॑తిజీ॒వత్యే॑వ ౨
ప్ర॒జాప॑తిర్వా॒గ్నిద॑మేకః॒ తో॒ఽకా॑మయతప్ర॒జాః ప॒శూన్త॑స్సృజే॒ యేతి॑స॒ఆ
త్మనో॑వపా॒ముద॑భి॒క్షతా॑మశ్నో॒ ప్రాగృ॑హ్లాతతో॒ఽజస్తూ॑పరః సమ॑భవత్త॒క్నం
స్వా॒యైదే॑వతా॒యాఆ॒లభ॑త తతో॒వైసప్ర॒జాః ప॒శూన్త॑స్సృజత ౩ యః
ప్ర॒జాకా॑మః॥

౧ ఈ వాక్యార్థము పై (౩వ) పంచాశత్తుతోఁ జేర్చి వివరింపఁబడినది.
౨ ఈ కనఁబడుచున్న ప్రజాపశురూపముగు ప్రపంచమేదికలదో ! ఈ సృష్టికిఁబూర్వము ప్రజాపతియొక్కడే యుండెను. అతనిప్రజలను, బుట్టించుదునని సంకల్పించెను.

ఆకోరికగల యజమానుఁడు లోనుండి (యా ప్రజా, పశు, సృష్టిసాధనముగ వస్తువు ల్యమగు) వపనుఁ బెల్లగించెను. ఆవపనన్నియందు హోమము చేసెను. ఆదగ్గమైన వపనుండి కొమ్ములులేనిమేక పుట్టెను. ఆ మేకను తనయభీష్టదేవత కాలంభనము చేసెను. ఆ కర్మసామర్థ్యమువలన నాప్రజాపతి ప్రజలను, పశువులను, సృజించెను. 3 ఈ వాక్యార్థము గీవ పంచాశత్తుతోఁ జేర్చివివరింపబడును.

పంచాశత్తు గీ

3౦౫. పశుకామః న్యాత్సవతం ప్రాజాపత్యమజం తూపరిమాలభేత ప్రజాపతిమే
 వస్వేసభాగధేయే నోపధావతి సవీవాస్మైప్రజాం పశూన్ప్రదనయతి ౨
 యచ్ఛశ్రుణస్తత్పురుషాణాం నూపం యత్తూపరస్తదశ్వానాం యదన్య
 తో దన్తద్గవాం యదవ్యాధినశఘాస్తదవీనాం యదజస్తగజానామేతావ
 న్నోవైగ్రామ్యాః పశవస్తాన్॥

౧ ఎవఁడు సంతానకాముఁడు, పశుకాముఁడునగునో ఆయజమానుఁడు ప్రజాపతిదేవతాకము, శృంగరహితమునగు మేక నాలంభనము చేయవలయును. (ఆయజమానుఁడు) స్వకీయ (ప్రజాపతి) భాగముచే ప్రజాపతినే పొందుచున్నాడు. ఆ ప్రజాపతియే ఈయజమానునికొఱకు సంతానమును, పశువులనుఁ బుట్టించు చున్నాడు. ౨ మీసములు కలిగియుండుట యేదికలదో అది పురుషులయొక్క రూపము. కొమ్ములులేకుండుట యేదికలదో అది గుఱ్ఱములరూపము. దిగువరులనే దంతములుండుట యేదికలదో అది యావులయొక్క రూపము. గొఱ్ఱెలవలె గిట్టలుండుటయేదికలదో అది గొఱ్ఱెలయొక్క రూపము. మేకజాతి యేదికలదో అది

[అ ౨. ప) ౧. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧. పం ౬] 3౬౭

మేకలయొక్కరూపము. ఇవియే గ్రామమునందండు పశువులు. ఆ పురుషులు మొదలగువాటిని వాటిరూపములోనే వాయువు (యజమానునికొఱకు) అధీనము చేయుచున్నాడు.

పంచాశత్తు ౬.

3౪౬. రూపేణైవావరున్ధే ౧ సోమాపాణ్యం త్రైతమాలభేతపశుకామోద్వావా
అజాయైస్తనా నానైవద్వావభిజాయేతే ఊర్జం పుష్టిం తృతీయః సోమా
పూషణావేవస్వేనభాగధేయేనో పధావతితావేవాస్మై పశూన్ప్రజనయతః
సోమోవేరేతోధాః పూషాపశూనాం ప్రజనయితాసోమవవాస్మైరేతో
దధాతి పూషాపశూన్ప్రజనయత్యై ౨ దుమ్బర్మోయాపోభవ త్యూర్వాడి
దుమ్బరఊర్క్పశవ ఊర్జైవాస్మా ఊర్జం పశూనవరున్ధే॥

౧ పశువులఁగోరు పురుషుఁడు సోమపూషదేవతలు దేవతఁగఁగలిగినట్టి యు (ఏకకాలమునందు పుట్టినట్టియు) మూఁడు దూడలలో నొకదాని నాలంభనము చేయవలయును. (మూఁడొకపర్యాయము పుట్టుటలోఁ బ్రయోజన మేమనగా) మేకకు స్తనములు రెండేకదా! ఆస్తనములను వేరుగఁబాసము సేయుటకు రెండు పుట్టుచున్నవి. (దానియొక్క) సారమును, పుష్టిని (ప్రకటించుటకయి) మూఁడవది పుట్టుచున్నది. (రెండుదూడలు పుట్టుట లోకసాధారణము. మూఁడవదెక్కడనో యొకచోటనే పుట్టుచున్నది దేనికి మూఁడవది పుట్టునో దానికి శరీరమునందు వీర్యాధిక్యము, నధికమగుపుష్టి యుండునని ఈ మంత్రమువలనఁ దెల్లమగుచున్నది. యజమానుడు సోమ, పూషదేవతలను వారికిఁ దానిచ్చిఁపావిర్భాగముచేఁ

3౬౮ [అ ౨. ప్ర ౧. ఆంధ్రవేదములు. అను ౨. పం ౧.]

బొందుచున్నాడు. ఆ దేవతాద్వయమ్మి యజమానునికొఱకుఁ బశువులఁబుట్టించుచున్నది. సోమదేవత రేతస్సును ధరింపఁజేయునది. పూషదేవత పశువులఁబుట్టించునది. సోమదేవతయే ఈ యజమానునికయి రేతస్సును ధరింపఁజేయుచున్నది, పూషదేవత (భూమిరూపమగుటచే దనయాశుధిబలముచే బోషించి) పశువులఁబుట్టించుచున్నది. ౨ యూపస్సంభము మోదుగసంబంధమైనది గావలయును. మోదుగచెట్టు ఫలము న్వారా సారముకలది పశువులుకూడ క్షీరముద్వారా సారముగలవి. (కావున వాయువు) మోదుగరూపమగు సారముచే సారరూపములగు పశువులను (యజమానునికొఱకు) సంపాదించుచున్నాడు.

అనువాకము ౨.

3౮2. ప్రజాపతిః ప్రజాఅస్సృజతతా అస్మాత్సృష్టాః పరాచీరాయంతా వరుణమగచ్ఛంతా అన్వైతాః పునరయాచతతాఅస్మై నపునరదదాత్సోఽబ్రవీద్వరం పుణీష్వాధమేపునరేహీతితాసాం వరమాభతసకృష్ణ ఏకశితిపాదభవ ౨ ద్యో వరుణగృహీతః స్యాత్సవితం వారుణం కృష్ణమేకశితి పాదమాలభేత వరుణమ్॥

౧. ప్రజాపతి ప్రజలను సృజించెను. ఈప్రజాపతివలన సృజింపఁబడిన ప్రజలు పోయిన యనురాగముకలవారై వచ్చిరి. (వచ్చియు) వరుణునిఁబొందిరి. (ఆప్రజాపతియు) నాప్రజలను నాకొఱకొసంగుచు వరుణుని యాచించెను. (వరుణుడు) ఆప్రజలనుఆప్రజాపతికొఱకివ్వలేదు. (పిమ్మట) నాప్రజాపతి యీప్రజలలో శ్రేష్ఠమగుపశువునుఁ గోరుకొనవలయును. మిగిలినవాటిని నాకివ్వవలయును అని వరుణుని మరల యాచించెను. (వరుణుడు) ఆప్రజలలో శ్రేష్ఠమగు పశువునుఁబొందెను. ఆప

[అ ౨. ప్ర ౧. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౨. పం ౨. 3,] 3౬౯

శువు నల్లనిది, తెల్లనిపాదములుకలదియునాయెను. ౨ ఎవడు జలజన్యమగు మహాదరవ్యాదిచే గ్రహించబడిన వాడాయెనో, నల్లనెనట్టియు, నొకతెల్లనిపాదముకలిగినట్టియు, వరుణదేవతాకమగు పశువునాలవృక్షముచేయవలయును. (ఆయజమానుడు) వరుణునిచే దన (వరుణుని) భాగమునే బొందుచున్నాడు. ఆవరుణుడే యీయజమానుని ఎరుణపాశములనుండి విడిపించుచున్నాడు. (జలోదరమని గోగముపేరు)

పంచాశత్తు. ౨

3౪౫. ఏ॒వస్వే॑స॒భాగ॑ధే॒యోనో॑ప॒ధావ॑తి స॒వ్వై॑నం వరు॑ణపా॒శాన్సు॑ష్టా॒చ్చతి కృ॑ష్ణ॒వశి॑
తిపా॑ద్భవతి వా॒రుణో॑హ్యే॒షదే॑వతయాస॒మృద్ధ్యై॑ 3 సు॑వ॒ర్భాను॑రా॒సురః॑సూ॒
ర్యం తమ॑సా॒విధ్య॑త్సే॒ద్దే॒వాః ప్రా॑యశ్చి॒త్తిమై॑చ్ఛ॒రస్య॑ యత్స॑ధ॒మం
తమో॑పా॒ఘ్న॑న్తాని కృ॒ష్ణావి॑రభవద్యద్వి॒తీయగ్ం॑ సా॒ఫల్గు॑నీ॒యత్త॑తీ॒యగ్ం॑
సా॒బల॑క్షీ॒యదధ్య॑స్థాదపా కృ॒ష్ణన్తాని॑వి॒ర్వశా॑॥

౧ ఈవాక్యార్థము పైదానిలోవివృతము. ౨ నల్లనిదియు, తెల్లనిపాదములు కలదియునగు దేవతచే వరుణుడు దేవతగాగల యీపశువు (యజమానునియొక్క) ఆరోగ్యసమృద్ధికొరకగుచున్నది. 3 ఈవాక్యార్థము తరువాయి (3వ) పంచాశత్తుతోజేర్చి వివరింపబడును.

పంచాశత్తు 3.

3౪౬. ౧ స॒మభ॑వ॒తే దే॒వా అ॑బ్రువ॒న్దే॒వ ప॑శు॒ర్వాఅ॒యగ్ం॑ స॒మభూ॑త్సా॒స్మా ఇ॒మమా॑

లస్సామహ ఇత్యధవై త్వర్వాల్పపృథివ్యాసీదజాతా ఓషధయస్తామవిం వశా
మాదిత్యేభ్యః కామాయాఽలభ నతతో వాఅప్రథతపృథివ్యజాయంతా షధ
యో ౨ యః కామయేత ప్రధేయపశుభిః ప్రప్రజయాజాయే యేతిసప
తామవిం వశామాదిత్యేభ్యః కామాయ॥

౧ స్వర్గలోకమునందలి కాంతిని పోగొట్టునట్టి రాక్షసుఁడు సూర్యునిచీకటిచే నావరించెను. ఆ దేవతలు సూర్యప్రభనుగప్పివేసిన చీకటినిబోగొట్టుటకు పరిహార మునాలోచించి (మణ్యాదులచే నాచీకటిని నాల్గుపర్యాయములు పోగొట్టిరి.) దాని యొక్క యేమొదటితమస్సునుబోగొట్టరో ! అది నల్లనికాంతికలపశువాయెను. రెండవతమస్సుయేదికలదో ! అది యెఱ్ఱనివర్ణముకల పశువాయెను. మూడవతమస్సు యేదికలదో ! అది తెల్లనివర్ణముకల పశువాయెను. ఏనాల్గవతమస్సు ఎముకలసమూహమునకుఁబైనుండు ప్రకాశమునుబోగొట్టెనో ! అది గొడ్డువారినపశువాయెను. అప్పుడు దేవతలు పరస్పరమువిచారించి యిట్లు పలికిరి ఈపశువు దైవికమగు నెముకలసముదాయమునుండి పుట్టినదికావున నిది (యుత్తమ) పశువు. ఏయుత్తమ ప్రయోజనముకొఱకు దీనినాలంభనముచేయుదుము ! అని (ప్రశ్నించుకొనిరి.) పిమ్మట భూమియల్పమైనదనియు, నోషధులుపుట్టలేదనియు, విచారించి యావంధ్యయగు పశువును కామప్రదులగు నాదిత్యదేవతలకొఱకునాలంభనముచేసిరి. పిమ్మట భూమి విస్తృతమైనది. ఓషధులుపుట్టినవి. (కామప్రదులు=కోరికలనిచ్చువారు.) ౨ ఈవాక్యార్థము తరువాతి (౨వ) పంచాశత్తుతోఁజేర్చి వివరింపఁబడును.

పంచాశత్తు ౪.

3౫౦. ౧ ఆలభతాఽఽ దిత్యానేవ కామగ్ం స్వేనభాగధేయేనో పధావతిత ఏవైనం

ప్రథయన్తి పశుభిః ప్రప్రజయాజనయన్త్య ౨ సావాదిత్యోఽవ్య రోచతతస్మై
 దేవాః ప్రాయశ్చిత్తిమైచ్ఛన్తస్మా ఏతామల్లా ఆలభంతాఽగ్నేయాం కృష్ణ
 గ్రీవీం సగ్ం హితామైన్ద్రీం శ్వేతాం భార్వాస్పత్యాం తాభిరేవాస్మిన్
 చమదధు ౩ ర్యోబ్రహ్మచర్చసకామః స్యాత్తస్మా ఏతామల్లా ఆలభేత్॥

౧ ఎనఁడు పశువులతో వృద్ధి నొందెదను, పుత్ర, పౌత్రాదిరూపసంతానము
 చే నున్నతుఁడనగునునని కోరుకొనునో! వాఁడివంధ్యయగు పశువుఁ గామముల
 నిచ్చు నాదిత్యునికొఱకు (సూర్యుఁడు) ఆలంభనము చేయవలయును. వాఁడు కామ
 ప్రదులగు నాదిత్యులనే తనభాగముచేఁ బొందును. ఆయాదిత్యులే యీ యడమా
 నుని పశువులచే విస్తరించినవానినిగాఁ జేయుదురు. పుత్రపౌత్రాది సంతానముచే
 నుత్కృష్టునిగాఁ బుట్టించుదురు. ౨ (పూర్వ మొకానొకప్పుడు) ఈ సూర్యుఁడు
 ప్రకాశించలేదు. అందుకొఱకు దేవతలుపాయము నాలోచించిరి. ఆ ప్రకాశము
 కొఱకు కంఠమునందు స్తనములుకల మేకలను మూడింటి నాలంభనముచేసిరి.
 అగ్ని దేవతాకమగు నల్లనికంఠముకలమేకను, ఇంద్రదేవతాకమగు వెగుపు, తెలుపు
 నలుపు వర్ణముకలమేకను, బృహస్పతిదేవతాకమగు తెల్లనివర్ణముకలమేకను (ఆలం
 భనముఁ జేసిరి) ఆ మూఁడు పశువులచేతనే యీ సూర్యునియందు ప్రకాశమునుఁ
 బుట్టించిరి. ౩ ఈ వాక్యార్థము తరువాతి పంచాశత్తుతోఁజేర్చి వివరింపఁబడును.

పంచాశత్తు ౫.

౩౫౧. ఆగ్నేయాం కృష్ణగ్రీవీం సగ్ం హితామైన్ద్రీం శ్వేతాం భార్వాస్పత్యా
 మేతా ఏవదేవతాః స్వేనభాగధేయేనోపధావతితా ఏవాస్మిన్నహ్మవర్చ

సం॑ద॒ధతి॑ బ్ర॒హ్మ॑వర్చ॒స్యే॒వభి॑వతి ౨ వస॒న్తాప్రా॑తరాగ్నే॒యీం కృ॑ష్ణగ్రీ॒వా
 మా॑లభేత గ్రీ॒ష్మే॒మధ్యం॑ ది॒నే॒సగ్ం హి॒తామై॒స్త్రిగ్ం శ॒రద్య॑పరా॒హ్ణేశ్వే
 తాం బా॒ర్హస్ప॑త్యాం త్రి॒ణి॒వాఅ॑దిత్యస్యతే॒జాగ్ంసి॑ వస॒న్తాప్రా॑తర్గ్రీ॒ష్మేమ
 ధ్యం ది॒నే॒శరద్య॑పరా॒హ్ణే యా॑వ॒న్త్యేవతే॑జాగ్ం సి॒తా న్యే॒వ॥

౧ (ప్రసిద్ధమగు నధ్యయనసచ్చుత్తిరూపమగు తేజస్సు బ్రహ్మవర్చస్సునిచెప్పఁ బడుచున్నది.) ఏవఁడు బ్రహ్మవర్చస్సుఁగోరువాఁడగునో ! ఆబ్రహ్మవర్చస్సుకొఱకే కంఠమునందు వ్రేలాడుచున్న స్తనములుగల మేకనాలమ్మనముచేయవలయును. ఇంద్రదేవతాకమగు నెరువు, తెలుపు, నలుపుగల పశువును, బృహస్పతిదేవతాకమగు తెల్లనిపశువును (అసిభావము) ఆయజమానుఁడు తన (ఆదేవతా) భాగముచే నీదేవ తలనే పొందును. ఆదేవతలే యాయజమానుని యందు బ్రహ్మవర్చస్సును గలుగఁ జేయుచున్నారు. ఆయజమానుఁడు బ్రహ్మవర్చస్సుకలవాఁడే యగుచున్నాడు. ౨ వసన్తకాలమందుఁబ్రాతఃకాలమున నగ్నిదేవతాకమగు నల్లనికంఠముకల పశువునా లమ్మనముసేయవలయును. గ్రీష్మకాలమునందు మధ్యాహ్నమున నింద్రదేవతాక మగు నలుపు, తెలుపు, ఎరువువర్ణములుకల పశువు నాలమ్మనముసేయవలయును. శరత్కాలమునందపరాహ్ణసమయమున (పగలు రెండుజాములతర్వాత) బృహస్పతి దేవతాకమగు తెల్లని పశువు నాలమ్మనముచేయవలయును. ఈమూఁడుకాలము లొది త్త్యునియొక్క తేజస్సులు. వసన్తకాలమునందలి ప్రాతఃకాలమునను, గ్రీష్మకాలము నందలి మధ్యాహ్నసమయమునను, శరత్కాలమందలి యపరాహ్ణసమయమునను, ఎన్ని తేజస్సులుకలవో, (ఈయజమానుఁడు) వాటినే పొందుచున్నాఁడు.

పంచాశత్తు ౬.

3౫౨. ౧ అ॒వరు॑న్ధే ౨ సం॒వత్స॑రం ప॒ర్యా॑లభ్య॒న్తే సం॒వత్స॑రో॒వై బ్ర॒హ్మ వర్చ॑సస్య

ప్రదా॒తా సం॑వత్స॒ర ఏ॒వా॒స్మై బ్ర॒హ్మ॑వర్చ॒సం ప్ర॒యచ్ఛ॑తి బ్రహ॑వర్చ॒స్యేన
 భ॑వతి ౩ గర్భి॑ణయో భవ॒న్తీన్ద్రి॑యం వైగర్భి॑ ఇన్ద్రి॒యమే॒వాస్మిన్ద॑గతి
 ర సార॑స్వతీం మేషీ॒మాల॑భేతయ ఈ॒శ్వరో॒వాచో॒ వది॑తోః సన్వా॒చం నవ
 దే॒ద్యాగ్నై సర॑స్వతీ సర॑స్వతీ మే॒వస్వేన॑ భాగ॒ధేయో॒ పథా॑వతి॒సైవాస్మిన్

౧ పై పంచాశత్తులో నీవాక్యముయొక్క యర్థము వివరింపఁబడినది. ౨ ఒక సంవత్సరము వ్రతనియమముగా నాచరించి యాయాకాలములో నాయా పశువుల నాలంభనము చేయవలయును. సంవత్సరమే బ్రహ్మవర్చస్సు నిచ్చునట్టిది. ఒకసంవత్సరమే ఈ యజమానునికొఱకు బ్రహ్మవర్చస్సునొసగును. (అప్పుడా యజమానుఁడు) బ్రహ్మవర్చస్సు కలవాడే యగుచున్నాడు. ౩ పూర్వోక్తపశువులు గర్భముగలవి గావలయును. ఇంద్రియమే గర్భము. ఇంద్రియమునే ఈ యజమానునియందు గలుగఁజేయుచున్నవి. ౪ ఎవఁడు వాక్కు నుచ్చరించుటకు సమర్థుఁడయినను (సభాకంపాదికముచే) వాక్కు నుచ్చరించుటలేదో, వాడు సరస్వతీ దేవతాకమగు మేకనాలంభనము చేయవలయును. వాక్కే సరస్వతి. అయ్యజమానుఁడు సరస్వతినే తన (సరస్వతి) భాగముచే బొందుచున్నాడు. ఆ సరస్వతియే యీ యజమానునియందు వాక్కును గలుగఁజేయుచున్నది. వాక్కునుచ్చరించుటకు సమర్థుఁడగుచున్నాడు. (ఆలంభనము=దేవతోద్దేశముగాఁ ద్యాగముఁజేయుట, చంపుటయని నిశ్చయార్థము.)

పంచాశత్తు 2.

3౫౩. ౧ వా॒చం దధా॑తి ప్ర॒వది॒తా॒వాచో॒ భ॑వత్య ౨ పన్న॑దతీ భవ॒తితస్మా॑న్మను॒

హ్యోః సర్వాం వాచం వనన్త్యా 3 గ్నేయం కృష్ణగ్రీ వమాలభేత సౌమ్యం
 బ్రభుం జ్యోగామ యావ్యగ్నిం వావతస్య శరీరం గచ్ఛతిసోమగ్ం రసోయస్య
 జ్యోగామ యత్యగ్నే రేవాస్య శరీరం నిష్క్రిణాతి సోమాద్ర సముతయదీతా
 సుర్భవతి జీవత్యేన ర సౌమ్యం బ్రభుమాలభేతాఃఃః గ్నేయం కృష్ణగ్రీవం ప్ర
 జాకామసోమః

౧ దీనియర్థము పైపదసలో లిఖింపఁబడినది. ౨ వెనుకఁ జెప్పఁబడిన
 పశువు పడిపోని పల్లుకలదై యుండవలయును. కావున మనుష్యులు సంపూర్ణమైన
 వాక్కునుచ్చరించుచున్నారు. ౩ తీవ్రరోగియగువాఁడు అగ్నిదేవతాకమగు నల్లని
 కంఠముగలపశువును, సోమదేవతాకమగు పచ్చని పశువును నాలంభనము చేయవల
 యును. ఇయ్యజమానునియొక్క శరీరమగ్నిని బ్రవేశించును. అన్నరసము సోమునిఁ
 బ్రవేశించును. ఎవనికిఁ దీవ్రరోగము కలదో, వీనియొక్క శరీరము నగ్ని శుష్కింపఁ
 జేయును. సోమునిచుండి యన్నరసమును లాగుచున్నాడు. (పూర్వవిధముగఁ బశ్వా
 లంభనముఁజేసిన యజమానుఁడు) ప్రాణము పోయినవాడయినను జీవించును.
 ౪ సంతానముఁగోరు పురుషుఁడు సోమదేవతాకమగు పింగళవర్ణముకల (పచ్చని)
 పశువును, అగ్నిదేవతాకమగు నల్లనికంఠముకల పశువును నాలంభనము చేయవల
 యును. సోమదేవతయే రేతస్సును ధరింపఁజేయునది అగ్ని ప్రజలకు సంతానమును
 బుట్టించువాడు. సోమదేవతయే యీయజమానుని కొఱకు రేతస్సును ధరింపఁజేయు
 చున్నాడు. అగ్ని సంతానమును బుట్టించఁజేయుచున్నాడు. (ఆ యజమానుఁడు)
 సంతానమును బొందుచున్నాడు.

పంచాశత్తు ౨

౩౫౪. వై[॑]రే[॑]తో[॑]ధా[॑]అ[॑]గ్నిః ప్ర[॑]జా[॑]నాం ప్ర[॑]జనయి[॑]తా[॑]సో[॑]మ[॑]ఏ[॑]వా[॑]స్నై[॑]రే[॑]తో[॑]ద[॑]ధా[॑]త్య[॑]గ్నిః
 ప్ర[॑]జాం ప్ర[॑]జనయతి వి[॑]స్త[॑]తే[॑]ప్ర[॑]జా ౨ మా[॑]గ్నే[॑]యం కృ[॑]ష్ణగ్రీ[॑]వ[॑]మా[॑]ల[॑]భే[॑]త
 సా[॑]మ్యం బ[॑]భ్రుం యో[॑]బ్రా[॑]హ్మ[॑]ణో వి[॑]ద్యా[॑]మ[॑]నూ[॑]చ్య న[॑]వి[॑]రో[॑]చే[॑]త[॑]య[॑]దా[॑]గ్నే
 యో[॑]భ[॑]వతి[॑]తే[॑]జ[॑]ఏ[॑]వా[॑]స్మి[॑]నే న[॑]ద[॑]ధా[॑]తి య[॑]త్సో[॑]మ్యో[॑]బ్రా[॑]హ్మ[॑]వర్చ[॑]సం తే[॑]న[॑]కృ[॑]ష్ణ
 గ్రీ[॑]వ[॑]ఆ[॑]గ్నే[॑]యో[॑]భ[॑]వతి త[॑]మ[॑]ఏ[॑]వా[॑]స్మా[॑]ద[॑]ప[॑]హ[॑]న్తి శ్వే[॑]తో[॑]భ[॑]వతి॥

౧ దీనియర్థము పూర్వపుపంచాశత్తులోఁబ్రకటితము. ౨ ఏ[॑]బ్రా[॑]హ్మ[॑]ణు[॑]డు విద్యను జదువుకొనియుఁ బ్రజలయందు అనురాగము గలవాఁడగుట లేదో ! వాడు పూర్వోక్తమగు పశుద్వయము నాలిమ్మనము సేయవలయును. ఏది యగ్నిదేవతాకమగు పశువుకలదో ! దానిచే నగ్ని యీయజమానునియందుఁ దేజస్సునే గలుగజేయుచున్నాడు. సోమదేవతాకమగు నేపశువుకలదో ! దానిచే సోముఁడీయజమానునియందు బ్రహ్మవర్చస్సు ధరింపఁ జేయుచున్నాడు. నల్లనికంతముకల పశువగ్నిదేవతాకము (కావున) నీయజమానునిచుండి తమస్సునేపోగొట్టును. (ఏది) వెల్లనిపశువుకలదో ఈయజమానునియందది కాన్తి నేకలుగఁ జేయుచున్నది. పచ్చనివర్ణముగల పశువు సోమదేవతాకము (కావున) ఈయజమానునియందు బ్రహ్మవర్చసగూఢమగు కాన్తింగలుగఁ జేయుచున్నవి.

పంచాశత్తు ౩.

౩౫౫. రు[॑]చ[॑]మే వా[॑]స్మి[॑]ధా[॑]తి బ[॑]భ్రు[॑]సో[॑]మ్యో[॑]భ[॑]వతి బ్రా[॑]హ్మ[॑]వర్చ[॑]స[॑]మే[॑]వా[॑]స్మి[॑]న్వీ[॑]షిం

దధా ౨ త్యాగ్నేయం కృష్ణగ్రీవమాలభేతసౌమ్యం బ్రభుమాగ్నేయం
 కృష్ణగ్రీవం పురోధాయాగ్ం స్పర్ధమానఆగ్నేయోవై బ్రాహ్మణః సౌమ్యో
 రాజన్యోఽభితః సౌమ్యమాగ్నేయాభవతస్తేజసైవ బ్రహ్మణోభయ
 తోరాష్ట్రం పరిగృహ్ణత్యే కథాసమావృత్తేపురపీనం దధతే॥

౧ ఈవాక్యముయొక్క యర్థము (రవ) పనసలోబ్రకటితము. ౨ పౌరోహిత్య కర్మయందితరునితో స్పర్ధకలపురుషుఁడు అగ్ని దేవతాకమగు నల్లనికంఠము కల రెండు పశువులను, సోమదేవతాకమగు పచ్చనివర్ణము కలపశువును, నాలంభనము సేయవలయును. బ్రాహ్మణుఁడు అగ్నిదేవతగాఁగల వాఁడుకదా! (బ్రాహ్మణుఁడు, అగ్నియు విగాట్పురుషుని ముఖమునుండి పుట్టిరి. కావున నీసౌమ్యమువీనికిఁగారణము) రాజు సోమదేవతగాఁగలవాఁడు. సోమదేవతాక పశువున కిరువైపులందగ్నిదేవతాకపశువులుండవలయును. (ఇట్లుచేసినజో, నిట్టియజమానుఁడు) బ్రాహ్మణోచితమయిన తేజుస్సు చేతనే రాష్ట్రమునంతటను వశ్యముచేసికొనును. (అప్పుడు) ప్రతిస్పర్ధిని క్షణమాత్రములో జయించును. (పిమ్మట రాజు మొదలగువారు) ఈయజమానునిఁ బౌరోహిత్యస్థానమునందు స్థాపించుదురు.

ద్వితీయానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము 3.

3౫౬. ౧ దేవాసురా ఏషులోకేష్వ స్పర్ధస్త సవీతం విష్ణుర్వా మనమపశ్యతగ్ం
 స్వామై దేవతాయా ఆలభతతతోవై స ఇమాల్లోకాభ్యజయ ౨ ద్వైష్ణవం

వా॒మ॒న॒మా॒ల॒భే॒త॒ స్ప॒ర్ధ॒మా॒నో॒ వి॒ష్ణు॒రే॒వ॒భూ॒త్వే॒ మా॒లో॒కా॒న॒భి॒జ॒య॒తి॒
 ౩ వి॒ష॒మ॒ఆ॒ల॒భే॒త॒ వి॒ష॒మా॒ఇ॒వ॒హీ॒మే॒ లో॒కా॒స్స॒మృ॒ధ్వా॒ ర ఇ॒న్ద్రా॒య॒
 మ॒న్యు॒మ॒తే॒ మ॒న॒స్వ॒తే॒ల॒లా॒మం॒ ప్రా॒శ్శ॒జ్ఞ॒మా॒ల॒భే॒త॒ స॒జ్ఞా॒మే॑॥

౧ దేవదానవులలోకములవిషయమై పరస్పరము స్పర్ధకలవారైరి. ఆవిష్ణువు పొట్టిదియగు పశువునుఁజూచెను. (చూచి) యాపశువును తన విష్ణురూపదేవతకాలమ్మనముచేసెను. దానివలననే యావిష్ణువీలోకములఁ జయించెను. ౨ స్పర్ధకల యజమానుఁడు విష్ణుదేవతాకమగు పొట్టిపశువు నాలమ్మనము సేయవలయును. అయ్యజమానుఁడు విష్ణువేద్యై యీలోకములఁజయించును. ౩ సమృద్ధికొఱకు విషమదేశము నందాలమ్మనము చేయవలయును. ఈలోకములు విషమప్రదేశములుగలవికదా ! (పృథివ్యాదిలోకములు ఎక్కువభోగము గలవగుటచే విషమములని వర్ణింపఁబడినవి. ర ఈవాక్యమున కర్థము తరువాతి పఞ్చాశత్తులోవ్రాయఁబడును.

పఞ్చాశత్తు ౨.

౩౫౭. సం॒య॒త్త॒ ఇ॒న్ద్రి॒యే॒ణ॒ వై॒ మ॒న్యు॒నా॒మ॒న॒సా॒స॒జ్ఞా॒మం॒ జ॒య॒తీ॒న్ద్రే॒మే॒వ॒మ॒న్యు॒
 మ॒న్తం॒ మ॒న॒స్వ॒న్తం॒ స్వే॒న॒భా॒గ॒ధే॒యే॒నో॒ప॒ధా॒వతి॒ స॒వ॒వా॒స్సీ॒న్ద్రి॒యం॒ మ॒
 న్యం॒మనో॒ద॒ధా॒తి॒ జ॒య॒తి॒తం॒ స॒జ్ఞా॒మ ౨ మి॒న్ద్రా॒య॒మ॒రు॒త్వతే॒ పృ॒శ్ని॒స॒క్త॒
 మా॒ల॒భే॒త॒ గ్రా॒మ॒కా॒మ॒ఇ॒న్ద్రే॒మే॒వ॒మ॒రు॒త్వన్తం॒ స్వే॒న॒భా॒గ॒ధే॒యే॒నో॒ప॒ధా॒వ॒
 తి॒ స॒వ॒వా॒స్సే॒స॒జా॒తా॒న్ప్రి॒య॒చ్ఛతి॒ గ్రా॒మ్యే॒వ॒భవ॒తి ౩ య॒దృ॒ష॒భస్తే॒న॑॥

౧ యుద్ధము ప్రాప్తమగుచుండగాఁ గోపముగల్గినట్టియు, ధైర్యముగలిగినట్టియు నిండ్రునికొఱకు తెల్లని విభూతిరేఖలుగల లలాటముతోఁ గూడుకొనినట్టియు, ముఖమునకు సమీపించిన కొమ్ములుగలిగిన పురుష గోవు నాలమ్భనము చేయవలయును. ఇన్ద్రియరూపమగు గోపముచేతను, మనస్సుచేతను, (లోకములో జనుఁడు) యుద్ధమున జయించుచున్నాఁడుకదా ! గోపముగల్గినట్టియు, ధైర్యముగల యిండ్రునిఁదనభాగముచేఁ బొందును. ఆయిండ్రుఁడే ఈయజమానునియందు ఇన్ద్రియరూపమగు గోపమును, ధైర్యమునుఁగలుగఁజేయును. ఆయజమానుఁడు యుద్ధమును జయించును. (శ్వేతపుండ్రవాలాంకిత లలాటము = తెల్లని యర్ధచంద్రాకృతికల రేఖచేఁ జిహ్నితమయిన లలాటముకలది ౨ గ్రామముగోరు పురుషుఁడు మరుద్దేవతలతోఁగూడుకొనిన యిండ్రునికొఱకుఁ దెల్లనితొడలుకల పశువు నాలమ్భనము సేయవలయును. అయ్యజమానుఁడు మరుద్దేవతలతోఁగూడుకొనిన యిండ్రునే తన (ఇన్ద్రి) భాగముచేఁ బొందుచున్నాఁడు. ఆ యిండ్రుఁడే ఈ యజమానునికొఱకు సోదరులు మొదలగు స్నేహితులనిచ్చును. (ఆ యజమానుఁడు) గ్రామముగలవాఁడగును. 3 ఈ వాక్యమునకర్థము తరువాతి పంచాశత్తులోఁ దెలుపఁబడును.

పంచాశత్తు 3

325. ఐన్ద్రియత్పృశ్నిస్తేన మాదతస్సమృద్ధ్యై ౨ పశ్చాత్పృశ్ని స్థోభవతి
 పశ్చాదన్వః సాయినీమేవాస్మై విశంకరోతి 3 సౌమ్యం బ్రభుమాలభేతా
 న్నకామః సౌమ్యం వాలన్నగ్ం సోమమేవస్వేనభాగధేయేనోపధావతిసప
 వాస్మాఅన్నం ప్రయచ్ఛత్యన్నాదపవభవతి ౪ బ్రభుర్భవత్యే తద్వాఅన్న
 స్యరూపగ్ం సమృద్ధ్యై ౫ సౌమ్యం బ్రభుమాలభేత యమలమ్!

౧ ఏదిపురుషగోవుకలదో ! యది యింద్రదేవతాకము. ఏది తెల్లనితొడలు కల పశువుకలదో ! యది మరుద్దేవతాకము. (కావున నీ రెండును) సమృద్ధికొఱకగు చున్నవి. ౨ వెచుకప్రక్కన తెల్లనితొడలుకల పశువు (ఆలంభనయోగ్యమై) యుండ వలయును. (అయినచో నీదేవత) ఈ గ్రామస్వామికొఱకు జనునిదనకనుగుణముగానే కార్యమును చేయునట్లుచేసికొనును. ౩ అన్నమునుగోరు పురుషుఁడు సోమదేవ తాకమగు పచ్చని వర్ణముకల పశువునాలంభనము చేయవలయును. (సోమము ఓష ధులకురాజుకావున) అన్నము సోమదేవతాకముగదా ! ఆ యజమానుఁడు సోమ మునే తన (సోమ) భాగముచే బొందును. ఆ సోమదేవతయే యీ యజమానునికై యన్నము నిచ్చును. (అప్పుడు యజమానుఁడు) అన్నము తినువాఁడగును. ౪ పచ్చని వర్ణముకల యీ యన్నముయొక్క రూపము సమృద్ధి కొఱకగుచున్నది. ౫ ఈ వాక్యార్థము తరువాతి (రవ) పంచాశత్తులో వివరింపబడును.

పంచాశత్తు ౪.

౩౫౯. రాజ్యాయసన్తగ్ం రాజ్యం నోపనమేత్సమ్యం వైరాజ్యగ్ం సోమమేవ
 స్వేనభాగధేయేనోపధావతి సఏవాస్మైరాజ్యం ప్రయచ్ఛత్యపైనగ్ం రా
 జ్యం నమతిబభుర్భవత్యే తద్వైసోమస్యరూపగ్ం సమృద్ధ్యా ౨ ఇద్దన్యా
 యవృత్రతురేలలామం ప్రాశ్శజ్గమాలభేతగతశ్రీః ప్రతిష్ఠాకామః పాప్లన
 మేవవృత్రం తీర్త్వాప్రతిష్ఠాంగచ్ఛతీ ౩ ద్ద్రాయాభిమాతిఘ్నైలలామం ప్రా
 శ్శజ్గమాః

౧ రాజ్యముకొఱకు సమర్థుఁడగుచున్న యే పురుషుని రాజ్యముపొందుట

లేదో ! (ఆ రాజపుత్రుడు) సోమదేవతాకమగు పచ్చని వర్ణముకల పశువు నాలంభనముచేయవలయును రాజ్యము సోమదేవతాకముగదా ! ఆ యజమానుడు సోమదేవతనే తన (సోమ) భాగముచేబొందును. ఆ సోమదేవతయే యీ యజమానునికై రాజ్యము నిచ్చును. ఈ యజమానుని రాజ్యము పొందును. ఈ పచ్చని వర్ణము కల సోమముయొక్క రూపము సమృద్ధికొఱకగుచున్నది. ౨ పోయిన సంపద కలిగినట్టియు, బ్రతిష్ఠాకాముడునగు పురుషుడు శత్రుహింసకుడగు నింద్రునికై శ్వేతపుండ్రవాలాంకిత లలాటముతోఁ గూడుకొనినట్టి పురుషగోవు నాలంభనము చేయవలయును. (అట్టి యజమానుడు) పాపరూపమగు శత్రువునే యతిక్రమించి ప్రతిష్ఠనుబొందును. (శ్వేతపుండ్రవాలాంకిత లలాటము = తెల్లని యర్ధచంద్రాకృతిగల రేఖచేఁ జిహ్నితమయిన లలాటము కలది) 3 ఈ వాక్యార్థము తరువాతి (9వ) పంచాశత్తుతోఁ జేర్చివివరింపఁ బడును.

పంచాశత్తు 9.

350. ల॒భే॒త॒యః॑ పా॒ష్ణ॒నా॒గృ॒హీ॒తః॑ స్యా త్పా॒ష్ణా॒వా అ॒భి॒మా॒తి రి॒న్ద్రా॒మే॒వా॒భి॒
మా॒తి॒హ॒న॒గ్ం॑ స్వే॒న॒భా॒గధే॒యే॒నో॒ప॒ధా॒వతి॑ స॒వ॒వా॒స్నా॒త్పా॒ష్ణా॒నమ॒భి॒మా॒
తిం॑ ప్ర॒ణు॒దత॑ ౨ ఇ॒న్ద్రా॒యవ॒జ్రిణే॑ల॒లామం॑ ప్రా॒శ్న॒జ్మ॒మాల॑భే॒తయ॑మ॒లగ్ం॑
రా॒జ్యా॒యస॒న్తగ్ం॑ రా॒జ్యం॑ నో॒పన॑మే॒దిన్ద్రా॒మే॒వ వ॒జ్రిణగ్ం॑ స్వే॒న॒భా॒గధే॒
యే॒నో॒ప॒ధా॒వతి॑ స॒వ॒వా॒స్నై వ॒జ్రం॒ప్రయ॑చ్ఛతి॒ స॒వ॒నం॑ చ॒జ్జో॒భూ॒త్యా ఇ॒న్ద్రా॒
పే॒నగ్ం॑ రా॒జ్యం॑ స॒మతి॑ల॒లామః॑ ప్రా॒శ్న॒జ్మో॒భవ॑త్యే తద్వై॒వజ్ర॑స్య॒రూప॑
గ్ం॑ స॒మృ॒ద్ధ్యే॑॥

౧ ఎవఁడు పాపముచే గ్రహింపఁబడినవాడగునో, (వాఁడు) పాపమునుఁబోగొట్టునట్టి యింద్రునికై ఎద్దు నాలంభనముచేయవలయును. పాపమేశత్రువు. (ఆయజమానుఁడు) శత్రువును నశింపఁజేయునట్టి యింద్రునే తన (యింద్ర) భాగముచేఁబొందును. ఆయింద్రుడే యాయజమానునుఁడి పాపరూపమైన శత్రువునుఁ బోగొట్టుచు. ౨ రాజ్యముకొఱకు సమర్థుడగుచున్న యేపురుషుని రాజ్యము పొందదో ! ఆపురుషుఁడు వజ్రముకల యింద్రునికొఱకు యెద్దునాలంభనముచేయవలయును. ఆయజమానుఁడు వజ్రయగు నింద్రునే తనభాగముచేఁబొందును. ఆయింద్రుడే యాయజమానునికై వజ్రసమమగు నాయుధమునిచ్చును. ఆ వజ్రసమమగు నాయుధమీ యజమానుని శత్రుసంతాపముకొఱకుఁ బ్రదీప్తునిగాఁ జేయును. ఈయజమానునిఁగూర్చి రాజ్యముపొందుచు. శ్వేతపుండ్రవాలాకితసుయినయెద్దు ముఖమున కభిముఖమైన కొమ్ములుకలది యగుచున్నది. వజ్రముయొక్క రూపమై సమృద్ధికొఱకగుచున్నది.

తృతీయానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము ర.

౧౬౧. అసావాదిత్యో నవ్యరోచతత్స్నేదేవాః ప్రాయశ్చిత్తి మైచ్ఛన్తస్మా
వతాం దశర్షభామాః లభస్తయై వాస్మిన్రుచమదధు ౨ ర్యో బ్ర
హ్మవర్చసకామః స్యాత్తస్మావతాం దశర్షభామాలభేతాముమే వాఽఽదిత్య
౧౦ స్వేనభాగధేయేనోషధావతి సవవాస్మి న్బ్రహ్మవర్చసందధాతి బ్రహ్మవ
ర్చస్యేవభవతి ౩ వసంతాప్రాతస్త్రీన్తలా మాసాలభేతగ్రీష్మేమధ్యం దినే

౧) (పూర్వమొకప్పుడు) ఈశ్వర్యుడు ప్రకాశింపలేదు ఆప్రకాశముకొఱకు దేవతలుపాయము నాలోచించిరి. ఆప్రకాశముకొఱకీ పదివృషభముల సముదాయము నాలంభనముచేసిరి. ఆ పదివృషభముల సముదాయము ఆలంభనముచేయుట చేతనే యీశ్వర్యునియందు కాంతిని గలుగఁ జేసిరి. ౨ ఎవఁడు బ్రహ్మవర్చస్సుఁ గోరువాఁడగునో! వాఁడాశూదిత్యునికై పదివృషభములసముదాయము నాలంభనము చేయవలయును. (ఆయజమానుఁడు) ఈశూదిత్యునే తన (ఆదిత్య) భాగముచే తినే బొందును. ఆశూదిత్యుడే ఈయజమానునియందు బ్రహ్మవర్చస్సునుగలుగఁ జేయుచున్నాఁడు. (అప్పుడు యజమానుఁడు) బ్రహ్మవర్చస్సు గలవాఁడే యగును. ౩ ఈనాక్యార్థము తరువాతి (౨వ) పంచాశత్తుతోఁ జేర్చి వివరింపఁబడును.

పంచాశత్తు ౨.

3౬౨. త్రీ॑శ్చ॒తి పృ॒ష్ఠా॑ఞ్చ॒ర॒స్య ప॒రా॒ష్టే త్రీ॑శ్చ॒తి॒వారా॑ ౨ నీ॒ణి॒వా ఆది॒త్యస్య॑తే
జాగ్ం॑సి వ॒స॒ంతా॒ప్రాతర్గ్రీ॑ష్ణే॒మధ్యం॑ ది॒నేశ॑ర॒ద్యప॒రా॒ష్టేయా॑వ॒స్త్యేవ॑తే॒జాగ్ం॑
సి తా॒న్యేవా॑వ॒రున్ధే॑ ౩ త్రయ॑స్ర॒మల॑భ్యస్తే॒భి పూ॒ర్వమే॒వాస్మి॑స్తే॒జో ద
ధాతి॑ ర సంవత్స॒రం ప॒ర్యా॑లభ్యస్తే సంవత్స॒రోవై బ్ర॑హ్మవర్చ॒సస్య॑ప్ర
దాతా॑సంవత్స॒రవ॑వా॒స్మై బ్ర॑హ్మవర్చ॒సం ప్ర॑యచ్ఛతి బ్రహ్మవర్చ॒స్యేవ॑భ
వతి ౫ సంవత్స॒రస్య ప॒రా॒ష్టాత్పా॑జాపత్యం కద్రుమ్॥

౧ వసంతకాలమునందు ప్రాతఃకాలమునఁ దెల్లనిరేఖలచే చిహ్నితమైన నుదురుగల పశువిశేషముల మూడింటినాలంభనము చేయవలయును. గ్రీష్మకాలమునందు మధ్యాహ్న సమయమున మూడు తెల్లనివీపుగల పశువులనాలంభనము

[అ ౨ ప్ర ౧. కృష్ణయజుర్వేదము.

అను ర. పం 3,] 3

చేయవలయును. శరత్కాలమందపరాహ్లాసమయమున తెల్లని తోకగల పశువుల
మూటి నాలంభనము చేయవలయును. ౨ ఆదిత్యునికి మూడు తేజస్సులు (అశ్వ
నగా) వసంతకాలమునందు ప్రాతఃకాలమునను, గ్రీష్మకాలమందు మధ్యాహ్నము
యమందును, శరత్కాలమందపరాహ్లాసమయమునను (ఉన్నచనిభావము) ఎన్ని తేజస్సు
లుకలవో! వాటినన్నిటిని సేవించవలయును. 3 (వసంతకృత్తువునందువలె గ్రీష్మశరత్తు
తువులందుగూడ మూడు మూడు పశువులాలంభనము చేయబడుచున్నవి
కావున పూర్వసాధ్యశ్యము ఈముతువులందుకూడ తగుచున్నది. ఇట్లే) ఈయ
మానునందు పూర్వమువలె సుత్రకాలమునందుగూడ తేజస్సు విధింపబడుచున్న
ది అని తాత్పర్యము. ౪ ఒకసంవత్సరము (నియమము నవలంబించి) ఆలంభనము
చేయవలయును. సంవత్సరమే బ్రహ్మవర్చస్సు నిచ్చునది. సంవత్సరమే యాయజ
మానునికొఱకు బ్రహ్మవర్చస్సు నిచ్చును. (అప్పుడాయజమానుడు) బ్రహ్మవర్చ
స్సు కలవాడే యగును. ౫ ఈవాక్యార్థము తరువాతి(3వ) పంచాశత్తుతోజేర్చి
వివరింపబడును.

పంచాశత్తు 3

3౬3. ౧ ఆలభేతప్రజాపతిః సర్వాదేవతాదేవతాస్వేవప్రతిష్ఠితి యదిబిభీషాద్దుశ్చ
ర్మాభ విష్యామితిసోమాపౌష్ణగ్ం శ్యామమాలభేత సామ్యోవై దేవతా
యాపురుషః పౌష్ణః పశవః స్వయేవాస్మి దేవతయా పశుభిస్తవ్చ క
రోతినదుశ్చర్మా భవతి 3 దేవాశ్చవైయమశ్చాస్మిలోకే స్పర్ధంత సయమో
దేవానామిన్ద్రియం వీర్యమయువత తద్యమస్య ||3||

౧ సంవత్సరమునకుఁబిమ్మటఁ బ్రజాపతిదేవతాకమగు పిఙ్గళవర్ణము (పసపు

పచ్చ) గల పశువునాలంభనము సేయవలయును. సర్వదేవతా స్వరూపుడగు ప్రజాపతియే దేవతలయందు బ్రతిష్ఠావస్తుడగుచున్నాడు. ౨ చెడిపోవు చర్మము కలవాడనగుదునని (మరద మొదలగు హేతువులచే గుఱురోగము నెవఁడా హించునో) యెవఁడుభయపడునో, వాఁడు సోమపూష దేవతాకమగు నల్లనిపశువు నాలమ్మినము సేయవలయును. పురుషుఁడు సోమదేవతకలవాడు. (అనగా సోమదేవత నారాధించువాఁడు) పశువులు పూషదేవతాకములు. సోముఁడు తన దేవతాత్వముచే బశువులచే జర్మముచు (బాగుగ) చేయును. చెడుకర్మము కలవాఁడుకాదు. 3 ఈవాక్యార్థము తరువాతి (౪ వ) పంచాశత్తుతో జేర్చి వివరింపబడును.

పంచాశత్తు ౪.

3౫౪. ౧ యమత్వంతే దేవాలమన్యస్త యమోవా ఇవమభూద్యద్వయగ్ం స్మృత తే ప్రజాపతిముపాధావస్తస్మి ఏతౌ ప్రజాపతిరాత్మన ఉత్తవశౌ నిరమిమీ తతేదేవావైష్ణవరుణీం వశామాఽలభంతైస్త్ర ముక్షాణతం వరుణేనైవ గ్రా హయితావ్విష్ణునాయజ్ఞేన ప్రాణుదన్తైస్త్రై వాస్యేన్ద్రీయ మవృజ్జత ౨ యోభ్రాతృవ్య వాన్తన్యైత్సస్పర్ధమానోవైష్ణా వరుణీమ్ ॥౪॥

౧ దేవతలుచు, యముఁడును, ఈలోకవిషయమై పరస్పరము స్పర్ధకలవారైరి. ఆయముఁడు దేవతలయొక్క యింద్రియరూపమగు వీర్యమును (దేవతలనుండి) వేరు గాఁజేసెను. (కావున) యమునకు యమత్వము సంపన్నమైనది,, అప్పుడు దేవతల విషయమునాలోచించిరి. పూర్వము మనమే (భూలోకాధిపత్యముఁ బొంది) యుంటి మో! ఈయాధిపత్యముచు యముఁడు పొందినవాఁడాయెనని పిమ్మటనాదేవతలు ప్రజా

[అ ౨ ప ౧. కృష్ణ యజుర్వేదము అను ౪ పం ౫] ౩౫౫

పఠినిఁబొందిరి. ఆప్రజాపతితననుండి సేచనసమర్థమగు (అనఁగాఁ జూలునిలువఁజేయు) వత్సోత్పాదకమైనదానిని, వంధ్యును సృష్టించెను. ఆదేవతలు, విష్ణువరుణులు, దేవతగాఁగల వంధ్యును యింద్రదేవతాకమగు దూడను బుట్టించు లేక కనునట్టి పశువు నాలంభనముచేసిరి. (పిమ్మటవారు) ఆయముని వరుణపాశముచే గ్రహించి విష్ణురూపమగు యజ్ఞముచే యముని వీర్యమును నశింపఁజేసిరి. యింద్రునియొక్క యనుగ్రహముచేతనే యాయముని వీర్యమును నశింపఁజేసిరి. ౨ ఈవాక్యార్థముతరువాతి పళ్ళాశత్తుతోఁజేర్చి వివరింపఁబడును.

పంచాశత్తు ౫

౩౬౫. ౧ వశామాలభేత్తేన్ద్ర ముత్తాణం వరుణేనైవ భ్రాతృవ్యం గ్రాహయిత్వా
విష్ణునాయజ్ఞేన ప్రణుదత ఏన్ద్రేణైవాస్యేన్ద్రీయంవృజ్జే భవత్యాత్మనాపరా
ఽస్య భ్రాతృవ్యో భవతీ ౨ స్తోవృతమహంతం వృత్రోహతః షోడశభి
ర్భౌగైరసి నాత్తస్య వృత్రస్య శీర్షతోగావ ఉదాయన్తావే దేహ్యోఽభవన్తా
సామృషభోజఘనేఽనుదైత్తమిన్ద్రః

౧ ఎవఁడు శత్రువులుగలవాఁడో, వాఁడు (వారివిషయమై) స్పర్ధకలవాడై విష్ణు వరుణదేవతలు దేవతగాగల వంధ్యపశువును, ఇన్ద్రదేవతాకమగు వత్సోత్పాదకపశువు నాలంభనము చేయవలయును. (ఇట్టియజ్వ) వరుణపాశము చేతనే శత్రువునుగ్రహించి విష్ణురూపమగు యజ్ఞముచే నశింపచేయుచున్నాఁడు. ఈశత్రువుయొక్క వీర్యము నశించిపోవును. (అప్పుడు యజమానుఁడు) స్వయముగా (విజయముకలవాఁడు) అగును. ఈయజమానునియొక్క శత్రువు తిరస్కృతుఁడగును. ౨ (పూర్వము) ఇంద్రుఁడ వృత్రాసుకునిఁజంపెను. ఆయింద్రుని-చచ్చిన వృత్రా

సురుడు పదునాఱు సర్పాకారములగు శరీరములచే (తాళ్లచేతవలె) బంధించెను. ఆవృతాసురునియొక్క శరస్సునుండి కొన్నియావులుపుట్టినవి. ఆయావులు విశిష్ట దేహసంబంధులైనవి. ఆగోవులయొక్క పృష్ఠభాగమునందు వృషభమునుసరించి వెల్లెను. ఆవృషభమునుద్దేశించి యింద్రుఁడాత్మను (అహో! నాకార్యముసిద్ధమయినదిగదా! యని) పూజించెను. (అప్పుడు) ఇంద్రుఁడు ఎవఁడీవృషభము నాలంభనముచేయునో ఈపాపమునుండి వాఁడువిడిపింపబడునని యాలోచించెను. (పిమ్మట) ఆయింద్రుఁడు అగ్నిదేవతాకమగు నల్లనికంఠముగల పశువును, ఇంద్రదేవతాకమగు వృషభమును నాలంభనముచేసెను. ఆ యింద్రునియొక్క స్వభాగముచే సంతుష్టుఁడయినయగ్ని పదునాఱు సర్పాకారములగు శరీరములఁగూడ దహింపఁజేసెను. ఇంద్రుఁడు ఇంద్రభాగముచేతనే యాత్మయందు నావర్ణ్యమును ధరించెను.

పంచాశత్తు ౬

3౬౬. ౧ అ॒చ్ఛాయ॑తో॒న్మన॑యత॒ యో॒వా॒ఇ॒మ॒మాల॑భేత॒ ముచ్యే॑తా॒స్సా॒త్పా॒ప్స॒న॒
 ఇ॒తి॒స॒ ఆ॒గ్నే॑యం కృ॒ష్ణగ్రీ॑వ॒మా॒లభ॑తై॒న్ద్రో మృ॑ష॒భం త॒స్యాగ్ని॑రే॒వస్వే॑న
 భా॒గధే॑యోనో ప॒స్పతః॑ షో॒డశ॑ధావృ॒తస్య॑భోగాన॒వ్యద॑ హ॒వైన్ద్రో॑జే॒న్ద్రియ॑ నూ॒
 త్మస్స॑థత॒ ౨ య॑గ పా॒ప్సనా॑గృహీ॒తః న్యాత్స॑ ఆ॒గ్నేయం॑ కృ॒ష్ణగ్రీ॑వ॒మాల॑భే
 తై॒న్ద్రో మృ॑ష॒భమ॒గ్ని రే॒వాస్య॑స్వే॒న భా॒గధే॑యోనోప॒స్పతః॑ ॥౬॥

౧ ఈవాక్యార్థము పూర్వపు పంచాశత్తునందు వివృతము. ౨ ఎవఁడు పాపముచే గ్రహింపబడినవాఁడగునో, వాఁడగ్నిదేవతాకమగు నల్లనికంఠముగల పశువును, ఇంద్రదేవతాకమగు వృషభమును (=ఎద్దు) ఆలంభనము చేయవలయును.

ఈయజమానుని సంబంధమగు తానిచ్చిన హవిర్భాగముచే సంతృప్తుడగు నగ్ని పాపమునుగూడ దహించును. ఇంద్రయాగముచేతనే ఆత్మయందు సామర్థ్యమును, నాత్మయందు ధరించును. (ఇట్టి యజమానుడు) పాపమునుండి విడిపింపఁ బడును. పరిశుద్ధుడగును.

పంచాశత్తు ౭

3౯౭. ౧ పాపానమ పిదహత్యేన్ద్రేణేన్ద్రీయ మాత్మనతే ముచ్యతేపాప్మనోభ
వత్యేవ ౨ ద్యావాపృథివ్యాం ధేనుమాలభేత జ్యోగపరుద్ధోఽన యోర్హివా
ఏజోఽప్రిష్ఠితోఽధేషజ్యోగపరుద్ధోద్యావా పృథివీవస్వేన భాగధేయో
పథావతితే ఏవైనం ప్రతిష్ఠాంగ మయతః ప్రత్యేవతిష్ఠతి ౩ పర్యారిణీ భవతి
పర్యారివహ్యేతస్యరాష్ట్రం యోజ్యోగపరుద్ధస్స మృద్ధ్యై ర వాయవ్యం || ౭ ||

౧ ఈవాక్యార్థము ౬వ పంచాశత్తునందుఁ దెలుపఁబడినది. ౨ చిరకాలము రాజ్యభ్రష్టుడైన వాడు న్యావాపృథివీ దేవతాకమగు నావు నాలంభనము చేయ వలయును. ఈపృథివీద్యులోకములందు బ్రతిష్ఠితుఁడు కాని వాడుజ్యోగపరుఁడు (డని చెప్పఁబడును.) (ఈయాలంభనము చేసిన యజమానుడు) ద్యావాభూములఁ బొందుచున్నాడు. ఆద్యావాభూములే యీయజమానుని బ్రతిష్ఠను బొందించు చున్నవి. (అప్పుడతడు) ప్రతిష్ఠావంతుడగుచున్నాడు. ౩ (ఏయావు చూడిదియగు చుఁ బ్రసవకాలము నతిక్రమించి పిమ్మటఁ జాలకాలమునకు బ్రసవించునో ! యది పర్యారిణీయనిబిలువఁబడును.) సమృద్ధికొఱకు నట్టి పర్యారిణి యగునావే (యాలం భనమునకు) కావలయును. ఎవఁడు చిరకాలము రాజ్యభ్రష్టుడో, వీనియొక్క

355 [అ ౨. ప్ర ౧.

ఆంధ్ర వేదములు.

అను ౩. పం.]

రాష్ట్రము పర్యాయగును. (అనగా భోగకాలము నతిక్రమించితరువాత పొండఁ బడునని భావము.) ౪ ఈపదము ౮వ పంచాశత్తునో విచరింపఁ బడును.

పంచాశత్తు ౮

3౬౮. ౧ వత్సమాలభేత వాయుర్వా అనయోర్వశు ఇమేవా ఏతస్మిన్లోకా అప
శుష్కావిడపశుష్కాః ధైర్యజ్యోగ పరుద్ధోవాయుమేవస్వేన భాగధేయేనో
పధావతి సపవాస్మా ఇమాల్లోకాన్విశం ప్రదాపయతి ప్రాస్మాఇమేలోకాః
స్నువన్తి భుజ్జిత్యేనం విడుపతిష్ఠతే ||౮||

౧ ఎప్పుడు సామంతరాజులు ప్రభువునందనురాగము పోయినవారగుదురో సామాన్యజనముకూడ అనురాగము పోయినదగునో, అప్పుడీరాజ్య భ్రష్టుఁడు వాయుదేవతాకమగు దూడనాలంభనము చేయవలయును ఈద్యావాభూము లకువాయువే దూడకదా. అప్పుడీరాజ్యభ్రష్టుఁడు తనభాగముచే వాయువునే బొందును. ఆవాయువే ఈయజమానునికై సీసామంతరాజులను, ఇతరసామాన్య జనులనుకూడ అనురాగము కలవారినిగాఁ జేయును. ఆసామంతరాజులు కూడ మణులు మొదలగుధనము నధికముగా నొసగుదురు. ఇతరసామాన్యజనము కూడ ఈప్రభువును సేవించును.

చిత్తుర్థానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము గీ

-౬౯. ౧ ఇన్ద్రో[॑]వలస్య[॑] బిలమపౌ[॑]ర్ణోత్సయ[॑] ఉత్తమః[॑] పశురా[॑]సీ[॑]త్తం పృష్ఠం[॑] త్రి[॑]
 సంగృహ్వా[॑]ద్యధి[॑]దత్తం[॑] సహస్రం[॑] పశవో[॑]నూదాయ[॑]స్తస్మి[॑] ఉన్నతో[॑]భవ[॑]
 ౨ ద్యః[॑] పశుకా[॑]మః[॑] స్యాత్సవతమై[॑]స్త మున్నతమాలభే[॑]తే[॑]స్త మేవస్వేన[॑] బా[॑]
 గధేయే[॑]నో పథావతి[॑] సపవా[॑]స్సైశూన్వయచ్ఛతి[॑] పశుమా[॑]నేభ[॑]వ
 త్యున్నతః ॥౧॥

౧ (బలుఁడను రాక్షసుఁడు తస్కరుండై యెచ్చటనుండియో కొన్నిపశు
 వులనపహరించి భూబిలమునందు స్థాపించెను. ఆవృత్తాంతముందెలిసికొని యింద్రుఁ
 డు బిలముఁదెరచెను. (అనగా బిలమునకుఁ బైనమూయఁబడిన రాతినిఁ బెల్లగిం
 చెను. (అందు) ఏదియుత్తమపశువామెనో దానివీపు నవలమ్బించి యెత్తెను. (అదియూ
 పశుసముదాయమున కధిపతియగుటవలన) దానిననుసరించి వేయిపశువులు బయలుదేరి
 నవి. (పూర్వమేయున్నతమైనను) నాపశువు (ఇంద్రునిచేఁ దీయఁబడుటచే) మిక్కిలి
 యున్నతమైనది. ౨ ఎవఁడు పశువులఁగోరువాఁడగునో యాపురుషుఁడింద్ర దేవతాక
 మగు నీ (పూర్వోక్తమైన) యున్నతపశువు నాలమ్భనము సేయవలయును. (అట్టి యజ
 మానుఁడు) ఇంద్రునేతానిచ్చిన హవిర్భాగముచేబొందును. ఆయింద్రుఁడేయీయజ
 మానునికొఱకుఁ బశువులనిచ్చును. (యజమానుఁడు పశువులు కలవాఁడగును.) ౩
 ఈపదమున కర్థము ౨వ పదసలో మొదటివాక్యముతోఁగూర్చి చెప్పఁబడును.

పఞ్చాశత్తు ౨

32౦. ౧ భవతిసాహ[॑]సీ[॑]వా ఏషాలక్ష్మీ[॑]యదున్నతో[॑] లక్ష్మీయైవపశూనవరు[॑]నే ౨

యదాసహస్రం పశూన్వాపు యాదధ వైష్ణవం వామనమాలభేతై తస్మి
న్దై వై తత్సహస్రమధ్యతిష్ఠత స్సాదేషవామనస్స మీషితః పశుభ్యేవప్ర
జాతేభ్యః ప్రతిష్ఠాందధాతి ౩ కోఽర్హతి సహస్రం పశూన్వాపుమిత్యాహు
రహారాత్రాణ్యేవ సహస్రం సంవాద్యాఽలభేత పశవః ॥ ౨॥

౧ ఉన్నతమగుపశువు (ఆలంభనమునకు యోగ్యమైనది) ఉన్నతమనుటయేది
కలదో, ఇది (మిగిలిన) సహస్రమునకు సమృద్ధూపము. (ఇట్టివాఁడు సమృద్ధి
నూపమగు) లక్ష్మీతోఁ గూడుకొనిసవాఁడై పశువులను బొందుచున్నాఁడు.
∴ ఎప్పుడు యజమానుఁడు వేయిపశువులను బొందునో! అనన్తరము విష్ణుదేవ
తాకమగు వామనపశువు నాలంభనము సేయవలయును. (ఎందువలన) నీవామన
పశువునందే (లీలగా) నాపశుసహస్ర మధిష్ఠించియున్నదో! అందువలన నీవామన
పశువు విష్ణుదేవతకు బాగుగ నపేక్షితమైనది. (ఈవామన పశ్చాలమ్భనముచే
బూర్వము) గలిగిన పశుసహస్రములకొఱకుఁబ్రతిష్ఠను (గడ్డి—నీరు సమృద్ధిగాగల
నివాసస్థానమును) జేసినవాఁడగును. ౩ ఈవాక్యార్థము ౩ వ పదసలోని మొదటి
వాక్యముతోఁ జేర్చి కూర్చబడుచు.

పంచాశత్తు ౩.

౩౭౧, వాలహారాత్రాణిపశూనేవ ప్రజాతాన్ప్రతిష్ఠాంగమయ ౨ త్యోషధీభ్యో
వేహతమాలభేత ప్రజాకామఃపదయోవాఏతం ప్రజాయైపరిభాధస్తే యో
ఽలం ప్రజాయైసన్ప్రజాం నవిస్తతఃపదయః ఖలువాఏతస్యైసూ తుమపిఘ్న

న్తియావేహద్భవత్యోషధీ రేవస్వేనభాగధేయేనోపధావతి తావవాస్మిన్వా
ద్యోనేః ప్రజాం ప్రజనయన్తివిస్తతే॥

౧ సహస్రపశువుల (నొక కాలమునందు) ఎవఁడు పొందుటకై సమర్థుఁడని మన్నాఁడని విజ్ఞులు చెప్పుచున్నారు? వేయిలహోరాత్రములు (పశువుగ్రమముగ) సంపాదించి యాలమ్భనము సేయవలయును. పశువులే యహోరాత్రములు. (అట్లు ఁ) ఉత్పన్నములైన పశువులకుం బ్రతిష్ఠనుఁ బొందించును. (అనగా వేయినముల క్రమముగ నొకదానిని సంపాదించి యాలంభనముచేసిన పిమ్మట వానినాలమ్భనముచేసినచోఁ బశువులకుఁ బ్రతిష్ఠను సంపాదించఁ బడినదగునని భావము) ౨ ఓషధులకొఱకు మాడలుచచ్చుచున్నవగుగోవు నాలమ్భనము సేయవలయును. ఎవఁడు ప్రజోత్పాదనమునకై సమర్థుఁడైనను సంతానమునుఁ బొందఁజో వీనినిసంతానమునకై యోషధిదేవతలంతటను బాధించును. (ఇందులకేగవాలమ్భనము చెప్పఁబడినది. ఓషధిదేవతలైతే యీ గర్భమునుచెడఁగొట్టు గోవుయొక్క గర్భమునుఁగూడ నాశనము చేయును. ఏదిగర్భవినాశకారి యగుచున్నదో! (అనివెచుక కన్వయము) అట్టి యజమానుఁడు ఓషధిదేవతలనే తానిచ్చిన హవిర్భాగముచేఁ బొందును. ౩ యోషధిదేవతలే యీ యజమానుని కొఱకు యజమానుని సమ్మన్ధియగు వీర్యమువలన (తమరేతస్సుచేతనే) సంతానమునిచ్చును. (అనగా యజమానుఁడొరసమగు సంతానమునే పొందును. కానిస్త్రీవలన మాత్రముగాదు.) (ఇట్లుపైన లోకప్రసిద్ధిచేనోషధులు ప్రశంసించఁ బడుచున్నవి.) ఉదకములే (కారణములగుట వలన) ఓషధిస్వరూపములు. (యజమానునకుఁ బుట్టఁబోవు) పురుషుఁడుకూడ నుదకస్వరూపము. (ఆ పురుషుఁడు పుట్టుకకుఁ బూర్వమన తనిచెప్పఁ బడుచున్నాఁడు. కావున నుదకరూపముగ నున్నయోషధులే యజమానుని కొఱకు స్పష్టముకాని శరీరాకారముగల రేతస్సువలన స్పష్టమైనశరీరమునిచ్చుచున్నవి. అందువలన నెవఁడు తెలిసికొనుటలేదోఆ పండితులు పామరులును ఉదకములు ఈ యజమానునికొఱకు స్పష్టముకాని శరీరాకారముగల రేతస్సువలన స్పష్టమగు శరీరమునిచ్చుచున్నవని చెప్పుచున్నారు.

పంచాశత్తు ౪.

32 ౨. ౧ ప్రజామాపోవా ఓషధయోఽసత్పురుష ఆపవవాస్మా అసతః సద్దతిత
 స్సాదాహుర్యశ్చైచనం వేదియశ్చనాఽఽపస్వావాసతః సద్దతీ ౨ త్వేన్ద్రీ
 గ్ం సూతవశామాలభేత భూతికామోఽజాతోవాపషయోఽలం భూత్యై
 సన్భూతిం సప్రాప్నో తీన్ద్రీం ఖలువాపషాసూత్వావశాఽభవత్ || ౨ ||

౧ ఈ వాక్యార్థము 3 వ పనసలోఁ జెప్పఁబడినది. ౨ (ఒకపర్యాయముకని పిమ్మట గొఁడాలగు గోవు సూతవశయనఁబడును) ఐశ్వర్యమును గోరుపురుషఁడు ఇన్ద్రదేవతాకమగు సూతవశయగు పశువునాలమ్మనము సేయవలయును. ఎవఁడు ఐశ్వర్యము (పొందుట) కై సమస్థుఁడైనను ఐశ్వర్యమును పొందుటలేదో వాఁడువుట్టిన వాఁడైనను పుట్టనివానితో సమానుఁడు. ఈ సూతవశయగు గోవుకూడ (మొదట) నింద్రసమానమగు వత్సనఁగని (పిమ్మట) వధ్యయైనది. (ఈ యాలమ్మనముచేసిన యజమానుఁడు ఇంద్రునేతానిచ్చిన హవిర్భాగముచే బొందును. ఆ యింద్రుఁడే యీ యజమానునైశ్వర్యముం బొందించుచున్నాఁడు. (అప్పుడు) అతఁడైశ్వర్య వస్తుఁడగుచున్నాఁడు.

షష్ఠాశత్తు ౫

33. ౧ ఇన్ద్రీమేన స్వేనభాగధేయేనోపధావతి సప్తవై నా భూతిం గమయతిభవత్యేవ
 ౨ యగ్ం సూత్వావశాస్యామైన్ద్రీ మేవాఽలభేతై తద్వావతద్దీన్ద్రీయగ్ం

[అ ౨. ప్ర ౧. కృష్ణయజుర్వేదము. అనుగీ. పం ౬.] ౩౨౩

సా॒క్షాదే॒వేన్ద్రి॒యమ॑వరు॒థః ౨ ఇన్ద్రి॒గ్నం పు॑నరుత్సృ॒ష్టమా॑లభేతయ ఆశ్రు
తీ॒యాత్పు॑రుషాత్సోమం నపి॒బేద్విచ్ఛి॑న్నోవా ఏ॒తస్య॑సోమో॒ధోయో॑గ్రా

హ్ను॒ణః స॒న్నా

౧ ఈ వాక్యార్థము పూర్వపుపఞ్చశత్రున వివృతము. ౨ ఏదూడనుగనిక
పిమ్మట (ఆవు) వంధ్యయగునో, (అనఁగాఁదరువాత సంతానము కలుగదని తా॥)
ఇంద్రదేవతాకమయిన యాదూడను (పూర్వమంత్రోక్తమగు సూతవశాలంభనము
నకుఁబిమ్మట) నాలంభనము సేయవలయును. ఇదియే యా ముఖ్యమయిన వీర్యము.
(కావున నీ యజమానుఁడు) ముఖ్యమయిన యింద్రియమునే పొందుచున్నాఁడు
(ఈ సూతవశయొక్క దూడ యింద్రసమానమనియు, సట్టిదూడను ఇంద్రదేవతాకము
గానే యాలంభనము సేయవలయుననియు, దూడ యింద్రియకార్యము కావునను,
ఇంద్రదేవతాకమగుటచే ముఖ్యమయిన యింద్రియమునే పొందుచు భావము.)
౩ ఎవఁడు మూడవ పురుషునినుండి సోమము పానముచేయుటలేదో (ఇట్టివిచ్ఛిన్న
సోమపీఠుఁడు) ఇన్ద్రిగ్నదేవతాకమగు నాఁబోతుగావిడిచిన అనఁగా దుక్కి, బండిలా
గుట మొదలగుపనులలోఁచుచు నిద్దునాలమ్మనము చేయవలయును. ఎవఁడు బ్రాహ్మ
ణుఁడగుచు మూడవ పురుషునినుండి సోమమునుద్రావుటలేదో వీరియొక్క సోమపీఠ
ము విచ్ఛిన్నము (అనిభావము) (ఇయ్యాలమ్మనము చేసినయజమానుఁడు) తానిచ్చిన
హవిర్భాగముచే నిన్ద్రిగ్నులనే పొందుచున్నాఁడు. ఆయింద్రాగ్నులే యీయజమా
నునికై సోమపీఠము నొసగుదురు. ఇయ్యజమానుని సోమపీఠముపొందును. (సోమ
పీఠము = సోమయాగము.)

పంచాశత్తు ౬.

౩౨౪. తృ॒తీయాత్పు॑రుషాత్సోమం నపి॒బేద్విచ్ఛి॑న్నోవా ఏ॒తస్య॑సభాగధేయో॒పధా॑వతి

తావేవాస్మైసోమపీఢం ప్రయచ్ఛతఉపేనగ్ం సోమపీఢోనమతి ౨ య
 వైన్ద్రోభవతీన్ద్రియం వైసోమపీఢన్ద్రియమేవ సోమపీఢమిరున్ద్రేయదాగ్నే
 యోభవత్యాగ్నేయోవై బ్రాహ్మణః స్వామేవదేవతామనుసంతనోతి 3 పున
 రుత్స్పృష్టోభవతి పునరుత్స్పృష్టశ్చవహ్యేతస్య॥

౧ ఈ వాక్యార్థము పూర్వపు పంచాశత్తులో వివరింపబడెను. ౨ (పూర్వ
 మంత్రముచే నిండ్రాగ్ని దేవతాకమగు పశువువిధింపఁ బడినది. ఇచ్ఛట యిండ్రా
 గ్నుల ప్రశంసచెప్పఁబడుచున్నది.) (ఆలంభనము చేయఁబడిన పశువు) ఇంద్రదేవతా
 కమయినచో, నింద్రియమే సోమపీఢము (కావున యజమానుఁడు) ఇంద్రియరూపమగు
 సోమపీఢమునే పొందుచున్నాఁడు. (ఆ యాలంభితపశువు) అగ్నిదేవతాకమయినచో,
 బ్రాహ్మణుఁడగ్ని దేవతాకుఁడు (సదృశుఁడు కావున యజమానుఁడు) తనదేవతనే
 వృద్ధిపొందించుచున్నాఁడు. (సోమపీఢము=సోమయాగము) (సోమపాన మిన్ద్రియవృద్ధి
 హేతువు కావున సోమయాగము ఇంద్రియరూపముగా వర్ణింపఁబడినది.)

పంచాశత్తు 2.

32౫. సోమపీఢః సమృద్ధ్యై ౨ బ్రాహ్మణస్పత్యం తూపరమాలభతాభి చరన్భ్య
 హ్మణస్పతిమేవస్వేనభాగధేయోనోపధావతి తస్మావ్వైనమావృశ్చతి తాజగా
 ర్హిమార్భతి 3 తూపరోభవతి త్సురపవిర్వాపమాలక్ష్మీయతూపరః సమృద్ధ్యై

౪ స్వోయావోభవతి వజ్రోనైస్వోవజ్రమేవాస్మై ప్రహతి శి శరమ
యం బర్హిః శృణాత్యేనైనం = నైభీవకథ్థోభినత్యేనైనమ్॥

౧ పూర్వోక్తమగు నాబోతెద్దు (ఆలమ్భన యోగ్యమగుచున్నది.) అటు
వంటి యాబోతెద్దునలె నీయజమానునియొక్క సోమయాగముగూడ సమృద్ధమగు

౨ బ్రహ్మణస్పతి దేవతగాగల తూపరమును ఆలమ్భనము సేయవలయును.
శువధనుఁగోరుచు) బ్రహ్మణస్పతినే తనభాగముచే బొందుచున్నాఁడు.

నాయజమానుని కొఱకు నీశత్రువుల నంతటను భేదించును.

బొందును. తూపరః = కొమ్ములురాదగిన కాలమందు

౩ కొమ్ములురానియెద్దు (పూర్వపు యిష్టియందాలం

వలె దీక్షమయిన యంచులుకల వజ్రతుల్యమయిన

చున్నది. (ఈ) తూపరమయిన యెద్దు ఏదికలదో,

మ్ములు లేకపోయినను మేకవలె యుద్ధమునందు

జేయును కావుననీయెద్దునకు వజ్రసామ్యముచెప్పఁ

స్య" మను నాయుధ సమానాకారము కలిగి

ధము వజ్రతుల్యమే (కావున నీయాగమునందు

జమునే యిచ్చుచున్నాఁడు. శి (ఈ యిష్టియందు

అనువాకము ౬.

౩౯౬. ౧ బార్హస్పత్యగ్ం శితివృష్ణమా^లభేత గ్రామకామో^యక కామయేత వృష్ణ
 గ్ం సమానానాగ్ం స్యామితి బృహస్పతి మేవస్వేన భాగధేయో^{నో}పధావతి
 సపవైసం వృష్ణగ్ం సమానానాం కరోతి గ్రామ్యే^వభవతి ౨ శితివృష్ణో^భభవతి
 బార్హస్పత్యో^{హ్యే}ష దేవతయా సమృద్ధ్యై ౩ పౌష్ణగ్ం శ్యావ
 స్సకామో^{న్}న్నం వైపూషాపూషణమేవ స్వేన^{భా}
 సపవాస్మై

౧ గ్రామము తనకుఁగావలయుననియు,
 లోఁ దానొకఁడుకావలయుననియు, నెవఁడు
 బృహస్పతిదేవతాకమగు తెల్లని వీపుభాగముగఁ
 ను. (అట్టి యజమానుఁడు) తానిచ్చుహవి
 ఆబృహస్పతియే యీయజమానుని సమాను
 నిగఁజేయును. (అప్పుడా యజమానుఁడు) ||

పంచాశత్తు ౨

322. ౧ అన్నం ప్రయచ్ఛత్యన్నాదవభవతి ౨ శ్యామోభవత్యేతద్వా అన్న
స్వరూపం సమృద్ధ్యై 3 మారుతం పృశ్నిమాలభేతాన్నకామోఽన్నం
వైమరుతోమరుతవశ్వేనభాగధేయోనోపధావతి తపవాస్సాఅన్నం ప్రయచ్ఛ
న్త్యన్నాదవభవతి ౪ పృశ్నిరభవత్యేతద్వాఅన్నస్వరూపం సమృద్ధ్యై ౫
ఐంద్రీమరుణమాలభేతేంద్రియకామ ఇంద్రీమేవ॥

౧ ఈ వాక్యార్థము క్రిందటి పనసలో విస్పష్టము. ౨ నల్లని పశువు (ఆల
మ్మనయోగ్యమగుచున్నది.) ఇదియే యన్నముయొక్క రూపమగుచు సమృద్ధి కొరక
గుచున్నది. 3 అన్నముఁ గోరు పురుషుఁడు మరుద్దేవతాకమగు తెల్లని పశువు నాల
మ్మనము చేయవలయును. అన్నమే మరుద్దేవతా స్వరూపము. (ఇట్టి యజమానుఁడు)
తానిచ్చిన పురోడాశభాగముచే మరుద్దేవతలనే పొందుచున్నాఁడు. ఆ మరుద్దేవతలే
యీ యజమానునకు నన్నము నిచ్చుచున్నారు. (అప్పుడు యజమానుఁడు) అన్న
ముఁ దినువాడేయగుచున్నాఁడు. అన్నసంపాదకులగుటచే మరుత్తులన్నస్వరూపముగా
వర్ణింపఁబడిరి.) ౪ పృశ్నిపశువు (ఆలమ్మనయోగ్యమైనది) ఇదియే యన్నముయొక్క
స్వరూపమై సమృద్ధికొరకునగుచున్నది. (పృశ్నిః=తెల్లనిపశువు.) ౫ ఈ వాక్యార్థము
తరువాతి (3వ) పనసలో వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు 3

32౩. ౧ శ్వేనభాగధేయోనోపధావతి తపవాస్సేన్ద్రియం దధాతీన్ద్రియాశ్వేనభవ

॥ త్యక్తుణోభూమాన్భవత్యే తద్వాఙ్మన్తస్యకూపం సమృద్ధ్యై ౩ సావి
 త్రముపధ్వస్తమాలభేతసనికామస్సవితానై ప్రసవానామీశే సవితారమేవ
 స్వేనభాగధేయేనోపధావతి సవవాస్నే సనిం ప్రసువతి దానకామాలస్నే
 ప్రజాభవ ౪ న్యుపధ్వస్తాభవతి సావిత్రోహ్యేషః॥

౧ ఇంద్రియమును (సామర్థ్యమును) గోరుపురుషుఁడింద్రదేవతాకమగు నెఱ్ఱని
 పశువు నాలమ్భనముచేయవలయును. (అట్టి యజమానుఁడు) ఇంద్రునే తానిచ్చుహవి
 ర్భాగముచేఁబొందును. ఆయింద్రుడే యజమానునియందు యింద్రియమునుగలు
 గఁ జేయుచున్నాఁడు. (అప్పుడు యజమానుఁడు) ఇంద్రియ వస్తుఁడగుచున్నాఁడు.
 ౨ (గొప్ప) కనుబొమ్మకల యెఱ్ఱని పశువు (ఆలంభనయోగ్య) మగుచున్నది. ఇదియే
 యింద్రునియొక్క రూపమగుచు సంపద గల్గుటకుఁ గారణమగును. ౩ ఇతరులవల్ల
 దానమునుగోరు పురుషుఁడు సవితృదేవతాకమగు సంకరవర్ణముకల పశువు నాలం
 భనము చేయవలయును. ప్రేరణములలో, దేవతాహ్వనములో సవితృదేవత సమర్థ
 మగుచున్నది. (ఇట్టి యజమానుఁడు) సవితృదేవతనే తానిచ్చినహవిర్ భాగముచే
 బొందును. ఆ సవితృదేవతయే యీ యజమానునికై పరకర్తృక దానమును ప్రేర
 ణచేయును. దానకాములగు ప్రజలీయజమానుని యధీచు లగుచున్నారు. (పరకర్తృ
 కము = ఇతరులు చేయునది.) ౪ సంకీర్ణవర్ణముకల పశువు ఆలంభనయోగ్యమగు
 చున్నది. సవితృదేవతాకమగు నీపశువు దేవతల ప్రేరణచే సంపదనిచ్చుచున్నది

పంచాశత్తు ౪.

37౯. దేవతయాసమృద్ధ్యై వైశ్వదేవం బహురూపమాలభేతాన్నకామోవైశ్వదేవం

వా॒లన్నం॑ వి॒శ్వా॑నే॒వదే॒వాన్తే॒న్వన॑భా॒గధే॒యేనో॑షధా॒వతి॑ త॒వవా॒స్సా॒లన్నం॑
 ప్ర॒యచ్ఛ॑న్యన్మా॒డిప॑వ॒భవతి॑ ౨ బ॒హురూ॒పాభ॑వతి బ॒హురూ॒పగ్ం హ్య
 న్నగ్ం॑ స॒మృద్ధ్యై॑ ౩ వై॒శ్వదే॒వం బ॑హురూ॒పమా॑లభే॒త గ్రా॒మకా॑మో॒వై
 శ్వదే॒వావై॑ స॒జాతా॑వి॒శ్వానే॒వదే॒వాన్తే॒న్వన॑ భా॒గధే॒యేనో॑షధా॒వతి॑ త॒వ
 వా॒స్మై॑॥

౧ అన్నకాముఁడు విశ్వేష దేవతాకమగు రింగులొకదానిలో నొక్కొలియక
 బహువర్ణములుగల పశువునాలంభనము చేయవలయును. అన్నము విశ్వేష దేవ
 తాకముగదా ! అట్టియజమానుఁడు సమస్తదేవతలను తానిచ్చిన హవిర్భాగముచే
 బొందుచున్నాఁడు. ఆ విశ్వేదేవతలే యీ యజమానునికై యన్నము నొసగుదును.
 (అప్పుడు యజమానుఁడు) అన్నమును దిరువాడగును. (విశ్వేదేవులు = దేవతావి
 శేషులు.) ౨ బహురూపములుగలపశువు ఆలంభన యోగ్యమగుచున్నది. (భక్ష్య,
 భోజ్య, చోష్య, భేదములచే) బహురూపములుకల యన్నము సమృద్ధిచి గలిగించు
 చున్నది. (చోష్యము = త్రాగుటకుపయోగ్యమయిన ద్రవపదార్థము.) ౩ గ్రామ
 మునుఁగోరు పురుషుఁడు విశ్వేదేవ దేవతాకమగు బహురూపములుకల పశువునాలు
 భనముచేయవలయును. సోదరభృత్యాదులు విశ్వేదేవ దేవతలు గలవారుగదా!
 అట్టియజమానుఁడు సమస్తదేవతలను తానిచ్చిన హవిర్భాగముచే బొందును. ఆ
 సర్వ దేవతలీ యజమానునికై సోదరభృత్యాదుల నొసగుదును. (అప్పుడు యజమా
 నుఁడు) గ్రామస్వామియగును.

పంచాశత్తు ౫.

3౮౦. స॒జాతా॑స్సృ॒యచ్ఛన్తి॑ గ్రా॒మ్యేప॑భవతి ౨ బ॒హురూ॒పాభ॑వతి బ॒హుదే॒వ

త్యోఽహ్యేష సమృద్ధ్యై ౩ ప్రజాపత్యం తూపరమాలభేత యస్యానాజ్ఞా
తమివజ్యోగామయే త్వాజాపత్యోవై పురుషః ప్రజాపతిః ఖలువైతస్య వేద
యస్యానాజ్ఞాతమివ జ్యోగామయతి ప్రజాపతిమేవ స్వేనభాగధేయేనో పథా
వతి సప్తవైనం తస్మాత్తాని మాన్మృజ్చతి ౪ తూపరోభవతి ప్రజాపత్యో
హ్యేష దేవతయా సమృద్ధ్యై ॥౫॥

౧ ఈవాక్యార్థము పై(౪వ) పంచాశత్తుతోఁజెర్చి వివరింపఁబడినది. ౨
బహురూపములుకలిగినట్టియు, బహుదేవతలు దేవతగాఁగలపశువు సమృద్ధినిచ్చుచు
న్నది. ఎవడు తెలియఁబడనిరోగముచేఁ బీడింపఁబడునో, (అనఁగా రోగవిషయము
తెలియకున్నను, బలముక్షీణించుట మొదలగునవి కన్పట్టుచుండునో, వాఁడు) ప్రజాపతి
దేవతాకమగు సకాలమునందుఁగూడ కొమ్ములురాని యెద్దు నాలంభనము చేయ
వలయును. పురుషుఁడు ప్రజాపతిదేవతాకుఁడుకదా! (వైద్యులచే) తెలియఁబడనిదైన
రోగముఎవనిని భాధించుచున్నదో, దానినిఁ బ్రజాపతితెలిసి కొనుచున్నాఁడు.
(ఈయజమానుఁడు) తానిచ్చినపురోడాశభాగముచేఁ బ్రజాపతినే పొందుచున్నాఁడు.
౩ ప్రజాపతియే యాదీర్ఘ రోగమునుండి యాయజమానుని విడిపించుచున్నాడు.
(ప్రామః = దీర్ఘరోగము) ౪ ఈ కర్మయందు సకాలమునందుఁ గూడ కొమ్ములు
రానియెద్దు ఆలంభనయోగ్యమై యున్నది. ఈ పశువు దేవతాశముచేఁ బ్రజాపతి
సంబంధియై (ప్రజాపతిదేవతాకమని తా॥) సమృద్ధికలిగించుచున్నది.

షష్ఠానువాకము సమాప్తము.

[అ ౨ ప ౧.

కృష్ణయజుర్వేదము అను ౭ పం ౧, ౨] ౪౧౧

అనువాకము ౭.

3౪౧. ౧ వషట్కరోవై గాయత్రియై శిరోఽచ్చినత్తస్యై రసః పరాఽపతత్తా బృ
హస్పతిరు పాగృహ్ణతా శీతిప్యమా వశాఽభవద్యో ద్వితీయః పరాపతత్తం
మిత్రావరుణా వృషాగృహ్ణీతాగ్ం సాద్విరూపావశాఽ భవద్యస్తృతీయః
పరాపతత్తం విశ్వేదేవా ఉపాగృహ్ణంతా బహురూపావశాఽ భవద్యశ్చతుః
పరాపతత్త పృథివీం ప్రావిశత్తం బృహస్పతిరభి ||

౧ ఈ వాక్యమునకర్థము తరువాతి (౨వ) పంచాశత్తుతో జేర్చివివరింప
బడును.

పంచాశత్తు ౨.

3౪౨. ౨ అగృహ్ణదస్త్యై వాయం భోగాయేతిస ఉక్షవశః సమభవద్యల్లోహితం
పరాపతత్తద్రుద్ర ఉపాగృహ్ణతా కౌద్రీరోహిణీవశాఽభవద్భా ౨ హ్విస్త
త్యాగ్ం శీతిప్యమా మాలభేత బ్రహ్మవర్చస కామో బృహస్పతిమేవ స్వేన
భాగభేయేనో పధావతి సవవాస్మి నృహ్మవర్చసం దధాతి బ్రహ్మవర్చస్యేన
భవతి ౩ ఛన్దసాం వావషర సోయద్యశారస ఇవఖిలు ||

౧ “(హౌవట్” అను మంత్రమున కభిమానదేవత వషట్కారము) వషట్కారము గాయత్రియొక్క శిరిస్సును ఛేదించెను. దానినుండి రసముపడెను. ఆ రసమును బృహస్పతి గ్రహించెను. ఆ రసము తెల్లని వీపుగల్గిన గొడ్డగు గోవాయెను. ఏ రెండవరసముపడెనో నానిని మిత్రావరుణదేవతలు గ్రహించిరి. ఆ రసము రెండు రూపములుగల వస్థయాయెను. ఏ మూడవ రసము పడెనో, దానిని సర్వదేవతలు గ్రహించిరి. అది బహువర్ణములుగల గొడ్డుటావు ఆయెను. ఏ నాల్గవ రసముపడెనో అది భూమినిఁ బ్రవేశించెను. అది తనయొక్క భోగముకొఱకు నగుఁగాక మని బృహస్పతి దానిని గ్రహించెను. అది వ్యర్థవీర్యముగల నృషభమాయెను. ఏది యెఱ్ఱనిపై పడెనో, దానిని రుద్రుఁడు గ్రహించెను. అది రుద్రసంబంధమయినదయి రోహిణి యను వంధ్యయాయెను. ౨ బ్రహ్మవర్చస్సునుఁ గోరుపురుషుఁడు బృహస్పతిదేవతా కమగు శితిపృష్ఠము నాలంభనము చేయవలయును. అట్టియఃమానుఁడు బృహస్పతి నే తానిచ్చిన హవిర్భాగముచే పొందును. ఆ బృహస్పతియే యజమానుని యందు బ్రహ్మవర్చస్సు నుంచును. (అప్పుడు యజమానుఁడు) బ్రహ్మవర్చస్వి యగును. ౩ ఏది వంధ్యయగు గోవుకలదో ఈరసము ఛందస్సులకు సంబంధమయినదియే. బ్రహ్మవర్చస్సు రసమువంటిదికదా. ఛందస్సుయొక్క రసముచేతనే రస రూపమగు బ్రహ్మవర్చస్సును సేవించవలయును.

పంచాశత్తు ౩.

౩౫౩. ౧ వైబ్రహ్మవర్చసం ఛన్దసామేవ రసేనుసం బ్రహ్మవర్చ సమవర్ధనే ౨ మై
త్రావరుణీం ద్విరూపామాలభత వృష్టికామో మైత్రం వాలహర్వారుణీరా
త్రిరహారాత్రాభ్యాం ఖిల్లువై పర్జన్యో వర్ష తిమిత్రావరుణా వేవస్వీనభగధే
యేనో పధావతి తావేవాస్మా అహారాత్రాభ్యాం పర్జన్యం వర్షయతశ్చన్ద

సా॑ వా॒వ॒ష॒ర॒సో॑ య॒ద్వ॒శా॒ర॒స॑ ఇ॒వ॒ఖ॒లు॒నై॒ వృ॒ష్టి॒శ్శ్చ॒న్ద॑ సా॒మే॒వ॒ర॒సే॒న॑ ॥

౧ ఈవాక్యార్థము పూర్వము వివృతము. ౨ వర్షమునుగోరు పురుషుడు మిత్ర, వరుణదేవతాకమగు ద్విరూప పశువు నాలంభనము చేయవలయును. పగలు మిత్రదేవతాకము. రాత్రి వరుణదేవతాకము. మేఘుఁ డహోరాత్రములచే వర్షించు చున్నాడుకదా. (ఇట్టి యజమానుఁడు) మిత్ర, వరుణదేవతలనే తానిచ్చిన హవిర్భాగముచేబొందును ఆ మిత్ర, వరుణదేవతలే యాయజమానునికయి యహోరాత్రులచే మేఘుని వర్షింపఁ జేయుదురు. ఏది వంధ్యయగుగోవు కలదో ఈ రసము ఛందస్సులకు సంబంధమయినదే. వర్షము రసమునంటిదికదా. (ఇట్టి యజమానుఁడు) ఛందస్సులయొక్కరసముచే రసరూపమగువర్షమును పొందుచున్నాడు.

పంచాశత్తు ౪.

3౮౪. ౧ ర॒సం వృ॒ష్టి॒మవ॑రు॒న్ధే ౨ మై॒త్రావ॑రు॒ణీ ద్వి॒రూ॒వా॒మా॒లభే॑త ప్ర॒జా॒కా॒మో
మై॒త్రం వా॒లసా॑ర్వా॒రుణీ॑ రా॒త్రిర॒హూ॒రాత్రా॑భ్యాం ఖ॒లునై॑ ప్ర॒జాః ప్ర॒జా
య॒నే మై॒త్రావ॑రు॒ణావే॒వ శ్వే॒తభా॑గధే॒యేనో॑ ప॒థావతి॑ తా॒వేనా॑స్మా॒ అహో॑
రా॒త్రాభ్యాం॑ ప్ర॒జాం ప్ర॒జన॑యతశ్శ్చ॒న్దసాం॑ వా॒వ॒ష॒ర॒సో య॒ద్వ॒శా॒ర॒స॑ ఇ॒వ॒ఖ॒
లు॒నై ప్ర॒జాభ॑న్దసా॒మేవ॑ ర॒సేన॑ర॒సం ప్ర॒జామ॑వ ॥

౧ పూర్వము విస్తరింపఁబడినది (3వ పదసలో) ౨ పూర్వముమాదిరే.

పంచాశత్తు ౫

3౮౫. ౧ రు॒న్ధే॒వై॒శ్వదే॒వీం బ॒హు॒రూ॒పా మా॒లభే॒తాన్న కా॒మో॒వై॒శ్వదే॒వం వా॒ల
న్నం వి॒శ్వానే॒వ దే॒వాన్తే॒న్విన భా॒గధే॒యోనో॒పధా॒వతి త॒వీ॒వాస్సా॒ అన్నం
ప్ర॒యచ్ఛ॒న్యన్నాద॒పవ భ॑వతి ఛ॒న్దసా॒ంవా ఏ॒షర॒సోయ॒ద్వశా॒రస॒ఇవ ఖి॒లు
వా॒లన్నం ఛ॒న్దసా॒మే॒వర॒సేన ర॒సమ॒న్నమ॒వరు॒న్ధే ౩ వై॒శ్వదే॒వీం బ॒హు
రూ॒పామా॒లభే॒త గ్రా॒మకా॒మో వై॒శ్వదే॒వావై ॥

౧ ఈపదమునకు పూర్వపుపనసలోని చివరవాక్యముతో నేకవాక్యత కల్పించబడినది. ౨ గ్రామముఁగోరువాఁడు సర్వదేవ దేవతాకమగు బహువర్ణములుగల పశువు నాలమ్మనము సేయవలయును. సోదరభృత్యాదులు విశ్వేదేవసంబంధులుగదా. (ఇట్టియజమానుఁడు) సర్వదేవతలను తానిచ్చిన హవిర్భాగముతోఁ బొందును. ఆసర్వదేవతలే యీయజమానునికై సోదరభృత్యాదుల నొసంగుదురు. (అప్పుడు యజమానుఁడు) గ్రామస్వామియేయగును. ఏది వంధ్యయగుగోవుకలవో ఈరసము ఛన్దస్సులకు సమ్మన్దించినదే. సోదరభృత్యాదులు రసమువంటివారుకదా ! (ఈయజ్వ) ఛన్దస్సులయొక్క రసముచేతనే రసరూపమగు సోదరభృత్యాదులను పొందుచున్నాఁడు. ౩ ఈవాక్యార్థము తరువాతి పనసలోఁ జెప్పబడును.

పంచాశత్తు ౬.

3౮౬. ౧ స॒జా॒తావి॒శ్వానే॒వ దే॒వాన్తే॒న్విన భా॒గధే॒యోనో॒పధా॒వతి త॒వీ॒వాస్సే॒న్
స॒జా॒తాన్ప్ర॒యచ్ఛ॒న్యన్ గ్రా॒మ్యే॒వభ॑వతి ఛ॒న్దసా॒ంవా ఏ॒షర॒సోయ॒ద్వశా॒రస

ఇ॒వ ఖ॒లు॒వై స॒జా॒తాశ్చ॑స్సా॒మే॒వ ర॒సే॒నర॑సగ్ం స॒జా॒తాన॑వరు॒ధే ॥ ౨
 బా॒ర్హ॒స్పత్య॑ము॒క్షవ॑శ మా॒లభే॑త బ్ర॒హ్మ॑వర్చ॒సకా॒మో బృ॒హస్ప॑తి॒మే॒వ
 స్వే॒నభా॑గధే॒యేనో॑ప॒ధా॒వతి స॒వీ॒వాస్మి॑న్బ్ర॒హ్మ॑వర్చ॒సమ్ ॥

౧ తనతోఁబుట్టినవారు లేనివాఁడు విశ్వేదేవతాకమైన యాగముచేసితే తనవిధివల్లనే తోఁబుట్టువులఁబొందును. విశ్వేదేవతలే యాతనికిఁ దోబుట్టువులనిచ్చెదరు. దానివల్ల గ్రామస్వామియగును. గొడ్డుదగు ఆవురసము ఛందస్సులరసమే. ఆ సోదరభృత్యాదులు ఆరసమువంటివారుకదా ! ఆరసముచేతనే సోదరభృత్యాదులు యాగకర్తకుఁగల్గుదురు. ౨ బ్రహ్మవర్చస్సుఁగోరు పురుషుఁడు బృహస్పతి దేవతాకమగు వ్యర్థవీర్యముగల పశువునాలక్ష్మినము చేయవలయును. ఇట్టియజమానుఁడు బృహస్పతినే తానిచ్చిన హవిర్భాగముచేఁ బొందుచున్నాఁడు. ఆబృహస్పతియే యీయజమానునియందు బ్రహ్మవర్చస్సును స్థాపించును. (అప్పుడు యజమానుఁడు బ్రహ్మవర్చస్సు కలవాడే యగుచున్నాఁడు. (వ్యర్థవీర్యముకలపశువు=ఎద్దు)

పంచాశత్తు ౭

౩౮౭. ౧ ద॒ధా॒తి॒బ్ర॒హ్మ॑వర్చ॒స్వే॒వభ॑వతి ॥ ౨ వ॒శం॒వా॒పష॑చరతి యదు॒క్షా॒వశ॑ఇ॒వ
 ఖ॒లు॒వై బ్ర॒హ్మ॑వర్చ॒సం వ॑శే॒నై॒వవ॑శంబ్ర॒హ్మ॑వర్చ॒సమ॑వరు॒ధే ౩ కా॒ద్రీ
 గ్ం రో॒హిణీ॑మా॒లభే॑తా॒భి చ॑రన్తు॒ద్రమే॑వ స్వే॒నభా॑గధే॒యే నో॑ప॒ధా॒వతి
 తస్మా॑ప్వ॒వై న॒మావృ॑శ్చతి తా॒జ గా॒ర్తి॒మార్క॑తి రో॒హిణీ॑భవతి కా॒ద్రీ హే॑

షాదేవతయాసమ్మధ్యై ర సోఘ్యాయూపోభవతి వజ్రోవై సోఘ్య వజ్రమే
 వాస్మైప్రహరతి శరమయంబర్హి శృణాత్యే వైసంవైభీదక ఇథోఘ్నిభినత్యే
 వై నమ్ ॥

౧ ఈవాక్యార్థము పయిపంచాశత్తులో వ్రాయఁబడినది. ౨ ఎద్దు యేది కలదో ఇదిగో కలిసికొనుచున్నది. ఎద్దు గోవులతో సరణ్యమునకు బోయి మజల వాటివెనుకనే యిటికి వచ్చుచుండుట ప్రసిద్ధము. (అనగా నింద్రియ నియమము కలదని తాత్పర్యము.) బ్రహ్మవర్చస్సు అట్టియెద్దువంటిదే (ఇంద్రియ నియమముకల వానికి స్వాధీన పదార్థమనితా॥) (కావున నీ యెద్దు నాలంభనము చేసిన యజమా నుఁడు) ఇంద్రియనియమముచేతనే స్వాధీనమైన బ్రహ్మవర్చస్సునుఁ బొందుచున్నాడు. ౩ శత్రువధనుఁగోరు పురుషుఁడు రుద్రదేవతాకమగు రోహిణీ పశువు నాలంభనము చేయవలయును. (అట్టి యజమానుఁడు) రుద్రునే తానిచ్చిన హవిగ్భాగముచేఁ బొం దును. ఆ యజమానునకై (రుద్రుఁడు) ఈ శత్రువునంతలను భేదించెను. (అప్పుడే శత్రువు) మరణముఁబొందును. రుద్రదేవతాకమయిన యీ రోహిణీ పశువు దేవతచే సమృద్ధి కొఱకగుచున్నది. (రోహిణీ = పశువిశేషము.) ౪ (అ ౨, అను ౫, పం ౬ లోని ౪-౫-౬ వాక్యములే యిచ్చట ఒకవాక్యముగాఁ గూర్చఁబడినవి. అర్థ మచ్చటనే వ్రాయఁబడినది. కావున నచ్చట చూచుకొనవలయును.)

సప్తమానువాకము సమాప్తము.

— * —

అనువాకము ౨.

౩౨౨. ౧ అసావాదిత్యో నవ్యరోచత తస్మైదేవాః ప్రాయశ్చిత్తిమైచ్చనస్మావతా

గం సోగీం శ్వేతాంవశా మాఽలభనతమై వాస్మిన్మచనదధు ౨
 యో బ్రహ్మవర్చసకామః స్యాత్సస్మిన్తాగం సోగీం శ్వేతాంవశామా
 లోతాముమేవాఽఽదిత్యగం స్వేనభాగధేయో నోపధావతి సఏవాస్మిన్బ్రహ్మ
 వర్చసందధాతి బ్రహ్మవర్చస్వేనభవతి ౩ బైల్వోయూపోభవత్యసా ।

౧ ఈ సూర్యుడు (పూర్వమొకప్పుడు) ప్రకాశించలేదు. ఆ ప్రకాశము కొఱకు దేవతలుపాయము నాలోచించిరి. ఆ సూర్యునికై సూర్యదేవతాకమైకట్టియు తెల్లనిదియునగు సీ వంధ్యగోవు నాలమ్మనము చేయఁబూనిరి. ఆ గోవుచేతనే (మతలు) ఈ సూర్యునియందుఁ గాంతినిబోపింపఁ జేసిరి. ౨ ఎవఁడు బ్రహ్మవర్చస్సునుఁగోరు వాఁడగునో (వాఁడా) సూర్యునికై యీ సూర్యదేవతాకమైన తెల్లని స్వేద్యగోవు నాలమ్మనము చేయవలయును. (ఇట్టి యజమానుఁడు) ఈ సూర్యునే తానిచ్చిన హవిర్భాగముతోఁ బొందును. ఆ సూర్యుడే యీ యజమానునియందు బ్రహ్మవర్చస్సును బోపింపఁ జేయుచున్నాఁడు. (అప్పుడా యజమానుఁడు బ్రహ్మవర్చస్వియగును.) ౩ దీనియర్థము ౨వ పంచాశత్తుగ్లో వివరింపఁ బడును.

శ్రీ వేమన గ్రంథాలయము

శేలగిరి (కృష్ణ)
 పంచాశత్తు ౨

కర్క. ౧ వాఽదిత్యో యతోఽజాయత తతోబిల్వఉదతి పృథ్వీయాన్వేష బ్రహ్మ
 వర్చసమవరున్ధే ౨ బ్రాహ్మణస్పత్యాం బ్రభుకర్ణమాలభేతాభి చరన్వా
 ౩ రుణందశకపాలం పురన్తాస్సిర్వపే ద్వరుశేనైవ భ్రాతృశ్చ

గ్రాహయితా¹ బ్రహ్మణాస్త్పణుతే¹ ౪ బ్రభుకర్ణభవత్యే¹ తద్వైబ్రహ్మ¹
 ణోరూపగ్ంసమృద్ధ్యై¹ ౫ స్ఫోయూపోభవతి¹ వజ్రోవై స్ఫోయి¹ వజ్రమే¹
 వాస్మైప్రహరతి¹ శరమయంబరి¹ శృణోతి¹ ॥

౧ యూపము బిల్వవృక్షము (మారేడుచెట్టు) సమృద్ధిమైనది. కావలయును. ఈ సూర్యుడెచ్చట పుట్టెనో! దానినుండియే బిల్వము పుట్టెను. (ఇప్పుడు సూర్య బిల్వములు రెండు నొకయోనినుండి పుట్టుటవలన నీ రెండును సమానయోని కలవ గుచున్నవి. (కావున యజమానుడు) సయోనియగు బ్రహ్మవర్చస్సును బొందు చున్నాడు. ౨ శత్రువధఁగోరు పురుషుడు బృహస్పతి దేవతాకమైనట్టియు, బింగళ వర్ణముగల చెవులతోఁ గూడిన పశువు నాలమ్మనము చేయవలయును. 3 వరుణదేవ తాకము, పదికపాలములందు సంస్కృతమునగు పురోడాశమును, ముందుగ సమర్పింప వలయును. (ఇట్టివాడు) వరుణపాశముచేతనే శత్రువులను గ్రహింపజేసి బృహస్ప తిదేవతాకమగు కర్మచే (శత్రువును) హింసించు చున్నాడు. ౪ పిఙ్గళవర్ణముగల చెవులుగలపశువు (ఆలమ్మనయోగ్య) మగుచున్నది. ఇదియే బృహస్పతియొక్క రూప మై సంపద నొసఁగుచున్నది. ౫ (అ ౨ అను ౫ పం ౭ లోని ౪, ౫, ౬, వాక్యములే యిచ్చట ఒకవాక్యముగాఁ గూర్చబడినవి. అర్థమచ్చటనే వ్రాయబడినది. కావున నచ్చట చూచుకొన వలయును. యూపస్తంభము స్ఫోయి అను నాయుధతుల్య ముగా నుండవలెను. స్ఫోయే వజ్రాయుధము వంటిది.)

పంచాశత్తు 3.

౩౯౦. ౧ ఏవైనంవై భీదక¹ ఇధ్మోభినత్యేవై నం¹ ౨ వైష్ణవంహామన మాంభేత¹

[అ ౨ ప ౧. కృష్ణయజుర్వేదము అను ౨ పం ౪] ౪౦౯

యం యజ్ఞోనోపనమేద్విష్ణుర్యే యజ్ఞోవిష్ణుమేవ స్వేనభాగధేయే నోపనా
 వతిసవవాస్మై యజ్ఞంప్రయచ్ఛత్యపేనం యజ్ఞోనమతివామనో భవతి
 నైషవో హ్యేషదేవతయాసమ్మద్యై ౩ త్వాష్ట్రంవడబ మాలభేతపశు
 కామస్త్వష్ట్రవై పశూనాం మిధునానామ్ ।

౧ ఈవాక్యార్థము పూర్వపుపనసలోని శివవాక్యములోనిదే ౨ ఎవనిని
 యజ్ఞముపొందదో ! వాడు విష్ణుదేవతాకమగు పొట్టిపశువు నాలమ్మనము చేయనా
 యును విష్ణువే యజ్ఞము. ఇట్టియజమానుడు విష్ణునే తానిచ్చిన హవిర్భాగముచే
 బొందును. ఆవిష్ణువే యీయజమానునికై యజ్ఞము నొసగును. (అప్పుడే) యజ
 మానునియజ్ఞముపొందును. వాసునపశువు విష్ణుదేవతాకమగుచున్నది. ఇది దేవత
 చే సమ్మద్ధికలిగించుచున్నది. ౩ ఈవాక్యార్థము ౪వ పంచాశత్తులో వివరింపబడును.

పంచాశత్తు ౪.

౩౯౧. ౧ ప్రజనయితా త్వష్టారమేవ స్వేనభాగధేయేనోపధావతి సవవాస్మై
 పశూన్మిధునాన్ప్రజనయతి ౨ ప్రజాహివా ఏతస్మిన్వశవః ప్రవిష్టాలధై
 పపుమాన్త్వన్వడబఃసాక్షాదేవప్రజాం పశూనవరుధే ౩ మైత్రంశ్వేత
 మాలభేతసగ్ధ్రామే సంయత్యే సమయకామో మిత్రమేవస్వేనభాగధేయే
 నోపధావతి సవ్వైనం మిత్రేణసంనయతి ।

౧ పశువులఁగోరు పురుషుఁడు త్వష్టదేవతాకమగు బడబము (గుట్టము) నాలంభనము సేయవలయును. త్వష్టదేవతయే మిధునములగు (జంటలగు) పశువులనుఁ బుట్టించునది. ఇట్టి యజమానుఁడు తానిచ్చిన పురోడాశభాగముచే ద్వష్టదేవునే పొందుచున్నాఁడు. ఆ త్వష్టయే యీ యజమానునకు మిధునములగు పశువులనుఁ బుట్టించుచున్నాఁడు. (లోకములోఁ బురుషునకు స్తనవృద్ధిచే నితరులు స్త్రీత్వము నెట్లుఁహింతురో, అట్లే గుట్టమునందుఁ గూడనేదో యొకస్త్రీత్వలక్షణముండుటచే నితరములైన గుట్టములు దానిని ఆడగుట్టమను భ్రాంతిచే బొందుచుండును. ఆ గుట్టమునకు బడబమనిపేరు.) ౨ ఈబడబమునందు (స్త్రీత్వలక్షణములుండుటచేఁ) బ్రజలు, పశువులు ప్రవేశించు చున్నారు. (అనఁగా దానియందు సంతానమునుఁ బుట్టించుటకు మఱియొక మొగగుట్టమునుఁ జేర్చుటకునై ప్రజలకుఁబ్రవృత్తియనియు, ఆడగుట్టమనే భ్రాంతిచే నితర పశువుల ప్రవృత్తియనియు భావము.) ఇట్టి మొగగుట్టమే బడబమగుచున్నది. (ఇట్టి బడబము నాలంభనము చేయుటచే యజమానుఁడు) శీఘ్రముగానే ప్రజలను, పశువులనుఁ బొందుచున్నాఁడు. ౩ యుద్ధము సన్నద్ధమగుచుండగా సంధినిగోరు పురుషుఁడు మిత్రదేవతాకమగు శ్వేతపశువు నాలంభనము చేయవలయును. (ఇట్టివాఁడు) తానిచ్చిన పురోడాశభాగముచే మిత్రదేవతను పొందుచున్నాఁడు. ఆ మిత్రదేవుఁడీ యజమానుని శత్రువునకు మిత్రత్వమునుఁ గల్పించి మిత్రునితోఁ గలుపును.

హచ్చాశత్తు ౫.

౩౯౨. ౧ విశాలోభవతివ్యవసాయ యత్యేవై నం ౨ ప్రాజాపత్యం కృష్ణమా
 లభేతవృష్టికామః ప్రజాపతిర్వైవృష్ట్యా ఈశేప్రజాపతిమేవ స్వేనభాగధే
 యేనోపధావతి సవవాస్సైన్ద్రాన్దన్యన్వన్యయతి ౩ కృష్ణాభవత్యేతద్వైవృష్ట్యా

[అ. ప్ర. ౧. కృష్ణయజుర్వేదము. అను. ౯. పం. ౧.] ౪౧౧

రూ॥౧॥ నూ॥పే॥జైవవృష్టిమవరుధే ॥ ౪ ॥ శబలోభవతి విద్యుతమేవాస్మై
జనయిత్వావ్స్వయ ॥ ౫ ॥ త్యవాశృజ్ఞోభవతి వృష్టిమేవాస్మైనియచ్ఛతి ॥

౧ ఈయిష్టియందు (యూపస్తంభము) విశాలమైయుండవలయును. (ఈపూర్వోక్తవిధముగ సంధిని గోరుపురుషుని) నితరరాజు మిత్రునిగానే నిశ్చయించుచున్నాడు. ౨ వర్షముఁ గోరుపురుషుఁడు ప్రజాపతిదేవతాకమగు కృష్ణపశువు నాలమ్భనము చేయవలెను. ప్రజాపతియేవర్షమునకు సమర్థుడగుచున్నాఁడు. (ఇట్టి యజమానుఁడు ప్రజాపతినే పొందును. ఆప్రజాపతియే యీయజమానునికై మేఘము వర్షింపఁజేయును. ౩ నల్లనిపశువాలమ్భనయోగ్యమగుచున్నది. ఇదియే వర్షముయొక్కరూపము. ఈరూపముచేతనే (యజమానుఁడు) వర్షముఁ బొందుచున్నాఁడు. ౪ చిత్రవర్ణముగల పశువాలమ్భనయోగ్యమగుచున్నది. (కాని యిది) మోఱుపుచు యజమానునికై పుట్టించి వర్షింపఁజేయును. ౫ క్రిందవైపునకు గొమ్ములుగల పశువు నాలమ్భనము చేయవలెను ఇది వర్షమునే యీ యజమానునకై యిచ్చును. (ఈ పశువధోము ఖిమగుటచే వర్షధారకు సమానమని వర్ణన)

అష్టమానువాకము సమాప్తము.

—* 0 *—

అనువాకము ౯

౨౧౩. ౧ వరుణగోసుషువాణ మన్నాద్యంనో పానమత్సవీతాం వారుణీంకృష్ణాం
వశామపశ్యత్తాగ్ం స్వామై దేవతాయాఽలభతతోవై తమన్నాద్యము

పానము ౨ ద్యమలమన్నా ద్యాయసన్త మన్నాద్యం నోపనమేత్సవితాం
 వారుణీం కృష్ణాం వశామాలభేత వరుణమేవస్వేనభాగధేయేనోపధావతి
 సవవాస్మాఅన్నం ప్రయచ్ఛత్యన్నాదః॥

౧ సోమాభిషవము (రసముపిండుట) జేసినవరుణుని నన్నాద్యము వొంద
 లేదు. అవరుణుడు ఈవరుణదేవతాకమగు నల్లని వస్థ్య (గొడ్డుది)పశువుజూచెను.
 దానిని తనదేవత కొఱకాలమ్మనముచేసెను. దానివలన (వరుణుడు) అన్నాద్యము
 నొందెను. ౨ అన్నముకొఱకు సమర్థుడగుచున్న నెవరినన్నాద్యము వొందదో!
 అతనీవరుణ దేవతాకమగు కృష్ణవస్థ్య పశువు నాలమ్మనము సేయవలెను. (ఇట్టియజ
 నూనుడు) అన్నాదుడగును. వరుణదేవతాకమగు కృష్ణపశువు దేవతచే సమృద్ధి
 కొఱకునగుచున్నది. (అన్నాద్యము=అన్నభక్షణశక్తి.)

పాశ్చాత్యు ౨

౩౯౪. ౧ ఏవభవతి కృష్ణాభవతి వారుణీహేమా దేవతయా సమృద్ధ్యై ౨ మైత్ర
 గ్ం క్వేతమాలభేత వారుణం కృష్ణమపాం చాషధీనాం చస్థా వన్నకామో
 మైత్రీర్వా ఓషధమో వారుణీరాపోపాం చఖిలువా ఓషధీనాం చరసముప
 జీవామో మిత్రావరుణావేవ స్వేన భాగధేయేనో పధావతి తావేవాస్మా
 అన్నం. ప్రయచ్ఛతోన్నాద ఏవభవతి ॥

౧ ఈవాక్యార్థమొకటవ పనసలో వివరింపబడినది. ౨ అన్నముగోరు పురుషుడు ఋతువులయొక్కయు, నదీక్షేత్రముల యొక్కయు మధ్యయందు మిత్ర దేవతాకమగు శ్వేత (తెల్లని) పశువును, వరుణదేవతాకమగు నల్లనిపశువును ఆం మృగము సేయవలయును. ఓషధులు మిత్రదేవతాకములు. ఉదకములు వరుణదేవతాకములు. ఆమిత్రావరుణదేవతలే యీయజమానునికై అన్నము నొసఁగుదురు. అప్పుడు యజమానుడన్నాదుడగును. (అన్నాగుడు=అన్నముఁ దినువాడు)

పంచాశత్తు ౩.

౩౯౫ అపాం చాషధీనాం చసా ధావాలభత ఉభయశ్చ వసుద్ధే ౨ విశాఖో
యాపోభవతి ద్వేహ్యేతే దేవతే సమృద్ధ్యై ౩ మైత్రగ్ం శ్వేత మాలభేత
వాగుణం కృష్ణం జ్యోగామయావీ యన్మైత్రో భవతి మిత్రేణైవాస్మై వసు
ణగ్ం శమయతి యద్వాగుణ స్సాక్షాదేవైసం వరుణపాశాన్ముచ్చత్యుత
యదీతానుర్భవతి జీవతే, వ ౪ దేవాన్వై పుష్టిం నావిద్దన్ .

౧ ఉదకముల యొక్కయు, నోషధులయొక్కయు, సంధి (వర్షాకాలమందు) యందు నాయుభయరసమునుబొందుటకై (పూర్వోక్తమయిన పశువు) నాలంభనము చేయవలయును. ౨ ఈపూర్వోక్త కర్మయందు యూపస్తంభము వివిధములైన కొమ్ములకల్పవై యుండఁదగినది. (వివిధమనగా నిచ్చటరెండని భావము) దేవతా స్వరూపమైన యీరెండుశాఖలు సమృద్ధి కలిగించుచున్నవి. ౩ దీర్ఘవోగియగు పురుషుడు మిత్రదేవతాకమగు తెల్లనిపశువును, వరుణదేవతాకమగు నల్లని

పశువును ఆలంభనము సేయవలయును. ఏదిమిత్రదేవతాకమో! అది మిత్రుని చేతనే యీ యజమానునికై (క్రూరుడగు) వరుణుని శమింపజేయును. ఏది వరుణ దేవతాకమో (అది) శీఘ్రముగనే యీ యజమానుని వరుణపాశములనుండి విడుచును. ప్రియము పోయినవాడయ్యును మరలజీవించును. ౪ ఈవాక్యార్థము తరువాతిపదసలో వివరింపబడును.

పంచాశత్తు ౪.

౩౯౬. తామిధునేఽ పశ్యంతస్యాం నసమరాధయంతా నశ్వినావ బ్రూతామావయో
ర్వాపషామైతస్యాం వదధ్యమిత్రిసాఽశ్వినో రేవాభవ ౨ ద్యౌః పుష్టికామ
న్యాత్సవతా మాశ్వినీం యమీం వశామాల భేతాశ్వినావేవ స్వేన భాగధే
యేనో పభావతి తావేవాస్మిన్ పుష్టి ధత్తః పుష్యతి ప్రజయాపశుభిః ॥

౧ దేవతలు (ప్రజాసమృద్ధి రూపమగు) పుష్టిని (బొందకపోయిరి.) (ఆ పుష్టి) మనుష్యమిధునమునందును, పశుమిధునమునందును (సంభవించునని యుపాయమును) జూచిరి. (కాని) యాపుష్టియందు సమర్థులుకారైరి. అప్పుడశ్వినీ దేవతలు ఈపుష్టిమాసంబన్ధమైనది. ఈపుష్టియందు మేము లేనప్పుడు మాట్లాడనే కూడదు. అనిపలికిరి. (కావున) నాపుష్టి యశ్వినీదేవతల యధీనమైనది. ౨ పుష్టిని, గోరువాడు ఈయశ్వినీదేవతాకమగు కవలలో నొకటేమైన వన్ధ్యపశువు నాలంభనము సేయవలయును. (ఇట్టియజమానుడు) అశ్వినీదేవతలనే తానిచ్చినహవిచే బొందును. అయ్యశ్వినీ దేవతలే యీయజమానునియందు పుష్టినిధరింపజేయుదురు. (అప్పుడు యజమానుడు) సంతానము చేతను పశువులచేతను సమృద్ధి జెందును.

నవమాను వాకము సమాప్తము.

[అ. ౨. ప్ర. ౧. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧౦. పం. ౧, ౨] ౩-౫

అనువాకము ౧౦.

౩౯౭. ఆశ్వినం ధూమ్రలలామ మాలభేతయో దుర్బాహ్మణః సోమం పిపాసీ
 దశ్వినానై దేవానామ సోమపావాస్తాం తౌషశ్చసోమపీధంప్రాప్నోతు తామ
 శ్వినావేతస్య దేవతామో దుర్బాహ్మణ సోమం పిపాసత్యశ్వినావేషస్వే
 నభాగధేయే నోపధావతి తావేవాస్మై సోమపీధం ప్రయచ్ఛత ఉపేనగ్ం
 సోమపీధోనమతి యద్ధూమోభవతిధూమిమాణమేవాస్మాదపహన్తి లలామః

౧ ఎవఁడు దుర్బాహ్మణుడై సోమమును ద్రాగనిచ్చకలవాడగునో (వాఁడు) అశ్వినీదేవదేవతాక మలినమైన తెల్లరంగుగల పశువు నాలమ్మనము సేయవలయును. దేవతలలో నశ్వినీదేవతలే సోమపానముఁ జేయనివాఁడైరి. అయ్యశ్వినీ దేవతలుపిచ్చుట సోమపీధముంబొందిరి. ఈసోమపీధమున కశ్వినీదేవతలు దేవతలు. ఎవఁడు దుర్బాహ్మణుడై సోమమును ద్రాగనిచ్చకలవాడగునో (వాఁడు) అశ్వినీదేవతలనే తానిచ్చిన హవిర్భాగముచేతఁ బొందును. అయ్యశ్వినీ దేవతలే యాయజమానునకు సోమపీధమునిత్తురు. (అప్పుడు) ఈయజమానుని సోమపీధము వొందును. పశువు కేడి పొగవంటిరంగు కలదో అది యాయజమానునినుండి మాలిన్యమునేపోగొట్టును. శ్వేతవర్ణమేదికలదో (అది) ఈయజమానునియందు ముఖ్యమైన తేజస్సును బోషించును.

పంచాశత్తు ౨

౩౯౮. భవతిముఖతపవాస్మిన్తే జోదధాతి ౨ వాయవ్యం గోమృగమాలభేతయ

మఙ్గివాన్ సమభిశన్ సేయరపూతావావతం వాగ్మచ్చతి యమ
 జఙ్గివాన్ సమభిశన్ సంతినైషగ్రామ్యః పశుర్నారణ్యో యద్గోమృగో
 నేవైషగ్రామేనారణ్యో యమజఙ్గివాన్ సమభిశన్ సంతివాయురై
 దేవానాం పవిత్రం వాయుమేవ స్వేనభాగధేయేనోపభాతి సపవ ।

౧ ఈ వాక్యార్థము పూర్వపు పశ్చాత్తుల విస్తృతము. ౨ హింస
 చేయనట్టి పురుషుని (హింసచేసినవానినిగ) నిందించుదురోవాడు వాయుదేవ
 తాకమగు అడవిగోవును ఆలంబనము సేయవలయును. ఏహింసచేయనివానిని
 (వ్యర్థముగ) నిందింతురో ఇట్టివానిని నిందారూపమగు వాక్కువొందును. ఏపశు
 వు గోమృగమో ఇదిగ్రామ్యము (గ్రామమునందలిది) కాదు (అరణ్యకమృగ
 మునందు పుట్టుటయే దీనికి గారణము) ఇదియారణ్యకముగాదు. (గ్రామ్య
 వృషభమువలనబుట్టుటయే దీనికికారణము) హింసచేయనట్టి యేపురుషునివ్యర్థ
 ముగ నిందింతురో ఇయ్యపనినిత్తుడు (లేని నిందపడినవాడు) గ్రామమునందు
 నివసించుట కర్హుడు) కాదు. (బంధువులతోగూడ వ్యవహారములేక పోవుటయే
 దీనికికారణము. (వాన ప్రస్థాదులవలె) అరణ్యమునందు నివసించుట కర్హుడుకా
 దు. వాయుదేవతయే దేవతలలోబవిత్రమైనది. (ఈపూర్వోక్త యజమానుడు)
 వాయువునే తనభాగముచేబొందును. ఆవాయువు యాయజమానునిబవిత్రుం
 జేయును. (ఇచ్చట గోమృగమనగా - ఆవుతోగూడ నరణ్యమందు సంచరించు
 టకు వెళ్ళినవృషభమువలన నొకానొక యరణ్యగోవునందు పుట్టినమృగవిశేషమని
 భావము. ఒకానొక పురుషుడు బ్రాహ్మణునిచంపని వాడైనను వీనిని బ్రాహ్మ
 హంతయని వ్యర్థముగ జనులు నిందించినప్పుడు వీనికి పశువు విధించబడినది)
 కొన్ని విషయములలో వీనికి బూర్వోక్తములకుంకూడ నామృతము చెప్పబడినది..

పంచాశత్తు ౩.

౩౯౯. ఏనంపవయతి ౨ పరాచీవా ఏతస్మై వ్యుచ్చన్నీ వ్యుచ్చతితమః పాష్ణానః
 ప్రవిశతియస్యాఽఽశ్వినేశస్యమానే సూర్యోనాఽఽవిర్భవతిసౌర్యం బహుకూప
 మాలభేతాముమేవాఽఽదిత్యగం స్వేనభాగధేయేనోషభావతి సవవాస్మా
 తమః పాష్ణానమపహనిప్రతీచ్యసై వ్యుచ్చన్నీ వ్యుచ్చత్యపతమః పాష్ణాన
 గంహతే॥

౧ ఈవాక్యార్థము పూర్వపుపనసలో వివరింపబడె. ౨ (అగ్నిర్హోతాగృహ
 పతిః సరాజేత్యాది సహస్రసంఖ్యల ఋక్కులతోఁగూడుకొనిన శస్త్రము (మంత్ర
 ము), ఆశ్వినమనఁబడును.) అది అతిరాత్రియాగమునందు రాత్రియను నామాంతర
 ముగల శస్త్రములు పఠించిపిమ్మట సుషఃకాలమునకుఁబూర్వము నారంభించుల
 యను. ఆశస్త్రమారంభించ బడినదగుచుండగా సూర్యుఁడుదియించి మేఘావని
 ములేకుండగనే ఎపుడుకనఁబడునో యజమానుఁడు ఈషశువు నాలవృక్షము సేయనన
 సరములేదు) (ఏయజమానునికప్పుడు సూర్యుఁడు దయించుచో) ఈయజమానుని
 యనురాగములేనిదై రాత్రి ప్రాతఃకాలముంబొందుచున్నది. (ఆప్పుడు) యజమా
 నుఁడు (ప్రకాశవిరుద్ధమగు) చీకటిని, స్వర్ణవిరుద్ధమగు పాపమును బొందును. ఎవని
 కశ్వినము (ఆశ్వినఁ గురించినయాగము) ప్రయోగింపఁబడినదగుచుండగా సూర్యు
 డావిర్భవించుచో (అట్టి పూర్వోక్త యజమానుఁడు సూర్యదేవతాకమగు బహుప్లాము
 లకల షశువు నాలవృక్షము చేయవలయును. (ఈయజమానుఁడు) ఈసూర్యునే
 తానిచ్చిన హవిర్భాగముచేబొందును. ఆసూర్యుడే ఈయజమానునఁడి తమస్సును.
 పాపమునుబోగొట్టును. ఈయజమానునికొఱకు రాత్రియనురాగముకలదైతమను
 ను పాపమును, బోగొట్టును.

దశమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౧౧.

౪౦౦ ౧ ఇంద్రం॑వో విశ్వ॑తస్పరీ॒న్ద్రం॑ సరో॑మరు॒తో యద్ధ॑వో॒దివో॑ యా॒వః శర్మ॑
 ౨ భ॒రే॒ష్విన్ద్రో॑గం సు॒హవో॑గం హ॒వామహే॑గం హ॒వోము॑చగం సు॒కృతం॑
 దై॒వ్యంజన॑మ్ । అ॒గ్నింమి॒త్రం వరు॑ణగం సా॒తయే॑ భ॒గం ద్యా॑వాపృథి॒వీమరు॑
 తః స్వ॒స్త్తయే॑ । ౩ మ॒మత్తు॑నః ప॒రజ్ఞా॑వస॒ర్వా మమ॑త్తు॒వాతో అ॒పాంవృ॑ష
 త్వాన్ । శిశీ॑తమి॒న్ద్రా పర్వ॑తా యు॒వం నస॒న్నోవి॑శ్వే॒వరి॑ వస్య॒న్తుదే॒వాః । ౪
 ప్రి॒యావో॑నామ ।

౧ (“ఇంద్రంవో విశ్వతస్పరీంద్రం సరోమరుతో” ఈభాగము ౬వ ప్రపా
 తకమునందలి యంత్యానువాకమున జెప్పబడినది. “యద్ధవోదివోయావఃశర్మ”
 ఈభాగము ౫వ ప్రపాతకమునందలి యంత్యానువాకమునందుఁ జెప్పబడినది.
 వీటికర్థమచ్చటనే వ్రాయఁబడినది.) ౨ సుఖముగనాహ్వానించుటకై శత్రుమై
 నట్టియు, బాపమునుండి విడిపింపఁజేయు నట్టియు, శోభనమైన హితమునుఁజే
 యునట్టియు, స్వర్గమునందున్నట్టియు, సస్యాదులను (వర్షమువార్షా) బుట్టించు నట్టి
 యు, నగ్నిని, నింద్రుని, మిత్రదేవుని, వరుణుని, ఖగదేవుని, ద్యావాభూములను, మరు
 ద్దేవతలను (హవిస్సులు) సంపాదించఁ బడినవగుచుండగా (యజమానునియొక్క)
 శ్రేయస్సుకొఱకు (దేవతలకయి, హవిస్సు నిచ్చుటకొఱకును బిలుచుచున్నారము
 ౩ సర్వమును భక్షించునట్టియగ్నిదేవుడు మమ్ము సంతోషింపఁ జేయుగాక. పగ
 టిని గలిగించునట్టి సూర్యదేవుడు మమ్ము సంతోషింపఁజేయుగాక. వాయుదేవుడు
 మమ్ము సంతోషింపఁజేయుగాక. ఉదకములకు వర్షకుడగు మేఘుడు మమ్ము

[అ ౨. ౨౧] ౧. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧౧. పం ౨] ౪౧౯

సంతోషింపజేయుగాక. ఓ యింద్ర, హిమవత్పర్వతములారా! మీరు మమ్ము సూక్ష్మముగఁ జేయుదు. (అనగా పాపభూయిష్టులమగు మాకు పాపక్షయమును చేయుడని భావము.) ఆ హవిస్సు నిచ్చుటచే నమస్తదేవతలును మమ్ముఁ బరిచర్యచేయు సమయమందు కృపతోఁజూతురుగాక.

పంచాశత్తు ౨.

౧౦౧. హ॒వే॒తు॒రా॒ణామ్॑ | ఆ॒య॒త్త్వ॑ప॒స్స॒రుతో॑వా॒వశా॒నాః ౨ శ్రి॒య॒సే॒కం॒భా॒నుభి॑
స్సం॒మి॒మిక్ష్వ॑ రే॒తే ర॒శ్మిభి॑స్త్వ॒ణుక్వ॑భి॒స్సుఖా॒ద॒నుః॑ | తే॒వాశీ॑మంత॒ఇష్ణి॒ణో అభి॑ర
వో॒వి॒ద్రే॒ప్రి॒గ్మస్య॑మా॒రుత॑స్య॒ధామ్నః॑ ౩ అ॒గ్నిః ప్ర॒థ॒మోన॑సుభి॒ర్నోఽ
వ్యాతో॒సి॒మో రు॒ద్రేభి॑ర॒భిరక్ష॑తు॒త్మనా॑ | ఇ॒న్ద్రోమ॑రుద్భి॒రృతు॑ధాకృ॒ణోత్వా
ది॒త్యైర్నో॒వరు॑ణః స॒గం శి॑శాతు ౪ సం॒నోదే॑వో॒వస॑భి॒రగ్ని॑స్స॒మ్ |

౧వ పనసలోని ౪వ వాక్యమునకుఁగూడ నీపనసయందలి మొదటివాక్యముతోఁగలిపి అర్థము వ్రాయఁబడుచున్నది.

౧ ఓ మరుద్దేవతలారా! హవిస్సును స్వీకరించుటనుగూర్చి త్వరపడుచున్న మీ యొక్క నామధేయములను పిలుచుచున్నాను. ఏకారణముచే మీరు తృప్తిని గోరుచున్న వారలయియుంటిరో (ఆకారణముచే పిలుచుచున్నాను.)

౨ ఆవాయువులు (పురోవాతహపుంగుచు) సుఖము నాశ్రయించుటకయి ప్రకాశకములగు సూర్యకిరణములతో కూడుకొనినవయి (వృష్టిచే భూమిని) తమ పుటకుఁ గోరుచున్నవి = వాయువులు యాచ్యపురోను వాక్యరూపములగు ఋక్షచేస్తోత్రముచేయఁబడిన వగుచు శోభనమగు హవిస్సును భక్షించినవి. పిమ్మట నా వాయువులుతృహమువల్లఁ గలిగిన మ్రోత రూపములైన బహువిధశబ్దములు కల

౪౦౦ [అ ౨. ప్ర ౧. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౧౧. పం ౩.]

వగుచు (స్వగృహములఁ గూర్చి) గమనము కలవియు, (తమకార్యము సిద్ధమగుటచే రాక్షసులనుండి) భయములేనివియునై ప్రియమైన మరుద్దేవతల సమ్మన్తమగు స్థానముఁ బొందినవి. ౩ వసువులతోఁ గూడుకొనిన యగ్నిదేవుఁడు మమ్ము రక్షించుగాక । కుగ్రులతోఁ గూడుకొనినసోముఁడు స్వయముగానే (ప్రీతిపురస్సరముగా) రక్షించుగాక ! మరుద్దేవతలతో (గూడుకొనిన) యింద్రుఁడాయా ఋతువుల కుచితములగు భోగముల ననుభవించుచున్న మమ్ము రక్షించుగాక. అదిత్యులతో (గూడు కొనిన వసుణదేవుఁడు) మమ్ము బాగుగననుష్ఠి చిన వ్రతముగల వారినిగఁ జేయుఁగాక ! ౪ ఈ వాక్యమున కర్థము తరువాతి (౩ వ) పంచాశత్తుతోఁజేర్చి వివరింపఁబడును.

పంచాశత్తు ౩.

౪౦౨. ౧ సోమస్తనూభీ రుద్రయాభిః సమిన్దోమరుద్భి ర్యజ్ఞయైః సమాదిత్యైర్వో
వరుణో అజిజ్ఞవత్ ౨ యథాఽఽదిత్యా వసుభిః సంబభూవుర్మరుద్భి రుద్రాః
సమజానతాభి ఏవాత్రిణామన్నహృణీయ మానావిశ్వేదేవాః సమనసోభ
వన్తు ౩ కుతాచిన్యస్య సమృతౌరణ్వాన రోన్మషదనే అర్హంతాశ్చిన్యమిన్ధ
తే సంజవయన్తి జన్తవః ౪ సంయదిషో వనామహేసగ్ం హవ్యామాను
మాణామ్ ఉతమృన్నుప్య శవసః ॥

౧ వసువులతోఁ (గూడుకొనిన) అగ్నిదేవుఁడు మాకు బాగుగ ననుష్ఠానము ను దెలియఁజేయుఁగాక కుద్రసంబంధములగు శరీరములతోఁ (గూడుకొనిన) సోముఁడు మాకు బాగుగ ననుష్ఠానమును దెలియఁజేయుఁగాక. యజ్ఞమునకు యోగ్యులగు మరుక్షులతోఁగూడుకొనిన యింద్రుఁడుమమ్ముఁగూర్చి బాగుగననుష్ఠానమును

దెలియఁజేయుఁగాక. ఆదిత్యులతోఁ గూడఁకొనివరుణుఁడు మమ్ముఁగూర్చి బాగుగ ననుష్ఠానమును దెలియఁజేయుఁగాక. ౨ (పూర్వోక్తసంఘ చతుష్టయ మధ్యవర్తులగు దేవతలలో) ఏ విధముగ (వరుణసమీప వర్తులగు) నాదిత్యులు (అగ్నిసమీపము నందున్న) వసువులతో కలిసికొని (ప్రీతియుక్తులైరో!) ఏ విధముగ (నింద్రసమీప మందున్న) మరుత్తులతో (సోమసమీపమందున్న) రుద్రులు (జ్యేష్ఠత్వముచు) బాగు గఁదెలిసికొనిరో! ఆహవనీయ, గార్హపత్య, దాక్షిణాత్యముల రూపములుకాని) హవ్యవాహన, కవ్యవాహన, సహరక్షో రూపములుకాని, కలిగిన యో యగ్నీ! (రుద్రాదు లేనిధముగానో) ఈ విధముగానే (రుద్రాదుల సమీపమందున్న యితర సర్వదేవతలు (శత్రువులచే) నపహరింపఁబడని యైశ్వర్యము కలవారలు, పరస్పర సమాన మనస్సుకలవారును నగుదురుగాక. ౩ ఏ స్విష్టకృద్దేవతయొక్క సంగతి కలుగుచుండగా మనుష్యస్థానము నందెచ్చటనైనను మనుజులు క్రీడించుచున్నవారలై యుంటున్నారో, (మఱియు) నే స్విష్టకృద్దేవతనుఁ బూజించుచున్నవారలే యగుచు నగ్నినిఁ బ్రజ్వలింపఁ జేయుచున్నారో, (ప్రజ్వలింపఁ జేసియు) యజమానులు ఫల మును పుట్టించుచున్నారో, (అటువంటి స్విష్టకృద్దేవత యనుగ్రహించుఁగాక.) ౪ ఏ కారణమువలనఁ గోరబడునన్నములను (స్విష్టకృద్దేవతానుగ్రహముచే) బాగుగ నేవించుచున్నారమో! యజమానులయొక్క హోమయోగ్యములగు ద్రవ్యమును నేవించుచున్నారమో! మఱియు ధనముయొక్కయు, బలముయొక్కయు, యజ్ఞముల యొక్కయు, నుత్కర్షణను స్వీకరించుచున్నారమో, (ఆ కారణమువలన నీ విధముగనను గృహీతయగు స్విష్టకృద్దేవతను నేవించుచున్నారము.)

పంచాశత్తు ౪.

౪౦౩. ఋతస్త్వశ్శిమాదదే ౧ యజ్ఞదేవానాం ప్రత్యేతీసుమ్మ మాదిత్యాసో
భవతా మృక్షమస్తః అవోఽర్వాచీసుమతిర్వ సృత్యావ్ం హోశ్చిద్యావోరి

వో॑ పి॒త॒రాఽసత్ ॑ శు॒చి॒రపః॑ సూ॒యవ॑సా అద॒బ॒ధ్వి॒షేతి॑ నృ॒న్ద॒వయాః॑
 సు॒వీ॒రః॑ నకి॒ష్టం॑ ఘ్ను॒న్ద్యన్తి॑తో నదూ॒రాద్య॑ ఆది॒త్యానాం॑ భవతి॒ప్రణీ॑తౌ
 ౩ ధార॑యన్ ఆది॒త్యాసో॑ జగత్ స్థాదే॒వా విశ్వ॑స్య భువనస్యగో॒పాః దీర్ఘా
 ధి॒యో రక్ష॑మానాః ॥౪॥

౧ ఈయజ్ఞము దేవతలయొక్క సుఖమునుగలిగించుటకు ప్రవర్తించుచున్నది. ఓ మాదిత్యులారా ! మీరు మమ్ము సుఖపఁజేయువారలై యుండుడు. మీయొక్క యనుగ్రహబుద్ధి మాయందు ప్రవర్తించుచున్నవగు నావృత్తిని (మఱలవచ్చుట) బొందుఁగాక. ఏయనుగ్రహబుద్ధి మాపాపమునుగూడ నశింపఁజేయునో, ఆయనుగ్రహ బుద్ధి గొప్ప సేవను గురైరింగినదై యుండుఁగాక. ౨ శోభనమగు నన్నాదిభోగ్యము కలిగినట్టియు, నెవరిచేతనుఁ దిరస్కృతుఁడుకానట్టియు, దీర్ఘమగు నాయుస్సుకలిగినట్టి యు, శోభనములగుపుత్ర, భృత్యాదులు కలిగినట్టి, యాయజమానుఁడు శుచియగుచు ననుష్ఠింపఁబడు కర్మసమీపమునుఁ బొందుచున్నాఁడు. ఏయిటువంటియజమానుడు ఆదిత్యులయొక్క (ప్రణమన) కర్మయందు ప్రవర్తించుచున్నాఁడో ! ఆయజమానుని శత్రువులు సమీపమునందు నశింపఁజేయఁజాలరు. దూరమునుండియు నశింపఁజేయఁజాలరు. ౩ (యజమానుని స్వరాష్ట్రమునందు) స్థాపించుచున్నట్టియు, సమస్త బ్రహ్మచము ననుగ్రహించుటకు (అచ్చటచ్చట) యుండున్నట్టియు ప్రకాశించుచున్నట్టియు, బ్రహ్మచమునకు పాలకులైనట్టియు, (జగత్తును ధరింపఁజేయుట) దీర్ఘమగుబుద్ధి కలిగినట్టియు, యజమానునిహితమునకై నకర్మను రక్షించుచున్నట్టియు. సత్యవాక్కుతోఁగూడుకొనినట్టియు, (శత్రువునకు దారిద్ర్యమును సంపాదింపఁజేయుటకై) ననేక ఋణముల సంపాదింపఁజేయుచున్న యాదిత్యులు (మాకభిమతముఁ జేయుదురు)గాక.

పంచాశత్తు ౫

౪౦౪. ౧ అనుర్యమృతా వానశ్చయమానా ఋణాని ౨ త్రిస్తోభూమిధారయన్
 గం రుతద్యౌంత్రీణి నైతావిదధేఅస్తరేమామ్ ఋతేనాఽఽశ్శా మహివోమ
 హిత్యం తదర్య మన్వరుణ మిత్రచారు ౩ త్యాన్నక్షత్రియూగం అఃస
 త్యాన్యాచిషామహే సుచుడీకాగం అభిష్టయే ౪ నదక్షిణా విచికిలేనస
 వ్యాసప్రాచీన మాదిత్యానోతపశ్చపాక్యాచిద్వసవోధీర్యాచిత్ ॥౫॥

౧ ఈవాక్యమునకర్థము పై (రవ) పంచాశత్తులోని ౩వవాక్యముతోఁజేసి
 వివరింపఁబడినది. ౨ ఓను ర్య, వరుణ, మిత్రదేవతలారా ! మీయొక్క యానుహి
 మత్వము రవణీయమైనదియు, గొప్పదియు (నగుచున్నది) (ఎట్లనగా ! మీరు స్వస్వ
 మిర్త్య, పాతాళ, రూపములగు మూఁడుభూములనుధరించువారలును, సూర్య, చంద్ర,
 వహ్నిగతములగు మూఁడు ప్రకాశములను ధరించువారలును, (నగుచున్నారు.)
 (మఱియు) యజమానులయొక్క యజ్ఞములం దేమూఁడువ్రతములు లోపలనున్నవో !
 (మనో, వాక్కాయ. నిష్పాస్యములుకాని, నిత్య, నైమిత్తిక, క్రమ్యనామములుకాని)
 ఆసర్వకర్మలను సత్యవచనముచే ధరించుచున్నవారలు. ౩ (ఎవరియొక్క మాహత్వ
 ము పూర్వమంత్రమునందు విస్తరింపఁబడినదో !) వారేయైనట్టియు, క్షత్రియునైన
 ప్రబలులైనట్టియు, బాగుగ సుఖముఁజేయునట్టి యాదిత్యులను నిష్టసిగొనకుఁ బ్రా
 ర్థించుచున్నారము. ౪ ఓనివసింపఁజేయునట్టి యాదిత్యులారా ! (శత్రుకృష్టేన
 యపరాధముచే మిక్కిలి మూఢచిత్తుఁడగు నేను) పరిపక్వముకాని బుద్ధికలిగినట్టియు,
 భయము కల బాలునివలె యిది సవ్యమనితెలుసుకొనుటలేదు. ఇదిప్రాచీన (తూర్పు)
 మనియు తెలుసుకొనుటలేదు. ఇది దక్షిణమనియు తెలుసుకొనుటలేదు ఇది ప్రతీచీన
 (పడమర) మనియు తెలిసికొనుటలేదు. మిమ్ము స్వకీయమగు నేకర్మసమూహము

కలదో దానిని మీకే పొందించినవాడనగుచు శత్రుభయరహిత యగు వివేక జ్ఞానమును పొందుదును.

పంచాశత్తు ౬.

౧౦౫. యుష్మా^{సీ}తో^అభ^{యం} జ్యోతి^రశ్యామ్ | ౨ ఆదిత్యా^{నా}మ^వసా^{నూ}త^{నే}న^సక్షీ^మ
మహి^శర్మ^{ణా} శంత^{మే}న | అనా^{గా}న్వే^అదితి^{త్వే}తు^{రా}స^ఇమం^యజ్ఞం^ద
దధ^{తు}శో^షమా^{ణా}ః | ౩ ఇ^{మం}మే^నరు^ణ శ్రు^{ధీ}హ^వమ^{ద్యా}చ^{మృ}డ^య
త్వా^మవ^{స్య}రా^చకే^ర తత్త్వా^{యా}మి^{బ్ర}హ్మ^{ణా} వంద^{మా}న^స దా^{శా}స్తే^య
యజ^{మా}నో^హవి^{ర్భి}ః | అహే^డమా^{నో}వ^{రు}ణే^హ బో^{ధ్య}రు^శగ్ం^సమా^న
ఆయుః ప్ర^{మో}షీః ||

౧ ఈవాక్యమునకర్థము పై (౫వ) పంచాశత్తులోని నాల్గవవాక్యముతోఁ జేర్చివివరింపఁబడినది. ౨ (యజమానులమగు మేము) ఆదిత్యులసంబంధమగు నూతనరక్షణముతోఁ గూడుకొనినవారలమై, మిక్కిలిశాంతమైన గుణముతో కలుసుకొందుము. ఓయాదిత్యులారా ! (మీరు) మీయొక్క అపరాధసూన్యత యెల్లప్పుడు వదలకుండుట లేకవిషవకుండుట నిమిత్తములగుచుండగా మాస్మృతిని వినుచున్నవారలు, త్వరపడుచున్నవారలునైః ఈయజ్ఞమునుధరింపఁజేయుదురుగాక. ౩ ఓవరుణుడా ! నాసంబంధమయిన యాహ్వానమును వినుము. వినియు నిప్పుడు మమ్ములను సుఖపెట్టుము. నేనును పరిపాలించుబుద్ధికలవాడనై నిన్నంతటను ప్రార్థించుచున్నాను.

౪ ఆరక్షణమునకై మంత్రముచే నినుఁబొందుచున్నాను. ఈయజమానుఁడు హని

[అ. ౧. ప్ర ౧. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౧౧. పం ౬,] ౪ ౨౫

స్సలచేఁ బూజించి యారక్షణముఁ గోరుచున్నాఁడు. ఓవరుణుడా ! కోపములేని
వాడవై యీకర్మయందు మావిజ్ఞాపనమునుఁ దెలిసికొనుము. ఓగొప్పస్తోత్రముకలవాఁ
డా! మాయొక్కయాయువును నాశనముచేయకుము.

వీకాదశానువాకము సమాప్తము.

ప్రథమవ్రతకము సమాప్తము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

— * —

౪౦౬ [అ ౨. ప్ర ౨. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౧. పం ౧.]

ద్వితీయ ప్రపాఠకము.

అనువాకము ౧.

౪౦౬. ౧ ప్రజాపతిః ప్రజాఅస్పదతతాః సృష్టాఇన్ద్రాగ్నీ అపాగూహతాగ్ం సోఽ
చాయత్ప్రజాపతి రిన్ద్రాగ్నీనైమే ప్రజాఅపాఘు తతామితిసవితమైన్ద్రాగ్నమే
కాదశకపాల మపశ్యత్తం నిరవపత్తావస్సై ప్రజాః ప్రాసాధయతాఽ విన్ద్రా
గ్నీవా ఏతస్య ప్రజామప గూహతోమోఽ లం ప్రజాయైసస్ప్రజాం నవిన్దత
విన్ద్రాగ్న మేకాదశకపాలం నిర్వపేత్ప్రజాకామ ఇన్ద్రాగ్నీ ॥

౧ ప్రజాపతిప్రజలను సృజించెను. సృజింపఁబడిన యాప్రజల నింద్రాగ్నుల
చ్ఛాదనము (కప్పుట) చేసిరి. నాప్రజల నింద్రాగ్ను లాచ్ఛాదనము చేసిరని యా
ప్రజాపతి చింతించెను. (పిమ్మట) ఆప్రజాపతి యింద్రాగ్ని దేవతాకమును, పదు
నొకండు కపాలములందు (=పెంకులందు) సంస్కృతము (మంత్రములు చదివి
శుద్ధిచేయుట) నగుపురోడాశమును (ఇంద్రాగ్నులను వ్యక్తముచేయుటకు సాధన
ముగా) జూచెను. ఆపురోడాశమను నిర్వాపము (దేవతార్పణము) చేసెను.
(ఆనిర్వాపముచేనా) ప్రజలను ప్రజాపతికొఱ కింద్రాగ్నులు వ్యక్తముచేసిరి.
(ఆచ్ఛాదనము = దాచుట) ౨ ఏపురుషుఁడు సంతానము (నుఁబుట్టించుట) కొఱకు
సవర్ధుఁడగుచు సంతానమును బొందుటలేదో, వీనియొక్క సంతానము నింద్రాగ్ను
లే దాచుచున్నారు. (కావున) సంతానము బడయఁగోరువాఁడు ఇంద్రాగ్నులు దేవ
తలుగాఁగలదియు, బదునొకండు కపాలములందు సంస్కృతమునగు పురోడాశమును
నిర్వాపము సేయవలయును. (ఇట్టి యజమానుఁడు) ఇంద్రాగ్నులనే తానిచ్చినహవి

ర్భాగముచే బొందుచున్నాడు. వారే యాయజమానునికొఱకు సంతానము నిచ్చుచున్నారు. (అప్సడు యజమానుడు) సంతానము బొందుచున్నాడు.

పంచాశత్తు ౨

౪౦౭. ఏ॒వ॒స్వే॒న॒భా॒గధే॒యే॒నో॒ప॒ధా॒వతి॒ తా॒వే॒వా॒స్మై॒స్సప్ర॒జాః ప్ర॒సా॒ధయ॑తో॒ వి॒ంద॒తే॒ప్ర॒జా ౨ మై॒న్ద్రాగ్న॑మే॒కాద॑శకపాలం నిర్వ॑పే॒త్స్సుర్ధ॑మా॒నః తే॒త్రే॒వా స॒జాతే॑షు॒వేన్ద్రాగ్ని॑ ఏ॒వ॒స్వే॒న॒భా॒గధే॒యే॒నో॒ప॒ధా॒వతి॒ తాభ్యా॑మే॒ విన్ద్రి॑యం వీ॒ర్యం॑ భ్రా॒తృ॑వ్యసృ॒వృజ్జే॒ విపా॑ష్ణనాభ్రాతృ॑వ్యేణ జయతే ౩ ౭ప॒వాప॑త స్సాదిన్ద్రి॑యం వీ॒ర్యం॑ క్రామతి॒యః స॒జ్జామ॑ముపప్రయా॑త్యై న్ద్రాగ్న మే॒కాద॑శకపాలం ని॒ః॥

౧ దీనియర్థము ౧వ పంచాశత్తులోని ౨వ వాక్యార్థముతో జేర్చి వ్రాయఁబడినది. ౨ భూమివిషయమైకాని, బంధువులవిషయమైకాని, స్పర్థ(అసూయ) కల పురుషుడు ఇద్రాగ్నులు దేవతలుగాఁగలదియు, బదునొకండు కపాలము (=పెంకు) లందుసంస్కృతమునగు పురోడాశముచు నిర్వాపము (దేవతార్పణము) సేయవలయును. (ఇటుల జేసిన యజమానుడు) తానిచ్చినహవిర్భాగముచే నింద్రాగ్నులనే పొందుచున్నాడు. వారిద్దరిచేతనే శత్రువుయొక్క సామర్థ్యమును నాశనము చేయుచున్నాడు. (స్వయముగా) బాప్తిషియగుశత్రువుచే (విరోధింపఁబడినవాడై) విజయము నొందుచున్నాడు. ౩ ఏపురుషుడు యుద్ధమునందు జేరుచున్నాడో, వీని నుండి యింద్రియగతమైన శక్తి తోలఁగిపోవుచున్నది. (కావున) యుద్ధమునుగూర్చి

పోవువాడు ఇంద్రాగ్నిదేవతాకమును, పదునొకండు కపాలములందు సంస్కృతము నగు పురోహితమును నిర్వాపము సేయవలయును. (అట్టివాడు) తానిచ్చినహవిర్భాగముచే నింద్రాగ్నులనే బొందుచున్నాడు. ఆయింద్రాగ్నులే ఈయజమానుని యందింద్రియగతమగు సామర్థ్యమునుంచుచున్నారు. (ఇట్టి యజమానుడు) ఇంద్రియగత శక్తితోఁ (గూడుకొనినవాడై యుద్ధమునుఁగూర్చి) పోవుచున్నాడు. (పోయి) ఆయుద్ధమున జయించుచున్నాడు.

పాశ్చాత్య శత్రు ౩

పం. ౧ ఎవ్వేత్సజ్ఞామముప ప్రయాస్యస్మిన్దాగ్ని ఏవస్వేనభాగధేయే నోపధా
వతి తావేవాస్మిన్మిన్ద్రియం వీర్యంధత్తః సహేన్ద్రియేణ వీర్యేణోపప్ర
యాతిజయతి తస్మిన్సంగ్రామం ౨ వివాపష ఇంద్రియేణ వీర్యేణర్థ్యతే
యః సంగ్రామం జయత్యేన్దాగ్న మేకాదశకపాలం నిర్వపేత్సజ్ఞామం
జిత్యేన్దాగ్ని ఏవస్వేనభాగధేయే నోపధావతి తావేవాస్మిన్మిన్ద్రియంవీర్యమ్॥

౧) దీనియర్థము ౨వ పంచాశత్తులో వ్రాయఁబడినది. ౨ ఏపురుషుడు యుద్ధమున జయించుచున్నాడో, వాడు (యుద్ధశ్రమవలన) ఇంద్రియగత సామర్థ్యముచే వియుక్తుడగు చున్నాడు (కావున) ఇంద్రాగ్ని దేవతాకమును, పదునొకండుకపాలము (పెగు) లందు సంస్కృతమునగు పురోహితమును నిర్వాపము (దేవతార్పణము) సేయవలయును. (ఇట్లు చేయగానాతఁడు) యుద్ధమును జయించి యింద్రాగ్నులను తానిచ్చిన హవిర్భాగముచే బొందుచున్నాడు. ఆయింద్రాగ్నులే యీ యజమానునియంద్రియగతమగు సామర్థ్యము నుంచుచున్నారు. (అప్పుడు యజమానుడు, ఇంద్రియగతమగు శక్తిలేనివాడు కానేరడు.

పంచాశత్తు ౪.

౪౦౯. ౧ ధత్తోనేద్ద్యేయేణ వీర్యేణవ్యృశ్యతే ౨ ౭పవాపతస్మాద్నియం వీర్యం
 క్రామతియవతి జనతామైన్ద్రాగ్న మేకాదశకపాలం నిర్వప్జనతామేష్య
 స్నింద్రాగ్ని ఏవస్వేనభాగధేయే నోపధావతి తావేవాస్మిన్నింద్రియంవీర్యం
 ధత్తః సహేంద్రియేణ వీర్యేణజనతామతి ౩ పౌష్ణంచరు మనునిర్వపే
 త్పుషావా ఇంద్రియస్య వీర్యస్యానుప్రదాతా పూషణమేవ ।

౧ దీనియర్థము ౩వ పంచాశత్తులో వ్రాయఁబడినది ౨ జయముసూచించు
 కథలలో దనవిద్యను బ్రకటించుట కొఱకు సభను జయించనలెనని యిచ్చకల
 ఏ యజమానుఁడు సభను బొందునో, వీనినుండి యింద్రియగతమగు సామర్థ్యము
 తొలగిపోవుచున్నది. (కావున) సభను బొందనిచ్చకలవాఁడు ఇంద్రాగ్ని దేవతాక
 మును, పదునొకండు కపాలములందు సంస్కృతమునగు పురోడాశమును నిర్వాపము
 చేయవలయును. (అట్టి యజమానుఁడు) తానిచ్చిన హవిర్భాగముచే నింద్రాగ్నులనే
 పొందుచున్నాఁడు. ఆ యింద్రాగ్నులే యీ యజమానునియం దింద్రియగతమగు
 సామర్థ్యము నుంచుచున్నారు. (అప్పుడాతఁడు) ఇంద్రియగతమగు సామర్థ్యముతో
 సభను జేరుచున్నాఁడు. (అనఁగా సభలో జయమందునని తా॥) ౩ (మఱియు)
 పూషదేవతాకమగు చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. పూషదేవతయే యిం
 ద్రియ గతమగు వీర్యమునకుదాత. (ఇట్టి యజమానుఁడు) తానిచ్చిన హవిర్భాగ
 ముచే బూషదేవతనే పొందుచున్నాఁడు. ఆపూషదేవుఁడే యీయజమానుని కొఱకు
 నింద్రియగతమగు వీర్యము నిచ్చుచున్నాఁడు. (చరువు = హవిర్విశేషము.)

౪౩౦ [అ ౨ ప్ర ౨. ఆంధ్ర వేదములు. అను ౧, ౨. పం ౧, ౧.]

పంచాశత్తు ౫.

౪౩౧. ౧ స్వేనభాగధేయేనో పథావతి సవవాస్సాఇన్ద్రియం వీర్యమును ప్రయచ్ఛతి
 . ష్టేతపత్యంచరుం నిర్వపేజ్జనతామాగత్యేయం . వై ష్టేతస్య పతిరస్యామేవ
 ప్రతితిష్ఠత్యై ౩ స్త్రాగ్మమేకాదశ కపాల ముపరిష్టాన్నిర్వ పేదస్యామేవ ప్రతి
 ష్టామేన్ద్రియం వీర్యముపరిష్టాదాత్మనతే ||

౧ దీనియర్థము పూర్వపు పంచాశత్తులో వ్రాయబడినది. ౨ సభనుఁ
 బొంది భూదేవతాకమగు చరువు నిర్వాపము సేయవలయును. ఈభూమియేష్టేత్ర
 ముల (భూభాగముల) కుఁబతి(కావున ఇట్టి యజమానుఁడు) ఈభూమియందే ప్రతి
 స్థితుఁడగుచున్నాఁడు. ౩ పూర్వోక్తమగు చరునిర్వాపమునకుఁ బిమ్మట ఇంద్రా
 గ్ని దేవతాకమాను, పదునొండు కపాలములందు సంస్కృతమునగు పురోడాశమును
 నిర్వాపము సేయవలయును. (ఇట్టి యజమానుఁడు) ఇంద్రియగతమగు నామర్థ్యము
 నీభూమియందేయించి పిమ్మట తనయందు కిరించుచున్నాఁడు.

ప్రథమానువాకము సమాప్తము.

—* 0 *—

అనువాకము ౨.

౪౩౨. అగ్నేయేఽధిక్యతే పురోడాశ మష్టాకపాలం నిర్వపేద్యో దర్శపూర్ణమాస
 యా జీనన్నమావాన్యాం వాపౌర్ణమాసీం వాఽతిపాదయేత్పథోవాపజ్ఞోఽ

[అ ౨ ౪] ౨. కృష్ణయజుర్వేదము అను ౨ పం ౧] ౪౩౧

ధ్యపథేనైతి యోదర్శపూర్ణమాసయా జేసన్నమావాస్యం వాపౌర్ణమా
సిం వాఽతిపాదయ త్యగ్నిమేవ పథిక్మతగ్ం స్వేభాగధేయే నోపధావతి
సవ్వై న మపథాత్పన్నామపిచయత్యనడావన్ డక్షిణా పహిహ్యేషసమ్మధ్యా ౨
అగ్నయేవ్రతవ్రతయే॥

౧ ఏయజమానుఁడు దర్శపూర్ణమాస యాగములను జేసినవాఁడగుచు నమావాస్యనాటి యిష్టిని (కర్కవిశేషమును) కాని, పూర్ణమాసేష్టినిగాని, చేయక మానివేయనో, (అట్టి యజమానుఁడు ప్రాయశ్చిత్తముకై) పథిక్మతగు (ఆయగ్నికే బేరు) నగ్నికొఱకెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాసము సేయవలయును. ఏయజమానుఁడు దర్శపూర్ణమాసయాగములను జేసినవాఁడై దర్శేష్టినిగాని, పూర్ణమాసేష్టినిగాని, యల్లంఘించుచున్నాడో, ఈతఁడపమార్గముచేతనే పోవుచున్నాఁడు. (కావున పూర్వోక్తవిధముగాఁ బ్రాయశ్చిత్తము ననుష్ఠించినయజమానుఁడు తానిచ్చినహవిర్భాగముచే బథిక్మతగు నగ్నినే పొందుచున్నాఁడు. ఆయగ్నియే యీయజమానుని నపమార్గమునుండి సన్మార్గముఁ బొందించుచున్నాఁడు. (ఈప్రాయశ్చిత్తేష్టియఁడు) భారమను పహించునట్టి యెద్ద డక్షిణ. (కావున ఈయాగము సమృద్ధికొఱకగుచున్నది. (పన్థాః=మార్గము అనఁగా ప్రతిపర్వమునందుఁ బ్రమాదములేకుండగ నిష్టినిచేయుటయనియు, నష్టయనఁగా అపమార్గము ఒకాకొక పర్వమునందుఁ బ్రమాదమున నిష్టిని మాని వేయుటయనియు భావము కావున నగ్నిపథిక్మతగు వర్ణింపఁబడినాడు. పథిక్మత్ = మార్గమును జేయువాఁడు.) ౨ దీనియర్థము ౨వ పంచాశత్తులో వివరింపఁబడును.

పంచాశత్తు ౨.

౪౩౨. ౧ పురోడాశమష్టా కపాలం నిర్వపేద్య ఆహితాగ్నిః సన్నవ్రత్యమివ చరేద
 గ్నిమేవ వ్రతపతిగ్ం స్వేనభాగధేయేనో పధావతి సప్తవైనం వ్రతమాలమ్భ
 యతి వ్రత్యోభవత్య ౨ గ్నయే రక్షోఘ్నే పురోడాశమష్టా కపాలం నిర్వ
 పేద్యగ్ం రక్షాగ్ంసినచేరన్నగ్ని మేవరక్షోహణగ్ం స్వేనభాగధేయేనో పధా
 వతి సప్తవాస్సాద్రక్షాగ్ం స్యపహన్తి ౩ నిశితాయాం నిర్వపేత్ ।

౧ ఏ యజమానుఁడాహితాగ్ని (అగ్నులను ఇంటనిల్పుకొనువాఁడు) యగుచు
 యాగవ్రత విరోధియగు నసత్యమును బల్కునో, అతఁడు వ్రతమునకుఁ బ్రభువగు
 యజమానుని కొఱకు నెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును
 నిర్వాపము సేయవలయును. (ఇట్టి యజమానుఁడు) తానిచ్చిన హవిర్భాగముచే వ్రత
 పతియగునగ్నినే పొందుచున్నాఁడు. ఆ యగ్నియే యీ యజమానుని వ్రతమునుఁ
 బొందించుచున్నాఁడు. (ఇట్లుపైనఁ జేయబోవు యాగములలో) యోగ్యుడగుచు
 న్నాఁడు. ౨ ఏ పురుషుని రాక్షసులు బాధించుదురో, అతఁడు రక్షసులఁజంపునట్టి
 యగ్నికొఱకు నెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము
 సేయవలయును. ఇట్టి యజమానుఁడు రాక్షసహన్తయగు నగ్నిని తానిచ్చిన హవిర్భా
 గముచే బొందుచున్నాఁడు. ఆ యగ్నియే యీ యజమానుచుండి రాక్షసులనుఁ
 బోగొట్టుచున్నాఁడు. (సంస్కృతము = సంస్కరింపఁబడినది మంత్రించినదానిలోఁ గలు
 పవలసిన వన్నికల పుట) ౩ దీనియర్థము ౨వ పంచాశత్తులో వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ౩.

౪౩౩. నిశితాయాగ్ం హిరక్షాగ్ం సిప్రతేనం ప్రేర్ణాన్యేవైనానిహన్తి ౨ పరి

[అ ౨. ప) ౨. కృష్ణయజుర్వేదము.

అను ౨. పం ౪]

శ్రితే యాజుషేదక్షసామనన్వహారాయ ౩ రక్షోఘ్నియాజ్యానువాక్యే
భవతోరక్షసాగం స్తౌత్యా ర అగ్నయేదక్షవతే పురోడాశమప్తా
కపాలం నిర్వపేదభిచరన్నేషావా అస్యఘోరాత నూర్యద్రుద్రస్తస్మాప్తై
నమావృశ్చతి తాజగామార్భ ౫ త్యగ్నయేసురభిమితే పురోడాశమప్తా
కపాలం నిర్వపేద్యస్యగావోవాపురుషాః॥

౧ రాత్రియందు (పూర్వోక్తమగు) నిర్వాపము చేయవలయును, రాక్ష
సులు రాత్రియందు సంచరించు చున్నారకదా! (కావున నాయజమానుడు)
(రాత్రియందు) ప్రచారము కలవారేయగు నీరాక్షసులను జంపుచున్నాడు. ౨
రాక్షసులు ప్రవేశించకుండుటకై యంతటను నాచ్ఛాదనముకల యాగభూమియందు
యాగము సేయవలయును. ౩ రాక్షసహస్తకములగు “ రక్షోహణంవాజనం ”
“విజ్యోతిషా” అను మంత్రములు రాక్షసుల హింసించుచున్నవి. ౪ శత్రువును
నశింపజేయుఁబోవువాడగుచు భయంకరమగు (వెటపించునట్టి) శరీరముకల్గిన యగ్ని
కొఱకు నెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము
చేయవలయును. ఏది (శత్రువులను) దుఃఖింపజేయునదో, ఇదియే యాయగ్ని
యొక్క ఘోర (భయంకర) శరీరము. (ఇట్టి యజమానుడు) ఆఘోరతనువుకల
యగ్నికొఱకీశత్రువు నంతటను నశింపజేసి ఇచ్చుచున్నాడు. అప్పుడే (శత్రువు)
నాశనము నొందుచున్నాడు. ౫ దీనియర్థము రవ పంచాశస్త్రతో విస్తృతము.

పంచాశస్త్ర ర.

రగర. వాక్షమీయేరన్యోవాభిభి యాదేషావా అస్యభేషజ్యా తనూర్యత్పురభిచుతీ

తయైవాస్మై భేషజంకరోతి సురభిమతే భవతి పూతీగంధస్యాపహత్యా
 ౨ అగ్నయేక్షామవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వాపేత్సంగ్రామే సంయ
 తే భాగధేయేనైవైన్గం శమయిత్వా పరానభినిర్దిశతి యమవరేషాం
 విధ్యంతి జీవతి సంపరేషాం ప్రసమీయతే జయతిత్గం సంగ్రామమ్॥

౧ ఏయజమానుని గోవులుకాని, భృత్యాదులుకాని (చైవిక రోగబాహుళ్యముచే) జనిపోవునో ! లేక తానే యపమృత్యువువలన భయపడునో అట్టి యజమానుఁడు భేషజ్య (ఆరోగ్యవన్మైన లేక సుగంధయుక్తమయిన) శరీరముకల యగ్నికొఱకు నెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతఁగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. సుగంధముకలదేదికలదో ఇదియే యీ యగ్నియొక్క భేషజ్య, (ఆరోగ్యవంతమయిన) శరీరము. ఆ శరీరముచేతనే (యగ్ని) యీయజమానున కారోగ్యమునుఁ జేయుచున్నాఁడు. సువాసన కలవాఁడగు నగ్నికి (జేసిన నిర్వాపము) శవగంధముపోవుట కొఱకగుచున్నది. ౨ యుద్ధమునన్నద్ధమగు చుండఁగా జయార్థియగు యజమానుఁడు ఆకలిగొన్న యగ్నికొఱకెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమయిన పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును. (తనచే నివ్వఁబడినయగ్ని) భాగముచేతనే యీ యగ్నిని శాన్తునిగాఁజేసి (ఇట్టి యజమానుఁడు) శత్రువులనగ్ని కభిముఖముగా (ఁజంపుటకై) చూపుచున్నాఁడు. (ఇట్లుకాగా) తనసేనలలో నెవనిని శత్రువులు బాణములచే గ్రుచ్చుచున్నారో, వాఁడుజీవించు చున్నాఁడు. శత్రుసేనలలో నెవని నితరులుబాణములచే గ్రుచ్చుచున్నారో, వాఁడుచనిపోవుచున్నాఁడు. (అప్పుడు యజమానుడా) యుద్ధమును జయించుచున్నాఁడు.

పంచాశత్తు ౫

౪౩౫. అభివాపష ఏతానుచ్యతి ఏషాం పూర్వాపరా అన్వంచః ప్రమీయంతే

పురుషాహుతిర్హ్యస్య ప్రయతమాఽగ్నయే ఊమవతే పురోడాశమష్టాకపా
 లం నిర్వపే ద్భాగధేయేనైవై నగ్ం శమయతినైషాం పురాఽయుషోఽపరః
 ప్రమీయతే ౨ ఽభివాషషవతస్య గృహానుచ్యతి యస్యగృహో న్దహత్య
 గ్నయే ఊమవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్భాగధేయేనైవై నగ్ం
 శమయతి నాస్యాపరం గృహోన్దహతి ॥

౧ ఎవనియొక్క జ్యేష్ఠులును, కనిష్ఠులును, (తనకంటె పెద్దవారు, చిన్నవారు) విచ్ఛేదములేకుండగనే నశించుచున్నారో, వీరినీయగ్నియే కలిసికొనుచున్నాఁడు. ఈ యగ్నికే బురుషాహుతియే యిష్టమయినది. (కావున బహుబంధుమరణ నివారణమునుఁ గోరుయజమానుఁడు) ఆకలిగొన్న యగ్నికొఱకెనిమిది కపాలములంగు సంస్కృతమయిన పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును (తనచే నివ్వఁబడిన పురోడాశ) భాగముచే (నీ యజమానుఁడ) గ్నిని శమింపఁజేయుచున్నాఁడు. ఇట్టి వారిలో నాయువునకు జ్యేష్ఠుఁడుకాని, కనిష్ఠుఁడుకాని, మరణించడు. (పురుషాహుతి= పురుషులు హవిస్సుగాననుట) ౨ ఎవనియొక్క గృహములనగ్ని దహించుచున్నదో, వీనిగృహముల నీయగ్నియే కలిసికొనుచున్నది. (కావున తచ్ఛాంతిక్తై) యాకలిగొన్న యగ్నికొఱకు నెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును. (ఈ యజమానుఁడు తనచే నివ్వఁబడినయగ్ని యొక్క) పురోడాశ భాగముచే నగ్నిని శమింపఁ జేయుచున్నాఁడు. (ఇట్టియగ్ని) యీ యజమానుని గృహములను మఱల దహించుటలేదు.

ద్వితీయానువాకము సమాప్తము.

అనుచాకము ౩.

౪౧౬. అగ్నేయే కామామపురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేన్యం కామోనోపన
 మేవగ్నిమేనకామగ్ం స్వేనభాగధేయోనోపభావతి సప్తవేనం కామేనసమ
 ర్థయత్యుష్టేనం కామోనమత్య ౨ గ్నేయేయవిష్టాయ పురోడాశమష్టా
 కపాలం నిర్వపేత్సన్ధమానః తేత్రేవాసజాతేషు వాగ్నిమేనయవిష్ట
 గ్ం స్వేనభాగధేయోనోపభావతితేనైవేన్ద్రియం వీర్యం భ్రాతృవ్యాప్య ॥

౧ తానుగోరినఫలము ఏయజమానుని పొందుటలేదో, అతడు కోరికలనిచ్చునట్టి యగ్నికొఱకెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును. (ఇట్టి యజమానుడు తనచేనివ్వబడిన పురోడాశ) భాగముచే గామప్రదాండుగు నగ్ని నే పొందుచున్నాడు. ఆయగ్నేయే యాయజమానునిగోరిన ఫలముచే సంతృప్తునిగాఁ జేయుచున్నాడు (అప్పుడీ) యజమానుని దనకామితార్థము పొందుచున్నది. ౨ భూమివిషమైకాని, జ్ఞాతులవిషయమైకాని స్పృశికల యజమానుడు అతిశయముగ నాస్పరను నివారణముజేయునట్టి యగ్ని కొఱకెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును. (ఇయ్యజమానుడు) తనచేనివ్వబడిన పురోడాశభాగముచే సతిశయముగ వియోగకారియగు నగ్ని నే పొందుచున్నాడు. ఆనిర్వాపముచేతనే (యగ్ని) శత్రువుయొక్క యింద్రియగత సామర్థ్యమును వియోగముచేయు (పోగొట్టు) చున్నాడు. (పిచ్చుట నీ యజమానుడు) పాపియగు శత్రువులులేనివాడగుచున్నాడు.

పంచాశత్తు ౨.

౪౧౭ యునతేనిసాప్సనా భ్రాతృవ్యేణజయతే ౧ ౨గ్నేయేయవిష్టాయ పురోడాశ

మ॒ష్టా॒క॒పాలం॑ ని॒ర్వ॒పేద॑భి॒చర్య॑ మా॒ణోఽగ్ని॒మే॒వ య॑విష్ట॒గ్ం స్వే॑న॒భాగ॒ధే॒
యే॒నో ప॑ధా॒వతి॑ స॒వ॒వాస్మి॒ద్రక్షా॑గ్ం సి॒యవ॑యతి॒నై న మ॑భి॒చరం॑ స్త్ర॒ణ
తే ౨ ఽగ్న॑య ఆ॒యుష్మ॑తే పు॒రో॒డా॒శమ॑ష్టా క॒పాలం॑ ని॒ర్వ॒పేద్యః॑ కా॒మయే॑
తస॒ర్వమా॑యురి యామి॒త్యగ్ని॑ మే॒వాఽఽయుష్మ॑న్త॒గ్ం స్వే॑న॒భాగ॒ధే॒యే॒నో ప॑
ధా॒వతి॑ స॒వ॒వాస్మి॑న్ ॥

౧ ఇతరులచే నభిచారహోమము చేయఁబడు యజమానుఁడు అతిశయముగ
జ్ఞాతి, శత్రుభాధ లేనివాఁడగును. ఇత్యాది పూర్వవత్ ॥ యవయతి=వియోగమునుఁ
జేయుచున్నాఁడు. నస్త్రణతే=హింసించుటకు సమర్థుఁడగుటలేదు. ౨ సమస్త
మగు నాయువునొందుదునని యెవఁడు కోరుకొనునో, వాఁడు ఆయువునిచ్చునట్టి
యగ్నికొఱకు ఇత్యాదిపూర్వవత్. అగ్నియే యాయజమానుని యందాయువునుంచు
చున్నాఁడు. (అప్పడీయాగకర్త) సమస్తాయువు నొందుచున్నాఁడు.

పంచాశత్తు ౩.

౪౧౮. ఆయుర్దధాతి॑ స॒ర్వమా॑యు రే ౧ త్యగ్న॑యే జాత॑వేద॒సే పు॒రో॒డా॒శమ॑ష్టా క॒పా
లం॑ ని॒ర్వ॒పేద్భూతి॑ కా॒మోఽగ్ని॒మే॒వ జాత॑వేద॒సగ్ం స్వే॑న॒భాగ॒ధే॒యే॒నో ప॑
ధా॒వతి॑ స॒వ॒వై॒నం భూతిం॑ గమయతి భ॒వత్యే॒వా ఽగ్న॑యేరుక్మ॒తే పు॒రో॒డా॒శ
మ॑ష్టా క॒పాలం॑ ని॒ర్వ॒పేద్రక్షా॑గ్ం మే॒వరుక్మ॑న్త॒గ్ం స్వే॑న॒భాగ॒ధే॒యే॒నో
ప॑ధా॒వతి॑ స॒వ॒వాస్మి॒న్రుచం॑ దధాతి॒రోచ॑త॒వ॒వా ౩ గ్న॑యేతే॒జస్వ॑తే పు॒రో॒డా॒శమ॑

౧ ఐశ్వర్యమునుఁ గోరువురుషుఁడు ధనములను బుట్టించు నగ్నికొఱకెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును. (ఇట్టి యజమానుఁడు) ధనవంతుఁడగు నగ్నినే తనచే నివ్వఁబడిన పురోడాశ భాగముచేఁ బొందుచున్నాఁడు. ఆ యగ్నియే యీ యజమాను నైశ్వర్యమునుఁ బొందించు చున్నాఁడు. (అప్పుడు యజమానుఁడు) నిశ్చయముగ (ధనవంతుఁడ) గుచున్నాఁడు. ౨ కాంతినిఁ గోరువురుషుఁడు కాంతిమంతుఁడగు నగ్నికొఱకెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును. (ఇట్టి యజమానుఁడు) తనచే నివ్వఁ బడిన పురోడాశ భాగముచేఁ గాంతిమంతుఁడగు నగ్నినే పొందుచున్నాఁడు. ఆ యగ్నియే యీ యజమానునియందుఁ గాంతినుంచు చున్నాడు. (అప్పుడు యజమానుఁడు) నిశ్చయముగఁ బ్రకాశించుచున్నాఁడు. ౩ దీనియర్థము రవ పంచాశ శ్లో వ్రాయఁడును.

పంచాశత్తు ౪.

౪౩౬. అష్టాకపాలం నిర్వపేత్తే జస్కా-మోఽగ్నిమేవ తేజస్వన్తగ్ం స్వేనభాగధే
యేనోపధావతి సవవాస్మిస్తేజోవధాతి తేజస్వ్యవభవత్య ౨ గ్నయేసాహ
న్త్యాయ పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేత్సీక్షమాణోఽగ్నిమేవ సాహన్త్య
గ్ం స్వేనభాగధేయేనోపధావతి తేనైవసహతేయగ్ం సీక్షతే॥

౧ తేజస్సునుఁగోరు వురుషుడు తేజోవంతుఁడగు నగ్నికొఱకు తానిచ్చిన హవిర్భాగముతో నాయగ్నిని బొందును. అట్టి యజమానుఁడు తనచే నివ్వఁబడిన పురోడాశ భాగముచేఁ దేజోవంతుఁడగు నగ్నినే పొందుచున్నాఁడు. ఆ యగ్నియే యీ యజమానునియందుఁ దేజస్సునుంచుచున్నాఁడు. (అప్పుడు యజమానుఁడు) నిశ్చయముగ దేజోవంతుఁడగుచున్నాడు. ౨ శత్రువుఁ దిరస్కరించుట కిచ్ఛయించు

[అ. ౨. ప్ర. ౨.

కృష్ణయజుర్వేదము.

అనుర. పంగ.] ౪౩-

చున్న యజమానుఁడు శత్రువును దిరస్కరించునట్టి యగ్నికొఱకిచ్చునో తానిచ్చిన హవిర్భాగముతో నగ్ని నే పొందును. (అని మున్నుందు) (ఇట్టి యజమానుఁడు) తనచే, నివ్వఁబడిన పురోడాశభాగముచే శత్రుతిరస్కరియగు నగ్ని నే పొందు చున్నాఁడు. ఏశత్రువుఁ దిరస్కరింప నిచ్చయించుచున్నాఁడో, (ఈయజమానుఁడు) శత్రువు నాయగ్నిచే ననుగృహీతుఁడై తిరస్కరించుచున్నాఁడు.

తృతీయానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౪.

౪౨౦. అగ్నయేఽన్నవతే పురోడాశమష్టాకపాలం నిర్వపేద్యః కామయేతాన్నవా
స్తాన్య మిత్యగ్నిమేవాన్నవన్తగ్ం స్వేనభాగధేయేనోపధావతి సప్తవై నమన్న
వన్తం కరోత్యన్నవానేవభవత్య ౨ గ్నయేఽన్నావాయ పురోడాశమష్టా
కపాలం నిర్వపేద్యః కామయేతాన్నాదః స్యామిత్యగ్నిమేవాన్నాదగ్ం
స్వేనభాగధేయేనోపధావతి సప్తవై నమగ్నాదం కరోత్యన్నాదః ॥

౧ ఏయజమానుఁడు తాను అన్నవస్తుఁడనగుదునని కోరుకొనునో, (ఆతడు) అధికమైన యన్నవంతుఁడగు నగ్నికొఱకు నెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును. (ఇట్టివాఁడు) తనచేనివ్వఁబడిన పురోడాశభాగముచే నన్నవస్తుఁడగు నగ్ని నే పొందుచున్నాఁడు. ఆయగ్నియే యీ

రరం [అ ౨. ప్ర ౨. ఆంధ్ర వేదములు. అను ర. పం ౨.]

యజమాను నన్నవస్తునిగాఁ జేయుచున్నాఁడు. (అప్పుడు యజమానుఁడ) న్నవస్తు దేయగుచున్నాఁడు. ౨ తాను అన్నముందినుదుగాకని యేయజమానుఁడు కోరు కొనునో, అతఁడన్నముఁదినుశక్తికల నగ్నికొఱకెనిమిది కపాలముల సంస్కరించిన పురోడాశ నిర్వాపము చేయవలయును. ఇట్టి యజమానుఁడన్నాదుఁడేయగు చున్నాఁడ (నిచివరవాక్యమున కర్థము. అన్నాదః = అన్నముచుఁ దినువాడు. తీవ్ర జతరాగ్ని యుక్తుఁడని తా॥) మఱియు నన్నమునకు స్వామికావలయునని యెవఁడు కోరుకొనునో, ఆ యజమానుఁడన్న స్వామియగు నగ్నికొఱకెనిమిది కపాలములందు ఇత్యాదికము పూర్వమువలె నూహ్యము. (ఇచట ౨వ పంచాశత్తులోని ౧వ వాక్యార్థముకూడ వ్రాయఁబడినది.)

పంచాశత్తు ౨

ర౨౧. ౧ ఏ॒వభ॑వత్యగ్న॒యే ౨న్న॑పత॒యే పు॒రో॒డా॒శమ॑ష్టాక॒పాలం॑ ని॒ర్వ॑పే॒ద్యః
కా॒మయే॒తాన్న॑పతిః స్వా॒మిత్య॑గ్ని॒మేవా॑న్నపతి॒ం స్వే॑నభా॒గధే॒యే నో॑ప
ధా॒వతి॒ సఏ॒వై నమ॑న్నపతిం క॒రోత్య॑న్నపతి॒రేవ॑భవత్య ౨ గ్న॒యేప॑వమా
నాయ పు॒రో॒డా॒శమ॑ష్టాక॒పాలం॑ ని॒ర్వ॑పే॒దగ్న॒యే పా॒వకా॒యాగ్న॒యేశు॑చ
యే॒జ్యోగా॑ మయా॒వీయ॑దగ్న॒యే ప॑వమానాయని॒ర్వపతి॑ వ్రా॒ణమే॒వాస్మి
స్తే॒న దధా॑తియదగ్న॒యే ॥

౧ దీనియర్థము పైపంచాశత్తులో వ్రాయఁబడినది. ౨ దీర్ఘ రోగయుక్తుఁడగు యజమానుఁడు పాపములను శోధించునట్టి యగ్నికొఱకు నెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును. (ఇట్లే) పాపములకు

[అ. ౨ ప్ర ౨. కృష్ణయజుర్వేదము. అను. పం 3.] రర.

శుద్ధిహేతువగు నగ్నికొఱకు పూర్వోక్త పురోడాశము నిర్వాపము సేయవలయును. మఱియు దీప్తిగలిగించు నగ్నికొఱకుఁ బూర్వోక్త పురోడాశము నిర్వాపము సేయవలయును. (ఈ మూడువాక్యములచే పురోడాశ ఇత్యాదికము ననువృత్తి 'నివాసః జెప్పినవిషయము ప్రస్తుతమునకుఁ దెచ్చుట) చేయవలెను. ఇచ్చటమూఁడుహవిస్సులు విధింపఁబడినవి. పాపశోధకుఁడగు నగ్నికొఱ కేహవిస్సు నిర్వాపము చేయఁబడినదో, ఆ నిర్వాపముచే (నగ్ని) ఈ యజమానునియందుఁ బ్రాహ్మణమునే యుంచుచున్నాఁడు. పాపశుద్ధికి హేతువగు నగ్నికొఱ కేహవిస్సు (నిర్వాపముచేయఁబడినదో,) ఆ నిర్వాపముచే నీ యజమానునియందు (అగ్ని) వాక్కునుంచుచున్నాఁడు. జాజ్వల్యహేతువగు నగ్నికొఱ కేహవిస్సు (నిర్వాపము చేయఁబడినదో,) ఆ నిర్వాపముచే నీ యజమానునియందు (అగ్ని) ఆయువునే యుంచుచున్నాఁడు. మఱియు విగతప్రాణుడైనను, (ఈ నిర్వాపముచే) జీవించుచునే యున్నాఁడు. (ఇక రోగములేనివాఁడగుచున్నాడని వేఱుగఁజెప్పవలయునా !)

పఞ్చాశత్తు ౩

ర౨౨. ౧ పావకాయవాచ మేవాస్మిన్తేన దధాతియదగ్నయే శుచయతయరేవా
స్మిన్తేన దధాత్యుతయదీ తాసుర్భవతి జీవత్యేనై ౨ తామేవనిర్వపేచ్చ
క్షుష్కమోయ దగ్నయేపవమానాయ నిర్వపతిప్రాణమేవా స్మిన్తేనదధా
తియదగ్నయే పావకాయవాచమేవా స్మిన్తేన దధాతియదగ్నయే శుచయే
చక్షురేవాస్మిన్తే నదధాతి॥

౧ దీనియర్థము పయి పంచాశత్తులో వ్రాయబడినది. ౨ (పయిపంచాశ

త్తులో ౨వ వాక్యముచే జెప్పబడిన హవిస్త్రయమే యిచ్చట మరొకఫలముకొరకు విధింపబడుచున్నది.) దృష్టినిగోరు పురుషుడి పూర్వోక్తమయిన యిష్టినే (హవిస్త్రయమునే) యాచరింపవలయును. శేషము పూర్వోక్తము. మూడవ హవిర్నిర్వాపముచే నగ్ని యాయజమానునియందుఁ జక్షుస్సు (దృష్టి) నుంచుచున్నాడు. (గ్రుడ్డి వాడయినను ఈ నిర్వాప సామర్థ్యముచే) బాగుగనే జూచుచున్నాడు. (అని చివరి వాక్యమునకర్థము.)

పంచాశత్తు ౪

౪౨౩. ౧ ఉతయద్యన్ధోభవతి ప్రేవపశ్యత్య ౨ గ్నయేపుత్రవతే పురోడాశ
మృష్టాకపాలం నిర్వపేద్ద్ద్రాయపుత్రినే పురోడాశమేకాదశకపాలం ప్రజా
కామోఽగ్ని రేవాస్సైస్స ప్రజాం ప్రజనయతి వృద్ధామింద్రః ప్రయచ్ఛత్య
౩ గ్నయేరసపతేఽజక్షీరేచరుం నిర్వపేద్యః కామయేత రసవాన్తస్యమిత్య
గ్నిమేవ రసవంతగ్ం స్వేనభాగధేయే నోపధావతి సవ్వై సగ్ం రసవన్తం
కరోతి ||

౧ సంతానముచు బడయఁగోరు పురుషుడు పుత్రవంతుడగు నగ్నికొఱకెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును. (మరియు) పుత్రులుకల యింద్రునికొఱకు పదునొకండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును. అగ్నియే యిట్టియజమానునికొఱకు సంతానమును ఋట్టించుచున్నాడు. పుత్రపౌత్రాదియైక్తమగు సంతా

[అ ౨. ౪) ౨. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ర. పం ౫] ౪౪౩

నము నిండ్రు డిచ్చుచున్నాడు. ౨ ఏయజమానుడు క్షీరాదిరసము కలవాడనగుదు నని కోరుకొనునో (ఆతడు) పాలు, పెరుగు మొదలగు రసముతో గూడుకొనిన యగ్నికొఱకు మేకపాలలో గలిపిన చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. (ఇట్టి) యజమానుడు) తానిచ్చిన నావిర్భాగముచే రసవంతుడగు నగ్నినే పొందు చున్నాడు. అప్పుడు యజమానుడు రసవంతుడే యగుచున్నాడు. ఆయగ్నియే యీ యజమానుని క్షీరాదిరసములతోఁ గూడుచున్నాడు. (ఈచరువు) మేకపాలయందు మిళితమయి యుండవలయును. మేక ఏదికలదో యగ్నిసంబంధి యగుచున్నది (అగ్ని వలె మేకకూడ ప్రజాపతి ముఖమునుండిపుట్టినది కావున మేకకు అగ్నిసంబంధము చెప్పబడినది.)

పంచాశత్తు ౫

ర౨౪. రసవా[॑]నే[॑]వ[॑]భ[॑]వ[॑]త్య[॑] జ[॑]క్షీ[॑]రే[॑]భ[॑]వ[॑]త్యా[॑]గ్నే[॑] యీ[॑]వా[॑]వ[॑]షా[॑]య[॑]ద[॑]జా[॑]సా[॑]త్వా[॑]దే[॑]వ[॑]ర[॑]స[॑]మ[॑]
 వ[॑]రు[॑]న్ధే[॑] ౨ ౭[॑]గ్న[॑]యే[॑] వ[॑]సు[॑]మ[॑]తే[॑] పు[॑]రో[॑]డా[॑]శ[॑]మ[॑]ష్టా[॑]క[॑]పా[॑]లం[॑] ని[॑]ర్వ[॑]పే[॑]ద్య[॑]కా[॑]మ[॑]వ[॑]
 త[॑]వ[॑]సు[॑]మా[॑]న్త్యా[॑] మి[॑]త్య[॑]గ్ని[॑]మే[॑]వ[॑]వ[॑]సు[॑]మ[॑]న్త్యా[॑] స్వే[॑]న[॑]భా[॑]గ[॑]ధే[॑]యే[॑]నో[॑]ప[॑]ధా[॑]వ[॑]తి[॑] స[॑]వ[॑]
 వై[॑]నం[॑] వ[॑]సు[॑]మ[॑]న్తం[॑]క[॑]రో[॑]తి[॑] వ[॑]సు[॑]మా[॑]నే[॑]వ[॑]భ[॑]వ[॑]త్య[॑] ౩ గ్న[॑]యే[॑]వా[॑]జ[॑]స్మ[॑]తే[॑] పు[॑]రో[॑]
 డా[॑]శ[॑]మ[॑]ష్టా[॑]క[॑]పా[॑]లం[॑] ని[॑]ర్వ[॑]పే[॑]త్స[॑]జ్ఞా[॑]మే[॑]సం[॑] య[॑]త్యే[॑]వా[॑]జ[॑]మ్॥

౧ దీనియర్థము పయి పంచాశత్తులో వివరింపబడినది. ౨ ధనవంతుడను కావలయునని ఏయజమానుడు కోరుకొనునో వాడు ధనవంతుడగు (ధనము నిచ్చువాడనియుఁ జెప్పుదగును) నగ్నికొఱకు నెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. (ఇట్టి యజమానుడు)

తనభాగముచే ధనవంతుడగు నగ్నినే పొందుచున్నాడు. ఆయగ్నియే యీయజమానుని ధనవంతునిగా జేయుచున్నాడు. (అప్సరాదాయజమానుడు) ధనవంతుడే యగుచున్నాడు.

౩ యుద్ధము సంప్రాప్తమగుచుండగా (శత్రుసంబంధియగు) నన్నమునుబొందునట్టి యగ్నికొఱకెనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాసము సేయవలయును. ఎవడు యుద్ధమును జయించవలయునని యిచ్ఛించుచున్నాడో వీడు (శత్రుసంబంధియగు) నన్నమును బొందవలయునని కోరుచున్నాడు. దేవతలలో నగ్నియేకదా శత్రుపులయన్నము నొందువాడు! (ఈయిష్టికర్త) తానిచ్చినహవిర్భాగముచే వాజసృత్తుగు (దానిపేరు) నగ్నినే పొందుచున్నాడు. (ఇట్టి యజమానుడు) అన్నము నొందుచున్నాడు. (ఆఅన్నమునకై) శత్రువును జంపుచున్నాడు. యుద్ధమును జయించుచున్నాడు. మఱియు నగ్నివలె (నితరునిచే) దిరస్కరింపఁబడుటకు సమర్థుడగుటలేదు. (యుద్ధమును జయించుట కిచ్ఛకలవాడు జయమునకుఁ బిమ్ముట శత్రుసంబంధియగు నన్నము నొందవలయునని యిచ్ఛించుట లోకములోఁబ్రసిద్ధము. అట్లేయిచ్ఛట నగ్నికూడవర్ణింపఁ బడినాడు. వాజసృత్ = శత్రుసంబంధియగు యన్నమును బొందువాడని యర్థము.)

పంచాశత్తు ౬.

౪౨౫. వా॒ష॒ష॒సి॒ స్వీ॒ర్ష॒తి॒యః॒ | సం॒గ్రా॒మం॒ జగీ॑ష॒త్యగ్నిః॒ ఖ॒లు॒వై దే॒వానాం॒ | వా॒జ॒
సృ॒దగ్ని॑ మే॒వవా॑జసృ॒తం॒ | స్వే॒నభా॑గధే॒యేనో॑పధా॒వతి॒ ధా॒వతి॑వా॒జం హ॒న్తి॒
వృ॒తం జ॒యతి॑తం॒ | సం॒గ్రా॒మమ॑ధోఅగ్ని॒రి॒ వన॑ప్రతి॒ధృషే॑భవత్య ౨
గ్నయే॑గ్నివ॒తే పు॒రోడా॑శమ॒ష్టాక॑పాలం॒ నిర్వ॑పే॒ద్యస్యా॑గ్నా వగ్నిమ॑భ్యుద్ధ

రే॒యన్ది॑ష్ట॒భాగో॑వా॒వత॑   యో॒రన్యో॑న్ది॒ష్టభా॑గోన్యస్తా   సంభ॑వన్తే॒
యజమా॑నమ్॥

౧ దీనియర్థము పై పంచాశత్తులో వివరింపబడును. ౨ ఏయజమానుని యాహవనీయాగ్నియందు మఱొకయగ్నిని (ఇతరములు) ప్రతిష్ఠాపన చేయుదురో, ఆ యజమానుడు (పూర్వవిధముగా) నగ్నివంతఁడగు నగ్నికొఱకెనిమిది కపాలము లందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. ఈ రెండగులలో విశేష్యరూపమగు నగ్నినిర్దిష్ట భాగము (నిర్దేశించిన ఇదిగోనీదియని చూపుట నిర్దేశము) రెండవది (విశేషణరూపము) అనిర్దిష్టభాగము. ఆ రెండగులు పరస్పరము కలిసికొనినవై యజమానుని (భక్షించుటకు) ద్వేశించియుండున్నవి. అప్పుడా యజమానుడు నాశమునొందు చున్నాడు. (పూర్వోక్తవిధముగా) నగ్నివంతమను నగ్నికొఱకు హవిస్సును నిర్వాపముచేసినచో (నాయజమానుడు) తానిచ్చిన హవిర్భాగముచే నీయగులను శాంతిపఱచు చున్నాడు. (అప్పుడు) యజమానుడు నాశము నొందుటలేదు.

పంచాశత్తు ౨

౪౨౬. అ॒భిసంభ॑వతః॒ స॒క్షశ్వ॑ర॒ఆర్తి॒మార్తో॑ర్య ద॒గ్నయే॑న్గ్నివ॒తే ని॒ర్వప॑తిభాగ
ధే॒యేన్తే॒న్తే నౌ॑శ॒మయ॑తినాన్తర్తి॒ మార్భ॑తి॒యజ॑మా॒నో ౨॒న్గ్నయే॑ జ్యో
తి॒ష్ణతే॑ పు॒రోడా॑శ॒మప్తా॑కపాలం॒ నిర్వ॑పే॒ద్యస్యా॑గ్నిరుద్ధృ॒తో ౩ హ॑వతేన్గ్ని
హో॒త్రఉ॒ద్వా॒యే ౩ ద॒పర॑ఆదీ॒ప్యనూ॑ద్ధృత్య॒ఇత్యా॑హు ౪ స॒త్తధా॑నకార్య
య॒ద్భాగ॑ధే॒యమ॑భిపూ॒ర్వ ఉ॒ద్ధ్రియ॑తే కి॒మపరో॑భ్యుత్॥

౧ దీనియర్థము పైపంచాశత్తులో వివరింపబడె. ౨ ఎవనియగ్ని (అగ్ని హోత్రకర్మకై) యుద్ధరింపబడినదై:యగ్ని హోత్రకర్మ సమాప్తముకానిదగుచుండగా నుద్వాసన చేయబడునో, (ఆయజమానుడు) జ్యోతిష్మన్తుడగు నగ్నికొఱకు నెనిమిదికపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును. ౩ రెండవయగ్ని (గార్హ పత్యమునందు) ప్రజ్వలింపజేసి పూర్వోద్ధరణముననుసరించి మఱల నుద్ధరింపదగినది అని పూర్వపక్షము. ౪ ఒకయగ్నికొఱకుఁగా నిర్ణయించుకొన్న హవిస్సునింకొకదాని కిచ్చుటతగదని పూర్వపక్షము ఖండింపబడెను.

పంచాశత్తు ౮

౨౨. హియేతేతి ౧ తాన్యేవావక్షణానిసం నిధాయమన్ధే ౨ దితః ప్రథమం జ్ఞేఅగ్నిః స్వాద్యోనేరధిజాతవేదాః సగాయత్రియాత్రిష్టభాజగత్యాదేవే భ్యోహవ్యం వహతుప్రజానన్నితి ౩ ఛన్దోభిరేవై నగ్ం స్వాద్యోనేః ప్రజనయత్యే ౪ షవావసోఽగ్నిరిత్యాహు ౫ జ్యోతిస్తాస్వలస్యవరాపతితమితి యదగ్నయే జ్యోతిష్మతే నిర్వపతియదేవాస్యజ్యోతిః పరాపతితం తదేవా వరున్ధే॥

౧ చల్లారిన యా కొఱవులనే (క్రిందనుంచి యరణులచే నగ్నిని) మధించవలయునని సిద్ధాంతము. ౨ అగ్నిపూర్వమీ దగ్ధకాష్ఠము (కొఱవి) వలనఁబుట్టినవాఁడు (ఇప్పుడుకూడ) ఆ యగ్నిగాయత్రి, త్రిష్టప్, జగతీఛందస్సులచే ననుగ్రహింపఁ బడిన వాఁడై తనపుట్టుకకుఁగారణమగు కొఱవినుండియే పుట్టుగాక. (పిమ్మట నాయూ దేవ

తను) తెలిసికొనిన వాడై దేవతలకొరకు హవిస్సును మోయుగాక. ౩ ఈ యగ్నిని గాయత్ర్యాదిఛందో మంత్రములచే (ఉచ్చరించుచు నని తా ||) తనపూర్వపు పుట్టిన స్థానమునుండియే పుట్టించవలయును. ౪ తనపూర్వపు స్థానమునుండి పుట్టిన యీ యగ్ని యాపూర్వాగ్నియే. (భేదములేదని సిద్ధాంతులు) చెప్పుచున్నారు. ౫ ఈ పూర్వాగ్నియొక్క జ్యోతిస్సేనప్తమయినది. (కావున) జ్యోతిష్మంతుడగు నగ్నికొరకుహవిస్సును నిర్వాపముచేసినచో, నీయగ్నియొక్క జ్వాలారూపమయిన యేజ్యోతిస్సునప్తమయినదో, (ఇయ్యజమానుడు) ఆజ్యోతిస్సునేపొందుచున్నాడు.

చతుర్థానువాకము సమాప్తము.

—* 0 *—

అనువాకము శ్లో.

౪౨౮. వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేద్వాసుణం చరుందధిక్రావ్ణే చరుమభిశస్య
మానోయద్వైశ్వానరో ద్వాదశకపాలోభవతి సంవత్సరో వా అగ్నిరైవ
శ్వానరః సంవత్సరేణైవనగ్ం స్సదయత్యపపాపం వర్ణగ్ంహతే వారుణే
నైవై నం వరుణపాశాన్సుజ్చతి దధిక్రావ్ణాపునాతి ౨ హిరణ్యం దక్షిణా
పవిత్రం వైహిరణ్యం పునాత్యేనమాద్యమన్యన్నం భవత్యే ౩ తా
మేవనిర్వపేత్ప్రజాకామః సంవత్సరః॥

౧ పాపములేకపోయినను ఉన్నట్లుగా దూషింపబడువురుషుడు వైశ్వానరా

౪౩౫ [అ ౨. ప్ర ౨. ఆంధ్ర వేదములు. అనుగ పం ౨.]

గ్ని దేవతాకమును, పండ్రెండు కపాలములందు సంస్కృతమునగు పురోడాశమును
 వరుణదేవతాకముగు చరువును “దధిక్రావ” అను దేవతకొఱకు నిర్వాపము సేయ
 పలయును వైశ్వానరాగ్ని సంవత్సరాభిమాని దేవత (కావున) వైశ్వానరాగ్నిదేవ
 తాకము పండ్రెండు కపాలములందు సంస్కృతమునగు పురోడాశము నిర్వాపము
 చేయఁబడినదై నచో, (ఈయజమానుఁడు) సంవత్సరమంతయును తనయాత్మను (తన
 బంధువులకి) ఘ్నినిగాఁ జేసికొనుచున్నాఁడు. ఆరోపింపఁబడు పాపమునుఁబోగొట్టు
 కొనుచున్నాఁడు. వరుణయాగముచే నీయజమానుని వరుణపాశమునుండి విడిపించు
 కొనుచున్నాఁడు. దధిక్రావదేవతగల యాగముచే దనయాత్మను పవిత్రముగాఁ జేసి
 కొనుచున్నాఁడు. ౨ ఈపూర్వోక్త కర్మయందు బంగారము దక్షిణ. బంగారము
 పవిత్రమైనదికదా ! ఈదక్షిణగానివ్వఁబడిన బంగారమీయజమానుని బవిత్రునిగాఁ
 జేయుచున్నది. (అప్పుడు) ఈయజమానునకు భుజించుటకు యోగ్యమయిన యన్న
 ముకలుగుచున్నది. ౩ దీనియర్థము రెండవ పంచాశత్తులో వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ౨.

౪౨౯. వా॒ప॒త॒స్యా॒శా॒న్తో॒యో॒నిం॑ ప్ర॒జా॒యై॒పశూ॒నాం॑ నిర్ద॒హతి॑ యో॒ఽలం॑ ప్ర॒జా
 యై॒సన్ ప్ర॒జాం॑ న॒విన్ద॒తే య॒ద్యై॒శ్వా॒నరో॑ ద్వా॒దశ॑క॒పాలో॒భవ॑తి సంవత్స॒
 రో॒అగ్ని॑ర్వై॒శ్వా॒నరః॑ సంవత్స॒రమే॒వ భా॑గధే॒యేన॑శమయతి సో॒ఽస్మై॒శాన్తః॑
 స్యా॒ద్యోనేః॑ ప్ర॒జాం ప్ర॒జన॑యతి వారుణేనే॒వైనం॑ వరుణపా॒శాన్ము॑చ్ఛతి
 దధి॒క్రా॒ణ్ణాపు॑నాతి హి॒రణ్యం॑ దక్షి॒ణా ప॒విత్రం॑ వైహి॒రణ్యం॑ పునా॒త్యే
 వై॒సమ్॥

౧ సంతానమునుఁ గోరుపురుషుఁడు పూర్వోక్తమయిన హవిస్సును నిర్వాపము చేయవలయును. ఏ పురుషుఁడు సంతానముఁ బొందుటకు సమర్థుడై యుండియు సంతానమునుఁ బొందుటలేదో, ఏనికి సంవత్సరాభిమానిదేవత (అగ్ని) శాంతి నొందినదై సంతానమునకుఁ బశువు, బీజశక్తిని నిశ్చేషముగా గ్రహించుచున్నది. వైశ్వానరాగ్ని పంక్తైండు కపాలములందు సంస్కృతముగు పురోడాశము కలవాడయినచో (యజమానుడప్పుడు) అగ్నికేదానిచ్చిన హవిర్భాగముచే సంవత్సరాభిమానియగు దేవునే శాంతి నొందించుచున్నాఁడు. ఆ యగ్ని యీ యజమానునికొఱకు శాంతుడై తన బీజముండు స్థానమునుండి సంతానమునుఁ బుట్టించుచున్నాఁడు. మిగిలిన మంత్రార్థము ౧వ పంచాశత్తులోఁ జెప్పఁబడినదే. విష్వతేప్రజామ్=సంతానమునుఁ బొందుచున్నాఁడు. అనిచివర పదముల కర్థము.

పంచాశత్తు ౩.

౪౩౦. విష్వతేప్రజాం ౧ వైశ్వానరంద్వాదశకపాలం నిర్వపేత్సుతే జాతేయద
ష్టాకపాలోభవతి గాయత్రియైవేనం బ్రహ్మవర్చసేన పునాతియన్నవకపాల
స్త్రీప్రుతైవాస్మిన్తేజో దధాతియద్దశకపాలో విరాజైవాస్మిన్నన్నాద్యో
దధాతియదేకాదశకపాల స్త్రీప్రుతైవాస్మిన్నిన్ద్రియం దధాతియద్ద్వాదశకపా
లోజగత్యైవాస్మిన్పశూన్దధాతి యస్మిన్జాతఏతామిష్టిం నిర్వపతిపూతః ॥

౧ పుత్రుఁడు పుట్టగా (తండ్రి) వైశ్వానర దేవతాకమును, పంక్తైండు కపాలములందు సంస్కృతమునగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. ఎనిమిది

కపాలములందు సంస్కృతమయిన పురోడాశమయినచో, (ఎనిమిది అక్షరములు కలది కావున) గాయత్రిఛందస్సుతో సామ్యము చెప్పబడినది. (అగ్ని) ఈ పుత్రుని బ్రహ్మవర్చస్సుచేతఁ బవిత్రునిగాఁ జేయుచున్నాఁడు. తొమ్మిది కపాలములందు సంస్కృతమయిన పురోడాశమయినచో, (తొమ్మిది అక్షరముల సామ్యమువలన) త్రివృత్తఛందస్సుచే నీ పుత్రునియందుఁ దేజస్సునుంచు చున్నాఁడు. పది కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమయినచో, (పది అక్షరముల సామ్యము వలన) విరాట్ ఛందస్సుచే నీ పుత్రుని మందన్నముఁదిను శక్తినిఁగలిగింపఁజేయుచున్నాఁడు. పదునొకండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమయినచో (పదునొకండక్షరముల సామ్యమువలన) త్రిష్టుప్ఛందస్సుచే నీపుత్రునియం దింద్రియశక్తి నుంచుచున్నాఁడు. పండ్రెండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమయినచో, (౧౨ అక్షరముల సామ్యమువలన) జగతీఛందస్సుచే నీ పుత్రునియందుఁ బశువుల నుంచుచున్నాఁడు. ఏపుత్రుఁడు పుట్టగా (తండ్రి) ఈయిష్టిని (హవిస్సును) నిర్వాహము చేయుచున్నాఁడో, ఆ పుత్రుఁడు, పవిత్రుఁడు, తేజోవంతుఁడు, అన్నముఁదిను శక్తికలవాఁడును, ఇంద్రియ వంతుఁడును, పశువంతు డునగుచున్నాఁడు.

పంచాశత్తు ౪.

౪౩౧, ఏవతే[॑] దస్వ్య[॑]న్నాద[॑] ఇన్ద్రియా[॑]వీ[॑] షశమా[॑]స్భవశ్య[॑] ౧ వవా[॑]షషసు[॑]వర్గాల్లో
కాచ్ఛి[॑]ద్యతే[॑] యోద[॑]ర్భపూర్ణమా[॑]సయాజీ[॑] సన్నమా[॑]వాస్యాంవా[॑] పౌర్ణమా[॑]
సీంవా[॑]తి[॑] పాద[॑]యతి[॑]సువర్గాయ[॑] హిలో[॑]కాయ[॑] దర్భపూర్ణమా[॑]సా[॑] విజ్యే[॑]తే[॑]
వై శ్వా[॑]నరం[॑] ద్వాదశ[॑]కపాలం[॑] నిర్వ[॑]పేదమా[॑]వాస్యాంవా[॑] పౌర్ణమా[॑]సీంవా[॑]తి[॑]
తిపా[॑]ద్య[॑] సంవత్సరో[॑]వా[॑] అగ్ని[॑]రై[॑]వశ్వా[॑]నరః[॑] సంవత్సర[॑]మే[॑]వ ప్రీ[॑]ణా[॑]త్యధో[॑]
సంవత్సర[॑]మే[॑]వా[॑]స్నా[॑] ఉపద[॑]ధాతి[॑]సువర్గస్య[॑] లో[॑]కస్య[॑] సమ[॑]ప్త్యై[॑] ||

౧ ఏపురుషుఁడు దర్శపూర్ణమాస యాగములఁ జేసినవాడై దర్శను (అమా వాస్యనాటియిష్టిని) కాని, పౌర్ణమాసిని (పూర్ణిమనాటియిష్టిని) కాని యతిక్రమిం చునో, (చేయఁడో, అని తా ||) ఈతఁడు స్వర్గలోకము నుండి భ్రష్టుఁడగును దర్శపూర్ణమాసేష్టులు స్వర్గలోకముకొరకు గదా! అనుష్ఠించఁ బడుచున్నవి. అమావాస్యనుగాని, పూర్ణిమనుగాని, యుల్లంఘించి (నప్పుడు) వైశ్వానరాగ్నిదేవ తాకము—పండ్రెండుకపాలములందు సంస్కృతమునగు, పురోడాశమును నిర్వా పము సేయవలయును. సంవత్సరాభిమానిదేవతయే వైశ్వానరాగ్నికావున (ఇట్టి యజమానుఁడు) సంవత్సరమునే సంతోషపెట్టుచున్నాఁడు. స్వర్గలోకముయొక్క ప్రాప్తికై సంవత్సరము (నెప్పుడు) విచ్ఛేదరహితముగాఁ జేయుచున్నాఁడో, అప్పుడుఁ సర్వదేవతలనాశ్రయించి (యజమానుఁడు) స్వర్గలోకమునొందుచున్నాఁడు. (అనఁ గా—అమావాస్య—పూర్ణిమ, దినములు సంవత్సరమున కవయవము లగుటంబట్టి యు, నట్టియవయవములయిన దర్శపూర్ణమాసదినములలో నిష్టులను పూర్వో క్తవిధముగా ననుష్ఠించిననాడు సంవత్సరమునకు విచ్ఛేదములేదు కావునను, మఱి యు సంవత్సరాభిమానియగు నగ్నికై పూర్వోక్త పురోడాశమును నిర్వాపముచేసి నచో, సంవత్సరమునకే ప్రీతియగుటచేతను, సంవత్సరము సంతృప్తిచెందిననాఁడు సర్వదేవతలు సంతోషింతురుకావునను, ఇట్టియజమానుఁడా దేవతలనాశ్రయించి వారియనుగ్రహముచే స్వర్గమునొందునని తాత్పర్యము.)

పంచాశత్తు ౫

౪౩ ౨. అ॒థోదే॒వతా॑ ఏ॒వా॒వ్యర॑భ్యసు॒వర్గం॑ లో॒కమే॑తి ౧ ఏ॒రహో॑వా॒పషదే॒వానాం॑
యోఽగ్ని॑ము॒ద్వాస॑య॒తే న॒వాప॑త॒స్యబ్రా॒హ్మణా॑ఋతా॒యవః॑ పురా॒న
మక్ష॑న్నాగ్నే॒యమ॑ష్టాకపాలం నిర్వ॑పే॒ద్యైశ్వా॒నరం॑ ద్వాద॑శకపాలమగ్ని

ముద్వాసయిష్యన్యదప్తాకపాలోభవత్యప్తాక్షరాగాయత్రీ గాయత్రోఽగ్ని
ర్యావానేవాగ్నిస్తస్మా ఆతిధ్యం కరోత్యధోయధాజనం యతే ఽవసం కరో
తితాదృక్॥

౧ ఎవడు దేవతలలో నగ్నిని ఉద్వాసనము చేయునో, వీడు వీరహత్యా దోషము కలవాడగు చున్నాడు. సత్యమే స్థానముగాఁగల బ్రాహ్మణులీయజమానుని యన్నమును భుజించును. అగ్ని ముద్వాసనము చేసినవాడు నైశ్వానరాగ్ని దేవతాకము, పండ్రెండుకపాలములందు సంస్కృతమునగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. గాయత్రీఛందస్సు ఎనిమిదక్షరములు కలది ఎనిమిది కపాలములందు సంస్కృతమయిన పురోడాశము (నిర్వాపము చేయఁబడిన) దైనచో నగ్ని గాయత్రీసహూవరుడు. (కావున) ఎంతయగ్నికలదో, ఆసమస్తాగ్నికాతిధ్యము. (అతిధిసత్కారము) చేసినవాడగుచున్నాడు. (యజమానుడనితా॥) మఱియు లోకమునందు దూరదేశమునందుండు జనునిఁగూర్చి పోవుచున్నవానికి మార్గమందునేవిధముగా నాపుడు రక్షించునో అట్లే యీయగ్నికొసఁగబడిన పురోడాశముకూడ స్వర్గమునకుబోవుదారిలో సాయపడుచున్నది. నైశ్వానరాగ్ని దేవతాకము, పండ్రెండుకపాలములందు సంస్కృతమునగు పురోడాశము (నిర్వాపముసేయఁబడిన) దైనచో, పండ్రెండుమాసములు సంవత్సరము, సంవత్సరము అగ్నికి స్థానము కావున నీనిర్వాపముచేసిన యజమానుడు) యీయగ్నినిదన స్థానమునుఁగూర్చి పొందించుచున్నాడు (ఇట్టియగ్నియొక్క యనుగ్రహముచే) నీయజమానునకు దినుటకు యోగ్యమయిన యన్నము కలుగుచున్నది.

పంచాశత్తు ౬.

౪౫౩. ఏవతద్వాదశ కపాలోనైశ్వానరో భవతి ద్వాదశమాసాః సంవత్సరః సవ

త్సరః ఖలువా అగ్నేర్యోనిః స్వామేవైనం యోనిం గమయత్యా
 ద్యమస్యాన్నం భవతి వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేన్మారుతగ్ం సప్త
 కపాలం గ్రామకామ ౩ ఆహవనీయేవైశ్వానర మధిశ్రయతి గార్హపత్యేమా
 రుతం పాపవస్యసస్య విధృత్యై ద్వాదశ కపాలోవైశ్వానరో భవతి ద్వాద
 శమాసాః సంవత్సరః సంవత్సరేణై వాస్సై సజాతాగ్ం శ్చ్యవయతి ౫
 మారుతోభవతి ॥

శ్రీ వేమన గురజాడయ్య

తే ల ప్రో లు (౪౫౩)

౧ దీనియర్థము పైపంచాశత్తులోఁ జేర్చి వ్రాయఁబడినది. ౨ గ్రామముఁ
 గోరుపురుషుఁడు వైశ్వానరాగ్ని దేవతాకము, పండ్రెండుకపాలములందు సంస్కృత
 మునగు పురోడాశమును, మరుత్తులు దేవతలుగాఁగలదియు నేడుకపాలములందు సం
 స్కృతమునగు పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును. ౩ గ్రామమునుఁ
 బొందుటకుఁ(బ్రతిబంధకమగు) బలవత్తమమయినపాపము నశించుటకై వైశ్వానరాగ్ని
 దేవతాకమయినపురోడాశము నానావనీయాగ్నియందు, మరుద్దేవతాకమగు పురోడాశ
 మును గార్హపత్యాగ్నియందు వండవలయును. ౪ వైశ్వానరాగ్ని దేవతాకమయిన
 పురోడాశము పండ్రెండుకపాలములందు సంస్కృతమయినచో, పండ్రెండుమాస
 ములు సంవత్సరము (కావున) సంవత్సరముచేతనే యగ్ని యాయజమానునికై తన
 కులమునందుఁబుట్టిన మనుజులను నమ్రులను (విధేయులను) గాఁజేయుచున్నాఁడు.
 ౫ దీనియర్థము ౭ పంచాశత్తులోఁ జేర్చి వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ౭.

౪౩౪. మరుతోవై దేవానాం విశోదేవవిశేనై వాస్సై మనుష్యవిశమవరున్ధే ౨ సప్త

క¹పా¹లో¹భ¹వ¹తి స¹ప్ర¹గ¹ణా¹వై¹మ¹రు¹తో¹ గ¹ణ¹శ¹ఏ¹ వా¹స్థై¹స్థి¹ స¹జా¹తా¹న¹వ¹రు¹ధే¹ :: ౭ నూ¹
 చ్య¹మా¹న¹ ఆ¹సా¹ద¹య¹తి వి¹శ¹మే¹వా¹న్మా¹ అ¹ను¹వ¹ర్తా¹నం¹ క¹రో¹తి॥

౧ (పురోడాశము) మరుద్దేవతాకమయినచో, మరుత్తులు దేవతల యొక్క ప్రజలు (కావున నీపురోడాశము) దేవతలయనుగ్రహముచే నీయజమానునికొఱకు మానుష ప్రజాసమృద్ధిని సంపాదించుచున్నది (విశగ=కప్పమునుచెల్లించుప్రజలు.)
 ౨ మరుద్దేవతాకమయిన పురోడాశము ఏడుకపాలములందు సంస్కృతమయినచో, మరుద్దేవతలేడు గణములుకలవారు (కావున) మరుద్గణముల యనుగ్రహమువలన (నీపురోడాశ) మీయజమానుని కొఱకనేక జ్ఞాతిగణములను సంపాదించుచున్నది.
 ౩ సామిధేసీఋక్కుల నుచ్చరించుకాలమునందు మరుద్దేవతాకమగు పురోడాశము నాసాదనము (ఉంచుట) చేయవలయును! (ఇట్టిపురోడాశము) పూర్వోక్తములయిన ప్రజలను యజమానుని ననుసరించునట్లుగాఁ జేయుచున్నది.

పంచమానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౬.

౪౩౫. ౧ ఆ¹ది¹త్యం¹చ¹రుం¹ ని¹ర్వ¹పే¹త్సం¹గ్రా¹మ¹ము¹ష¹ ప్ర¹యా¹స్య¹న్ని¹యం¹వా¹ అ¹ది¹తి¹ర¹
 స్యా¹మే¹వ¹ పూ¹ర్వే¹ప్ర¹తి¹త్తి¹ష్ఠ¹న్తి¹ ౨ వై¹శ్వా¹న¹రం¹ ద్వా¹ద¹శ¹క¹పా¹లం¹ ని¹ర్వ¹పే¹దా¹
 య¹త¹నం¹గ¹త్వా¹ సం¹వ¹త్స¹రో¹వా¹ అ¹గ్ని¹ర్వై¹శ్వా¹న¹రః¹ సం¹వ¹త్స¹రః¹ ఖ¹లు¹వై¹దే¹వా¹
 నా¹మా¹య¹త¹న¹మే¹ త¹స్మా¹ద్వా¹ఆ¹య¹త¹నా¹ద్దే¹వా¹ అ¹సు¹రా¹న¹జ¹య¹న్య¹ ద్వై¹శ్వా¹

[అ ౨. ప) ౨. కృష్ణయజుర్వేదము. అను ౬. పం ౨] ౪౫౫

నరంద్వాదశకపాలం నిర్వాపతిదేవానామేవాఽఽయతనే యతతేజయతిత
 గం సజ్జామమే ౩ తస్మిన్వాపితౌమృజాతే॥

౧ యుద్ధమును జయించవలయునని కోరుపురుషుఁడు అదితిదేవతాకమయిన
 చరువును నిర్వాపముసేవలయును. ఈభూమియేయదితి. ఈభూమియందే యుద్ధ
 మును జయించిన పూర్వపురుషులు ప్రతిష్ఠావస్తులయిరి. (కావున నీయిష్టిచే నీనుజ
 మానుఁడుకూడ ప్రతిష్ఠావంతుఁడగునని తా॥) ౨ యుద్ధభూమినిబొంది (యచ్చట)
 వైశ్వానరాగ్ని దేవతాకము, పండ్రెండుకపాలములందు సంస్కరించిన పురోడాశ
 మును నిర్వాపముసేయవలయును. సంవత్సరాభిమాని దేవతయే వైశ్వానరాగ్ని!
 సంవత్సరమే దేవతలకుస్థానముకదా! ఈయుద్ధస్థానమునుండియే దేవతలురాక్షసు
 లను జయించిరి. (కావున) వైశ్వానరాగ్నిదేవతాకము—పండ్రెండుకపాలములందు
 సంస్కృతమునగు పురోడాశమును నిర్వాపముచేసినచో, (నాయజమానుఁడు దేవ
 తలస్థానమునందే ప్రయత్నించుచున్నాఁడు. ఆయుద్ధమును జయించుచున్నాఁడు.
 ౩ దీనియర్థము ౨వ పంచాశత్తులోఁ జేర్చి వ్రాయఁబడును.

పంచాశత్తు ౨.

౪౩౬. యోవిద్విషాణయోరన్నమత్తివైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వాపేద్విద్వి
 షాణయోరన్నం జగ్ధ్వసంవత్సరోవా అగ్నిరేవైశ్వానరః సంవత్సరస్వదిత
 మేవాత్తినాస్మిన్మృజాతే ౨ సంవత్సరాయవాపితౌ సవమాతేయాసమ
 మాతేతయోర్యః పూర్వోభిద్రుహ్యతితం వరుణోగృహ్ణతి వైశ్వానరం ద్వా

దశకపాలం నిర్వపేత్సమమానయోః పూర్వోఽభిద్రుహ్య సంవత్సరో
అగ్నిర్వైశ్వానరః సంవత్సరమేవాఽఽప్తా నిర్వరుణమ్॥

౧ ఒండొరుల మారణమునందుద్యుక్తులయిన యిద్దరు పాపుల యన్నము నెవఁడు భుజించుచున్నాఁడో వారిద్దఱు వానియందు తమపాపమును సంక్రమింపఁ జేయుచున్నారు. అట్టి పాపుల యన్నమును భుజించి (నచో) వైశ్వానరాగ్నిదేవ తాకము, పండ్రెండు కపాలములందు సంస్కృతమునగు పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును. సంవత్సరాభిమానదేవతయే వైశ్వానరాగ్ని. సంవత్సరదేవునిచే భుజింపఁబడిన యన్నమునే (ఇట్టియజమానుఁడు) భుజించుచున్నాఁడు. (ఆపాపులప్పుడీ) యజమానుని యందుఁబాపమును సంక్రమింపఁజేయుట లేదు. ౨ ఏపురుషులు సంవత్సరదేవుని సాక్షినిగాఁజేసికొని (పరస్పరము బాధకలుగ కుండుటకై) శపథము నుఁజేసికొందురో, (ఒట్టుఁబెట్టుకొందురో, అని తా॥) వారిలో నెవఁడు మొదట దోహముఁచేయునో, వారిని వరుణుఁడుగ్రహించుచున్నాఁడు. (అనగా రోగముకలుగు నని తా॥) ప్రతిజ్ఞచేసిన వారిలో మొదటివాఁడు వైశ్వానరాగ్ని దేవతాకము పండ్రెండు కపాలములందు సంస్కృతమునగు పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును. వైశ్వానరాగ్ని సంవత్సరాభిమానదేవతయే (కావున నట్టి యజమానుఁడు) రోగనివారకుఁడయిన సంవత్సర దేవునేపొంది, (ఆతనిబలముతోఁ గూడుకొనిన వాఁడై) పిమ్మట తనకష్టమును నివారించు కొనుచున్నాఁడు. ఇయ్యజమానుని రోగము బాధింపదు.

పంచాశత్తు 3.

౪౩౭. పరస్తాదభి ద్రుహ్యతినై సం వరుణోగృహ్లాత్వా ౧ వ్యం పావష ప్రతిగృహ్లాతి

యోఽవిం ప్రతిగృహ్ణతి వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేదవిం ప్రతిగృహ్య
 సంవత్సరోవా అగ్నిర్వైశ్వానరః సంవత్సరస్వదితామేవ ప్రతిగృహ్ణతినాఽఽ
 వ్యం ప్రతిగృహ్ణత్యా ౨ త్మనోవాపషమాత్రా మాప్నోతి సుఉభయాదశ్రప్
 తిగృహ్ణత్యశ్వం వాపురుషం వా వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం నిర్వపేదు
 భయాదత్ ।

౧ ఎవఁడు గొట్టెను ప్రతిగ్రహించు (దానము చేసిన దానినిఁ దీసికొను) చున్నాఁడో, వీఁడు శ్లేష్మరోగమును బొందుచున్నాఁడు. (కావున) గొట్టెను ప్రతి గ్రహించి (నచో) వైశ్వానరాన్ని దేవతాకము పండ్లెండు కపాలములందు సం స్కృతమునగు పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును. సంవత్సరాభిమాన దేవతయే వైశ్వానరాన్ని. కావున నీయిష్టినాచరించిన యజమానుఁడు సంవత్సర దేవునిచే నిర్దోషముగాఁ జేయఁబడినదానినే ప్రతిగ్రహించుచున్నాఁడు. (పూర్వోక్త పాపమును గ్రహించుట లేదు. ౨ రెండు వైపులందు దంతములుకల గుట్టమును కాని, పురుషునిగాని, యెవఁడు ప్రతిగ్రహించునో, వీఁడు తన యాత్మయొక్క హింసను బొందుచున్నాఁడు. ఇట్టి యుభయభాగములందు దంతములుకల ప్రాణిని ప్రతిగ్రహించి (నచో) పూర్వోక్త పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును. సంవత్సరాభిమాన దేవతయే వైశ్వానరాన్ని. కావున నీయజమానుఁడు సంవత్సరదేవునిచే నిర్దోషునిగాఁ జేయఁబడిన పురుషుని.- లేక-గుట్టమునుఁ బొందుచున్నాఁడు. ఆత్మ హింస నొందుట లేదు.

పంచాశత్తు ౪

౪౩౫. ప్రతిగృహ్య సంవత్సరోవా అగ్నిర్వైశ్వానరః సంవత్సరస్వదితామేవ ప్రతి

గృహ్ణాతి[॥]నా[॥]త్స[॥]నో[॥]మా[॥]తా[॥]మా[॥]పో[॥]తి ౨ వైశ్వానరం ద్వాదశకపాలం
నిర్వపేత్స[॥]ని[॥]మే[॥]ష్య[॥]న్త[॥]న్తం పత్సరో[॥]హ[॥]ల[॥]గ్ని[॥]రై[॥]వ[॥]శ్వా[॥]న[॥]రో[॥]య[॥]దా[॥]ఖ[॥]లు[॥]వై సంవ
త్సరం జనతాయాం చరత్యథసథనార్హోభవతి యద్వైశ్వానరం ద్వాదశ
కపాలం నిర్వపతిసంవత్సరసాతామేవసనిమభిప్రచ్యవతే దానకామాలస్యై
ప్రజాభవన్తి ౩ యోవై సంవత్సరమ్॥

౧ దీనియర్థము పై పంచాశత్తులో వ్రాయబడినది. ౨ ధనముబో దనిచ్చు
యించువాడై యజమానుడు పూర్వోక్త పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవల
యును. సంవత్సరాభిమాన దేవతయే వైశ్వానరాగ్ని. (లోకమునం) దే యాచకుడు
దాతలసముదాయమునందు సంవత్సర కాలముండునో, హాడుధనసమృద్ధి కలవాడగు
చున్నాడు. పూర్వోక్త పురోడాశమును నిర్వాపము చేసినచో సంవత్సరదేవునిచే
నివ్వబడినదియే యగుధనము నొందుచున్నాడు. ఇతనికి దానముచేయు స్వభావము
కల సంతానములు కలుగుచున్నవి. = దీనియర్థము గీవ పంచాశత్తులో జేర్చివ్రాయ
బడును.

పంచాశత్తు ౫

౪౩౯. ౧ ప్రయజ్యనవిముఞ్చత్య త్సతిష్ఠానోవైసభవత్యేతమేవ వైశ్వానరం
పునరాగత్య నిర్వపేద్యమేవ ప్రయజ్యేతంభాగధేయేన విముఞ్చతిప్రతిష్ఠి

తైత్తి ౨ నుయూరజ్వోత్తమాం గామాజేతాం భాతృవ్యాయ ప్రహీణు
యాన్నిర్ఘుతిమేవాస్మై ప్రహీణోతి ॥

౧ ఏయజమానుడు (ధనలాభముపైకై) సంవత్సర రూప వైశ్వానరాన్నిని
బ్రతిష్ఠాపనము చేసి (ఇష్టిచే నారాధించి ధనమునొందిన పిమ్మట మఱలఁబురోడాశ
భాగము) నొసఁగఁజేసి వాడు ప్రతిష్ఠ లేనివాడగు చున్నాడు. (అట్టి యజమా
నుండు ధనము నొందినపిమ్మట దాతృసముదాయమునుండి తనయింటికి) మఱల
వచ్చి పూర్వోక్తమయిన పురోడాశము నిర్వాపము చేయవలయును. (ఇట్లుమఱల
నిర్వాపముచేసిన యజమానుడు ప్రథమమున) ఏయగ్నినిబ్రతిష్ఠాపనము చేసినా
ఁడో, ఆయగ్నిని (మఱలనిచ్చినహవి) గాభాగముచే స్వప్రతిష్ఠకొఱకు విడచుచున్నాడు.
౨ (దాతలవలనఁ బొందఁబడిన గోవులలో) నుత్తమమయిన గోవునేత్రాటిచేబం
ధించి తీసుకొని వచ్చుచున్నాఁడో, ఆత్రాటిని శత్రువినాశముకొఱకు (ఆగోశాల
యందే) ఉంచవలయును. (అటులఁజేయఁగా నాయజమానుడు) శత్రువుకొఱకు
దారిద్ర్యరూపరాక్షసుచే పంపుచున్నాడు.

షష్ఠానువాకము సమాప్తము.

అనువాకము ౭.

౭౪౦. ఐన్ద్రం చరుం నిర్వపీత్వశుకామన్ద్రావై పశవన్ద్రమేవస్వేనభాగధేయే
నోపధావతి సప్తవాస్మై పశూన్ప్రియచ్ఛతి పశుమానేవభవతి ౨ చరు
ర్భవతి న్వాదేవాస్మైయోనేః పశూన్ప్రియాయతీ ౩ ద్ద్రామేన్ద్రియావతే

పురోడాశ మేకాదశకపాలం నిర్వపేత్సశుకామఇన్ద్రియం వెపశవ ఇన్ద్రిమేవేం
ద్రియావన్త్గం స్వేనభాగధేయోనోపధావతినః

౧ పశువులను కోరునట్టి పురుషుడు ఇంద్రదేవతాకమయిన చరువును నిర్వాపము చేయవలయును. పశువులింద్ర సంబంధములయినవి (ఇంద్రస్వామికములని తా) (ఇట్టి యజమానుడు) తానిందున కిచ్చిన హవిర్భాగముచేత నింద్రునే బొందుచు న్నాడు. ఇంద్రుడే యీ యజమానుని కొఱకుఁ బశువులనిచ్చుచున్నాడు. (అప్పుడు యజమానుడు) పశువులు కలవాడే యగుచున్నాడు. ౨ (ఈయిష్టి యందు) చరువు విధేయమగు చున్నది. (ఇంద్రుడే) యజమానుని కొఱకుఁ పశువులకుఁగారణ మగు చరువునుండియే పశువులనుఁ బుట్టించు చున్నాడు. (వాడ సేయక్రతువు నందు నీవారిధాన్య సంబంధ మయిన చరువును గుఱ్ఱములచే వాసన చూపింతురు కావునను, అశ్వమేధక్రతువునందు గుఱ్ఱముచేనన్నము తినుపింతురు కావునను, అభక్షితమయినయన్నము పుట్టబోవుగుఱ్ఱములకు రేతోరూపముగాఁ గారణమగుచున్నది, కనుకచరునిచ్చట పశువులఁబుట్టించునదిగా వర్ణింపఁబడినది. ౩ పశువులనుఁగోరువాడు గొప్పబలముగల్గిన యింద్రునికొఱకుఁబదునొకండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపముచేయవలయును. ఇంద్రియమేపశువులు. (నేయి-పాలు, మొదలగువాటిచే నింద్రియమును వృద్ధినిఁ చేయుచున్నవి. కావునపశువులు ఇంద్రియరూపముగా వర్ణింపఁబడినవి.) ఈ యాగకర్త తానిచ్చిన హవిర్భాగముతో నింద్రియవృద్ధిని బొందుచున్నాడు. (ఇంద్రియవంతమ్=గొప్పబలముకలవాడు.)

పంచాశత్తు ౨.

౪౪౧. ఏవాన్యాఇన్ద్రియం పశూన్ప్రియచ్ఛతి పశుమానేవభవతీ ౧ స్త్రియఘర్మ

వతే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్భృహ్మవర్చసకామో బ్రహ్మ
 వర్చసంనై ఘర్మశ్చన్ద్రమేవఘర్మవన్తం స్వేనభాగధేయోనోపధావతి సవ
 వాస్మిన్భృహ్మవర్చసందధాతి బ్రహ్మవర్చస్యేవభవతి ౨ స్త్రియార్కవతే
 పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేదన్నకామోఽర్కోవై దేవానామన్న
 మిన్ద్రమేవార్కవన్తం స్వేనభాగధేయేన॥

౧ (వేదశాస్త్రాదులవల్లఁగలిగిన) బ్రహ్మతేజస్సుగల యింద్రునికొఱకు
 బ్రహ్మవర్చస్సును గోరుపురుషుఁడు పదనొకండుకపాలములందు సంస్కృతమగు
 పురోడాశమును నిర్వాపము సేయవలయును. (వేదశాస్త్రాదులవల్లఁగలిగిన
 బ్రహ్మవర్చస్సే ఘర్మశబ్దార్థము. (ఈ యిష్టినాచరించిన పురుషుఁడు) తానిచ్చిన
 పురోడాశభాగముచే బ్రహ్మతేజోవంతుఁడగు నింద్రునిఁబొందుచున్నాఁడు. ఆయిం
 ద్రుఁడే యీ యజమానునియందు బ్రహ్మతేజస్సునుంచుచున్నాఁడు. (అప్పుఁడు
 యాగకర్త) బ్రహ్మవర్చస్వియగుచున్నాఁడు. ౨ అన్నమునుఁగోరు పురుషుఁడు
 అన్నవంతుఁడగు నింద్రునికొఱకు పదనొకండుకపాలములందు సంస్కృతమగుపు
 రోడాశమును నిర్వాపముచేయవలయును. అర్కశబ్దార్థమే దేవతలకన్నము. (ఇట్టి
 యాగకర్త) అన్నవంతుఁడయిన యింద్రుని తానిచ్చినహవిర్భాగముచే బొందుచు
 న్నాఁడు. ఆ యింద్రుఁడే యీ యజమానుని కొఱకన్నము నిచ్చుచున్నాఁడు.
 (అప్పుఁడుయజమానుఁడు) అన్నాదుఁడగుచున్నాఁడు. (అన్నాదుఁడు=అన్నముతిను
 వాఁడు.)

పఞ్చాశత్తు ౩

౪౪౨. ఉపధావతి సవవాస్మాలన్నం ప్రయచ్ఛత్యన్నాదవభవత్ ౨ స్త్రియ

ఘర్జవతే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేదిన్ద్రాయేన్ద్రియావతత్తన్ద్రా
 యార్కవతే భూతికామోయదిన్ద్రాయఘర్జవతే నిర్వపతి శిరఏవాస్యతేన
 కరోతి యదిన్ద్రాయేన్ద్రియావతతత్తన్ద్రా మేవాస్యతేనకరోతి యదిన్ద్రా
 యార్కవతే భూతఏవాన్నాద్యేప్రతిత్తిప్రతి భవత్యేవే ౩ న్ద్రాయ॥

౧ దీనియర్థము పైపంచాశత్తులో వ్రాయబడినది. ౨ ఐశ్వర్యమునుగోరు పురుషుడు బ్రహ్మజేజ్ఞోయుక్తుడగు నింద్రునికొఱకు, బదునొకండు కపాలములందు సంస్కృతమగు పురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. (ఇట్లే) ఇంద్రియ వస్తుడగు నింద్రునికొఱకును, అన్నవస్తుడగు నింద్రునికొఱకును, పూర్వోక్తపురో డాశమును నిర్వాపము చేయవలెను. బ్రహ్మవర్చస్వీయగు నింద్రునికొఱకేపురో డాశము నిర్వాపము చేయబడినదో, ఆనిర్వాపముచే (నధ్వర్యుడీ) యజమానుని శిరస్సును జేయుచున్నాడు. (అనగా ఐశ్వాదులచే సభయందు తలయెత్తుకొని తిరుగునట్లు చేయుచున్నాడని భావము.) ఇంద్రియవస్తుడయిన యింద్రునికొఱకే హవిస్సు నిర్వాపము చేయబడినదో, ఆనిర్వాపముచే (నధ్వర్యుడీ) యజమానుని యాత్మను (ద్విధశరీరముకలదానినిగా) జేయుచున్నాడు. అన్నవస్తుడగు నింద్రుని కొఱకేపురోడాశము నిర్వాపముచేయబడినదో, ఆనిర్వాపముచే (యజమానుడైశ్వ ర్యమును) బొందుచు దినుటకు యోగ్యమయిన యన్నమునందుబ్రతిష్ఠితుడగు చున్నాడు. ౩ ఈ పదము రవపంచాశత్తులోని ౧వవాక్యముతో జేర్చివివరింపబడును.

పంచాశత్తు ర

౭౩. అగ్ం హోముచేపురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్యః పాప్సనాగృహి

తః స్వాత్పాస్సవాఅగ్ం హృద్ధిమేవాగ్ం హోమచగ్ం స్వేనభాగధే
 యేనోపధావతి సప్తవై నం పాష్ణనోఽగ్ం హసోముఞ్చతీ ౧ స్థాయవైమృధా
 యపురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్యమ్మథోఽభిప్రవేషేరన్ రాష్ట్రాణీవా
 భిసమియు ర్ద్ధిమేవవైమృధగ్ం స్వేనభాగధేయేనోపధావతి సప్తవాస్స
 శ్రీ వేమన గ్రంథాలయము
 స్మృతః॥

తే ల ప్రో ణ (౪౬)

౧ ఏపురుషుడు పాపముచే గ్రహింపబడునో (పాపియగునో, అనితా॥) ఆపురు
 షుడు పాపమును బోగొట్టునట్టి యింద్రునికొఱకుఁ బూర్వోక్త పురోడాశమును నిర్వా
 పము చేయవలయును. నరకహేతువు నీషిద్ధకర్మనాచరించుటవలన వచ్చినదియునగు
 పాపమేలఁహన్తు. (అఁహః పదమునకర్థమనితా॥) (ఇట్టి యిష్టికర్త) పాపమును
 బోగొట్టునట్టి యింద్రునే తానిచ్చినపురోడాశభాగముచేబొందుచున్నాడు. ఆయిం
 ద్రుడే యాయజమానునత్యధికమయిన పాపమునుండి విడిపించుచున్నాడు. ౨ ఏపురు
 షుని శత్రువులు బాగుగా భయపెట్టుదురో, లేక దేశములవంతటను నాశనము చేయు
 టకు సన్నద్ధులగుదురో, ఆ పురుషుడు శత్రునాశకుఁడగు నింద్రునికొఱకుఁ బూర్వో
 క్తపురోడాశమును నిర్వాపము చేయవలయును. (అప్పుడీయజమానుడు తానిచ్చిన
 హవిర్భాగముచే శత్రునాశకుఁడగు నింద్రునే పొందుచున్నాడు. ఆ యింద్రుడే
 యాయజమానునినుండి శత్రువును బోగొట్టుచున్నాడు (నశింపఁ జేయుచున్నా
 డని తా॥)

పంచాశత్తు ౫

౪౪౪. అపహస్తీ ౧ స్థాయతాతే పురోడాశమేకాదశకపాలం నిర్వపేద్యమ్
 వా పరియత్తో వేద్ధిమేవత్రాత రగ్ం స్వేనభాగధేయేనోపధావతి సప్తవై

సం త్రాయత ౧ ఇన్ద్రాయార్కాశ్వమేధవతే పురోడాశమేకాదశకపాలం
నిర్వపేద్యం మహాయజ్ఞోనోపనమేదేతే వై మహాయజ్ఞస్యాన్వేయ తనూయ
దర్కాశ్వమేధానిన్ద్రమేవార్కాశ్వమేధవన్తగ్ం స్వేనభాగధేయేనోపధావతి
సవవాస్నా అనతోమహాయజ్ఞం చ్యావయత్యుపైనం మహాయజ్ఞో
నమతి॥

౧ ఏవఁడు సంకెళ్లచే బద్ధుఁడుకాని, భటులచేనడ్డగింపఁ బడినవాఁడుకాని
యగునో, వాఁడు రక్షకుఁడగు నింద్రునికొఱకుఁ బూర్వోక్త పురోడాశమును నిర్వా
పము సేయవలయును. (అప్పుడు) తానిచ్చినపురోడాశ భాగముచే నింద్రునే పొందు
చున్నాఁడు, ఆ యింద్రుఁడే యీ యజమానుని రక్షించుచున్నాఁడు. ౨ మహాయజ్ఞ
ము (అశ్వమేధముకాని, లేక రాజసూయముకాని, అనితా॥) ఏయజమానునిపొందదో
ఆతఁడు అగ్నిసూర్యులుకల యింద్రునికొఱకుఁ బూర్వోక్త పురోడాశమును నిర్వాపము
చేయవలయును. అగ్ని సూర్యులెవరుకలఁదో, వీరే పూర్వోక్తమగు మహాయజ్ఞము
నకు (ప్రారంభ=సమాప్తులందుండు) శరీరములు. (అనఁగా అగ్ని ప్రారంభము
నందుండునది. సూర్యుఁడు ఫలరూపుఁడుగా సమాప్తియందుండునని తా-) (ఇట్టి
యిష్టినాచరించినవాఁడు అగ్న్యగిత్యులస్వామియగు నింద్రునిఁ తానిచ్చినహవిర్భా
గముచే బొందుచున్నాఁడు. ఆయింద్రుఁడేయీయజమానుని సమీపమునందు
మహాయజ్ఞమునుఁ బ్రేరణచేయుచున్నాఁడు. ఆమహాయజ్ఞమీయజమానుని బొందు
చున్నది, (అర్కః=అశ్వమేధయజ్ఞమునకు సాధనమయినయగ్ని, అశ్వమేధః=ఆక్రతు
పునకు ఫలమగు నాదిత్యుఁడు. అర్కాశ్వమేధవతే=ఇట్టి యగ్న్యగిత్యులకు స్వామి
యని భావము)

ఇట్లు కృష్ణయజుర్వేదము నందు ద్వితీయాష్టకము ద్వితీయ ప్రపాఠకమునందు
సప్తమానువాకము సమాప్తము.

— * — శ్రీ వేమన గ్రంథాలయము,
తెలవూరు (కృష్ణా)

BCI

18

TPLA105B106

అక్షర దీపావళి ముద్రాపత్రము,
వివరములు.

మహానుభావుడు
పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం పంఖ్య	TPLA105B106
పుస్తకం పేరు	పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక
తారీఖు	25/4/24
ముందు లభ్య	yes
వెనుక లభ్య	yes
మొత్తం పేజీలు	511
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
భాష పేజీలు	CT, B, D, 100, 101, 102, 103, 104
లేఖ పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	rangathi
పేజీలు విడదీసినది	rangathi
సాన్ చేసినది	laxmi
పరిశీలన చేసినది	lakshmi
పేజీలు పరిశీలన	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
సాన్ చేయబడినది	NO
తప్పులు	NO
పరిస్థితి	Good

blank; 20,22,bci